

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**MENÂKİB-I ‘ALİ ES-SEMERKANDÎ, SEYYİD NİZAM
EFENDİ (METİN, DİL İNCELEMESİ, SÖZLÜK)**

DOKTORA TEZİ

AMJED MANSUR

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**MENÂKİB-I ‘ALİ ES-SEMERKANDÎ, SEYYİD NİZAM
EFENDİ (METİN, DİL İNCELEMESİ, SÖZLÜK)**

DOKTORA TEZİ

**AMJED MANSUR
(161101005)**

**Danışman
(Prof. Dr. Musa Duman)**

İSTANBUL, 2022

26/12/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı programı öğrencisi 161101005 numaralı Amjed Ahmed Qasım MANSUR'un hazırladığı "Menakıb-ı Seyyid Ali es-Semerkindi, Seyyid Nizam Efendi (Metin, Dil İncelemesi, Sözlük)" konulu doktora tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 26/12/2022 Pazartesi günü saat 13:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının "Menâkıb-ı 'Ali es-Semerkindî, Seyyid Nizam Efendi (Metin, Dil İncelemesi, Sözlük)" şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Prof. Dr. Musa DUMAN (Danışman)	KABUL
2. Prof. Dr. Kemal YAVUZ	KABUL
3. Prof. Dr. Hayati DEVELİ	KABUL
4. Prof. Dr. Hanifi VURAL	KABUL
5. Dr. Öğr. Üyesi Feryal KORKMAZ	KABUL
6. (İkinci Danışman)*.....	.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Amjed Mansur

TEŞEKKÜR

Doktora tez çalışmamda başladığım günden beri desteklerini hiçbir yer ve zamanda esirgemeyen, kıymetli fikirleriyle yardımlarını gördüğüm çok değerli danışmanım Prof. Dr. Musa Duman'a yürekten teşekkürlerimi bir vefa borcu olarak görüyorum. Doktora sürecinde bana ilmini ve desteğini esirgemeyen, Prof. Dr. Kemal Yavuz, Prof. Dr. Nihat Öztoprak, Prof. Dr. M. Fatih Andı, Prof. Dr. Hasan Akay, Prof. Dr. Fikret Turan, Doç. Dr. Dursun Ali Tökel, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Şerefoglu Danış'a destekleri için şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca Prof. Dr. Hayati Develi, Prof. Dr. Sedat Murat, Prof. Dr. Mahmut Ak, Prof. Dr Hüseyin Yazıcı, Prof. Dr Serdar Demirel, Prof.Dr. Hanifi Vural, Prof.Dr. Uğur Gürsu, Doç.Dr. Feryal Korkmaz, Doç. Dr Özcan Tabaklar, Doç.Dr.Sinan Güleç, Doç. Dr. Çağhan Pekşen, Dr. Öğr. Görevlisi Dr. Mamura Mamatkulova, Öğr.Görevlisi. Recep Selman Doğru, Dr. Hatice Veli, Dr. Gülcan Bayrami Dr. Muhammed Ali Güleç, Hanife Çelik, Süreyya Selvi, Sergen Selvi, Dr. Bedia Tekin, Dr. Enis Mansur Anaş, Dr.Ayşe Çıpan Büyükcem, Dr. Enes Yalman, Dr. Ahmet Pekşen, Ömer Faruk Akbayır, Mehmet Ali Işık, ve Hasan Özakan'a teşekkür ediyorum.

Tez sürecimde bana sabreden ve destek olan kıymetli eşim Güler Selvi Mansur'a ve kızım Efnan İnci'ye ayrıca teşekkür ederim. Ürdün'den destek olan ailem İsmahan Mansur'a, Majde Mansur'a, Avinan Mansur'a, Muhammed Mansur'a, Gazi Mansur'a, İbrahim Dweri'ye, Suzan Farah'a, Ahmed Mansur'a Osama Abu Shairah'a Prof. Dr. Bassam Rababa, Prof. Dr. Sultan Abu Orabi, ve bu günlere gelmeme vesile olan ve varlığını her zaman hissettiğim merhum babam Ahmed Mansur'a en kalbi duygularıyla teşekkürü borç bilirim.

Amjed Mansur

MENĀĶIB-I ‘ALĪ ES-SEMERĶANDĪ
(METİN-DİL ÖZELLİKLERİ-SÖZLÜK)

Amjad Mansur

ÖZET

Bu doktora tezinde, Seyyid Nizam Efendi tarafından Hicri 1082, Miladi 1671 yıllarında tercüme edilmiş olan Menâkıb-ı ‘Ali Es-Semerķandī adlı eserin transkripsiyon, dil incelemesi, dizin ve sözlük çalışması yapılmıştır. Eser, XVII. yüzyılda Nizam Efendi tarafından Farsça’dan Türkçe’ye tecüme edilmiştir.

Bu eser, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü, 4603 numarada bulunmaktadır. Eser harekeli nesih ile yazılmıştır. Eserin konusu Ali es-Semerķandi ve onun hayatı çevresinde oluşan menkıbelerdir.

Eserde Klasik Osmanlı Türkçesinin (XVII. yy.) dil özellikleri görülebildiği gibi, yenileşme devri Osmanlı Türkçesinin (XIX-XX.) dil özellikleriyle de karşılaşılmaktadır. Bu yönüyle eser, bir geçiş dönemi eseri olarak değerlendirilebilir.

Eser üzerindeki çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Menâkıb-ı ‘Ali Es-Semerķandī’nin eser tanıtımı, tercüme sebebi, yazar hakkında bilgi, yazarın seyahatleri ve diğer eserleri hakkında genel bir bilgi verilmiştir. İkinci bölümde eserin dil özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise transkripsiyonlu metin verilmiştir. Dördüncü bölümde dizin ve sözlük bulunmaktadır. Son olarak sonuç bölümü ve kaynakça ile çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Klasik Osmanlı Türkçesi, Menâkıb-ı ‘Ali Es Semerķandī, Nizam Efendi, Bahru’l-‘Ulûm, Ali Es-Semerkandi.

MENĀḲIB-I ‘ALĪ ES-SEMERḲANDĪ
(TEXT, LANGUAGE REVIEW, DICTIONARY)

Amjad Mansur

ABSTRACT

The transcription, language analysis, index dictionary study of work named Menāḳıb-ı ‘Alī Es-Semerḳandī, which was translated by Seyyid Nizam Efendi in hijri 1082 and 1671 gregorian, was carried out in the study.

This work is in the number 4603 of the Hacı Mahmud section of the Süleymaniye Manuscripts Library. The work was written in naskh ana anecdotes about his life. In the work , besides the language features of Classical Ottoman Turkish (XVII. century), there are also linguistic features of the Ottoman Turkish of the modernization period (XIX-XX.). In this respect, the work can be considered as a transitional period work.

Our study on the work consists of four chapters. In the first chapter, the introduction of Menāḳıb-ı ‘Alī Es-Semerḳandī, the reason for translation, information about the author, and general information about the author’s travels and other works are provided. In the second chapter, the language features of the work are examined in detail. In the third chapter, the transcribed text is given. The fourth chapter contains an index and a dictionary. Finally, the study was completed with the conclusion chapter ana bibliography.

Keywords: Classical Ottoman Turkish, Menāḳıb-ı ‘Alī Es-Semerḳandī, Nizam Efendi, Bahr’ul-‘Ulūm.

ÖNSÖZ

Türk İslam kültür tarihine kaynaklık eden evliya menâkıb-namelerinin tasavvufun katkılarıyla şekillendiği şüphesizdir. Birçok tasavvuf erbabı Anadolu coğrafyasının Türkleşip İslamlaşmasında rol almışlardır. Söz konusu menâkıb-namelerin incelenip eser hakkında verilerin ortaya konması tarihi süreç içerisinde bilinmeyen veyahut saklı kalmış birçok noktanın aydınlanmasında önemli rol oynamaktadır.

Nizam Efendi tarafından Klasik Osmanlı Türkçesi ile Farsça'dan Türkçe'ye tercüme edilen *Menâkıb-ı 'Alī es-Semerḳandī* adlı eser üzerine yapılan dil incelemesi tezin konusunu oluşturmaktadır.

Klasik Osmanlı Türkçesiyle hareketli şekilde tercüme edilmiş olan eserin ses ve şekil özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. *Menâkıb-ı 'Alī Es-Semerḳandī* dinî-tasavvufî bir metindir. Yirmi dört menkıbeden oluşan bir menakıb-nâmedir. Bu yüzden değişik bölümlerde ve farklı alanlarda bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bu eserin üzerinde dil incelemesi ve dizin-sözlük gibi çalışmalar yapılmamıştır. Çalışmamızın temel amacı Arapça, Farsça gramer bilgisi çok güçlü olmayan bir kimsenin kaleme aldığı ve halk için yazdığı bir eserin penceresinden bakarak Klasik Osmanlı Türkçesinden Yenileşme Devri Osmanlı Türkçesine geçiş esnasında mevcut dönemlerin özelliklerini yansıtmak, ayrıca metinde geçen ayetleri, hadisleri ve şiirleri tespit etmektir.

Menâkıb-ı 'Alī Es-Semerḳandī adlı eser 17. yüzyıl Klasik Osmanlı Türkçesiyle ve hareketli nesih yazı türü ile yazılmıştır. 117 varaklı mensur bir eserdir. Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde *Menâkıb-ı 'Alī Es-Semerḳandī* adlı eser ve yazarı tanıtılmıştır. İkinci bölümde eser; dil özellikleri, imla özellikleri ve ses olayları açısından incelenmiştir. Üçüncü bölümde transkripsiyonlu metin çalışmasına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise metnin dizin ve sözlüğü bir arada verilmiştir.

Bu alışma muhakkak ki eksiksiz ve mükemmel olma iddiasında değildir. Bazı hususlarda gözden kaçan ya da eksik yorumlamaya mütakıb hatalar bulunabilir. Çalışmanın bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ilham vermesi gaye edinilmiştir.

Kasım 2022

Amjed Mansur

KISALTMALAR

a.e.	Aynı eser/yer
a.g.e.	Adı geçen eser
a.y.	Yazara ait son zikredilen yer
b.a.	Eserin bütününe atıf
bkz.	Bakınız
bkz.: aş.	Eserin kendi içinde aşağıya atıf
bkz.:yuk.	Eserin kendi içinde yukarıya atıf
bsk	Baskı
C.	Cilt
çev.	Çeviren
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
k.g.	Karşı görüş
karş.	Karşılaştırınız
s.	Sayfa/sayfalar
t.y.	Basım tarihi yok
v.d.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
y.y.	Basım yeri

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. MENĀĀIB-I ‘ALĪ ES-SEMERKANDĪ.....	2
1.1. ESERİN TANITIMI.....	2
1.2. CĀMĪ‘Ü’L- MENĀĀIB’IN TELĪF SEBEBĪ.....	5
1.3. ALĪ ES-SEMERKANDĪ	6
1.3.1. Ali Es-Semerkindî’nin Seyahatları.....	6
1.3.2. Ali Es-Semerkindî’nin Eserleri.....	7
1.4. SEYYĪD NĪZĀM	8
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	9
2.1. DİL İNCELEMESİ.....	9
2.2. İMLA ÖZELLİKLERİ	9
2.2.1. Ünlülerin Yazımı.....	10
2.2.1.1. " a " Ünlüsünün Yazımı.....	10
2.2.1.1.1. Ön Seste	10
2.2.1.1.2. İç Seste	11
2.2.1.1.3. Son Seste	12
2.2.1.2. " e" Ünlüsünün Yazımı	12
2.2.1.2.1. Ön Seste	12
2.2.1.2.2. İç Seste	13
2.2.1.2.3. Son Seste	13
2.2.1.3. " ı-i " Ünlülerinin Yazımı.....	14
2.2.1.3.1. Ön Seste	14
2.2.1.3.2. İç Seste	14

2.2.1.3.3. Son Seste	15
2.2.1.4. " o-ö " Ünlülerinin Yazımı.....	16
2.2.1.4.1. Ön Seste	16
2.2.1.4.2. İç Seste	16
2.2.1.4.3. Son Seste	17
2.2.1.5. " u-ü " Ünlülerinin Yazımı	17
2.2.1.5.1. Ön Seste	17
2.2.1.5.2. İç Seste	18
2.2.1.5.3. Son Seste	19
2.2.2. Ünsüzlerin Yazımı.....	19
2.2.2.1. " b " ve " p " Ünsüzlerinin Yazımı	19
2.2.2.2. " c" ve " ç" Ünsüzlerinin Yazımı	20
2.2.2.3. " d " ve " t " Ünsüzlerinin Yazımı	21
2.2.2.4. " k" ve " g " Ünsüzlerinin Yazımı.....	21
2.2.2.5. " s" Ünsüzünün Yazımı.....	22
2.2.2.6. " ñ" Ünsüzünün Yazımı	22
2.2.3. Sürekli Bitişik Yazılan Sözcükler	23
2.3. SES BİLGİSİ.....	23
2.3.1. Ünlüler	23
2.3.1.1. Ünlü Değişmeleri.....	23
2.3.1.1.1. e > i Değişimi	23
2.3.1.1.2. i > e Değişimi	24
2.3.1.1.3. ı - i Değişimi	24
2.3.1.1.4. e - ü Değişimi	24
2.3.1.1.5. ü - i Değişimi.....	25
2.3.1.2. Ünlü Uyumları.....	25
2.3.1.2.1. Damak Uyumu	25
2.3.1.2.2. Dudak Uyumu	26
2.3.1.2.2.1. Eklerde Yuvarlaklaşma.....	27
2.3.1.2.2.2. Daima Yuvarlak Ünlü ile Yazılan Ekler	30

2.3.1.2.2.3. Fonetik Değişmeler Sonucu Meydana Gelen Yuvarlaklıklar	33
2.3.1.2.2.4. Kelime Köklerinde Yuvarlaklık	33
2.3.1.2.2.5. Düz Ünlülü Ekler	34
2.3.1.2.2.6. Daima Düz Ünlülü Ekler	36
2.3.2. Ünsüzler	43
2.3.2.1. Ünsüz Değişmeleri	43
2.3.2.1.1. t > d Değişimi.....	43
2.3.2.1.2. k > g Değişimi	44
2.3.2.1.3. k > ħ Değişimi.....	45
2.3.2.1.4. g > y Değişimi	45
2.3.2.1.5. b > p Değişimi.....	46
2.3.2.1.6. b > v Değişimi	46
2.3.2.1.7. d > z > y Değişimi	47
2.3.2.2. Ünsüz Uyumu	47
2.3.3. Ses Olayları.....	49
2.3.3.1. Ötümlüleşme / Ötümsüzleşme	49
2.3.3.2. Ünlü Türemesi.....	50
2.3.3.3. Ünlü Düşmesi.....	51
2.3.3.4. Hece Düşmesi.....	51
2.3.3.5. Birleşme / Kaynaşma	52
2.3.3.6. Ünsüz Düşmesi	53
2.3.3.7. Ünsüz İkizleşmesi.....	53
2.3.3.8. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi	53
2.3.3.9. Yutulma /Absorption.....	53
2.3.3.10. Ünsüz Kaynaşması.....	54
2.3.4. İsim.....	54
2.3.4.1. İsim İşletme Ekleri.....	54
2.3.4.1.1. Çokluk Eki.....	54
2.3.4.1.2. İyelik Ekleri	55
2.3.4.1.3. Durum Ekleri	58
2.3.4.1.3.1. Yalın (Belirsiz) Durumu	58

2.3.4.1.3.2. Tamlayan Eki (İlgi Eki).....	59
2.3.4.1.3.3. Belirtme Durumu (Belirtme Hâli)	59
2.3.4.1.3.4. Yönelme Durumu (Yönelme Hâli)	60
2.3.4.1.3.5. Bulunma Durumu	61
2.3.4.1.3.6. Ayrılma Durumu.....	62
2.3.4.1.3.7. Araç Durumu (Vasıta Eki).....	62
2.3.4.1.3.8. Yön Gösterme Durumu	63
2.3.4.1.3.9. Eşitlik Durumu (Ekvatif)	63
2.3.4.2. Kelime Yapımı.....	64
2.3.4.2.1. İsim Yapan Ekler	64
2.3.4.2.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri	64
2.3.4.2.1.2. Fiilden İsim Türeten Ekler.....	68
2.3.5. Sıfatlar.....	70
2.3.5.1. Niteleme Sıfatları	70
2.3.5.2. Belirtme Sıfatları.....	71
2.3.5.2.1. İşaret Sıfatları	71
2.3.5.2.2. Sayı Sıfatları	72
2.3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	72
2.3.5.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	73
2.3.5.2.2.3. Üleştirme Sıfatları.....	73
2.3.5.2.2.4. Soru Sıfatları	74
2.3.5.2.2.5. Belirsizlik Sıfatları	74
2.3.6. Zamirler	75
2.3.6.1. Şahıs Zamirleri.....	75
2.3.6.2. Dönüşlülük Zamirleri.....	76
2.3.6.3. İşaret Zamirleri.....	76
2.3.6.4. Aitlik Zamirleri	77
2.3.6.5. Belirsizlik Zamirleri	77
2.3.6.6. Soru Zamirleri.....	78
2.3.7. Zarflar (Belirteç).....	79
2.3.7.1. Zaman Zarfları	79

2.3.7.2. Yer-Yön Zarfları.....	81
2.3.7.3. Miktar (Azlık – Çokluk) Zarfları.....	81
2.3.7.4. Niteleme Zarfları.....	81
2.3.7.5. Durum Zarfları	82
2.3.7.6. Soru Zarfları	82
2.3.8. Edatlar	82
2.3.8.1. Yapı ve Kökenleri Bakımından Edatlar	83
2.3.8.1.1. Türkçe Kökenli Edatlar	83
2.3.8.1.1.1. Ad Kökenli Edatlar.....	83
2.3.8.1.1.2. Fil Kökenli Edatlar	83
2.3.8.1.1.3. Yabancı Kökenli Edatlar.....	84
2.3.8.2. Kullanılış Biçimleri Bakımından Edatlar.....	84
2.3.8.2.1. Yalın Durumu İsteyen Edatlar	84
2.3.8.2.2. İlgil Durumu İsteyen Edatlar.....	85
2.3.8.2.3. Yönelme Durumu İsteyen Edatlar	85
2.3.8.2.4. Çıkma Durumu İsteyen Edatlar.....	85
2.3.8.3. Görevleri Bakımından Edatlar.....	86
2.3.8.3.1. Aitlik ve İlgili Olma İlişkisi Kuranlar.....	86
2.3.8.3.2. Benzerlik, Tıpkılık, Denklik İlişkisi Kuranlar	86
2.3.8.3.3. Belirtme Yoluyla Başkalık İlişkisi Kuranlar	87
2.3.8.3.4. Beraberlik veya Vasıta İlişkisi Kuranlar	87
2.3.8.3.5. Miktar ve Derece İlişkisi Kuranlar	88
2.3.8.3.6. Sebep, Maksat, Gâye, Hedef İlişkisi Kuranlar.....	88
2.3.8.3.7. Öncelik, Sonralık İlişkisi Kuranlar	88
2.3.9. Bağlaçlar	89
2.3.9.1. Sıralama Bağlaçları	89
2.3.9.2. Denkleştirme- Karşılaştırma- Seçme Bağlaçları.....	90
2.3.9.3. Pekiştirme Bağlaçları	90
2.3.9.4. Nöbetleşme Bağlaçları	91
2.3.9.5. Cümle Bağlayıcısı Niteliğindeki Bağlaçların İşlev Bakımından Sınıflandırılması.....	91

2.3.9.5.1. Açıklama Bildiren Cümle Bağlayıcıları.....	91
2.3.9.5.2. Sonuç Bildiren Cümle Bağlayıcıları.....	93
2.3.9.5.3. Üsteleme Bildiren Cümle Bağlayıcıları.....	93
2.3.9.5.4. Sebep Bildiren Cümle Bağlayıcıları	93
2.3.9.5.5. Zıtlık Bildiren Cümle Bağlayıcıları.....	94
2.3.10. Fiiller	95
2.3.10.1. Bildirme Kipleri	95
2.3.10.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi.....	95
2.3.10.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi.....	96
2.3.10.1.3. Şimdiki Zaman Kipi	98
2.3.10.1.4. Gelecek Zaman Kipi	98
2.3.10.1.5. Geniş Zaman Kipi.....	99
2.3.10.2. Tasarlama Kipleri.....	100
2.3.10.2.1. Emir Kipi.....	101
2.3.10.2.2. Dilek-Şart Kipi	102
2.3.10.2.3. Gereklilik Kipi.....	103
2.3.10.3. Ek-fiil.....	104
2.3.10.3.1. Geniş Zaman	104
2.3.10.3.2. Görülen Geçmiş Zaman	105
2.3.10.3.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman	105
2.3.10.3.4. Şart Kipi.....	106
2.3.10.3.5. Ek-fiilin Zarf-fiili Şekli.....	107
2.3.10.3.6. Ek-fiilin Olumsuzu.....	108
2.3.10.4. Fiillerde Birleşik Çekim	109
2.3.10.4.1. Hikâye	109
2.3.10.4.2. Rivâyet	110
2.3.10.4.3. Şart	111
2.3.10.5. Birleşik Fiiller.....	111
2.3.10.5.1. İsim+Fiil Şeklinde Olanlar	112
2.3.10.5.2. Fiil+Fiil Şeklinde Olanlar.....	112
2.3.10.5.2.1. Süreklilik Bildirenler	112

2.3.10.5.2.2. Tezlik Bildirenler	112
2.3.10.5.2.3. Yeterlilik Bildirenler.....	113
2.3.10.6. Fiil Yapma Ekleri.....	113
2.3.10.6.1. İsimden Fiil Türeten Ekler.....	113
2.3.10.6.2. Fiilden Fiil Türeten Ekler	115
2.3.10.7. Fiilimsiler	120
2.3.10.7.1. Sıfat Fiiller	120
2.3.10.7.1.1. Geniş Zaman Sıfat fiilleri.....	120
2.3.10.7.1.2. Geçmiş zaman sıfat fiilleri.....	121
2.3.10.7.1.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiiller	122
2.3.10.7.1.4. Diğer Sıfat Fiiller	123
2.3.10.7.2. Zarf-Fiiller	123
2.3.11. Ünlemler	127
3. METİN	129
3.1. METİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM.....	129
3.2. MENĀKĪB-I ‘ALĪ ES-SEMERĀKANDĪ	130
4. DİZİN	274
4.1. DİZİN- SÖZLÜK HAZIRLANIRKEN TAKİP EDİLEN USUL.....	274
4.2. DİZİN- SÖZLÜK	275
4.3. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ.....	596
SONUÇ.....	609
KAYNAKÇA	612

GİRİŞ

Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde ait olan *Menâkıb-ı 'Alî es-Semerķandî* dinî-tasavvufi bir eserdir. Asıl nüshası Farsça ile yazılmıştır. Yirmi dört mankıbiden oluşmaktadır. Her mankıbe “Hazret-i Pir (Ali es-Semerķandi)”i anlatmaktadır. Pir; Semerķand, Hicaz, Bağdat, Mısır, Şam, Karaman ve Anadolu’ya seyahat etmiştir. 117 yapraklı olan *Menâkıb-ı 'Alî es-Semerķandî*’de Allah’a (c.c) ve Hz. Muhammed’e (s.a.v) iman etme, onlara yakınlaşma ve uzak kalmama, pîre yakın olma, hastalık, iyilik ve İslami konulardan bahsedilmektedir.

Menâkıb-ı 'Alî es-Semerķandî harekeli nesih hattıyla imla edilmiştir. Dinî konuları ve Semerķandi’nin tasavvufî görüşleri ve kerametlerini anlatan bir menakıb-nâmedir. Eserde bazı yerlerde Arapça ayet, hadis ve kalıp sözler; Farsça şiirler tespit edilmiş olup bunlar çalışmamızın transkripsiyonlu metin bölümünde Türkçeye tercüme edilmiştir. *Menâkıb-ı 'Alî es-Semerķandî*’nin dil incelemesi ve sözlük çalışması bu doktora çalışmasına konu olarak seçilmiştir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde *Menâkıb-ı 'Alî es-Semerķandî* adlı eserin tanıtımı yapılmış, tercüme sebebi açıklanmıştır. Yine aynı bölümde yazarın hayatı, seyahatleri ve diğer eserleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde eserin dil özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise transkripsiyonlu metin verilmiştir. Dördüncü bölümde dizin ve sözlük çalışması bulunmaktadır. Son olarak sonuç bölümü ve kaynakça ile çalışma tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MENĀKĪB-I ‘ALĪ ES-SEMERKANDĪ

1.1. ESERİN TANITIMI

Menākīb-ı ‘Alī es-Semerķandī adlı eser 17. yüzyılda (H.1082/M.1671) Nizam Efendi tarafından tercüme edilmiştir. Üzerinde çalışılan nüsha Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi bölümünde 4603 numarayla ve “Menākīb-ı Şeyh Alī Semerķandī” adıyla kayıtlı bulunmaktadır. Nüsha 160x120 mm. ölçülerinde, 114 yaprak ve 15 satır olarak düzenlenmiş, harekeli nesih ile sarıca kâğıt üzerine yazılmıştır. Eserin ayrıca Hasan Hüsnü Paşa Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Atatürk Kitaplığı, İstanbul Büyükşehir Belediye Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Vatikan Kütüphanesinde de nüshaları bulunmaktadır.

Eserin konusunun büyük bölümünü Ali Es-Semerķandī’nin seyahat ettiği büyük ve meşhur şehirler ve bu şehirlerde cereyan eden bazı olaylar karşısında gösterdiği kerametler oluşturmaktadır. Eserde Kuran’dan ayetler ve Peygamber’den hadisler bulunmaktadır. Eserde Arapça-Farsça dualar, kalıplar ve şiirler de yer almaktadır. Bu yüzden metnin transkripsiyonunu yaparken eserde bulunan Arapça ve Farsça ibareler transkrpsiyon harflerine aktarılmadan Arap harfleriyle gösterilmiş, anlamları ise dipnotlarda italik olarak günümüz Türkçesiyle verilmiştir. Ayetler için Türkiye Diyanet İşleri Bakanlığı tarafından yayınlanan Kuran-ı Kerim ve açıklamalı mealine müracaat edilmiştir.

Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında bazı hareke yanlışlıkları tespit edilmiştir¹. Sıfat tamamları bazı yerlerde Türkçe Farsça karışık şekilde yazılmıştır.² Bazı Farsça tamamlarda izafet kesresinin yazılmadığı ve harekelendirilmediği tespit

¹ 2a/8 مَرَأَدُهُمْ Fetha ile yazılmıştır esre ile yazılması gerekmektedir. مرآدهم

² 7a/13 at-1 kebud tamlamasında “at” Türkçe “kebud” Farsçadır. Ayrıca ات كبود tamlamasında t harfi ٔ cezm ile yazılmışken kesre ile olması gerekmektedir.

edilmiştir.³ Eserde bazı Türkçe, Farsça ve Arapça kelimelerin ikili şekilde yazıldığı da görülmektedir⁴.

Menākīb-ı 'Alī es-Semerḳandī yirmi dört menkıbeden oluşmaktadır, her menkıbede bir kişiden bahsedilmektedir.

Birinci Menkıbe:⁵

Baba Cihângir-i Semerkandî'den bahsedilmiştir.

İkinci Menkıbe:⁶

Hoca Rasûl'den bahsedilmiştir.

Üçüncü Menkıbe:⁷

Şeyh İbrahim Taşkendî'den bahsedilmiştir.

Dördüncü Menkıbe:⁸

Şeyh Ali Es-Semerḳandî'nin Semerkand'dan ayrılışı ve hastaları nasıl iyileştirdiği anlatılmaktadır.

Beşinci Menkıbe:⁹

Ebü'l-Feth Ahenger'den bahsedilmiştir.

Altıncı Menkıbe:¹⁰

Hoca Muhammed Abdal'dan bahsedilmiştir.

Yedinci Menkıbe:¹¹

Gazanfer Baba'dan bahsedilmiştir.

Sekizinci Menkıbe:¹²

Gülнар'ın köyünde defn edilmiş olan Ahmed Halife'den bahsedilmiştir.

Dokuzuncu Menkıbe:¹³

Yeniden Baba Rasûl'den bahsedilmiştir.

---

³ 3a/1 كشف كرامت f harfinin üstüne َ hareke ile yazılmış kesre ile olması gerekmektedir.

⁴ Sivar >Fr. bin- 8a/15.

Süvar > Tr. bin- 10a/15.

⁵ 5a/6

⁶ 11b/1

⁷ 14b/10

⁸ 19b/10

⁹ 23b/11

¹⁰ 29a/10

¹¹ 33b/15

¹² 39b/4

¹³ 51b/4

Onuncu Menkıbe:¹⁴

Molla Feridun-ı Gürgânî'nden bahsedilmiştir.

On Birinci Menkıbe:¹⁵

Karaman'da Monla Hamza'dan bahsedilmiştir.

On İkinci Menkıbe:¹⁶

Yeniden Baba Rasûl'den bahsedilmiştir.

On Üçüncü Menkıbe:¹⁷

Yeniden Baba Cihângir'den bahsedilmiştir.

On Dördüncü Menkıbe:¹⁸

Şeyh Abdü'l-Vâhid'den bahsedilmiştir.

On Beşinci Menkıbe:¹⁹

Şeyh Cemâleddin Kaşgarî'den bahsedilmiştir.

On Altıncı Menkıbe:²⁰

Şeyh Ebü'l-Hasan Belhî'den bahsedilmiştir.

On Yedinci Menkıbe:²¹

Şeyh Takiyyüddin bin Ercâni Mısrî'den bahsedilmiştir.

On Sekizinci Menkıbe:²²

Şeyh Bedreddin'den bahsedilmiştir.

On Dokuzuncu Menkıbe:²³

Şeyh Evhadeddin Vâcid'den bahsedilmiştir.

Yirminci Menkıbe:²⁴

Seyyid Nureddin Müştâk'tan bahsedilmiştir.

Yirmi Birinci Menkıbe:²⁵

Şeyh Feridüddin Sâbir'den bahsedilmiştir.

---

¹⁴ 58b/12

¹⁵ 60b/11

¹⁶ 65a/1

¹⁷ 68b/7

¹⁸ 79b/2

¹⁹ 86a/2

²⁰ 89b/9

²¹ 91b/3

²² 94a/11

²³ 95b/3

²⁴ 99a/2

²⁵ 100b/13

Yirmi İkinci Menkıbe:²⁶

Yeniden Şeyh Cihângir'den bahsedilmiştir.

Yirmi Üçünü Menkıbe:²⁷

Şeyh Cihângir'den bahsetmeye devam edilmiştir.

Yirmi Dördüncü Menkıbe:²⁸

Yeniden Şeyh Bedreddin'den bahsedilmiştir.

1.2. CÂMÎ'Ü'L- MENÂKİB'İN TELİF SEBEBİ

Seyyid Nizâm'ın tercümesini yaptığı eserin esas adı “Câmi'ü'l-Menâkıb”dır. Bu kitap Farsça yazılmıştır. Seyyid Nizâm bu kitabın çok önemli olduğunu ve kitapta on binden fazla “harika, barika ve tarika”nın yazılmış olduğunu şöyle belirtmiştir:

“Bu cevher-i fîrûdan şudûr iden kerâmât ve hâlât ve havâriq-ı ‘ âdât-ı ve farkda ke'n-nücûm ve keşretde *lâ tanzabîtu bi'r-rukûm* idi. Lisân-ı Fârisîde Cami'ü'l-Menâkıb adlı bir kitâb gördüm. Anda on biñden ziyâde hâriqa ve bâriqa ve târiqa taħrîr olunmuşdı.” (3a/12-15)

Seyyid Nizâm Câmi'ü'l-Menâkıb'da yirmi dört mankıbe olduğunu, bu kitabın çok bilgili muhtevaya sahip olduğunu söylemektedir. Kitabın Seyyid Nizâm tarafından tercüme edildiği de şöyle anlatılmaktadır:²⁹

“Pes bu ‘abd-i müstehâm el-fakîrî'l-ħaķîr es-Seyyid Nizâm ol kitâbları müţâla‘a idüb kavânîn-i şer‘iyyeye muvâfiķ olan menâkıbdan yigirmi dört menkıbe tercüme eyledüm. Tâ kim menâkıblar ‘adedi maķâlâtuñ ‘adedine muvâfiķ ola. Ve bu menâkıb-ı şerîfeyi oķuyub diñleyenler pîriñ şefâ‘atine ve esrâr-ı ‘aliyyesine maħzen olur. Zîrâ âşinâlık taħşîl iderler. Ve aña muħabbet iderler. Ĥazret-i pîre muħabbet ĥöd mücib-i sa‘âdetdür.” (3b/5-13)

---

²⁶ 104a/7

²⁷ 105/b

²⁸ 110a/1

²⁹ 3b/8

Seyyid Nizâm Menakıb'da Şeyh Semerkandî'nin pek çok kerameti olduğunu söylemiştir.³⁰

“eş-Şeyh ‘Ali’s-Semarḳandî raḫmetü’llâhî ‘aleyh (12) ḫazretlerinüñ menâkıb-ı şerîfesi ve kerâmât-ı celîlesi keşr u vefret (13) üzredür. Dest-i pür-keremleri üzre ḫavâriḳ-ı ‘adâtdan (14) nihâyetsiz kerâmât zḫûr itmişdür.” (2a/12-14)

Seyyid Nizâm bu sebeplerden dolayı Câmi’u’l-Menâkıb adlı kitabı Farsça’dan Türkçeye tercüme etmiştir.

1.3. ALİ ES-SEMERKANDİ

Adı Şeyh Ali bin Yahyâ’ es-Semerkandî’dir. Eserde kendini şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bu dâ’îñize pâkende-i deryâ-ı Semerḳand ve âverend-i Mâverâ’u’n-nehir ve Taşkend ve Ercümend-i Buḫârâ ve Ercümend-i ‘allâme-i ḫiredmend kıdveti ricâlu’llâh ve ‘umdetu ev ‘âli cibâlu’llâh ceddîm rasûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem nâmım Şeyh ‘Alî bin e’s-Seyyid Yaḫyâ el-mutevekkili ‘alâ’llâhi.” (41b/3-7)

Babasının adı Seyyid Yahyâ Şîrvânî ve annesinin adı Tâcu’l-Mestûrân’dır:

(2a/6) و نام پدر اوست سید یحیی شروانی بود و نام مادر اوست تاج المستوران بود

Seyyid Ali Es-Semerkandi’nin Semerkand’da 14. yüzyılın başında doğduğu ve 150 yıl yaşadığı bilinmektedir.³¹ Ölüm tarihi ise menkıbelerde kesin olarak bulunmamaktadır.³²

1.3.1. Ali Es-Semerkandî’nin Seyahatları

Metnimize göre Ali es-Semerkandî’nin seyahat ettiği yerler aşağıda liste hâlinde sıralanmıştır.

³⁰ 2a/12

³¹ İsmail Hakkı Mercan, *Şeyh Alaeddin Ali es-Semerkandi*, 3. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara, 2017. s. 22.

³² Age, .s. 31.

1. Semerkand³³
2. Buhara³⁴
3. Şiraz³⁵
4. Nihavend.³⁶
5. Kudüs.³⁷
6. Bağdad.³⁸
7. Mısır.³⁹
8. Mekke.⁴⁰
9. Medine-i Münevvere.⁴¹
10. Yunan.⁴²
11. Karaman.⁴³
12. Rum.⁴⁴

1.3.2. Ali Es-Semerkandî'nin Eserleri

Ali Es-Semerkandî'nin eserleri aşağıda liste hâlinde sıralanmıştır.

1. Bahru'l-'Ulûm
2. Hâşiye alâ Şerhi'l-Mevâkîf li-Seyyidi'ş-Şerîf
3. Hâşiye alâ Şerhi'l-Metâli'
4. Hâşiye alâ Şerhi'ş-Şemsiyye
5. Risâle Kâşifü'l-Esrâr
6. El-Makâlât⁴⁵

---

³³ 1b/11

³⁴ 1b/11

³⁵ 1b/11

³⁶ 1b/11

³⁷ 80a/7

³⁸ 34a/5

³⁹ 92a/5

⁴⁰ 39a/13

⁴¹ 62b/9

⁴² 26b/6

⁴³ 26b/7

⁴⁴ 30b/3

⁴⁵ Mercan, Age, .s. 47-56.

1.4. SEYYİD NİZÂM

Eserin bazı kaynaklarda Seyyid Nizamoğlu'nun eseri olduğu söylene de Nizamoğlu'nun böyle bir eseri olduğu tespit edilememiştir. Ölüm tarihinin M. 1550 yılı olduğu düşünülürse Menakıb-ı Ali Es- Semerkandi'nin onun tarafından yazılmış olması mümkün görünmemektedir. Eserin Seyyid Nizam Bedahşî adında başka bir şahsa ait olduğu düşünülmektedir. Ancak Bedahşî'nin hayat ve eserlerine dair kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1. DİL İNCELEMESİ

2.2. İMLA ÖZELLİKLERİ

Türkler tarihi süreç içerisinde birbirinden farklı birçok alfabe kullanmıştır. Bu alfabelerden yazılı metinler yoluyla takip edilen Türklerin kullandığı ilk alfabe, Yenisey-Orhun harflerinden oluşan alfabadır. Bu alfabe yaklaşık beşinci asırdan dokuzuncu asra kadar Yenisey Kırgızları ile Tukiyu Türkleri tarafından büyük ölçüde kullanıma tabi olmuştur.⁴⁶ Bu manada Köktürkçe devrinde Türklerin ilk yazı dili olan, Şamanist Türk yazı geleneği oluşmuş, fakat süregelmemiştir.⁴⁷ Uygurlar döneminde ise Uygur alfabesi, Soğd alfabesi ve Manihey harflerinin kullanıldığı alfabeler ile eserler kaleme alınmıştır. Karahanlılar ve Harezmliler dönemine gelindiğinde ise İslamiyetle tanışan Türkler Arap alfabesi ile eserler kaleme almıştır. Söz konusu alfabeler arasında Arap alfabesinin diğer alfabelere nazaran daha uzun süreli kullanımı söz konusudur. Bunun yanında, Arap alfabesinin kullanıldığı dönemler göz önüne alındığında Selçuklu ve Osmanlı gibi Türk tarihinde köklü ve güçlü bir medeniyet oluşturmuş iki dönemde kullanım durumu, Arap alfabesini kullanılan diğer alfabelerden ayrıcalıklı bir konumda olmasını sağlamıştır.

Türkler dışında Arap alfabesini kültürel açıdan son derece zengin bir kültüre sahip olan Farslar da kullanmıştır. Lakin bilindiği üzere Arap alfabesinin başlangıçta gerek Türk dilinde gerekse Fars dilinde bulunan her sesi karşılayamadığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine harf eklemeleri yapılarak alfabe iyileştirilmeye çalışılmıştır. Farslar bu iyileştirmeleri ç, p, ş ve j sesleri için ayrıca işaretler keşfederek ilerletmişlerdir. Türkler de eklenen bu yeni işaretleri Farslardan birebir devralmışlardır.⁴⁸

Eski metinlerimizde ses bilgisi özellikleri olarak görülen hususların büyük bir kısmı, aynı zamanda imla meseleleri olarak da telakki edilebilir. Çünkü imlaya ve ses

---

⁴⁶ Ahmet Caferoğlu, *Türk Dili Tarihi*, Ankara, Altınordu Yayınları, 2015, s. 89.

⁴⁷ Agop Dilaçar, *Türk Diline Genel Bir Bakış*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1964, s. 95.

⁴⁸ Hatice Şirin User, *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2006, s. 97.

bilgisine ait özellikler birbirinden tamamıyla ayrılmamıştır.⁴⁹ Bu anlamda eski metinlerin imla hususlarının incelenmesi, dönemin ses bilgisinin de tam olarak anlaşılmasına katkı sunacaktır.

2.2.1. Ünlülerin Yazımı

Eski yazıda ünlüler ا, و, ى ve ۵ olmak üzere dört harfla gösterilmektedir. Bunlar Türkçedeki sekiz ünlüyü de karşılarlar.⁵⁰ Eserde de sesli harfleri karşılamak için ا, و, ى ve ۵ kullanılmıştır. Eser harekeli bir metin olduğundan bu harflerin yanında hareketler de ünlüleri karşılamıştır. Çalışmamızın bu bölümü ünlülerin ön seste, iç seste ve son seste kullanımları dikkate alınarak yapılmıştır.

2.2.1.1. " a " Ünlüsünün Yazımı

2.2.1.1.1. Ön Seste

Eserde ön seste (a) ünlüsü elif (ا) harfine üstün eklenerek (اِ) şeklinde gösterilmiştir.

أَمِشْ	almış (32b/9)
أَلْمِشْ	altmış (78a/12)
أَيْلِرِي	ayları (93a/2)
أَنْك	anuñ (3a/1)
أَيْرُو	ayru (92b/15)
أَنْلَرُ	anlar (92/b/15)
أَنْدَه	anda (93a/7)
أَلْتُونُ	altun (95a/4)

⁴⁹ Faruk Timurtaş , *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2005, s. 35.

⁵⁰ Faruk Timurtaş, *Osmanlı Türkçe Girişi*, İstanbul, Alfa Basım Yayım, 1997, s. 82.

أَنْدُنْ andan (96a/1)

Ön seste (a) ünlüsünün üstünlü elif dışında medli elif (ِ) ile de yazıldığı görülmektedir.

أَنِي anı (2b/15)

أَلُوبُ alub (12a/10)

أَتَه ata (46a/15)

2.2.1.1.2. İç Seste

İç seste (a) ünlüsü bazen hiçbir harf olmadan sadece üstün ile bazen ön seste olduğu gibi üstünlü elif (ِ) ile bazen çekerli elif (ِ) ile bazen de üstünlü harften sonra güzel he (ه) şeklinde gösterilmektedir.

دَخِي dahı (58a/1)

قَاطِمَقْ kapanmağ (72b/1)

أَرَأْسِنْدَه arasında (56a/6)

بَاشْ baş (8b/3)

بَاشِكْنَدَه başında (104a/4)

بُأَشِنَه başına (112a/9)

أَرَقَه سِنْدَه arçasında (112a/6)

Düzenli olarak harekeli olan metnimizde bazı kelimelerde hem hareke hem elif ile yazılmış örnekler bulunmaktadır. Mesela, Türkçe taş kelimesi peş peşe gelen iki satırda hem elif+üstün (ِ) hem de sadece üstün kullanılarak yazılmıştır.

طَشْنَدِن taşdan (57a/11)

طَاشْدَه taşda (57a/12)

2.2.1.1.3. Son Seste

Son seste (a) ünlüsü iki şekilde gösterilmiştir. Bunlardan biri ön seste olduğu gibi elif harfine üstün veya çeker eklenerek (ʾ) gösterilmesidir. Bir diğeri ise iç seste olduğu gibi üstün ile beraber güzel he (٥) harfinin kullanıldığı şekildir. Bu kullanıma üstünlü veya çekerli elif (ʾ) kullanımına nazaran daha sıklıkla başvurulmuştur.

بَابَا	baba (5a/6)
سَا	saña (4a/2)
بَا	baña (7a/12)
اَا	aña (8a/6)
بُونْرَه	bunlara (20a/11)
اُولْمِيَه	olmaya (42a/6)
اُولَه	ola (42/14)
يُولَه	yola (52b/5)
اَلْتَه	altına (110b/13)
اُولْسَه	olsa (19a/8)

2.2.1.2. " e" Ünlüsünün Yazımı

2.2.1.2.1. Ön Seste

Ön seste e ünlüsü, (a) ünlüsünün ön sesteki şekli gibi elif harfine üstün eklenerek (ʾ) şeklinde yazılmıştır:

اَيْدُر	eydür (32a/11)
---------	----------------

أَيْلَمَه	eyleme (34b/15)
أَلَيْلَه	eliñle (90b/3)
أَلِّي	elli (5a/9)

2.2.1.2.2. İç Seste

İç seste (e) ünlüsü bir örnekteki istisnai durum dışında genellikle herhangi bir harf kullanılmadan sadece üstün ile gösterilmiştir. Bunun yanında üstünlü harf + güzel he (ه) şeklinde karşılandığı örneklerin de olduğu tespit edilmiştir.

أَيْلَيْنُ	eyleyen (29a/4)
كَرَّكَ	gerek (43a/2)
دَوَّه	deve (32b/8)
كَجَّنْ	geçen (21b/14)
نَدْنُ	neden (29b/7)
سَبَبْ	sebeb (29b/12)
نَسْنَه دُرْ	nesnedür (33b/3)
نَرَه دَنْدُرْ	neredendür (62b/6)
هَرَكْسْ	herkes (105a/14)
كَرَجَكْ	gerçek (74a/10)
بَنْدُنْ	benden (81b/2)

2.2.1.2.3. Son Seste

Son seste (e) ünlüsü istisnasız üstün ile beraber he (ه) harfi kullanılarak gösterilmektedir.

إِيچْنَدَه	içinde (38a/9)
------------	----------------

كِيَجَه	gice (84b/8)
بِزَه	bize (44a/14)
كِمِسَنَه	kimsene (93b/4)
أُوْرِنَه	üzerine (98a/6)
سَنَه	sene (91a/1)
نِيَجَه	niçe (98a/7)
كَلْنَجَه	gelince (17a/3)
شُوَيْلَه	şöyle (17a/14)
يِرْدَه	yirde (13b/14)
أُوْرَه	üzre (59a/1)
بِيْلَه	bile (60b/8)

2.2.1.3. " ı-i " Ünlülerinin Yazımı

2.2.1.3.1. Ön Seste

Ön seste (ı) ve (i) ünlüleri bazen sadece elif harfine esre eklenerek (İ), bazen ise elif harfine esre eklendikten sonra ye harfi (ی) eklenerek (ی+) yazılmıştır. Bazı örneklerde de esre olmaksızın sadece ye ile yazılmıştır:

اِتْمِشَم	itmişem (61b/1)
اِيْچُون	içün (65b/9)
اِمْدِي	imdi (88a/8)
اِيْچِنْدَه	içinde (91a/9)
اِيْچِشْرُو	içerü (94b/6)
اِنُوب	inüb (20a/1)
اِشِيدُوب	işidüb (30b/7)
اِيْدِرْدِك	iderdik (30b/12)
بِر	bir (95a/3)

2.2.1.3.2. İç Seste

İç seste (ı) ve (i) ünlüsü bazen herhangi bir harf kullanılmadan sadece esre ile, bazen de esreden sonra ye (ى) harfi eklenerek gösterilmiştir.

يِلْدَه	yılda (42a/3)
الْتَمِشْ	altmış (5a/14)
بُاشِنْدَه	başında (71a/12)
وِيزْمِشْدَى	virmişdi (89b/6)
بِز	biz (92b/5)
شِمْدَنْ	şimden (14a/10)
بِيلُورْدِيلَر	bilürdiler (53a/3)

2.2.1.3.3. Son Seste

Eserde son seste (ı) ve (i) ünlüsü sürekli olarak esre ile beraber ye harfi kullanılarak (ي) şeklinde yazılmaktadır. Bu durumun istisnası “yigirmi” sayı adının yazımında ortaya çıkmaktadır. Yigirmi kelimesi, “يِكْرَم” şeklinde 7 defa yazılmışken sadece bir defa “يِكْرَمَى” (44a/7) şeklinde tespit edilmiştir.

يِكْرَم	yigirmi (100b/12)
كِشَى	kişi (103a/15)
سِزَى	sizi (108a/9)
كِبَى	gibi (110a/2)
دُردُنْجَى سَى	dördüncüsü (42a/11)
بِشِنْجَى	beşinci (72b/14)
بِرَى	biri (11b/5)
بَنِى	beni (12a/1)
دِدَى	didi (12a/2)

اِڪِي	iki (14a/15)
جُمْلَه سِي	cümlesi (19a/1)
ڪِي جِسِي	gicesi (22a/3)
بِر سِي	birisi (22b/7)
اِيڪِنجِي	ikinci (27a/6)
بِشِنجِي	beşinci (27a/9)

2.2.1.4. " o-ö " Ünlülerinin Yazımı

2.2.1.4.1. Ön Seste

Eserde ön seste (o) ve (ö) ünlüleri sürekli olarak elif vav harflerine ötre eklenerak (ؤ) şeklinde yazılmaktadır.

اُولْدُر	oldur (73a/3)
اُوپُوب	öpüb (64a/8)
اُولُورْدِي	olurdı (66b/14)
اُولُور	olur (67a/11)
اُوتُوز	otuz (50a/8)
اُوتُرِي	ötürü (47b/1)
اُودُن	odun (98a/3)

2.2.1.4.2. İç Seste

Eserde iç seste (o) ve (ö) ünlüleri bazen sadece ötre ile bazen ise ötre + vav şeklinde yazılmıştır.

سُوزُومِي	sözümü (48a/1)
يُون	yol (48b/14)
كُوزُلُر	gözler (49a/7)
كُوزِيْلَه	göziyle (56a/8)

كُوزِم	gözüm (63a/11)
كُوزُنْدِن	gözünden (66b/2)
كُوزَلَرِيْمَه	gözlerime (83a/7)
كُوزَلَرِيْمِي	gözlerimizi (92a/10)
كُوزِدِن	gözden (92b/5)
كُوزْمَز	görmez (6b/8)
دُونْدَرْدِي	dönderdi (62a/9)
شُويْلَه	şöyle (73b/4)
يُوقْدُر	yoğdur (95b/13)
شُول	şol (102b/6)
كُوكْلَر	gökler (12b/15)
كُوكْدِن	gökden (34b/2)
كُوكْلَرِي	gökleri (65a/8)
كُوكَه	göge (78a/8)

2.2.1.4.3. Son Seste

Eserde son seste (o) ve (ö) ünlüleri ötre (و) + vav harfi ile (و) gösterilmiştir. Eserde son seste (o) ve (ö) ünsüzü kullanımı sadece bir örnekte tespit edilmiştir.

قُو	ço (31a/9)
-----	------------

2.2.1.5. " u-ü " Ünlülerinin Yazımı

2.2.1.5.1. Ön Seste

Eserde ön seste (u) ve (ü) ünlüleri sürekli olarak ötreli elif + vav harfleriyle (و) yazılmaktadır.

أُوْرَه	üzre (59a/1)
أُوْج	üç (65b/13)
أُوْجْرَلَر	uçarlar (103b/7)

أُجُنْجِي	üçüncü (75b/2)
أُوسْتُنْدَه	üstünde (87b/7)
أُويُوب	uyub (75b/12)

2.2.1.5.2. İç Seste

Eserde iç seste (u) ve (ü) ünlüleri bazen sadece ötreyle bazen de ötreli harf + vav ile beraber yazılmıştır.

بُودُر	budur (76b/7)
بُو	bu (76a/7)
بُؤنْمِق	bulunmak (76b/3)
بُؤنْمَز	bulunmaz (77a/4)
بُنْدَن	bundan (77a/14)
بُونُكَّه	bunuñ (108b/2)
أَنْكُ	anuñ (38a/3)
كُلْدِي	güldi (109b/3)
دُؤشْمَكَّه	düşmekle (42a/13)
دُؤشْمِشْ سِن	düşmişsin (44a/12)
يُؤز	yüz (77a/1)
أُؤچُيُؤزْدَن	üç yüzden (79b/12)
يُؤزِي	yüzi (109a/10)
يُؤزِيْمَه	yüzime (109b/2)
أَيْدُر	eydür (113b/3)

2.2.1.5.3. Son Seste

Eserde son seste (u) ve (ü) ünlüleri ötre (ُ) + vav (و) şeklinde gösterilmiştir.

دِيُو	diyü (3a/1)
بُو	bu (3a/10)
أَيُو	eyü (114b/3)
أَدْلُو	adlu (3a/14)
يَئْسُو	yatsu (12b/14)
أَيْجَرُو	içerü (20a/10)
أَيْلَرُو	ilerü (62a/8)

2.2.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.2.2.1. " b " ve " p " Ünsüzlerinin Yazımı

Eserde “b” ünsüzü “ب” ile, p ünsüzü ise “پ” ile yazılmıştır. İstisnai olarak sadece “dip” kelimesi b (ب) ile yazılmıştır:

دِيْبِرِيْنَه	diblerine 23b/1
---------------	-----------------

Eserde zarf-fiil eki olan (-Up) ekinin imlasında ise eserin genelinde (p) ünsüzü yerine (b) ünsüzünün tercih edildiği görülmektedir. -Up şekliyle karşılaşmamıştır.

قِيلُوْب	kılub (6a/13)
جِقُوْب	çıqub (6b/15)
أُولُوْب	olub (7a/2)
أَلُوْب	alub (7a/9)
صَالُوْب	şalub (7a/10)
وَارُوْب	varub (8a/1)
قَالْدِيْرُوْب	qaldırub (8a/8)

أَقْرُبُ	oğuyub (9b/14)
بَغْلَيُوبُ	bağlayub (10b/3)
فُيُوبُ	ğoyub (12a/4)
جَقْرُوبُ	çığarub (14b/4)
أُوتُورُبُ	oturub (22a/4)
بُيُورُوبُ	buyurub (22a/8)
بُؤْلَامِيُوبُ	bulamayub (27a/13)
بَغْلَيُوبُ	bağlayub (28b/14)
صُؤْقُوبُ	şoğub (31a/10)
كَلُوبُ	gelüb (7b/15)
عُغْسَلُ اِيْدُوبُ	ğusl idüb (6a/13)
دِيُوبُ	diyüb (9b/2)
أَيْلِيُوبُ	eyleyüb (7a/1)
كِيْرُوبُ	girüb (8a/12)
كَجُوبُ	geçüb (8b/4)
دُؤْشُوبُ	düşüb (10a/12)

2.2.2.2. " c" ve " ç" Ünsüzlerinin Yazımı

Eserde (c) ünsüzü (ج) ile, (ç) ünsüzü ise (چ) ile yazılmıştır. Ancak aynı sözcüklerde hem c'li hem de ç'li kullanımlar tespit edilmiştir.

نِيچَه	niçe (98a/7), (98a/14)
نِيچَه سِي	nicesi (15a/1)

“nice” kelimesi 26 defa c harfi ile yazılmışken ç harfi ile yazılan hâli ise 2 defa tespit edilmiştir.

2.2.2.3. " d " ve " t " Ünsüzlerinin Yazımı

Eserde (**d**) ünsüzü (د) ile, (**t**) ünsüzü ise (ت) ve (ط) ile gösterilmektedir. Genel olarak kalın ünlülerle beraber ön seste (**t**) ünsüzü karşılanırken (ط) harfi, ince ünlülülerle beraber ise (ت) harfi kullanılmıştır. Eserde tespit edilen bir örnekte iç seste aynı ses için hem (**t**) ünsüzünü karşılayan (ط) harfinin hem de (**d**) ünsüzünü karşılayan (د) harfinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Metinde tespit edilen örneklerin bazılarında (**t**) ve (**d**) ünsüzlerinin günümüz Türkçesinden farklı olarak kullanıldığı bulunmuştur. Metinde günümüz Türkçesinde (**t**) ile karşılanan örneklerin (**d**) ile, (**d**) ile karşılanan örneklerin ise (t) ile karşılandığı tespit edilmiştir.

دُرْلُو	dürlü (49a/12)
دُوْتْدِيْلَر	dutdılar (74a/1)
دُوْتْدُوْعِي	dutduğı (76b/8)
دُوْتُوْب	dutub (81b/14)
دُوْتْدِي	dutdı (82a/1)
دُوْتُوْلْدِي	dutuldı (82a/5)
دُوْتُوْنْ	dutuñ (54a/4)
طَاْغْدَه	tağda (51b/9)
طُوْتُوْلْدِي	tutuldı (62a/12)
دُوْتْمِيَه سِرْ	dutmayasız (67a/2)
دُوْتْدُوْعِي	dutduğı (76b/8)
طُوْتُوْب	tutub (90b/4)

2.2.2.4. " k " ve " g " Ünsüzlerinin Yazımı

Eserde (k) ünsüzü ince ünlülerle birlikte kullanıldığında (ك) ile, kalın ünlülerle kullanıldığında ise (ق) ile gösterilmiştir. (g) ünsüzü ise ince ünlülerle birlikte kullanıldığında (ك) ile, kalın ünlülerle birlikte kullanıldığında (غ) ile yazılmaktadır.

كَنْدِي	kendü (90b/1)
قِرْق	ķırķ (113a/4)
طَاغُنْ	tağun (90b/8)
قَنْغِي	ķangı (91b/15)
أَيَاغْ	ayağ (98a/6)
كُوْغَه	göge (78a/8)

2.2.2.5. " s" Ünsüzünün Yazımı

Eserde (s) ünsüzü genellikle kalın sıradan kelimelerle birlikte kullanıldığında (ص) ile, ince ünlülü kelimelerle birlikte ise (س) ile yazılmaktadır.

سَكِزْ	sekiz (99b/15)
سُوْزْلَرِي	sözleri (114b/3)
صُوْشُوْبْ	şoķub (31a/10)
صَالُوْبْ	şalub (7a/10)

2.2.2.6. " ñ" Ünsüzünün Yazımı

ñ ünsüzü ön ses durumunda bulunmaz, yalnızca iç ve son ses durumunda bulunur.⁵¹ Eserde bu ses, sürekli olarak sadece kef (ك) harfi ile yazılmıştır.

سَا	saña (4a/2)
بَا	baña (7a/12)
اَكْلِيْمَدِقْ	añlayamadık (38a/2)
اَكْلِيَه	añlaya (56a/6)
اَكْلَنْمِيُوْبْ	añlanmayub (56a/11)

⁵¹ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul, Fikiz Kitabevi , 2009, s.95.

اَكُنْمِمِشْدُرْ	añlanamışdur (76a/11)
اَكْلَه	añla (85b/9)
اَكْلَمَزْ	añlamaz (94a/9)
عَزِيْكَ	‘ aziziñ (4a/4)
اَكَا	aña (4a/5)
دِيْلَرْسَكْ	dilerseñ (4a/6)
مُصْطَفَاْتَاْكْ	Muṣṭafā’nuñ (4a/7)

2.2.3. Sürekli Bitişik Yazılan Sözcükler

Eserin genelinde imla ile ilgili dikkat çeken hususlardan biri sözcüklerin kendinden önce ya da kendinden sonraki sözcüklerle bitişik yazılmasıdır. Bunlar arasında çün ve kim bağlaçları eserin genelinde kendinden önceki sözcükle bitişik yazılmıştır. Bunların yanında kendinden sonraki sözcükle bitişik yazılan sözcükler de vardır. Eserde ne ve kadar sözcükleri ard arda kullanıldığında ne sözcüğünün sürekli olarak kadar sözcüğüyle bitişik yazıldığı tespit edilmiştir.

نَقْدَرْ	ne kadar (84b/10)
أَوْچِيْوزْ	üç yüz (5a/13)+ 3
قِرْقُدُوْرْتْ	kırk dört (96a/6)
اَنْكِيْنْ	anuñ için (3a/1)

2.3. SES BİLGİSİ

2.3.1. Ünlüler

2.3.1.1. Ünlü Değişmeleri

2.3.1.1.1. e > i Değişimi

Eski Türkçe döneminden beri bu iki ses arasında geçişler olagelmıştır. Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinde /i/ ünlülü görülen, bugün /e/ ünlüsü ile kullanılan kelimeler eserde /i/ ünlülüdür. Kelimelerin hem /i/ hem /e/ ünlülü şekilleri metinlerde bulunur.

Metinde (i) ile yazılıp bugün (e) yazılan kelimelerin örnekleri şunlardır:

giy-: gey- (83b/5) 4 defa geçmiştir.

iyi-: eyü (114b/3) 2 defa geçmiştir.

2.3.1.1.2. i > e Değişimi

Eski Türkçe'den beri bu iki ses arasında belli kelimelerde birinden diğerine geçiş devam etmiştir.⁵²

Metinde tespit edilen i > e gelişmesini göstermiş kelimelerin örnekleri şunlardır:

ver-: virdi (50b/7) 120 defa geçmiştir.

gece: gice (70b/11) 47 defa yazılmıştır.

de-: dinilür (100a/7), didiler (17a/2), ... (174)

ye-: yidiler (99b/11) metinde 5 defa geçmiştir.

beş: biş (94b/4), biş metinde 7 defa geçmiştir.

yer: yir 13b/15, yir (13b/14) metinde 52 defa geçmiştir.

et-: itdi (5b/2), et- it metinde 67 defa geçmiştir

yedi: yidi (5a/9,14),(19a/3), (20a/6), (22a/12), (22b/4,6,9)+54

2.3.1.1.3. ı - i Değişimi

Eserde bu ünlü değişimi, tek bir örnekte tespit edilmiştir. İlgili kelimedede inceleme de olduğundan a – e geçişi de gerçekleşmiştir.

yaşıl > yeşil (15a/14).

2.3.1.1.4. e - ü Değişimi

Eserde bu ünlü değişimi de eserde sadece hiçbir örnek tespit edilmemiştir. Eserde tespit edilen iki örnekte düz-geniş ünlünün zamanla yuvarlak-dar ünlüye dönüştüğü görülmüştür. Ancak bu örnekler e > ü değişimi sayılmamaktadır.

---

⁵² Musa Duman, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeler*, Ankara, Türk Dili Kurumu Yayınları, 1995, s.174.

bedük > büyük (77b/3)

keçük > küçük (6b/7)

2.3.1.1.5. ü - i Değişimi

Eserde bu ünlü değişiminin tespit edildiği örneklerde Eski Türkçede yuvarlak ünlülü kelimelerde ünlünün düzleştiği görülmektedir.

degül > degil (26b/6)

kendü > kendi (90b/1)

2.3.1.2. Ünlü Uyumları

2.3.1.2.1. Damak Uyumu

Eserde damak uyumu bilindiği üzere Türkçenin takip edilebilen bütün dönemlerinde, istisnalar dışında, sağlam olarak işletilen bir uyumdur. Eserde de uyumu bozan ekler dışında damak uyumu tamdır. Eserde uyumun tam olduğunu gösteren örnekler şunlardır:

kendü (90b/1)

olınan (114a/5)

bunlar (19a/1)

degildür (49b/4)

kişinuñ (36a/15)

bilmeyen (85b/11)

içerü (87b/4)

buyurmışlardur (78b/12)

şimdi (14a/10)

saña (19a/5)

girü (91a/14), (38b/12)

geriye (44a/1)

itmek (23a/3)

içinde (38a/9)

Eserde *-ken* zarf-fiil ekinin tespit edilen örneklerde damak uyumunu bozduğu örnekler bulunmaktadır.

iderken (43a/7)

oğunurken (43a/8)

alurken (63b/8)

olurken (80b/2)

otururken (99a/5)

giderken (104b/7)

2.3.1.2.2. Dudak Uyumunu

Dudak uyumu Tahsin Banguoğlu'nun da belirttiğine göre bazı kurallara tabidir. Bu kurallar; yalın veya eklerle uzatılmış bir kelimenin ilk hecesinde kalın ya da ince bir ses ile bulundurmasına göre o kelimenin bütün sesleri kalın veya ince olmalıdır. Bu durum dil uyumu kanunu olarak adlandırılmıştır.⁵³ Diğer bir dudak uyumu kanunu ise yalın veya ekler ile uzatılmış bir kelimenin ikinci ve daha sonraki hecelerinde bulunan dar sesler kendilerinden önceki hece düz veya yuvarlak bir ses ile bulundurmasına göre düz ya da yuvarlak olmaktadır.⁵⁴ Batı Türkçesinde gelişim gösteren dudak uyumuna Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinde

---

⁵³ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, İstanbul, Baha Matbaası, 1974, s. 84..

⁵⁴ Age. s,84.

rastlanılmamaktadır.⁵⁵ Bu durum tarihi süreçte Batı Türkçesinde dudak uyumunun dil uyumunun aksi yönünde geliştiğini göstermektedir.⁵⁶

Söz konusu durum Eski Anadolu Türkçesi döneminde de devam ettiği bilinmektedir. Bu nedenden dolayı Eski Anadolu Türkçesi dönemi, bazı eklerin sürekli yuvarlak ünlülü bazılarının sürekli düz ünlülü olduğu bir devir olarak bilinmektedir⁵⁷. Eski Anadolu Türkçesi döneminden sonra yazılmış olan eserde de dudak uyumunun kurallaşması henüz gerçekleşmemiştir. Lakin Eski Anadolu Türkçesinden farklı olarak Eski Anadolu Türkçesi döneminde sürekli yuvarlak ya da sürekli düz olarak yazılan ünlülerin eserde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekillerine rastlanmıştır. Bu da eserde dudak uyumunun kurallaşması henüz gerçekleşmese de kurallaşma anlamında bir değişimin başladığını göstergesidir. Bunun yanında, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu kadar olmasa da bazı eklerde sürekli olarak yuvarlak ünlü kullanımı bazı eklerde ise sürekli düz ünlü kullanımı devam etmektedir. Ayrıca Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlüsünü koruyan sözcüklerin varlığı da eserde tespit edilmektedir.

2.3.1.2.2.1. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eski Anadolu Türkçesi döneminde sürekli yuvarlak ünlülü ekler incelenen eserde hem yuvarlak hem de düz ünlü ek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da dudak uyumunun eserin yazıldığı dönemde oluşmaya başladığını göstermektedir. Çoğunlukla yuvarlak ünlü ile yazılmasına rağmen düz ünlü ile de yazılan örnekleri ihtiva eden ekler şunlardır:

-dUr / -dIr

Eski Anadolu Türkçesinde sürekli yuvarlak ünlü ile karşılanan fiilden fiil yapım eki olan bu ek, eserde dudak uyumunun yavaş yavaş oluşmasıyla birlikte eserin geneli itibariyle yuvarlak ünlüsünü korusa da tespit edilen çok az sayıdaki örnekte düz ünlülü şekilleri de görülmüştür. Bu da ekin bu dönemde dudak uyumuna girmeye başladığını göstermektedir.

⁵⁵ Hayati Develi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1995, s. 49.

⁵⁶ Musa Duman, *Vasiyyet-Name*, İstanbul, R Yayınları, 2000, s. 57.

⁵⁷ Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2004, s. 94.

Eserde ekin yuvarlak ünlü ile kullandığı örneklerden şunlardır:

a) Yuvarlak ünlülü kök + yuvarlak ünlülü ek

öl-dür-mek (74a/14)

ol-dur-ur (60b/13)

dol-dur-du-m (31a/4)

kon-dur-dı (37b/7)

b) Yuvarlak ünlülü kök + düz ünlülü ek

Metinde örneği bulunmamaktadır.

c) Düz ünlülü kök + düz ünlülü ek

Eserde ekin ünlüsünün yuvarlak ünlü ile karşılandığı yuvarlak ünlülü örnekleri dışında on örnekte ise düz ünlülü oldukları ile karşılandığı bulunmaktadır.

in-dir-di-ler (10b/5)

it-dir-mek-e (46b/2)

kal-dır-dı-ğ (53a/11)

giy-dir-di (57a/6)

ulaş-dır-ıñ (78a/15)

d) düz ünlülü kök + yuvarlak ünlülü ek

Metinde örneği bulunmamaktadır.

+II /+IU

Eserde sık kullanılan eklerden biri olan ve isimden isim yapma işlevinde kullanılan bu ekin. Çoğunlukla yuvarlak ünlülüdür. Yuvarlak ve düz köklere yuvarlak ünlülü, düz ünlülü köklere de yuvarlak ve düz ünlü ile eklenerek dudak uyumuna bağlı ve uyumsuz şekillerde bulunmaktadır.

dürlü (49a/12), (99b/7)

adlu (3a/14), (3b/1)

şakallu (38a/1)

yirlü (102a/13), (63a/9)

yüzlü (7a/7)

Eserde geçen iki örnekte ise ekin düz ünlü ile karşılandığı tespit edilmiştir.

ķāşırğalı (62a/3)

Metinde aynı anlamdaki destarlı “sarıklı” kelimesinin hem +lı hem de +lu şeklinde ikili kullanımı da ekin uyuma girme sürecinde olduğunu gösterir niteliktedir:

destārlı (45a/12)/ destārlu (8b/1)

-sUn

Emir üçüncü teklik şahıs eki ve emir üçüncü çoğul şahıs eki de eserin genelinde yuvarlak ünlü ile karşılanan eklerdendir. Ek bu hâliyle yuvarlak ve düz ünlülü köklere yuvarlak ünlülü gelmektedir.

ayırmasun (105b/14)

alsunlar (36b/8)

gelsünler (47a/8)

olsun (10b/13)

gelsün (29b/15)

şarf itmesün (19a/9)

gelmesün (60a/8)

itsünler (32b/7)

ayırmasun (105b/14)

alsunlar (36b/8)

gelsünler (47a/8)

Metinde ekin düz ünlülü şeklinin iki örneği tespit edilmiştir.

gelsin (29b/5)

eylesin (108b/15)

2.3.1.2.2.2. Daima Yuvarlak Ünlü ile Yazılan Ekler

+ArU

+ArU eki bugün kullandığımız Türkçe’de düz ünlülü şekillerinin de bulunduğu yön gösterme ekidir. İncelenen eserde ise Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi daima yuvarlak ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır.

yuçaru (15a/3), (45a/3), (45a/5), (56b/8), (86b/8) (+1) (32a/5)

içerü (7a/6), (20a/10), (49a/1), (87b/4), (110a/15) (+12)

-Up

Eserde en sık kullanılan zarf-fiil eki olan bu ek de bir örnek hariç sürekli olarak yuvarlak ünlülüdür. Metinde p ile yazımına hiç rastlanmamıştır, sadece b ile yazılmıştır.

diyüb (47a/1)

alub (7a/9)

olub (7a/12)

ta^ç zīm idüb (47b/10)

varub (8a/1)

aldırub (8a/8)
ouyub (9b/14)
tebessm idb (48a/7)
ıub (10b/3)
balayub (10b/3)
ılub (10b/11)
oyub (12a/4)
ıkarub (14b/4)
tuub (16b/12)
vedā' laub (18a/13)
oturub (22a/4)
buyurub (22a/8)
urtulub (25b/12)
bulmayub (27a/13)
oub (31a/10)
alayub (31a/11)
baub (36a/2)
selamlayub (38a/7)

açub (38a/9)

bulub (38a/13)

Ekin yalnızca bir örnekte düz ünlü şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir:

kığırıp (94a/15)

+(I)mUz

Çokluk birinci şahıs iyelik ekinin ünlüleri yuvarlak tabanlı kelimelerden sonra yuvarlak, düz tabanlı kelimelerden sonra düz şekilde gelmektedir. Ek metinde dudak uyumuna tabi görünmektedir

kulumuz (35a/2)

gönlümüz (91b/14)

gözümüz (32b/13)

kendümüz (32a/3)

yüzimizden (33b/8)

muḥālihefetimiz (35b/12)

ḫālimizi (37a/10)

kalbimizde (47a/5)

Dudak uyumunun metinde sadece bir istisnası tespit edilmiştir:

ömrimiz 14a/11

-sU

Eserde sadece tek bir örnekte tespit edilen bu ek, fiilden isim yapma eki olup ünlüsü daima yuvarlak ünlüdür. Bu ek sadece yuvarlak ünlü ile karşılanmış olan eklerdendir.

yatsu (12b/14), (84b/6)

-vÜz

Eserde birinci çokluk şahıs emir/istek eki olan bu ek, eserde dört örnekte geçmekte olup ünlüsü yuvarlaktır. Yuvarlak ünlüdür. Eserin genelinde ünlüsü sadece yuvarlak ünlü ile karşılanan eklerden biridir.

gönderevüz (14a/9)

virmeyevüz (69a/8)

alavuz (88a/8)

olavuz (103b/2)

2.3.1.2.2.3. Fonetik Değişmeler Sonucu Meydana Gelen Yuvarlaklıklar

Eserde bu tür yuvarlaklaşmaların çoğu Eski Türkçe döneminde özellikle sonda seste bulunan “g” sesinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde erimesi sonucuyla yanında bulunan düz ünlüyü yuvarlaklaştırması şeklinde gerçekleşmiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlaklaşan bu ünlüler aynı şekilde kendini muhafaza ederek eserde de yuvarlak ünlüdür.

kamağ>kamu (19a/6), (67a/11), (67a/13), (113b/1)

kağıg>kapu (12b/15), (29a/15), (30a/7), (40b/7), (65b/13), (70a/7), (86b/12)

ayrığ>ayru (92b/15)

2.3.1.2.2.4. Kelime Köklerinde Yuvarlaklık

Eserde bazı sözcüklerde bulunan yuvarlak ünlülerin ise herhangi bir ses olayı sonucunda gerçekleşmediği bilinmektedir. Bu duruma müteakip Eski Türkçeden gelen yuvarlak ünlülerini korunduğu ve eserde de kullanılmaya devam ettiği örnekler bulunmaktadır.

otuz (50a/8)

oturup (59a/7)

girü (91a/14)

eyü (114b/3)

2.3.1.2.2.5. Düz Ünlülü Ekler

Eserde dudak uyumunu bozan ses olaylarından biri de eklerin ünlülerinin durmaksızın düz ünlü ile karşılanması durumudur. Eski Anadolu Türkçesi döneminde sadece düz ünlü ile karşılanmasına rağmen yuvarlak ünlülü şekillerinin de bulunduğu ekler bulunmaktadır.

-dI / -dU

Görülen geçmiş zaman eki olan bu ek de eserde çoğunlukla düz ünlüdür.

buyurdi (10a/7), (11a/8), (12a/14), (13b/7), (14b/5). +69 örnek daha mevcuttur.

viridiñüz (71b/10)

oldı (71b/14), (72a/11), (72a/14), (73b/6), (73b/7). +61 örnek daha mevcuttur.

Eserde tespit edilen iki örnekte ise ekin yuvarlak ünlülü olduğu görülmüştür.

eyitdüm (15a/13)

gördüm (16a/8), (16b/8), (17a/8), (18b/2), (19a/10). +41 örnek daha mevcuttur.

+Im /+Um

Eserde birinci teklik şahıs iyelik eki, bağlayıcı ünlüsü, eserin genelinde düz ünlülüdür.

sırrım (51a/15)

evlâdım (52a/11)

adım (52a/13)

huzûrımda (30b/9)

ceddim (54a/11)

hakkım (58a/13)

nazarım (61b/5)

sultânım (62b/5)

yirim (63a/11)

Eserde tespit edilen dört örnekte ise ekin yuvarlak ünlülü olduğu görülmektedir.

sözümü (48a/1)

gözüm (8a/12)

oğlum (30b/14)

göñülüm (91b/11)

+sIz

Eserde isim soylu sözcüklere gelerek olumsuzluk anlamı katan ve isimden isim yapma eki olan bu ekin ünlüsü sürekli düz-dar şekilde bulunmaktadır.

edebsizlik (40a/6)

sübhesiz (46b/7), (48a/5), (48a/8)

ateşsiz (49b/6)

nihâyetsiz (51b/7), (59a/7), (92b/15)

‘ adedsiz (53a/15)

perdesiz (55a/6)

‘ ibâdetsiz (75b/6)

tazarru‘ sız (75b/6)

niyâzsız (75b/6)

mürşidsiz (79a/15)

vâsihtasız (42b/11)

2.3.1.2.2.6. Daima Düz Ünlülü Ekler

+CI

Eserin genelinde isimden isim yapma eki olan bu ek, dudak uyumunu bozacak şekilde sürekli olarak düz ünlüdür.

soñcı (88a/7)

altıncı (27a/10)

onuncı (42b/15)

da' vetci (53a/1)

+(I-U)ncI

Eserde sayı isimlerine gelerek sıra sayıları oluşturan ve isimden isim yapım eki olan bu ek de eserde sürekli düz ünlü ile bulunmaktadır.

altıncı (27a/10)

toğuzuncı (42b/12)

onuncı (42b/15)

ikinci (27a/6)

bişinci (27a/9)

yidinci (27a/12)

birinci (35b/5)

dördüncü (42a/11)

-sIn

Eserde ikinci teklik şahıs eki olan bu ekin ünlüsü de eserin tamamen düz ünlü ile gösterilmiştir. Kalın ve ince sıradan fark etmeksizin ek dudak uyuma bağlamadan tespit edilmiştir.

bulamazsın (79a/8)

olasın (79a/9) 15 defa geçmiştir.

gelürsün (79b/15), (110b/3)

olursın (83b/10)

idesin (84b/10), (36b/12), (108a/14)

görsün (93a/8), (18a/4), (97b/15), (101b/11)

dilersin (93b/4)

eyleyesin (94a/2), (108b/1), (111a/1)

idersin (98a/4) yedi defa geçmiştir.

bulasın (108a/8), (65a/13), (110a/7)

gidersin (108a/12)

getüresin (108a/14)

viresin (108b/4)

kılasın (111b/11)

bulursın (114a/13)

-miş

Eserde öğrenilen geçmiş zaman eki olan bu ekin ünlüsü sürekli düz dar ünlü ile bulunmaktadır. Ancak eserde 68 yerde yuvarlıklık uyumuna göre tespit edilmiştir.

Kalın olanlar:

bağlamışlar (20b/14)

buyurmuş (21a/2)

olmuş (21b/12)

otururmuş (30a/9)

tuþmuş (45a/15)

olunmuşdur (54a/14)

unutmuşum (63a/8)

oturmuş (83b/5)

İnce olanlar:

eylemiş (22a/2)

gelmişdür (24a/8)

itmiş (26b/15)

gönderilmiş (3a/11)

dikmişdür (10b/10)

düşünmüş (15a/4)

gitmemiş (18b/5)

dimişler (46b/6)

Eserde 414 örnek daha bulunmaktadır.

-miş eki Eski Türkçeden beri eserlerde bulunmaktadır. Ek Eski Anadolu Türkçesinde Öğrenilen geçmiş zaman eki sürekli dar- düz ünlü ile bulunmaktadır. Ancak metinde bazı yerlerde dudak uyumaya uygun şekilde yuvarlak ünlülü olarak tespit edilmiştir. Eserde dudak uyumuna girmiş şekilde 68 örnekte tespit edilmiştir.⁵⁸

---

⁵⁸ Amjed Mansur, "Menākīb-ı 'Ali Es-Semerkāndī'de -miş Eki", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, FAMIAD, 2022,20, s. 463-479.

olmuş (47b/7) çok sayıda bulunmaktadır.

oturmuş (87b/7)+1

yutmuş (38a/11)

buyurulmuş (50b/13) +1

görölmüş (78b/8)

çökmüş (81b/12)

+(s)I

Eserde üçüncü teklik şahıs iyelik eki olan bu ek de eserin tamamen düz ünlü ile karşılanan eklerden biridir.

aķrabası (20a/6)

ricāsı (54a/15)

du‘ āsı (57a/13)

ārzūsına (96b/3)

hulāfası (58b/2)

ķapusına (106b/8)

maġarası (71a/3)

üzengüsine (10b/4)

‘ömri (79b/12)

Eserde 118 örnek daha bulunmaktadır.

+(y)I

Eserde ismin belirtme durum ekini karşılayan bu ek de eserde sürekli düz ünlü ile bulunmaktadır.

evliyāyı (86a/1)

deryāyı (86a/3)

hudāyı (88a/13)

cezāyı (91a/4)

ķapuyı (94b/6)

şuyı (94b/15)

dedeyi (98a/3)

‘arabiyi (102b/12)

ceylānīyi (108a/6)

Eserde 37 örnek daha bulunmaktadır.

-gII

Eserde ikinci teklik şahıs emir eki olan bu ek, eserde sürekli olarak düz ünlü ile bulunmaktadır.

Kalın olanlar:

varğıl (14a/13)

olğıl (14a/13)

alğıl (23b/7)

durğıl (48a/9)

yazğıl (64b/12)

açğıl (67b/2)

İnce olanlar:

bilgil (2a/9)

eylegil (9a/10)

götürgil (31b/11)

görgil (48b/12)

virgil (51a/4)

düşmegil (58a/5)

Eserde 81 örnek daha bulunmaktadır.

Bazı öreneklerde gIl yazmadan kullanılmıştır:

bildir (45b/13)

bil (105b/9)

gel (16b/8), (21a/11), (23a/5,6), (30a/8),(33b/12).

Eserde 31 örnek daha bulunmaktadır.

eyle (21a/11,12) (34b/5,15) ,(41a/12,14,15) (45b/14).

Eserde 27 örnek daha bulunmaktadır.

mI

Ardından geldiği sözcüğe soru anlamı katan soru edatının ünlüsü de eserde sürekli düz ünlü ile bulunmaktadır.

korqmaz mısın (83b/10)

var mıdur (85a/15)

ola mı (93a/5)

bildiñ mi (100a/6)

tâbi^f ler midür (100a/10)

2.3.2. Ünsüzler

2.3.2.1. Ünsüz Değişmeleri

2.3.2.1.1. t > d Değişimi

t/d Türkçe ‘de en karışık gelişme meselelerinden birisidir.⁵⁹ Günümüzde, özellikle Batı Türkçesinde kelime başında t ve d ile kullanılan ince ve kalın sıradan kelimelerde bu ses Eski Türkçe döneminde tek şekilli olarak t ile görülmektedir. Zira Eski Türkçede değişime başlayan bu sesin Eski Türkçe döneminden yüzyıllar sonra yazılmış olan eserde bile düzenli bir şekilde değişimini gerçekleştirmediği görülmektedir. Hatta eserde tespit edilen örneklerden birinde aynı kelimedede bile bu sesin hem ‘t’ ile hem de "d" ile yazıldığı tespit edilmiştir.

dutma > tütmağ (12b/2)

duzah > tuzah (98b/12)

toğrılıb > doğrılıb (7a/8)

---

⁵⁹ Musa Duman, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1995, s. 102.

dutdılar (7a/1)

duyuldu (16b/6)

Eski Türkçede " t " sesiyle karşılanmasına rağmen metinde " d " sesiyle karşılanan sözcükler:

dağı (16b/5), (16b/9), (17a/2), (17a/8), (17b/11) Eserde 237 örnek daha bulunmaktadır.

degin (16a/15)

degil (75a/1), (85b/12), (93a/2), (96a/6)

dördinci (42a/11)

dürlü (49a/12)

deñlü (81b/14)

2.3.2.1.2. k > g Değişimi

Bu ses değişikliği kelime başında Eski Türkçe ile Batı Türkçesi arasında görülen bir değişikliktir.⁶⁰ Eski Türkçede " k " ünsüzüyle Batı Türkçesine ait Menâkıb-ı 'Alî Es-Semerqandî' de ise " g " ünsüzü ile karşılanan sözcükler şunlardır:

gelmeye (98b/11)

gemi (104b/8)

gerek (107b/2)

gibi (110a/2)

---

⁶⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 2021, s.105.

gice (111a/8)

girü (91a/14)

göñülüm (91b/11)

görmek (105b/14)

göre (27a/4)

gösterdiler (47a/11)

gözlerime (83a/7)

güneş (93a/3)

güç (48a/2)

2.3.2.1.3. k > ħ Değişimi

Metinde günümüzde **kanı** (60b/14) gibi kelime başında k ile kullanılan kimi kelimelerde aynı sesler yer alırken iç seste değişime uğrayarak kullanılmıştır. Örnekleri şunlardır:

kanı (60b/14)

yoħsa (68b/5)

daħı (16b/5)

2.3.2.1.4. g > y Değişimi

Türkçe birkaç kelimde içinde g > y gelişmesi karşılaşılmaktadır. Bu gelişme kelimelerden farklı olarak g sesinin düz ünlüden sonra iç seste hece başında kaldığı durumlar bulunmaktadır.⁶¹ Bu ses değişimi eserde imla bütünlüğünün olmadığı

---

⁶¹ Duman, age, s.137.

bildirmektedir. Aynı anlamda incelenen metinde saptanan örneklerden birinde aynı varak içinde bile ön sesteki *g* sesinin hem kendini muhafaza ettiği hem de değişerek yerini *y* sesine bıraktığı örnekler söz konusudur. Ancak gine ve yine *g > y* değişimi sayılmamaktadır.

gine (26b/8)

yine (28a/9)

2.3.2.1.5. *b > p* Değişimi

Eski Türkçede kelime başı, içi ve sonundaki “*b*” sesi Batı Türkçesinde *p* sesine dönüşmüştür.

pişmiş (49a/13)

parmak (23a/9)

Eski Anadolu Türkçesinde bazı kelimelerde *b* ler Eski Türkçede olduğu gibi *b* şeklini devam ettirmektedir. Bu kelimeler günümüz Türkçesinde olduğu gibi *p*'ye dönmemiştir.⁶² Eserde de tespit edilen iki örnekte henüz bu sesin *p* sesine dönüşmediği görülmektedir.

heb “hep” (19a/8)

diblerine (23b/1)

2.3.2.1.6. *b > v* Değişimi

Eski Türkçede sözcüklerin ön seslerindeki *b* sesi eserde *v* sesiyle bulunmaktadır.

bar > var (51a/11), (51a/13)

bir- > vir- (57a/6)

---

⁶² Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2009, s. 107.

2.3.2.1.7. d > z > y Değişimi

Türkçe'nin tarihî gelişmesinde ve şivelerin ayrılmasında ayrıcalıklı bir yere sahip olan Eski Türkçe'nin bitimine doğru d'ler önce peltek z'ye Batı Türkçesinde y sesine çevrilmiştir.⁶³ Batı Türkçesine ait olan eserde bu ses değişiminin gerçekleştiği kelimeler aşağıda listelenmiştir:

edgü > eyü (114b/3)

adək > ayağ (99a/11)

bedük > büyük (77b/3)

2.3.2.2. Ünsüz Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde ünsüz uyumuna rastlanılmamıştır. Bu durumun nedenlerinden birisi bazı ünsüzlerin sürekli ötümlü olması durumudur.⁶⁴

Metinde Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi ünsüz uyumuna rastlanmaz. Bilhassa eklerin ünsüzlerinin sürekli ötümlü olması bu uyumu bozan durumlardandır. Çünkü bu ekler, ötümsüz ünsüzle başlayan bir sözcüğün kök ya da gövdesine eklenmesi durumunda, sözcükteki diğer ünsüzle uyuma girmeden yani ötümlü durumlarını koruyarak eklendikleri kelimenin uyumunu bozmaktadır. İmladan anlaşılacak benzeşmeyi gösteren farklı bir yazılışa metinde de rastlanmamıştır. Eserde konuyla ilgili olabilecek bütün yazılışlar ünsüz benzeşmesine aykırı bulunmaktadır. Metinde örnekler +dA, -DI, +DUR +DAn eklerini alan kelimelerdir ve örnekleri şunlardır:

İsmin bulunma durumunu karşılayan +**dA** ekinin ünsüzü daima ötümlü ünsüzdür. Bu da uyumun sözcüklerde bu ekten dolayı bozulmasına sebep olmaktadır.

varıldıkda (37b/6)

---

⁶³ Ergin, *age*. s. 110.

⁶⁴ Gülsevin, Boz, *age*, s. 96.

maḳāmātda (42a/10)

sülūkda (56a/12)

ḥulletde (57b/11)

ḥaḳāiḳde (58b/10)

‘ibāretde (58b/11)

itmekde (61a/9)

İsmın ayrılma durumunu karşılayan **+dAn** ekinin ünsüzü de daima ötümlü ünsüzdür. Ekin bu durumu bulunma durumu ekinde olduğu gibi eserdeki sözcüklerin ünsüz uyumunu bozduğu tespit edilmiştir.

gökden (74a/14)

gelmekden (79b//15)

himmetden (81a/8)

celāletden (81b/3)

istiḡrāḳdan (82a/10)

‘ādātdan (84a/13)

ḥaḳḳdan (88a/7)

libāsdan (98a/8)

Görülen geçmiş zaman eki **-dl** ekinin de ünsüzü daima ötümlü ünsüzdür. Bu durum da ünsüz uyumunun bozulmasına sebep olmaktadır.

eyitdi (99a/8)

gitdi (99b/14)

eyitdim (100a/6)

ķasdım (102b/11)

ķıķdıķ (106b/13)

ķatdım (109a/6)

aķdım (109b/2)

baķdım (109b/2)

Bildirme eki **+dUr** ve ekleri de ünsüz olarak sürekli ötümlü ünsüz ile karşılanan eklerdendir. Bu eklerin eklendikleri sözcüklerde ünsüz uyumuna aykırı kullanımları aşağıdaki örneklerdeki gibidir:

olmıŗdur (29b/12)

aĝlatmıŗdur (35a/2)

virilmıŗdür (54b/1)

gerekdür (54b/5)

yoķdur (56b/8)

vaĝdetdür (97b/7)

2.3.3. Ses Olayları

2.3.3.1. Ötümlüleşme / Ötümsüzleşme

Bir diĝer ismi tonlulaŗma da olan bu ses olayı, ünsüzlerin boĝumlanması sırasında, ciĝerlerden gelen havaya ses tellerinin titreŗerek ton vermesi, ünsüzlerin

tonluluk niteliği kazanması hadisesidir.⁶⁵ Bu ses olayı Orhon Türkçesinde, ötümlü ünsüzlerinden sonra gelen bazı ötümlü ünsüzler, kendilerini korumaları beklenirken, tam tersine, ötümsüzleşilir.⁶⁶ Eski Türkçede ötümsüz ünsüzle karşılaşılmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi metinde de benzer durumdadır.

Ötümlüleşme hadisesi, kelime başında **t- > d-**, **k- > g-**, **ç- > c-**, **p- > b-** gelişmeleridir. Metinde ötümlüleşme gerçekleşen sözcüklerden bazıları şunlardır:

dağı (59a/5)

degin (34b/1)

ağac (74a/3)

gice (70b/11)

yedegine alup (23b/9)

göge (16a/14)

kulağıma (86a/9)

işidenler (14b/7)

gideriz (14a/10)

şoñucı (88a/7)

2.3.3.2. Ünlü Türemesi

Bu ses olayı çoğunlukla Türkçeye giren yabancı kökenli sözcüklerde karşılaşılan bir durumdur. Eserde daha çok Arapça kökenli yan yana iki ünsüz

---

⁶⁵ Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1992, s. 131.

⁶⁶ Talat Tekin, *Orhon Türkçesi, Grameri*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2004, s. 74.

barındıran sözcüklerde araya bir ünlü eklenmesi hâliyle tespit edilen hadisenin ön seste de tek bir örneğine rastlanmıştır:

liman (Yun. “limani”) > iliman (28b/13)

ḥayr > ḥayır (27b/13)

fıkr > fikir (35b/6)

emr > emir (39a/3)

şehr > şehir (71a/6)

‘ilm > ‘ilim (71b/14)

2.3.3.3. Ünlü Düşmesi

Ünlü düşmesi metinde sıkça karşımıza çıkan ses olaylarından biridir. Tespit edilen örneklerde de ses olayının ekleşme sırasında gerçekleştiği örneklerle karşılaşılmıştır.

üzere > üzre (11b/12)

ağız > ağızına (38b/6)

Metinde tespit edilen örneklerde ise ek-fiilin eklendiği sözcükle bitişik yazılarak düştüğü örnekler bulunmaktadır.

giderken (104b/7)

itmişdik (49a/3)

olursa (53a/2)

olunmuşdı (36b/3)

2.3.3.4. Hece Düşmesi

Kelime içinde benzer ya da eş hecelerin yan yana gelmesi durumunda bu hecelerden birinin düşmesi olayı hece düşmesi olarak tanımlanmaktadır.⁶⁷ Eserde karşılaşılan hece düşmesine dair örnekler aşağıdaki gibidir:

oldurur > oldur (44b/13)

şimdiden > şimden (14a/10)

avuç > avcına 95a/6

izin > izniyle 107b/2

2.3.3.5. Birleşme / Kaynaşma

Birleşme ya da kaynaşma daimî olarak beraber kullanılan iki sözcükten birinin ünsüzle sonlanıp diğer kelimenin ünlü ile başlaması sonucunda söz konusu iki sözcüğünde birleşip tek sözcükmüş gibi kullanılması durumudur.

kim erse > kim ise > kimse (99b/10)

kim erse > kim ise ne > kimesne (67a/9)

tag ol > degil (73a/11)

uş imdi > şimdi (71b/11)

uş ol > şol (733b/5)

kendü özi > kendüzi > kendüsi (75b/9)

Eserde, sürekli beraber kullanılan iki sözcükten birinin ünlü ile bitip diğerinin ünlü ile başlamasından dolayı bu iki sözcüğün birleşerek tek sözcük hâline geldiği tespit edilmiştir.

bu ile > böyle (85b/6)

şu ile > şöyle (87b/6)

ne için > niçün (83b/9)

ne eyler > neyler (6b/4)

ne ola > nola (96b/6)

---

⁶⁷ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2011, s. 46.

2.3.3.6. Ünsüz Düşmesi

Eski Anadolu Türkçesi döneminde ek ve hece başındaki ünsüzlerin eriyip yok olmaları haricinde ünsüz düşmesi örnekleri sıklıkla karşılaşılan bir durum değildir.⁶⁸ Fakat düşen bu ünsüzlerden “ l “ ve “ r “ harfleri yoğunlukla hece sonlarında düşme eğilimi hâlinde karşımıza çıkar. Eserde de ünsüz düşmesi örnekleriyle Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi sıklıkla karşılaşılmamaktadır.

bol- > olmak

bol ay ki > ola ki (56b/4)

keltür- > getirüb (17b/14)

oltur- > oturub (22a/4)

2.3.3.7. Ünsüz İkizleşmesi

Tarihi süreçte az sayıda Türkçe sözcükte söz içinde bulunan ünsüzler birçok sebepten ikizleşmiştir.⁶⁹ Metinde bu ses olayıyla tek bir örnekte karşılaşılmıştır örnek aşağıdaki gibidir:

elig > elli (22b/14)

2.3.3.8. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi

Eserde tek heceli olup kökünde ikiz ünsüz barındırmasına rağmen sonradan bu ikiz ünsüzün tekleşmesi ses olayı ikiz ünsüzlerin tekleşmesidir.

Metinde tespit edilen örneklerden birinde Eski Türkçedeki bir sözcüğün iç sesinde bulunan ikiz ünsüzlerden birinin düşmesi şekliyle karşılaşılmıştır.

ulluğ > ulu (48b/9)

2.3.3.9. Yutulma /Absorption

Bu ses olayında da çoğunlukla g sesinin yitimi durumu vardır fakat farkı düşen ünsüzün yitimi ünlüde herhangi bir farklılığa neden olmamasıdır.⁷⁰ Yutulma metinde

⁶⁸ Muhammet Yelten, *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2009, s. 89.

⁶⁹ Nurettin Demir, Emine Yılmaz, *Türk Dili El Kitabı*, Ankara, Grafiker Yayınları, 2014, s. 165.

⁷⁰ Şahin, age, s, 48.

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde çoğunlukla karşılaşılan yalnızca tek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Karşılaşılan tek örnekte, Eski Türkçe döneminde iç seste bulunan g sesinin metinde yok olması durumuyla karşımıza çıkmaktadır.

edgü > eyü (114b/3)

2.3.3.10. Ünsüz Kaynaşması

Eski Türkçe döneminin ardından takip edilen *n* ve *g* sesleri arasındaki kaynaşma Eski Anadolu Türkçesi döneminde de süregelmiştir.⁷¹ Metinde de Eski Türkçedeki *n* ve *g* sesinin yerini *ñ* sesine bıraktığı iki örnek bulunmaktadır.

senge > saña (96b/13)

anga > aña (98b/4)

1.1. ŞEKİL BİLGİSİ

2.3.4. İsim

2.3.4.1. İsim İşletme Ekleri

Cümlelerde kelimeler arasında ilgi kuran bağlantı sağlayan birimdir. Onların bir kısmı kelimeler yahut unsurlar arasında ilgi kurduklarında cümlenin ögelerini belirler değiştirir.

Eserde bu ekler; çokluk, iyelik ve durum ekleri başlıklarıyla açıklanmıştır.

2.3.4.1.1. Çokluk Eki

Metinde çoğunlukla kullanılan eklerden biri çokluk ekidir. Bu ek diğer ad çekim eklerinden farklı olarak eklendiği adı diğer sözlerle ilişkiye sokmamaktadır. Bir başka deyişle çokluk ekinin birbirinden bağımsız sözler arasında ilişki kurma işlevi bulunmamaktadır.⁷² +lAr, Türkçenin her döneminde kullanılmıştır. Bu ekin yanında Karahanlı Türkçesi döneminde +lA çokluk kavramını belirten bir ek de bulunmaktadır. Yine Harezmi Türkçesinde +lAr ekiyle çokluk kavramı karşılanmıştır. Karahanlı

---

⁷¹ age, s, 48.

⁷² Günay Karaağaç, *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2013, s.325.

döneminde görülen +lA çokluk kavramı ekine, bu dönem metinlerinde rastlanmamaktadır.⁷³ +lAr çokluk eki Türkçenin her döneminde olduğu gibi metnin yazıldığı dönemde de kullanılmıştır. Metinde çoğunlukla kullanılan eklerden biri olan çokluk ekinin eklendiği sözcükler aşağıdaki gibidir:

- ‘āşıklar (113b/5)
- menākıblar (3b/8)
- anlar (10b/4)
- saçlar (21a/7)
- dudağlar (21a/15)
- Ḥazretler (21b/5)
- kişiler (22b/14)
- meyveler (23b/2)
- eller (24b/4)
- qalbler (25b/11)

2.3.4.1.2. İyelik Ekleri

Ad soylu sözcüklere kişi kavramı veren iyelik ekleri biçim ve işlev açısından Eski Türkçe döneminden beri büyük bir değişim ve gelişime maruz kalmamıştır.⁷⁴ Bu eklerin Eski Türkçeden günümüz Türkçesine gelene kadar ses bakımından tek farkı, ikinci şahıslardaki sesin diş değil, damak n’si olmasıdır.⁷⁵ İkinci şahıs iyelik ekleri, Klasik Osmanlı Türkçesinde yazılmış eserde de ekin ünsüzü diş n’si yerine damak n’si ile gösterilmiştir. Aynı zamanda eserde iyelik eklerinin düzlük yuvarlaklık uyumu açısından da henüz tam bir uyumuna rastlanılmamıştır. Metinde kullanılan iyelik ekleri karşıladıkları şahıslar göz önüne alınarak altı alt başlıkta incelenmiştir.

1. Teklik Şahıs: +(I)m / +(U)m

---

⁷³ Şirvan Kalsın, *Harzem Türkçesi Grameri- İsim (Memlük Kıpçak ve Kuman Kıpçak Türkçesiyle Karşılaştırmalı*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2013, s.20.

⁷⁴ age, s, 20.

⁷⁵ Ahmet Ercilasun, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarih*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2012, s, 180.

Eserde birinci teklik şahıs iyelik ekinin ünlüsü, metnin genelinde sıklıkla düz ünlü ile bulunmaktadır.

ceddim (57b/6)

haqqım (58a/13)

nazarım (61b/5)

adım (62b/5)

sırrım (51a/15)

Eserde birinci teklik şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlü ile karşılandığı örnekler de bulunmaktadır.

gözüm (63a/11)

sözüm (48a/1)

rūḥum (78a/7)

vücūdum (68a/15)

2. Teklik Şahıs: +(I)ñ / +(U)ñ

Eserde ikinci teklik şahıs iyelik ekinin ünlüsünün birinci şahıs iyelik eki gibi hem düz hem de yuvarlak ünlülü kullanımı bulunmaktadır. Bu durumda ekin kullanımında büyük ölçüde dudak uyumunun varlığından söz edilebilir.

murādiñ (79b/15)

duḥūluñ (60a/12)

ḥāneñe (43b/12)

°ilmiñ (94a/3)

3. Teklik Şahıs: +I, sI

Eserde üçüncü teklik şahıs iyelik ekinin ünlüsü istisnasız sürekli düz ünlü ile bulunmaktadır.

maḳāmı (102a/7)

ṭayyibesi (5b/1)

gicesi (6b/15)

meclisi (19a/14)

mükāşefesi (29b/13)

devesi (32b/13)

1. Çokluk Şahıs: +(I)mIz, +(U)mUz

Çokluk birinci şahıs iyelik ekinin ünlüleri yuvarlak tabanlı kelimelerden sonra yuvarlak, düz tabanlı kelimelerden sonra düz şekilde gelmektedir. Ek metinde dudak uyumuna tabi görünmektedir

kulumuz (35a/2)

gönlümüz (91b/14)

gözümüz (32b/13)

kendümüz (32a/3)

yüzimizden (33b/8)

muḥālihefetimiz (35b/12)

ḥālimizi (37a/10)

kalbimizde (47a/5)

Dudak uyumunun metinde sadece bir istisnası tespit edilmiştir:

ömrimiz 14a/11

2. Çokluk Şahıs: +İñIz / +UñUz

Eserde ikinci çokluk şahıs iyelik ekinin ilk ünlüsü ikinci teklik şahıs iyelik ekinin ünlüsü gibi hem düz hem de yuvarlak olabilmekte ancak ikinci ünlüsü daima yuvarlaktır. Bunun yanında ekin ünsüzü de yine diş n'si yerine damak ñ'si ile bulunmaktadır.

ḥazretiñüz (22b/10)

şerīfiñüz (20b/12)

luḫfuñuz (48a/6)

cenābıñuz (48b/9)

tefsiriñiz (63b/12)

cenābıñıza (64b/9)

ḫudūmiñızla (66b/7)

ceddiniz (72a/3)

delīliñiz (72a/12)

selāmiñızı (84b/9)

3. Çokluk Şahıs: +IArI

Eserde üçüncü çokluk şahıs iyelik ekinin ünlüsü üçüncü teklik şahıs iyelik ekinde olduğu gibi daima düz ünlü ile bulunmaktadır. Ek, dil ve dudak uyumuna bağlı olarak kalın ünlülü kök ve hecelere –lar, ince ünlülü kök ve hecelere ise –ler olarak kullanılmıştır.

şaçları (21a/7)

imānları (42b/13)

gemileri (28b/4)

hazretleri (32a/1)

ķulları (7a/5)

‘āşıkları (17a/15)

ķalbleri (25b/11)

tuhfeleri (41b/15)

sülūkları (42a/6)

2.3.4.1.3. Durum Ekleri

2.3.4.1.3.1. Yalın (Belirsiz) Durumu

Yalın durum, adın hiçbir çekim eki almamış ve nesne görevi yüklenmemiş durumudur. Eserde çok sayıda ismin yalın (belirsiz) durumunda olduğu örnek mevcuttur, eserde genel duruma aykırı bir kullanım durumu bulunmamaktadır.

kitāb (3a/14)

ķalb (44b/11)

ķuş (89b/14)

yol (48b/14)

beden (76b/4)

2.3.4.1.3.2. Tamlayan Eki (İlgi Eki)

Tamlayan eki (ilgi eki) dilbilgisinde bir varlığın kime ait olduğunu bildirmektedir. Bu ek, Türkiye Türkçesinde ünsüzle biten ad kök ve gövdelerine (+In) -ın, -in, -un, -ün ve ünlüyle bitenlerden sonra (+nIn) -nın, -nin, -nun, -nün şekillerine sahiptir. Ek, sözcüklerin genitif hâlini oluşturmakta kullanılır.

Bu ekte eklendiği adla başka bir ad arasında ilgi bağı kuran ad durumudur. Eserinizde ise tamlayan eki, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi+(n)Uñ / +(n)İñ şeklindedir. Eserde tamlayan ekinin ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinden farklı olarak hem düz hem de yuvarlak ünlü ile bulunmaktadır.

bunlarıñ edñāsı (89b/14)

anlarıñ ħarbelerinüñ (100a/10)

evtādlarıñ maṭbaḥı (36a/4)

ayağunuñ eşeri (57b/12)

ṭa‘ āminuñ lezzeti (67b/11)

atasınuñ ‘ ammesine (70a/6)

enbiyānuñ nübüvvetine (72a/12)

‘ İsanuñ ismine (73a/2)

menkıbenüñ rāvisi (79b/2)

ṭāğiyenüñ serdārı (81a/5)

perinüñ adı (112b/14)

evtādlarıñ maṭbaḥı (36a/4)

bunlarıñ edñāsı (89b/14)

anlarıñ ħarbelerinüñ zaḥmındandır (100a/10)

2.3.4.1.3.3. Belirtme Durumu (Belirtme Hâli)

Belirtme durumu veya belirtme hâli sözcüklerin -i, -ı, -u -ü eki almış hâlleridir. Adın belirtme durumu eki, adın sonuna geldiği sözcüğü belirtili nesne yapmaktadır. Yüklemin neyi, neleri, kimi, kimleri belirttiğini gösterilmektedir. Başka dillerde akuzatif olarak bilinmektedir. Eserde de belirtme durumu, Eski Anadolu Türkçesinde

olduğu gibi +(y)I ve +n ekleriyle göstermektedir. Eserde belirtme durum ekinin ünlüsü daima düz ünlülüdür.

fuķarāyı (5b/14)

du' āyı (8a/10)

deryāyı (12a/12)

belāyı (20a/6)

ħastayı (20a/15)

kişiyi (21a/10)

bağçeyi (22a/2)

deveyi (36a/6)

fesādı (75a/1)

delīli (75b/11)

2.3.4.1.3.4. Yönelme Durumu (Yönelme Hâli)

Yönelme durumu, yönelme hâli veya yaklaşma hâli ad görevli sözcüğün taşıdığı kavrama dönüşü bildiren durum olarak tanımlanabilir. Türkçede bu durum + (y)A ekiyle belirtilir. Yönelme hâli kelimelerde, gruplarında ve cümlelerde, adı fiile yönelme ve yaklaşma işlevi ile bağlayan durumdur. Eserde de bu ek, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi + (y)A şeklindedir. Bana, sana ve ona gibi elifle yazılmış olan zamirlerin çekimi dışındaki her durumda (◌) h (güzel h) ile yazılmış ve ekin kalınlık incelik uyumuna bağlı kabul edilmiş, buna göre okunmuştur.

baña (7a/12), (8a/4), (12b/9,10), (13b,11),(14a/8) + Eserde çok sayılı bulunmaktadır.

saña (4a/2,6,14), (8a/11), (10a/12,15), (13a/7,8,9), (19a/5)+ Eserde çok sayılı bulunmaktadır.

aña (3b/11), (4a/5), (6b,2), (8a/6),(18b/5)+ Eserde çok sayılı bulunmaktadır.

ķullara (4a/8)

cihāna (4a/10)

dünyāya (89b/6)

P̄ire (99a/1)
ayaġa (99a/11)
seccādeye (101b/13)
kāseye (6a/8)
Medīne-i Münevvere'ye (7b/4)
maġāraya (10b/2)
du' āya (20b/6)
şerīfe (29a/2)
baġçeye (30a/6)
sulţānıma (31a/3)
pādişāha (32a/13)

2.3.4.1.3.5. Bulunma Durumu

Bulunma durum eki fiildeki oluş ve kılışın yerini bildiren durumdur. Bu ek Eski Türkçeden günümüze kadar kendini aynı şekilde muhafaza ederek gelen eklerden biridir. Köktürkçede bulunma hâli eki +DA, aynı zamanda çıkma hâli için de kullanılmıştır. Metinde de bu ek, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi +dA şeklindedir ve dh (eski harfli) şeklinde yazılmaktadır. Metinde ekin ünsüzü daima ötümlüdür. Ekin bu durumu ünsüz uyumunun henüz bu dönemde tam olarak oluşmamasından kaynaklanmıştır.

yolda (34a/7)
tanhāda (34a/9)
havāda (34a/10)
aḡşāmda (34b/1)
dünyāda (36b/4)
ḡulūbda (110a/11)
yirde (110a/15)
elinde (111b/1)
ḡaḡīḡatde (114a/1)

tarīkatında (4b/15)

2.3.4.1.3.6. Ayrılma Durumu

Ayrılma durumu Eski Anadolu Türkçesi döneminde, çoğunlukla günümüz lehçelerinde ve günümüz Türkçesinde de olduğu gibi +dAn ekiyle gösterilmiştir. Metinde ise ayrılma durum eki, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi çoğunlukla +dAn şeklinde göstermektedir. Günümüz Türkçesinden farklı olarak ekin ünsüzü sürekli ötümlü ünsüzdür.

dünyādan (28a/2)

Mışır'dan (28b/2)

havādan (32a/5)

sa' ātdan (35b/15)

helākdan (36b/4)

dilden (36b/12)

dervīŝlerden (39b/9)

icābetden (40b/5)

yirden (40b/7)

gözden (48b/1)

Eserde Eski Türkçeden kalma +dIn ekinin de tek bir örnek bulunmaktadır ayrılma durum ekini karşıladığı tespit edilmiştir.

öñdin (42b/2)

2.3.4.1.3.7. Araç Durumu (Vasita Eki)

Araç durumu eki (vasita eki) "ile", +(y)IIA edatının kelimeye birleşik yazılan şeklidir. Kelimelerin araç hâlini belirtir. Ünsüz ile biten kelimelere -le şeklinde eklenir. Osmanlıca veya Klasik Osmanlı Türkçesi olarak ifade edilen dönemde yazılan Eserde de araç durum eki olarak +n ekinin kullanıldığı örnekler tespit edilmemiştir. Eserde araç durumunu, Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi bu işlevde kullanılan birle ve ile edatının ekleşmiş biçimi olan +(y)IIA kullanımı ile karşılandığı sözcükler bulunmaktadır.

parmağıyla (90b/5)
lisānla (90b/10)
ھاھاھاıyla (97b/9)
şıdıkıla (102a/14)
huburiyla (51a/14)
ھاھاıla (51a/15)
kavmıyla (53a/9)
rūhāniyle (54a/8)
göziyle (56a/8)
irādetleriyle (2b/8)

2.3.4.1.3.8. Yön Gösterme Durumu

Yön gösterme durumu, yön bildiren, yer ve zaman adları yapan ek olarak tanımlanmaktadır. Fiildeki oluş ve kılışın yönünü göstermek için yönle ilgili yer ve zaman adlarını yön gösterme durumuna sokan ek: +GArU, +Arİ, +rA ekleridir. Eserde de yön gösterme durumu, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi +ArU ve +rA ekiyle bulunmaktadır. Eserde ekin dikkat çeken özelliği hemen her dönemde olduğu gibi işlek olmayan eklerden birisi olmasıdır. Eserde bu ek sadece günümüze kadar gelen kalıplaşmış birkaç örnekte bulunmaktadır.

içerü (20a/10)+16 defa daha geçmiştir.
yuşaru (45a/3)+15 defa daha geçmiştir.
taşra (45a/7)+24 defa daha geçmiştir.
şoıra (70a/14)+47 defa daha geçmiştir.

2.3.4.1.3.9. Eşitlik Durumu (Ekvatif)

Ekvatif eki Türkçede kelimelere eşitlik, benzerlik, birliktelik gibi anlamlar katan bir çekim eki. +çA şeklindedir. Eklendiği ad ile fiil veya cümlenin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan farklı niteliklerde eşitlik ilişkisi kurma durumudur.

Ek, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan metinde de fonksiyonel özelliğini devam ettirmiş işlek eklerden biridir. Eserde eşitlik durumu ekinin kullanıldığı birçok sözcük tespit edilmiştir. Ayrıca ekin metnin genelinde ötümlü ünsüzle karşılandığı örnekler bulunmuştur. Bu örnekler aşağıdaki gibidir:

ardınca (86b/6), (61b/7), (63a/8), (106b/12), (106b,13), (107a/3),(12a/13)

yanınca (107a/15)

tekdİRce (75a/4)

öñünce (102a/11)

2.3.4.2. Kelime Yapımı

Kelime yapma ekleri Türkçede, eklendikleri köklere ve meydana getirdikleri kelimelerin isim ya da fiil olma durumlarına göre dört çeşittir.⁷⁶ Bunlardan ikisi isim, diğer ikisi ise fiil yapan eklerdir. Bu katagoride isimden isim yapan ve fiilden isim yapan ekler incelenmiştir. Geriye kalan iki grup yapım ekleri de fiil oluşturduğundan dolayı fiillerin incelendiği bölümde ele alınmıştır.

2.3.4.2.1. İsim Yapan Ekler

2.3.4.2.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

İsimden isim yapma ekleri, isim kök ya da gövdelerinden isim yapmak için kullanılan eklerdendir ve bu ekler isimden, fiilden yeni isim ortaya çıkartmaktadır.⁷⁷ Söz konusu eklerin metinde kullanılanlarının bazıları çok işlek ve canlı ekler olarak tespit edilirken bazıları çok az sayıda örnekte tespit edilmiş işlek olmayan eklerdir. Bunu müteakip çalışmamızda, isimden isim yapan ekler incelenirken her ek için verilen örneklerin sayısı farklılık göstermektedir.

+An

Bu ek işlek olmayan bir ektir ve bugün bulunduğu kelimelerde karışmış durumdadır.⁷⁸ +An eki daha çok kategori olarak "çokluk " yapan ve sadece kalıplaşmış

⁷⁶ Faruk Tümrtaş, *Tarih İçinde Türk Edebiyatı, İstanbul, Vilayet Yayınları, 1981, s. 68.*

⁷⁷ Ergin, age, s. 65.

⁷⁸ age, s. 184.

örneklerde görülür.⁷⁹ Eserdeki kullanımı da bu görevdedir. Sadece kalıplaşmış iki örnek tespit edilen +An eki eserde işlek olmayan eklerden biridir.

oğlancık (73b/13)

erenler (4a/4) + 11 defa daha geçmektedir.

+şAr

Eski Türkçede sadece +Ar şekliyle kullanılan bu ek ilerleyen süreçte hece bölünmesi sebebiyle be+şer şeklinde olan beş+er'in tesiriyle +şAr şeklinde de kullanılmıştır.⁸⁰ Söz konusu ek, asıl sayı isimlerine gelerek üleştirme sayı isimleri yapmaktadır. Metinde bu ekin örnekleri tespit edilmiştir. Üleştirme sayı isimleri yapan bu ek Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde de varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Eserde tespit edilen örnekler aşağıdaki gibidir:

ikişer (13a/1), (57a/15)

üçer (13a/1), (56b/15), (57a/14)

dörder (13a/1)

+CA

+CA eki eşitlik, benzerlik ve karşılaştırma görevinde bir ad çekimi, kalıplaşma yoluyla sınıf değiştirerek zamanla bir yapım ekine dönüşmüştür.⁸¹ Metinde hem eşitlik hem de yapım eki işlevindeki örnekleri bunlardır:

tenhaca (34a/7) + 2 daha geçmiştir.

‘aқabince (66a/9)

teқd̄irce (75a/4) +4 daha geçmiştir.

haylice (101b/9)+ 1 daha geçmiştir.

+dAş

+daş eki Eski Türkçeden beri kullanılmaktadır. + DAş eki ad soylu kelimelerin kök anlamında ‘ortaklık, eşitlik’ belirten adlar kurmaktadır.

қarındaş (21a/11)

yoldaş (22a/15)

⁷⁹ Güner Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011, s.115.

⁸⁰ Ergin, age, s, 169.

⁸¹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009, s.36.

+(I)nCI /+ (U)nCU

Bu ek Eski Türkçeden beri işlek bulunmaktadır. Ek, sayı isimleri yapmakta kullanılmaktadır. Fonksiyonu asıl sayı isimlerinden sıra, derece ifade eden sayı isimleri yapmaktır.⁸² Eserde ekin kullanıldığı örnekler aşağıdaki gibidir:

altıncı (27a/10)

kırkıncı (64b/8)

birinci (35b/5)

dördüncüsü (42a/11)

beşüncüsü (42a/14)

on birüncüsü (43a/1)

iküncüsü (43a/6)

sekizüncüsü (94a/11)

beşüncüsü (94b/4)

yedüncüsü (94b/4)

oniküncüsü (96b/4)

+(I)l

Benzerlik ifade eder, işlek olmayan eklerdendir. Renk isimlerine gelerek o renge yakın anlamı veren isimler yapar.⁸³ Eserde tespit edilen örnekler aşağıdaki gibidir:

yeşil (109a/11), (15a/4), (28b/7), (43a/15), (50b/11), (71a/12)

kızıl (7a/7)

+lAk

+lAk eki isimden fiil türeten +lA- ekiyle fiilden sıfat yapan -k ekinin kaynaşmasından oluşmuş bir birleşik ektir. Bu ekin, eserde tespit edilen örneklerinde ekin eklendiği sözcükle kaynaştığı görülmektedir.

yavlağ (85b/15) (48b/12)

+lAyIn

---

⁸² Ergin, age, s, 168.

⁸³ Şahin, age, s, 54.

İsimden fiil yapım eki olan +IA- eki ile +I gerundium ekinin birleşerek tek ek hâline gelmesi ve araç eki olan +n ekinin de kendi özelliğinden arınıp bu bütünlüğe katılmasıyla oluşmaktadır.⁸⁴ Bu ek Menâkıb-ı ‘Alī Es-Semarqandī’de sadece iki sözcükte kullanılmıştır.

buncılayın (33a/14), (33b/11)

evvelkileyin (22a/11)

+II /+IU

Bu ek ad soylu sözcüklere gelerek, kök ya da gövdedeki kavrama sahip olduğunu bildiren sıfat kurmaktadır. Metinde geçen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

cānlu (76b/9)

şifātlu (108a/6)

қанатlu (109a/11) , (13a/1)

bağlu (111a/12), (20a/2)

atlu (71a /7), (20b/13),(21b,4) (19b/15), (22b/3),

şuretlü (90b/9), (21a/6)

yirlü (102a/13), (63a/9)

yüzlü (7a/7)

mehābetlü (16a/8), (20b/13), (22b/3)

sa‘ ādetlü (27a/12), (50b/9)

dürlü (99b/7), (49a/12)

adlu (3a/14), (3b/1)

Eserde II/IU örnekleri çok sayılı bulunmaktadır.

+IIk

Bu ek genellikle isimlerden ve sıfatlardan adlar türeten +IIk / +IUk eki çok işlek ve kapsamlı bir ekidir. Bu ekinin asıl işlevi, eklendiği kelimeye tahsislik ve ayırma anlamı veren adlar türetmektedir.⁸⁵ Menâkıb-ı ‘Alī Es-Semarqandī’de de işlek olarak kullanılan bu ekin ünlüsü daima düzdür.

---

⁸⁴ Ergin, age, s, 173.

⁸⁵ Korkmaz, age, s, 55.

aralık (8a/4)
kulağızlık (52b/3)
nāzırlık (97b/9)
āşinālık (3b/11)
edebisizlik (40a/6)
ġāfilikdür (30b/9)
sā' atlık (90b/2)
gereklikde (94b/10)
ikilikle (104a/11)
birlik (104a/12)

Eserde ilk örnekleri çok sayıda bulunmaktadır.

+sIz

+sIz eki eserde mevcut en işlek eklerden biridir. Bazı kaynaklarda isimden isim yapan +II ekinin olumsuz şekli olarak ifade edilen bu ek, temelde olumsuzluk ifade etse de +II ekinin olumsuz şekli ifadesini tam olarak karşılamamaktadır.

vāsıtasız (42b/11)
niyāzsız (75b/6)
nihāyetsiz (5a/10)
mecālissiz (20a/8)
şübhesiz (46b/7)
āteşsiz (49b/6)
' adedsiz (53b/1)
perdesiz (55a/6)
mürşidsiz (79a/15)

2.3.4.2.1.2. Fiilden İsim Türeten Ekler

-Al.

Türk diline tarihi çağlardan gelme -Al ve ünlülerden sonra -l ekiyle kurulduğu tahmin edilen bazı sözler mevcuttur.⁸⁶ Bu ekin eserde tespit edildiği örnek aşağıdaki gibidir:

güzel (göz+e-l) (30a/7), (79b/8)

-(y)ICI / -(y)UcU

Bu ek her türlü fiil kök ve gövdelerine getirilerek isim ve sıfat türeten çok işlek bir ekidir. Eserde tek bir örnek bulunmaktadır.

ziyâret idici (54a/2)

-mAk

Bu ek de işlek eklerden biridir. Eserde bu ekin kullanıldığı sözcükler şunlardır:

açmak (48a/2)

buluşmak (48a/15)

olunmak (53a/9)

kalmak (55b/8)

almak (57a/8)

kapanmak (72b/1)

bulunmak (76b/3)

çıkamak (91b/11)

çıkarmak (96b/3)

oçumakdur (100a/13)

buyurulmak (103b/14)

itmek (4a/3)

sevmek (13a/8)

irişmek (20a/13)

bildirmek (26a/12)

öpmek (28a/12)

gelmek (33a/13)

---

⁸⁶ age, s, 71.

gitmek (44a/5)

Eserde -mAk eki çok sayıda bulunmaktadır.

-mUr

Eserde sadece bir örnekte tespit edilen bu ek işlek olmayan eklerden biridir.
yağmurlar (34b/2)

- z

Bu ek bugün işlekliliğini kaybetmiş çok eski bir türetme eki olarak tanımlanabilir. Türkiye Türkçesine kadar gelebilmiş örneklerde ek kökle iyiden iyiye kaynaşmış olduğundan çok kez varlığını duyurmaz olmuştur. Ancak eski Türkçeye yapılan karşılaştırmalar ekin varlığını aydınlığa çıkartmaktadır. Eserde sadece söz kelimesinde tespit edilmiştir:

*sö-z (23b/10)

*gö-z (106b/2)

2.3.5. Sıfatlar

Metinde geçen sıfatlar; niteleme, belirtme, soru ve belirsizlik olmak üzere beş başlık altında incelenmiştir.

2.3.5.1. Niteleme Sıfatları

Eserdeki niteleme sıfatları birçok örnekte bulunmaktadır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

nāgehān bir **büyük balık** baş kaldırub gemi içine havāle oldı.(105a/13)

muşallaya geldikde havā yüzü **yeşil kanatlı** kuşlarla doldı. (109a/11)

kerāmetüñ ğavrına ve haķıķatine irmege dürüşmeye. Zīrā deryā **küçük kaseye** şığmaz (6b/7)

güzel adem gelüb çapuyı açdı. (30a/7)

bu gice ‘**azim** melālete (112a/12)

‘**ālī** minber vardur. (54a/9)

2.3.5.2. Belirtme Sıfatları

2.3.5.2.1. İşaret Sıfatları

Eserde kullanılan işaret sıfatları *o*, *bu* ve *şu* sözcükleridir. Bu sözcükler günümüz Türkçesinde de kullanılan sözcüklerden olmasına karşın farklı olarak *o* ve *şu* sözcüklerinin yanında Eski Anadolu Türkçesi döneminde *ol* ve *şol* şekilleri kullanıma tabi olmuştur.

bu mezkūr efzaldur (54b/4)

İ' tikkād zāhir **bu** nev' e gerekdür (54b/5)

Ol mertebede taḥaḳḳuḳ **bu** ' abda müyesser olmuştur. (56b/9)

bu ḥāli gördüm (57b/2)

bu kerāmet çoḳmadıdur didi (57b/4)

ḥōd **şol** şahşın beşerī ve cismānīdür (73b/5)

Şol şahş ki ekl şurb ide. (73b/12)

şol kadar kuvvet kudret virmişdür ki (83a/13)

şol kişi konuḡımız himmet ve nazār-ı ' ināyet iḥsān (103b/13)

ol nūr-ı vücūdı a' zām Pīr-i mu' azzam (104b/4)

ol kişi bir miḳdār murāḳabeye varub şahīfe-i a' māl-ı erḳāmına nazār ve ḡüşmāl ider (104b/11)

bu beliyeye-i celiyye **ol** ḥāzret ' aliyye şāhibine ' adem-i (104b/14)

ḥiredmend **ol** ḳuṭb-ı ercümend kim ola (105a/4)

ol balıḳ ḥortūmın uzadıb **ol** münkir olan şahşı dehānına (105a/15)

İşaret sıfatlarına ait örnekleri çok sayıda bulunmaktadır.

Metinde ol 356 defa daha farklı örneklerde bulunmaktadır.

Metinde o 4 defa daha farklı örneklerde bulunmaktadır.

Metinde bu 192 defa daha farklı örneklerde bulunmaktadır.

Metinde şol 17 defa daha farklı örneklerde bulunmaktadır.

2.3.5.2.2. Sayı Sıfatları

2.3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Metinde çoğunlukla karşılaşılan bu sıfat türü başka sayı sıfat türlerinden daha fazla tercih edilmiştir. Eserde kullanılan asıl sayı sıfatları aşağıdaki örneklerdeki gibidir:

Lisân-ı Fâriside Cami' u'l-Menâkıb adlu **bir** kitâb gördüm. (3a/14)

cihâna böye **bir** şâhib-ı kemâl tâlib ü şâdıķ (4a/10)

taşraya çıkdık **iki** at[-ı] kebud kapuda muhâzır olmuş gördük. (7a/13)

Maķâm-ı İbrâhîme gelüb **iki** rek' at nâmaz kıld. (9a/15)

Ĥazret-i Piriñ du' âsın **üç** kerre oķudum. (18b/4)

Bu hâlde iken karşıdan **üç** mehâbetlü atlu geldi (20b/13)

şadr-ı kitâbda va'd itdigimiz üzre yigirmi **dört** menķibe 'âşıklara tercüme eyledik. (113b/4)

otuz beş yaşında iken budalaya re'îs oldum (50a/8)

'Ömrü yafî eşaķ kavli ile **üçyüz** altmış yıl ve **altı** ay ve yiedi gün idi. (5a/13)

ve'l-hâşıl **yedi** gün ba' da şalâtı'l-fecr Tebriz'e geldik.(19a/3)

on dört yaşında nuḳbā zümresine girdim. **yirmi bir** yaşında iken nucbadan oldum. **yirmi sekiz** yaşında iken nudbadan oldum. (50a/6/7)

Ḥazret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām tarafından **yedi yüz elli yedi** (11) yıl **yedi ay on yedi gün** ʿömürden geçmedi. (52a/10/11)

ṭaraflarından **yüz on yedi** sene teḥşīl ʿulūm zāhire ve bāṭine idüb (80b/5)

2.3.5.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Bu türdeki sıfatlar asıl sayı sıfatlarına isimden isim yapma eki olan *+Incl* getirilerek yapılmaktadır. Metinde de bu durumla karşılaşılmaktadır. Günümüz Türkçesinden farkı ise *+Incl* eki eserde sürekli olarak düz ünlü ile kullanılmıştır. Eserde kullanılan sıra sayı sıfatları şunlardır:

on birinci menḳıbeden al ḥaber gör nicedür (60b/11)

On ikinci menḳıbe budur begim

Diñle anı olmayasın tā kelīḥ (65a/12)

incīlīñ **on beşinci** faşlında dinilmişdürki (72b/14)

beşinci ve altıncı merdud olur. **Yedinci** evliyānuñ nefesi saṭvetinden (94b/4)

ol mürīde işāl-ı menāfi ʿ-i ʿaleyhi için faḥḥāz ola **altıncı** ol mürīd (27a/10)

ola **yedinci** ol mürīd sa ʿādetlü (27a/12)

On sekizinci menḳıbenüñ nāḳili Fārisī (94a/11)

2.3.5.2.2.3. Üleştirme Sıfatları

Metinde bu tür sıfatlar, asıl sayı sıfatlarına *+şer* ve *+er* isimden isim yapım eki getirilerek oluşturulmuştur. Eserde kullanılan üleştirme sayı sıfatları bunlardır:

ikişer üçer ve **dörder** ḳanatlu melekler havā yüzün ṭıtdı (13a/1)

her fırka H̄azret-i P̄iri **üçer** gün (56b/15)

zuh̄ur eyledi. (57a/14,15)Ednâsında **üçer** elf ve beşer elf ve **yedişer** ve toköz elf ve a' lâsında on **ikişer** elf

şerbet her birine **birer** kâse viridi. (99b/15)

2.3.5.2.2.4. Soru Sıfatları

İsimleri soru yoluyla belirten bu tür sıfatlar eserde sık kullanılan sıfatlardandır. Eserde; *kaç, niçün, neden ve ne* sözcükleri soru sıfatlarını karşılamışlardır.

menzeliñize **kaç** günde vâşıl idelim (46a/14)

ne cevâb vireyim (38b/2)

2.3.5.2.2.5. Belirsizlik Sıfatları

Bu sıfatlar bir isme gelerek ona kesinlik kazandırmaksızın belirten sıfatlardır. Ayrıca belgisiz sıfatlar ismiyle de tanınırlar.⁸⁷

Eserde tespit edilen belirsizlik sıfatları; *çok, birkaç, ve niçe* sözcükleridir.

Fuğaradan **ba'zi kimsene** beni gördi (93b/4)

Saña fet̄h ola bunda **çok** letâif (19a/5)

çok fet̄hiler müyesser oldu.(19b/7)

bu Hindistâna geleli **çok** zamândur (30b/2)

Muhammed tayy-i zamân ve kerâmât evlîyâ **çok** midür (31b/5)

fermânına inkiyâdan **birkaç** ihsân-ı ilâhiden size şerh idelim (50a/1)

taş'ı a'şâ birle **birkaç** def' a zârb eyledi (57b/9)

ve **birkaç** 'aqlı su'âl piyda itmişdi (68b/13)

kâfirleriñ **niçe** hânelerin ihrâk bi'n-nâr eyledi. (98a/14)

⁸⁷ Neşe Atabay, Sevgi Özel, *Sözcük Türleri*, İstanbul, Papatya Yayınlar, 2003, s. 71.

2.3.6. Zamirler

2.3.6.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs zamirleri, kişi adlarının yerine kullanılan sözcüklerdir.⁸⁸

Eserde bu tür zamirler; *ben, sen, o, ol, biz, siz ve anlar, onlar* sözcükleriyle oluşturulur. Metinde şahıs zamirleri birçok kez kullanılmıştır ve örnekleri aşağıdaki gibidir:

buyurdu. **Ben** ayıtdım. ‘ Aceb ol sebze-pūş olan ‘ Azîz delîl kimdür.(11a/8)

ben dağı hücre kapusın açdım.(11b/15)

ben dağı havfi koyub taşra çıkdum. (12a/4)

ben ol kişiye ki visâlimi taleb eylediñ.(12a/6)

Emr-i sübhâniyle **sen** benim defterime kaydolduñ (15b/9)

sen misiñ didiler (19a/12)

İy cüvân **sen** meger dîvâne olmuşsın bu kişi benim damâdımdur (30b/1)

sen Rūmda Seyyid ‘ Alî Semerķandî meclisine gelüb imtiḥân murâd iden kişi degil misin (30b/3)

ol dağı hâzır oldu.(32b/4)

Biz Bağdâd Pâdişâhınuñ bâzîrgân başısıyım (36b/15)

Bir ‘ acâib luğat ile söyler. **Biz** anlamadık. (38a/2)

Biz ervâḥ-ı muḳaddese ve ricâl-ı ğaybdan kuṭbu’l-aḳṭâb huddâmındanmız (40b/3)

---

⁸⁸ age, s, 106.

siz kıuyamayalım diyü buyurdı.(43b/15)

Anlar bizim ziyâretimize gelmezlerse. (47b/1)

2.3.6.2. DönüŖlülük Zamirleri

Bugün kullandığımız Türkçede kullanıldığı gibi kullanılan dönüŖlülük zamiri *kendi* sözcüğü ile gösterilmiştir. Metinde karşılaşılan *kendi/ kendü/ kendiöz,öz* sözcükleri gibi dönüŖlülük zamirinin son sesinde yer alan ünlü bazen düz bazen de yuvarlak ünlü ile karşılanmıştır. Bu durum sözcükte bir imla bütünlüğünün olmadığını nitelemektedir. *Kendi* zamiri eserde çok sayıda tespit edilmiştir. Ancak *kendü* 9 defa *öz* ise 1 defa geçmektedir.

Lâkin kelâmı fı'l-cümle Ŗıdķ maħz ola **kendiliginden** söylemeye (73a/9)

ve ĥâŖâ nice ilâh olur ki **kendüzin** Yahüd gibi (74a/11)

Zîrâ   ibâdeti ġayrısına olursa **kendi** ilâh olmazdı. (75b/8)

Kendi   ilmimle ġurûrum ... var idi. (80b/2)

vâdîlerine düşüb **kendi** Ŗun  umla bir maŖlaħat itmek dilersem (97a/9)

Kendi irâdetleriyle esrâr-ı ledünniyeyi keŖfe râzî olmazlar (2b/8)

ħaleti **kendi** isti  dâdıñla mi iderem (90b/1)

Özüñi sırr ile toyla Semerķandî'ye iriŖdiñ (23b/11)

2.3.6.3. İşaret Zamirleri

Günümüz Türkçesinde işaret zamirleri; *bu, Ŗu, o* ve bunların çoğul Ŗekilleri ile kullanılmaktadır. Eserde ise; *bu, Ŗunlar, ol* ve *anlar* sözcükleriyle karşıımıza çıkar. Metinde işaret zamirleri çok sayıda bulunmaktadır. Örnekleri aŖağıdaki gibidir:

ħurüc eyleyenler **Ŗunlardur** kim (81a/1)

‘ İzzet-i ebediyye **şunlara** olur kim (36b/5)

bunların edñāsı havāda kuş gibi uçarlar (89b/14)

vāşıl olalar. Be-dürüstī kavma varub bu kelāmı diyesiz **anlar** (36b/6)

Ben **anlara** eyitdim. İy bī edebler **bu** zamānda benim cama . . . (40a/4)

Anlar eyitdiler. Yā amīr ‘ abd-ı ma ’mūra . . . (40a/5)

anlar muhālefet eyledim (40a/14)

rü ’yâlarında vâşişasız **anları** irşād . . . (42b/11)

İşaret zamiri metinde çok sayıda bulunmaktadır.

2.3.6.4. Aitlik Zamirleri

Eserde iki örnek tespit edilmiştir. Bunlar:

‘ alā cihete ’t-terakķī ihsān eylemişdür. **Evvelkisi** rızā-i kāmīl (54b/8)

Evvelkisi benim tariķatım cümle esrār-ı ledüniyyenüñ maķnetimi ola cümle t
arıķlerde olan kāmilerin feyz benim tariķetimiñ yanbū ’ indan ola (42a/1)

2.3.6.5. Belirsizlik Zamirleri

Hangi varlığın yerini tuttuğu tam olarak belli olmayan, sayısı, miktarı ve ölçüsü hakkında net rakam verilmeyen nesnelere belli belirsiz bir şekilde temsil eden zamirlerdir. Metinde *biri*, *birisi*, *herkes*, *bazı* ve *cümlesi* gibi örnekler kullanılmıştır.

Ve her **birinüñ** ‘ âlem-i ma ’nevīde hükmi ve tavrı nicedür.(55b/1)

Bunlardan **birine** su ’âl eyledik (59a/8)

Anlardan **birisi** ‘ âlem-i beķāya göçdi. (59a/12)

Her **birisi** edeb ile karlıda el karşıurub durdılar. (60a/2)

‘ ulamānuñ her **birisi** gurūr ile . . . (69a/7)

Cümleden **biri** ihyā-ı mevtā ve ibrā ’-ı . . . (75b/14)

Her **birisi** bilâ şübhe vilâyete . . . (79a/4)

Ḥazret-i Pîriñ meddâhı olduğıma sebebiñ **biri** budur (85a/13)

Herkes havfa düşüb dembeste oldılar. (105a/14)

herkes halvet hânelerine girdiler. (82a/15)

cümlesi ‘ilmine ve fazlına ve kemâline ve kûṭb-ı vaḳt idüğine teslîm eylediler (95b/8)

Cümlesi Şeyḥ ‘Alinüñ kerâmetine ve vilâyetine. . . (96a/7)

Seyyid ‘Alî ol maḳâma geldikde **cümlesi** karşı varub ḳademine baş ḳodılar (96a/9)

Bunlarıñ **cümlesi** ol kişiye inḳıyâd. . . (96b/8)

2.3.6.6. Soru Zamirleri

Soru zamirleri isimlerin yerini soru şeklinde temsil eden, onların soru şeklindeki durumlarıdır. Eserde soru zamirleri; *kim, ne, ḳanḳı, ḳanı, nere, kaç, niçün, neden ve ne zaman* sözcükleri ile bulunmaktadır.

Bu cemâ‘ at **kimlerdür**. (59a/9)

Ve **kime** müntezerlerdür. Cevâb virdiler kim. (59a/11)

ḳalb-ı şerîfîñizde olan ğam ve elem **nedür** (44b/11)

cevâbıñız **nedür**. Şâfî ḳaber viriñ didiler (47b/15)

İy kişi adıñ **nedür** (62b/7)

Pâdişâh ‘Azîm şâd olduñuz. Aşlı **nedür** didiler. (70a/10)

ceddiñiz Ḥazret-i Muḳammediñ nübüvvetine delîl **nedür** (72a/3)

ismin **nedür** ve **nereden** gelürsin (79b/14)

menziliñize **kaç** günde vâşıl idelim (46a/14)

ve niyyeti idügin **neden** ma‘lûmıñız olmuşdur (29b/7)

2.3.7. Zarflar (Belirteç)

Zarflar; fiillerden, filimsilerden, sıfatlardan veya kendiyle aynı görevdeki kelimelerden önce gelerek onların özelliklerini, zamanını, yönünü, miktarını belirten sözcükler olarak tanımlanmaktadır. Eserde zarflar; zaman zarfları, yer-yön zarfları, miktar zarfları, niteleme ve durum zarfları ile soru zarfları olmak üzere beş alt başlık altında incelenmiştir.

2.3.7.1. Zaman Zarfları

Zaman zarfı fiilde belirtilen eylem veya hareketin ne zaman yapıldığını bildiren kelimelere veya kelime gruplarına denir. Eserde bu türden zarfların sıkça kullanıldığı görülmüştür. Eserde zaman zarfı olarak geçen sözcükler göz önünde bulundurulduğunda yazarın Türkçe kökenli zaman zarfları kadar olmasa da yabancı kökenli zaman zarflarına da yer verdiği durumlara rastlanılmıştır. Eserde kullanılan zaman zarflarından olan örnekler aşağıdaki gibidir:

şimdi, hâlâ, sonra, henüz, hemândem, bugün, gice, gün, gice ve imdi

Eserde en çok kullanılan zaman zarfı **şoñra** 47, şimdi 23 ve **hâlâ** 21 defa tespit edilmiştir.

Yâ seyyidî **şimdi** kâfiriñ gemisi kıdadur (61b/11)

Yâ seyyidî biz ol gemiye nice ireriz **şimden** şoñra . . . (61b/13)

Şimdi zâhirde su 'âla cevaba hâcet kılmadı. (71b/11)

Hâlâ şimdi sağdur (74a/13)

bu **gice** âhiret seferin ideriz.(84b/8)

Bir **gice** vahdet hânede tevhid ve şalavâtda idim (86a/7)

Ba' dehû yedi günden **şoñra** yire itdim (90b/8)

Bir sâ' atden **şoñra** ol gülâm yine zühür idüb . . . (99b/14)

her şalât-ı ʿişâdan **soñra** üç kere oğumağdur (100a/13)

Selâmdan **soñra** Hâzret-i Pîr yine geldiği semte teveccüh eyledi (107a/2)

Bir gice şalât-ı işâdan **soñra** tenhâ hücreme geldi (108a/10)

Memâtdan **soñra** hayât olur mı (109b/3)

günden **soñra** Pâdişâh ile . . . (48b/14)

Kim ol saʿâdetden **soñra** min baʿd şekâvet . . . (4b/9)

Hamîr **henüz** yoğrılmışdur. (99b/4)

Bu haķîr **henüz** Semerķandda olurdum (11b/7)

Ben Semerķand deryâsınıñ cevheriyim ve **hâlâ** Hâtemü'l- elenbiyânuñ...
(15b/8)

Hâzret-i Şeyh ʿAlî Semerķandî ķuddise sırrhu'-lʿazîz **hâlâ** cümle aķtâbuñ
ķuţbıdır (36a/11)

hâlâ şeyh sultânuñ huzûrunda gelürüz. (47b/6)

hâlâ ķuţb-ı ʿâlem ve muğîş-i benî âdem mertebesin buldum (50a/11)

hemândem sultân İbrâhîm ʿAzîziñ ayağına düşüb beyʿat eyledi. (51a/4)

bugün maţlûb-ı ʿâlemsin ki haţtıñ var (67a/7)

bugün evlâd-ı Aħmede nezîr olamaz (67a/9)

bugün biz dahı vardık (70b/14)

Şeyh ʿAlî Sultân dirler. **Hâlâ** Karamân'da olurum. **Yarın** benim muhiblerimden
bir kişi Bağdâd'a. . . (108a/5)

Her **gün** her **gice** yeñi yeñi kerâmetlerin gördüm. (5a/10)

‘ilm-i hikmetine hayranım **imdi** yavlağ görgil (48b/12)

2.3.7.2. Yer-Yön Zarfları

Bu tür zarflar yer- yön göstermektedir. Eserde *aşağa, yukarı, ilerü, karşı, canib, içerü, ard, ara ve yan* gibi yer-yön zarfları kullanılmıştır.

aşağa indirdiler. Ve itdiler. Merhabâ yâ seyyide’s-sādât (10b/5) +1

havādan gelür **yukarı** nazar eyledim (15a/3) +7

bir qarış **ilerü** gitmedi (62a/8) +8

eşhâş bize **karşı** geldiler. (53b/1)+30

Siz ol **canibe** vardıkda bu hācenüñ. . . (31b/12) +6

Hācīb **içerü** geldi. (47a/7) +15

2.3.7.3. Miktar (Azlık – Çokluk) Zarfları

Fiillerin, fiilimsilerin, sıfatların ya da başka zarfların anlamlarını ölçü yönünden tamamlayan, artıran, azaltan zarflardır Eserde; *denlü, az, biraz ve pek* gibi miktar zarfları kullanılmıştır.

Şol **denlü** havāya gitdim ki.(81b/14) +3

az kaldı kim gözlerimi ol nūr görmez ideydi. (92a/9)

ve **pek** ihzār itdiler. (70a/6)

isterseñiz **biraz** şabr idiñ (59b/1) +2

2.3.7.4. Niteleme Zarfları

Bu tür zarflar eserde en sık kullanılan zarflardan olup fiil ve fiilimsilerin niteliğini belirlerler. Eserde kullanılan niteleme zarfları bunlardır:

sür‘ atile deryā üzerenden mürūr eyledi. **Giderek** bize qarīb oldu (25a/7)

bu ümmetden gelen aķtābdan tecdīd **tevbe iderek** hālā kūtḃ-u ʿ alām ve merkez-i aʿ zam cenābıñızı oldu (52a/5)

Bu hātıra **tamām olmadan** baña bir hālet bürüdi. (106a/13)

2.3.7.5. Durum Zarfları

Fiilleri durum yönüyle belirten ve niteleyen, bir hareketin oluşma biçimini gösteren sözcüklerdir. Eserde geçen durum zarfları şunlardır:

Cümleten ğam **hiç** görünmez.(41a/9)

Aşlā tereddüde macāl kalmadı. (79a/1)

Ġāyet çirkīn nazārında ve kıyāfetinde **aşlā** nūr eşeri kalmamış (22b/13)

2.3.7.6. Soru Zarfları

Fiilerin nasıllıĝını, zamanını, sebebini, miktarını soran soru anlamlı sözcüklerdir. Eserde; *nice*, *neden* ve *niçün* gibi sözcükler soru zarfı görevinde kullanılmıştır.

neden maʿ lūmıñız olmuşdur (29b/7) +9

İy nāzır **niçün** ğaflet idersin (98a/4) +19

imdi (2) nazār eyle gör kim ol gemiye nicesi varılır ve ol mü ʿmin **nice** (3)

ķurtulur.

2.3.8. Edatlar

Tek başlarına kullanıldıklarında bir anlam taşımayan edatlar, eklendikleri kelime yahut kelime grupları ve işlev bakımından baĝlı buldukları zaman öteki kelimelerin yardımı ile anlam kazanır. Eserde geçen edatlar Korkmaz'ın yapmış olduĝu sınıflandırmaya göre sıralanmıştır.⁸⁹

⁸⁹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

2.3.8.1. Yapı ve Kökenleri Bakımından Edatlar

2.3.8.1.1. Türkçe Kökenli Edatlar

Eserde geçen Türkçe kökenli edatlar isim ve fiil kökenli edatlar başlıkları altında incelenmiştir.

2.3.8.1.1.1. Ad Kökenli Edatlar

Eserde *içün*, *berü*, *dek*, *deñlü*, *gibi*, *içre*, *şoñra* ve *üzre* edatları ad kökenli Türkçe edatlardır örnekleri aşağıdaki gibidir:

ibrâz-ı leṭây'if -i 'irfâniyye **içün** gönderilmiş.(3a/11) +63

Gel **berü** iy dōsta irmek isteyen (85b/3)

Murâdıñıuz **deñlü** bu maldan alıñ üç kişi . . . (95a/10) +4

Mürde diller **içre** cânlar cânıdur (98b/09)

Bir sâ' atden **şoñra** ol ğulâm yine zuhr idüb . . . (99b/14) +47

belâgat ve feşâhat **üzre** tefsîr eyledi. (102b/5) + 7.

Berḳ-ı ḥatîf **gibi** yürüyerek geldi.(25a/11)

Zuḥâ vaktine **dek** eğlendi. (38a/5)

2.3.8.1.1.2. Fiil Kökenli Edatlar

Fiil kökenli Türkçe edatların, isim kökenli Türkçe edatlara oranla kullanım sıklığına metinde daha az rastlanmaktadır. Fiil kökenli Türkçe edatlardan sadece *ile* ve *diyü* edatı tespit edilmiştir.

ol meclisde esrârın bahş eyleye ve şıdḳ **ile** tariḳatıña dâhil olanlara her ḥâlde yâr olavuz . . . (103b/1)

ḳıyâma gelüb ğâyet **ile** t ta' zîm eylediler (103b/11)

yir ḥulûş **ile** aña rûḥ-ı fidâk (104a/15)

‘ Ömr fī eşahh kavli **ile** üçyüz altmış yıl ve altı ay ve yedi gün idi (5a/13)

vücūh-ı maḳbūle **ile** tecvīd[-i] Kūrān iderlerdi (6a/3)

Ba‘ dehū otur **diyü** işāret eyledi. (40b/14)

Metinde *ile* 146, *diyü* 71 defa daha geçmektedir.

2.3.8.1.1.3. Yabancı Kökenli Edatlar

Metinde yer alan yabancı kökenli edatların tümü Arapça kökenlidir ve kullanılan yabancı kökenli edatlar *ḳadar*, *mertebe*, *ḥattā* ve *illā* sözcükleridir.

ol **ḳadar** saña esrār-ı ḥafīyye . . . (11a/15)

ol **ḳadara** varınca tekml̄ olunur (97b/6)

Ḥattā bu Cum‘ a gicesi bāḡbānuñ ḥastalığın görmege cem‘ olduk (22a/3) +2

Ḥazret-i Seyyid ‘ Alī aḥvālını/Añlamaz **illā** ki erbāb-ı hüner (94a/9)

2.3.8.2. Kullanılış Biçimleri Bakımından Edatlar

Edatlar eklenmiş oldukları ad soylu yalın sözlerin, yönelme, çıkma, ilgi ve vasita durumu gibi isim çekimleri ekleriyle genişletilmiş biçimlerinden sonra gelir.⁹⁰ Bu hâliyle metinde yer alan edatlar kullanılış biçimleri açısından; yalın durumu isteyen edatlar, zamirlerden sonra ilgi durumu isteyen edatlar, yönelme isteyen edatlar ve ayrılma durumu isteyen edatlar başlıkları altında sıralanmıştır.

2.3.8.2.1. Yalın Durumu İsteyen Edatlar

Bu tür edatlar ismin yalın hâliyle kullanılan edatlardır. Eserde; *içün*, *gibi*, *kadar* ve *üzre* gibi edatlar bu biçimde kullanılmıştır.

rūḥı-y-**içün** bir ḥatm-i şerīf oḳuyub ḥībe eyledi. (9b/14) +63.

nūrānī **gibi** şāḥib-i kerāmet ‘ azīz-i cihāna gelmemişdür (11b/4) +48.

Dünyā gözime bir mendil **ḳadar** görindi (32a/6) +11

Ḥazret-i Piriñ mükāşefesi **üzre** vāḳı‘ oldı(95a/15) +7

⁹⁰ age, s.1061.

2.3.8.2.2. İlgi Durumu İsteyen Edatlar

Bu tür edatlar, diğer durum ekleri isteyen edatlara oranla eserde daha az sayıda örneği olan edatlardır. Eserde sadece *içün* edatı bu biçimde kullanılmıştır.

Ya Aḥmed biz Karaman'a **siziñ için** geldik. (51a/14)

Bizim ḥatırmız için bu kavımı 'afü eylesün. (35a/10)

2.3.8.2.3. Yönelme Durumu İsteyen Edatlar

Bu tür edatlar, kendilerinden önce yönelme durum eki almış isimlerle birlikte kullanılırlar. Eserde geçen; ...e *degin* ve ...e *dek* edatları bu biçimde kullanılmıştır.

kemāl kıyāmete **degin** benim ṭarīkatımda olunmuşdur (41b/12)

Ol gün **aḥşāma degin** beyne'l-ışā'yında Medīne-i Münevvereye gelidk.(16a/15)

Ba' dahū fuḫarāyı zuḫāya **degin** irşād iderdi. (5b/14)

Zuḫā vaktine **dek** eglendi. (38a/5)

2.3.8.2.4. Çıkma Durumu İsteyen Edatlar

Kendilerinden önce ayrılma durum eki almış isimlerle birlikte kullanılan edatlar olarak tanımlanan bu edatlar metinde; ...den *evvel*, ...den *sonra* ve ...den *ötürü* edatlarında bu hâliyle kullanılmıştır.

şülş-i **leylden evvel** varub hem gine dönersin. (35b/2)

Nāmeyi **bizden evvel** yārāna meserret için gönderdik (70b/13)

Şimden soñra maşlaḫat tamām oldı (39a/7)

Şimden soñra benim mertebeme irişür velī gelmez (41b/11)

Selāmden soñra dīvān libāsın giyüb Sulṭān İbrāhīm ḫidmetine vardım (44b/4)

bundan öte geçmege mecāl olmaz. (35a/12)

Ḳaramān'a **anlardan ötüri** gelmişizdür (47b/1)

andan şöira Ḳazret-i Veys merḳadından nihān olmadı (9b/13)

ben **andan şöira** bu diyāra ticāret ile geldim. (30b/5)

2.3.8.3. Görevleri Bakımından Edatlar

2.3.8.3.1. Aitlik ve İlgili Olma İlişkisi Kuranlar

rızā 'ullāh **üzerine** şābit oldum. (50a/4)

taḫtiñ **üzerinde** bir Pīr-i mükerrrem oturdu (66a/14)

Ḳalem-i ḳudretle levḫi ḥikmetiñ **üzerine** diledigini taḫrīr iderler (83a/14)

Bu tarz **üzerine** nīm sā' at miḳdāri puyān olduḳ (86b/10)

yine tutub er ḳuvvetince kūh-u ḳāf **üzerine** ḳoḡıl (90b/4)

Naḳīb beni tutub bir ḫaḡuñ **üzerine** ḳoydu. (90b/8)

diyüb ayaḳ **üzerine** durdu (92b/3)

Ḳazret-i Pīr ayaḡ **üzerine** gelüb 'aşāsiyle yiri ḫarb itdi (98a/6)

2.3.8.3.2. Benzerlik, Tıpkılık, Denklik İlişkisi Kuranlar

bu dehre Sulḫānım **gibi** bir şehi ḫadr-ı vilāyet iy şābī (101a/4)

berḳ-i ḫāḫif **gibi** sür' at eyledi (101b/14)

havāda murḡ-ı 'anḳā **gibi** uçarlar ve gemi . . (103b/7)

gelmedi Pīrim **gibi** bir merd-i ḫaḳḳ (105b/10)

beni elma **gibi** ḳapub arḳasında götürdi. (112a/6)

Şol **deñlü** havāya gitdim ki. (81b/14)

Murādiñüz **deñlü** bu māldan aliñ . . . (95a/10)

bir hānçe **deñlü** oldı. (97a/2)

ve sür' at **üzere** ol kim zamān teng olmuşdur.(86b/1)

veç-i mu' tād **üzere** hareket eyledim. (90a/8)

Vaşıyyeti **üzere** hedıyyesin dañı ' Aziziñ önünde kōdum (109b/12)

vāşıl olmadığı ba' zı tedārük **üzere** oldum (11b/12)

Metinde, gibi + 48, deñlü + 4 ve üzere + 31 defa daha farklı örneklerde bulunmaktadır.

2.3.8.3.3. Belirtme Yoluyla Başkalık İlişkisi Kuranlar

ol ' aţādan **ğayri** ceddım Muhammed . . . (54a/14)

Ben dañı min **ğayri** tekellüf yukāru bād-ı şarşar gibi hareket iderim (86b/8)

2.3.8.3.4. Beraberlik veya Vasıta İlişkisi Kuranlar

ile ve (y)lA gibi örnekler bulunmaktadır.

Siz dañı kūtūb **ile** müşerref olmak . . . (59a/15)

nağeme-i laţıfe **ile** bu menzume okurdı.(59b/7)

ve bir ' asker-i cesīm **ile** geldi kim . . . (59b/14)

Ta' zīm ve tekrīm **ile** götürdiler (60a/1)

Gökleri seyrān ide mişl-ü Mesih (65a/8)

cism-i laţıfıyle ravzadan hūrūc eyleyüb baña bey'at ve telkīn ve Rum'a irşād içün gitmege izin virdi. (12b/8)

mübārek ' aşāsıyla zārb eyledi (13b/15)

Metinde ile, lA şeklinden daha çok bulunmaktadır. ile 146, lA 94 defa daha farklı örneklerde kullanılmıştır.

2.3.8.3.5. Miktar ve Derece İlişkisi Kuranlar

Hâk Te'âlâ kırk **derece** ve 'atıye 'alâ ciheti't-terakki' ihsân eylemişdür. (54b/7)

Murâdınıuz **deñlü** bu mâldan alñ üç kişi ilerü gelüb tevbe eylediler. (95a/10)

Medhlerine de her **ne kadar** teveğğul ve ifrâṭ olunsa lâ bûd yine kemâ yenbeğî medhleri olmak muhâldur (84b/10)

Dünyâ gözime bir mendil **kadar** göründi. (32a/6)

2.3.8.3.6. Sebep, Maksat, Gâye, Hedef İlişkisi Kuranlar

Ol kâmil-i şerîf seyr-i hazân **içün** Kûh-u Ferğana çıkdı. (65b/9)

Ben diyârñ 'ulâmâsı birle bahş **içün** gelmişim (69a/3)

Nâme-i bizden evvel yârâna meserret **içün** gönderdik. (70b/13)

Biz emr-i haqqıla diyâr-ı Karaman'a anlardan **ötürü** gelmişizdür. (47b/1)

2.3.8.3.7. Öncelik, Sonralık İlişkisi Kuranlar

Eserde bu gruptaki edatlara örnek olarak sadece *şoñra* sözcüğünün kullanıldığı örnekler bulunmaktadır.

Metinde *sonra* kelimesine devamlı olarak ayrılma hâli -dAn eki ile birlikte bulunmaktadır.

Kim ol sa'âdetden **şoñra** min ba' d⁹¹ şekâvet bulmaya ve bir lafz-ı şerîfinde buyurur (4b/9)

⁹¹ Eserde hem dAn sonra hem de min ba' d kullanılmıştır.

Evrād-ı şerīfe kırā`at olunduğdan **şoñra** tevḥīd ve tefrīd idüb du`ā kıılınurdı
(5b/12)

Şalāt-ı zūhrı kııldığdan **şoñra** ḥamele-i Qurān ve ḥafaza-i Furḳān gelüb
vücūh-ı maḳbūle ile tecvīd[-i] Qurān iderlerdi (6a/2)

Ba` dehū yedi günden **şoñra** yire itdim. (90b/8)

Şalāt-ı `aşrdan **şoñra** muḥaddis ve müfesseirler cem` olub ebḥāş[-i] laṭīfe ve
mebāḥiş-i şerīfe iderlerdi. (6a/3)

Sonra kelimesi aynı görevde 47 örnekte daha tespit edilmiştir.

2.3.9. Bağlaçlar

Eserde geçen bağlaçlar Korkmaz'ın yapmış olduğu sınıflandırmaya göre sıralanmıştır.⁹²

2.3.9.1. Sıralama Bağlaçları

`Ömrü yafī eşaḥ ḳavli **ile** üçyüz altmış yıl ve altı ay ve yedi gün idi (5a/13)

. . . vücūh-ı maḳbūle **ile** tecvīd[-i] Qurān iderlerdi. (6a/2)

Lakin `aḳl-ı beşer **ile ve** `aḳl-ı ma`āş **ile** kerāmetüñ ğavrına **ve** ḥaḳīḳatine
irmege dürüşmeye .(6b/6)

Bu bendesi **dahı** ḥidmetinde olurdum. (6b/13)

Pīr **dahı** ta`zīmle selāmın alub ikrām eyledi. (7a/9)

Ḳuṭbu'l-aḳṭāb ḥazretlerinüñ ṭarīḳatındasın sen **dahı** cehd eyle kim ḳuṭba
iresin.(11a/13)

Hızır `aleyhi's-selām **dahı** bir ata süvār olub delīl oldı. (13b/8)

⁹² Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

Ervāh-ı şühedā **ve** ervāh-ı evliyā **ve** şulehā Hāzret-i Pīri ziyāret itdiler. (14a/3)

... nice naşāyih-ı şerīfe daḥı idüb icāzet nāme **ve** du‘ā **ve** himmet-i hemrāh
idüp ... (14b/3)

Bende **daḥı** ayağına düşdüm tekbīl eyledim.(16b/5)

İy ebleh **hem** k̄uṭb-ı da‘ vet idersin **hem** gine seni ḥalāş ideni bilemezsin (63a/1)

On sekizdür **hem** ḥalīfesi tamām/Sālimen eslem durur Seyyid ‘Alī

Ādem ü cinnī vü **hem** cümle melek/Bildiler kim kim durur Seyyid ‘Alī
(113a/14,15)

Baḫdık **ne** Hāzret-i Pīr **ve** **ne** ğavş var. (28b/13)

2.3.9.2. Denkleştirme- Karşılaştırma- Seçme Bağlaçları

Benim mertebem ceddım ‘aleyhi’s-selām mertebesine muvāzī **veyā** maḥāzi ve
ziyād olmuş. (54b/2)

Aña ilāhe dinilmedi **veyā** ibnu’llāh dinilmedi. (76b/14)

Güyā ki cevher ferd **veyā** cümle merdānelerde müteferrid merd idi. (87b/8)

2.3.9.3. Pekiştirme Bağlaçları

Eserde *bile* 8 defa tespit edilmiştir. Ancak pekiştirme bağlaç ekine günümüz
Türkçesinde olduğu gibi rastlanmamıştır. Beraber, birlikte anlamında kullanılmıştır.

...ricālullāha k̄uṭb iken ḥidmetinde **bile** olurdum. (5a/12)

kırk gün şöḫbetinde **bile** olurlardı. (12b/5)

Hāzret-i Pīriñ zāviyesine **bile** gelüb kırk gün zāviyede **bile** oldılar.(21b/9)

ricāl-ı erba‘īn ile **bile** kaldı.(60b/8)

Eyyām-ı sazamān **bile** hemrāh ve h̄idmet-i ‘alliyelerinde olub her kemālātlarına nāzır u güvāh idim. (65b/7)

biz daħı **bile** başladık.(84b/15)

celvetinde **bile** mulāzim idim. (86a/7)

2.3.9.4. Nöbetleşme Bağlaçları

Tenhāda zıkrı’llāh iderdik. **Gāh** yırde **gāh** havāda girderdik. (34a/9)

Nazar iderdim. **Gāh** meczūb havāya kalkdırdı. Ben daħı (min ğayri tekellūf yukaru bād-ı şarşar gibi hareket iderim. **Gāh** olurdu kim baħr-ı ‘amīķ üzerinde yürüdük. (86b/7,9)

cüyüş h̄idmetine kodı. Emr-i Hāķķla **gāh** ehl-i islāma nuşret ve **gāh** ehl-i ta‘viyete teveccūh iderdim (97a/6)

Her birinūñ bir ‘aceb kerāmeti var idi. **Kimi** arslana ve **kimi** kaplāna **kimi** Pire ve **kimi** havāda murğ-ı ‘anķā gibi uçarlar ve **kimi** süvār ve kimi buludda ve **kimi** şuda yürür. (103b/6-8)

2.3.9.5. Cümle Bağlayıcısı Niteliğindeki Bağlaçların İşlev Bakımından Sınıflandırılması

2.3.9.5.1. Açıklama Bildiren Cümle Bağlayıcıları

Lākin yarın ‘ale’s-seħer mağaradan çıkub Semerķand’a varģıl. (70b/8)

Lākin işāret-i Rasūl ‘aleyhis-selām ile irteye kaldık. (70b/15)

Lākin yārāna ifāza-i ‘ilm için su’āl irād eyle bu mecma‘da cevāb virelim. (71b/14)

Lākin kelāmı fi’-lcümle şıdķ-ı maħz ola kendiliginden söylemeye.(73a/9)

Lâkin Sebkrüh-nâm câriyeñiz füc'eten fevt oldı (78a/3)

Ammâ kırk güne dek Karaman bâzırgânları gelüb saña tefsîr getirirler. (64a/2)

Soñucı oldı **ammâ** hağdan saña 'inâyet

Geldiñ, iriñdiñ el-hak evlâd-ı Mustafaya (88a/7)

Şeyh Hamideddin Aksarâyi'nün ağızından işitdim. **Ammâ** benim gördüğim kerâmât-ı acayibden idi. (96a/15)

meger bir faşl-ı bahârda ol kâmil-i şerîf seyr-i hazân. . . (65b/8)

meger Hâzret-i Pîr şeyh 'Alî Sultân cevâb vire 'ulemâ cümlesi şerm oldılar.(69b/5)

Meger marîza Sultân Hâlidîñ büyük kızımış, Sultân Hâlid Hâzret-i Pîriñ başıñ murâkâbade ref'a muntüazır oldı. (77b/2)

Virânelerde harâbâti şeklinde gezerdi, **meger** ol imiş. Beni gördüğü gibi eyitdi. (86a/14)

Eger Piriñiz bu derde çâre iderse aña on biñ altun nezrim olsun didi. (37a/8)

ve **eger** ol meclisde Yahûdi Naşârâ dağı bulunursa anlara imân-ı kâmil naşîb olub mağfûr olalar (43a/10)

Çünkü zirve-i kûha şu'ud eyledik. (65b/10)

Çünkü Semerkan'da geldi. (69a/2)

Nitekim ceddîm hâtimü'l-enbiyâdur. Ben dağı hatm-ı evliyâyam. (41b/10)

Metinde lâkin 35, ammâ 6, meger 10, eger 34, çünkü 32 ve nitekim 2 defa daha farklı örneklerde tespit edilmiştir.

2.3.9.5.2. Sonuç Bildiren Cümle Bağlayıcıları

Eserde iki cümle arasında sonuç ilişkisi kuran bağlaçlar *amma*, *nitekim* ve *lakin* sözcükleridir.

... ağzından işitdim. **Ammā** benim gördüğüm kerāmāt-ı⁹³ acâyibden idi (96a/15). 5 farklı örnekte daha tespit edilmiştir.

Bu delīl-i sem'î **nitekim** sā'ir enbiyānuñ nübüvvetine şāhid oldıysa⁹³ ceddım Hāzretlerinüñ dağı. . . (72a/12).

Bir hafta taşra çıkmadım. **Lākin** hātırayı dağı def' idemedim. (16a/6). 35 defa daha tespit edilmiştir.

2.3.9.5.3. Üsteleme Bildiren Cümle Bağlayıcıları

Eserde iki cümle arasında derecelendirme ifadesi *hattā* kelimesiyle kurulmaktadır. Bu kelime eserde 3 defa farklı örneklerde tespit edilmiştir.

Ehl-i ta'viyete teveccüh iderdim **Hattā** Timur, Sulţān Yıldırım'ı ağız eyledi ki Timur Hān'üñ nuşretine me' mur olmuşdum. (97a/7)

bāğbānı rencür ve bağıçeyi böyle bī revnāğ be bī nūr eylemiş **Hattā** bu cum'a gicesi bāğbānuñ hastalığın görmege cem' olduk. (22a/3)

Ṭarīkatı kümmline sülük itmiş degildim. **Hattā** sülūka bu menkıbe sebeb olmuşdur. (29b/12)

2.3.9.5.4. Sebep Bildiren Cümle Bağlayıcıları

Bu tür bağlaçlar, sebep sonuç ilişkisinde olan iki cümle arasında sebep ilişkisi kurar. Eserde sadece *zira* ve *çünkü* bağlaçlarının bu işlevde kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir.

Lākin bu ağıvāl-ı⁹³ acibe mānend-i hayāl-ı hāb idi. **Zirā** kendümüzü yine Hāzret-i Piriñ yanında oturur bulduk diyü... (32b/1)

⁹³ Kaynaşma olduğu için oldıyse de okunur.

‘ Aceb k̄utbu’l-Ak̄ṭāb bu derde çāre ide bilür mi ola. **Zīrā** pādīşāha ne cevāb iderem, ... didi. (37a/7)

Şimden şoñra benim mertebeme irişür velī gelmez **Zīrā** vilāyet ve kerāmet ve keşif ve sır ve kemāl kıyāmete degin benim tariḫatımda vaz‘ olunmuşdur. (41b/11)

. . . ‘ alā’s-sahr maḡāradan çıkub Semerḫand’a varḡıl. **Zīrā** Semerḫand’a bir rāhib geldi. (70b/9)

Yāsīn telāvetine şürū‘ eyledi. Biz daḡı bile başladık. **Çünkü** sure-i mükerreme ḫatm oldı. (84b/15)

Anı daḡı cemā‘ atle kılamadım. **Çünkü** hücreme geldim. (90a/13)

Esrār-ı vaḫdet nedür bildim. **Çünkü** cezā-yı ‘ amel āḡire irdi. (91a/4)

Kārbān ile yola girdik. **Çünkü** Bağdād’a geldim. (107b/9)

Metinde zīrā 27, çünkü 32 defa daha farklı örneklerde geçmektedir.

2.3.9.5.5. Zıtlık Bildiren Cümle Bağlayıcıları

Eserde iki cümle arasında zıtlık ilişkisi kuran bu tür bağlaçlar *ammā* , *lākin* ve *ancak* sözcükleridir.

. . . Ḥāzret-i Pīrden bey‘ at eylediler. **Lākin** gemide bir muta‘ aşşīb kişi var idi. (105a/12)

Bu kelāmı bu faḫīr Şeyḡ Ḥamīdeddīn Aḫsarāyınıñ aḡzından işitdim **Ammā** benim gördüğim kerāmāt-ı ‘ acāyibden idi. (96a/15)

‘ Azīz ḡāyet ulu ve mükemmel ‘ azīz **ancaḫ** cā’iz ki cenābıñuza yavuz himmet eyleye. (48b/9)

İy Emīra’l-mü’minīn bu rāhib-i maḡrūr kelb gelüb **ancaḫ** bunı sehl görmemek gerekdür. (69b/3)

Metinde ammā 6, lākin 36, ancak 7 defa daha farklı örneklerde geçmiştir.

2.3.10. Fiiller

2.3.10.1. Bildirme Kipleri

Bu kipler yapılmış, yapılmakta veya yapılacak olan işleri haber verme, yargı hâlinde bildirme özelliğindeki kiplerdir ve kurulurken getirilen ekler kipi ifade eder, ve zamanı karşılar.⁹⁴ Eserden alınan örneklerle bildirme kipleri; *görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zaman* olmak üzere beş bölümde incelenmiştir. Metinden alınan örnekler Eski Anadolu Türkçesi ve Klasik Osmanlı Türkçesi dönemlerindeki şekilleri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır.

2.3.10.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

Fiilin, konuşan kişinin gördüğü, izlediği bir geçmiş zamanda ortaya çıktığını ve olup bittiğini ifade eden kiptir. Şekil olarak bildirme ve zaman olarak da geçmiş zamanı bildirir.⁹⁵ Eski Türkçeden Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine kadar bu kipin hem ünlü hem de ünsüz seslerinde uyumsuzluk görülmektedir. Kipin ünsüzlerine bakıldığında Eski Türkçede görülen geçmiş zaman ekinin ünsüzü *-dl, -dU, -tl, -tU* gibi ötümlü ve ötümsüz ünsüz şekliyle kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise görülen geçmiş zaman ünsüzü daima ötümlüdür, ek henüz ünsüzlük uyumuna bağlı kalmamıştır.⁹⁶ Yine aynı dönemde görülen geçmiş zaman ekinin ünlüsü ise yalnız üçüncü kişi çekimlerinde düz, öbür kişilerde yuvarlaktır.⁹⁷ Bu da ekin ünlü uyumunun bu döneme kadar henüz gerçekleşmediğini gösterir. Metinde Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi ekin ünsüzü daima ötümlü olduğundan henüz ünsüz uyumunun gerçekleşmediği görülmektedir.

Teklik

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
gördüm (3a/14)	gördüñ (68a/9)	oldı (81a/12)
bildim (71b/12)	oқuduñ (25a/6)	қaldı (82b/1)

⁹⁴ Korkmaz, age, s, 583.

⁹⁵ Sadettin Özçelik Sadettin, Münir Erten, *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Diyarbakır, Diyarbakır Yayınları, 1999.s.135.

⁹⁶ Vahit Türk, Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu, *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, İstanbul, Kesit Yayınları, 2016, s,22.

⁹⁷ Fuat Bozkurt, *Türklerin Dili*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999, s,335.

açdım (82a/11)	oturduñ (97a/2)	eyitdi (82b/1)
içdüm (14a/1)	idiñ (111b/13)	eyledi (83a/5)
göçdüm (24b/13)	bildiñ (9a/11)	didi (83a/7)

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
başladık (84b/15)	geldiñiz (32a/15)	kodılar (45a/8)
çıkdık (92a/6)	oldiñiz (32a/15)	oturdılar (45b/6)
gördük (26b/3)	getürdiñiz (35b/9)	durdılar (45b/7)
götürdük (20b/2)	itdiñiz (41a/8)	gösterdiler (47a/11)
bulduğ (25b/3)	unutdiñiz (44a/10)	geldiler (53a/4)

2.3.10.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

-mİş eki ile yapılan bir çekimdir. -mİş ekinin karşımıza çıktığı en erken tarihli Türkçe kaynaklarından olan bengü taşlarında sadece 3. şahıs çekimiyle karşılaşmıştır.⁹⁸ Eski Türkçenin yazılı kaynaklardan neticesinde bilindiği ilk döneminde, ekin ünlüsü sürekli düz ünlü kullanılarak yazılmıştır. Karahanlı Türkçesinde de aynı durum söz konusudur. Ek yuvarlak ünlülü fiillere de -mİş şeklinde düz ünlü kullanılarak oluşturulur.⁹⁹ Ekin ünlüsünün kullanımı Eski Anadolu Türkçesinde daimi olarak düz olduğu göz önüne alındığında Eski Türkçe döneminden eserin yazıldığı Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine değin bu özelliğini koruduğu görülmektedir. Aynı zamanda Eski Türkçede olduğu gibi hâlâ ünlü uyumuna girmediği söylenebilir. Ancak metinde bazı yerlerde dudak uyumaya uygun şekilde yuvarlak ünlülü olarak tespit edilmiştir. Eserde dudak uyumuna girmiş şekilde 68 örnekte tespit edilmiştir.

⁹⁸ Ercilasun, age, s,183.

⁹⁹ Necmettin, Hacıeminoğlu, *Karahanlı Türkçe Grameri*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1996, s, 186.

Teklik

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
itmişim (61b/1)	h̄ōşmişsin (17a/12)	buyurmuş (21a/2)
unutmuşım (63b/8)	Olmuşsun (30b/1)	olmuş (21b/11)
gelmişim (69a/3)	delü olmuşsin (63b/1)	varmış (22a/1)
komuşdum (37a/4)	hab̄ir imişsin (94b/8)	eylemiş (22a/2)
h̄aṭā itmişim (61b/1)	imişsin (94b/8)	oturmuş (30a/9)

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
gelmişiz (28b/13)	binmişdiniz (36a/3)	bağlamışlar (83a/8)
varmışız (30a/6)		buyurmuşlardır(78b/12)
gelmişizdür (47b/1)		eylemişlerdür (96b/14)
iltifāt itmemişiz (105a/2)		girmişler (104b/6)
olmuşız (105a/2)		dimişler (46b/6)

Metinde dudak uyumuna bağlı olarak yuvarlak ünlülü olarak tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

- h̄āzır olmuşlar idi (05b/4)
- süvār olmuş (12a/1)
- komuşdum (37a/4)
- olmuşlar (5b/4)
- durmuşlar (92a/8)
- buyurulmuş (37b/4)
- yutmuş (38a/11)
- oturmuş (87b/7)

görülmüş (78b/8)

çökmüş (81b/12)

2.3.10.1.3. Şimdiki Zaman Kipi

–*yor* eki bugünkü kullanımından ayrı olarak *Eski Türkçede* kullanılmamaktadır. –*yor* Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki, *yoru-* tasvir fiilinin geniş zaman çekiminden hece yutumu neticesinde ortaya çıktığından dolayı ondaki zaman dilimi şimdiki zamandan geçmiş ve gelecek zamana kadar uzanan bir genişlik söz konusudur.¹⁰⁰ Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi eserin yazıldığı dönemde de henüz işlek olarak kullanılmadığı görülmektedir. Eserde –*yor* ekine rastlanmamıştır. Şimdiki zaman geniş zaman eki (-*r*) ile ifade edilmiştir:

tutarım (110b/7)

pervāz iderler (89b/14)

uçarlar (89b/14)

yağarsın (98a/5)

2.3.10.1.4. Gelecek Zaman Kipi

Eski Anadolu Türkçesi döneminde-(*y*)*IsAr* ve -(*y*)*AcAk* gelecek zamanı karşılamak üzere kullanılan eklerdir. Daha çok -(*y*)*IsAr* ekinin gelecek zaman işlevinde kullanıldığı bu dönemde -(*y*)*AcAk* eki daha çok sıfat-fiil görevinde seyrek olarak da zaman eki görevinde kullanılmıştır.¹⁰¹ Eski Anadolu Türkçesinin son dönemlerine kadar işlek bir sıfat-fiil eki olan -(*y*)*AcAk* eki XV.yüzyıldan itibaren gelecek zamanı çekimlemekte de kullanılmaya başlanmıştır.¹⁰²

Metindeki örneklerden hareketle Eski Anadolu Türkçesindeki gelecek zaman eklerinin Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan eserde de kendini muhafaza

---

¹⁰⁰ Korkmaz, age, s, 611.

¹⁰¹ Şahin, age, s,65.

¹⁰² Gülsevin, age, s, 103.

ederek gelecek zaman kipinin *-(y)IsAr* olduğu *-(y)AcAk* ekinin sıfat-fiil görevinde kullanıldığı söylenebilir.

olısar (13a/07)

bulıсарdur (65a/10)

gelıser (67b/1)

2.3.10.1.5. Geniş Zaman Kipi

Özel olarak bir zamanı karşılamayan, belirsiz bir olma ve yapma bildiren zaman olarak tanımlanmaktadır.¹⁰³ Eski Türkçeden günümüz Türkçesine kadar kendini koruyan eklerden biri geniş zaman eki olan *-(X)r* ekidir.

Teklik

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
ağlarım (27b/1)	kıyās idersin (30b/6)	der (1b/6)
cevāb iderim (37a/8)	dönersin (35b/2)	olur (11b/1)
giderim (63a/6)	görersin (93a/8)	durur (12a/1)
giderem (108b/11)	dilersin (93b/4)	bulur (13a/9)
giderem (108b/11)	gidersin (102a/12)	ider (108b/12)

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
gideriz (12b/12)	gelürsüz (43b/14)	giderler (18b/15)
gideriz (14a/10)	dirsiz (69b/7)	koyarlar(40a/13)
ricā ideriz (20b/3)	dirsiz (76a/4)	isterler (47a/8)
ireriz (61b/13)	gelürsüz (84b/2)	iderler (55a/7)
sefer ideriz (64b/8)	olursız (108a/4)	uçarlar (89b/14)

¹⁰³ Janos Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, Çev Günay Karaağaç, Ankara, Akçağ Yayınları, 2009, s, 120.

Eserde geniş zamanın olumsuzu, Eski Anadolu Türkçesi ve günümüz Türkçesinde olduğu gibi **-mAz** eki ile gösterilmektedir.

Teklik

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
bilmezem (13b/14)	bilemezsın (63a/2)	sıgımaz (6b/8)
bilmezim (44b/13)	geçmezsın (91a/14)	buluşmaz (92a/12)
		olunmaz (93a/15)
		añlamaz (94a/9)
		olmaz (114a/2)

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
bilmeziz (44a/15)	dimezsiz (76a/4)	olmazlar (2b/8)
bilmeziz (112b/1)		gitmezlerdi (34a/8)
		gelmezlerse (47b/2)
		göndermezler (82b/4)
		itmezler (82b/5)

2.3.10.2. Tasarlama Kipleri

İstek kipi ve dilek kipi çekimleri, dünden bugüne üzerinde çalışılan konulardan olmuştur. Bu hususta birçok çalışma yapılmasına karşın hâlen aydınlatılamayan bahislerden biridir. Bilhassa birinci teklik şahıs çekimi konusunda istek ve emir kiplerinin geçmişteki kullanımlarıyla birbirine emsal oluşturduğu durumlar bulunmaktadır. Birçok araştırmacı bu konuda görüşlerini bildirmiştir.

Teklik

1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs
oқыıyayım (12b/11)	alasıñ (15b/11)	diye (80b/1)
vireyim (38b/2)	vesile olasıñ (17b/1)	bula (98b/12)
ideyim (44a/13)		
olayım (48a/3)		

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
idelim (12a/4)	olasız (19b/2)	ideler (42a/5)
virelim (29b/5)	varasız (19a/14)	diyeler (44a/7)
	oқыyasız (51a/11)	geleler (66b/10)
	gidesiz (51a/10)	
	göresiz (26a/15)	

2.3.10.2.1. Emir Kipi

Emir kipi tasarlanan hareketin emir formunda olduğunu ifade eder. Emir çekiminde zaman ifadesine rastlanmaz. Buyurulan veya olmanın dil kullanıcısı tarafından gerçekleştirilmesi istenen fiilin belli bir zamanı bulunmamaktadır.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Karaağaç, age, s, 370.

Birinci teklik ve çokluk emir çekimi ekleri tartışma konusudur. Bu yüzden istek ve emir çekimi olarak düşünülen bu ekleri istek çekiminde verildiğinden dolayı tablolara birinci teklik ve çokluk çekimleri eklenmemiştir.

Teklik

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
-	kı1 (51a/8)	ağlasın (27a/15)
-	otur (79b/14)	gelsin (29b/5)
-	bil (105b/9)	eylesün (80a/15)
-	gelgil (108a/13)	
-	indirgil (108b/1)	
-	koğil (40B/2)	

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
-	geliñ (30a/15)	alsunlar (36b/8)
-	iniñ (36a/6)	gelsünler (47a/8)
-	viriñ (47/15)	gütürsünler (48a/14)
-	şabr idiñ (59b/1)	eylesünler (108b/5)
-	tenāvül idiñiz (49a/14)	itsünler (32b/7)

2.3.10.2.2. Dilek-Şart Kipi

Şart çekimi, daha sonra gerçekleşecek bir yapma veya olmanın gerçekleşebilmesi için gerekli olan eylemi bildirir.¹⁰⁵ Şart çekimi –sA ekiyle

---

¹⁰⁵ age, s, 371.

yapılmakta olup şahıs eki olarak da ikinci tip yani iyelik menşeli ekleri almaktadır. Eserde de şart çekimi aynı şekilde yapılmaktadır. Bu ek sadece eski Uygurcada birinci tip şahıs ekleri olarak adlandırılan zamir menşeli şahıs ekleri ile çekimlenmektedir.¹⁰⁶

Eki Anadolu Türkçesi devresinde ve sonrasında diğer metinlerde görüldüğü şekilde, eserde bu çekim iyelik kökenli şahıs ekleri olarak gösterilmektedir.

Teklik

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
olsam (11b/9)		eylese (110a/13)
işitsem (39b/10)		gelse (111b/3)
itmesem (82b/3)		
dilesem (97a/9)		
gitsem (107b/2)		

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
	itseñiz (51b/12), (91b/13), (92a/1)	işitseler (3b/5)
	dirseñiz (20a/14)	itmeseler (82b/5)

2.3.10.2.3. Gereklilik Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde -A istek eki ve -sA *gerek* birleşik yapısıyla gösterilmiştir. Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan metinde de Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki -sA *gerek* yapısının kullanılmaya devam ettiği görülmektedir:

olunsa gerekdür (74b/3)

¹⁰⁶ Serkan Şen, *Eski Uygur Türkçesi Dersleri*, İstanbul, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2015, s67.

gitsem gerek idi (107b/2)

gelse gerek (27b/10)

geçirse gerekdür (59a/15)

2.3.10.3. Ek-fiil

Ek-fiil, Eski Türkçedeki *er-* “olmak” yardımcı fiilinin *er->ir->i-* değişimi ile ekleşmiş olan biçimidir.¹⁰⁷ Ek-fiilin öteki fiillerden yani asıl fiillerden farklı olarak yalnızca bildirme niteliğinde dört kipi vardır.¹⁰⁸

Eserde bu kipler; geniş zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve şart kipi başlıkları altında incelenmektedir.

2.3.10.3.1. Geniş Zaman

Eserde ek-fiilin geniş zaman çekiminde sadece üçüncü şahıs çekimi örnekleri mevcuttur. Üçüncü şahıs çekimleri ise birinci ve ikinci şahıs çekimlerinden farklı olarak farklı bir ek ile karşılanır. Bu ek, Eski Türkçede *tur-* yardımcı fiilinin geniş zaman çekiminden *tur-ur >dur-ur>dIr / dUr* değişimine uğramıştır.¹⁰⁹

Eserde ek-fiilin geniş zaman çekimi örnekleri bulunmaktadır:

oldur (44b/13), (50b/9), (88a/9), (113a/8).

ḡadirdür (47a/4)

nürıdur (48a/5)

cümleden aḡdem durur (113a/11)

yoḡ durur (110a/2)

---

¹⁰⁷ Yavuz Kartallıoğlu, Hüseyin Yıldırım, *Türkiye Lehçeleri Grameri*, Ed. Ahmet Ercilasun, Ankara, Akçağ Yayınları, 2012, s. 62.

¹⁰⁸ Korkmaz, age, s. 703.

¹⁰⁹ age, s. 703.

2.3.10.3.2. Görülen Geçmiş Zaman

Ek-fiilin görülen geçmiş zaman çekimi, i- fiiline *-dl* görülen geçmiş zaman ekinin eklenmesiyle yapılır. Görülen geçmiş zaman ekinin ünlüsü eserde sürekli olarak dar-düzdür. Ekin ünsüzü ise daima ötümlüdür. Bu da bu zaman diliminde çekimin sürekli olarak sadece *-idi* şeklinde olmasını sağlamıştır.

Metinde çok sayıda örnek tespit edilmiştir. Eserde geçen ek-fiilin bilinen geçmiş zaman çekimi örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmektedir.

Teklik

1. Şahıs

idim (24a/2), (29b/11),
(39b/9), (44b/1) +14.

2. Şahıs

idiñ (17a/4), (29b,3),
(32a/14), (111b/13).

3. Şahıs

idi (5a/14), (5b/5), (5b/6),
(74a/4) +11.

Çokluk

1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
idik (19a/14), (22b/9), (28b/1), (48a/8), (52a/8).	idiñiz (44a/7), (49a/14), (49b/3)	idiler (59a/1)

2.3.10.3.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Ek-fiilin öğrenilen geçmiş zaman çekimi, i-yardımcı fiiline *-mİş* getirilerek yapılır. Eserde, görülen geçmiş zaman ekinde olduğu gibi öğrenilen geçmiş zaman ekinin de ünlüsü sürekli olarak dar-düzdür. Bu da çekimin sürekli olarak *Imİş* şeklinde yapıldığını gösterir. Eserde ek-fiilin öğrenilen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş teklik 1. şahıs, çokluk 1. şahıs ve çokluk 2. şahıs örnekleri bulunmamaktadır. Teklik

2. şahıs tek ve çokluk 3.şahıs tek bir örnek tespit edilmiştir. Ancak teklik 3. şahısın yirmi üç örneği bulunmaktadır.

Teklik

1. Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

ḥabīr imişsin (94b/8)

erfādı imiş (8b/6)

ḥāzır imiş (10b/10)

var imiş (26a/2) +20
örnek daha
bulunmaktadır.

Çokluk

1. Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

mücāvırlar imişler (8b/6)

2.3.10.3.4. Şart Kipi

Ek-fiilin şart çekiminde *i-* fiili şart eki olan *-sA* ekini alarak ismi belli bir zamana dahil etmeden şart kavramına dahil eder.¹¹⁰ Eserde ek-fiilin eklendiği isimden ayrı yazıldığı görülmekle beraber ekleşme sürecinin tamamlandığını gösteren ek-fiilin düştüğü örnekler de bulunmaktadır.

Teklik

1. Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

---

¹¹⁰ Şahin, age, s, 68.

dirsem (65a/6)	dilerseñ (4a/6), (4a/11), (83a/4)	def iderse (36b/12), (37a/9), (38b/9)
	iderseñ (11a/15)	düşerse (39a/9)
	diler iseñ (4a/14)	anladınız ise (44a/2)
	kul iseñ (79a/7)	geçerse (59a/15)

Çokluk

1. Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

dirseñiz (20a/14)

işitseler (3b/5)

isterseniz (59b/1)

göndermeseler (82b/4)

itmeseler (82b/5)

Eserde şart kipi teklik 3. Şahıs çok sayıda bulunmaktadır.

2.3.10.3.5. Ek-fiilin Zarf-fiili Şekli

Eserde ek-fiilin zarf yapan –ken’li şekilleri uyumu bozan eklerdendir ve eserde de çokça kullanılmıştır. Bu çekimde de i- fiilinin düştüğü ve ekleşme sürecinin tamamlandığı örnekler bulunmaktadır: Eserde sık kullanılan ek-fiilin zarf-fiil şekli örneklerinden bunlardır:

otururken (5b/1)

te’lif iderken (6a/10)

giderken (18a/3)

olurken (19b/13)

gelürken (35b/15)

duḥūl iderken (43a/7)

yaşımnda iken (50a/7)

şadadında iken (70a/7)

maḥşūr iken (74b/10)

aḥter iken (101a/5)

mürāḥaḥ iken (5a/8)

mücāvır iken (5a/11)

günāh iken (23a/2)

şīşe iken (24b/14)

dermān iken (24b/15)

Eserde -ken 24 defa, -iken 30 defa tespit edilmiştir.

2.3.10.3.6. Ek-fiilin Olumsuzu

Ek-fiilin olumsuz hâli *degil* sözcüğü ile yapılmaktadır. Bu sözcük, ekeylemlerle yüklemleşmiş bütün ad soylu sözcüklere gelir; onlara olumsuzluk anlamı katar.¹¹¹ Ek metinde teklik ve çokluk 3. Şahıs hariç dudak uyumuna bağlı olarak kullanılmıştır.

degildim (29b/12), (46b/3)

---

¹¹¹ Tahir Nejat Gencan, *Dilbilgisi*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1979, s. 349.

degil misin (30b/4), (72b/10)

degildir (2b/2) +29 defa daha bulunmaktadır.

degiliz (40b/3)

degil misiniz (26b/6)

degillerdür (93a/2)

2.3.10.4. Fiillerde Birleşik Çekim

Türkçede fiiller sadece basit zamanlarda değil, birleşik çekimlerle de çekimlenir. Birleşik çekim, hikâye, rivayet ve şart kiplerinde yapılır. Bunlar i-yardımcı fiilin görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart ile yapılan bu çekimde i- kökü umumiyetle düşürülmüş ve yardımcı fiil ekleşmiştir.¹¹²

2.3.10.4.1. Hikâye

Birleşik çekimli fiillerin hikâyesi, bir kip eki almış esas fiile i- ek-fiilinin görülen geçmiş zaman kipi *-dI/ -dU* getirilerek oluşturulur.¹¹³

Metinde öğrenilen geçmiş zaman ve geniş zaman çekimleri ile yapılan birleşik çekim örnekleri yer almaktadır.

Öğrenilen geçmiş zaman kipinin hikâye birleşik çekimi örnekleri aşağıdaki gibidir:

Teklik

1. Şahıs

almışdım (107b/3)

2. Şahıs

3. Şahıs

dimişdi (72b/10)

---

¹¹² Ergin, age, s, 326.

¹¹³ Korkmaz, age, s, 733.

geçmişdim (106a/14)

dökmişdi (77b/6)

Çokluk

1. Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

kalmışdık 34a/9

binmişdiñiz (36a/3)

Geniş zaman kipinin hikâye birleşik çekimi örnekleri aşağıdaki gibidir:

Teklik

1.Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

olurdum (5a/12)

olurduñ (82b/6)

buyurırdı (106a/7)

koyardım (94b/1)

virirdi (76b/14)

Çokluk

1. Şahıs

2. Şahıs

3. Şahıs

gelirdik (18b/14)

olurduñız (51b/13)

virirdiler (52b/12)

otururduķ (110a/15)

2.3.10.4.2. Rivâyet

Asıl fiil kiplerine *i-* yardımcı fiilinin duyulan geçmiş zamanının getirilmesiyle yapılan birleşik çekimdir. Her ne kadar duyulan geçmiş zaman eki eklense de bu ek

burada zaman ifade etmez. Daha çok bir nakil, bir anlatma, bir sonradan farkına varış ifade eder.¹¹⁴

yaq̄in yerde olur imiş (52b/6)

dirler imiş (93b/14)

2.3.10.4.3. şart

Asıl fiil kiplerinin karşıladığı hareketi şart şeklinde ifade eden bu kip, asıl fiil kiplerine *i-* yardımcı fiilin şart şeklinin getirilmesiyle oluşturulur.¹¹⁵

Eserde yalnızca geniş zamanın şart çekimleri mevcuttur.

dilerseñ (76a/3)

řorarsañ (91b/7)

def iderse (36b/12)

düşerse (39a/9)

geçerse (59a/15)

dirlerse (75a/8)

inķiyād idersek (11a/15)

inkār iderlerse (33a/13)

rāzı olursa (53a/2)

2.3.10.5. Birleşik Fiiller

Birleşik fiil grupları isimlerin yardımcı fiillerle, fiillerin de tasvir fiili veyahut bir isimle bir hareketi karşılamak üzere bir araya gelip oluşmasıdır.¹¹⁶ Birleşik fiiller, isim+fiil ve fiil+fiil formunda iki başlık altında incelenmiştir.

---

¹¹⁴ Ergin, age, s, 323.

¹¹⁵ age,s, 325.

¹¹⁶ Erol Öztürk, *Eski Anadolu Türkçesi El Kitabı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2017, s. 70.

2.3.10.5.1. İsim+Fiil Şeklinde Olanlar

Söz konusu birleşik fiillere yardımcı eylemle kurulan birleşik fiiller de denilmektedir. Eserde *eyle-*, *et-*, *kıl-* ve *ol-* yardımcı eylemleriyle kurulmuş çok sayıda birleşik fiil mevcuttur.

ref^e eyle (41a/14), ricā eyledim (41b/15) +611 defa daha bulunmaktadır.

istiḳbāl itdiler (53a/5), mütāba^c at itdik (64b/1) + 177 defa daha bulunmaktadır.

şükr (-i) vuḫū³ kıldım (15a/2) , nefsi emmāresini rakīk kıldı (104a/8) .

munkabiz oldılar (90a/7), ḫayrān olurđım (61a/13) + 396 defa daha bulunmaktadır.

2.3.10.5.2. Fiil+Fiil Şeklinde Olanlar

2.3.10.5.2.1. Süreklilik Bildirenler

Eserde süreklilik bildiren birleşik fiiller zarf-fiil ekli kelimelere gör- yardımcı fiili getirilerek oluşturulmuştur.

ide gör (88a/4)

2.3.10.5.2.2. Tezlik Bildirenler

Tezlik fiilleri, -(y)-I / -(y)-U, -A zarf-fiil eki almış bir esas fiilin ver- yardımcı fiiliyle birleşmesinden oluşur.¹¹⁷

bulıvirür (110a/3)

çıḫageldi (16b/3)

---

¹¹⁷ Korkmaz, age, s, 818.

2.3.10.5.2.3. Yeterlilik Bildirenler

Eserde yeterlilik fonksiyonu üstlenen bu tür birleşik fiiller tek bir örnekte bulunmaktadır.

varabilmek (101b/9)

Eserde tespit edilen bir örnekte, yeterlilik bildiren fiilin olumsuzu *fiil+ -AmAz* şeklinde görülmektedir.

zafer bulamaz (4b/14)

idrāk idemez (6b/2)

teḥṣīl idemez (14b/2)

getüremez (16a/9)

bilemezsin (63a/2)

naẓīr olamaz (67a/9)

viremez (69b/4)

viremezse (69b/15)

bulamazsın (79a/8)

şerḥ idemez (91b/7)

Eserde -AmAz 17 farklı örnekte daha tespit edilmiştir.

2.3.10.6. Fiil Yapma Ekleri

2.3.10.6.1. İsimden Fiil Türeten Ekler

+A-

İsim soylu sözcüklere gelerek eylem gövdesi kuran bir ektir.¹¹⁸ Eserde +e-ekin bu işlevde kullanımını aynı kelimedede beş örnekte tespit edilmiştir.

beñzemedi (99b/13)

beñzer (104b/1)

+IA-

Bu ek Eski Türkçeden beri bütün lehçelerde canlı ve çok işlek olan bir addan fiil türetme ekidir. Tek veya çok heceli her türlü ad kök ve gövdeleriyle, sıfat, zarf vb. ad soylu sözlere de gelerek geçişli ve geçişsiz fiiller türetmektedir.¹¹⁹

bağlamış (45a/15)

bağlayub (28b/14)

ağlasın (77b/7)

añla- (85b/9)

ārzūlardum (11b/9)

boyla- (23b/10)

gizlendi (74a/1)

başladık (84b/15)

başladı (105b/1)

başladım (112a/4)

başladılar (34b/4)

---

¹¹⁸ Vecihe Hatiboğlu, *Türkçenin Ekleri*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1981, s. 16.

¹¹⁹ Korkmaz, age, s. 116.

ıamlala- (59b/7)

2.3.10.6.2. Fiilden Fiil Türeten Ekler

-Ar-

-Ar- eki, metinde çök-, kop-, ık-, git- fiilleri fiillerinde tespit edilmiştir. Fiil kök ve gövdelerine getirilerek fiillere ettirgenlik anlamı katar.¹²⁰

ökerdi (36a/6)

koparırlar (40a/13)

ıkardım (43b/11)

giderüb (46b/10)

Eserde çıkar- 12 defa, diğler örnekler ise birer defa tespit edilmiştir.

-DAr-

Bu ek işlek olmayan ettirgenlik eklerinden biridir.¹²¹

Ek metinde üç örnekte, dönder-, gönder- (33 defa) ve göster- (7 defa) fiilerinde tespit edilmiştir.

dönderdi (62a/9)

gönderilmiş (3a/11)

gösterdiler (47a/11)

-dIr- /-dUr-

---

¹²⁰ age, s, 126.

¹²¹ Ergin, age, s, 220.

Ünsüz ile sonlanan geçişli ve geçişsiz fiil kök ve gövdelerine gelerek “oldurma” ve “yaptırma” bildiren geçişli fiiller türeten bir ektir.¹²²

bildir (19a/1) (6 defa)

doldurdum (31a/4)

güldür (41a/15)

indirdiler (45a/6) (3 defa)

kıldırdık (53a/11)

itdirdiler (60a/2)

öldürmek (74a/14)

-(I)I- / -(U)I-

Bu ek de Türkçede eskiden beri işlek olarak kullanılan fiilden fiil yapma eklerinden biridir. Fonksiyonu pasiflik ve meçhullük ifade eden fiiller yapmaktır.¹²³

şacıldı (112a/5)

açıldı (13a/1)

yazıldı (32b/3)

virildi (54a/13)

irilmez (88a/4)

dinilmişdür (57b/5)

---

¹²² Korkmaz, age, s, 126.

¹²³ Ergin, age, s, 221.

yenildi (49b/1)

doğrılup (7a/8)

çözüldi (112b/5)

-mA-

Fiil kök ve gövdelerinden olumsuz fiiller türeten bir ektir. *i-* ek-fiili dışında her fiil kök ve gövdesine gelebildiği için Türk dilinin en işlek türetme eki durumundadır.¹²⁴

Eski Türkçeden günümüze işlek olarak kullanılan bu ek metinde de aynı şekilde işlek olarak bulunmaktadır.

olmayasın (4a/11)

olmadı (9b/13)

çıkmadım (16a/6)

olunmadı (17b/11)

bulamadım (18b/1)

kalmamış (20a/3)

olamadım (23a/3)

unutmayasın (27b/13)

kalmadı (31b/6)

varamayız (36a/1)

bilemedik (37b/1)

---

¹²⁴ Korkmaz, age, s, 129.

gelmedi (38b/3)

iřitmediñ (40a/7)

su 'âl eylemedi (44b/7)

dimediler (46b/3)

geçmedi (52a/11)

düşmegil (58a/5)

gelmesün (60a/8)

görmeyesin (60b/15)

-mA- eki ile yazılan pek çok örnek bulunmaktadır.

-(I)n-

Türkçede eskiden beri işlek olarak kullanılan fiilden fiil yapma eklerinden biridir. Asıl görevi genellikle geçişli fiillerden “olma” bazen de “yapma” bildiren dönüşlü fiiller türetmektir.¹²⁵

bilindi (67a/8)

ķalındı (82a/14)

dinildi (84a/5)

ķılınurdu (5b/13)

bilinmez (27b/6)

şalındık (28b/3)

---

¹²⁵ age, s, 185.

oğandı (11a/6)

buluna (43a/4)

-(I)ş- / -(U)ş-

Bu ek de Türkçede eskiden beri çok işlek olarak kullanılan fiilden fiil yapma eklerinden biridir. Yaptığı fiiller bir ortaklaşma veya bir oluş ifade ederler.¹²⁶

irişür (41b/11)

barışdılar (53a/12)

danışdı (26a/10)

söyleşirdik (22a/4)

irişdi (23b/5)

-t-, -d-

Bu ek fiillerden oldurma ve yaptırma ifade eden fiiller yapar. Türkçede eskiden beri görülen ve işlek olarak kullanılan bir fiilden fiil yapma ekidir.¹²⁷

yürütmek (98a/7)

uzatdı (43a/13)

uzatsa (97a/3)

ğod (98b/1)

unutmuş (64b/6)

göründi (10b/2)

---

¹²⁶ age, s, 195.

¹²⁷ Ergin, age, s, 201.

-y-

Bu ek Eski Türkçede bile canlılığını yitirmiş ve birleştiği, ünsüzle biten tek heceli fiil köküyle iyiden iyiye kaynaşmış olduğundan dolayı böyle bir ekin varlığı ancak aynı kökün başka türevlerinden anlaşılabilir. ¹²⁸

Eserde de ekin eklenmiş olduğu sözcüklerle kaynaştığı bulunmaktadır.

қoydınız (99a/13)

қoydı (105b/5)

söyle (16a/9)

2.3.10.7. Fiilimsiler

2.3.10.7.1. Sıfat Fiiller

2.3.10.7.1.1. Geniş Zaman Sıfat fiilleri

-mAz

Geniş zaman olumsuzu –mAz ekiyle yapılmaktadır. Bu ek eski Anadolu Türkçesinde de kullanılmıştır. Klasik Osmanlı Türkçesinde de bu kullanım devam etmektedir.

hisāba gelmez kerāmātın (11b/4)

dükenmez bākī bir kuvvete irelim (33b/14)

-An

Eski Türkçede -GAn olarak kullanılan bu ek zamanla g sesinin düşmesi ile –An şeklini almıştır. ¹²⁹ Ek eklendiği sözcüğe geniş zaman anlamı katar. Eserde de -An şekliyle kullanılan bu ek, en sık kullanılan sıfat-fiil eklerinden biridir.

isteyen (85b/3)

---

¹²⁸ Korkmaz, age, s. 135.

¹²⁹ age, s. 939.

görenler (14a/6)

olmayan (75a/12)

kılan (94a/1)

oturan (106b/11)

gelen (111a/7)

çalana (79a/8)

2.3.10.7.1.2. Geçmiş zaman sıfat fiileri

-mİş

Bu ek eklendikleri sözcüklere, öğrenilen geçmiş zaman eki olan *-mİş* eki gibi sadece öğrenilen geçmiş zaman anlamı katmaz. Ekin temel işlevi, fiillere gelerek geçmiş zaman anlamı katan isim soylu sözcükler türetmektir.

Eserde düz ünlü ve yuvarlak ünlü ile yer almakta olan bu ek, düz ünlülü şekliyle dudak uyumuna bağlı örneklere göre daha çok kullanılmıştır. Sık kullanılan sıfat-fiil eklerinden biridir. Menākīb-ı ‘Ali Es-Semerqandī’de *-mİş* eki tarafımızdan bu konu hakkında bir makale yazılmıştır.¹³⁰

Yuvarlak ünlülü kök ile düz-dar ünlü kullanılmış örnekler:

hāzır olmış gördük (7a/13)

ıslāh olunmuş bāzırgān (39a/3)

Yuvarlak ünlülü kök ile yuvarlak ünlülü kullanılmış örnekler: Burada uyuma bağlı kullanımların *ol-* fiiliyle daha fazla kullanılmış olduğu görülmektedir.

¹³⁰ Amjed Mansur, ” Menākīb-ı ‘Ali Es-Semerqandī’de *-mİş* Eki ”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, FAMIAD, 2022,20, s. 463-479.

kömür olmuş gördük. (21b/2)

ziyade olmuş ola. (54b/3)

‘abdına **muhtâc olmuş** olur. (75a/7)

-dİk / -dUk

Bu ek de *-mİş* eki gibi fiillere gelerek geçmiş zaman anlamlı isim soylu sözcükler türeten eklerden biridir. Eserde ekin ünlüsü hem düz hem de yuvarlak olabilmektedir.

alduğım (107a/14)

bildigim (66a/4)

bindigiñiz (36a/4)

dutduğı (76b/8)

geydigi (80a/13)

ıodığım (107b/7)

2.3.10.7.1.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiiller

-AcAk

Bu ek eklendiğı fiile gelecek zaman anlamı katarak isim soylu sözcük yapar. Metinde iki örnekte tespit edilmiştir. Metinde –AcAk eki sadece sıfat-fiil eki olarak kullanılmıştır.

hâşıl olacağın (22a/7)

alacağdur (17a/7)

kılaceğ (84b/5)

2.3.10.7.1.4. Diğer Sıfat Fiiller

-IcI

Herhangi bir zaman ifade etmeyen sıfat-fiil ekidir. Metinde ekin ünlüleri daima düzdür. Eserde tek bir örnekte tespit edilmiştir.

ziyâret idici olduğu (54a/2)

2.3.10.7.2. Zarf-Fiiller

-Up

Eserde sıklıkla kullanılmaktadır. Ekin ünsüzü sürekli olarak bile gösterilmiş olup ötümlüdür.¹³¹ Metinde ünsüz ötümlü, ünlü yuvarlak ve dudak uyumuna bağlı olmaksızın düz ünlülü köklerde uyumu bozar niteliktedir. Sadece *kığır1b* (94a/15) örneğinde düz ünlülü tabana dudak uyumuna uygun şekilde -1b şeklinde eklenmiştir. İşlek bir ek olması hasebiyle metinde de çokça geçmektedir. Örnekleri şunlardır:

oğuyub (3b/10)

olub (5a/4)

kılub (5b/11)

olunub (6a/5)

uyub (75b/12)

ğoyub (12a/4)

çığub (6b/15)

doğrılıb (7a/8)

---

¹³¹ bkz. yuk. s.30.

alub (7a/9)

şalub (7a/10)

varub (8a/1)

ğaldırub (8a/8)

bağlayub (10b/3)

-ken

Eserde sık kullanılan zarf-fiil eklerinden biridir. Ek Türkçenin hemen her döneminde olduğu gibi metinde de ince ünlülüdür ve kalın ünlülü köklerde damak uyumuna aykırı kullanılmıştır.

giderken (18a/3)

olurken (19b/13)

gelürken (35b/15)

iderken (43a/7)

oğunurken (43a/8)

alurken (63b/8)

telğ̃in iderken (85a/4)

Eserde -ken eki 17 defa daha farklı örneklerde kullanılmıştır.

-ArAk

Bu ek Oğuz lehçeleri grubuna özgü bir zarf-fiil ekidir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde birkaç örneğine rastlanan bu ek esas olarak Osmanlı Türkçesi döneminde gelişmiştir.¹³² Metinde ikisi aynı kelimeyle olmak üzere altı örnekte kullanılmıştır.

oğuyarak (17a/11)

giderek (25a/7), (51b/9)

tevbe iderek (52a/5)

diyerek (57b/8)

seyâhat iderek (79b/10)

-IcAk

EAT'de oldukça işlek bir zarf-fiil eki olan -IcAk ekinin yapısı konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Eserde tespit edilen örnekler şunlardır:

vâşıl olıcağ (8a/1)

tamâm olıcağ (46a/10)

muğarrer olıcağ (76a/14)

göricek (16a/9, 22a/15, 47a/9)

iricek (25a/3)

gidicek (36b/10)

-IncA

---

¹³² age, s, 993.

Bu ek, Eski Türkçedeki-*gInçA* şeklinden gelişmiş ve ünlü uyumuna bağlanarak kullanılmıştır. Metindeki kullanımı da günümüzdekiyle aynı olup *-InçA* şeklindedir.¹³³

Eserde görülen örnekler şunlardır:

ardınca (12a/13), (61b/7), (63a/8), (86b/6), (106b/12,13)

varınca (97b/6)

gelince (17a/3)

sürmeyince (34a/8)

-mAklA

Birden fazla ekin birleşmesiyle oluşan zarf-fiil eklerinden biridir. Bu ek isim-fiil eki olan *-mAk* ile isimlerde zarf yapım eki olan *+lA* ekinin birleşmesi ile oluşmuştur.

dimekle (39b/6)

düşmekle (42a/13)

katl itmekle (73b/6), ihyâ itmekle (76b/15)

gitmekle (75a/11)

-dIkdan/-dUkdAn

Bu ek sıfat-fiil eki *-dik/-dUk* ile ayrılma durum eki *+dAn* ekinin birleşmesiyle oluşmuş zarf-fiil ekidir. Metinde üç örneği tespit edilmiştir.

kurduğundan (22a/6)

kıldıkdan sonra (37b/8)

---

¹³³ Ergin, age, s.341.

irdikten sonra (42b/14)

-dIkda/-dUkda

Bu ek sıfat-fiil eki *-dik/-duk* ile bulunma durum eki *+da* ekinin birleşmesiyle oluşmuş zarf-fiil ekidir. Bu ek bünyesindeki *d* sesleri sürekli olarak ötümlü seslendirilecek şekilde *dal* harfiyle yazılmıştır. Ek büyük oranda dudak uyumuna girmiş şekilde yazılmıştır:

düşürdükde (38a/11), okudukda (15a/12), olunduğda (72b/9), doğduğda (93a/3), gönderdikde (41b/14), geldikde (60a/14), ağız eyledikde (97a/8), istedikde (108a/7), intikāl itdikde (5a/12), varıldıkda (31b/12), (32a/2), (37b/6), aldıkda (57b/9), (58a/8), okuduğda (15a/12), kuduğda (101b/2)

Dudak uyumuna uygun yazılmayan tek örneği şudur:

varduğda (27b/11)

-dikça/-dukça

Bu ek sıfat-fiil eki *-dik/-duk* ile eşitlik eki olan *+ça* ekinin birleşmesiyle oluşmuş zarf-fiil ekidir. Metinde üç örneği tespit edilmiştir.

olduğça (85a/12)

geldikçe (9b/5)

gördükçe (106a/6)

2.3.11. Ünlemler

Yā Şeyh ben Şahzādeyem. Nāmıma Melik Ferruḥ dirler. (108b/9)

yā Feyrūz didi. İmāmete geçdi. Cümle ḥalk iktidā itdiler Melik Ferrūḥun namāzın kıldık (109a/14)

İy Pîr bu dergâha gelen t̄alib maq̄şada irişür elbetde elem çekme iy Pîr
teveccüh idelim inşâ 'allâh Te'âlâ haber virelim. (111a/6/7)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN

3.1. METİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM

1. Sayfa numaraları ilk satırın başında parantez içinde gösterilmiştir:

(1b), (2a), (2b), (3a). Satır numaraları da yine satır başında parantez içinde ( ) ile gösterilmiştir: (1), (2), (3) ...

2. Cümlelerin sonuna nokta işareti konmuştur. Gerektiği yerlerde diğer noktalama işaretleri de kullanılmıştır.

4. Metinde yazılmayan veya harekelenmeyen ancak anlam ve yapı bakımından yazılması gereken harf, kelime ve tamlama işaretleri köşeli parantez [] içerisinde verilmiştir.

5. Metinde okunuşundan emin olunmayan kelimelerin yanına iki soru işareti konmuştur (?).

3. Metindeki özel isimler büyük harfle gösterilmiştir:

Seyyid ‘ Alī Es-Semārḳandī, Nizām Efendi, Seyyid Yehyā Şirvānī.

4. Ayetler ve hadisler Türkçeye tercüme edilip dipnotta yazılmıştır. Ayetlerin künye bilgileri ayrıca gösterilmiştir.

5. Arapça ve Farsça ifadeler de Türkçeye tercüme edilip dipnotta italik olarak gösterilmiştir.

6. Metindeki bazı kelimelerin köken bilgisi dipnotta verilmiştir.

7. Metindeki fonetik veya morfolojik gelişmeye işaret etmeyen ve yanlış olduğu açıkça belli olan yazılışlar düzeltilmiştir.

8. Transkripsiyon işaretleri için Oktay New Transkripsiyon fontu kullanılmış, metinde 12 punto, dipnotlarda ise 10 punto kullanılmıştır.

3.2. MENĀḲĪB-I ‘ALĪ ES-SEMERḲANDĪ

(1b) (1) Menāḳıb-ı Seyyid ‘Alī Es-semarḳandī li-Seyyid Nizām Efendi ḳuddise sırruhuma

سیّد نظام ، (4) بنده آل عبا، و کوینده ثنا، اولادِ مصطفای، افقر الانام(3) بسم الله¹³⁴ الرحمن الرحيم (2) لطیف (6) کفت بدان ای فرزند سعادت مند که آیتِ کتاب(5) بدحشی غفر الله ذنوبه، و ستر علیه عیوبه، (8) و دین آن ، عنقائ قاف یقین، آن کنج عالم عزلت آن، (7) الخطاب، آن آیت که در مناقب آن سلطان دنیا نا متناهی آن سردار جیش کملین آن ، داور تحت (9) کنجینه سرای وحدت آن، مجموعه سرّ الهی آن ، خزینه ارجمند ، و امیر (11) بخاری و سمرقندی و علامه شیراز و اهل یقین آن، پیر خرمند و دبیر (10) کرامات نهاوند خواجه (12) علاء الدین السمرقندی ، قدس الله اسراره الشریفه (13) مقتدای و صدیق وقت بود ، و حجت اهل روزگار ، (14) و در انواع دقایق و اصناف حقایق حظ تمام (15) داشت قدر و جاه ، اوت مانند عرش الرحمن رفیع است¹³⁵

هر چند که ارواح مقدسه و رجال غیب جمال آن ، افتاب (2) برج سیادت مشاهدی کردید همه کفت (1) (2a) اندکه ، مرحبا (3) سیّد الرجال و قطب الابدال ، و ابتداء حال وی آن بود که (4) اوسلطان العلماء قاضی القضاة در سمرقند بود همه (5) علماء تلمیذ او بود و عالمی در زیر حکم و فرمان اوست ، (6) و نام پدر اوست یحیی شروانی بود ، و نام مادر اوست (7) تاج المستوران بود ، رحمة الله علیهم رحمة واسعة و نور الله (8) مراقدهم بانوار ذاته و برکات آیاته امین¹³⁶

İy veled-i şālih (9) ve burāder-i fālih bilgil ki Ḥazret-i şeyḫü’ş-şüyüh kāşifü’l-ḥucbu’n- (10) nānsūtiyye ‘ani’l-leṭāyifi’l-lāhūtiyyeti, bi-enfāsihi’l- ḳudsiyyeti (11) ve

¹³⁴ *Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla.*

¹³⁵ *Ehl-i beyt kölesi, Hz. Mustafa evla*

dına övgülü sözler söyleyen Bedahşî Seyyid Nizam (Allah onun günahlarını bağışlasın, ayıplarını örtsün).

Ey saadet sahibi saadet (kutlu oğlu) bil ki kitabına ayeti dünya ve dünya sultanın, Kaf dağının Anka kuşu, uzlet aleminin hazinesi, menkibeleri konusunda ne latif hitaplar.

Vahdet sarayının hazinesi, ilāhî sırrın sonsuz hazinesi, ordusunun komutanı, kerametlerin hakemi yakın ehli akıllı Pîr ve sevgili oğul, Buhara’lı ve Semerkand’lı ve Şiraz’ın ve Nihavedn’in allamesi, Hâce Alaaddin es-Semerḳandī Allah onu şerefli sırlarını kutsasın, vaktinin muktedası ve doğru sözlüsü, dönemin insanları için bir hüccet (belge) dakikaların değerlisi, hakikatlere sahip biriydi. Onun kadri ve makamı Allah’ın yüce arşı gibidir.

¹³⁶ *Her ne kadar kutsal ruhlar gayb ricali onun güneş cemali, tanıklık ettiyse, Ey Derviş kutubundan insanların efendisi ona merhaba dediler. Başlangıçta onun hali Semerkand’da alimlerin sultanı ve kadıların kadısıydı. Tüm alimler onun talebesiydi, ve bütün alem onun hükmü altında idi. Babasının adı Seyyid Yahya Şirvani idi. Annesinin adı Tacü’l-Mestürān idi. Allah onları geniş rahmeti ile kuşatsın. Kabirlerini zatının nurlarıyla ve ayletlerinin bereketiyle nurlandırın. Amin.*

kerāmātihi'l- ünsiyyeti k̄ut̄bü'l-kümmelīn eş-şeyh 'Ali's-Semarqandī raḥmetü'llāhī 'aleyh (12) ḥazretlerinüñ menākıb-ı şerīfesi ve kerāmāt-ı celīlesi keşr u vefret (13) üzredür. Dest-i pür-keremleri üzre ḥavārık-ı 'ādātdan (14) nihāyetsiz kerāmāt zuhūr itmişdür. Ve ol kerāmāt-ı 'aliyye (15) ve menākıb-ı seniyye fī'l-cümle mu'cizāt-ı Nebeviyye baḥrinden fāyız ve yenbū' (2b) (1) ḥükm-i ilāhīden cārī ḥāletlerdür ve ehl-i başıret olan (2) 'urafāya nihān degildür kim kerāmāt-ı evliyā aşḥābından kerāmet (3) lā-'an-kaşd zuhūr ider ta'ammüd ve te'emmülden zuhūr itmez. Belki (4) zuhūrına bā'is̄ Ḥazret-i Bārī celle ve 'alānuñ irādet-i 'aliyyesidür ki (5) ol velīsini manşūr ve muzaffer itmek dileyüb anuñ yüzinden ol (6) ḳudret-i ilāhiyye pervāz ider ve gerçi kümmelīnden olan ehl-i 'irfān (7) meḥāzin-i esrār-ı lāhūt ve me'ādin-i envār-ı ceberūt 'azīzlerdür. (8) Kendi irādetleriyle esrār-ı ledünniyyeyi keşfe rāzī olmazlar. Zīrā (9) keşf-ü kerāmat evliyāu'llāh ḳatında ḥayz-ı ricāl gibidür. (10) Ve ba'zı kümmelīn esrāru'llāh ile 'arāyis-i ünsiyyedür. Hıcāl-i ḳudsiyyede (11) sākinlerdür. Ricālu'llāh 'arāyis-i ledünniyyeyi nā-maḥrem olan ecnebīlere (12) göstermege ḳā'il degildür. Ğayūr olan maḥremiñ nā-maḥreme göstermedigi (13) gibi ve'l-ḥāşıl ḥavāşş-ı evliyādan zāhir olan keşf-ü kerāmat (14) Ve ḥārīka ve menkıbe kendi fi'liyle ve murādıyla zuhūr eylemez. (15) Anı zuhūra getüren ḳudret-i ezeliyye ve ḥikmet-i ilāhiyyedür. (3a) (1) Anuñ içün keşf[-ü] kerāmet şāhibiyem diyü hünere göstermek isteyenlere (2) müdde'ī dinilmişdür. Ḥazret-i Pīr buyurur kim

من ادعى الكرامة (3) عدم السلام و صادف الملامة العياذ بالله.¹³⁷

Pes imdi (4) ceş-i hidāyetininüñ serdār ve mevkib-i kerāmetinüñ ḥünkārı¹³⁸ mürşid-i (5) kāmil ve 'ālim 'āmil ü şeyḥü'ş-şüyüh seyid-i sādāt ma'deni'l-kerāmāt (6) tācü'r-ricāl ve ḡayşü'l-abdāl ve k̄ut̄bü'l-aḳṭāb eş-Şeyh Seyyid (7) 'Alī Es-Semarqandī ḳuddise sırruhu'l-'azīz ḥazretlerinüñ menākıb-ı 'aliyyesi (8) ve menāşıb-ı seniyyesi ve mevāhib-i celiyyesi firāvān belki baḥr-ı bī-pāyān (9) zuhūr eylemişdür. Ğālibā ol vücūd[-i] mes'ūd yed-i ḳudret ve enmūzec-i (10) ḥikmet idi. Bu 'ālem[-i] 'anāşıra

¹³⁷ Kim kerameti iddiasında bulunursa Allah korusun selametten uzak kalır ve suçlama ile karşılaşır.

¹³⁸ Kelimenin yazımında خ harfinin noktası konulmamıştır.

izhār-ı hüküm-i sübhāniyye ve ibrāz-ı (11) leṭāy'if -i 'irfāniyye için gönderilmiş zāt-ı kāmīl ve mükemmel 'azīz idi. (12) Bu cevher-i fūrūdan şudūr iden kerāmāt ve hālāt ve havārīk-ı (13) 'ādāt-ı ve farkda ke'n-nücūm ve keşretde *lā tanzabiṭu bi'r-ruḳūm*¹³⁹ idi. (14) Lisān-ı Fārisīde Cami' u'l-Menākıb adlı bir kitāb gördüm. Anda (15) on biñden ziyāde hāriḳa ve bāriḳa ve ṭariḳa taḥrīr olunmuşdı. **(3b)** (1) Ve Cāmi' ul-Bevārīk adlı bir kitāb daḥı gördüm Şeyḫ Şehābeddin (2) Hindī cem' eylemişdi. Yüz menkıbe idi. Cümlesi (3) Şeyḫ Sulṭān Ḥazretlerinüñ aḥvāl-i ḥafıyyesi ve eṭvār-ı (4) celiyyesi ve hālāt-ı marziyyesi idi. Şöyle kim 'aḳl-ı ma'āşda (5) olan kişiler işitseler idi gümāna düşerlerdi. Pes (6) bu 'abd-i müstehām el-faḳirü'l-ḥaḳīr es-Seyyid Nizām ol kitābları (7) müṭāla'a idüb ḳavānīn-i şer'ıyyeye muvāfiḳ olan menākıbdan (8) yigirmi dört menkıbe tercüme eyledüm. Tā kim menākıblar 'adedi (9) maḳālātuñ 'adedine muvāfiḳ ola. Ve bu menākıb-ı şerīfeyi (10) oḳuyub diñleyenler pīriñ şefā'atine ve esrār-ı 'aliyyesine (11) maḫzen olur. Zīrā āşinālīḳ taḫşīl iderler. Ve aña (12) muḫabbet iderler. Ḥazret-i pīre muḫabbet ḥūd mūcib-i (13) sa'ādetdür. Mışdāḳı bu ḥadıṣ-ı şerīfdür:

من مات (14) على حب محمد مات شهيدا¹⁴⁰

Be-dürüstī pīrimiz evlād-ı (15) Rasūl'üñ ekremi ve a'lemi ve eşrefi ve eṭṭafi ve ekmeli ve ecmeli **(4a)** (1) ve cümle-i evlādıñ efzalı olduğında şübhemiz yoḳdur.

İy (2) burāder saña direm añlaḡıl şāfī ḥaber.

Şeyḫ 'Alī'dür sırr-ı Aḫmed (3) server-i ehl-i hüner.

İtmek için cān u dilden 'ālem-i ḳudse sefer,

(4) Gir ṭariḳine 'aziziñ görmeyesin hiç zarar.

Bu erenler şāhına (5) bende olanlar bī-gümān.

Pādişāh-ı 'ālem olur sırr olur aña 'ayān,

¹³⁹ Rakamlarla tespit edilemez.

¹⁴⁰ Kim Hz Muhammed sevgisi için ölürse şehit olarak ölür.

(6) Ger dilerseñ sırr-ı vaḥdet saña keşf ola hemān.

Gir ʿarīḳine ʿazīziñ (7) görmeyesin hiç zarar.

Muştafā' nuñ naḳd u vaḳti maḡzeni sırrı budur.

(8) Ḥazret-i Ḥaḳḳ'ıñ ʿaḫsı ḳullara birri budur.

Budur ol ḳāmūs-ı (9) ḫikmet baḫrinüñ dürri budur.

Gir ʿarīḳine ʿazīziñ görmeyesin hiç zarar.

(10) Gelmedi gelmez cihāna böyle bir şāḫib-i kemāl.

Tālib ü şādıḳ olana (11) keşf ider nūr-ı cemāl.

Dilerseñ olmayasın āḫiretde pāyimāl.

(12) Gir ʿarīḳine ʿazīziñ görmeyesin hiç zarar

İy Nizāmī ḳutb-ı ʿālem (13) sırr-ı ādemdür bu şīr.

Evliyā cümle neferdür cümlesine bu emīr.

(14) Diler iseñ zāt-ı Aḫmed ola saña destgīr.

Gir ʿarīḳine ʿazīziñ görmeyesin hiç zarar.

Be-dürüstī bu ʿazīze mülāzım olan aşḫāb (4b) (1) devlet ʿizzet ve saʿādet ehlinden

olur. Añunçün ki Ḥazret-i (2) ʿAzīz buyurur:

من بايعني فكانما بايع جدي سيد المرسلين (3) و من بايع جدي فكانما بايع الله، و من بايع الله (4) سعد سعادة لا

يشقى بعدها ابداً.¹⁴¹

Yaʿnī be-dürüstī her kim (5) benden beyʿat eylese gūyā ki ceddım Muḫammed el-

Muştafā şallāʿllāhu (6) ʿaleyhi vesellem ḫazretlerinden beyʿat eylemişdür. Ve her kim

¹⁴¹ Kim bana beyat ederse dedem Resullerin Efendisine (Hz Muhammed S.A.V) beyat etmiş gibidir. Ve kim dedeme beyat ederse Allah'a bayet etmiş gibidir. O kişi onsuza kadar mutlu olacak, asla perişan olmayacaktır.

ceddimden bey'at (7) eylese gūyā Hakk Te'ālā'dan celle ve 'alā bey'at eylemişdür. Ve her kim (8) Hakk Te'ālā hazretinden bilā-keyf bey'at eylese bir sa'ādet (9) vāşıl olur, kim ol sa'ādetden şoñra min ba'd şeqāvet (10) bulmaya ve bir lafz-ı şerīfnde buyurur kim:

ان الشيطان لا يظفر (11) بايمان المرید الذي احبني فسلك طريقتي و لازم (12) اورادي و اقتدى بحلفائي و
التزم ارشادي¹⁴²

Ya'nī` (13) şeytān benim tārīkatıma dāhıl olan mürīdīñ imānına (14) zafer bulamaz. Ancılayın mürīd ki beni sever ve derhāl tārīkatıma (15) dāhıl ola dağı evrādıma mülāzemet ile dağı tārīkatımda (5a) (1) olan hālīfelerime mütābi'at ve iktidā eyleye dağı irşādıma (2) mülāzimet eyleye. Pes imdi iy hemrāh-ı şādık ebü'l-ħaķāyık (3) olan pīrimiziñ menāķıbın diñle ve ķalbiñ hāzır eyle. Tā kim (4) esrārına mazhar olub tārīkat erenlerine rehber olmağa (5) lāyık ve her sālīke refīķ[-i] muvāfık olasin. *Ve billāhi't-tevfīķ.*¹⁴³

(6) El-menķıbetü'l-ülā.¹⁴⁴ Şeyh-i kāmīl ve 'ālim ve 'āmil Baba Cihāngīr (7) Semerķandī rahmetü'llāhi 'aleyhi eydür: Hāzret-i Kūtbu'l-aķtāb (8) ğaysü'l-aşhāb Seyyid 'Alī Semerķandī hāzretlerine mūrāhık iken ĥıdmet (9) iderdim. Yüz elli yedi sene ĥıdmet[-i] şerīfesiyle müşerref oldum. (10) Nihāyetsiz kerāmetlerin gördüm. Her gün her gice yeñi yeñi kerāmetlerin (11) gördüm. Mekke-i Mu'azzama'da ve Medīne-i Münevvere'de mūcāvır iken ve ricālu'llāh (12) ķuţb iken ĥıdmetinde bile olurdum. Āĥirete intikāl itdikde (13) mübārek başı elim üzerinde idi. 'Ömri yefī eşahh'¹⁴⁵ kavli ile üç yüz (14) altmış yıl ve altı ay ve yedi gün idi. Ve Kadir gicesinde tūlū'-ı fecrde (15) tārīkat-i kāmīle üzerinde ve seccāde üzerinde ķıbleye ķarşu (5b) (1) otururken rūh[-i] tayyibesi:

¹⁴² Şeytan benim yoluma dahil olan müridin imana zafer bulamaz.

¹⁴³ Yardım Allah'tandır.

¹⁴⁴ Birinci menkıbe

¹⁴⁵ Uzun ömürlü.

da' vetine icābet itdi. Techīz ve tekfīn (3) ve telkīn ve cenāze namāzında ervāh-ı evliyā ve ricāl-i ğayb (4) ve Hızır ve İlyās 'aleyhime's-selām cümle hāzır olmuşlar idi. (5) Ve Hāzret-i piriñ eyyām-ı hayātında 'ādet-i şerīfesi bu idi ki (6) dā'imā mescidde mu'tekif idi .Ve şāyimü'd-dehr ve kāyimü'l-leyl idi. (7) Her vaqtīn 'aķabince bir hatm-ı Qurān okurdu. Tecvīd ve tertīl (8) iderdi. Her hāl zühd ü taķvā ve riyāzet ve ezķār ve tesbīh (9) ve 'ibādet iderdi. Evķāt-ı ħamseyi maķām-ı ħafīde Beyt-i mūkerremde (10) kılurdu. Tayy-i mekān iderdi. Evvelā şabāh namāzın Ka'bede (11) kılub Semerķand'da olan mescidinde ķable tūlū'ı'ş-şems (12) hāzır olurdu. Evrād-ı şerīfe kırā'at olunduķdan şoñra (13) tevĥīd ve tefrīd idüb du'ā kılınurdu. Ba' dehū iştirāk (14) ve zūhā kılınurdu. Ba'dahū fuķarāyı zūhāya degin irşād (15) iderdi. Ba'dahū şalevāti'z-zūhā talebe-i 'ilm gelüb müdārese-i (6a) (1) 'ulūm 'aķliyye ve naķkliyye iderdi. Şalāt-ı zuhrı kıldıķdan (2) şoñra ħamele-i Qurān ve ħafāza-i Furķān gelüb vücūh-ı (3) maķbūle ile tecvīd[-i] Qurān iderlerdi. Şalāt-ı 'aşrdan şoñra (4) muĥaddis ve müfessirler cem' olub ebĥāş[-i] laţīfe ve mebāĥiş-i (5) şerīfe iderlerdi. Ders tefsīr olunub 'ulemā'-i fevāyid (6) ve 'avāid taĥşīl iderlerdi. Ba'de'l-maĝrib yüz rek'at namāz (7) eĥibbā ile beyne'l-'işāeyn 'ādet idinmişdi. Ba'de şalāti'l-'işā' (8) fecr-i şādıkā degin te'līf ve taşnīf ve taĥrīr (9) tefsīr iderlerdi. Ve teheccüd vaķtinde yüz rek'at namāz (10) kılardı. Ve Baĥru'l-'Ulūm'ı te'līf iderken her gice Maķām-ı (11) İbrāhīm'de hāzır olub Baĥru'l-'Ulūm'ı anda taĥrīr iderdi. (12) Ve daĥı bir āyetüñ tefsīrin itmām itseydi zemzem[-i]¹⁴⁷ mübārek (13) ile ğusul idüb on iki rek'at namāz kılub andan (14) bir āyet tefsīrine daĥı şürū' iderdi. Yine şubĥ[-i] şādık (15) zamānında Karamān'da mescidinde hāzır olurdu. (6b) (1) Hāzret-i Piriñ melekiyyetī beşeriyetine ğālib idi. Ĥaķķ Te'ālā (2) aña virdiği ķuvveti ve ķudreti 'aķl[-i] beşeri idrāk idemez (3) Ĥavāşş-ı evliyānuñ hāl-i miķyās-ı 'aķılla kıyāsa gelmez.(4) Yine ol kāmilleri ehl-i

¹⁴⁶ Ey imanın huzuruna kavuşmuş insan, sen ondan hoşnut, o da senden hoşnut olarak rabbine dön. Fecer Suresi 27-28. ayet.

¹⁴⁷ izafet harekesi yazmadan yazılmış زمزم مبارك

kemāl ve aşhāb[-1]¹⁴⁸ zevk teşhīş eyler. (5) ‘Āmmeden olan mü’mine lāzımdur ki kerāmāt-ı evliyā haqdur (6) diyüb i‘tirāf eyleye. Lakin ‘aql[-1] beşer ile ve ‘aql[-1] ma‘āş ile (7) kerāmetüñ ğavrına ve haqīkatine irmege dürüşmeye. Zīrā deryā küçük (8) kāseye şıgmaz. Ve a‘ mā güneşin cirmin görmez. Haqq Te‘ālā (9) cümle esrār-ı ledünniye vuşul erzānī kıla. āmīn yā Razzāk (10) Hāzret-i Pīr-i zamīr Seyyid ‘Alī Semerqandī quddise sıruhu’l-‘azizüñ (11) menākıb-ı şerīfesinden birisi budur ki: ‘Aziz Hāzretlerinüñ Semarqand’da (12) iken sa‘ ādet-ḥānesine¹⁴⁹ muttaşıl bir mescid vardı. Anda ‘ibādet (13) iderdı. Bu bendesi daḥı ḥidmetinde olurdum. Bir Ramazān-ı mübāreküñ (14) yigirmi dördünci gicesinde aḥbāb ve mürīdin iḥyāya ḥāzır (15) oldılar. Ol gice Qadir gicesi idi. Hāzret-i Pīr minbere çıķub (7a) (1) ma‘ārife-i ğāmıza ve letā’if-i fāyıza baḥş eyleyüb (2) minberden nüzul eyledi. İḥvān zıkrı’llāha meşğul olub cūş (3) ve ḥurūş zevk ve ṭarab vecd ve tevācid-i ğaybet ve ḥuzūr (4) ve sürūr fāyiz oldılar. Hāzret-i Pīr murāqabede idi ve bu (5) kulları daḥı kafasında dururdum. Zīrā ‘aşā ve izlik?? ḥidmeti (6) benim idi. Nāġāh mescid ḳapısından iķerü bir heybetlü kiş (7) geldi. Aķ yüzlü ve kıızıl beñizlü sebze-pūş idi . ‘Arabī destār (8) vardı. Doğrılıb Hāzret-i Pīre es-selāmü ‘aleyke yā ibni (9) Resū’llāh didi. Pīr daḥı ta‘zīmle selāmın alub ikrām eyledi. (10) Ba‘ dehū ol dilāver Pīre el şalub ṭaşra da’vet eyledi. (11) Birün[-1] mescid *biyā ferzendmā*¹⁵⁰ didi Pīr daḥı mescidden (12) ṭaşra olub baña daḥı *biyā*¹⁵¹ diyü işāret eyledi . Çünkim (13) ṭaşraya çıķdık iki at[-1] kebūd ḳapuda ḥāzır olmuş gördük. (14) Ol esb-i tāzinüñ birisine ol yigit sivār olub Hāzret-i (15) Pīr daḥı birisine sivār oldı ve beni daḥı ardına alub berķ-i (7b) (1) ḥāṭıf gibi pūyān ve ṭarfetü’l-‘aynda arz-ı muḳaddesiyyeyi kendimize (2) āşiyān eyledik. Mescid-i Aḳsā öñüne nüzul eyledik. Pīr Hāzretleri (3) Mescid-i Aḳsā’da on rek‘ at namāz kıldı. Ba‘ dehū esbe sivār

¹⁴⁸ izafet harekesi yazmadan yazılmış أصحاب ذوق

¹⁴⁹ ḥāne kelimesi sehven ḥ (ح) ile yazılmıştır.

¹⁵⁰ Ey oğlumuz gel.

¹⁵¹ Gel.

(4) olub ʔarfetü'l-ayn Medīne-i Münevvere'ye geldik. ʔabr-i mükerremeye ʔazret-i

(5) Pīr istiḳbāl idüb :

يا رسول الله انت المصطفى، انت غيث (6) الخلق سلطان الوري جنت بابك قاصداً يا منبتى لا تجنّب

(7) قصدنا يا مجتبي¹⁵²

Çünkü ʔazret-i Pīr bu nazmı didi. Ravza-i (8) Muḫahhara'den envār-ı muḫtelife zuhūr
idüb bir şada geldi ki (9)

مرحبا اهلاً و سهلاً يا صفا

انت ابني انت صديق وفا

يا بني (10) فزرمنا بالقبول

، انت بدر اولاد الرسول

جائك المجد (11) البليغ من العلى

، قد اصبت الرشده فالزم يا فتى

، كل من (12) وفاك مقبول لدى

، ربنا الرحمن وهاب الهدى

، قم برشد الخلق (13) في هذا الزمان

، يا بني انت مفتاح الامان

، يا بني انت (14) انت معراج السرور

، يا بني انت منهاج الحبور

، يا بني انت برهان (15) الكمال،¹⁵³

---

¹⁵² Ey Allah 'ın Resulü sen seçilmiş kişisin. Sen yüce bir nimetsin (yağmur). Ey vesayet sulatanı kapına geldim, beni geri çevirme.

¹⁵³ Merhaba hoş geldin Ey safa (temiz)
Sen benim oğlumsun, sadık bir dostumsun.
Ey oğlum bizi kabul et.
Sen aysın, Peygamberin oğlusun .

Be-dürüstî bu nazm-ı şerîfi kabır-i laţîfîn cânibinden gelüb (8a) (1) Pîre vâşıl olıcağ
Hâzret-i Pîr secdeye varub (2) bunı oğıdı:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ¹⁵⁴

Ba' dehû Harem-i Şerîf' de on iki rek' at (4) namâz kıldı ve bî-nihâye niyâz eyledi. Ol
aralıkda baña bir kebve (5) vâki' oldı. Beyn en-nevm ve'l-yağaza Ravza-i
Muţahhara'dan Rasûlu'llâh (6) şallallâhu 'aleyhi ve sellem zühûr idüb Hâzret-i Pîr
dağı aña karşı varub (7) dest-i pür-keremlerin taqbîl eyledi. Ve bey' at alub tâcın ve
hırkasın (8) tekbîrledi. Ve el kaldırub du' â eyledi:

بعد الدعاء ابشر يا ولدي (9) فان الله تعالى جعلك قطبا على اوليائه و وارثاً للعلوم انبيائه¹⁵⁵ (10)

didiler. Ve hem bu du' â 'yı günde yüz kerre oğu diyü buyurdılar:

رب اغفر لي و تب علي انك انت التواب الرحيم¹⁵⁶

(11) Ba' dehû yine Ravza-ı Muţahhara'ya (12) girüb nihân oldı. Gözüm açdım, gördüm
Hâzret-i Pîr tebessüm ider. Sulţânım bu ne hâldür didim. Pîr Hâzreleri buyurdı kim :

ذلك فضل الله (14) يؤتیه من يشاء و الله ذو الفضل العظيم¹⁵⁷

Ba' dehû Hâzret-i Pîr (15) ol sebze-püş olan delîlîñ işâretiyle esbe sivâr¹⁵⁸ olub (8b) (1)
Ka'be-i Mükerrime'ye geldik. Bir alay beyâz câmelü ve ' arabî destârlu pîrler (2)

Zafer sana Allah'tan geldi.

Sen olgunluğa ulaştın, buna bağlı kal oğlum.

Ve vefanın her biri benim için kabul edilebilir.

Rahman ve Rahim olan Rabbimiz

İnsanlara ilimi eksiksiz öğret.

Oğlum, güvenin anahtarı sensin

Ey oğlum sen miraca yükselişsin.

Ey oğlum sen mutluluğun kaynağısın.

Ey oğlum sen mükemmelliğe layıksın.

¹⁵⁴ Derler ki: Bizi buna ulaştıran Allah'a hamd olsun. Eğer Allah bize hidet vermeseydi biz doğruya ermeyecettik. Araf suresi. 43. Ayet.

¹⁵⁵ Dua ettikten sonra sevin oğlum çünkü Cenab-ı Hak seni evliyaların üzerine bir dayanak kıldı ve peygamberlerin ilminin varisi yaptı.

¹⁵⁶ Merhametlilerin en merhametlisi olan Allahım günahlarımı affet.

¹⁵⁷ Bu Allah'ın lütfudur, ihsanıdır, dilediğini verir onu ve Allah, pek büyük bir lütuf ve ihsan sahibidir. Cuma suresi. 4. Ayet.

¹⁵⁸ Farsça süvar kelimesi sivar şeklinde harekelendirilmiştir.

Ḥazret-i Pīre istikbāl eylediler. Cümlesi muşafaḥa idüb beyt-i (3) mükerremün ḥaremine getürdiler. Baş seccādeye işāret itdiler. Pīr (4) daḥı geçüb oturdılar. Bir miḳdār muşāḥabet itdiler. Ve cümlesi (5) Ḥazret-i Pīrden bey‘at itdiler. Meger anlar ricālū’l- ğaybuñ efrādı (6) imiş ki Ḥarem-i Mekke’de mücāvirlere imişler. Ba‘dehū Ḥazret-i Pīr Beyt-i (7) Mükerrem’e girüb on iki rek‘at namāz kıldı. Erkān-ı erba‘ada (8) du‘ā eyledi. Ve eytdi:

يا مالك الملك ذو الفضل و الاكرم (9)

و واهب اللطف في الدارين و النعم

، انت القديم الكريم القادر (10) الصمد

، انت الحليم الذي قد قال في القدم،

انت الاله الذي(11) ما زلت مقتدرا

بالعز و القهر و السلطان و العظم

، يا (12) خالق الخلق من ماله قدرا

، ارحم فقيراً اتى بالذل و الندم ،

(13) عرفتنى الخلق حتى اعترفت

به الهمتي الرشد قبل الموت (14) و الهرم

اوصلتني اللطف بالاحسان متصلاً،

فارتاح(15) قلبي من الاوهام و الالم،

فالشكر لله اعلاناً و ابطاناً¹⁵⁹

---

¹⁵⁹ Ey Rahmān ve Rahīm olan Allahım
Sen iki cihanda lütfu ve nimet verensin.
Sen kadimsin, cömertsin, kadirsin Samedsin
Sen halimsin ezeli ve ebedisin.
Sen daima güçlü olan Allahsın.
Sen izzetin ve kahrın ve kudretin sahibisin.
Ey yaratılışın yaratıcısı! Topraktan gelenlere,
Pişmanlık ve yoksulluk ile gelen fakirlere merhemet et.

(2) شڪرا سليما بءاء من روضة السلم (1) (9a)

يا ناشر العدل في الدارين كن سندي

اغفر ذنوبي و سلمني من النعم

و اغفر (3) لعبد اتي بالخير مقصدني

يمشي برشدي يريد الرشيد بالهم،

(4) اظهر طريقتي برفع الغي عن تبعتي

و كن ظهيرا لمن اشتاق (5) للحرم¹⁶⁰

Bu nazmı Hâzret-i Pîr bi'l-bedâhe 'alâ t̄arîķi'd-du'â z̄ikr (6) idüb eyitdi: İlähî seni ma'rifet-i yaķîniyye ile bildim. Ve ma'rifetimi (7) 'avâil-i cehlden müberrâ ve rezâ'il[-i] ğafletden mu'arrâ eyledim. Lâkin kemâl-i (8) 'ubüdiyyetde ķuşûrum vardur. Kemâl-i ma'rifet hürmet için 'ubüdiyyet (9) ķuşûrımızı bağışla ve beni mesrûr eyle. Ve t̄arîķatımdan gelenleri (10) mağfûr eylegil didiler. Zâviye-i beytden nidâ geldi kim yâ 'Alî beni kemâl-i (11) ma'rifet ile bildiñ ve kemâl-ı 'ubüdiyyet ile 'ibâdet eyediñ. Seni ve saña (12) tâbi' olanları ķiyâmete deĝin gelenleri mağfûr eyledim. Cümleñüzi (13) ŝeytân ŝerrinden ŝakladım.

(14) و لا هم يحزنون¹⁶¹ الا ان اولياء الله لا خوف عليهم

Hâzret-i Pîr hâmd ü şenâ ve secde-i şükr idüb (15) beyt-i mükerremden t̄aŝra geldi. Maķâm-ı İbrâhîm'e gelüb iki rek'at nâmaz (9b) (1) kıldı. Selâmun 'alâ İbrâhîm âyetini on kerre okudu. Hâzret-i Hâlıl'iñ rûhâniyyetini (2) mütemeşşil olub Hâzret-i Pîre

Beni yaratılıŝla müşerref ettin ölmeden önce beni hak yola ilet.

Beni lutüf ile ihsanla buluŝturdun.

Kalbim evhamdan ve acıdan kurtulup rahatladı.

¹⁶⁰ *Her zaman sana şükürler olsun Rabbim.*

Ey iki cihanda adaleti müjdeleyen dayanaĝım ol.

Günahlarımı baĝıŝla, ve beni nimetlerinden mahrum etme.

Bana hayır ile gelen kullarını nasip eyle.

Benim yolumda beraber yürüyecek kullar nasip eyle.

Benimle beraber yürüyecek kullarının günahlarını af eyle.

Haremeyni özleyenlerin oraya gitmeleri için yardım et.

¹⁶¹ *Onlara için korku ve üzüntü yoktur ve onlar asla mahzun olmayacaklardır. Bakara suresi 38. ayet*

selāmun ‘alā veledi seyyidi’l-mürselīn diyüb (3) cevāb virdi. Ba‘dehū Şafā’ya ve Merve’ye ve ‘Arafat’a varılıb her (4) bir maḳāmda Ḥāzret-i Pīre cenāb-ı ğaybdan hedāyā ve ‘aṭāyā (5) gelürdi. Her geldikçe ḥamd ve secde-i şükür iderdi. Eger bu maḳāmüñ (6) her birinde olan ‘aṭıyyeyi beyān eylesem ‘aḳl-ı ma‘āşda onlar vālelu (7) ḥeyrān belki vādi-i küfrāna münhemik olurdu. Andan Ḥāzret-i (8) Pīr ise sivār olub Ḥāzret-i Veysel-ı-Ḳarānī merḳadına geldik. (9) Ḥāzret-i Pīr nüzül eyledi. Merḳad-ı mübārekiye teveccüh eyledi. Merḳad-ı (10) mübāreke şaḳḳ olub Ḥāzret-i Veysel-ı-Ḳarānī cism-i laṭīfī mütemeşşil (11) olub Ḥāzret-i ‘Azīz ile mükāleme mülāṭafa eylediler. Ḥāzret-i (12) Veys eyitdi:

طوبى لك يا سمرقندى و لمن اقتدى بك الى (13) يوم القيامة¹⁶²

Andan şoñra Ḥāzret-i Veys merḳadından nihān oldı. (14) Ḥāzret-i Pīr Veys rūḥı için bir ḥatm-ı şerīf oḳuyub (15) hibe eyledi. Ba‘dehū Serendib ṭağına gelüb maḳām-ı Ādem ‘aleyhi’s-selāmda (10a) (1) nüzül buyurdı ve anda on iki rek‘at namāz ḳıldı. (2) Ve bir ḥatm-ı şerīf rūḥına oḳuyub hibe eyledi. Ve Ḥāzret-i Adem’üñ (3) rūḥaniyyetine müteveccih olub bu nazmı oḳudı:

يا اول الناس (4) مخلوقاً و مرزوقاً

و اكرم الخلق عند الله موثقاً

يا صفوة بالله (5) جد بالسرور و الهم

اني فقير اني بالفقر و الالم

، لا تمنع اللطف (6) من عيناك يا سندي

يا فطرة الله انت اليوم المعتمدى¹⁶³

¹⁶² Ey Semerkandi! Kıyamet gününe kadar sana ve sana tabi olanlara ne mutlu.

¹⁶³ Ey insanların ilki olarak yaratılmış ve bahtiyar olan
Ve Allah katında yaratıkların en şerefli ve güvenili olan
Ey Allah’ın seçilmiş kulu sırr ve derdi kes dert etme
Çünkü ben fakirim, yoksulluk ve acı içindeyim
Destegini lutfet ve şefkatini engelleme
Ey Allah’ın fitratı bugün sen güvenilensin.

Çünkü (7) Hâzret-i Pîr bu nazmı buyurdu. Ol dem Hâzret-i Âdem şaffiyyu'llâh merkadından (8) envâr-ı muhtelifе zuhûr idüb hâtifden nidâ geldi kim:

مرحبا يا قرة العين (9) وابن السبطين ، حياك الله مع من اتبعك عن الغين و الشين (10) و البين ، و جعلك
ممن اوصل العين الى العين¹⁶⁴

Ba' dehû Hâzret-i Âdemûn (11) merkad-ı şerîfi şakç olub cisim-i laţîfi mütemeşşil oldu. Pîr hâzretleri (12) Hâzret-i Ademûn eline ve ayağına düşüb Hâzret-i Adem Pîr hâzretinûn (13) başın ve arkasın şıgadı. Ve du' â eyledi. Ba' dehû

هنيئاً لك يا ولدي (14) و طوبى لمن احبك واقتدى¹⁶⁵

diyüb gözden nihân oldu. (15) Hâzret-i Pîr rûhına du' â eyledi. Ve esbine süvâr olub şarfetü'l- aynda bir cezîreye (10b) (1) geldik. Gâyet hûş maķâm idi. Sünbül zağferân-ı 'ud-ı feravân idi. Bir kûh[-1] (2) 'azîm göründi. Karşusına yürüdiler bir mağâraya vardılar. Ol mağâradan (3) kırk nefer sebze-puş âdem çıkub şaf bağlayub selâma durdılar (4) Hâzret-i Pîr anlara selâm virdi. Ta' zîm birle selâmın alub üzengüsine (5) yapışdılar. Aşağa indirdiler ve eyitdiler: Merhabâ yâ seyyide's-sâdât ve yâ şâhibe'l-kerâmât (6) didiler. Ve önüne düşüb mağâraya girdiler. Bir seccâde döşenmiş. (7) Hâzret-i Pîr ile delîl olan sebze-puş bir seccâdeye oturdılar ve (8) bir zamân murâkabeye vardılar. Ba' dehû ol sebze-puş başın kaldırub (9) hâzır oldu mı didi. Erenler hâzırdur buyruñ didiler. Pes Hâzret-i Pîr (10) ile cümle taşra çıktılar. Bir cenâze hâzır imiş. Hâzret-i Pîre (11) imâmet buyurdılar. Cenâze namâzın kılub defn eylediler. Ve gene mağâraya (12) girdiler. Hâzret-i Pîri seccâdeye geçirdiler. Ol sebze-puş du' â eyledi. (13) Kûţbu'l-aķţâb oldıñuz mübârek olsun didiler. Cümle-i ricâl gelüb (14) bey' at eylediler. Ve cümlesi mübârek olsun didiler . Ve bir minber vaz' olundu. (15) Hâzret-i Pîr şu' ud eyledi. Hâzıra cevâhir-i hikmet nişâr eyledi. Ba' dehû

¹⁶⁴ Merhaba ey insanı sevindiren Allah sen ve sana tabi olanları korusun ve uzun ömürler versin.

¹⁶⁵ Tebrikler oğlum, sana ve seni sevenlere, seni takip edenlere helal olsun.

(11a) (1) minberden nüzül idüb mâ'ide geldi. Et'ime-i nūrāniyye hāzır (2) oldu. Tenāvül olunub hāmd ü şenā kıldılar. Ba' dehū ol delil

حان رى قرب (3) زمان الرجوع¹⁶⁶

buyurdu. Hāzret-i Pīr erenleri vidā' idüb esbine (4) süvār oldılar. Tarfetü'l-aynda Semerķand'a geldik. Dağı dervīşān (5) zıkrü'llāh iderlerdi. Hāzret-i Pīr teheccüdi kılub du'ā eyledi. Ezān-ı (6) fecr oğundı şabāh namāzı edā olunub 'Azīz hāzretleri tenhāya girdi, (7) ve bu kulumı kığırdı. Şudūru'l-aḥrār kubbūru'l-esrār yā Cihāngīr diyü (8) buyurdu. Ben eyitdim. 'Aceb ol sebze-pūş olan 'azīz delīl kimdür. (9) Hāzret-i Pīr eyitdi. Hızır nebī 'aleyhi's-selām dur. Ve ol cenāze kūtūb-ı a'zam (10) idi. Beķāya intikāl eyledi. Seccādesi bize degmişdür. Hālā şeyḥūñ (11) yā Cihāngīr kūtūb-ı aqṭāb oldı. Eyyām-ı ḥayātımda bu rāzı ḥıfz eyle (12) diyü tenbīh eyledi. Hāce-ı Cihāngīr eydür: İy sālīk-i tarīkat saña (13) beşāret olsun kim Kūtūb-ı Aqṭāb hāzretlerinüñ tarīkatındasın, (14) sen dağı cehd eyle kūtūba iresin. Ve sırrına mazḥar olasın ve bu tarīkatda (15) olana ne kadar kim teslīm ve inḳiyād iderseñ ol kadar saña esrār-ı ḥafıyye (11b) (1) keşf olur inşā'llāhu Te'ālā.

El-Menķıbetü's-şāniyyetü.¹⁶⁷ Kıdvetü's-sālīkīñ (2) re'īsü'l-mücāhidīñ Hāce Rasūl rivāyetiyledür kim Rasūl Semerķandī (3) eydür: Kūtūb-ı 'ārifīñ ve sultānu'l-kümmelīñ sultān hāzretlerine kırk (4) yıl mürīd oldum. Hısāba gelmez kerāmātın müşahede eyledüm. Ol Pīr-i nūrānī gibi (5) şāḥib-i kerāmet 'azīz cihāna gelmemişdür. Menāķıb-ı 'aliyyesinden biri budur ki (6) Hāzret-i Sultāna Medīne-i Münevvere'de türbedār-ı seyyidü'l-enām ve Harem-i Şerīf'de (7) şeyḥ idi. Bu ḥāķīr henüz Semerķand'da olurdum. Semerķand ehlinden (8) hāzret-i 'azīziñ menāķıb-ı celīlesin ve kerāmāt-ı cemīlesin istimā' iderdüm. (9) Kulağdan 'āşık olmuşdum. Hıdmet-i şerīfimde olsam diyü arzūlardum. (10) Bu'd-ı mesāfe olmağla vuşlatına kudretüm yok idi. Ol sene-i mübārekede (11) Hāce-ı beyt arzūsında oldum. Kaşdım hemān Hāzret-i

¹⁶⁶ Dönme zamanı gelmiştir.

¹⁶⁷ İkinci menkıbe

Sulţān'a varub (12) vāşıl olmağdı, ba'zı tedārük üzere oldum. Vus'atım müsā'id olmadı. (13) Bir cum'a gicesi idi. Ġāyet ağladım ve 'ibādete meşğul oldum. Sulţān (14) tarafından imdād istedim. Nişfü'l-leylde hücre hāricinden bir şadā (15) geldi kim

يا رسول اخرج فقدان الوصول¹⁶⁸

Ben dağı hücre kapusın açdım. (12a) (1) Gördüm ki bir p̄ir-i nūrānī arslana süvār olmuş durur. Beni (2) görüb *biyā, biyā ey ferzend-i nevmā*¹⁶⁹ didi. Pes gönülme bir havf düşdi. (3) Ol eyitdi:

يا رسول اقبل ولا تحف¹⁷⁰

Be-dürüstī seni maṭlūbuna vāşıl (4) idelim didi. Ben dağı havfı koyub taşra çıkdım. P̄irñ mübārek kademine (5) baş koyub cenābınız kimlersiz didim. Pes p̄ir tebessüm idüb eyitdi. Ben (6) ol kişiyim ki vişālimi taleb eylediñ.

اتاك القطب فاسرع للوصول(7) تعال اركب و دع الخوف الهزل¹⁷¹

Bu kelāmı Hāzret-i P̄irden işitdim. (8) Kim idigin bilüb ayağına düşdüm ve şavma' ayı kilidleyüb Hāzret-i (9) P̄ir beni arslana süvār idüb berķ-i hūāṭif gibi gitdi. Tarfetü'l-'aynda (10) bir deryā kenārına geldik. Hāzret-i P̄ir rüy-i 'āba seccāde şalub elim alub (11) ol seccādeye oturdı ¹⁷² ولا يؤده حفظهما¹⁷² okuyub tarfetü'l-'aynda (12) deryāyı geçdik. Yanbū' nām kenāra çıkdık. Hāzret-i P̄ir yürüdi. (13) Ben dağı ardınca yürüdüm. Fi'l-hāl Medīne-i Münevveri'ye geldik. Hāzret-i P̄ir (14)

هذه روضة الرسول عليه السلام تقدم¹⁷³

diyü buyurdı. Ben dağı (15) ilerü yürüyüb Ravza-ı Muṭahhara'yı ziyāret idüb Hāḳḳa senā eyledim. (12b) (1) Ba'dehū Hāzret-i P̄ir beni maḳāmına götürdi. H̄idmet-i

¹⁶⁸ Ey elçi (resul) ulaşma yokluğunu çıkart.

¹⁶⁹ Gel ey oğlum gel.

¹⁷⁰ Ey elçi (resul) korkma merak etme gel.

¹⁷¹ Kutup sana gelmiş ulaşmak için acele et. Zayıflığı ve korkmayı bırak.

¹⁷² Onların korunup desteklenmesi ona ağır gelmez. Bakara suresi 255. Ayet.

¹⁷³ Bu Peygamberin cennetidir, yaklaş.

şerîfesinde oldum.(2) Hacc-ı şerîf zamâni geldi. Hâzret-i Pîr ile Ka‘be’ye geldik. Menâsik-i Haccı (3) yerine getürdüm. Yine Medîne-i Münevvere’ye geldik. Hâzret-i Sulţânüñ kırk (4) sene hizmet-i şerîfesinde oldum. Her mevsimde ricâlu’llâh ve ervâh-ı (5) mukaddese Hâzret-i Pîre gelüb kırk gün şöhbetinde bile olurlardı. (6) Ba‘dehü icâzet alub maķâmı maķâmına giderlerdi. Bir gün Hâzret-i Pîr (7) baña eyitdi: Yâ Rasûlu’l-fuķarâ emr-i Hâķķ’ıla Karaman’a gider olduķ. (8) Ceddîm Hâzret-i Seyyidü’l-Enâm cism-i leţîfiyle ravzadan hurûc (9) eyleyüb baña bey‘at ve telķîn ve Rûm’a irşâd için gitmege (10) izin virdi. Ve baña bir huţbe tea‘allüm eyledi kim mürîdler bey‘at itdikleri (11) zamânda okıyam:

يا ايها الذين امنوا توبوا الى الله توبةً نصوحاً¹⁷⁴

(12) Bu cum‘a gicesi ‘azîm mevkib ile Karaman’a gideriz. Vaķtiñe hâzır (13) ol didi. Ben şâd oldum. Ve cum‘a gicesine muntazır oldum. Çünkü (14) cum‘a gice oldu. Harem-i Rasûl’de ‘aleyhi’s-selâm yatsu namâzı kıılunub halk (15) dağıldı. Nâgehân şayhâlar ve tarrâķalar zâhir oldu. Gökler kapuları (13a) (1) açıldı. İkişer üçer ve dörder kanatlu melekler havâ yüzün (2) tutdı.

سُبْحَ قَدَّوسِ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ¹⁷⁵

dirlerdi. (3) Ba‘dehü fevc fevc ervâh-ı muķaddese ve ricâl-i ğayb gelüb hâzır (4) oldılar. Ve Ravza-ı Seyyidü’l-Mürselîn ‘aleyi’s-selâmdan envâr-ı muhtelif (5) zuhûr idüb hâtifden bir nidâ geldi kim:

İy vilâyet serveri (6) nürî başar.

Var Karamân eline iy hoş başar.

Anları da‘vet (7) idüb Hâķķ’dan yaña,

Saña uyanlar olısar mu‘teber.

¹⁷⁴ Ey iman edenler samimi bir tevbe ile Allah’a dönün. Tahrir suresi, 8. Ayet.

¹⁷⁵ Her türlü noksanlıktan münezzehtir olan Allah meleklerin ve canların rabbidir.

İy benim oğlum (8) sa' âdet kânısın.

Seni sevmek 'ârife olur hüner.

Ümmetim olan (9) saña tâbi' olur.

Saña tâbi' olmayan bulur zarar.

(10) يا لطيف الذات اذهب راشداً

خصّك المولى بانوار و الدرر¹⁷⁶

(11) Ba' dehū Cenāb-ı Rasūlu'llāh 'aleyhi's-selāmuñ rūḥāniyyeti mütemeşşile olub (12) 'alā rū'ūsü'l-eşhād Ḥazret-i Sultāna ḥilāfete icāzet ve 'ibādu'llāhı (13) irşādına du'ā ve himmet eyledi. Ol Ḥazret-i Hızır Nebi' 'aleyhi's-selām (14) gelüb Ḥazret-i şeyḫle muşāfaḥa ve mu'ānaḥa idüb çeşm-i mübāreklerin (15) öpdi.

هنياً لك يا سيد على و يا ابا العجايب¹⁷⁷

didi. Ḥazret-i Pīr (13b) (1) Hızır 'aleyhi's-selāmuñ dest-i şerīfin taḫabbül idüb du'ā ve himmetin aldı. (2) Ol ḥālde Ḥazret-i İlyās irişdi. Du'ā ve himmet eyledi. Ve'l-ḥāşıl (3) cemī' ervāḥ-ı tayyibe Ḥazret-i Şeyḫle ḥāzır olub 'azīm mevkeb (4) ile Medīne ḥāricine geldik. Ervāḥ-ı tayyibe Ḥazret-i Pīre du'ā idüb (5) vedā' laşdılar. Hızır 'aleyhi's-selām ve ricāl-i ğayb olan efrād ve nuḫabā (6) ve nücebā ve evtād ve budalā ve sāyir ricālu'llāh ḫaldılar. Hızır 'aleyhi's-selām (7) bir at getürdi. Ḥazret-i Şeyḫ

اركب يا سيد الرجال¹⁷⁸

buyurdi. (8) Hızır 'aleyhi's-selām daḫı bir ata süvār olub delīl oldı. Ve sā'ir (9) ricālu'llāh rikāb-ı hümāyūnlarında olub Şeyḫ Ḥazretlerin ḫable (10) tulu'ı'l-fecr Ḳaraman'a getürdiler. Lārende ḫurbunda bir maḥallde ḫoyub (11) vedā' idüb

¹⁷⁶ Ey latif kişi! Reşit olarak git.

Mevla seni nurları ve incileriyle tahsis etmiştir.

¹⁷⁷ Ey Seyyid Ali ve Ebe'l-Acaib hayırlı olsun.

¹⁷⁸ Ey ricalin efendisi bin.

maḳāmlarına gitdiler. Hāzret-i Pīr baña eyitdi: (12) Yā Resūlu'l-fuḳarā şabāḥ ḳarībdir. Tecdīd-i vuzūya şu bulmağa (13) ḳādir olur mısın? Ben eyitdim: Gerçi fermān-ı şerīfīñize imtişālim (14) vardır lākin bu yirde şu ḳandadır bilmezem. Hāzret-i Pīr (15) tebessüm idüb mübārek 'aşāsıyla yiri zārb eyledi. Sūd gibi (14a) (1) şu çıḳub revāne oldı. Ābdest alub ol şudan içdüm. (2) Şekerden lezīz idi. Şabaḥ vaḳtinde Ḳaramān diyārında olan (3) ervāḥ-ı şühedā ve ervāḥ-ı evliyā ve şuleḫā Hāzret-i Pīri ziyāret itdiler. (4)

مرحبا اهلاً و سهلاً يا شريف خير مقدم انت مولينا اللطيف¹⁷⁹

(5) diyerek Hāzret-i Pīri Larende'ye getürdiler. Larende 'ulemāsı ve fuzelāsı (6) işidüb ziyārete geldiler. Mübārek cemālin görenler kemāline ḫayrān (7) ḳaldılar. Hāzret-i Pīr anlara 'ulūm-ı mütenevvi' adan ḫaber virdi. Cümlesi (8) bende oldılar. Hāzret-i Pīr baña eyitdi: Yā Rasūlu'l-fuḳarā bize fermān-ı (9) rabbānī böyle oldı kim seni Semerḳand'a gönderevüz zīrā bizim āḫirete (10) seferimiz ḳarībdir. Şimden şoñra āḫirete gideriz. Ve bir tefsīr-i şerīf (11) taḫrīrine emr olunduḳ. Şurū' idelim. 'Ömrümüz āḫirine deḡin ol ḫidmetde (12) olalım. Ḳiyās budur ki tefsīr-i şerīf tamām olmaz. Gel sen Semerḳand'a (13) varḡıl. Bizim mescidimizde ḫalīfe olḡıl. Bizim ādāb-ı ḫarīḳimizi (14) mürīdlere ta' līm eyle. Ve bizden gördiñiz irşād ile anları irşād (15) eyle. Ve on iki ism-i şerīf telḳīn eyle. Her isimde müsem mā tecelliyātın (14b) (1) şühūd itdirmege iḳdām eyle. Her aşḫāb-ı ḫarīḳata lāzım olan ādābdur. (2) İsā'et-i edeb iden zaḫmetden ḡayrī nesne teḫşīl idemez diyüb (3) nice naşāyıḫ-ı şerīfe daḫı idüb icāzetnāme ve du'ā ve himmet hemrāḫ (4) idüb Larende ḫāricine aḫbābıyla beni çıḳarub ba' deḫū

غمض عينك (5) ترى العجايب¹⁸⁰

buyurdu. Çünkü gözlerimi yumdum.

¹⁷⁹ Ey şerif merhaba, hoş geldin, sen latif bir mevlasin.

¹⁸⁰ Gözlerini kapat tuhaf şeyleri göreceksin.

افتح عينك يا رسول الفقرا (6) فانك وصلت الى المأمول¹⁸¹

diyü buyurdu. Gözlerimi açdım. Kendüzimi (7) Semerķand'da Hāzret-i Pīrūñ mescidi yanında gördüm. Bizi işdenler (8) gelüb hūş geldiñiz didiler. Kışşadan haberdār olanlar hayrān olub (9) biñ cānıyla Hāzret-i Pīre 'āşık oldılar.

الحمد لله على الفتح (10) والصلوة على النبي النصح.¹⁸²

El-Menķıbetü's-şālisetü.¹⁸³ Ferīdü'd-dehr ve vaḥīdü'l-'aşr şeyḥ İbrāhīm Taşkendī şöyle rivāyet ider ki (12) kıdvetü'l-budalā ve 'umdetü'l-fuzalā Şeyḥ 'Ārif-i Kürdī eydür: Bir gice (13) 'ālem-i rüyāda bir vāķı'a gördüm. Ve ol vāķı'a 'aceb idi ki (14) beni hayrete düşürdi. Hayretimden vāķı'ayı ferāmūş eyledüm. (15) Şabāḥ olduğda tefekkür üzere oldum ki 'acaba ben ol vāķı'ayı (15a) (1) nicesi yādıma getürdüm diyü bu fikirle hücreden taşra oldum. D icle (2) kenārına vardum. Ābdest alub şükr-i vuzū' kıldım. Selām virdikde (3) sağ tarafımdan bir şadā geldi, kulağ urdum. Havādan gelür, yukaru (4) nazār eyledim. Gördüm havāda bir seccāde döşenmiş, üstünde bir yeşil (5) 'imāmelü pīr oturur. Kibleye qarşu müteveccih durur. Benden yaña nazār idüb (6) bu nazmı okudı:

مرحبا قومیکه دادی بنده کی از اده اند

ترك دنيا (7) کرد اند واز همه از اده اند

روزها بر روزها درکوشه بنشده اند

(8) یا رسیها در مقام بنده کی ایستانه اند

نفس خود را قهر کرده روز (9) داده فتوح داده تقوی برکرفته بهرمرک امد اند

طرفة العين (10) بنوره غافل از حضرت ولی سیاهایا ابن همه از چشم حود (11) بکشاده اند¹⁸⁴

¹⁸¹ *Ey fakirlerin resulü gözlerini aç, umulan şeylere varmışsın.*

¹⁸² *Fetihe şükürler olsun. Allah'ım Efendimiz Muhammed'e, ehline salat ve selam eyle.*

¹⁸³ *Üçüncü menkıbe*

¹⁸⁴ *Özgürlük kabilesine hoş geldiniz.*

Dünyayı özgür olarak terk etmişler.

Günlerce köşede oturmuşlar.

Be-dürüstî Hâce-i 'Ārif-i Kürdî eydür: Ol 'azîz (12) bu çār beyti oğuduğda ol rü'yâ hâtırıma geldi. Zîrâ 'âlem-i (13) rü'yâda gördüm ki böyle hâl idi. Ben dağı lisâna gelüb eyitdüm:

(14) ای طوطی شکرستان احدیت

(15) و ای عندلیب بوستان صمدیت

بر ذات کریم الصفات

و بر مرات سلیم المشاهدات¹⁸⁵

merdsin kim (15b) (1) 'âlem-i hayâlde olan emr-i mübhemi izâh ve iklîm-i mişâlde olan bâz-geşti (2) evzâh min taħaqqukı'ş-şabâh 'ayân u beyân eylediñiz. Be-dürüstî ol pîri (3) nazîr nazm-ıla baña bir cevâb virdi:

منم آن سیّد ارباب عصمت

(5) منم آن ساقیء جام مودت

بیا ای عارف اسماء ذاتی

سوی می بزود ای کنز حکمت

(6)

مکن کاهل ای فرزند حقیقی

اکر خواهی درّ این عالم مسرت¹⁸⁶

Onlar dertle köle olarak kalmışlar.

Onlar feth etmek için hep hazıl olmuşlar.

Onlar her zaman hazerti veli ordusundan olmuşlar.

¹⁸⁵ *Ey ehadiyyet bahçesinin bapapğanı.*

Ey samediyet bağının bülbülü .

Sen çok özelik sahibi olansın.

Duyu organlarıyla algılanabilen şeyleri görensın.

¹⁸⁶ *Ben ismet sahiplerinin seydiyim.*

Ben sevgi ve dostluk kadehi veren kişiyim.

Ey kişisel (hususî) isimleri bilen gel.

Ey hikmet ve marfeti bilen bana yaklaş.

Ey oğlum gerçek yeri bil,

Eğer bu dünyada mtulu olmak isyorsan.

(7) Ba‘ dehū ol pīr[-i] kāmīl baña eyitdi: İy ‘ Arif-i Kürdī ben Semerķand deryāsınuñ
 (8) cevheriyim ve hālā Hātemü’l- Enbiyā’nuñ ‘ aleyhi’s-selām türbedarıyım. (9) Ve bu
 zamānuñ ķuṭbū’l-aķṭābıyım. Emr-i Sübhāniyle sen benim defterime (10) ķaydolduñ.
 Sür‘at idüb benden yaña gelesin. Bizde emānet (11) naşībūñ vardur, alasın ve
 gördüğüñ rü’yānuñ haķīkatına vāķıf (12) olasın didi. Ben eyitdim: İy server-i merdān-
 ı Huda ve [i]y aḥter-i (13) āsumān-ı vefā ben faķīr-i bī-mecāl Medīne-i Rasūl ‘ aleyhi’s-
 selāma varmaķ (14) muḥāl. *Zīrā el-faķru faḥri*¹⁸⁷ buyurldı. ‘Acabā bir vech ile
 ķābīliyyet (15) ve bir ṭarīķ ile vişāle imkāniyyet bulunur mı didim. Pīr-i mübārek
 tebessüm (16a) (1) idüb buyurdi:

قد جائك النصر ابشر انت يا ولدي. (2) فاسرع الى الحجّ و الميقات بالخذ بأتيك ليث فلا تلقاه مرتعبا

(3) و اركب على متنه تأتي الى الرصد. هذا كلامي فلا تهمله مهملاً. (4) اقبل الينا وكن كالبرّ و الاسد. ¹⁸⁸

Ba‘ dehū havāda ğāib oldı. (5) Bu vaķ‘adan ḥayretim daḥı ziyāde oldı. Hūcreme ‘ avdet
 idüb (6) ‘ ibādete meşğūl oldum. Bir hafta ṭaşra çıķmadım. Lākin ḥāṭırayı (7) daḥı def‘
 idemedim. Sekizinci ğün yine Dicle kenārına ābdeste çıķdım. (8) Evvelki maķāma
 geldim. Ol maḥallde bir mehābetlü arslan durur gördüm. (9) Şöyle kim nazārına insān
 ṭāķat getüremez anı göricek ‘ aẓīm ḥavf (10) eyledim. Arslan daḥı tabşīş idüb faşīḥ
 lisānla baña didi ki: (11)

امر على متن ظهري انت يا سندی حتى تلاقى مقاماً جل في المردان (12) خفت منى حرمت الوصل في

الحرم اقبل سريعاً و خل الخوف و العند. ¹⁸⁹

(13) Arslandan bu kelāmı işitdim vālihü ḥayrān oldum ve yaķın vardım. (14)
 Bismi’llāh diyüb arķasına bindim. Göge revān oldı. Ol ğün aḥşāma degin beyne’l-
 ‘işā’eynde Medīne-i Münevvere’ye geldik. Arķasından (16b) (1) indim. Arslan

¹⁸⁷ “*Fakirlik övüncümdür*” anlamına gelen bir hadis-i şerif.

¹⁸⁸ *Ey oğlum zafer sana ulaştı, sevin ve mutlu ol. Hacca gitmek ve buluşmak için acele et. Aslan seni karşılamaaya gelecektir korkma. Aslanın üstüne bin gözlemeye gel. Bu benim sözlerimdir. Sakin sözlerimi ihmal etme. Aslan gibi ol ve bize gel.*

¹⁸⁹ *Ben senin yardımcımın. Makamı buluna kadar sırtıma bin. Benden korktuğun için Hereme varamadın. Korkmayı bırak ve çabuk gel.*

benimle vidā‘ idüb revān oldu. Ravza-ı seyyidü’l-Mürselīn (2) ‘aleyhi’s-selāma gelüb ziyāret eyledim. Bu hāle ta‘ accüb eyledim anı gördüm ki (3) ol muḳaddem gördüğüm pīr-i mübārek çıḳa geldi, ve eyitdi:

مرحبا يا اعراف (4) العوارف و الطف المعارف و اشرف الطوائف شرفك الله (5) بما شرفتنا. 190

ben daḫı ayağına düşdüm ve taḳbīl eyledim. Beni maḳāmına (6) iletdi. Şuveren ve ma‘nen beni iḫsān ile doyladı. Ve nice müddet Medīne’de (7) beni terbiyyeti ile tehzīb eyledi. On iki sene ḫidmetle müşerref oldum. (8) Bir gün baña eyitdi: İy ‘Arif-i Kürdī gel senüñle ‘ālem-i melekūti seyrān (9) idüb ‘acāyib-i ğarāyibi seyrān idelim. Müşāhedeten ben daḫı sem‘en ve ṭa‘aten (10) diyüb kendi vücūdumu teslīm eyledim. Şeyḫü’ş-Şuyūḫ ‘Alā’ddin (11) ‘Aliyyi’s-Semerḳandī fi’l-ḫāl bir sīmurġ-ı ‘anḳa şekline tahavvül idüb (12) beni ṭırnağında ṭutub pervāz eyledi. Üç yüz altmış maḳām (13) geçdik. Her bir maḳāmda olan ‘acāyib-i maḫlūḳātı seyr itdim. (14) Ve ma‘a hazā Ḥāzret-i Pīriñ himmetiyle bī-pervā giderdim. Nāgehān (15) bir mekān-ı ‘aẓīmü’ş-şāna geldik. ‘Ālem-i ceberūtuñ sükkānı olan (17a) (1) ervāḫ-ı muḳaddese anda cem‘ olmuşlardı. Ḥāzret-i Pīre (2) karşı geldiler. Merḫabā iy üstād-ı ‘ālem didiler. Ḥāzret-i Pīr daḫı (3) beni ol maḳām-ı sa‘adet-encāmı olan kirāma ışmarladı. Ben gelince (4) bu kişiye ādāb-ı ceberūtiyye ta‘allüm ve tefhīm idiñ diyü buyurdu. Ve kendüsi (5) bālāya pervāz eyledi. Üç yüz altmış gün ol maḳāmıda eglendim. (6) Āḫir gicede ol maḳāmıda olan sādāt baña eyitdiler: İy ‘Arif-i Kürdī (7) ḳuṭb-ı ‘ālemden bize ḫaber geldi. Bu gice seni alacaḳdur. Vaḳtine ḫāzır (8) ol. Ben daḫı müheyyā ḫāzır olam. Anı gördüm ki *ṭarriḳu ṭarriḳu*¹⁹¹ diyü (9) nidā peydā oldu. Semādan ve a‘le’l-‘ulādan Ḥāzret-i Pīr sīmurġ-ı ‘anḳā (10) şūretinde nüzül eyledi. Ḥāzır olan ervāḫ pīre karşı varub (11) sübbūḫun küddusun oḳuyarak Pīr Ḥāzretini ḳondurdılar. Ben varub mübārek (12) elin öpdüm. Tebessüm idüb eyitdi: İy ‘Ārif-i Kürdī nitesin ḫōş mısın, (13) bu maḳām-ı

¹⁹⁰ Merhaba ey alimlerin en alimi, en kibar olan ve taifelerin en şereflisi olanı Allah seni şereflendirdiği gibi bizi şereflendirsin.

¹⁹¹ Gelin, gelin.

laṭīfden ḥaẓẓ eylediñ mi? Belī el-ḥamdüli'llāhi Te'ālā eyledim. Ḥāzret-i Pīr (14) buyurdu kim izn-i Ḥaḳḳ şöyle oldu kim seni irşād-ı 'ibādu'llāha gönderem (15) tālibleri maṭlūba 'aşıqları ma'şūka ve rāğıbları mergūba irgürmege (17b) (1) vesīle olasın diyü du'ā eyledi. Ḥāzır olan ervāḥ āmin didiler. (2) Ba'de'd-du'ā mübārek eliyle gözlerimi sildi. Cümle 'avālimden olan (3) cüz'ıyyāt külliyyāt gözime 'ayān oldu. Zamāirde olan muzmerātdan (4) ḥaberdār oldum. İğāse-i melhūf ve taḥşıl-i mübtelā yanımda emr-i sehl (5) oldu. Cümle ervāḥ benimle muşāfaḥa idüb ¹⁹² ايدك الله هنيئاً لك didiler. (6) Ḥāzret-i Pīr ḳuddise sirruhū elime bir pendnāme virdi. Biñ maḳāleyi müşt Emil (7) naşāyiḥ idi. Ve buyurdu ki bu pendnāme ile 'amel eyle.

اِيَّاكَ وَ الْغُرُورَ (8) فَأْتَهُ مِنْ تَفَاقَمِ الشُّرُورِ، وَ اِيَّاكَ وَ الْكَسَلَ فَأْتَهُ مِنْ تَزَاخَمِ الْخَيْلِ¹⁹³

Be-dürüstī (9) bu taḥzīrāt-ı laṭīfe ol pendnāmenüñ ṭavāli'i idi. Yārāna armağān (10) için yazılmışdır. Bundan mā'adāsı bu muḥtaşara şıgmaz. Ve tercüme (11) daḥı olunmadı. Tālibler lafz-ı şerīfiyle teşerrüf ve teberrük taḥşıl ideler. (12) Bu bāzgeşlerden şoñra Ḥāzret-i Pīr bir muḥibe emr idüb ol şaḥş (13) beni götürdi. Ṭarfetü'l-'aynda Medīne-i Münevvere'de Rasūl-i Ekrem'e 'aleyhi's-selām (14) getirüb ravzayı ziyāret eyledim. Pīr ḥāzretlerinüñ işāretiyle ḥacc-ı şerīfe (15) vardık. Menāsik-i Ḥacc-ı yerine getürdik. Çünkü Medīne-i Münevvere'ye (18a) (1) 'avdet eyledik. Ḥāzret-i Pīr baña eyitdi: Yā 'Ārif-i Kürdī izn-i Ḥaḳḳ'ıla (2) bizi Ḳaraman'a gönderdiler. Seni daḥı emr-i Ḥaḳḳ'ıla Tebrīz'e gönderelim. İrşād-ı (3) mürīdīn itmekde ihtimām üzre olasın. Yolda giderken bir 'acībe (4) göresin. Hele bu du'āyı kendiñe yār eyle:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، تَجَلَّتْ (5) بِجَلَالِ اللَّهِ، وَ تَجَلَّتْ بِكَمَالِ اللَّهِ، وَ التَّجَنَّتْ إِلَى نَوَالِ اللَّهِ، وَ اعْتَمَدَتْ (6) عَلَى

أَفْضَالِ اللَّهِ، بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ إِلَى اللَّهِ، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا (7) بِاللَّهِ، حَسْبِيَ اللَّهُ وَ كَفَى حَسْبِيَ اللَّهُ وَ نَعْمَ

الْوَكِيلَ، اللَّهُمَّ افْتَحْ سَامِعَ (8) أَفْهَامِي لِقَبُولِ مَا يَنْفَعُنِي فِي جَمِيعِ أَحْوَالِي وَ ارْقَامِي اللَّهُمَّ فَيَضُ (9) مَلَكاً يَذِئْبُ

¹⁹² Hayırlı olsun. Allah sani desteklemiştir.

¹⁹³ Kibirden uzak ol, çünkü o şerhlerin ve kötülüğün artmasına sebep olur. Tembellikten de uzak dur, çünkü o atların kötü koku çıkmasına sebep olur.

(10) ويقطع عني مادة الارتباب ، يا وهّاب يا تواب عنى ما يؤذيني و يسوق اليّ ما ينفعني و يلهمني الصواب

(11) وقضى بينهم بالحق، و قيل الحمد لله رب يا مفتّح الابواب العالمين.¹⁹⁴

Pīr Hāzretleri (12) ḥaṭṭ-ı şerīfiyle bu du‘ā’yı baña refīk idüb tehlīl ve tekbīr birle aḥbāb (13) beni Medīne-i Münevvere ḥāricine çıkardılar. Yārān ile vedā‘laşub (14) maşrıqdan yaña teveccüh eyledüm. Ol gün nişf-ı nehāre degin gitdim şalāt-ı (15) zūhra niyyet eyledim. Ābdeste şu aradım. Cihāt-ı erba‘aya nazār şaldım. (18b) (1) Şu bulamadım. Teyemmüm eyledim. Derḥāl bir şadā geldi. Ol şadāya teveccüh eyledim. (2) Gördüm ki bir mehābetlü arslan çıkageldi. Pençesiyle yeri urdı. Bir laṭīf (3) şu revān oldu. Kendi şudan ayrıldı. Ben daḥı ābdest alub ol şudan (4) içdim. Ve namāzı kıldım. Hāzret-i Pīriñ du‘āsın üç kerre oқudum. Ba‘dehū arslana (5) nazār eyledim. Daḥı henüz gitmemiş ben aña eyitdim:¹⁹⁵ (6) Arslan faşīḥ lisān ile eyitdi ki:

يا عارف الناس القطب ارسلنى (7) اذّب عنك جميع الضّرر و الالم. ان شئت رافعتك مادمت في سفر فاركب

(8) على ترى الخيرات النعم في اول الامر قد وافيتنى سلما فالان سلم (9) ولا تخشى من السقم، هل تعرف

القطب الاقطاب قاطبة هملأ (10) اهل عز و الطاف مع الكرم، فاطلب من القطب في الاحوال (11) مادبة

تغنى عن الناس في الضراء و النهم.¹⁹⁶

‘Ārif-i Kürdī eydür: (12) Çünkü arslandan bu nazmı işitdim, ḥayrān oldum. Ba‘dehū hegbemi (13) arslanuñ arқasına ḳodum ve kendim daḥı süvār oldum. Hemān berḳ[-i] (14) ḥātif gibi sür‘at birle gitdi. Giderken bī-nihāye ricāle rāst geldik. (15) Ḳaplana ve

¹⁹⁴ *Rahman ve Rahīm olan Allah’ın adıyla, Allah’ın izzetinde tecelli ettim ve Allah’a iltica ettim ve Allah’ın lütfuna güvendim ve tevekkül ettim. Rahman ve Rahīm olan Allah’ın adıyla ve lahavle vela kuvvete illah billahi (Allah’ım bu kötü lanet düşüncelerden uzak tut) ve Allah bana güzel dostdur Allah bana yeter. Allah’ım dualarımı kabul eyle. Allah’ım beni kötülerden koru. Bana doğu yolu göster. Beni kötülerin şerlerinden uzak tut. Allah’ım kapılarını bana aç (yolumu kolaylaştır). Allah’a hamd ve şüküler olsun.*

¹⁹⁵ *Ey Ebu Hars neden gitmiyorsun?*

¹⁹⁶ *Ey Arif! Kutup seni zarardan ve acılardan kurtarmak için beni gönderdi. İstersen yolculukta bende olayım ki ihsanları ve nimetleri göstereyim. İlk başta, benimle barış içinde tanıştın. Şimdi güvendeyiz merak etme. Kutbu’l-Aktab’ı bilir misin? İyi biridir izzet ve kudert sahibidir, cömert biridir. Ondan bütün durumlarda yardım isteyebilirsin. O her zaman insanlara yardım eder ve kötülerden ve zararlardan kurtarır.*

bebre ve ‘acāib gūne ḥayvāna süvār olmuşlar giderler. Arslan (19a) (1) baña anlardan haber bildirdi. Bunlar cümlesi ḳuṭbu’l-aḳṭāb Seyyid (2) ‘Alī Semerḳandī ziyāretine giderler. Mevkeb-i ‘azīmle anı Ḳaramān’a iletmege (3) giderler. Ve’l-ḥāşıl yedi gün ba‘de şalāti’l-Fecr Tebrīz’e geldik. Şehriñ (4) ḥāricinde arslan benimle vedā‘laşub ḡāib olub ve bir nidā geldi ki: (5)

Yüri Tebrīz’e geldik Ḥāce ‘Ārif.

Saña fetḥ ola bunda çok leṭāif.

(6) Saña çün himmeti irişdi ḳuṭbuñ,

Ḳamu zāhir ola bunda ma‘ārif.

Taşarruf (7) çün saña oldı müyesser.

Aḳa şu gibi bābıña ma‘ārif.

Saña Seyyid ‘Alī (8) virdi ḥilāfet.

Ne ṭāñ olsa musaḥḥar heb ṭarāyif.

Beşāretdür saña (9) maḳşūd-ı hātif.

Seni şarf itmesün iclāle şārif.

Çün bu nazmı (10) işitdim şenā idüb Tebrīz’e girmege teveccüh eyledim. Gördüm ki Tebrīz (11) dāḥilinden on iki ‘azīz çıḳageldiler. Ḥāce ‘Ārif-i Kürdī (12) sen misiñ didiler. Ben daḡı benim didim. Anlar eytdiler. Ehlen ve sehlen, biz Tebrīz’i (13) gözleyen kişileriz. Ḳuṭbu’l-aḳṭāb bizi bu eṭrāfiñ ḥidmetinde (14) ḳomuşdur. Bu gice ḳuṭbuñ meclis-i şerīfnde idik. Bize buyurdı ki Tebrīz’e (15) bir ḥalīfe gönderdim ‘Ārif-i Kürdī dirler. ‘İnde şalāti’l-fecr Tebrīz’e varub (19b) (1) vāşıl olur. Aña ḳarşu varub ta‘zīm birle şehre idḡāl idüb menzilin (2) tedārik idesiz ve siz daḡı anuñ hükminde olasız diyüb senüñ ‘alāmetiñ (3) bize beyān eyledi. Biz daḡı gelüb menzili tedārik idüb ba‘dehū ḳarşı (4) geldik didiler. Ḥāce ‘Ārif eydür: Şād oldum ve erenlerle

muşāfaḥa (5) ve mu‘ānaḥa eyledüm. Ba‘dehü tehlīl ve tekb̄ir birle Tebriz’e idhāl itdiler. (6) Halk cem‘ olub ḥaḳīḳat-i ḥāle vāḳıf oldılar. Şükr-ü Yezdān (7) itdiler. Ḥazret-i Pirden her bār aḥbār gelmekte idi. Çok fetihler (8) müyesser oldu.

الحمد لله على احسانه و الصلوة على خير خلقه محمد (9) و اله و صحبه و على و له من تبعهم الى يوم
القيامة¹⁹⁷

(10) *el-Menḳıbetü’r-rabi‘atü*.¹⁹⁸ Naḳl-ı şaḥīḥle şābit olmuştur ki Ḥazret-i Pır ḳuṭbu’l-‘ārifin (11) sulṭānu’s-şādiḳin delīlü’l-mürşidīn şeyḥu’s-şuyūḥ (12) seyyidü’s-sādāt e’s-şeyḥ ‘Alī e’s-Semerḳandī ḳuddise sırrihu’l-‘azīz Semerḳand’da (13) olurken bir gün yārenler ile faşl-ı bahārda li-ecli’l-i‘tibār müşāhede-i (14) izhār arzūlayub baḡçeler ṭarafına müteveccih oldu. Semerḳand ḥāricine (15) çıḳdılar. Nāgehān ḳarşudan birkaç atlu geldiler. Ḥazret-i Piri (20a) (1) görüb bildiler. Atlarından inüb geldiler. Ḥazret-i Piriñ (2) dest-i şerifleriñ öpdiler. Ve bir bārgiriñ üzerinde bir ādem baḡlu (3) cenāze gibi ḥareket itmege mecāli ḳalmamış. Baḡların çözüb Piriñ (4) önüne yatırdılar ve eytdiler: İy Sulṭān-ı taḥt-ı vilāyet bu kişi (5) şalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr kişi idi. Bu ḳazā’-ı mübhem ile derde giriftār (6) olub meflūc oldu. Yıdı senedür ki bu belāyı çeker. ‘Aḳıbet aḳrabāsı (7) bundan ümīdlerin kesüb bir vīrāne yere bırāḳdılar. Ḳırḳ gice ol tenhā (8) yerde mecālsiz yatırdı. Bir gice aḳrabāsı bunu görmege gelürler. Ḥālet-i (9) nez‘de görürler. Teraḥḥum idüb rūḥı ḳabz olunca bekleyelim diyü (10) oturdılar. Nişfu’l-leylde bir dervīş ol vīrāneye gelüb içeri (11) girer. Bu kişinün aḳabāsına selām virir ve bunlara eydür ki: İy (12) ādemler bu siziñ ḥastañız şıḥḥat bulur lākin evliyāu’llāh kibārından (13) himmet irişmek gerekdür ki derdine devā ola. Eger bu kişiye devā olsun (14) dirseñiz Semerḳand’a varasız, anda re’isü’l-abdāl Şeyḥ ‘Alī Semerḳandī (15) vardur. Müstecābü’d-da‘ve kişidür, bu ḥastayı götürün du‘ā eylesün (20b) (1) bi-izni’llāhi Te‘ālā ifāḳat bulur diyüb ṭaşra çıḳdı ve ḡā’ib oldu. (2) Ol şabāḥ tedārik görüb bu ḥastayı cenābiñuza getürdik. Şifā için (3) du‘āñuzu ricā

¹⁹⁷ Allah’ın ihsan ve lütfundan dolayı hamd olsun. Allah’ım Hazreti Muhammed ve ailesine ve ashabına rahmet et. Şüphesiz sen övgüye en layik ve şanı en yüce olansın.

¹⁹⁸ Dördüncü menkıbe

ideriz diyüb hāmūş oldılar. Hāzret-i Pīr tebessüm (4) idüb emr eyledi. Hāstanuñ yüzün açdılar. Yüzine nazār eyledik. Gördik ki (5) hiç beşeresinde hayāt ümīdi yoğ-ıdı. Hāzret-i Pīr şu taleb idüb (6) ābdest alub iki rek‘at namāz kıldı. Ba‘dehū du‘āya el kıaldırub Hāḫḫ’a (7) münācāt eyledi. Ba‘de’d-du‘ā hāstanuñ üzerine üfürdi bi-emri’llāhi te‘ālā (8) hasta gözlerin açdı, ve oturdı. Ābdest şuyundan içerdiler, (9) bi’l-küllıye şıfā buldı. Ayağa kalkdı, ve eyitdi ‘aceb hāle uğramışdım (10) Elḫamdüli’llāhi ol marāzdan ḫalāş oldum diyüb Hāzret-i Pīriñ ayağına (11) düşdi ve eyitdi: Elḫamdüli’llāhi iy sulṭānü’l-kümmelīn dünyā göziyle cemāl-i (12) şerīfiñüzi gördüm. Benim hayātıma enfās-ı mübāreke bā iş olduñuz. (13) Bu ḫālde iken karşıdan üç mehābetlü atlu geldi. Yüzlerinde niḫāb (14) var ‘arabī destārları var ve kılıcları ḫamā’il bağlamışlar. Gelüb Pīriñ (15) ayağına düşdiler, ve eyitdiler: Yā kıdvete’s-sādāt mülūk-ı seb‘a (21a) (1) ḫākipāyiñize geldik. Bu hāstanuñ ḫaḫḫında du‘ā ve teveccüh ‘arızı def‘ (2) olınsun buyurmış. Siz buña ‘arız olan ‘ifriti tutdılar. Hāzret-i (3) Pīr ‘ifritden bu kişinüñ ḫalāşın ricā etdiler. Kābil-i ‘ilāc olmadı. (4) ‘ā-Āḫıbet elin ayağın bend idüb hāzretüñüze gönderdiler. Her ne (5) fermāniñiz olursa buyuruñ bu ‘ifrite cezā idelim. Hāzret-i Pīr (6) ¹⁹⁹ قَدَمُوا إِلَيَّ buyurdi. ‘İfriti gördük ki bir siyāh şüretlü ağzından (7) yüzünden āteş saçılır *kerīhi’l-liḫā maḫūfu’l-manḫar muşevvehu’l-ḫalak*²⁰⁰ (8) bir ‘ifrit zāhir oldı. Elinde ayağında muḫkem bend vardur şöyle kim (9) ḫarekete mecālī ḫalmamış. Hāzret-i Pīr ‘ifrite eyitdi: İy kibr-i nā-pāk (10) niçün bu şālih kişiyi rencūr idersin. ‘İfrit eyitdi: Bu kişi (11) benim ḫaşımımdur. Ḳarındaşımı helāk eylemişdür. Hāzret-i Pīr eyitdi: Gel bu ādemden ferāğ eyle hem dīn-i İslām kabül eyle yoḫsa bi-emri’llāh (13) helāk olursın. ‘İfrite bu kelām te’sīr itmedi. Hāzret-i Pīr üç (14) def‘a naşihat eyledi, çāre olmadı. Hāzret-i Pīr mübārek dudaḫların (15) depretdi, du‘ā oḫudı:

¹⁹⁹ Bana gelin (yaklaşın).

²⁰⁰ Korkunç, tiksiniç ve tuhaf bir mahlūk.

يرسل عليكم شواظ من نارٍ و نحاس فلا تنصران.²⁰¹

(21b) (1) Fi'l-hāl ol 'ifrīti āteş ihāta itdi. Bir na' ra urdı. Ba' dehū sadā (2) kaç' oldı. Bir sā' atdan şoñra bir kelb şeklinde yanmış kömür olmuş (3) gördük. Ol seyrānda ricāl-i ğaybdan ādem var idi. Hāzret-i Pīriñ (4) kuvvet-i kudsiyyesine hayrān oldılar. Ol üç atlu Hāzret-i Pīriñ ayağın (5) öpdiler. Pīr Hāzretleri mülük-ı seb' aya selām vāşıl idesiz ve du'āmızı (6) armağān iltesiz diyü buyurdılar. Anlar dağı kabūl idüb revāne (7) oldılar. Ve ol hasta dağı bür'-i tām ile 'azizden bey' at itdi ve (8) hasta ile gelen ādemlerüñ cümlesi Pīrden inābet itdiler. Hāzret-i Pīriñ (9) zāviyesine bile gelüb kırk gün zāviyede bile oldılar. Şoñra icāzet (10) alub gıtdiler. Sene āğırinde yine 'aziz bahār faşında bağçeye vardı. (11) Görđi kim ol bağçenüñ eşcārı kırımış, ve bāğbānı rencūr olmış. (12) Hāzret-i Pīr ol mağāmda bulunan bāğbānları cem' idüb bu bağçe (13) niçün bu hāle uğradı ve bu bāğbān niçün hasta oldu diyü (14) su'āl eyledi. Bāğbānlar eyitdiler: Geçen sene bu aralığa bir hasta (15) getürmişlermiş, siz du'ā itmişsiz. Ol hastanuñ haşım olan (22a) (1) 'ifrīt helāk olmış. Meger 'ifrītüñ bir temerrüd oğlı varmış (2) gelüb bāğbānı rencūr ve bağçeyi böyle bī-revnāk ve bī-nūr eylemiş. (3) Hattā bu cum' a gicesi bāğbānuñ hastalığın görmege cem' olduk. (4) Oturub 'aceb bu faķīre ne hāl oldu diyü söyleşirdik. Nāgehān (5) bir hırka-püş derviş içeri girüb selām virdi. Ve bāğbānuñ (6) hastalığından ve bağçenüñ kurudığından bize haber virdi ve (7) hāzretiñiziñ bugün bu araya gelüb bu derde devā hāşıl olacağı (8) beşāret eyledi. Hāzret-i Pīr:

إِنَّ اللَّهَ وَاَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ²⁰²

buyurub ne 'aceb (9) hāl diyüb ābdest almağa şu diledi. Şu getürdiler. Ābdest aldı. İki (10) rek' at namāz kıldı. Hasta olan bāğbānı getürüñ diyü buyurdılar. Bāğbānlar (11) varub getürdiler. Bu dağı hemān evvelkileyin olmuş. Hāzret-i Pīr ābdest (12) şuyından

²⁰¹ İkinizin de üzerine ateşten yalın bir alev ve bakır gibi erimiş kıpkızıl bir duman salıverilir de kurtulup başaramazsınız. Rahman suresi 35. Ayet.

²⁰² Allah'tan geldik ona döneceğiz.

üzerine saçub du‘ā eyledi. Yedi sâ‘at du‘āda (13) eglendi. Ba‘de‘d-du‘ā el yüze sürdi. Hasta daħı gözin açdı. Hâk‘a (14) ħamd u şenâ eyledi. Hâzret-i Pîr ħâlin su‘âl eyledi. Bâġbân Pîr Hâzretlerini (15) göricek tekrâr ħamd eyledi. Sulţânım himmet yoldaş eyle diyü ağladı. (22b) (1) Hâzret-i Pîr âbdest şuyundan içerdı. Vücûduna ‘âfiyet sâriye (2) oldı ve oturdı. Pîr Hâzreti du‘ā okuyub üfürdi ve kıbleye (3) karşı teveccüh eyledi. Nâġhân mehâbetlü yedi atlu geldi. Her birinüñ (4) rikâbında yedi nefer piyâde var idi. Ve atlarından inüb Hâzret-i Pîre (5) karşı yürüdiler. Pîr daħı ayaġa gelüb bunlara ikrâm eyledi ²⁰³مرحبا بملوك الطوائف (6) diyü yedi adım karşı vardı. Bunlar daħı Hâzret-i Pîriñ (7) elini öpdiler. Ve Hâzret-i Pîr daħı ta‘zîm idüb oturdılar. Her birisi (8) i‘tizâr idüb eyitdiler: İy server-i ceş-i kümmelîn ma‘zûr buyuruñ ki (9) yedi sâ‘atdur bâġbânüñ ħaşımın aramaġda idik. Meger ġulle-i ġâfda (10) imiş. Himmet[-i] ‘alliyeñiz ile ele geldi. İşte hâzretiñüze getürdük, (11) ne buyursıñız. Hâzret-i Pîr du‘ā eyledi. جزاكم الله ²⁰⁴size zahmet (12) oldı. ²⁰⁵رضى الله عنكم وارضاكم diyüb emr eyledi kim ol mütemerridi (13) getürdiler. Ġâyet çirkin²⁰⁶ nazarında ve kıyâfetinde aşlâ nür eşeri (14) ġalmamış, gören kişileriñ zehresi çâk olur. Elli arşun (15) ġadd u ġâmeti var bir pelîd imiş. Hâzret-i Pîr aña eyitdi: İy ħabîş (23a) (1) niçün bizim nazargâhımıza böyle fesâd eylediñ. Ve bu faġîr (2) bâġbânı bi-günâh iken rence giriftâr eyledin? Ĥabîş eyitdi: Maġşûdum (3) size zarar itmek idi lâkin ġâdir olamadım, ‘âġıbet siziñ (4) intikâmıñuzu bu kişiden aldım ve baġçeden aldım. Hâzret-i Pîr (5) eyitdi. Tâze yigitsin bu ħabâşetden gel rücû‘ eylegil ve imâna (6) gel kim sa‘âdet-i dâreyne vâşıl olasın. Ĥabîş bir miġdâr ‘inâd (7) eyledi. Hâzret-i Pîr iġdâm eyledi. Çâre olmadı. Ĥabîşiñ yanına (8) gelüb ġulaġına ezân ve iġâmet okudı. Fi‘l-ġâl nür-ı imân (9) ġalbinde şa‘şâ‘a eyledi. Ve parmaġ ġaldırub imâna geldi ve (10)

اِنَّكَ مِنْ اكْبَرِ اوليَاءِ الله ²⁰⁷

²⁰³ Merhaba kavimlerin hükümdarları.

²⁰⁴ Allah karşılığını sana hayır olarak versin.

²⁰⁵ Allah sizden razı olsun.

²⁰⁶ Farsça چرکین kelimesi چرکن şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁷ Sen Allah'ın evliyalarından birisin.

didi. Hâzret-i Pîr şâd oldı.(11) Ve mülûk-i seb‘a dağı şâd olub Hâzret-i Pîriñ kerâmetine (12) teĥsîn eylediler. ‘İfritüñ bendin aldılar. Hâzret-i Pîriñ ayağına (13) düşüb tevbe ve bey‘at idüb telķĩn qabûl eyledi. (14) Hâzret-i Pîr mülûk-i sab‘a ile vedâ‘ idüb gitdiler. Bâġbâna (15) dağı bür‘-i tām ĥâşıl oldı. Hâzret-i Pîr buyurđı ki âbdest **(23b)** (1) şuyundan eşcârĩñ²⁰⁸ diblerine döktiler. Bi-emri’llâhi Te‘âlâ tâzelenüb (2) bahâr ile ârâste ve mîveleri resîde oldı. Ol meclisde ĥâzır (3) olan Hâzret-i Pîriñ kemâline ve aña ĥayrân olub her birisi (4) biñ cân birle Pîre muĥib oldılar.

Beşâret saña iy ‘âşık (5) Semerķandĩ’ye irişdiñ.

Saña ‘izzet olur, lâyıķ Semerķandĩ’ye irişdiñ.

(6) Budur ol kenz[-i] lâ-yafnâ, budur ol mezĥari’l-esmâ.

Saña râm ola (7) hep ‘adâ, Semerķandĩ’ye irişdiñ.

Müsemâdan ĥaber alġıl, bugün (8) meydâne at şalgıl.

Muĥabbet baĥrına talġıl, Semerķandĩ’ye irişdiñ

(9) Qonubdur başına devlet, gelübdür bâbına ‘izzet.

Zehĩ ni‘met zehĩ (10) minnet Semerķandĩ’ye [irişdiñ].

Nizâmĩ bu sözi söyle, ma‘ârif baĥrını boyla. (11)

Özüni sır ile doyla, Semerķandĩ’ye irişdiñ.

el-Menķıbetü’l-ĥâmisetü.²⁰⁹ (12) İy burâder-i ‘atûf, kemâlât-ı lâĥütiyye ile mevşûf ve müşâhedât-ı (13) insiyye ve zâtiyye ile ma‘rûf olan ĥuţbu’l-aķţâb Seyyid (14) Ercümend ‘allâme-i Buĥârâ Semerķandĩ el-Mevlâ ‘Alâ’addĩn ‘Alĩ es-Semerķandĩ ĥuddise sirruhu’l-‘azĩz ĥâzretlerinde Ebu’l-feth **(24a)** (1) Âhenger ĥikâyet ider ki Hâzret-i Pîriñ meclis-i şerĩflerinde mülâzemet (2) ve zât-ı ma‘ârif mir’âtlerine şafâ-ı

²⁰⁸ İlgi hali eki “ء” ile yazılması gerekirken “ن” ile yazılmıştır.

²⁰⁹ Beşinci menkıbe

ṭaviyyet ile muḥabbet üzere idim. (3) Ḥāzret-i Pīr Larende’de olurdu. Bize daḡı Mıŝır Kāhir[e] ṭarafına (4) sefer dūŝdı. Pīr Ḥāzretine varub sefer içün icāzet (5) ṭaleb eyledim. Ḥāzret-i Pīr yūzime naḡar idūb eyitdi:

يا ابا الفتح (6) هذا سر عجب و فيه خطر عصب. ²¹⁰

İy Āhenger bu seferden (7) ferāga imkān olmaz mı? Ben eyitdim: İy nūr-ı dīde-i uli’l-ebŝār (8) cümle raḡt u bār giṭdi. Bu faḡīriñiz müvāda‘a içün gelmiŝdür. Ḥāzret-i Pīr (9) yarım sā‘ at tefekkür idūb ba‘ dehū ²¹¹ و كان امر الله قدراً مقدوراً (10) buyurdu.

يا ابا الفتح دعوة الله فاستجاب دعائي اذهب ارشاداً. ²¹²

(11) Lākin her bār ki ḡavfa duŝ olasın. Karaman’dan yaña teveccūh idūb (12) lisān-ı ḡāl ile ve taḡarru‘ ibtihāl ile bu kelāmı tekrār eyledi, didi:

اغثني (13) يا ولي الله اغثني يا ابا زين اغثني ثم انجديني سريعاً بسر السرّ (14) اسعفني اغثني ايامن

اظهر الس بديع بسرّ الذات الان اغثني بنور (15) بالاسم العظيم بروح الروح ادركني اغثني يا من صمار

ختم الاوليا (1) (24b) بسرّ الغيث يا زخري اغثني بسرّ المصطفى و الاله طراً ببر الاولياي راساً

(2) اغثني ايا من صار قطباً للرجال بسرّ القطب في امرى اغثني الهى (3) نجني من كل هم بلطف

منك يا ربّ اغثني. ²¹³

Çün Ḥāzret-i Pīr bu (4) münācātı baña ta‘ līm eyledi ve mübārek ellerin ḡaldırub du‘ā eyleyüb (5) ²¹⁴ اذهب بسلام didi. Ben daḡı mübārek dest-i ŝerīfin būs idūb hemrāhlara (6) geldim. Sefere teveccūh idūb Anṭakya’ya geldik. Bir gemiye girüb Mıŝır’dan (7) yaña ‘azīmet eyledik. Ol gice muḡālif rüzgārlar ŝiddet üzere zuhūr (8) idūb deryā ‘azīm

²¹⁰ Ey Ebu'l-Feth bu sır enteresan ve tehlikeli bir sırdır.

²¹¹ Allah’ın emri takdir edilmiş bir kaderdir. Ahzab suresi 38. Ayet

²¹² Ey Ebu'l-Feth ben Allah’a dua ettim. Duam abul olmuştur. Sen irşat için git.

²¹³ Yardım et bana ey Allah’ın velisi, yardım et. Ey Ebu Zeyn, bana yardım et. Ondan sonra beni bu sırlardan çabuk kurtar. Bana yardım et, sırrı göster. Ey bildiği sırrı gösteren Allah adıyla bana yardım et. Bena canla ruhla yetiş. Sen evliyadansın bana yardım et. Mustafanın sırrıyla bana yardım et. Evliyanın iyiliğiyle yardım et. Ey Kutbu’r-Rical kutbun sırrıyla bana yardım et. Allah’ım beni bütün dertlerden kurtar. Sen lütfkârsın ey Allah’ım bana yardım et.

²¹⁴ Selametle git.

ıztırāb eyledi. Gemi helāk vādilerine vardı (9) ve gemide olan baħr-ı fenādan kāse-i
 215 216 ملك الموت وكلّ بكم قل يتوفاكم ile كل منعلها فان 215
 müteveccih oldılar gemici sekerātü'l- (11) mevt vehmindem ħayrān olub cümle gemi
 ħalkıyla و انا اليه راجعون 217 (12) جازعون انا الله ħalkıyla
 (13) Güyā ki vücūddan 'adem milkine göçdüm. Ĥamr-ı ħayret ve ħavf ile (14) mest
 oldum. Fi'l-miṣl-i mā'ü'l- ħayāt tolū ṣiṣe iken ṣikest oldum. (15) Bu ħavfla bī-dermān
 iken gūṣuma bir ṣadā geldi ki: İy lā ya' ḳalu bī-hūṣ (25a) (1) niçün vaṣiyyetimizi
 ferāmūṣ eylediñ. Du'ā ve ṣenāya ṣurū' (2) ile cenāb-ı kibrayāya ser-furū' eyle. Bu
 ħiṭāb ni'me'l-me'āb semā'ıma (3) iricek uyandım. Şafālara ġarḳ olub sevindim.
 Gemide olanlara (4) keṣf-i ħāl itdim. Ba' dehū gemi ħalkından bir kūṣeye i' tizāl itdim.
 (5) Ĥazret-i Pīriñ vaṣiyyetin yirine getürdim ve fermān üzerine istiġāṣeyi (6) okudum
 bitürdüm. Fi'l-ħāl kıbleden yaña bir bulut zuhūr eyledi (7) ve sür' at ile deryā üzerinden
 mürür eyledi. Giderek bize ḳarīb oldı (8) ve ṣekli ṣeklü'l-ħabīb oldı. Meger ol sevād-ı
 'aḳam 'allāmeti'l- 'arabi (9) ve'l- 'acemi ol ṣerīf-i mükerrrem ḳuṭbu'l- 'arīfīn fī'l- 'ālemi
 ṣeyḥu'l-ṣuyūḥu'l- (10) hümāmu'l- 'ıḳam sulṫānu 'aleyhi'r-rıḳvān ħazretleri (11) imiṣ.
 Şu üstünde berḳ-ı ħaṭif gibi yürüyerek geldi. Cümle gemi (12) ħalkı cemālin
 müṣāfehетен gördiler ve gemi ħalkına beṣāret olsun kim (13) didm ḳuṭb-u 'ālem geldi,
 iriṣdi. Cümlemiz feryād eyledik. 218 ياولى الله اغثنا (14) diyü tazarru' ve niyāz eyledik.
 Hemān ol Pīr-i rūṣen-i ḳamīr mübārek (15) 'aṣāsıyla deryāyı ḳarb idüb

وله ما سكن في الليل والنهار (1) (25b) وهو السميع العليم 219 اسكن باذن الله تعالى 220

didi. Hemān dem deryā sākin (2) oldı. Gemiye daħı 'aṣāsı birle ṫayadı. Gemi
 doġrılayub ġarḳdan (3) necāt bulduḳ. Ĥazret-i Pīr daħı ġā'ib oldı. Bir avāz geldi kim:

215 Yeryüzünde bulunan herkes fânidir. Rahman suresi 26. Ayet.

216 De ki: "Size vekil kılınan ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz. Secde suresi 11. Ayet.

217 Allah'tan geldik, Allah'a döneceğiz.

218 Ey Allah'ın velisi bize yardım et.

219 Geceleyin ve gündüzün barınan her şey O'nundur. O işitendir. O bilendir. Enam suresi 13. Ayet.

220 Allah'ın izniyle sakinleş.

(4) يا اهل السفينة و انجيكم الله من الغرق اذهبوا بسلام امنين (5) انا القطب الكبير على العموم لى تصنيف
في البحر العلوم و قد(6) فسرت قران الاله برسم قد فوق الرسوم انا غوت الرجال (7) على الدوام و هادى
الناس في الليل الظلوم انا قمر و بدر مستنير (8) و غيرى في الاية كالنجوم فيا اهل السفينة لا ترموني انا غوت
(9) الورى عند الغموم فقد انجيكم من فضل كرب بامر الله كشاف (10) الهموم اذا عدتم فزوروني جميعاً

بزينته كي تفرزو بالقدم²²¹

(11) Bu nazmı cümle gemide olanlar iştidiler. Bi-fazlı'llâhi Te'âlâ kalblerinde (12)
nağş oldu. Şafâya vâşıl oldılar. Ve mehlekeden kırtulub (13) cân [u] dilden Hâzret-i
Pîre 'âşîk oldılar ve mâllarınıñ (14) nişfini âsitânesinde olan fuqarâsına nazâr itmek
içün (15) nezr eylediler ve kendileri dağı Hâzret-i Pîre 'ayâl oldılar. (26a) (1) Çün
Mısır diyârına vardık. İskenderiyye'ye çıkdık. (2) Bir meczûb var imiş
İskenderiyye'de kim aña gavs dirlerdi. (3) Gemiye karşı gelüb bi'l-bedâha bu nazmı
oğudu:

يا مالك السفينة (4) انا ابو الامامة
امشي على السكينة قد فزت بالسلامة
القطب (5) قد بعثني ادبي له النذور
و ظل ينتظرنى في درجة النعامه
(6) سيد علي اتيكم في اللجة العميقة
بلطفه انجيكم من صدق الحمامة
(7) فكلنا عبيد لسيد الرجال هاتوا النذور
طوعاً و امشوا (8) بلا ندامة

²²¹ Ey gemi halkı, Allah sizi boğulmaktan korumuştur. Barış içinde ve selamette gidin. Ben ilim sahibiyim ve çok bilgiliyim. Bahru'l-ulum adında bir kitap yazdım ve Kuran'ı da tefsir ettim. Hiç kimse beni gibi tefsir etmemiştir. Ben her zaman insanlara yardım ederim ve gece gündüz insanlara yol gösteririm. Ben ay ve yıldız gibiyim. Bu yüzden ey geminin sahibi beni bırakmayın çünkü ben size her zaman ve her durumda yardım ederim ve dertlerden de kurtarım. Eğer dönerseniz hepimiz beni ziyaret ediniz ki siz doğru yolu bilmiş olun.

في العود شوفوا الغوت سياتي باعلامه²²²

Pes (9) gemide olanlar meczūbuñ mükāşifesine hayrān oldılar. (10) Ve baña danışdılar. Ben daħı meczūba varub gemiye da‘ vet eyledim. (11) Tebessüm idüb eyitdi: يا ابا الفتح benim murādım (12) ol eşbāha Seyyid ‘Alī Semerkandī Sulṭānuñ Kuṭbu’l-Akṭāb (13) idügin bildirmek idi. Zīrā ba‘ zılarınıñ Ʒalbinde inkārı vardı. (14) Yine nezir-i kuṭb ḥazretlerinüñ āsitānesine teslīm idesiz. Biz daħı (15) Ʒısmete dāħil oluruz. Bizi maħallinde göresiz diyüb ķāyib oldı. (26b) (1) Gelüb aḥvāli gemide olanlara ŷerḥ eyledim. Münkir olanlar Ʒalbinden inkārı (2) bi’l-küllıye ref idüb Ḥazret-i Piriñ kuṭbiyyetine ikrār itdiler. Ba‘ dehū Mıŷr’a (3) geldik meşāliḥimizi gördük. Yārān ile Ḥazret-i Şāfi‘i’nüñ ziyāretine (4) niyyet eyledik. Çünki ziyāret eyledik. Bir pīr-i kebīr maḳām-ı Şāfi‘’den (5) çıḳub bize nidā eyledi. Biz daħı ol pīre teveccüh eyledik. Pīr bize eyitdi: (6) Siz Yunanlardan degil misiz? Biz eyitdik: Belī vilāyetimize sābıken Yunan (7) dilerdi, ŷimdi Ʒaraman dirler. Pīr eyitdi: Ol diyārda Zeyne diler (8) Ʒaşaba var mıdur? Biz eyitdik vaardur. Gine eyitdi: Zeyne’ye bir ‘azīz (9) vardı mı ismine Seyyid ‘Alī dirler?

عالم عامل تقى نقى عابد زاهد (10) صايم قايم شريف لطيف امام همام علامنة الانام قطب الكرام (11)

شيخ الشيوخ و بدر البدور و نور النور حلال المشكلات (12) المولى علاء الدين السمرقندى قدس سره²²⁴

ve evşāf-ı ‘aliyye ile mevşūf (13) ve bu ism-i ŷerīfle ma‘rūf mıdur? Biz eyitdik Ne‘am.

Pes ol Pīr eyitdi:

²²² Ey geminin sahibi ben imamların babasıyım.

Huzur içinde yürü, güvenliğini geri kazandın.

Kutup haber vermek için beni gönderdi.

Beni kendi makamında beklemeye devam etti.

Seyyid Ali denizin derinliklerine geldi.

Lütfuyla sizi kurtardı.

Hepimiz ona köle olmuştuk.

Siz de itaat edin pişman olmadan yolumuza girin.

İmdat ve yardım alametlerini göreceksiniz.

²²³ Ey Ebu'l-Feth Allah sana şifalar versin.

²²⁴ Namaz kılan, oruç tutan, imam olan, zahit olan, şeyhlerin şeyhi olan, sorunları halleden, iyi olan, ay gibi olan, karanlıktan kurtaran, nur gibi parlayan Mevla Alâeddin Es-Semerkandi (Allah sırrını mübarek eylesin).

(14) طوبى لكم يا اهل قرمان قد نظر الله اليكم بعين اللطف و الاحسان²²⁵

(15) didi ve her angı vilāyetde kim ol zāt-ı laṭīf tavaṭṭun itmiş ola. (27a) (1) Ol vilāyetüñ ḥalkını Ḥaḳḳ Te‘ālā āfāt-ı dünyeviyyeden ve beliyāt-ı (2) uḥreviyyeden emīn ider ve her angı kiři kim ol uṭb-ı ‘ālemüñ ṭarīḳine (3) gire ve evrādın süre zāhirde ve bātında sırrına ire ve zāhir (4) göziyle yāḥūd bātın göziyle cemālin bir kerre rü’yāda göre ol kişiye (5) Ḥaḳḳ Sübhānehu ve Te‘ālā yedi sa‘ādet virür. Evvelā şuverī ve ma‘nevī faḳr-ı (6) fāiḳadan ḥalāş ola. İkinci ‘inde’llāhi ‘abd-i ḥāş ola üçüncü her (7) maḥallde muzāyaḳada Hızır Nebī ‘aleyhi’s-selām ol mürīde sebep-i ḥalāş (8) ve cāy-ı menāş ola. Dördüncü ol mürīdiñ şan‘atı baḥr-ı ḥaḳīḳatda ve berr-i (9) ma‘rifetde şayd-ı ma‘ārif ve aḳnāş-ı ḥaḳāyik ola. Bişinci ervāḥ-ı ‘ulviyye (10) ve süfliyye ol mürīde işāl-ı menāfi‘[-i] ‘aliyye için fe-ḥāş ola, altıncı (11) ol mürīd fevā’id[-i] ma‘āriḳi taḥşil için ḳāmūs-ı müşāhedātde ḡavvāş (12) ola. Yedinci ol mürīd sa‘ādetlü kiři olub ve ‘aḳıbeti imān-ı kāmīl ile ḥatim (13) olub iblīs-i la‘īn aña zafer bulmayub kemālāt-ı lahūtiyye zātına (14) ḥavāş ola. Ba‘dehū ol pīr ağladı. Biz aña eyitdik: İy pīr-i mübārek (15) niçün ağlarsın? Pīr eyitdi: Ol ‘azīz-i mükerrem ve uṭb-ı a‘zam ḳadri (27b) (1) bilinmez yire düşdüğine ağlaram. Zīrā ol kāmiliñ vüçudı ekşer (2) aḥmerdür. Mişli bu ‘ālem-i imkānda nādirdür. Ol bir cevher-i ferddür ki vüçud (3) şedefinde ‘adīmü’l-emşāldur ki ol nūr-ı ilāhī ve baḥr-ı nā-mütenāhī (4) taḥt-ı vilāyetiñ şāhı ve semā-ı me‘rifetüñ māhı ol beḳā‘-i ḡalīzete’ṭ-ṭībā‘ı (5) düşmişdür. Gerçi ol emīr[-i] vilāyetüñ ve dilīr-i sa‘ādetüñ (6) ḳadr-i şerīfi ol diyārda bilinmez. Lākin

اشد البلاء على الانبياء (7) ثم الاولياء²²⁶

buyurulduğı üzre kibār-ı evlīyā’u’llāhdan idüğine (8) delīl[-i] celīl zuhūr idüb mübārek ḳademinde ol aḳsā mine’l-ḥaceri (9) olan ṭā’ife imtiḥānı ile nice ḥavāriḳ-ı ‘ādāt ve ṭavāriḳ-ı kemālāt (10) ve bavāriḳ-ı kerāmāt gelse gerek. *Yā evlādu’n-*

²²⁵ Ey Karaman ahalisi sizi tebrik ederim, size helal olsun. Allah size lütfuyla ihsanıyla ve şefkatiyle bakmıştır.

²²⁶ Sorunlar ve belalar en çok peygamberlere daha sonra evliyalara gelir.

*nebiyyi'l-hādī*²²⁷ (11) Zeyne'ye varduğda ol maḥzen-i künūz-i ledüniyye ve ma' den-i rumūz-ı ceberūtiyye (12) olan sulṭāna diyesiz ki ecdādında bir pīr-i kebīr saña selām[-ı] keşīr (13) ittiḥāf eylemişdür. Anı evḳāt-ı şālihada du' ā bi'l-ḥayırdan unutmayasız. (14) Rāvī eydür: Ol pīre eyitdik iy maṭla' -ı envār-ı Ḥudā ve manba' -ı (15) cūy-bār-ı şafā siz kimlersiz? Pīr eyitdi: Ene Muḥammed bin İdrīsi'ş-şāfi' (28a) (1) اذهبو بخير فقد²²⁸ Rāvī eydür: Bu kelāmı çünküm işitdik (2) ol pīre eyitdik iy pīr-i mübārek İmām Şāfi' i dünyādan intikāl (3) ideli ḥayli zamāndur. Pīr tebessüm idüb:

السلام نحن بالاشباح اموات (4) و بارواح احياء كما قراتم احياء عند ربهم يرزقون. وقد (5) قال النبي عليه المؤمنون لا يموتون. فكيف تنكر هذا بعد ما (6) شهدت به عليك عدول النصر و السنن قد حرّم الكذب رب (7) العرش قاطبة فالكذب سين باهل القرب و المنن.²²⁹

Çünküm ol (8) pīrden bu kelāmı işitdik aña eyitdik: İy pīr dünyādan intikāl iden (9) yine dünyāya gelür mi? Pīr tebessüm idüb ḥaḳāyıklı temeşşül-i ḥavāşşa (10) cāizdür. Biz eyitdik: İy pīr bize du' ā eyle. Pīr el ḳaldırub:

(11) اللهم عزّفهم و شرفهم و حرّفهم.

Rāvī eydür: Ol pīre (12) yaḳın varub elin öpmek diledik. Ayağın yere ḳaḳdı mināre (13) boyı havāya mürtefi' olub bize eyitdi:

لولا محبتكم لقطب (14) الاقطاب لما فتحت لكم و الباب و لما رديت سؤالكم و الجواب.²³⁰

(15) Ba' dehū havāda ḡayib oldı. Ol maḳāmda gemide olan hemrāhlardan (28b) (1) kırık iki kişi idi. Bu ḥāl ne ḥāldür diyü ḥayrān olub 'aziziñ (2) kemāline 'an şamīmü'l-ḳalb²³¹ imān getürdiler. Ve'l-ḥāşıl Mışır'dan yine (3) Ḳaraman'a sefer eyledik. Yine gemiye girüb deryaya şalındık. Cezīre-i (4) Ḳurş cānibine düşdük. Kāfir gemileri eṭrāfımızı aldı. İşimiz yamāna (5) vardı. Ḥazret-i Piriñ ṭarafına teveccüh idüb meded

²²⁷ Ey Peygamber'in çocukları.

²²⁸ Faydalar ve menfaatları toplamışsınız. Hayırla ve selmatle gidiniz.

²²⁹ Onlar Rabb'leri katında diridirler (Al İmran suresi. 169. Ayet). Hazreti Peygamberimiz dedi ki müminler ölmez. Allah c.c yalan söylemeyi yasaklar. Bunu nasıl inkâr edersiniz.

²³⁰ Kutbu'l-Aktab'ı sevmeseydiniz size ne kapı açardım ne de sorularınıza cevap verirdim.

²³¹ Can u gönülden, kalpten.

istedik. (6) Anı gördük ki İskenderiyye’de gördüğümüz meczûb mütemeşsil oldı. (7) Şeyhu’ş-şuyûh kıtbu’l-‘arîfîn dağı yeşil ‘aşâsı elinde çıkageldi. (8) Hâzret-i Şeyh ‘aşâsıyla deryâyı urub:

و ردّ الله الذين كفروا (9) بغیظهم لم ینالوا خیراً و کفی بالله المؤمنین القتال و كان الله (10) قویاً عزیزاً.²³²

Bu âyeti okudu. Fi’l-hâl deryâ ‘azîm hareket idüb (11) gemilerin ekşeri helâk oldı. Ğavş bizim gemiyi yedegine alub (12) Hâzret-i Pîr dağı ‘aşâsıyla sürerdi. Hemân sâ‘ at Silifke’ye (13) gelüb vâşıl olduk. Nazar eyledik ilimane gelmişiz. Bağıdık ne Hâzret-i Pîr (14) ve ne ğavş var. Hâk Te‘âlâ’ya şükûler eyledik. Gemiyi ilimanda bağlayub (15) yoldaşlarla ‘azm-i Zeyne eyledik. Hâzret-i ‘aleyisine dâhil olduk. (29a) (1) Bizi gördüğü sâ‘ at ²³³الطلاق و الطلقاء diyüb tebessüm (2) eyledi. Cümlemize himmet ile du‘â eyledi. Bey‘ at itdik. Evrâd-ı şerîfe (3) ta‘yîn eyledi. Ve ma‘ârif-i ladüniyye ile bizi toyladı. Şoḥbet-i şerîfeleri mürdeleri (4) zinde iderdi. Cemâl-ı şerîflerin bir kerre müşâhede eyleyen şâdiḳ (5) beşere-i mübârekelerinde envâr-ı zâtiyye tavâli‘in ve esrâr-ı lâhütiyye levâmi‘in (6) ve eṭvâr-ı ceberütiyye cevâmi‘in seyrân iderdi. Şâdef-i kemâlde dürr-i (7) ferîd ve baḥr-ı nevâlda bir cevher-i nazîr idi. Zât-ı maṭla‘i’t-tecelliyâtı (8) mir‘ât-ı ?? vechu’llâhi ve kemâlât-ı menba‘i’l-ḥayâtı âyât-ı liḳâ’u’llâh idi.

(9) رضي الله عنه و اتباعه و قدّس الله سرّه العزيز و جعلنا من اهل انتفاعه²³⁴

(10) el-Menkıbetü’s-sâdisetü.²³⁵ Kıdvetü’l-emşâl ve zübdetü’r-ricâl Hâce-i (11) Muḥammed Abdâldan böyle rivâyet olundu ki ğayṣu’t-ṭâlibîn ve leysü’l-kâmilîn (12) ‘allâme’i’l-milleti ve’d-dîn kıṭb-ı ricâlu’llâhi ecma‘în şeyhu’ş-şuyûh sultân (13) hikâyet eydür ki bir gün ol pîr-i rüşen-i zamîriñ ziyâretine vardım. (14) ‘İbâdetgâhına

²³² Allah inkâr edenleri kin ve öfkeleriyle geri çevirdi, onlar hiçbir hayra varamadılar. Savaşta Allah yardımcı ve zafer nasib edici olarak müminlere yetti. Allah çok güçlüdür, üstün ve galib olandır. Ahzap suresi 25. ayet.

²³³ Ey hayır elini iyilik için uzatan, ey fasih lisan sahibi olan merhaba.

²³⁴ Allah ondan ve tabilerinden razı olsun. Kaddesallahu sirruhu ve onun ilimden bize faydalı olmasına nasip eyle.

²³⁵ Altıncı menkıbe

dañil oldum. Baña teveccüh idüb benimle inbisât üzere (15) iken hâdım gelüb kapuya bir âdem geldi, iĉerü girmege icâzet taleb ider (29b) (1) didi. Hâzret-i Pîr baña eyitdi, İy hâce Muħammed bu gelen kişi münkir-i kerâmât-ı (2) evlîyâdur. Bizi imtiħâna gelmişdür. Zâmîrinde bizden tâze Hindistâncevizi (3) taleb itmek murâd idinmişdür. Gerĉi izhâr-ı kerâmât murâdım (4) degildür lâkin cenâb-ı kudsdan def en li-ikârihi izhâra izin olmuşdur. (5) Seyrândan ĥazzîderseñ ol ĥerîfe icâzet virelim iĉerü gelsin didi. (6) Hâce-i Muħammed eydür: Eyitdim ki iy zübde-i kümmelîn ol řaħşuñ kim idügin (7) ve niyyeti ne idügin neden ma‘lûmıñız olmuşdur. Hâzret-i Pîr tebessüm idüb:

(8) حدثني قلبي عن ربي اتاني هاتف من عند ربي و ساعدني (9) على كشف الضمير فأني وارث لا شك

في ورثة العلم من ذات(10) البشير انا ابن الرسول الهاشمي و فيضي منه يا ابن الخطير.²³⁶

Hâce-i (11) Muħammed eydür: Ol zamânda ben dañı müderris idim. Târîkat-ı kümmelîne sülûk (12) itmiş degildim. Ĥattâ sülûka bu menkıbe sebeb olmuşdur. Hâzret-i Pîriñ (13) mükâşifesine ve zâmâire ittilâ‘ına ĥayrân oldum ve eyitdim:

(14) اتيت الباب راجي انا عبد فار جوان اكون اليوم ناجي.²³⁷

Hâzret-i Pîr tebessüm (15) idüb hâdime ol kişi gelsün diyü buyurdı. Ol kişi geldi. Hâzret-i Pîriñ (30a) (1) elin öpdı, ve oturdı. Hâzret-i Pîr baña eyitdi. İy hâce Muħammed

(2) غمض عينيك و ادخل راسك في الجيب ليبرز لك ما خفي في مكين (3) الغيب.²³⁸

Pes Hâzret-i Pîr murâkâbeye vardı. Ben dañı gözüm yumub başımı (4) yaşama şaldım. Hemândem keşfim açıldı. Gördüm Hâzret-i Pîr baña eyitdi: (5) Yâ Muħammed var şarşu bağĉeden bir miğdâr Hindistâncevizi cem‘ eyle de (6) bu cânibe tez gel didi.

²³⁶ Kalbim Rabbim hakkında bilgi verdi. Öyle bir his (içinden gelen ses) geldi Allah bana yardım etti. Vicdan bulmaya (keşfetmeye) yardım etti. Şüphesiz ki ben ilmin varisiyim. Müjde ben hazreti Peygamber'in (Haşimi) oğluyum. Oğlu olarak onun ilminin varisiyim.

²³⁷ Kul olarak kapıya geldim. Ricam budur ki bugün kurtarılmış olayım.

²³⁸ Gözlerini kapat ve başını cepe koy ki saklı (görünmeyen şeyleri) ve gizli olanları göresin.

Meger Hindistân'a varmışız. Buyurdığı bağçeye (7) vardım kapu kaçdım içerüden bir güzel âdem gelüb kapuyı açdı (8) ve baña şafâ geldiñ gel içerü didi. Ben dañı içerü girdim. Meger ol bağçe (9) pâdişâhuñ milki imiş. Hindistân pâdişâhı köşkünde oturmuş. (10) Hicâb idüb bir aralıkda durdum. Pâdişâh beni yanına kığırdı icâbet (11) idüb yanına vardım. Yanında Hâzret-i Pîriñ münkir bizi imtiñhâna (12) gelmişdür diyü buyurdığı âdem oturur. Anı gördüm beni hayret aldı. (13) Göñlümden eyitdim: Ben bu kişiyce ceviz alub gitmege geldim idi. Bu hõd (14) Hindistânî imiş. Pâdişâh baña eyitdi. İy cüvân bu cânibe ne isteyü (15) geldiñ. Ben dañı aña hikâyeti eydivirdim. Pâdişâh kahkahâ idüb (30b) (1) eyitdi: İy cüvân sen meger dîvâne olmuşsın bu kişi benim dâmâdımdur ve hem (2) verzîrimdür. Bu Hindistân'a geleli çok zamândur. Ben ol kişiyce eyitdim: İy âdem (3) sen Rûm'da Seyyid 'Alî Semerqandî meclisine gelüb imtiñhân murâd iden kişi (4) degil misin? Ol merd eyitdi: Ne' am benem ve lâkin ol kazaya mürûr ideli on yedi (5) seneden ziyâdedür. Ben andan şöñra bu diyâra ticâret ile geldim. Pâdişâhuñ (6) vezîri ve dâmâdı oldum. Sen meger anı ne kıyâs idersin. Ben eyitdim: Dañı (7) bir sâ' at-ı nücûmiyye olmamışdur. Pâdişâh anı işidüb kahkahâ eyledi (8) ve eyitdi: Kişi saña tenkiye-i dimâg lâzımdur. Evvelâ mesâfe i' tibârıyla Hindistân'dan (9) Rûm'a bir buçuğ senede ancak varılır. Bu ne gâfillikdür ki benim huzûrında (10) böyle sefâhet idersin. Hâce eydür şermsâr olub sükût eyledim. Pâdişâh (11) eyitdi: İy kişi şan' atıñ var mıdur? Ben eyitdim dânişmend kişiyem. Buyurdi, (12) bir medreseye beni koydılar. Dânişmendler gelüb medârese-i ' ulûm iderdik. (13) Bir sene anda müderris oldum. Ba' dehû pâdişâh beni kâzîyu'l-kuzât eyledi (14) ve bir cârîye baña hibe eyledi. Teserri vâki' olub bir oğlum oldı. Ve bir kızım (15) oldı. Yedi sene anda oldum. Bir gün pâdişâh ile ol ma' hüd bağçeye vardık. (31a) (1) Hâtırıma Hâzret-i Pîr geldi. Beni ceviz cem' ine gönderdi. (2) ' Aceb nice oldı diyüb kapuya çıktım. Gördüm ki Pîriñ hâdimi (3) baña tiz tuğ Pîr saña muntazırdur. Ceviz getür didi, ben bağçeye girüb (4) bir hegbe ceviz doldurdum. Taşra çıktım. Hâdime geldim. Hâdim beni (5) alub Hâzret-i Pîre getürdi. Pîr tebessüm idüb

oğuyub hū lafzında ref^f -i şavt itdi. Şiddetinden (7) belinledim uyandım gördüm kendümi Pîr Hâzretlerinüñ savma^c asında Hâzret-i (8) Pîr ve ben ve ol münkir kişi otururuz. Hâzret-i Pîr eyitdi: İy hâce (9) hegbeyi ortaya koğıl. Bağdım yanımda hegbe durur tolı Hindistāncevizi (10) ortaya kodum. Hâzret-i Pîr elin hegbeye şokub cevizden iki dāne (11) baña ve bir dāne ol münkire viridi. Hemān ol şahş ağlayub Hâzret-i (12) Pîriñ ayağına düşdi. Tevbe ve bey^c at eyledi. Hâzret-i Pîr ol şahşa (13) eyitdi: İy ‘Abdü’l-Vāhid Hâce Muhammed’i Hindistān’da gördün mi ve kâzīyu’l-kuzāt (14) iken hükmin begendiñ mi ve senüñ vizāretüñ hāli niceydi (15) bildüñ mi? Diler misin yine seni manşıbıña gönderelim yoğsa du^c ā idelim. **(31b)** (1) Ehliñ evlādiñ bunda gelsün mi? Ve Hâce Muhammed’e olan vağ^c ayı siz (2) hayāl-ı hāb ve yāhūd haqīkatsiz serābdur kıyās itmeyesiz. Kerāmāt-ı evliyā (3) hayālāt ve mütehayyilāt degildir, haqāyıkdur. Ol şahş eyitdi: Fermān sulṭānıma (4) müfevvezdür. Bu faqīriñiz bi’l-külliyeye cenābıñıza teslīmdür. Hâzret-i Pîr baña eyitdi: (5) İy hâce Muhammed tayy-i mekān tayy-i zamān ve kerāmāt-ı evliyā çok mıdır. (6) İ^c tiğād itdiñ mi ben dağı fi’l-haqīka tayy-i mekān ve tayy-i zamān tayy-i mesāfe (7) muḥāl diyü bağş iderdim. Qalbimde gümānım qalmadı. İnşāfa gelüb tevbe (8) ve bey^c at eyledim. Manāşıb-ı fāniyyeyi terk idüb Pîre bende oldum. Hâzret-i Pîr (9) ol şahşa eyitdi: Yā ‘Abdü’l-Vāhid seni yine Hindistān’a gönderelim, (10) vizāretine varğıl, anda vezīr olğıl. Pādişāha pādişāhnāme (11) yazılsun, götürgil. Lākin Hâce Muhammed’i göndermege izin yoğdur. (12) Bizim hizmetimizde olsun. Siz ol canibe vardıkda bu hācenüñ (13) raht kumāşın ve cāriyesin ve evlādın bu canibe gönderesiz. (14) ‘Abdu’l-Vāhid bende-i fermānım sem^c en ve ṭā^c aten didi. Zāviyede kırk (15) gün muḥīm oldı. Biz aña bu hāl ne hāldur. Diyār-ı Hind’e ne taqrīb **(32a)** (1) sebebiyle vardıñ didim. ‘Abdü’l-Vāhid eyitdi: Pîr hâzretleri (2) saña murāqabe emr idüb sen murāqabeye vardıkda Hâzret-i Pîr dağı (3) hırqaya mübārek başın şaldığı gibi baña bir hālet göründi. Kendüzimden

²³⁹ Gaybın anahtarları onun karındadır. Ondan başka hiç kimse gaybı bilmez. Enam suresi. 59. Ayet.

(4) gâyib oldum. Kâzâ-i hâcet için taşra çıktım. Hemân bir murğ-ı (5) büzürk havâdan gelüb beni kapdı. Havâya getürdi. Şöyle yukarıya (6) çıktık ki dünyâ gözime bir mendîl kadar görindi. Andan göge yakın (7) vardık, gördüm melekler yüce âvâzlar ile

سَبَّوحٌ قَدَّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ²⁴⁰

(8) oğurlardı. Bir melek beni kapdı ve eyitdi:

ايها العاصي فقدان (9) الهلاك فاطرح الانكار ان رمت الفكاك تب قبل ان تقع في الشيايب (10) و تصرّع

الى الله لينجيك من العذاب هل ينكر الحق يا بطل بالخلد(11) عجل الى التوب قبل الموت و التكد.²⁴¹

‘ Abdü’l-Vâhid eydür: Cân [u] gönülden (12) tevbe-i naşûh eyledim. Pes ol melek beni yire indirdi ve Hindistân (13) pâdişâhına bir nâme ile beni gönderdi. Vardığım sâ‘ atde pâdişâha (14) vezîr oldum. Ve güveygü idinüb şahş-ı kebîr oldum. On yedi seneden (15) sonra siz geldiñiz kâziyyu’l-kuzât oldıñız. Lâkin bu aḥvâl-ı ‘ acîbe mânend-i (32b) (1) ḥayâl-ı ḥâb idi. Zîrâ kendümüzü yine Ḥâzret-i Pîriñ yanında oturur (2) bulduḡ diyü ta‘ accüb eyledi. Kırk günden sonra Ḥâzret-i Pîr buyurdi, (3) şâh-ı Hindistân’a nâme yazıldı. ‘ Abdü’l-Vâhid ḥâzır olḡıl diyü (4) buyurdılar. Ol daḡı ḥâzır oldı. Nâmeyi Pîr Ḥâzreti teslîm eyledi, (5) alub şehperine ḥamâ’il eyledi. Andan ‘azm-ı Hindistân eyledi. Ḥâzret-i Pîr (6) pîşqadem Bedre’d-dîne emr eyledi ki fuḡarâyâ emr eyle ‘ Abdü’l-Vâhid’i (7) teşyi‘ itsünler. Cümle ihvân ile bir meyil miḡdârı teşeyyi‘ eyledik. (8) Vedâ‘ a durduḡ nâgehân bir ‘ Arab Tañtûri çıkageldi. Bir deveyi (9) yedegine almış. Bize selâm virdi, ve eyitdi:

انا ابو طنطور(10) و قايد السمور اين عبد الواحدة فاليركب البعير الماجد فقد (11) امرت بجملة الى الهند

قبل ان يرتد اليه الزند يعني اليكم القطب (12) السيد الكبير السمرقندي الخطير العجل العجل.²⁴²

²⁴⁰ O pek münezzehdir pek mukaddestir meleklerin ve ruhun Rabbidir.

²⁴¹ Ey inkâr edenler helaka geliyorsunuz. Inkârdan vazgeçiniz. Ömür geçmeden tövbe ediniz. Allah’tan merhamet ve affetme isteyiniz ki azaptan kurtulun. Hakkı inkâr etmeyiniz. Acele ediniz ölmeyen tövbe ediniz.

²⁴² Ben Ebu Tantar. Abdulvahid nerede, bu şerefli olan deveye binsin. Onu vazgeçmeden önce Hindistan’a götürmem emredildi. Büyük olan Semerkandi. Tehlikeli olan Semerkandi acele edelim.

Be-dürüstî ‘ Abdü’l-Vâhid (13) bizimle vedâ‘ idüb Ebü Tañtūr’uñ devesine bindi. Ve gözümüzden (14) gâib oldı. Biz dağı Hâzret-i Pîre gelüb hikâyet eyledik. Hâzret-i Pîr (15) tebessüm idüb buyurdı:

انجاك عنايت خدايى باشد اخر كاربار (1) (33a) بارسبايى باشد انجاك جمال كبرىاى باشد سجاد نشين

كلى سياهي (2) باشد دران محبت كه محبت جاى كيرد عاقبت زهر ندارد كه (3) ياي كيرد.²⁴³

Hâzret-i Pîr eyitdi: İy Hâce Muḥammed Ebü Tañtūr bu aḥşām (4) senüñ cāriyeñi ve evlādıñı saña vāşıl ider ve saña müjde olsun kim (5) abdāldan olduñ. Ben dağı Hâzret-i Pîriñ elin öpdüm ve eyitdim baña (6) naşihat eyle. Hâzret-i Pîr eyitdi:

هر كه خواهد كه بهترين هم خلق (7) باشد نيزد اهل جهان راه تقوى بكيرد اندردين بر رضى

(8) خداورد يكسان.²⁴⁴

Çün şalât-ı mağribi kıldık hücreme girdim. (9) Ebü Tañtūr gelüb ḥānumānımı baña getürdi. Hâḫḫ Te‘ālā’nuñ ğarāyib (10) hikmetine ve ‘acāyib-i ḳudretine ḫayrān ḳaldım. Hâzret-i Pîre gelüb (11) ḫaber virdim. Tebessüm idüb iy Hâce Muḥammed Adbāl Hâzret-i (12) Bārī Te‘ālā’ya bu muḫāl degildür. Kerāmāt-ı ricāl ḫaḫdur. Ehl-i (13) i‘tizāl inkār iderlerse anlardan ehl-i kemāl gelmek muḫāl (14) olduğındandır. Ümem-i sālifede buncılayın kerāmet var idi. (15) Aşaf bin Berḫıyā Balḳīs’in taḫtın mesāfe-i ba‘ideden (33b) (1) ṭarfetü’l-‘aynda tiz getürdi. Ḳur‘ān buña şāhiddür. Ceddim ḫazretlerinüñ (2) ümmeti ḫöd ekremü’l-ümemdür. Böyle kerāmet anlardan zuhūr itmek sehl (3) nesnedür. Evlād-ı kirām ve ‘ırḳ-ı seyyidi’l-enāmdan olanlara böyle ḫavārıḳ-ı (4) ‘ādāt *eḳall mine’l-ḳalīl*²⁴⁵dür. Be-dürüstî bu ḫāriḳanuñ zuhūrı senüñ (5) işlāḫıñ için taḫdīr olunmuşdı. Zīrā sende eḫvāl-ı mi‘rācı (6) inkār ve kerāmāt-ı evlīyā ihtikār ve ṭayy-ı mekân ve zamān ğayr-ı (7) mümkindür diyü cerm iderdiñ. Hâḫḫ

²⁴³ Allah seni kurtarmış işin sonuna gelmiştir Cemal-i Kibriya'nın olduğu yer herkes seccade-nişan (namaz) olur Muhabbetinin yer aldığı sohbeta Akıbet zehir olmaz.

²⁴⁴ Her kim ki en iyi hulka (ahlaka) sahipse, dünyanın ehli Allah rızası için takva yolunu seçsin. Allah'ın iziniyle bu yolu seçeni Allah din içinde kabul edecektir.

²⁴⁵ Azdan da daha azdır.

Te‘âlâ seni inkâr zulmetinde kıomayub (8) bizim yüzimizden ikrâr nûrına idhâl idüb havâşş-ı ehlu’llâh (9) dâ’iresine idhâl ve abdâl zümresine münharit eyledi.

قل الحمد لله (10) على كل حال²⁴⁶

didî. Ben dağı fazl-ı Hakk’a şâkirü ‘ale’d-devâm zâkir (11) oldum. ‘İzzet sa‘âdet ol kişye ki buncılayın ‘adîmü’l-aqrân (12) ‘azîze bende ola.

Berü gel sırr-ı lâhûta (13) irelim.

Varub dâvûd u tâlûta irelim.

Görelim ‘âlemi hakk’a’l-yaqîn.

Girüb bâzâra hânûta irelim.

(14)Tuğalım Hâzret-i Pîriñ eteğın.

Dükenmez bâkî bir kuvvete irelim.

Nizâmî (15) bendedür Seyyid ‘Alî’ye.

Geliñ añunla behmûta irelüm.

el-Menkıbetü’s-sâbi‘ atü.²⁴⁷ (34a) (1) Seyyâh-ı eğâlim li-ma‘allâhi ve mellâhi sefâyni mine’llâh hâce-i (2) ‘îd u muhabbet ve server-i mevkeb-i sa‘âdet sulţânu’l-kümmelîn ‘âlâ’i’l-milleti (3) ve’d-dîn e’s-şeyhu’s-şuyûh Seyyid ‘Alî Semerandî kıddise sırruhu’l-‘azîz (4) hâzretlerinden Ğazanfer Bâbâ rivâyet ider ki hâzret-i şeyhü’s-şuyûh (5) pîr-i rüşen-i zamîr Seyyid ‘Alî Hâzretleriyle Bağdât’a sefer eyledim. Hâzret-i (6) Pîriñ hîdmet-i şerîfesinde olurdum. Ekşer evkâtta kârbândan (7) cüdâ olub tenhâca giderdik. Yolda râst geldigiz hayvân (8) gelüb Şeyh Hâzretlerinüñ ayağına yüz sürmeyince gitmezlerdi. Bir gün (9) kârbânüñ ardına kıalmışdıq. Tenhâda zıkrü’llâh iderdik gâh yirde (10) gâh havâda giderdik. Nâgehân kârbânüñ önüne bir mehîb arslan

²⁴⁶ Elhamdülillah de ve her zaman Allah’a şükür et.

²⁴⁷ Yedinci menkıbe.

(11) gelüb durdı. Halkı gerüye sürdi. Bu kez Hâzret-i Pîr iy arslan (12) maşlahat nedür didi. Arslan tabşîş itdi. Hâzret-i Pîr başın (13) şığadı ve kulağına kelâm söyledi. Arslan dahı Hâzret-i Pîriñ (14) kulağına hemheme eyledi. Hâzret-i Pîr ²⁴⁸ اذهب على باب الله تعالى didi. (15) Arslan bir tarafa ravân oldı. Kârbân halkı Hâzret-i Pîriñ kerâmetin (34b) (1) görüb hayrân oldılar. Pîriñ fazîletine ‘acebe kaldılar. Aḥşâma degin (2) gitdik. Şol mertebe yağmurlar yağub gökden ra‘d ve barḫ zîyâde (3) oldı. Şâ‘ iḳalar tetâbu‘ üzere nuzûl oldı. Kârbân halkı (4) hayrete düşüb nâlişe başladılar. Ol hâletde Hâzret-i Pîre (5) iy dervîş kerâmetiñ vardur, bize du‘â eyle diyü yalvardılar. Pîr (6) Hâzreti bu miḳdâr murâkabeye varub ba‘dehû başın kaldırub iy (7) ḳavm siziñ arañızda bir zâlim var imiş. Ka‘bede bir faḳiriñ bir (8) çuvâldızın uğurlamış. Ol faḳîr Harem-i Şerîf’e gelüb ol (9) zâlimden şikâyet eylemiş. Hâḳḳ Te‘âlâ dünki gün arslan göndermişdi. (10) Anı men‘ eyledik. Bu kez gökden şimdi ḡazab indi (11) def‘ ini ricâ eyledim. Hâtifden nidâ geldi ki:

ايا من فاق فوق (12) الاوليا

فلا تشفع لجميع الاشقيا

(13) فقد نصرورا ظلوماً قد جفانا

و ابكا عبدنا (14) عند الصفا

فلولا انك فيهم رفيقا

لما امهلتهم وقت النداء²⁴⁹

Ya‘nî iy cümle evliyânuñ fevḳine (15) tefavvuk eyleyen kişi eşḳiyânuñ zümresine şefâ‘at eylemegil. (35a) (1) Be-dürüstî anlar bir mübâlaḡayla zâlime yardım

²⁴⁸ Allah'ın kapısına git.

²⁴⁹ Ey cümle evliyanın fevkine tefavvuk eyleyen kişi.

Bütün eşkiyaya şefa'at etme.

Onlar bir mübalağayla zalime yardım etmişlerdir.

O zalim bize ce'fa etmiştir ve bir makbul kulumuzu sefa yanında ağlatmıştır.

Sen onlarla yol arkadaşı olmasaydın

Onlara müddet vermezdim.

itmişlerdür ki, ol zālīm (2) bize cefā eylemişdür ve bir maqbūl qulumuzı şafā yanında ağlatmışdur. (3) Eger sen içlerinde rıfķ şāhibi olduğun hālde olmayaydıñ (4) zamānına dek anlara imhāl olmazdı. Pes bu qavm mābeynlerin (5) teftiş itdiler. Ol quvāldızı ğaşb iden zālīmı buldılar. (6) Vāfir melāmet itdiler, alub Hāzret-i Pīre getürdiler. Tevbe ve telkīn (7) ta‘ līm eyledi. Cümlesi oqumağa řürü‘ eylediler. Hāzret-i Pīr bunlardan (8) quvāldızı alub benim elime virdi. Ve kārbanbaşı yanıma qoşdı, (9) ve eyitdi. Yā Ğazanfer bu quvāldızı kārbanbaşıyla şāhibine (10) ulařdırıñ. Ve aña bizden selām idesiz. Bizim hātırımız için (11) bu qavmı ‘afv eylesün. Eger quvāldızı ol kişiye varmazsa bu qavm (12) bundan öte geqmeqe mecāl olmaz. Ben Pīre sem‘ en ve tã‘ aten diyüb (13) kārbanbaşı eydür: İy dervīř deli misin? Ka‘ be bu araya yigirmi (14) günlük yoldur ve hem yollar qorqulukdur. Biz iki kiři Ka‘ beye varmaq, (15) nice mümkündür. Hāzret-i Pīr tebessüm idüb buyurdı: İy kārbanbaşı (35b) (1) biz dağı Ka‘ be’nün haremideyiz hemān Mekke řol cebeliñ ardındadır. (2) Sen inřā’a’llāhu Te‘ ālā şülüş-ü leylden evvel varub hem gine dönersin. (3) Bābā Ğazanfer eydür: Hāzret-i Pīr اذهب²⁵⁰ في امان الله diyü buyurdu. (4) Ben quvāldızı alub Hāzret-i Pīriñ iřāret buyurduğı cānibine (5) geldik. Qırq birinci adımda Mekke’ye geldik. ‘ Aceb ol ādemi qanda (6) buluruz. Hāzret-i Pīre su’āl idemedik diyü fikir eyledik. Anı gördük. (7) Bir ‘ arab qıqageldi. Bize eyitdi siz kimlersiniz? Biz eyitdik: Semerqandī (8) sulţānuñ bendelerindeniz. ‘ Arab devesinden inüb yanımıza geldi. (9) Quvāldızı getürdiñiz mi didi. Biz eyitdik ne‘ am getürdik. Hem Hāzret-i Pīr (10) quvāldız şāhibine selām eyledi. Ol qavim andan ricā eyledi, (11) ‘afv itsün didi. ‘ Arab eyitdi: Qabūl itdik ve ‘afv eyledik. (12) Qıţbu’l-aqtāb emrine muhālefetimiz olmaz. Geliñ deveye binin sizi (13) qavma vāřıl idelim. Qıţbuñ fermānı budur. Biz dağı deveye bindik. (14) Ol ‘ Arab öñce giderdi. Hayli zamān gitdik. Ta‘ accüb eyledik ki (15) biz gelürken Mekke’ye tez geldik. şimdi üç sa‘ ātten ziyāde oldı. (36a) (1) Dağı varamazız yoşsa ‘ Arab yolu hilāf mı gitdi ola. Be-dürüstī (2) ‘ Arab bize baqub eyitdi: İy ma‘ kūs endişli ağmaqılar siz

²⁵⁰ Allah’a emanet olunuz.

gelürken (3) k̄uṭbuñ himmeti atına binmişdiñiz yigirmi günlük yolu ʔarfetu'l-ʕaynda (4) kaṭʕ itmege bāʕ iş ol idi. Şimdi bindigiñiz deve evtādlarıñ (5) maṭbahı devesidür. K̄uṭb atıyla evtād devesi bir mi olur. (6) İşde menzile geldiñiz deveden iniñ. Deveyi çökerdi, deveden (7) indik. ʕArab bize eyitdi: Ol sizi gönderen P̄iri sehl görmeniz, (8) ol zamānuñ k̄uṭbidür. Cümle aḳṭābuñ şehinşāhıdır. H̄aḳḳ (9) Teʕālā'nuñ esmā'ı şerīfesi ʕadedince aḳṭāb vardır. Cümlesinüñ (10) serdārına k̄uṭbu'l-aḳṭāb dirler. Şerīfū'n-neseb münīfū'l-ḥaseb (11) H̄azret-i Şeyḫ ʕAlī Semerḳandī ḳuddise sırhu'l-ʕazīz ḥālā cümle (12) aḳṭābuñ k̄uṭbidür. Ol çuvāldızı ğaşb olunan kişi (13) evtādıñ k̄uṭbidür. Yine şeyḫü'ş-şuyūḫ Seyyid ʕAlī Semerḳandī'nüñ (14) perverdesidür ve ḳadīmī bendesidür. Ol ḳavma H̄azret-i k̄uṭbuñ (15) ḳadrin bildirmek için çuvāldızı ğaşb eden kişinüñ (36b) (1) ve anı şıgındıran ḳavmuñ taḳrīʕine teveccüh eyledi. H̄azret-i P̄ir (2) anlar yoldaş olmasaydı cümlesi izn-i H̄aḳḳ ile helāk olurdu. (3) H̄azret-i k̄uṭbuñ ol helāk defʕine sebep taḳdīr olunmuşdı. (4) Dünyāda murāfaḳatın idenler ğazabdan ve helākdan ḥalāş oldılar. (5) ʕİzzet-i ebediyye şunlara olur kim tariḳine girüb himmet-i ʕaliyyesine (6) vāşıl olalar. Be-dürüstī ḳavma varub bu kelāmı diyesiz. Anlara (7) ʕafv ve meded ve ʕaṭā ve iʕānet yine ḥazret-i k̄uṭbdan olmuşdur. (8) Ḳadrin bilüb himmetin ve duʕāsın alsunlar. Fırşatı fevt (9) itmesünler diyüb ol ʕArab ğāib oldu. Bābā Ğazanfer eydür: (10) ʕArab gidicek kārbanbaşı ḥayrān olub baña eyitdi. (11) İy ʕazīz bizim bir müşkilimiz vardır. H̄azret-i k̄uṭbdan ricā (12) idesin. Eger ol müşkilimi defʕ iderse cān ü dilden aña (13) bende olurum. Muḥabbetim ezʕāf [u] muzāʕafa olmak muḳarrerdür. (14) Biz aña eyitdik: Müşkülüñ nedür beyān eyle. Kārbanbaşı (15) eyitdi: Biz Bağdād pādīşāhınüñ bāzırgān başısıyım (37a) (1) Pādīşāh bize bir ḳıymetlü cevher virmişdi kim, Rüm ḥarācı degerdi. (2) Anı Rüm ḥakkāklarına şayḳal itdirüb gine pādīşāha iletsem (3) gerek idi. Bağdād'dan çıḳduğımız gün şaṭ kenārına ḳonduḳ. (4) Ābdeste vardım. Cevheri bir kīseyle ḳoynuma ḳomuşdum. (5) Cevher şaṭıñ içine düşdi. Ğavvāşlar ihzār eyledim. Çok (6) iḳdāmlar eyledim. Cevheri bulmadım. Bu cānibe çıḳdım geldim. ʕAceb (7) k̄uṭbu'l-aḳṭāb bu derde çāre idebilir mi ola. Zīrā pādīşāha (8) ne cevāb iderim. Ol ğamdan lā-yaʕḳilem, eger p̄iriñiz bu

derde çare (9) iderse aña on biñ altun nezrim olsun didi. Bābā Ğazanfer (10) eydür: Ben eyitdim iy bāzırgānbaşı bizim şimdiki hālimizi gördüñ. (11) Bunda şübhe kalmadı. Ricā budur ki k̄uṭbu'l-aḳṭāb senüñ müşkiliñi (12) def eyleye. Hele vaḳt dār oldı. K̄uṭbuñ ḥazretine varalım (13) didim. Sūr'at idüb gelüb kavma vāşıl olduk. Pīr ḥazretine (14) geldik. ' Arabiñ ḥikāyetin taḳrīr eyledim. Ve kavma daḡı ḥikāyeti (15) kārbanbaşı eydivirdi. Cümlesi pīriñ ayağına düşüb bey'at (37b) (1) itdiler. Ma'zūr olsun sulṭānım ḳadriñizi bilemedik didiler. Ḥazret-i Pīr (2) eyitdi: İy iḥvān sizlere faẓl-ı Raḥmān hemrāh olmuşdur. Mazlūmuñ (3) āhından ḥazer lāzımdur. Ḥadıṣ-i şerīfde ²⁵¹ الظلم ظلمات يوم القيامة (4) buyurulmuşdur. Ba' dehū ol menzilden geḳüb Baḡdād cānibine revān (5) olduk. Kārbanbaşı Ḥazret-i Pīre aḥvālin i' lām eyledi. Ḥazret-i Pīr (6) ḡayr ola didi. İnşā'a'llāhu Te'ālā Baḡdād'a varıldıḳda kārbanbaşı (7) Ḥazret-i Pīri ḡānesine²⁵² da' vet eyledi, ḳondurdu. (8) Bī-nihāye ikrām eyledi. Pīr rūşen-i zamīr şabāḡ namāzın ḳıldıḳdan şoñra (9) kārbanbaşı daḡı Ḥazret-i Pīr ile ol maḡalle geldi ki anda cevheri (10) zāyi' eylemişdi. Ḥazret-i Pīr tecdīd[-i] vuzū idüb iki rek'at (11) namāz ḳıldı. Ḥatm-i Ḳurān-i Mecīd eyledi. Ba' dehū şu kenārına gelüb (12)

يا مالك الماء اخرج كيس صاحبنا

ان كنت للقطب بالتسليم (13) مصطحباً

اسمع ندائي و عجل بالخروج اذا تلقى وفاتاً

(14) و تبرع اتت مرتحياً²⁵³

bu kelām-ı manzūmı bir kerre söyleyüb (15) bir laḡza murāḳabeye vardı. Anı gördük ki, şu ḡarekete geldi. (38a) (1) Şudan bir aḳ şaḳallu ḳişi ḳıḳdı, yüzi ādem yüzine benzer velī (2) balıḳ teni gibi teni var. Bir ' acāyib luḡat ile söyler. Biz añlayamadıḳ. (3)

²⁵¹ Zulüm kıyamet gününde zalime zifirī karanlık olacaktır. (Hadis-i şerif)

²⁵² ḡāne kelimesi sehven ḡ (ح) ile yazılmıştır.

²⁵³ Ey suyun sahibi arkadaşımızın torbasını çıkar.

Eğer Kutb'a eşlik ettiysen teslim et.

Benim çağırımı dinle ve acele et. Eğer bir ölümle karşılaşsan

Rahat bağdaş oturup öl.

Ḥazret-i Pīr başın ƣaldırub añun luğatı üzere söyledi. Pīrin (4) kelāmuñ dağı añlamayadıƣ. Ol řu ādemi yine řuya ƣaldı. Pīr (5) yine murāƣabeye vardı. Żuḥā vaƣtine dek eglendi. Yine ol ādem (6) ƣıƣdı, birkaç lafz dağı söyledi ve kīseyi bi-‘ aynihi ƣařra bıraƣdı (7) Ḥazret-i Pīr aña luğatınca du‘ ā eyledi. Merdum-ı āb yine selāmlayub (8) řuya ƣaldı. Ḥazret-i Pīr kīseyi kārbanbaşınıñ eline virdi. (9) Kīseyi aƣub iƣinde cevheri gördi. Ḥaƣƣ’a ḥamd ü řenā idüb (10) Ḥazret-i Pīriñ ƣademine bař ƣodı. Ḥazret-i Pīr eyitdi: İy (11) kārbanbařı sen bu kīseyi dūřürdükte bir balıƣ yutmuş, Baḥr-ı (12) Muḥiṭ’e gitmiş. Ne buyurursız didi. Ben dağı eyitdim: Var elbetde (13) Baḥr-ı Muḥiṭ’e balıƣı bulub kīse ile cevheri getür. Ol dağı muḥālefet (14) itmeyüb Baḥr-ı Muḥiṭ’e varub balıƣı bulub cevheri bize getürdi. (15) Żuḥāya degin elgenmege bā‘ iř bu idi. İmdi bu ƣıřşayı zinhār kimseye (38b) (1) dimegil didi. Kārbanbařı eyitdi: İy server-i kümmelīn padiřāḥ baña (2) eydürse niĉün bu gevheri iřlāḥ itdirmediñ ben ne cevāb vireyin. (3) Pīr Ḥazreti tebsüb idüb cevheri aldı řu kenārına geldi. Bu kerre (4) ²⁵⁴ايها الحيتان diyü nidā eyledi. Fi’l-ḥāl řu yüzi balıƣdan (5) görünmez oldu. Balıƣın birisin ƣutub ƣulaƣına söyledi (6) ve cevheri aƣazına virdi. Yine şaldı ve geldi. Murāƣabeye vardı. (7) Balıƣ ģāib oldu. Kārbanbařı müteĝĝayir oldu. Ḥazret-i Pīr (8) başın ƣaldırub eyitdi: Niĉün müteĝĝayir olursın. Ol balıƣ (9) cevheri zāyi‘ iderse yirine saña biñ dāne cevher virelim. (10)

ايها الحيتان بالجواهر اخرجوا²⁵⁵

buyurdi. Yine řu yüzi balıƣdan (11) görünmez oldu. Her birinüñ aƣazında cevher vardı. Gelüb kenāra (12) şalub girü řuya şalırdı. řu kenārı cevāhirle pür oldu. (13) Ḥazret-i Pīr eyitdi: İy kārbanbařı şübheye varmaya bu cevāhir (14) cümlesi senüñ cevheriñe pāyından olsun. Cevhere naşar eyledik. (15) Her birisi bāzircānbaşınıñ cevherinüñ biñine deĝerdi. Bāzircān (39a) (1) başı tevbe ve istiĝfār eyledi. Ḥazret-i Pīr yine ‘ ālem-i murāƣabeye (2) vardı. Bir zamāndan řoñra ol ma‘ hūd balıƣ gelüb cevheri getürdi (3)

²⁵⁴ Ey yunuslar gelin.

²⁵⁵ Ey yunuslar incileri ƣıkartın.

ıslâh olunmuş bâzîrgāna teslîm eyledi. Hâzret-i Pîr balıklara emir (4) eyledi. Yine cevherlerin aldılar. Bir dānesin Hâzret-i Pîr bâzîrgān (5) başına bağışladı. Bizden saña yâdigâr olsun didi. Bâzîrgānbaşı (6) Hâzret-i Pîriñ elin ve ayağın öpdi. Bendeḥāneye gidelim didi. (7) Hâzret-i Pîr eyitdi. Şimden şoñra maşlahat tamām oldı. Senüñ (8) ḥāniña varmağa ve Bağdād içinde durmağa bize izin ḳalmadı. (9) Hemān saña vedā‘ olsun. Her ne zamān kim bir maşlahat düşerse (10) bizden meded taleb eyle bi-fazli’llāhi Te‘ālā saña meded irişür diyüb (11) benim elime yapışdı. Ḳıble tarafına teveccüh eyledi. Bir bulut peydā olub (12) bizi ḳapladı. Kārbānbaşınıñ gözünden nihān olduḳ. Bulut (13) ref‘ olduḳ gibi baḳdım. Kendimizi Mekke-i Mūkerrem’de Maḳām-ı Ḥalīl (14) yanında buldum. Ḥaḳḳ Te‘ālā’nuñ ḳudretine ve Hâzret-i Pîriñ kemāline (15) ḥayrān oldum. Hâzret-i Pîr baña eyitdi:

يا غضنفر الاحرار صدور (1) (39b) قبور الاسرار لا تكشف السرّ و احذر مني ان كنت ترجو (2) من

الاقطاب احساناً²⁵⁶

Ben daḥı ²⁵⁷العبد عبدكم و الامر امرکم و العبد عبدكم (3) himmet-i ‘aliyyelerine mazḥar ve ḥayr du‘ālarına nā’il oldum.

اللهم (4) ارزقنا الوقوف على اسراره²⁵⁸

el-Menḳıbetü’s-şemāniyyetü.²⁵⁹ Ḳıdvetü’z-zuhād ve ‘umdetü’l-evtād Aḥmed Ḥalīfe ki Aḥmed Beg (6) dimekle meşhūr ve Ebu’llātı?? nām mevzi‘ de maḳbūrdur. (7) Ol şîr meşıyye-i kerāmet ve emîr kûşe-i selāmet eydürki. İbtidā-i ḥalimde (8) ḲaramanoḒlu Sulṫān İbrāḥîm Hâzretlerine ḥıdmet iderdim, (9) şüretā beglerden idim. Lākin sırren dervîşlerden idim. Ḳanda kim (10) bir ehlu’llāh işitsem yanına āb-u²⁶⁰ revān gibi aḳardım ve ma‘rifetinden (11) çirāḒım yaḳardım. Tā şol ḥadde deḒin kim sarrācu’l-

²⁵⁶ Ey özgürlerin aslanı ve sırların mezarı. Eğer kutuplardan ihsan (iyilik) istiyorsan sırrı ortaya çıkarma (keşfetme), dikkatli ol.

²⁵⁷ Emir senin emrin, kölen senin kölendir.

²⁵⁸ Allah’ım sırlara sahip olmayı nasip eyle.

²⁵⁹ Sekizinci menekibe.

²⁶⁰ İzafet kesresi u harfi ile yazılmıştır.

kümmelîn (12) şeyhu's-şuyüh kutbu'l-aqtâb pîrimiz Seyyid 'Alî Semerqandî kudisse sırruhû Hazretleri (13) Karaman diyârın münevver ve Larende şehrini esrâr-ı ladünniye tayyibe ile (14) mu'athtar eyledi. Bir gice câme-hâb üzerinde oturub (15) tenhâ hânda olurdum. Nagehân kıbleden yaña divâr şağ olub **(40a)** (1) iki cüvân çıkageldiler. Ben dağı vehme düşüb ayak (2) üzerine geldim. Kılıca yapışdım. Ol cüvânlar bana yaña eyitdi:

يا امير (3) هل يحارب السفير.²⁶¹

Ya'nî pek elçi ile muqâtele cā'iz olur mı? (4) Ben anlara eyitdim: İy bî-edebler bu zamânda benim câme-hâbım olan (5) yere girmek ne ma'kül hareket olur. Anlar eyitdiler: Yâ amîr 'abd-ı ma'mûra (6) edepsizlik taşavvurı tahayyülât-ı bâtıla ve taşavvurât-ı 'atıladandur. (7) İşitmediñ mi

لا ينبغي للعبدان ان يفعل الا ما امره سيده²⁶²

nizâ' (8) lafızda mefhûm olmaz. Seni kutbu'z-zamân da'vet eyledi, (9) turmağıl hemân gidelim. Ben anlara eyitdim kutb-ı zamân qandadır? (10) Anlar eyitdiler Larende'de olur. Ben eyitdim Larende bu aralığa (11) hayli mesâfedür, hem gice yolda gidilmez. Anlar eyitdiler: İy Emîr (12) tur yukaru 'inâd itme yoğsa şimdi bi-izni'llâhi Te'âlâ cāmıñı (13) uşulinden qoparırlar, helâk olursın. Ben dağı tecrube için (14) anlara muhâlefet eyledim. Hemân ol iki cüvân yiri bir kezden (15) depdiler. Hemândem zelzele peydâ oldı. Hânenüñ erkânları **(40b)** (1) hareket idüb topraklar nişâr olmağa başladı. İsti'âze ve bismi'llâh (2) ve Âyete'l-Kursî okudum. Bu cüvânlar eyitdiler: İy Emîr du'âyı qogıl. Biz (3) ervâh-ı habîşeden degiliz ki bizden isti'âze idesiz. Biz ervâh-ı (4) muqaddese ve ricâl-i gaybdan kutbu'l-aqtâb huddâmıdanız. Emr-i Haqq ile (5) kutb sizi da'vet eylemişdür. İcâbetden gayrı çâre yoğdur. Aşmed Beg (6) eydür. Hâh u nâ-hâh ayak üzre durdum. Bunlar dağı geldikleri (7) yirden çıkdılar. Ben

²⁶¹ Ey emir elçiye savaş açılır mı?

²⁶² Kullar sadece efendilerinin dediklerini yaparlar.

kapudan taşra çıktım. Kapuda hazır bir (8) at durur. Üzengüye yapışdılar. Beni ata bindirdiler. Hemândem (9) at berq-i hâţif gibi gitdi. Fi'l-hâl Karaman Larende'ye geldik. (10) Hâzret-i Pîriñ maqâmına geldik. Ol cüvân izin dileyüb (11) ba' dehü beni Pîriñ tenhâsına qodılar. Hâzret-i Pîri gördigim (12) gibi endâmımı lerze tütüdi. Serâser saçlarım ürperdi. ' Aqlım (13) başımdan şaşdı. Hâzret-i Pîr tebessüm idüb

لا تخف أنك (14) من الامنين²⁶³

didı. Ba' dehü otur diyü işâret eyledi. Emr-i (15) şerîfine imtişâlen oturdum. Baña luţf idüb

مرحبا ای (1) چشم پدر مرحبا ای شهریار شاوغر

خبر مقدم شهپر (2) مرغ قدس هم شه تحت مناور

نا مورمن برای تو باین (3) حای امدم تو ندائی جنبش ما ای پسر

زود بیا سوی (4) پدر جان پدر کوشناسی سر فرهنک سپر²⁶⁴

Ahmed Beg eydür: (5) ' Aqlım başıma geldi. Hâzret-i Pîriñ mübârek dizin öpdüm. Ve lisân-ı (6) i' tizâr ile eyitdim:

Zerre-i nâcize luţfuñ oldu iy ' âlî (7) cenâb.

Geldi vuşlat, gitdi firqat, qalmadı dilde hiçâb.

(8) Hâmdüli'llâh bu faqîri hâkdan ref' itdiñiz.

Zâ'il oldu cümleten (9) ğam, hiç görünmez ıztırâb.

İy şeh-i taht-ı vilâyet pâdişâh-ı mülk-i (10) dîn,

Server-i erbâb-ı hikmet mihter-i ehl-i şevâb,

²⁶³ Korkma güvendesin. El kasas suresi. 31. ayet.

²⁶⁴ Ey değerli kişi merhaba, hoş geldiniz bu şehire safa getirdiniz. Sen Kudüs şehrinin kuşusun ve bu şehiri aydınlattın. Ey meşhur olan ben senin için buraya geldim. Ey oğlum sen bizi teşvik etmek için seslendin, sevgili oğlum çabuk gel, ilmi ve maarefet engelleme sırrı söyle.

Zāt-ı pākīñ gün (11) gibi zāhir görünür gözlere.

Līk nā-bīnā olanlar görmez (12) iy kāmyāb.

Bilmeyen nādāna bildir zātıñı eyle kerem.

İy kerem kāmı (13) ğarībim albüme saç zerre-ı āb.

Bī-bedelsin anladım iy cevher-i (14) yaktā seni.

Ma' deniñden vir haber ref' eyle yüziñden niāb.

(15) Amedi řād eyle řāhım luf-ıla güldür anı.

Çün anı üftāde ıldıñ (41b) (1) vir aña řāfī cevāb.

azret-i Pīr tebessüm idüb buyurdu. İy Emīr Amed (2) bizimle āşınālī ezeliğür ve te'ārūf 'ālem-i ervāda āşıl (3) idi. Nihāyet 'ālem-i eřbāda ta' rīfe itiyāc vardır. Bu dā'īñize (4) pākende deryā-ı Semerand ve āverend-i Māverā'u'n-nehir ve Tařkend (5) ve Ercümend-i Buārā ve Ercümend-i 'allāme-i iredmend ıdveti (6) ricālu'llāh ve 'umdetu ev 'ālī cibālu'llāh ceddım rasūlu'llāh (7) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem nāmım řey 'Alī bin e's-Seyyid Yayā el-mutevekkili 'alā'llāhi (8) yā Emīr Amed a Te'ālā bizi bu diyāra ramet olmak içün (9) gönderdi. Dedem atemü'l-enbiyā 'aleyhi's-selāmuñ icāzetiyle (10) gelmiřimđür. Nitekim ceddım atemü'l-enbiyādur. Ben daı atem-i evlīyāyam. (11) şimden řoñra benim mertebeme irişür velī gelmez. Zīrā vilāyet (12) ve kerāmet ve keşif ve sırr ve kemāl ıyāmete degin benim şariatımda (13) vaz' olunmuşdur. Cümlesi benim rüāniyyetimden bař olur. (14) Yā Emīr Amed ceddım bu bendesin bu şarafa gönderdikde andan (15) on iki tufe ricā eyledim. Ceddım izn-i a'ıla ol tufeleri benden (42a) (1) diriğ tutmadı. Evvelkisi benim şariatım cümle esrār-ı ledüniyyenüñ (2) manetimi?? ola cümle şarilerde olan kāmilleriñ feyzi benim řariatımıñ (3) yanbū'ından ola. İkici sā'ir şariatda olanlar kır yılda (4) taşıl idicekleri kemālātı benim şariatımda olan řādıqlar (5) yedi erba'inde tekmīl ideler. Üçüncisi benim şariatımda olan (6) sālīklere

şaṭḥ ‘arız olmaya sülûkları zındık ve ilhâddan (7) ḥulûl ve tenâsuḥdan ve ehvâ’-i bâtiladan ve zeyğ [u] zeleden ve reyb-i (8) zağaldan ve ḥiyel-ı şeyṭâniyyeden ve tesvîlât-ı nefsâniyyeden ve ḥavâṭır-ı (9) rediyyeden ve zamâyir-i ğariyyeden ve ahvâl-ı ğaltıyyeden ve şığâl-ı (10) şabtıyyeden ve cemî‘ aḥvâlde ve maḳâmâtı zevâl-i ma‘rifetden (11) maşûn olalar. Dördüncüsü benim ṭarîḳatımda olan mücâhidler nüfûs-ı (12) ma‘kûs şürûrından ve maḳâm-ı iṭmînân ğurûrından ve vaḳtın ğaflet ile (13) mürûrından ve mürîd ḳuyûda düşmekle ḥayretde iken vaḳtın (14) hicvi?? ile bî-hüde ‘ubûrından emîn ola. Bişincüsü dâire-i (15) şerî‘atde iken ‘amâdan ve ‘arşa-ı ṭarîḳatımda iken cefâdan (42b) (1) ve lucc-e ma‘rifetde iken şaḳâdan ve zirve-i ḥaḳîḳatde iken mâ-sivâya (2) iḥṭilâtdan ve fenâdan öñdin baḳâdan ve beḳâ ender beḳâdan (3) soñra fenâdan maḥfûz olalar. Altıncüsü bidâyetleri nihâyetlerine (4) mevşûle ve nihâyetleri itişâl dâim ile mevşûfe ve meşmûle ve (5) ḥayrânları sefâyin-i hidâyet ile biḥâr-ı ma‘neviyye üzerinde (6) maḥmûle olmaḳ müstemir ola. Yedincüsü mürîdlerim murâda vuşûlde (7) ‘usret çekmeyeler dâyim mezîde olalar noḳşândan müberrâ olalar. (8) Sekizinci ṭarîḳatımda olan sâlikleri zâhirlerinde ḥalîfelerim (9) âdâblarımla işlâḥ ideler. Bâṭınlarında benim himmetim ve sırrım (10) ve mededim ve kerâmetim mutaşarrıfa olub murâḳabelerinde ve ‘âlem-i (11) rû’yâlarında vâsıtasız anları irşâd iden benim rûḥâniyetim (12) ola. Toḳuzuncüsü benim mürîdlerim iblîs mekrine tuṭulmaḳdan (13) ve imânları zevâle düşüb i‘tikâdlarına küfür ḳatılmaḳdan (14) ve ‘ayne’l-yaḳîne irdikden soñra helâk vâdîlerine atılmaḳdan (15) maḥfûz olalar. Onuncüsü benim ṭarîḳim üzere olan mürîdlerime (43a) (1) Ḥâzret-i Ḥızır Nebîñüñ himmeti yâr ola. On birincüsü (2) ḳanda kim benim mürîdlerim dernek ideler gerek ‘ilm-i tevḥîd derneği olsun. (3) Ol meclisde Ḥızır Nebî ‘aleyhi’s-selâm ḥâzır ola evvelinde bulunmazsa (4) elbetde du‘â maḥallinde buluna. Taḥallûf itme ve ricâl[-i] ğaybuñ (5) her fırḳasından elbetde ol meclisde birisi buluna ve du‘âları (6) redd olunmaya, müstecâb ola. On ikincüsü benim ṭarîḳime bir mürîd (7) duḫûl iderken ve ḥalîfelerimden bey‘at ve telḳîn iderken (8) ve ceddım ‘aleyhi’s-selâm baña ta‘lîm eylediği ḥuṭbe oḳunurken ḥâzır olan (9)

olalar (10) ve eger ol meclisde Yahūdi Naşārā daḥı bulunursa anlara imān[-i] kāmīl (11) naşīb olub maḡfūr olalar. Yā Aḥmed bu ricāları ceddīm ‘aleyhi’s-selāmdan (12) eyledigimde ceddīm ‘aleyhi’s-selāmuñ ravḥa-ı muṭahharası şaḡ olub (13) dest[-i] pürkeremlerin bu bendesine uzatdı²⁶⁶ بايعني يا ولدي²⁶⁶ (14) didi. Ol maḥallde bey‘at eyledim. Elime bir nāme virdi. Ol nāme (15) yeşil ḥaṭla yazılmış içinde bu ebyāt var idi: (43b)

اجبت فافرح (1) بفضل الله يا ولدي

اغائك الله بالارفاذ و الممد

ابشر و بشر (2) عباد الله قاطبة

من جاء يسعى الى الاحسان بالخذ

(3) يا طاهر التسل من و افاك ملتجياً

لم ينكت البيع بل يمشي (4) على الصد

ذاك الذي جلّ في الدارين مرتبة

و اجمل العيش (5) في الفردوس بالسمد

طوبى لعبد نامناً بضرتك

قد فاز بالوصل و الخيرات والعدد²⁶⁷

Yā Emīr Aḥmed ol nāmede beşārāt-ı (7) laṭīfe ve işārāt-ı şerīfe vardur ki nicesin keşfe icāzet (8) olmaz. ‘Uḡl-ı beşeriyye idrākinden zuhūle düşer. Aḥmed Beg eydür: (9)

²⁶⁵ Allah bütün mümin ve müslümanları affetmiştir. Amellerin karşılığını vermiştir.

²⁶⁶ Ey oğlum bana biat et.

²⁶⁷ Cevabı verdim. Allah'ın sana verdiği nimetlere sevin.

Allah sana nimet verdi yardım etti, sevin.

Mutlu ol ve bütün insanlara müjde ver.

Sana kim sevgiyle geliyorsa, ey temiz olan nazik olan

Sen de onu sevgiyle karşıla.

İnsanlara dünyada iyilik yaparsan o iyiliği ahirette bulursun.

Dünyaya önem verme dünya fani önemli olan ahiret.

Böyle yapınca hem dünya hem de ahiret kazanmış olursun.

Böyle yapana helal olsun cennet kazanır.

Pîr Hâzretlerinüñ elţâf-ı ‘aliyyesinden mest oldum. Ayağına (10) düşdüm. Bey‘ at eyledim. Baña erba‘în emr eyledi. Hâlvete girdim. (11) ‘Ale’t-tevâlî üç erbâ‘în çıkardım. Ba‘ dehû Hâzret-i Pîr beni tenhâsına (12) da‘ vet eyledi. Ya Emîr Aḥmed gel seni izin-i Hâḫḫ ile yine ḥâneñe (13) gönderelim. Ḳudretu’llâh vardır. Zuhûr itse gerek. İnşâ’a’llâhu Te‘âlâ (14) yine tiz gelürsüz. Sulţân İbrâhîm daḥı ‘inâyet-i ezeliyye olmuştur. (15) Seni hemrâhsız ḳomayalım diyü buyurdı ve elime bir nâme virdi. **(44a)**

(1) Ba‘ dehû nıṣfu’l-leylde beni yine evvel getüren cüvânlar teslîm (2) eyledi. Her ne maḳâmdan aldıñız ise yine anda ḳoyasız diyü buyurdı. (3) Cüvânlar yine beni esbe süvâr eylediler. Ṭarfetü’l-‘aynda getürüb câme-ḥâbıma (4) bıraḳdılar ve gâib oldılar. Hâneme ve câme-ḥâbıma nazâr eyledim. Min ba‘ di taḡayyur ve tebeddül (5) olmamış. Güyâ ki ol maḥallden gitmek olmamış. (6) Ehlimi ‘iyâlimi ḳıḡırdım geldiler. Ne buyurduñuz didiler. Ben umardım ki (7) yüz yigirmi gündür siz ḳanda idiñiz diyeler. Min ba‘ de su’âl eylediler. (8) Ke’ennehû anlara eyitdim zamânlarda ne zamândur. Eyitdiler nıṣfu’l-leyl (9) olmuştur. Eyitdim bu gice ne gicisidür. Eyitdiler siz ne oldıñız ki (10) bu giciyi unutdıñız, cum‘a gicesi degil midür. Yoḫsa rü’yâda bir (11) kerîh nesne görüb vehmiñiz mi ḫareket itmişdür. Mâl-ı ḫulyâya (12) düşmişsin. Bu gice sulţân ḫâzretlerinüñ sarâyında ta‘âmlanub (13) ba‘ dehû gelüb cum‘a gicesidür bir miḳdâr vaḫdet ideyim didiñiz, (14) tenhâya girdiñiz. Şimdi ol idi kim bize nidâ itdiñiz. Ğayrı nesne (15) bilmeziz. Aḫmed Beg eydür: Ḥayretim ziyâde oldı. Belki ḫayâlim ya rü’yâda **(44b)** (1) ḫâlimdür didim. Eger Pîr Hâzretlerinüñ nâmesi bende olmasa hele bunda (2) daḥı bir ḫikmet vardır diyü sukût eyledim ve ehlime eyitdim ki, sizi (3) tecribe için öyle didim. Çünkü şabâḫ oldı, namâza ṭurdum. (4) Selâmdan sonra dîvân libâsın giyüb Sulţân İbrâhîm ḫidmetine (5) vardım. ‘Âdetim üzerine ḫidmete ṭurdum. Nâme ḫaberin gizledim, (6) göreyim pâdişâḫ baña ḳanda idiñ der mi didim. Pâdişâḫ aşlâ (7) su’âl eylemedi. Lâkin pâdişâḫıñ melâleti ve ‘azîm teşvîşi var idi. (8) Çünkü dîvân-ı âḫir oldı pâdişâḫ eyitdi: Yâ Aḫmed gel baḡçeye (9) gidelim. Göñlümüzde melâl vardır. Ref‘ ola. Çün baḡçeye vardıḳ, (10) ḡalabalıḳ gitdi, tenhâ ḳaldıḳ. Pâdişâḫa eyitdim: İy şehinşâḫ-ı ‘âlem (11) ḳalb-i şerîfiñizde olan ḡam ve elem

nedür? Pâdişâh eyitdi. Yâ Aḥmed (12) bu gice baña bir ‘aceb vâқи’ a olmuşdur. Añun emrinde ḥayrân (13) oldum. Deḥşet-i ḥayretim oldur. Bilmezem mâl ḥavilyâ midür yoḥsa (14) ḥaқиḳat midür. Ben eyitidim ḥayr ola inşâ’a’llâhu Te’âlâ. Padîşâh (15) eydür: Yâ Aḥmed gördigim yaқаза idi rü’yâ degildi. Nışfu’l-leylde (45a) (1) uyandım. Teheccüd içün âbdest aldım. Tenhâca ‘ibâdet (2) gâhıma geldim. On iki rek‘at namâz kıldım. Ba‘dehū seccâde üzerinde (3) iken bir ṭarrâқа ḳopdı. Yuқaru nazâr eyledim. Saḳf-ı ḥâne şaḳ (4) oldı. Üzerime bir murğ-ı ‘azîm nuzûl eyledi ve beni ḳapdı. (5) Havâyâ ref‘ eyledi. Şol ḳadar yuқaru ḳaldırdı kim ḳubbe-i çarḥa (6) varmağa ḳarîb olduḳ. Ba‘dehū beni bir ḥâne önüne indirdi. (7) Ḳırḳ dervîş ol ḥândan taşra çıḳdı. Merḥabâ iy şehinşâh-ı (8) reşîd diyüb ta‘zîmle beni içerü ḳodılar. Meger bir ‘âlî dîvân (9) imiş yedi âdem seccâdeleri üzerinde dururlar. Yüzleri nûrından (10) gözlerim ḳamaşdı. Ve celâletlerinden ‘aḳlım şaşdı. (11) Yine ‘aḳlım başıma geldi. Gördüm ki abanosdan?? cevâhirler (12) muraşşa‘ taḥt üzerinde bir sebze-pūş ve sebze destârlı bir (13) ‘azîz oturur. Mübârek cemâlinüñ nûrı ḳubbe-i ḥazrâya şa‘şa‘a (14) şalmış. Vaḳâr-ı ḥil‘atin egnine almış. Ve riyâzet kemerin beline (15) bağlamış ve mücâhede tâziyânesin elinde ṭutmış. Ma‘ârif (45b) (1) ḥulleleriyle muḥallâ ve leṭâyif-i şayḳallarıyla mücellâ ricâlu’llâh ḥidmetinde (2) çâkerveş ḳâ’imler ve mihr-i mâh ‘atebe-i ‘aliyyesinde ḥâverveş (3) dâ’imler. Beni ol delîller alub ol ‘azîziñ ḥazretinde durḡurdılar. (4) Ol ‘azîz işâret eyledi. Bir kürsî getürdiler ki ḥazâyin-i mülûkda (5) ancılayın kürsî görmek muḥâldur. Belki taşavvura gelmek olmaz. (6) Bu ḥayret ile kürsî üzerine beni oturdılar. Ve kendi el (7) bağlayub ḳarşu durdılar. Ol ‘azîz nuṭқа gelüb eyitdi:

(8) شنهشاها جه حال داری جه کار لا همه عزت برای تو شماری (9) تو سلطان جهان دردار دنیا و من

سلطان عقبايم به (10) یاری بیا بر سوی وصلت ای شناور که زود زود می (11) رود فصل بهاری.²⁶⁸

²⁶⁸ Ey şehinşah (şahların şahı) ne haldesin? Sana saygım sonsuzdur. Sen benim hem bu dünyada hem de ahirette sultanımsın. Ben de bir sultanım. Vusulata gel ey yüzücü bahar mevsimi çok hızlı geçiyor.

Sulţān İbrāhīm eyitdi: Ben daħı kelāma (12) gelüb didim:

Eyā faşl-ı bahārīñ nevbahārı,

Beni mest eyledi (13) vaşlın ħumārı.

Bana bildir şāhā sen pāk-ı zātı.

Üzerime (14) āb-ı luţfuñ eyle cārī.

‘Azīz eyle İbrāhīm’e dermān.

Faķırīñ (15) gitdi elden iħtiyārı.

Be-dürüstī ‘azīz tebessüm idüb: **(46a)** (1) Yā Sulţān İbrāhīm biz kuţb-u vaķtiz Ĥaķķ Te‘ālā diyārīñıza raħmet (2) nażarıyla nażar eyledi. Bizi bu diyāra raħmet virdi. Nāmımızza Seyyid (3) ‘Alī derler. Türbedār-ı faħr-ı ‘ālem ve imām-ı ħurrem ve ‘ulūm-ı şer‘iyye ile müsellem (4) ve mükerrerem kişiyem. Vilāyetime Semerķand dirler. İzn-i Ĥaķķ ile sizi da‘vet (5) eyledik. Gel bize yār ol cümle ‘ālemde nāmdār ol ve selāţin (6) arasında ‘izzetiyle pāyidār olğıl didi. Ben daħı ‘aziziñ da‘vetine (7) icābet idüb dest-i şerīflerinden bey‘at eyledim. ‘Azīz ħazretleri (8) buyurdi ki: İy sulţān izn-i Ĥaķķ ile siz bizim kırķ gün konuğımızsız (9) biz daħı sem‘en ve ta‘aten diyüb ‘azīz ħazretleriyle kırķ gün şoħbet (10) eyledim. Va‘de tamām olıcaķ kırķ birinci gice kırķ dervīş emir eyledi. (11) Sulţān menziline vāşıl olub milkine ħalel irmeye. Be-dürüstī ol (12) kırķ ‘azīz beni bir ata süvār eylediler ve eyitdiler: Yā Sulţān İbrāhīm (13) siziñ olduğınız memleket bu maħalle kırķ günlük yoldur. Sizi (14) menziliñize kaç günde vāşıl idelim. Biz eyitdik: Size munķādem (15) nice dilersiñiz öyle idesiz. Pes ata işāret itdiler. **(46b)** (1) Ŧarfetü’l-‘aynda menzile vāşıl oldum. Gözüm açub baķdım seccāde (2) üzerinde kendimi oturur gördüm. Ehlime ‘iyālime geldim. Baña (3) ķanda idiñ dimediler. Güyā ki bir yere gitmiş degildim. Ĥayrete vardım. (4) Ķulağıma bir şadā geldi ki:

Ĥāneñe geldin iy sulţān-ı cihān.

Keşf-i (5) zann itmege vehm ola ‘ ayān

Sırr-ı Hakk’dur saña keşf olan haķīk.

(6) Zāhir ola saña cümle bī-gümān.

Evliyā’u’llāh bu hāle dimişler,

(7) Şubhesiz tayy-i mekān tayy-i zamān.

Ahmed Halife eydür: Çünkim pādişāhuñ (8) vaķ’ asın işitdim. Aña keşf[-i] rāz itdim. Ve ‘ aziz hāzretlerinüñ (9) nāmesin aña virdim. Nāmeyi alub yüzine gözine sürdi. Mührin (10) giderüb açub oķudı. Şād oldı. Ba’ dehū eyitdi: Yā Ahmed bize (11) gāyet luţf-ı Hakk olmuşdur. Evliyā’u’llāh sırrına münkir idim. (12) Kuţb[-i] ‘ ālem bize ‘ aceb luţf itmişdür ki bizim inkārimızı ihlāşa (13) tebdil itdirmege bā’ iş oldı. Bu haķīkatde luţf-ı Hakk’dur ki (14) Kuţb-u ‘ ālemi bizim irşādımız için bu aralığa göndermişdür. (15) İnşā’a’llāhu Te’ālā zāhiren varalım, ziyāretlerin idüb medhü du’āsın (47a) (1) alalım diyüb ba’ dehū eyitdi: Yā Ahmed bu tayy-i mekān tayy-i (2) zamān ‘ aceb olurmuş ki cüz’-i sā’atini içinde bu kadar eyyām (3) gizli ola. Ahmed Halife eydür: Eyitdim: İy Sulţān-ı A’zam Hak Te’ālā (4) kādirdür. Çok ‘ acāyib nesne halk ider. Ve diledügi velisine (5) kendi kudretinden kudret virir. Hele elhamdüli’llāhi Te’ālā kalbimizde gümān (6) kalmadı. Bu dağı bir luţf-ı Hakk’dur diyü hāmüş oldı. Ol dem (7) eyitdi kim hācib içeri geldi. Birkaç dervişler geldi. İçeri girmege (8) izin isterler. Pādişāh eyitdi gelsünler. Be-dürüstī hācib ol (9) dervişleri içeri kodı. Pādişāh anları göricek müteğayyir (10) olub teni lerzān oldı. Ayaķ üzerine durub te’zīm eyledi. (11) Dervişlere yir gösterdiler. Oturub hāmüş oldı. Ba’de (12) zamān dervişler ayaķ üzere kalķub ellerin sinelerine koyub (13) pādişāha eyitdiler: İy başir ve iy dānā-yı habir Hāzret-i Pır (14) rüşen[-i] zamir kuţb-u kebır şeyhü’ş-şüyüh kuţbu’l-aķtāb Seyyid (15) ‘ Alī Semerķandī cenābınıza ve Emir Ahmed’e vāfir selāmlar eyledi (47b) (1) ve buyurdı ki biz emr-i Hakk ile diyār-ı Karaman’a anlardan ötüri gelmişizdür. (2) Anlar bizim ziyāretimize gelmezlerse biz anlara varalım. Pādişāh eyitdi: (3) İy

dervîşler şād geldiniz, qademiñizle bizi müşerref eylediñiz. (4) Elhamdüli'llāhi Te'ālā diyārimıza rahmet-i Yazdān ve ni'met-i Sübhān nuzūl (5) eyledi. Şeyh sulţān kudumından şafālar eyledik. Lākin sizler (6) qandan gelürsiñiz? Anlar eyitdiler: Hālā şeyh sulţānuñ hużurundan (7) gelüriz. Cenāblarından cudā olalı pes bütün sâ'at olmamışdur. (8) Eger da'vāmıza muţābıq beyyine taleb olunursa bu gice sizlere (9) ve Emīr Aḥmed'e olan bāzgeşt şıdḡ-ı maḡāle şāhid-i 'adl (10) degil midür. Pādişāh tekrār anlara ta'zīm idüb eyitdi: (11) İy hizb-ı rahmānī bu zıkr olunan sırr-ı sübhānī nev'-i insānīden (12) zuhūr itmek mümkün midür? Dervîşler eyitdiler: İy sulţān şimdi (13) maḡall-ı imtiḡān degildür, hūd hazretiñizde aḡhar mine's-şems (14) 'ayān olmuşdur. Mu'ārazayı қоғıl. Qıṭb-ı zamān bize muntazırdur. (15) Cevābıñız nedür şāfī haber viriñ didiler. Pādişāh eyitdi:

(48a) (1) Gūş idüñ bu sözümi iy 'ārifān.

Bendeyem qıṭb-ı zamāna bī-gümān

(2) Pāyine şu gibi aḡmaḡ güç midür?

Himmet itsün bize ol qıṭbul'z-zamān.

(3) Varayım yüz süreyim dergāhına.

Sırrına mazḡar olayım cāvidān.

(4) Bize za'if olmaḡa çāre var mıdur?

Bizi teşrif idesiz zāhir nihān.

(5) Şoḡbetiñiz şübhesiz cān nūrıdur.

Cānımız olsun münevver pes 'ayān.

(6) İbrahīm'e luḡfuñuz olursa ger,

Görmeye dünyā ve 'uqbāda ziyān.

(7) Ol dervîşler tebessüm idüb eyitdiler:

İy şeh-ı iklîm-i Yunan nerre şîr.

(8) Şübhesiz sensin emîr oğlı emîr.

Şoḥbetiñden kaçmaz idik tâ ebed.

(9) Bize izin itse idi ıuṭb-u kebîr.

İy erenler serveri durğıl öri.

(10) Gidesin ıuṭb-ı cihâna bî-nekir.

Saña ıuṭbuñ himmeti var himmeti.

(11) Olısar Ḥaḳḳ'dan saña luṭf-ı keşîr.

Gel ricâlu'llâh olan evtâya sen.

(12) Ola ḳadriñ iki ' âlemde ḥaṭîr.

Ba' dehû eyitidiler: İy pâdişâh (13) ıuṭb-ı zamân buyurdı kim istiftâḥ gicesine degin gelüb bize (14) buluşmaḳ lâzımdur. Emîr Aḥmed'i daḥı ma'an getürsünler diyüb ḥâmûş (15) oldılar. Pâdişâh sem'en ve ta'ten diyüb ḡilmâna iltifât eyledi kim (48b) (1) sumâṭ ile ta'am emr eyleye. Dervîşân gözden ḡâ'ib oldılar. (2) Pâdişâh eyitdi: Yâ Aḥmed bu ne ḥâldür? Hele gice içinde olan bir emr-i (3) maẓnûn ve mevḥûm idi. Bu ḥöd günden aẓhardur ben eyitdim: (4) İy şâh-ı cihân evliyâu'llâh kerâmâtı ḥavâriḳ-ı 'adâtdur. (5) Eger ṭavr-ı 'aḳl-ı beşeride gelse idi inkâr olunmazdı ve aña ḥavâriḳ (6) dinilmezdi. Bu ḥavâriḳ ḥöd Ḳurân-ı 'azîmü's-şanda mezkûrdur. (7) Kerâmât-ı evliyâ ehl-i sünnet ve'l-camâ'at ḳatında ḥaḳdur. Şâhâ zinhâr (8) inkâr varṭasına düşmekden ḥazer eyle. Bu diyârımıza gelen (9) 'azîz ḡâyet ulu ve mükemmel 'azîz ancaḳ câ'iz ki cenâbiñuza (10) yavuz himmet eyleye. Pâdişâh eyitdi: Yâ Aḥmed bizim 'acebimiz inkârdan (11) degildür. Belki Ḥaḳḳ Te'âlâ'nuñ ḳudretine ve evliyâsına virdigi (12) 'ilm-i ḥikmetine ḥayrânam. İmdi yavlaḳ görgil. Ḳırḳ âdem varub (13) pîri ziyâret idüb

du‘âsın alalım didi. Aḥmed Beg eydür: (14) Ben daḥı yol tedârikin görüb yedi günden soñra Pâdişâh ile ‘azm-i (15) Larende eyledik. Çünkim Larende’ye vâsıl olduk. Ḥazret-i Pîriñ (49a) (1) maḳâmına geldik. Şavma‘asına girmege izin alub içeri girdik. (2) Ḥazret-i Pîr bize karşı gelüb merḥabâ bi’l-veledeyni’ş-şâliḥeyni şâd (3) geldiñiz müşerref olduk. Siziñle rûḥânî şafâ itmişdik. Elḥamdüli’llâh ki (4) cisimânî daḥı muḳadder olmuş. Aḥmed Beg eydür: Her ne kim ‘âlem-i rûḥânîde (5) müşâhede olmuşdı. ‘Ayniyle ol maḥallde keşf oldı. ‘Azîziñ mübârek (6) yüzi nûr idi. Mübârek aḳ şakalı daḥı nûr-ı maḥz idi. Cemâl-i şerîfi (7) şa‘şa‘asından gözler ḳamaşırđı. Laṭîf manzar şîrîn hem çü sükker (8) idi. Pes Ḥazret-i Pîr oturđı ve bize daḥı yir gösterdiler (9) oturđuk. Ḥazret-i Pîr mübârek ellerin ḳaldırub bize du‘â (10) eyledi. اللهم انزل علينا مائدة من السماء²⁶⁹ didi. Fi’l-ḥâl (11) şavma‘anuñ saḳfı şakḳ olub üç ḥançe geldi. Her ḥançenuñ (12) üstünde yedi dürlü ta‘âm var idi. Her birimiziñ ḥançesi (13) yanına geldi. Tâze balıḳ pişmiş ve tâze üzüm ve tâze ḥurma ve (14) bıldırcın kebâbı ve sirke ve süd ve ‘asel tenâvül idiñiz diyü buyurđı. (15) Bismi’llâh diyüb ol ta‘âmdan tenâvül eyledik ḡâyet lezîz idi kim (49b) (1) dünyâ ta‘aminuñ lezzetine beñzemezdi. Ta‘âm yenildi. Şükür dinildi. (2) Ḥançeler gine nihân oldılar. Der-‘aḳab yaḳût kâselerle şerbet geldi. (3) Beyâz ḥaliş idi. Nüş idiñiz diyü buyurıldı. Bismi’llâh diyüb (4) nüş eyledik ḡâyet şîrîn idi ve râyiḥası misk-i ezferden (5) maḳbûl idi. Ba‘dehü Ḥazret-i Pîr işâret eyledi. Şaḳf-ı şavma‘adan (6) gül-âb yaḡdı ve âteşsiz ‘üd ‘anberler mücemmerler geldi. Râyiḥası (7) dünyâ râyiḥasına benzemez. Çünki ziyâfet tamâm oldı. Ḥazret-i Pîr (8) mübârek dehânın açub ma‘ârif nişâr eyledi vâlehü ḥayrân (9) olduk. Ba‘dehü eyitdi: İy Sulṭân İbrâḥîm bu diyâr Ḥaḳḳ Te‘âlâ (10) bu bendelerin ceddim Muḥammed el-Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi vesellem ricâsıyla (11) göndermişdür. Murâd-ı Ḥaḳḳ Te‘âlâ bu diyârı ḡazabından emîn (12) eylemekdür. Bizim zâhirde vücûdımız Ka‘be-i maḳşûddur ve ba‘de’l-vefât (13) ḳabrim Ka‘be-i fuḳarâdur. Yâ Sulṭân İbrâḥîm

²⁶⁹ اللهم ربنا انزل علينا مائدة من السماء. Ancak Maide suresi 114. ayette şeklindedir.

270 لا تزكوا انفسكم (14) nehy olunmuş olmayadı. Hâkķ Te'âlâ'nuñ baña olan (15) ihsânın size eydürdim lâkin biñ cild kitâba şıgmazdı. (50a) (1) 271 و اما بنعمه ربك فحدثت fermânına inkiyâden birkaç ihsân-ı (2) ilâhîden size şerh idelim. İy Sulţân İbrâhîm ömrüm üç yüz (3) altmışdan ziyâde olmuşdur. İbtidâ'-i 'ömrümden intihâsına degin (4) rızâ'u'llâh üzerine şâbit oldum. Zühd taķvâ vera' ve riyâzet (5) ve mücâhede pîşem olubdururdu. Yedi yaşında idim efrâd dâ'iresine (6) ķadem başdı. On dört yaşında nuķbâ zümresine girdim. (7) Yirgimi bir yaşında iken nücebâdan oldum. Yirgimi sekiz yaşında (8) iken nüdebâdan oldum. Otuz biş yaşında iken budalâya re'îs (9) oldum. Kıırķ iki yaşında iken (10) evtâda hâkim oldum. Kıırķ toķuz yaşında iken ğavşadan (11) oldum. Bu ķadar 'ömr nefes-i muķaddese tavrında geķirdim. Hâlâ (12) ķuţb-ı 'âlem ve muğîş-i benî âdem mertebesin buldum. Hâkim-i ricâlu'llâh (13) ve mu'in-i 'ibâdu'llâh maķâmındayam. Yâ Sulţân İbrâhîm her kim (14) benim kerâmetime iķrâr iderse ebrârdan olur. Ve kerâmâtımı inkâr (15) iden eşrârdan olur. Yâ Sulţân İbrâhîm zehî 'izzet ol mürîde kim (50b) (1) benim kerâmetim havzından bir ķatre zülâl iķe ve yâhûd benim tārîķatımda (2) teşşîl-i kemâle sa'y eyleye bir zevķ ve bir meşreb şâhibi olmağa (3) ihtimâm eyleye dünyâda şühedâdan ve âhîretde su'adâdan olur. (4) Yâ Sulţân İbrâhîm ceddım Hâzret-i Muħammed el-Muşţafâ şalla'llâhi 'aleyhi ve sellem (5) vasıtasız baña himmet ve keşf-i kerâmet hibe eyledi ve beni (6) bu diyâra irşâd-ı 'ibâdu'llâh iķün gönderdi ve baña (7) tâbi' olanlara cennet bahâ virildi. Yâ Sulţân İbrâhîm baña (8) tâbi' olanlar havâş-ı evliyâdan ve kibâr-ı kümmelînden olur. (9) sa'âdetlü mü'min oldur ki benimle âşinâlık eyleye ve benim hâliş (10) mürîdlerime Hâkķ Te'âlâ yevm-i kıyâmetde nürdan tâc geyüre. (11) Yirgimi iki elf ola ol tâciñ 'imâmesi yeşil nürdan (12) ola ve risâlesi âķ nürdan ola. Ben mürîlerimi yevm-ü (13) cezâda ol 'alâmetle bilürem 272 كل مؤمن اخوة buyurulmuşdur. (14) Mürîdlerim taķvâdan

270 Sizi en iyi bilendir kendinizi temize çıkarmayın. Necm Suresi, 32. Ayet.

271 Ve Allah'ın nimetini an. Duha suresi, 11. Ayet.

272 Bütün müminler kardeşdir.

ve ra' ddan ve mücâhededen ve riyâzetden (15) dūr olmayalar ve benim muhâbbetimi gönüllerinden çıkarmasunlar.

(1) (51a) من مات على حبِّ ال محمدٍ مات شهيداً و من مات على حبِّ ال محمد (2) مات سعيداً²⁷³

buyurulmuşdur. Ve beni bu diyâra ceddîm seyyidi'l-mürselîn (3) göndermişdir. Seni irşâda geldim ve senden Aḥmed Ḥalîfe'yi talebe geldim. (4) Baña yarlığa Aḥmed Ḥalîfe'yi virgil didi. Hemândem Sulṭân İbrâhîm 'azîziñ (5) ayağına düşüb bey' at eyledi ve telkîn-i zîkr aldı ve benim elimi alub (6) ḥazret-i 'azîziñ eline virdi ve eyitdi: İy dâver-i taḥt-ı vilâyet ben (7) ve Aḥmed cenâbîñiziñ gulâmiñiziz her ne buyursañız fermân siziñdür.

İy kerem (8) kâni kapuña gelmişiz, bendelige pâdişâhım kıl kabûl.

Bendeñüzdür Aḥmed İbrâhîm'le dergahiñden (9) redd itme melûl.

Ḥazret-i Pîr tebessüm idüb eyitdi: İy Pâdişâh şimdi (10) sulṭân-ı selâṭîn-i ehl-i dîn oldiñiz. İznimizle taḥtîñiza gidesiz. (11) Bizim evrâd-ı şerîfemizi her bâr okuyasız. İnşâ'a'llâhu Te'âlâ dünyâda (12) manşur muzaffer olasız ve âḥiretde münevver mesrûr olasız. Sulṭân İbrâhîm (13) Ḥazret-i Pîriñ du'âsın ve nefesin ve himmetin ve evrâdın alub surûr (14) ḥubûrıyla taḥtına gitdi. Ḥazret-i Pîr eyitdi: Yâ Aḥmed biz Karaman'a siziñ için (15) geldik. Dünyâda yârim ve şâhib-i sırrım sensin. Emr-i Ḥaḫḫ ile yedi erba'îñ (51b) (1) çekmek gereksin biz daḫı sem'en ve ta'eṭen diyüb erba'îne girdim. Yedi erba'îñ (2) çıkardım. İñen çok esrâra vâkıf oldum. Bir zamân ḥidmet-i şerîfesinde (3) oldum. Maḫzen-i esrâr-ı ilâhî ve ma'den-i envâr-ı nâ-mütenâhî 'azîz idi. (4) Ḳuddise sırruhu'l-'azîz.

el-Menḫîbetü't-tâsi' atü.²⁷⁴ Ḳıdvetü'z-zuhâd ve'l-'ubbâd (5) Baba Rasûl eydür: Ḥazret-i şeyḫü's-şuyûḫ tâcu'r-ricâl ḳuṭbu'l-aḳṭâb (6) şeyḫ sulṭân aleyhi'r-raḫmeti ve'l-

²⁷³ Her kim Hazreti Muhammed (s.a.v) sevgisi ile ölürse şehit olarak ölür. Her kim Hazreti Muhammed (s.a.v) sevgisi ile ölürse mesut ve mutlu olarak ölür.

²⁷⁴ Dokuzuncu menkıbe

ğufrān hizmetinde olurdum. Havārīk-ı (7) ‘ādātından ve kerāmātından nihāyetsiz menkıbelerine vāşıl oldum. Ol (8) eṭvār-ı şerīfeden ve āşār-ı laṭīfeden birisi budur ki Hāzret-i Pīr ile (9) bir ṭağda giderdik nāgāh bir vādīden bir şekl-i ‘acīb insān (10) zuhūr idüb eyitdi: İy şīr-i meşīyye-i vilāyet şād geldiñiz. Bizim (11) ḥālā vaṭanımız şol vādīdedür ḳavmimiz ḳudūmıñıza muntazırdur. (12) Ḳadem-i rencīde itseñiz ol tūh-i zalāletde ḳalmış ḳavma bā’ iş-i (13) hidāyet olurdıñız. Hāzret-i Pīr eyitdi: Siz kimsiz ve ḳavmıñize (14) kim dirler, ne cemā’atdensiz? Ol şahş eyitdi: Bize Ebu’l-Hacīn Rezīn (15) ibn-i Mu’īn dirler. Cemā’atimize Ṭarrāḳūn dinilür. Meskenlerimiz (52a) (1) ṭağlar ḳışıklarında ve aḳarşular kenārında olur. Mü’minlerden (2) müvahḥidlerdendürler. Hāzret-i Nūḥ Neci[yyu’llāh] elinden imāna geldik. (3) Şoñra İbrāhīm Ḥalīl’de şoñra Mūsā ‘aleyhi’s-selāmdan şoñra ‘İsā (4) ‘aleyhi’s-selāmdan şoñra Muḥammed el-Muṣṭafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve selem ‘aleyhum ecma’īn (5) şoñra bu ümmetden gelen aḳṭābdan tecdīd tevbe iderdik (6) ḥālā ḳuṭb-u ‘alem ve merkez-i a‘zam cenābıñızı oldı diyü Hāzret-i (7) Hızır’dan istimā’ eyledik. Didār-ı şerīfıñize iştiyāk üzere (8) idik. Elḥamdüli’llāhi Te‘ālā müşāhede müyesser oldı. Hāzret-i Pīr aña (9) eyitdi: Yā Ebu’l-Hecīn ‘ömrüñ şağışın bilür misin? Ebu’l-Hacīn (10) eyitdi: Hāzret-i Nūḥ ‘aleyhi’s-selām tarafından yedi yüz elli yedi (11) yıl yedi ay on yedi gün ‘ömürümden geçmişti. Evlādım üç (12) biñden ziyāde oldı. Hāzret-i Pīr eyitdi: Ya Ebu’l-Hecīn senden (13) yaşlu biri var mıdır? Ne‘am vardır. Hāzret-i Ādem şafiyesine (14) yetişmişlerden on yedi ādem vardır. Ḳudūmıñıza muntazırlardur. (15) Hāzret-i Pīr eyitdi: Yā Ebu’l-Hecīn delīlimiz olğıl ol pīrleri (52b) (1) ziyāret idelim. Ebu’l-Hecīn eyitdi: İy sultān-ı dīn sem‘en ve ṭa‘ten (2) lākin aña bir evlīyā ve ḳuṭb-ı aşfiyā önüne geçmek bize revā (3) degildür. Hāzret-i Pīr buyurdı: Ḳulağızlık için ḳayırmaz. (4) Saña icāzet virdik. Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm berekātıyla pūyān (5) olğıl didi. Ebu’l-Hecīn yola revān oldı. Meger cemā’atleri (6) yakın yirde olur imiş. Yedi vādī geçdik. Bir şaḥraya çıkdık. (7) Vardık eşnāf-ı ṭarāik anda cem‘ olmuşlar. Ḥayme ve ḥargāh (8) şaḥrayı ṭutmuş. Ebu’l-Hecīn eyitdi: Şāhā bizim ṭā’ifemize bu (9) ṭā’ife ‘adūdur. Himmet-i du‘ā buyuruñ. Araya şalāḥ vāḳi‘ (10) ola Hāzret-i Pīr ḳibleye

teveccüh idüb du‘ â eyledi. Derhâl (11) ol tã‘ifeden kırk nefer kimesne gelüb Hâzret-i Pîre selâm (12) virdiler. Merhabâ ya seyyide’s-sâdât ve ceyyidi’l-kerâmât şâd (13) geldiñiz. İy kũtb-ı ‘ âlem fuqarâmız cenâbıñıza muntazırlardı. Buyuruñ (14) ricâ budur ki i‘ tidâl-ı bâl ve taşhîh-i ehvâl teşşîl ideler. (15) Hâzret-i Pîr buyurdı ki biz bu tarafa da‘ vet ile geldik. **(53a)** (1) Da‘ vetci bizimle biledür. Hâkķ anlarıñdur. Delîlden izin iltimâs idiñ (2) eger râzî olursa varub cemâ‘atiñizi irşâd eyleyem. Bu kırk (3) nefer Ebu’l-Hecîn’e gelüb yalvardılar. Ebu’l-Hecîn bir sâ‘at eglenmege rızâ (4) virdi. Pes bu kırk kişi bizi alub kavmlerine geldiler. Hâzret-i (5) Pîri ol kavm istikbâl itdiler. Kâdeminde baş kôdılar. Âdâbı (6) yerine getürdiler. Hâzret-i Pîr bir kürsî üzerinde oturub bunlara (7) ma‘ ârif nişâr eyledi. Cümlesi ğanı oldılar. Gelüb Hâzret-i Pîriñ (8) elinden tevbe ve bey‘at ve telķin eylediler. Hâzret-i Pîr anlara âdâb (9) ve evrâd ta‘lîm eyledi. Ba‘dehû Ebu’l-Hecîn kavmiyle muşâlaħa olunmaķ (10) gerekdür diyü buyurdılar. Ol kavm daħı sem‘an ve ta‘aten aralıķdan (11) küdüreti kâldırdıķ şafâlu ihvân olalım diyü Ebu’l-Hecîn’le (12) görüşdiler ve barışdılar. Andan Hâzret-i Pîr Ebu’l-Hecîn’e gidelim (13) diyü işâret buyurdılar. Ebu’l-Hecîn sem‘en ve ta‘aten diyüb revâne (14) oldu. Bir laħızadan Őonra bir murġzâra geldik. Nebâtı sünbül (15) ve reyħân ve Őakâyıķ ve lâle-i nu‘mân idi. Gürüh gürüh ‘ adedsiz²⁷⁵ **(53b)** (1) eşhâş bize karşu geldiler. Hâzret-i Pîre ²⁷⁶خير مقدم يا قطب الزمان و اشرف العرفان (2) اهلأ و سهلاً diyüb eline (3) ve ayaĝına düşdiler. Hâzret-i Pîr cümlesine du‘ â eyledi. Pîriñ (4) öñüne düşüb tekbîr ve tehlîl tesbîhle menzillerine getürdiler. (5) Zâkirleri neĝamât-ı müsiķiyye ile bu şi‘ri inşâ iderlerdi:

(6) ايها الارواح جاء الاكرم

خير اهل الحق قطب اعظم²⁷⁷

²⁷⁵ +sIz yapım ekinin sonundaki z “z” harfi yazılırken noktası unutulmuştur.

²⁷⁶ Ey bu zamanın en iyi ve en namuslu olan kişisi hoş geldin.

²⁷⁷ Ey canlar size en cömert kişi geldi.

Ey canlar size en adil kişi geldi.

(7) افرحوا بالفضل من ربّ العلى

جاءكم بحر العلوم فهو مفخّم²⁷⁸

(8) هذا القطب الدهر طرّاً فاعلموا

من راه اليوم فهو مكرّم²⁷⁹

(9) حبّذا قطب اتانا زائراً

ذبحنا روح افهم²⁸⁰

(10) قال خير الجنّ قوموا فاسمعوا

عظّموا ضيفاً اتاكم معظّم²⁸¹.

(11) Ya‘nī ervāḥ-i cinniyye cümle ḥalkuñ ekremi olan ‘Azīz geldi. Ehl-i (12) Ḥaḫḫ’ıñ ḥayılısı olan ḫuṭb-ı a‘zām geldi. Şād oluñ perverdigār-ı (13) a‘lādan vārid olan faẓl-ı ‘aṭāsı birle sizlere Baḫru’l-‘Ulūm (14) geldi. Öyle Baḫru’l-‘Ulūm ki mu‘azzez mu‘azẓam mufahḥamdur. Ehl-i zamānuñ (15) cümleten ḫuṭbı budur. Pes siz āgāḥ olıñız her kim ki ol ḫuṭbı bugün (54a) (1) müşāhede iderse ‘ında’llāḥ mükerrerem olur. Medḥe maḥşuş (2) ḫuṭbdur ki bizi ziyāret idici olduğı ḥāle gelmişdür. Ḳurbānımız (3) şükru’llāḥa cānımız ile añlayucıraḫ göñlimizdür. Cinnīleriñ ḥayırlısı (4) eydür. Duruñ, der-‘aḫab kelāmıma ḫulaḫ dutuñ. Ta‘zīm idiñ (5) ol ḫonuğı kim size gelmişdür ululanmış olduğı ḥāle. Ve’l-ḥāşıl (6) bu ebyātdan maḫşūd Ḥāzret-i Pīri ifrāṭ ile ta‘zīm ve neşāṭ (7) ile tekrīmdür. Rāvī eydür: Be-dürüstī çünkim ḫavmuñ ḥānelerine (8) geldik. Bir meydān görüñdi. Eṭrāfı envā‘-ı ezhār ve reyḥān ile (9) müzeyyen ortasında bir ‘ālī minber vardur. Ḥāzret-i Pīr ol minbere (10) şu‘ūd eyledi. Sūre-i “innā fetāḥnā

²⁷⁸ Çok sevinin bu gelen Allah'tan.

Bu gelen size büyük ilim getirdi. (Bahru'l-ulum kitabı)

²⁷⁹ Size ulaşan ilim çok eski bir ilimdir.

Bugün bu ilmi kim görüp öğrenirse yüksek mertebe sahibi olur.

²⁸⁰ Bu ilimden önce ilim yoktu.

Onu almak ve ulaşmak için canlar kurban edildi.

²⁸¹ Cinler bile dediler ki siz de kalkıp dinleyip öğrenin.

Bu gelen misafir çok bilgili çok önemlidir.

leke²⁸²”yi tefsir eyledi. Dinleyenler (11) vâlehû hayrân oldılar. Ba‘ dehû buyurdu kim: İy kavm ceddım Hâzret-i Muḥammed (12) şallâ’llâhu ‘aleyhi ve sellemden inâbet idenlere rızâ ve rızvân ve cinân bedel (13) virildi. Be-dürüstî bizden daḡı bey‘at idenlere ol merâtib-i ‘allıye (14) ve manâşıb-ı behıyye va‘d olunmuşdur. Ol ‘aṡâdan ḡayri ceddım Muḥammed (15) ‘aleyhi’s-selâm şefâ‘ati ve ricâsı berekâtında ve ṡarîḡatımıñ ḡulefâsından (54b) (1) aḡreb ve eb‘ad olanlardan bey‘at idenlere teraḡḡı virilmişdür. (2) Lâkin tevehhüm olunmasun kim benim mertebem ceddım ‘aleyhi’s-selâm mertebesine (3) muvâzî veyâ muḡâzî ve ziyâd olmuş ola ve yâḡûd bizden (4) bey‘at idenler aşḡâb-ı ḡüzînden efzal ola. Bu mezkûr (5) efzaldur. İ‘tikâd-ı zâhir bu nev‘e gerekdür. Lâkin bizim ve mürîdlerimiziñ (6) Ḥaḡḡ Te‘âlâ’ya ihtıyâcımız cümelden ziyâde olmaḡa (7) bizden tevbe telḡîn idenlere Ḥaḡḡ Te‘âlâ kırḡ derece ve ‘aṡıyye (8) ‘alâ ciheti’t-teraḡḡı iḡsân eylemişdür. Evvelkisi rızâ-i kâmil. (9) 2. Rızvân-ı kebîr. 3. Şuhûd müşâhid-i vacibü’l-vücûd. 4. (10) Müşâhede-i zat ba‘de’t-tecellî bi-şevâhidi’s-şifât. 5. Hâzret-i (11) sübhâniyyede ḡuzûr ba‘de’l-istiḡrâḡ fi’l-ḡacci’s-sürûr. 6. (12) İnsilâh-ı tām ve tecerrüd be-nâm ba‘de’l ḡalâş an ‘avâyıḡı’l-ibhâm. (13) 7. Zevḡıyyâtda kemâl-i ittḡân ve kemâl-i taḡḡıḡ. 8. Riyâz-ı ma‘neviyyede (14) teref-i ḡâlîş ve ḡıyâz-i eḡadiyyetde ta‘ammuk şırdur. 9. Maḡâmât-ı (15) ünsiyyeden aḡsen-i vecceḡ ile iḡlâş ve menâzil-i ünsiyyede ekmel-i (55a) (1) ihtışâş ile ‘abd-ı ḡaş olmaḡdur. 10. ‘Ayne’l-‘aynda (2) zeyne’z-zeyn tecelliyâtına münferiden ‘ani’l-ḡaḡâyıḡ ve vâşilen ile’l-ferdi’s-sabıḡ (3) vuşûldür. 11. Külliyyâtdan bi’l-külliyâ berî ve ṡabâyi‘-i mazarrâtından (4) bilâ ta‘alluḡ ḡayrî olmaḡdur. 12. ‘Ulûm-ı cüz’ıyye ve külliyye erḡâm-ı muraḡḡımeden (5) münezzihe ol sâlike münkeşife olur. 13. Ebkâr-ı tecelliyât-ı kirdigâriyye (6) ve ezhâr-ı cinniyât-ı bî-rû ve bâriyyeye perdesiz ol mürîde ‘arz-ı (7) dîdar iderler. 14. Sürâdıḡât-ı celâliñ muḡaddireleri ve ḡâzret-i (8) ḡurbiyye mu‘aṡṡaraları ol mürîdiñ zâtına teşevvuḡ ve ta‘aşşuḡ idüb (9) vişâl-ı bezmine irişmeḡe temelluḡ iderler 15. Meşâbih-i mişḡât (10) ve mecâriḡ-i nismât-ı ittîşâl (10) ol mürîdiñ

²⁸² Biz, sana apaḡık bir fethin yolunu açtık. Fetih suresi. 1. Ayet.

kalbine lemeḥāt-ı cemāl-i (11) leṭāyifinden yağdırırlar ve ol leṭāyifden aña ma‘ ārif (12) gösterirler. 16. Yanbū‘ [-ı] ḥikmete vuṣūl ve ‘ayn-ı vaḥdete (13) irşüb ol maḳāmda teşerrüfāt-ı²⁸³ şerīfe bulub surūr ve ḥubūriyla (14) mü’eyyed ola. 17. On sekiz biñ ‘ālemün sırrına ve ol esrār-ı (15) tenāhidenün?? ğavrına irmek muḳadder ola. 18. Ḥazene-i nār on **(55b)** (1) toḳuz olduğınun sırrı nedür ve her birinün ‘ālem-i ma‘ nevīde (2) ḥükmi ve ṭavrı nicedür vāḳıf ola. 19. Cinān-ı me‘ neviyyenün (3) ve ḥaḳāyık-ı raḥmāniyyenün daḳāyığın ve deḳāyık-ı reḥīmiyyenün (4) ḥadāyığın ve ḥadāyık-ı kerīmiyyenün şaḳāyığın seyr itmek (5) ve görmek müyesser ola. 20. Melekūt-i a‘ lāda olan ervāḥ-ı (6) muḳkadesenün maṭlūbı olur. 21. Nuḳūş-ı muşavvereden güzer (7) idüb eṣbāḥdan münezzeh olan ervāḥa muḥālaṭa (8) ve anlarla mu‘ āşere kılamak muḳadder ola. 22. Taşavvurāt-ı ‘aḳliyye (9) ve tehevürāt-ı naḳliyye ‘ārī olub ‘uyūn-ı ma‘ ārif-ı lāhutiyye (10) bilā ḥudūd ol mürīdiñ ḥaḳīḳatine cārī ola. 23. Minber-i (11) efzālde ḥaṭīb ve bāğ-ı vaḥdetde ‘andelīb ola. 24. (12) Ḳudsī himmet a‘ nāḳ-ı himem üzere rāsīḡ ve ḳadri ve ‘izzeti (13) ehl-ı enfūs ve āfāḳ beyninde şāmiḡ ola. 25. Sidretü’l-müntehā (14) sākinleriyle mücāvır ve rūḥu’l-ḳuds ile mücāvır ola. 26. Şāḥib-i (15) şuver olan rūḥ-ı mücerredle nefḡ[-ı] şūra me’mūr ve levḡ[-ı] maḥfūzda **(56a)** (1) meşūr olan sūṭurı istiḥrācda bī- ḳuşūr ola. (2) 27. Rūḥur’-rūḡ olub fātiḡu’l-fütūḡ sırrına mālīk ola. 28. (3) Bevārīḡ ve ṭavārīḡ-ı taḳayyüdātından berī ve itlāḳāt ve izāfātından (4) ğayrī ola. 29. Lā ḡalā ve lā melā tīhinden ḡalāş ola. 30. Ḥazret-i (5) ‘izzetde iḡtişāş ola. 31. Şaydı ma‘ nevīde bī-noḳşān ḳannāş (6) ola. 32. Ḥaḳīḳat vilāyetini bilā ‘ufüne anlaya. 33. Ḥaḳīḳat (7) nübūvetini bilā ḡuşūnet fahm eyleye. 34. Ḥaḳīḳat risāletini bilā ḡarūnet (8) müşāhede eyleye. 35. Ḥaḳīḳat kerāmetini bilā ru‘ unet göziyle göre. (9) 36. Ḥaḳīḳat ulūhiyyetini bi-ḳadri ta‘ alluḳi’l-irādet bilā keyfiyyet şuhūda (10) getüre. 37. Ğufrān-ı bidāyetde cümle berāzihı hemvāra ḳaṭ‘ idüb (11) berzaḡu’l-berāziḡ maḳāmında bir laḡza eglenmeyüb şaṭḡiyyātından (12) sālīm ve ğāyet sülūkda ḳāyim ola. 38. ‘Ālem-i milkden melekūta (13) andan ceberūte andan lāḡta andan ḡayyū lā yemūta andan

²⁸³ Kelime تشرُّفات şeklinde yazılmıştır. Ancak anlam olarak تشرُّفات şeklinde okunması daha uygun görülmüştür.

haķāyık- (14) nu' ūta vāşıl ola. 39. Aķţāb-ı meĥŭle ve aĥzāb-ı maķbŭle (15) merātibin geĥŭb sırr-ı fātihaya ķadem başa. 40. Nihāyetŭ'n-nihāyetde (56b) (1) olan 'ale'd-dereĥātda ķarār eyleyŭb mi' rāc-ı rŭĥānī bunda (2) ĥatm olub ba'de'n-nebīyyi'l-mu'teber bundan ilerŭ geĥmek maķdŭr[-ı] (3) beşer degildŭr. Meger maķām Aĥmedi' de ve ťavr-ı Muĥmmedi' de ekmelŭ'l-kŭmmelīn (4) ola ki aña daĥı izn minnī izn minnī dinilmek cā'iz ola. (5) Ol derece-i 'aliyye ve ol rŭtbe-i seniyye min beyni evliyā-i ūmmet-i ĥayru'l-beriyye baĥru'l-'ulŭm (6) şāĥibine mŭyesserdŭr, andan (7) ĥayrıya mŭyesser degildŭr. Ecdād-ı 'izāmndan meşāyih-ı kirāmndan (8) bu mertebeden yuķaru gitmiş yoķdur. Şiddīķ-i ekber ve esadu'llāh-ı (9) Ĥeyder ola. Ol mertebede taĥaķķuķ bu 'abde mŭyesser olmuşdur. (10) *Elĥmadŭli'llāhi 'ale'l-efzāli ve'l-iķbāli ve's-şalātŭ ve's-selāmu* (11) *'alā Rasŭlihi'l-mŭte'āl Muĥammedŭn şāĥibŭl'l-kemāli ve'l-cemāli*.²⁸⁴ Rāvī (12) eydŭr: Ćŭnki Pīr-i rŭşen-i zāmīr va' z ve tezkīri tamām (13) idŭb du' ā eyledi ve minberden nuzŭl eyledi. Ol (14) eşĥāş gŭruh gŭruh gelŭb 'azīzden tevbe ve telķīn itdiler. (15) Yetmiş iki fırķa idi. Her fırķa Ĥazret-i Pīri ūĥer gŭn (57a) (1) ziyāfet itdiler. Ādāb-ı şarī' atı ve erkān-ı ťarīķatı ūğrendiler. (2) Her bir fırķaya Ĥazret-i Pīr bir ĥalīfe naşb eyledi. Ba'deĥŭ Ĥazret-i (3) Pīr anlarla vidā' laşub zāviye ťarafına teveccŭh eyledi. Ol zamānda (4) Ĥazret-i Pīr Zeyne'de sākīn idi. Ćŭnkim Zeyne'nŭn ķurbunda olan (5) ťağlara geldik. Ĥazret-i Pīr ĥırķa-i şerīfesin ĥıķarub baña (6) virdi ve tāc-ı şerīfesin ĥıķarub bir ťaşa geydirdi. Ba'deĥŭ (7) biraz gitdi, adāve getŭrdi ve 'aşāsın yire şanĥdı. Ćŭnkim tācın (8) almaķ istedi ťaş zārī ķıldı. Anı işitdim. Ĥazret-i Pīr eyitdi: (9) İy ĥacer saña himmet itdim. Benim tācımın sikkesi sende zŭhŭr eylesŭn. (10) Me'deniñde sikke-i Semerķandī ve naķş[-ı] ĥāceĥāniyye tā kıyāmete degin (11) mevcŭd olsun. Rāvī eydŭr: Ťaşdan şādlık eşeri zŭhŭr (12) idŭb tācın eşeri ťaşda yirgimi iki elif oldu. 'Azīz Ĥazreti (13) ol ťağda olan ťaşlara himmet eyledi. Cŭmlesinde sikke-i şāh-ı (14) vilāyet zāhir oldu. Ednāsında ūĥer elif ve beşer elif ve yedişer (15) ve ťoķuzar elif ve a' lāsında on ikişer elif zŭhŭr eyledi. Ĥalk (57b) (1) ol

²⁸⁴ *Elĥamdŭlillah Allah'im Muĥammed'e ve Muĥammed'in ailesine ve aşabına salat eyle.*

taşlara dedem taci diyü tesmiye itdiler. Rāvī eydür: Çünkü (2) bu hāli gördüm Hāzret-i Pīr'īn celālet kadri beni hayrān (3) eyledi. Hāzret-i Pīr baña nazar idüb tebessüm eyledi ve eyitdi: Yā Baṭṭāl (4) evliyā 'u'llāh kuṭbına bu kerāmet çok mıdur didi. Bu maḳāma ṭavr-ı (5) Mūsā dinilmişdür. Hāzret-i Mūsā 'aleyhi's-selāma bu mu'cize eyledi. Evliyā (6) ümmete kerāmetdür. Ceddim Muḥammed el-Muṣṭafā ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem Mūsā kelīmu'llāhdan (7) hikāyet itmişdür ki bir taş Mūsā nebīnün gömleğin alub (8) kaçdı. Mūsā 'aleyhi's-selām vir gömlegimi iy taş diyerek ardına (9) düşdi. İrişüb gömleğin aldıkda taşı 'aşā birle birkaç (10) def a zārb eyledi. Zārb-ı 'aşādan taşda eṣer kaldı. Naḳl (11) şahīhdür. Ve daḫı maḳām-ı ḫulletde daḫı bir kerāmetiñ hişsesi vardur. (12) Hāzret-i Ḥalīl 'aleyhi's-selām taşā başub ayağınıñ eṣeri kaldı. (13) Şimdi ol taş Mekke'de maḳām-ı İbrāhīm dinilmişdür ve maḳām Dāvūd'da (14) daḫı hişsesi vardur. Taş Dāvūd nebīye söylemişdür: Beni (15) getür cālutı katl idicek taş benim didi ve ṭavr-ı Muḥammedīde daḫı (58a) (1) hişsesi vardur. Bir taş ceddim 'aleyhi's-selāmuñ ayasında (2) tesbīḫ eylemişdür. Bu eṭvār erenlere mu'cizedür ve bize menḳıbe ve kerāmetdür. (3) Kerāmāt-ı evliyā mu'cizāt-ı enbiyā muḳavvīdür. Be-dürüstī kerāmāt-ı (4) evliyāyı inkār idenler mu'cizāt-ı enbiyāyı daḫı inkār itmiş olur. (5) İy Baṭṭāl şakin inkāra düşmegil. *Ehlu'l-inkāri ehlu'n-nārī*²⁸⁵ (6) dinilmiş. Rāvī eydür: Tevbe ve istiḡfār idüb 'afv rica (7) eyledim. Hāzret-i Pīr

غفر الله لك ما تقدم من ذنبك و ما تأخر²⁸⁶

diyü buyurdı. Andan 'aşāsın çeküb aldıkda āb-ı hayāt (9) cārī oldı. Bu daḫı maḳām-ı Mūsā'dur diyü buyurdılar. Hırkasın (10) aldı. Ya Baṭṭāl saña daḫı himmetim budur ki tahte's-şerādan 'arş-ı a'lāya (11) degin olan 'acāyib-i milki ve 'acāyib-i melekūti ve ḡarāyib-i ceberūti (12) ve ketāyib-i lāhūt saña keşf ola. Beşeriyetin saña ḫicāb olmasun

²⁸⁵ *Inkar ehli cehennem ehlidir.*

²⁸⁶ *ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك و ما تأخر: Allah c.c diyor ki*

Allah senin geçmiş ve gelecek her günahını bağışlasın. Fetih suresi 2. Ayet.

(13) diyü buyurdu. Elhamdüli'lläh 'azze ve celle benim haqqımda dağı du'ası müstecâb (14) oldu.

Tenbîh: Mütercimi-i kitâb, türâb-ı aqdâm-ı uli'l-ebvâb (15) eydür: İy tâlib-i haqâyık bilgil ki bu menkıbede olan fevâ'yid (58b) (1) budur ki pîrimiz mürşidü's-şekaleyn ve delîlü'l-insi ve'l-cinn olub insden (2) hulefâsı olduğu gibi cinnîlerden dağı yetmiş iki halîfesi olduğuna (3) delâlet vardur ve Hâzret-i Pîr enbiyâ'-ı 'izâmuñ ve rûsul-ü²⁸⁷ kirâmuñ (4) eţvâr-ı 'aliyyesinüñ esrârına mazhar olub ahcâr ve eşcâr ve enhâr (5) aña muţâva' at idüb himem-i 'aliyyesine mazhar oldılar ve enfâs-ı muqaddesesi (6) ikşir-i aħmer ve tefsîr-i ekber olduğu muqarrer idi ve Hâzret-i Pîriñ bu menkıbede (7) müridlerine olan va' d-ı şerîfleri maqâmât-ı sülûkda birer maqâma (8) işâretdür. 'Alâ tariķi's-sırr vürüd itmişdür. Muqaddem mu'ahħar i'tibâr (9) olunmamışdur ve ba' zısı tavr-ı 'aqla muhâlif görünür. Lâkin aşhâb-ı (10) zevk olan ekâbirin ma'lûmıdur ki zevkiyyât-ı şer' iyyâta haqâyıkda (11) muvâfaqadur. 'İbârâtda muğâyir görünmesi muzır degildür. Va'llâhu'l-Hâdî (12) ve' aleyhi i'timâdi.

el-Menkıbetü'l-'âşiretü.²⁸⁸ Kıdvetü'l-ekârim ve 'umdetü'l-meħârim (13) Seyyid Şerîf Curcânî tilmizlerinden Monla Feridün (14) Girgânî eydür: Seyyid Şerîf ile faşl-ı bahârda seyr-i gülzâra gitdik. (15) Ol zamânda Curcân'da olurduk. Dânişmendân şahrâda (59a) (1) şâdân mülâ'ibe üzre idiler. Seyyid Şerîf baña eyitdi: (2) Yâ Feridün kalbime bir hâtıra huţûr eyledi. Şol qarşu (3) tağda maqâm-ı erba'în vardur anuñ ziyâretin özledim. (4) Gel senüñle tenhâ ol maqâmuñ ziyâretine varalım. Hâtırimız (5) def olsun. Ben dağı sem'en ve ta'aten didim ve ikimiz kûha (6) püyân olduk. Çünkim kûhuñ zirvesine çıkdık. Maqâm-ı (7) erba'inde nihâyetsiz âdem cem' olmuşlar. Oturub bir tarafa (8) muntazırlar dururlar. Bunlardan birine su'âl eyledik. Bu cemâ'at (9) kimlerdür. Cevâb virdiler kim bunlara efrâd dirler. Keşret-i bî-'aded (10) gürühdur. Biz eytidik: Bunlar niçün cem' oldılar ve kime (11) muntazırlardur. Cevâb virdiler

²⁸⁷ İzafet kesresi ü hafıyle yazılmıştır.

²⁸⁸ Onuncu menkıbe

kim ıuıbu'l-aıııābı ricāl-i (12) erba'ın da'vet eylemişdür. Anlardan birisi 'ālem-i beıāya (13) göığdi. Seccādesi tehī ıaldı. ıuııb-u a'zam gelüb ol (14) müteveffānuñ namāzın ıılıb ve haıııına ıoyub seccādesine (15) birin geıirse gerekdür. Siz daııı ıuııb ile müşerref olmaı (59b) (1) isterseñiz biraz şabr idiñ. Biz eyitdik: El-ān ıuııb ıandadır? (2) Eyitdiler kim hālā Mekke'dedür. Nāmına seyyidü's-sādāt şeyııu'ş-şüyüıı (3) 'alā'e'l-milleti ve'd-dın şāııibül'-kerāmāti'l-'aliyyeti ve'l-menāıııbi'l-celiyyeti (4) es-Seyyid 'Alī es-Semerıandı dirler diyüb hāmüş oldırlar. Biz daııı (5) gürüha muıııalııı olub oturduıı. Bir miıııdār zamāndan şoñra havā (6) yüzünde tesbııı ü tehlıl āvāzı geldi. Derııāl ānı gördük. Yüzünden (7) nür ıamar erenler zıııır eyledi. Öñlerinde bir münādı naıııme-i laııııfe ile (8) bu manızımı oıııurdı:

یا عباد الله یا اهل الصفا

هذا قطب الوقت (9) ابن المصطفى

سید القطاب هذا فاعلموا

جاء للرشاد (10) من رب العلا

اخوتي قوموا القطب الاولياء

كي لا تنالوا العز (11) في جار البقا

طرقوا للقطب في هذا الزمان

و اسمعوا اتلقوا (12) من الله العطا

قال حادی القوم هذا قطبکم

یا رجال الله (13) یا اهل الوفاء.²⁸⁹

²⁸⁹ Ey Allah'ın kulları, ey safā ehli!

Bu kutub Mustafa'nın oıııudur, zamanın kutbudur.

Bilin ki o yolu göstemek için Allah'tan geldi.

Doıııru yol göstemek için geldi.

Ey kardeşlerim ona inanın.

Takip edin (tabi olun) ki cennete giresiniz.

O bu zamanın kutbunu takip edin (ona tabi olun).

Sonuçta o Allah'tandır. Doıııruları Allah'tan almış olursunuz.

Rāvī eydür: Kıtübü'l-aķtāb bir mevkib-i ' azīm (14) ve bir ' asker-i cesīm ile geldi kim ' aķlımız şaşdı. Ve Seyyid Şerīf (15) şaşķınlıķından yire düşdi. Pes kıtıb-ı ' āleme cümle (60a) (1) huzzār karşı vurdılar. Ta' zīm ve tekrīm ile getürdiler. Hāzret-i (2) kıtıb-ı seccāde-i ' uzamāya iclās itdirdiler. Her birisi edeb ile (3) karşıda el kavşurub durdılar. Bir miķdār murāķebeden sonra (4) kıtıb-ı ' ālem ²⁹⁰ ذائقة الموت ayetin tefsīr eyledi. Hāķāyık (5) ve daķāyık baķş eyledi. Seyyid-i Şerīf şafādan rakş eyledi. (6) Ba' dehū Hāzret-i Pīr eyitdi: Merhūm olan yārimiziñ pōstuna (7) lāyık Mūsāfir gelmişdür. İzn-i Hāķķ'la anı pōstuna geçürelim. Erenleriñ (8) ķalbine ğubār gelmesün. Ricāl cümlesi sem' en ve eķa' nā didiler. (9) Kıtıb-u a' zam ²⁹¹ işāret eyledi. Monla Feridūn' uñ cümle ricāl elin (10) alub müteveffānuñ pōstuna geçirdiler. Seyyid-i Şerīf hayrete düşdi. (11) Kıtıb-ı a' zam aña daķı mülāţifaten yā ibn-i ' ammi merātib-i ' ibādullāh (12) kısmet-i ilāhiyye ile olur. Senüñ daķı bu kavma duğulūñ vurdur. (13) Lākin zamānına mevkūfdur. ²⁹² الامور مرهونة باوقاتها (14) dinilmişdür. Hālā saña himmetimiz ' ulūm-ı ' aķliyyededür. İnşā' a' llāhu Te' ālā (15) ' ulūm-ı şettāda ķadem-i rāsih şāhibi olursın. Hele şimdi (60b) (1) saña telķin-i zikr-i ħafī ve celī idelim. Seni ma' ārif ħonıyla doylayalım (2) diyüb Seyyid Şerīf'e tevbe ve telķin idüb başarından ve başıretinden (3) ħucub-ı nāsūtiyyeyi ref' eyledi. Şafā birle derunī doldı. Hāzret-i (4) Pīr aña ricālīñ simsārılığın nazār eyledi. Ba' dehū cenāze ħāzır oldu. (5) Namāzın ķilub defn eylediler. Ba' dehū Hāzret-i Pīr Seyyid Şerīf'i (6) dānişmendlerine vāşıl idiñ diyü emr eyledi, vedā' laşub (7) yine inşā' allāh görüşüriz diyü maķalline gönderdi ve Monla Feridūn (8) ve ricāl-i erba' īn ile bile ķaldı. Ba' dehū kıtıb-ı ' ālem ricāl-i erba' īn ile (9) vedā' laşub Hārem-i Şerīf'e teveccüh eyledi. Bu menķibe Monla Feridūn'dan (10) bu vechle şeyĥ Kāmil Bedereddīn naķl eyledi.

El-menķibetü'l-ĥādī ' aşara.²⁹³

²⁹⁰ Her canlı ölümü tadacaktır. Al-i İmran suresi. 185.ayet.

²⁹¹ İzafe kesresi u harfiyle yazılmıştır.

²⁹² Her şeyin bir zamanı vardır.

²⁹³ On birinci menkıbe

(11) On birinci menkıbeden al haber.

Gör nicedür şun^ç -1 h̄allāk-1 beşer.

(12) Menba^ç -1 sırr-1 H̄udā aḥvālidür.

H̄azret-i Seyyid^ç ‘Alī’dür mu^ç teber.

(13) ‘Āleme ancılayın er gelmedi.

Ol durur kân-1 şafā aşl-1 güher.

(14) K̄anı yâ t̄alib olanlar sırrına.

Gelsün üşde feth olubdur bī-ḥaṭâr.

(15) İy Nizāmī bu şafāya rāğib ol.

Görmeyesin iki ‘ālemde zarar.

(61a) (1) K̄ıdvetü’l-müteverri^ç in şihābü’l-milleti ve’d-din Monla H̄amza-i K̄aramanī eydür: (2) K̄āmūsü’l-ma^ç ārif ve nāmūsü’l-leṭāyif Seyyid^ç ‘Alī şeyḥü’l-meşāyih (3) şāhibü’l-k̄adri’ş-şāmiḥ k̄uṭbu’l-aḳṭābu’l-muvelli’l-mu^ç āzzām el-hümāmü’l-mükerrem (4) şāhib-i Bahru’l-‘Ulūm eş-Şeyḥ^ç ‘Alī es-Semerḳandī ḳuddise sırruhu’l- ‘aziz (5) ḥazretleri Bahru’l-‘Ulūm te’līf iderken muşahḥah olan nüşhasın (6) baña beyāz eyle diyü fermān eyledi. H̄azret-i ‘aliyyesinde oturub (7) tebyiz iderdim. H̄azret-i Pīr daḥı nişf-1 şāni müsveddesin iderdi. (8) Nice def a gördüm ki H̄azret-i Pīriñ melekiyyeti zuhūr idüb beşeriyetinden (9) münselih olub ba^ç zı melhūfe istiğāse maḥallinde meded itmege (10) gā’ib olurdu. ²⁹⁴ اكتب يا قلم diyü emr iderdi. Nāgāh bir ma^ç şūm (11) zāhir olub bī-beden ḳaleme yapışub yazardı. Kāh hiç kimesne (12) görünmezdi. Ḳalem bi-ḳudreti’llāhi Te’ālā cārī olub şāḥīfeyi tamām (13) iderdi. Ben vālihū ḥayrān

---

²⁹⁴ Ey kalem yaz.

olurdum. H̄ayretimden tebyīzden (14) h̄aṭā idermişim. H̄azret-i Pīr-i mübārek ebdāna geldikde

يا حمزة (15) اخطأت في موضع فلان صحه²⁹⁵

diyü buyururdu. Ben daḥı nazar iderdim. (61b) (1) Ol maḥalle vaḳi' de h̄aṭā itmişem. Tekrār ol maḥalli taşḥih iderdim. (2) Bir Ramażān-ı şerifde evvel ḥamīs idi. Yine taşahḥuḥ ve tebeyyüz ḥidmetinde (3) idim. H̄azret-i Pīre nazar eyledim. İstiğrāka varmış, insilāḥ ve tecerrüd (4) 'ālemine düşmiş. Üstüne bir mehābet düşmüş ki müşāhedesine (5) nazarım tahammül itmedi. Hemāndem şaşkınlığa uğradım. Kendimden (6) münselih oldum. İnsilāḥda H̄azret-i Pīri gördüm ki taşra gider. (7) Baña daḥı gel diyü işāret eyledi. Ben daḥı ardınca gitdim. Hemān ki (8) k̄apudan taşra çıkıldı. Meger deryā kenārı imiş H̄azret-i Pīr (9) baña eyitdi: Yā Ḥamza bir mü'min-i muvaḥḥid kişiyi kâfirler esir idüb (10) Maḫṭa'ya götürürler. Ancak bizden meded istedi. Gel varalım anı (11) ḥalāş eyleyelim. Ben eyitdim: Yā Seyyidī şimdi kâfirin gemisi k̄andadır? (12) H̄azret-i Pīr eyitdi: Maḫṭa'ya girmege on iki mīl miḫḍarı k̄almışdur. (13) Ben eyitdim: Yā Seyyidī biz ol gemiye nice ireriz şimden şoñra? (14) H̄azret-i Pīr tebessüm idüb²⁹⁶ ائك تعرض الغفار İy Ḥamza saña (15) dānişmend ḥelvāsını yimek āsān gelür. Evliyā'ullāh serdārına daḥı (62a) (1) bu maşlahat ḥelvādan asāndur. Bi-fazli'llāhi Te'ālā imdi (2) nazar eyle gör kim ol gemiye nicesi varılır ve ol mü'min nice (3) k̄urtulur. Gördüm ki bir k̄aşırğalı rüzgār (4) çıkıldı. Beni havāya k̄aldırdı. H̄azret-i Pīr k̄aşırğanuñ zimāmın (5) alub deryā üzerinde gūyā ki k̄arada yürür gibi 'acele ve sür'at (6) birle yürüdi. Bir laḫzada kâfir gemisine irişdi. و (7) بسم الله مجريها²⁹⁷ didi. (8) Fi'l-ḥāl gemi durdu. Bir k̄ariş ilerü gitmedi. Ba' dehū H̄azret-i Pīr (9) geminuñ şadrına oturdu. K̄aşırğa gemiyi döndürdü. Deryā (10) şiddet ile ıztırāba geldi. K̄aşırğa gemiyi önüne k̄adub geldigimiz (11)

²⁹⁵ Ey Hamza falan yerde yanlış yapmışsın, düzelt.

²⁹⁶ Allah'ın dediklerine karşı geliyorsun aynı fikirde olmuyorsun.

²⁹⁷ Onun gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Hud Suresi. 41.ayet.

²⁹⁸ Ey gemi Allah'ın emriyle dur.

cânibe sürdi. Gemide olan kefereyi *şummun bukmun* ‘*umyun*²⁹⁹’ mertebesine (12) vardılar, nuţukları tıttıldı. Meger anlar bizi görmezlermiş. Hemân (13) kaçırğadan iztırâba düşüb helâkı yakın bildiler kaçırğa gemiyi (14) sürüb deryâ kenârına getürdi. Hâzret-i Pîr kaçırğaya işâret (15) eyledi. Nâ-bedîd oldu. Gemi kenârda qurı yire çıqđı. (62b) (1) Hâzret-i Pîr ilerü yürüyüb ol müslimânı hâlâş eyledi. Mü’min (2) secde-i şükür eyledi. Hâzret-i Pîr ol gemi halkına göründi. Anlara (3) aĥvâli bildirüb cümlesi İslâma geldiler. Hâzret-i Pîr anlara (4) bitı yazub Sultân İbrâhîm’e gönderdi. Ba’ dehû baña eyitdi: İy Hâmza (5) bu itlâk itdigimiz âdemi maĥalline ulaştırılım. Ben eyitdim: Sultânım (6) bu âdem neredendür? Hâzret-i Pîr buyurđı kim gine ol mü’mine su’âl (7) eyle. Ben eyitdim: İy kişi adın nedür? Eyitdi kim ‘Abdü’l-Mü’min’dür. (8) Ya ne yirlisin? Eyitdi kim Malâtiyye’den ve pederime ‘Abdu’l-Vâcid (9) dirlerdi. Hâzret-i kúţba Medîne-i Münevvere’de bir sene miĥdârı (10) muĥârin olub andan vaşiyyet almış ve andan bir du’â öğrenmiş. (11) Baña daĥı ta’lîm eyledi ve didi kim her bâr ki bir muşibete düşesin (12) bu du’âyı okuyasın ve kúţb-ı zamânı kıĥırĥıl kim gelüb seni (13) ol beliyeden hâlâş eyles. İmdi çünkim kefere beni esîr (14) eyledi hemân ol mübârek du’âyı okudım ve istigâşe diledim. (15) Der-’aĥab siz geldiñiz. Benim kışşam budur lâkin sizler kimlersiz baña (63a) (1) bildiriñ. Ben eyitdim: İy ebleh hem kúţbı da’ vet idersin hem gine (2) seni hâlâş ideni bilemezsin. Kúţb-ı zamân ve dest-i kudret-i yezdân (3) ve Monlâ-yı Semerĥandî ve Ħaramanî Hâzret-i Şeyĥ Sultân bunlardur (4) didim. Hemân ol mü’min Hâzret-i Pîriñ ayaĥına düşdi tevbe (5) ve telĥîn aldı. Ba’ dehû Hâzret-i Pîr eyitdi: İy kişi bizimle Ħaraman’a (6) gider misin? Ne’ am giderim didi. Hâzret-i Pîr bismi’llâh diyüb yola girdik. (7) Ben âbdest almaĥa ĥaldım. Deryâ kenârında bir ta’lîk ĥatı ile ve maĥbûl (8) kıı’a ile Tefsîr-i Ħâzî var idi. Anı unutmışam. Hâzret-i Pîr ardınca (9) gitdim. Tarfetü’l-’aynda Hâzret-i Pîriñ hâneĥâhına geldik. Yine yirlü (10) yirimize oturduĥ. Hemândem insilâĥ ref’ olub eşbâĥa geldik. (11) Gözüm açdım. Pîr hâzretleri yirinde oturur ve ben yirimde otururum. (12) Güyâ

²⁹⁹ Saĥır, dilsiz ve kör.

hiç hareket itmedik idi. Şahîfeye nazar eyledim. Henüz mürekkebi (13) kurumamış, hayrete vardım. Tefsîr-i Kâzî hâtırma geldi. Cüzdânıma (14) el urdım. Tefsîri bulamadım. Musâfir-hâneye³⁰⁰ vardım. Esîr olan ‘Abdu’l-Mü’min (15) anda durur gördüm. İy kişi sen kaçarıdan geldiñ didim. **(63b)** (1) ‘Abdu’l-Mü’min eydür: Meger sen delü olmuşsın ma‘lûm olan kışşadan (2) su’âl itmek nedendür? Pes ‘acebim ziyâde oldı. Yine Hâzret-i Pîriñ hücre sine (3) vardım. Yirimde oturdum. Hâzret-i Pîr başın kaldırub iy Hâamza ne (4) hâldesin didi. Ben eyitdim: ‘Aceb hâle uğradım. Bilmem hayâlim midür (5) yâhûd düş midür. Hâzret-i Pîr tebessüm idüb baña mâl-i hüvlyâ?? galebe (6) itmişdür. Tenkiye-i dimâg lâzım gelmişdür didi. Ben eyitdim: ‘Abdu’l-Mü’min (7) dağı maţbağa gelmiş ben andan su’âl eyledim. Beni maşaraya aldı. Hem (8) Tefsîr-i Kâzî âbdest alurken deryâ kenârında unutmuşam didim. Hâzret-i (9) Pîr yine tebessüm idüb tefsîriñ zâyi‘ olmaz inşâ’a’llâhu Te‘âlâ kırk (10) günden sonra gelüb saña vâşıl olur didi. Ben eyitdim: Ol maħall ki (11) anda tefsîr kalmışdur ne yirdedür? Hâzret-i Pîr buyurdu ki siziñ (12) tefsîriñiz kırk günlük yolda kalmışdur. Evliyâ’u’llâh kuţbına mekân (13) zamân hâ’il olmaz. Ceddım server-i enbiyâya şallâ’llâhu ‘alehi vesellem Leyle-i (14) Mi‘râcda tayy-ı mekân tayy-ı zamân olmuşdı. Lâ-cerem vârişlerine (15) ve kâyim-i maķâmlarına dağı olur. Yâ Hâamza izn-i Hâķķ ile **(64a)** (1) ol tefsîri saña bir laħzada vâşıl eylemek mümkün idi. Lâkin kerâmetim (2) mevhumâ ve maznûna olmaķ lâzım gelürdi. Ammâ kırk güne dek (3) Karaman bâzirgânları gelüb saña tefsîr getürirler. Anlardan su’âl (4) eyle ki tefsîriñ kanda kalmış. Tâ ki kerâmât-ı evliyâ senüñ katında (5) ‘ayne’l-yaķîn ola. Monla Hâamza eydür: Çünkü kırk gün geçdi (6) Karaman bâzirgânları geldi. Bâzirgânbaşı yedi mu‘teber hâce ile (7) Hâzret-i Pîri ziyârete geldiler. Tuħfelerle nuzûr kurbânlar getürdiler. (8) Hâzret-i Pîriñ elin öpüb tefsîr-i şerîfi Hâzret-i Pîriñ önüne kodı. (9) Hâzret-i Pîr beni kığırdı. Yâ Hâamza tefsîriñ bu mıdur? Budur yâ seyyidî (10) didim. Hâzret-i Pîr buyurdu: İy hâceler siz bu kitâbı kanda (11) buldınız? Cevâb itdiler: İy

³⁰⁰ hâne kelimesi sehven ħ (ح) ile yazılmıştır.

server-i evliyā Baħr-ı K̄ulzem kenārında (12) giderdik, yolımız bir ‘azīm ‘adūya uğradı. Sizi albimize (13) getürdik ve meded istedik. Derhāl bir niablı kiři ıageldi. (14) Bize eyitdi: İy avm ormañız H̄azret-i Őeyh Sultāndan (15) beni size rehnümānlıa gönderdi. Baña mutābi‘ at idiñ. Sizi (64b) (1) selāmet maalline vāşıl ideyim didi. Biz daı mutābi‘ at itdik. (2) Düşmān iine uğradı. Tafatun itmediler. ünkü selāmete (3) geldik ol niablı ‘aziz oynından bir kitāb ıardı, (4) bize virdi. H̄azret-i Őeyhe varduıñızda mübārek ayaın (5) öperem ve bu kitābı Monla H̄amza deryā kenārında ābdest (6) alurken unutmış. Derbān buldı, bize virdi diyesiz. (7) Biz derbānda kitāb bulduı yirden ayrıldı. ır gündür (8) sefer ideriz. ırıncı gün gelüb araman’a vāşıl oldu. (9) Ol idi kim cenābıñıza ziyārete geldik diyü h̄amūř oldu. (10) H̄azret-i Pīr tebessüm idüb ³⁰¹ هذه كرامة كشفها الله لك يا حمزة (11) didi ve bu kitābı elime virdi. Var saña himmet oldu, Tefsīr-i (12) āzī’ye h̄aşıye yazıl didi. H̄azret-i Őeyhiñ iřāretiyle (13) h̄aşıye yazdım. Daı nice esrārına vāıf oldum. Elhāmdüli’llāh (14) kāşifu’l-esrār oldu. H̄azret-i Pīr ‘Abdul’-Mü’min daı vilāyetine (15) bāzırgānlara gönderdi. Őād olub ‘azm-i Malaıyye eyledi. (65a)

(1) el-Menıbetü’ş-şānī ‘aşara.³⁰²

Gel berü iy isteyen vech-i melīh.

(2) Saña nazm itdim yine dürr-i naşıh.

İř bu dürri gūřa menkūř eylegil.

(3) Olmaya fi‘lin dü ‘ālemde abih.

Gel muabbet eyle āl-i Aħmed’e.

Olasın (4) sa‘ādetle felīh.

Server-i āl-i Muammed’dür h̄aı.

³⁰¹ Ey Hamza bu kerameti Allah sana keşf etmiştir (göstermiştir).

³⁰² On ikinci menkabe

Hazret-i Seyyid ‘Alī budur (5) şahīḥ.

Kāşif-i sırr-ı Hudā’ dur muṭlakā.

Zāt-ı Haḫḫ’a zulümdür ola şariḥ.

(6) Budur ol rūḥ-ı muşavver kim gören

Der ki mā-hāzā beşerdür dirsem şariḥ.

(7) Yokdur sözimde bir zerre ḫaṭā.

Anı sevmek ‘ākile farz-ı naḫīḥ.

(8) Her kim anı cān ile dilden seve,

Gökleri sereyān ide mişl-i Mesīḥ.

(9) Zāhir u bāṭında budır nūr-ı Haḫḫ.

Evliyā serdārıdır gāyet semīḥ.

(10) Zī sa‘ ādet aña bende olana.

Bulıardur dār-ı ‘adn içre nezīḥ.

(11) İy Nizāmī pendimi gūş eyleyen,

Olıardur nūr ile gāyet reşīḥ.

(12) On ikinci menkıbe budur begim.

Diñle anı olmayasın tā kelīḥ.

(13) Bulasın Firdevs-i A‘lā’da maḫām.

Olasın cümle elemden müsterīḥ.

(14) بیا ای فرزند سعادت مند

بکوش مناقب ان خواجه ارجمند

(15) علامه بخاری و سمرقند همای اوج هدایت

و مقتدای فوج (65b) (1) سعادت نور دیده کمّین است

و دریای ختم مرسلین است³⁰³

(2) Hāzret-i büzürgvār Seyyid ‘Alī fezā’il-i şī‘ār *ḳuddise sırruhu’l-esnā ve nevvera* (3) *merḳadahū’l-evfā*³⁰⁴ bu menḳıbe-i ‘alliyenüñ nāḳılı bu mañşıbe-i celīlenün (4) rāvī-i ‘āḳılı Baba Rasūl şāḥib vuşul böyle rivāyet eyledi kim (5) ol maḥzen-i rumūz-i sübhāniyye ve ma‘den-i künūz-ı Rabbāniyye ḳıdvetü’l-aḳṭāb (6) ve ḳıbletü’ṭ-tullāb şeyḥ sultān ḥāzretleri eyyām-ı sa‘adetlerinde bir (7) zamān bile hemrāh ve ḥıdmet-i ‘alliyelerinde olub her kemālātlarına (8) nāzır ve güvāh idim. Meger bir faşl-ı bahārda ol kāmıl-i şerīf seyr-i (9) ḥazān için kūh-ı Ferḡan’a çıḳdı. Ol maḥalalde ol şāh-ı merdāna (10) mürāfıḳ idim. Çünki zırve-i kūha şu‘ūd eyledik ḳarşıdan bir sarāy-ı (11) bī-hemtā mānend-i beyza-i beyzā göründi. Hāzret-i Pīr ḳuddise sırruhu (12) ol sarāydan yaña pūyān olub ben daḥı anlara mutāba‘at eyledim. (13) Çünkim sarāyüñ ḳapusına geldik üç māh-ı rüy-ı per-i peyker maḥbūb (14) ḳarşu gelüb Hāzret-i Pīriñ elin öpdiler ve benimle merḥabā itdiler. (15) Hāzret-i Pīr

بارك الله فيكم و شرح صدوركم³⁰⁵

diyü du‘ā eyledi. (66a) (1) Bunlar nuṭṭa gelüb eyitdiler:

خوش امدی ای شاه موکب (2) اولیا است

وی نور دیده اصفیا است

و خیر فرزندان (3) مصطفی است

³⁰³ *Ey saadet sahibi oğul!*

Hocanın menkıbelerine kulak ver.

Hoca Buhara ve Semerkand’in allamesi,

Hidayet makamının hüma kuşu,

Sadet ordusunun önderi,

Kamil olanların göz nuru,

Ve elçilerin son bulma deryasıdır.

³⁰⁴ *Allah sırrını mübarek etsin ve mezarını nurlandırın.*

³⁰⁵ *Allah sizden razı olsun ve Allah sizi rahatlınsın.*

و قطب خمه اصفيا است³⁰⁶

Ḥazret-i Pīr anlara telattuf (4) birle du‘ ā eyledi ve anlara ba‘ zı kelām eyledi ki bildiğim luğat (5) degil idi. Anlar daḥı sebercān diyüb sarāyuñ dāḥiline gitdiler. (6) Ḥazret-i Pīr namāza şurū‘ itdi. Ben daḥı bile durdum. On iki rek‘ at (7) namāz kıldı. Ba‘ de‘d-du‘ ā ol ğilmānlar gelüb enderūna iy şināver-i (8) gürūh-ı evliyā didiler. Ḥazret-i Pīr baña işāret eyledi. Ben daḥı ‘ aziziñ (9) ‘ aqabince sarāya dāḥil olduq. Bu sarāy vaşıfdan ḥāric

لا عين (10) رات و لا اذن سمعت و لا خطر على قلب بشر³⁰⁷

ḳabīlden idi ve (11) vāsi‘ sarāy idi. Eşcār-ı müşmiresi bisyār idi. Görenler behşitden (12) bir kıt‘ a şanurdu. Çünkü sarāyuñ ortasında bir ḥabgāha vardık (13) ğāyet müferriḥ ve şafā-baḥş idi. Bir taḥt-ı mu‘ azam göründi kim ol (14) taḥtūn üzerine bir pīr-i mükerrrem otururdu. Ḥazret-i Pīr Seyyid ‘ Alī (15) ol ‘ azize karşı yürüdü. Ol ‘ aziz Ḥazret-i Pīre ta‘ zīm eyledi. (66b) (1) Merḥabā iy veled-i mükerrrem ve iy **emced-i** mufahḥam diyüb Ḥazret-i Pīri iki (2) gözünden öpüb sağ yanında bir ḥālī seccāde dururdu. Ol (3) seccādeye işāret eyledi. Ḥazret-i Pīr ol seccādeye nişin olub (4) mükāleme ve muṭālebeye meşğul oldılar. Vaḳitleri ḥoş olub şafā (5) cāmelerinden ‘ aşḳ ve muḥabbet ve zevḳ ve ṭarab şerbetlerin nūş itdiler. (6) Ba‘ dehū ol pīr-i nūrānī Ḥazret-i Pīre eyitdi: İy ma‘ den-i nūr-ı Sübhānī (7) ḥazret-i muḳaddesden bu rüz-ı mübārekde siziñ ḳudūmıñızla mübeşşir (8) olduq. Çok zamāndur ḳarındaşım Hızır Nebī ‘ aleyhi’s-selām bize siziñ (9) kemālāt-ı zātiyyeñizi medḥ iderdi. Ricāl-i ğayb ve ervāḥ-ı ṭāhire (10) her çend ki ziyāretimize geleler. Sizi *kemā yenbağī*³⁰⁸ bize ta‘ rīf iderlerdi. (11) Minnet Ḥaḳḳ Te‘ ālā’ya olsun kim başıra ile sizi gördük. Ḥazret-i Pīr (12) eyitdi: Yā

³⁰⁶ Ey evliyanın padişahı hoş geldin.

O temiz olanların göz nurudur.

Mustafa'nın hayırlı oğlularındandır.

O tüm arınmış olanların kutbudur.

³⁰⁷ Hazerti Muhammed s.a.v diyor ki: Ben Salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insan aklından geçmeyen şeyler hazırladım.

³⁰⁸ Gerektiği şekilde.

Nebiyya'llāh bu bendeñiz dağı cemāl-i bā-kemālīñize 'āşık idi. (13) Her çend ki qarındaşñız Hızır Nebī 'aleyhi's-selām meclis-i mübārekleriyle (14) teşerrüf müyesser olurdı. Bu bendelerine eydürdi ki qarındaşım İlyās 'aleyhi's-selām (15) sizlere müştāğdur. Elḥamdüli'llāhi şümme elḥamdüli'llāhi ziyāret-i şerīfeñizle (67a) (1) teşerrüf müyesser oldu. Sa'ādet-i 'uzmāya ve kerāmet-i evfāya vāşıl oldu. (2) Ḥāzret-i 'aliyyeñizi bu bendeñizden memnū' dutmayasız ve bizim ṭarīkatımız (3) fuḡarāsına 'ināyet ve şiyānet ve nuşret itmekde dāyim olasız. Be-dürüstī (4) İlyās 'aleyhi's-selām buyurdı ki yā ḡurrete'l-'ayn Ḥāḡḡ Te'ālā size hibe (5) itdiği iḡsānı bir ḡula dağı itmemişdür. Kerāmet-i dāreyn ve 'izzet-i (6) neş'eteyn ve devlet-i 'ālemeyn vuşul bulduñ.

Zehī ḡadriñ yücelmişdür (7) yedi ṭāḡ-ı mu'allādan.

Bugün maṭlūb-ı 'ālemsin ki ḡaṭṭiñ var tecellādan.

(8) Sen ol nūr-ı Muşṭafā'sın, küdüretten münezzehsin.

Sen ol zāt-ı muahharsın (9) ki ḡazṡ aldıñ müsemmeden.

Bugün evlād-ı Aḡmed'e nazīr olamaz kimesne

(10) Beşāretdür benim oğlum ki nuşret geldi Mevlā'dan.

Velīler mevkebinden sen (11) şeh-i ceyš-i vilāyetsin.

Senüñ sırrıñ ḡamu sırra olur cāmi' (12) mu'ammādan.

ḡamu erbāb-ı ḡacāta medār oldu senüñ fazlıñ.

(13) Murādātdan bulur el-Ḥāḡḡ oğıyan sırrı esmādan.

Gel iy sırr-ı Muḡammed kim (14) senüñdür sırrı evednā.

Gel iy nūr-ı mükerrerem kim saña feyz irdi (15) a'lādan.

Te'ālā Allāh senüñ nūruñ irişir şarḡ ile ḡarba.

(67b) (1) Geliser çeşm-i bî-mâra ğubârındandır dâdın.

Nizâmî bu mu‘ ammâya nazâr çeşmiñi (2) sen açğıl.

Erenler şâhına irdiñ ne bâkiñ ola a‘ mâdan.

(3) Râvî eydür: İlyâs Nebî ‘aleyhi’s-selâm Hâzret-i Pîre eyitdi: Yâ veledî (4) saña ‘acâyib-i milkden ve melekûtüdan ba‘zı eşyâ keşfine me‘mûr (5) olduĸ. Evvelâ ‘âlemi milkde olan gel seyrân eylegil. Hâĸĸ Te‘âlânuñ (6) ‘acâyib-i şan‘atına ħayrân olasın. Ayaĸa durub Hâzret-i Pîriñ (7) eline yapışub bir serâ-perdeyi ĸaldırub derûnına puyân oldılar. (8) Bir sâ‘at miĸdârı eglendiler. Ba‘dehû taşra geldiler. İlyâs ‘aleyhi’s-selâm (9) elin ĸaldırub du‘â eyledi. Ġâ‘ibden ħânçe geldi, yidiler. Baña daĸı (10) üç loĸma şundılar. Lezzetinden dimâĸım pür-ĸalâvet oldu. (11) Ol ta‘âmdan berü dünyâ ta‘âminuñ lezzeti olmaz oldu. (12) Hâzret-i Pîr beni Hâzret-i İlyâs ‘aleyhi’s-selâm dan ricâ eyledi. (13) Varub mübârek elin öpdüm. Baña du‘â eyledi.

هندياً لك تشرقت (14) بصحبة قطب الوجود³⁰⁹

diyü tebşîr eyledi. Şükür ħamd eyledim. (15) Ba‘dehû vedâ‘laşub İlyâs ‘aleyhi’s-selâm Hâzret-i Pîre du‘â eyledi:

(68a) (1) يا صاحب الفضل اذهب انت محموداً

فترة بالخير سر بالعز (2) مضموداً.³¹⁰

Hâzret-i Pîr İlyâs ‘aleyhi’s-selâmuñ dest-i pür-keremlerin (3) taĸbîl idüb ol sarâydan taşra geldi. Hâzret-i Pîre eyitdim: (4) İy server-i erbâb-ı hidâyet ol serâ-perdenüñ dâĸhilinde ne var idi? (5) Hâzret-i Pîr eyitdi kim on sekiz biñ ‘âlemiñ nümunesin ve milku melkütüñ (6) ‘acâyibin seyr eyledim ve ba‘zı esrâr-ı lâhûtiyye ye daĸı fetĸ olundu kim Hâĸĸ Te‘âlâ (7) ol esrâr-ı kümmelînden hemân bir ĸuluma fetĸ eylemiş. Lâkin yâ Baba Resûl (8) ol serâ-perdeden iĸerü bir maĸâma vardıĸ. Anda ĸuĸb-ı evvel

³⁰⁹ Kutbu'l-vucûd ile yoldaş oldun. Sana helal olsun, hayırlı olsun.

³¹⁰ Ey fazilet sahibi sen mübarek birisin. Nimetle git, sen övgüye layıksın. Hayırla ve izzetle git.

olan (9) piri gördük. Maḳām-ı Maḥmūd'a yakın maḳām vardır. Minber-i ' izzet (10) mücāzīsine düşmüş. Sağ yanında Ḥazret-i ḡaybiyyenüñ ebkârı ḥidmetine (11) bel bağlamışlardır ve sol yanında Ḥazret-i ' ilmiyyenüñ ḡilmānı pervāne (12) gibi ṭavāf iderler. Karşusunda Ḥazret-i muḳaddesenüñ āyineleri (13) cilā virirler. Mā-fevķinde bir ḥazret vardır ki aña ḥazret-i ḳurb (14) dirler. Evvel ḥazrete nazār itdim. Bir zāt-ı a' zam tecellī eyledi ki (15) beni vücūdumdan meslūb eyledi ve baña eyitdi: İy maṭlūb-ı merḡūb (68b)

(1) انا منك و انت مني هذا مقام لا مقام فوقه تجوع تجرد (2) تصل تزود لسيري اليّ فمل حليلي تحلي

يحبني تملی فمني تسلي (3) عليّ فحل³¹¹

Ba' dehū yā Baba Rasūl ol maḥbūb-u a' zam baña eyitdi:

يا غوث(4) الغوث بثر الطلاب الواقفين بالباب انّ لهم الزفلى و حسن مآب.³¹²

(5) Ve baña ba' zı leṭāyifi keşf eyledi ki işā'ata me'mūr degilem yoḥsa (6) beyān iderdim. Diñleyenler ḥayret ve dahşetde ḳalurlardı. *Elḥamdüli'llāhi (7) 'alā fetḥil'-esrāri ve 's-şalāti 'alā şāḥibi'l-envāri.*³¹³

el-Menḳibetü's-şālişetü 'aşara.³¹⁴ (8) Şeyḥ-i ḥaṭīr zāhid-i kebīr Baba Cihāngīr Semerḳandī eydür: Ḥazret-i ḳuṭbu'l-aḳṭāb (9) ve mürşidü't-ṭullāb şeyḥu's-şuyūḥ el-şeyḥ 'Alī Sulṭān (10) Ḥazretleri Semerḳand'da olurken Semerḳand'da Mecūs ṭā'ifesinden (11) dīn-i naşrāniye intikāl eylemiş bir rāhib geldi. 'İsā 'aleyhi's-selām (12) ḥaḳķında ḥāşā ilāhdur diyü da' vā iderdi ve ba' zı delā'il-i (13) 'aḳliyye ile zu' m-ı bāṭıl birle istidlāl iderdi ve birḳaç 'aḳlī (14) su'āl peydā itmişdi. Bulduḡı 'ālime su'āl idüb ilzām (15) iderdi. Cevābında çok 'ālim ḳāşir ḳalmışdı. İñen çok (69a) (1) 'ālimī şaşırub bī-ḥadd cāhilleri ḥadd-ı i'tidālden cānib-i (2) zelālete düşürdi. Çünki

³¹¹ Ben sendenim sende bendensin bu makama geldik. Bu makam açlık ve yoksulluk olamayan bir makamdır. Yanıma gelmekte acele et. Beni sevenler acele edip yanıma gelir.

³¹² Ey yardım isteyenlere yardımcı ve destekçi olan, isteyene müjde ver ki onların öldülü cennettir. O iyi bir ödüldür.

³¹³ Sırrların fethi için şükürler olsun ve nurların sahibi üzerine selam olsun.

³¹⁴ On üçüncü menkıbe

Semerķand'da geldi. Sulṭān Ḥālid'e ḥaber (3) ŧaldı kim ben diyārīñ ' ulāmāsı birle baḥş için gelmişim. Her ḳanğı (4) ' ālim beni ilzām eyleye añā bende olurum ve dīn-i İslāmı ḳabūl iderem. (5) Lākin ' ulemādan beni ilzām ider ḳişi bulunmazsa Buḥārā ve Semerķand'ın (6) ḥarācın isterem. Sulṭān Ḥālid ğamġin oldı. Cümle ' ulemā'yı cem' (7) idüb bu ḳaziyyeden ḥaber virdi. 'Ulamānuñ her birisi ğurūr ile (8) ḥaberine cevāb virdiler. Bir rāhib ne ola kim biz añā cevāb virmeyevüz (9) didiler. Sulṭān Ḥālid nerm olub buyurdı kim Semerķand'ın (10) Ulu Cāmi' i'nde cem' oldılar. Rāhib daḥı ḥāzır oldı. 'Ulemā birle (11) baḥş eyledi. Bir ferd bulunmadı ki rāhibūñ su'āline cevāb vire. (12) 'Ulemā cümlesi ŧerm oldılar. Sulṭān Ḥālid daḥı ızṭırāba düŧdi. (13) Rāhib eyitdi: İy Sulṭān Semerķandī ben ḥaylī demdür ki cihānı (14) ğeŧt [ü] ğüzār iderem. Baña kimesne ğarīm olmadı. İmdi Semerķand'da (15) kimesne baña muḳābil olmadı. Hemān fermān eyle müslimānlardan ḥarāc (69b) (1) cem' idüb beni suhūletle vilāyetiñden def' eylegil yoḥsa vilāyetiñ (2) ḥalḳı cümlesi dīnime dāḥil olalar. Sulṭān Ḥālid ' ulemāya nazar (3) eyledi. 'Ulemā eyitdiler: İy Emīrū'l-Mü'minīn bu rāhib mağrūr kelb ancak (4) bunı sehl görmemek gerekdür. Bu kelbe bizden bir kimesne cevāb viremez. (5) Meger Ḥazret-i Pīr ŧeyḥ ' Alī Sulṭān cevāb vire. Bu kelb ol (6) Pīre muḳābil olamaz. Anı munḥaŧar itmege ḳādirdür. Sulṭān Ḥālid (7) eyitdi: Benim ulu 'ammım ŧeyḥ Sulṭān mı dirsiz? 'Ulemā eyitdiler ne' am. (8) Sulṭān Ḥālid eyitdi: Ol ḥālā demm mağārasında ḥalvetdedür. (9) Añā kimesne buluŧmaḳ muḥāldur. 'Ulemā eyitdiler: Bir nāme yazılsun (10) gönderilsün ŧāyed Cenāb-ı Rebbi'l-Erbābdan nuŧret-i dīn-i mübīn (11) için ol kāmile izin ŧudūr eyleye. Sulṭān Ḥālid eyitdi (12) rāst didiñiz. Ba' dehū ol rāhibe ḳırḳ ğüne deġin mühlet virgil. (13) Bir ' ālimimiz daḥı var. Saña cevāb virirse bi-fazli'llāh ol virir (14) dinildi. Rāhib eyitdi: Ḥaṭ viriñ. Eger ol ' ālim gelüb cevāb (15) viremezse baña ḥarācı viresiz. Sulṭān Ḥālid'e ilhām-ı Rabbānī (70a) (1) olub fermān eyledi ki ḥaṭ yazılsun ve rāhib daḥı ' ahd-ı miŧāḳı (2) muḥkem eyledi kim eger ol ' ālim cevāb virirse müslümān ola ve ol (3) ' ālime bende ola ve kendide olan mālī bī-ḳiyās İslām meŧāliḥine (4) ŧarf eyleye. Sulṭān Ḥālid emriyle sicil olunub rāhib ḳonaġına ğitdi. (5) Sulṭān Ḥālid buyurdı: ŧeyḥ Sulṭān Ḥazretleri ki Sulṭān

Hâlid'in (6) atasının 'ammisi idi. Aña muḥabbetnâme yazdılar ve peyk ihzâr itdiler. (7) Göndermek şadedinde iken nâgâh bir dervîş apundan ierü girüb (8) 'ulemâ ve şulahâ maḥzarında Sultân Hâlide bir nâme şundi. Sultân Hâlid (9) nâmenüñ bendin alub muâlâ'a eyledi. Şâd olub sübhâne'l-'alîmü'l-ḥakîm (10) didi. 'Ulemâ eyitdiler: İy Pâdişâh 'azîm şâd oldunuz, aşlı nedür didiler. (11) Sultân Hâlid bir monlaya emr eyledi. Nâmeyi cehriyle oudı. Nâmenüñ (12) evvelinde medḥ-i Hudâ, ba' dehü medḥ-i Rasûl-ı kibriyâ, ba' dehü ehâryâr-ı (13) bâ-şafâ ve cemî' mü'minîn mü'minâta du'â ve sultân-ı cihân olan Emîr (14) Hâlid'e şenâdan şoñra dinilmiş ki

من عبدالله ووليّه اسيد (15) على بن السيد يحيى عمّ السلطان الماجد الامير خالد الى حضرتته العلية
(70b) (1) ثمّ الى علماء الفضلاء المقيمين بتلك البلدة السلام عايكم (2) و رحمة الله وبركاته وابهى

تحياته. 315

Ammâ ba'd bu şeb-i mübârekde (3) cedd-i 'azamım Rasûl-u mükerrerem nebiyyü'l-'Arabi ve'l-'Acemi Muḥammed Resû'llâh şallâ'llâhu (4) 'aleyhi vesellem bu bendelerine gelüb eyitdi: Yâ veledî ḥalvetiñ âḥir oldı, (5) 'ibâdu'llâh irşâdına maḡâradan taşra ol. İnşâ'a'llâhu Te'âlâ (6) ademiñle nice erbâb-ı zalâlet hidâyet olurlar. ır gicenden şoñra (7) maḡâradan ıub 'azîm mevkeble benim türbeme gelüb ravzâmı (8) ziyâret eyle. Lâkin yarın 'alâ's-saḥr maḡâradan ıub Semerand'a (9) varḡıl. Zîrâ Semerand'a bir râhib geldi. Ümmetime ve 'ulemâya ḡâyetle (10) cefâ vü ezâ ider varub anı zalâletden ve ümmetimi muzâyaadan (11) ḥalâş idesiz, yârân elem ekmesünler. Bu gice ba'de'l-'işâ emr-i Ḥa ile (12) Semerand'a varurız. Kümmelîn olanlara Ḥa Te'âlâ kevn ü mekânı ḥâ'il (13) eylemez. Nâmeyi bizden evvel yârâna meserret için gönderdik. (14) Dervîş Cihângîr işrâı bizimle ılmışdur. Bugün biz daḡı varırdı (15) Lâkin işâret-i Rasûl 'aleyhi's-selâm ile irteye aldı. Ve's-selâm 'âle'd-devâm (71a) (1) ünküñ 'ulemâ ve şuleḥâ ve sâdât bu nâmeyi

³¹⁵ Allah'a inanlara ve Seyyid Ali bin Yehya Sulan Macid'in amcasına ve Emir Halit'e, o kasabanın alimlerine ve o kasabada oturanlara selam olsun.

işitdiler. Şükür idüb (2) hayret ve dehşet ile sübhāna'llāh'i-‘azīm didiler. Ba‘ dehū Cihāngīr (3) Baba'ya ikrām eylediler. Demm mağārası Semerķand'a on yedi günlük (4) yol ne ‘aceb tayy-i mekān olmuş didiler. Ba‘ dehū

ان الله على كل شيء قدير³¹⁶

(5) oқudılar. Ol gün geçüb irtesi ki yevme'l-ḥamīs idi. Ba‘ de şalāti'l-fecr (6) Sulṭān Ḥālid atlanub şehirden taşra ḥadem ü ḥaşemle çıқdı (7) ve cümle ‘ulemā ve şulahā ve etķiyā ve mü'minīn kimi atlu kimi yayaқ şehirden (8) taşra çıқub Ḥāzret-i Pīr ḳudūmına muntazır oldılar. Ba‘ de'l-işrāḳ (9) gördiler ki bir ‘azīm ālāy göründi. Sādāt-ı kirām ervāhı çok (10) andan ricāl-i ğayb ve ervāḥ-ı muḳaddese çıқageldiler. Görenler (11) ḥayrān oldılar. Ba‘ dehū Ḥāzret-i Pīr bir esb-i tāzeye süvār olmuş. (12) Başında yeşil ‘imāme ve rikābında aḳṭāb-ı sūre-i ihlāş ve aḳṭāb-ı (13) Fatihā piyāde yürürler. Cihāt-ı erba‘asında mu‘avvezeteyn hemvār yürürler. (14) Ehl-i Semerķand ‘azīze karşı varub Sulṭān Ḥālid piyāde olub (15) dest-i şerflerin būs eyledi. Ḥāzret-i Pīr sulṭān Ḥālid'İN çeşm[-i] mübārekin (71b) (1) būs idüb yā ibn aḥī nitesin ol rāhib yārānı tazyīḳ (2) eylemiş. Ceddimiz Sulṭānu'l-Mürselīn işāret buyurdılar. İnşā' a'llāhu Te'ālā (3) zālāletden ol şahş taḥlīş ideriz diyüb doğrı cāmi' -i kebīre (4) geldi. Sulṭān Ḥālid sarāya da' vet eyledi. İzinimiz yoқdur hemān (5) cāmi' de maşlahat üzere olalım. Rāhib ihzār buyuruñ didi. (6) Rāhibe adam şaldılar. Rāhib geldi. Ḥāzret-i Pīri gördüğü gibi (7) lerzān oldu. ³¹⁷ Cümle ehl-i İslām şād oldılar. Rāhib geldi. Ḥāzret-i Pīriñ elini (9) öpdi. Bu gece ‘ālem-i rü'yāda cenāb-ı şerīfīñizi gördüm. Cümle (10) müşkilātımı cenābıñıza ‘arz eyledim. Cevāb-ı şāfī virdiñüz. (11) Min ba'd şübhem ḳalmadı. Şimdi zāhirde su'āle cevāba ḥācet (12) ḳalmadı. Dīn-i Muḥammedī ḥaḳḳ dīndür, bildim ve ḳabūl eyledim didi. (13) Ḥāzret-i Pīr tebessüm idüb eyitdi: Yā ‘abdullāh İslāmuñ maḳbūl-ı (14) Ḥāzret oldu. Biz daḥı ḳabūl eyledik. Lākin yārāna ifāze-i ‘ilm (15) için su'āl irād eyle bu mecma' da cevāb

³¹⁶ Allah'ın her şeye gücü yeter. Bakara suresi. 20. Ayet.

³¹⁷ Allah'a ve Hz. Muhammed'in (s.a.v) Allah'ın Resülü olduğuna inanırım.

virelim. Bu ‘abda (72a) (1) H̄azret-i Bārī’nün ihsānı ma‘lūm-ı ‘ālem ola. Rāhib sem‘en (2) ve t̄ā‘aten didi. Ba‘dehū eyitdi: İy server-i evliyā su‘ālim bu idi kim (3) ceddiniz H̄azret-i Muḥammed’in nübüvvetine delīl nedür ve H̄azret-i ‘İsā ‘aleyhi’s-selām (4) Naşārā i‘tikādı üzere ilāhdur ‘adem-i ulūhiyyetine zāhib olanlarıñ (5) delīl nedür? Bir delīl-i şāfī taleb iderem ki ḥaşmın söylemege mecālī (6) kalmaya. H̄azret-i Pīr buyurdu ki evvelā ceddin H̄azret-i Muḥammed ‘aleyhi’s-selām (7) nübüvvetine delīl naql-ı şaḥīḥdür ve ‘aql-ı şarīḥdür. Mūsā ve ‘İsā ve sâ’ir (8) enbiyā ‘aleyhimu’s-selām nübüvvetine delīl olan daḥı naḳıldür ve ‘aḳıldur. (9) Enbiyā’-i kirāmdan menḳül olan budur ki anlardan da‘vā-yı nübüvvet (10) şudür idüb da‘vālarına muṭābıḳ ḥavārıḳ-ı ‘ādāt daḥı zuhūr (11) eyledi. Be-dürüstī mu‘cizātları nübüvvetlerine delīl oldı. Siziñ daḥı nübüvvet-i (12) enbiyāya delīliniz budur. Bu delīl-i sem‘ī nitekim sâ’ir enbiyānün nübüvvetine (13) şāhid oldıysa ceddin ḥazretlerinün daḥı nübüvvetine şāhid mu‘cizāt-ı (14) bāhirenün ḥuşūli tevātürle gelüb bize vāşıl oldı. Eger ḥaberin (15) şih̄hatine ta‘n olunursa cümle enbiyānün nübüvvetine ta‘n sirāyet (72b) (1) idüb bāb-ı nübüvvet kapanmaḳ lāzım gelür ve eger H̄azret-i Mūsā ve ‘İsā (2) ve sâ’ir nebīlerin ḥaḳḳında vārid olan ḥaberleri taşdıḳ idicek (3) ceddin ḥazretlerinün daḥı nübüvvetine taşdıḳ vācib olur. Zīrā (4) şih̄hat-ı tevātürle şıḳḳ-ı maḳāle mu‘ciziñ delāletī ceddin ḥazretlerinün (5) ḥaḳḳında vāziḥ tariḳle ḥāşıldur. Be-dürüstī H̄azret-i Muḥammed ‘aleyhi’s-selāmuñ (6) nübüvvetine ḳaṭ‘ā i‘tirāf ḥāşıl olur ve İncīl’de daḥı ceddin (7) ḥazretlerinün nübüvvetine olan dalā’il İncīl oḳıyanlara emr-i (8) ma‘lūmdur. Saña ḥōd ‘ālem-i rü’yāda keşf olunmuşdı. (9) H̄azret-i ‘İsā rüḥāniyyetine muḥākeme olunduḳda şıḳḳı’s- (10) seyyidi ‘alā’eddīn dimişdi. Sen aña münkir degilsin didi. (11) Ol Rāhib Müslim belī sulṭanım didi. Bende şa’ibe-i şekk ve şübhe (12) ḳalmamışdur. H̄azret-i şeyḥ buyurdu kim yā Müslim İncīl’de ‘İsā (13) ‘aleyhi’s-selām nübüvvetinde zıkr olunmuşdur ki Yūḥannā’t-tilmiz (14) İncīli’nün on bişinci faşında dinilmişdür ki Fāraḳlīt’e (15) rüḥ ḥaḳḳdür. Anı pederim size gönderir. Benim ismim birle gelüb (73a) (1) size her şey’i ta‘līm ider. Be-dürüstī Fāraḳlīt’den maḳşūd (2) ceddin ‘aleyhi’s-selāmdur. ‘İsā’nuñ ismine muşaddıḳ gelüb ḥaḳḳına her (3) şey’i

ta' līm iden oldur. Fārḳalīṭ peygamber dimekdür. Ḥāzret-i 'Īsā birle (4) ictimā'ımızda kelāmımı taşdıḳ itmedi mi? Rāhib-i Müslim belī sultānım didi. (5) Ḥāzret-i Pīr buyurdu ki Yuḥannā İncīli'nün on altıncı faşında (6) 'Īsā'dan rivāyet itmedi mi ki Fārḳalīṭa benden şoñra Efşerlād (7) nām mevzi' de zuhūra gele. Çünkim zāhir ola adı Mevāmīş (8) ola 'ālemi ma'şiyetden men' idüb 'azāb ile taḥvīf eyleye. (9) Lākin kelāmı fi'l-cümle şıḳ-ı maḥz ola kendiliginden söylemeye. (10) Sizi ḥaḳḳ ile ri'āyet ve siyāset eyleye. Efşerlād Mekke'nün adı (11) degil midür ve Mevāmīş ya'nī nebī Mekke'de Muḥammed nāmında ceddinden (12) ğayrı kim gelmişdür. Rāhib Müslim *امننت بالله و محمد رسول الله*³¹⁸ (13) didi. Ḥāzret-i Pīr eyitdi: İy Müslim Naşārā Ḥāzret-i 'Īsā (14) ḥaḳḳında ḥāşā ilāhdur dediklerine delīl nedür ḥaber virgil didi. (15) Rāhib-i Müslim eyitdi: Naşārānuñ ḳavlini ḳable'l-İslām taḥşin (73b) (1) iderdim. Ben daḫı ilāhdur dirdim. Ḥāzret-i Pīr eyitdi: Anlarıñ kelāmı (2) bātıldur ve buṭlānı erbāb-ı 'uḳūla ḥāşıldur. Buṭlānına delīl (3) budur. Be-dürüstī ilāh bir mevcūddur ki zāt için vācib'l-vücūddur. (4) Şöyle kim cisim olmaya daḫı müteḥeyyız olamaya daḫı 'arāz olmaya 'Īsā (5) 'aleyhi's-selām ḥōd şol şaḫş-ı beşerī ve cisimānīdür ki, ma'dūm iken (6) mevcūd oldı. Ba'dehū ḳavliñiz üzre Yahūdīler anı ḳatlı itmekle (7) ma'dūm oldı. Naşārānuñ mu'teḳidi Yahūd tā'ifesi Ḥāzret-i (8) 'Īsā'yı ḳatlı itmişlerdür. Marḳos e't-Telmīz İncīli'nün āḫirinde yazmışdur ki (9) 'Īsā 'aleyhi's-selām dār ağacında eyitdi kim yā ilāhī beni (10) maḥzul eylediñ. Bu kelām 'Īsā'nuñ dārda āḫir söylediği kelāmdur. (11) Yā Rāhib Müslim bu kelāmı Marḳos Telmīz'in İncīli'nde var mıdır? (12) Rāhib ne' am didi. Ḥāzret-i Pīr eyitdi: Şol şaḫş ki ekl ü şurb (13) ide ibtidā ḥālinde 'avratdan doğa oğlancık ola, ba'dehū (14) müvāhiḳ ola, ba'dehū yigit ola, uyuya ve uyana ve Naşārā (15) ḳavli üzere erzel-i nās olan Yahūdī tā'ifesi anı aradılar (74a) (1) ve kendisi ḳaçub gizlendi. Ba'dehū dutdılar. Feryād ü fiḡān (2) eyledi. Feryādına baḳmadılar. Anı aḫz idüb dāra çekdiler. Bir zamān (3) dār ağacında saḡ durdu. Ba'dehū şalb itdiler ve tenini çāk (4) eylediler. Bu aḫvāle i' tirāf iden bātıl yine 'Īsā ilāhdur diyü

³¹⁸ Allah'a ve Hz. Muhammed'in (s.a.v) Allah'ın Resulü olduğuna inanırım.

nice (5) iddi'ā ider? Eger ilāh olaydı niçün Yahūdīlerden kendini hālāş (6) itmedi ve niçün aña cefā iden Yahūdī tã'ifesini kahr itmedi? (7) Yâ Rāhib-i Müslim bu da'vâ bātıldur. 'İsâ nebî ve mürsel ve şāhib-i şerî' at (8) idi ve ceddimiñ kudümına mübeşşir idi ve Yahūd hāzelehumu'llāh anı (9) şalb itmediler ve qatl itmediler. Eger Naşārā ve Yahūduñ müdde'āsı (10) gerçek olaydı 'ālemüñ ilāhı olub 'ālem ilāhsız kalmak lāzım (11) gelürdi ve hāşā nice ilāh olur ki kendi özüñ Yahūd gibi (12) melā'inden tahtlīşe kâdir olmaya. 'İsâ emr-i Hākk ile Rūhu'l-kuds (13) āsumāna ref'eyledi. Hālā şimdi sağdur. Kıyāmete yakın (14) Deccāl'i öldürmek için gökden nuzul idüb yedi sene (15) yirde olırdur ve nikāh-ı şer'ile hātun alub evlādı (74b) (1) olacaqdur. 'Ākıbet ehl-i imān menkūz olub Medīne-i Resul'de (2) 'aleyhi's-selām 'İsâ 'aleyhi's-selām dağı vefāt idüb ceddim 'aleyhi's-selāmuñ (3) ravzasına defn olunsa gerekdür. Şāhih imān budur. Rāhib-i Müslim (4) bi'l-külliyeye hūlūş ile imān getürdi. Hāzret-i Pīr eyitdi: İy Rāhib (5) Naşrānilerün müdde'āsını ibtāl bir vech ile dağı budur ki 'İsâ nebî (6) eger ilāh olsaydı demek lāzım gelürdi ki Hākk Te'ālā bu cisme külliyyet ile (7) hūlūl itmişdür. Yāhūd ba'ziyyet ile hūlūl itmişdür. Yāhūd ilāhdan (8) bir cüz'i 'İsā'nuñ cismine hūlūl itmişdür. Bu aqvāl-ı şelāse dağı (9) min cem'i'l-vucūh bātıldur. Zīrā eger külliyyet ile bu cisme hūlūl (10) itseydi ilāh bi'l-külliyeye cism-i 'İsā'da maşşūr iken Yahūd (11) ol cismi alub qatl itdikleri taqdīrce ol cisim içinde (12) ilāh-ı 'ālem hāşā maqtūl olmak lāzım gelür ve 'ālem ilāhsız (13) kalmak lāzım gelür. Bu hūd bilā-şek bātıldur ve buṭlānı zevī'l-ūḫūla (14) vāzıhdur. Eger ilāh külliyyeti birle cism 'İsā'ya hūlūl (15) eyledi. Şoñra maḥall-i katilde yine hūrūc eyledi dinülürse bu (75a) (1) kelāmuñ dağı fesād zāhirdür. Zīrā ilāh cisim degildür ve 'araz degildür. (2) Be-dürüstī hūlūl olur cisim idi dinülürse bir cism-i āhere hūlūl (3) idicek hūlūl idenüñ eczāsı hūlūl olunan cismüñ eczāsına (4) muhteliş olmak lāzım gelür. Bu taqdīrce hūlūl eyleyen ilāhuñ (5) eczāsına tefriḳ lāzım gelür. Ve eger ilāh cisim degildür, 'arazdur dinülürse (6) bu taqdīrce 'araz olan ilāh maḥalle muhtāc olur. İlāh maḥlūḳına ve (7) 'abdına muhtāc olmuş olur. Bu mezhebiñ buṭlānı zāhirdür. (8) Ve eger dirlerse Hāzret-i Bārī'nün ba'zısı cism-i 'İsā'ya hūlūl eyledi (9) bu muḥāl ve bātıl ḥayāldür. Zīrā ki 'İsā

cismine hūlūl iden (10) cüz' i eger ulūhiyyeti mu'teber ise ilāhdan munfaşıl olub 'İsā'ya (11) geldikde ulūhiyyetde mu'teber olan cüz' i gitmekle ilāh olmamağ (12) lâzım gelür. Ve eger ol cüz-i ulūhiyyetde mu'teber olmayan eczādan (13) ise 'İsā ilāh olmamağ lâzım gelür. Hālā ki ilāh celle ve 'alā tecezzi' i (14) qabūl eylemez. Tecezzi' ve inqisām şıfatına ecsāmdur. Pes Naşārānuñ (15) i' tiqādiyyātı bi'l-küllıye bātıldur. İy Rāhib-i Müslim Naşārā qavlinūñ (75b) (1) buṭlānına bir delīl dağı budur ki tevātürle şābit oldı ki 'İsā 'ibādetde (2) ve tāt' atda rağbet ve iqdām üzre idi. Marqā İncīli'nūñ üçüncü (3) faşında ve dağı Yuḥannā İncīli'nūñ on bişinci faşında ve Marqos (4) Telmīz' iñ on birinci faşında ve cümle Havāriyyūn İncīllerinde taşriḥ (5) itmişlerdür ki 'İsā tāt' at 'ibādāt ve riyāzāt ve mücāhedāt itmekde qāyim (6) ve dāyim idi. Bir laḫza 'ibādetsiz ve tazarru' sız ve niyāzsız olmazdı. (7) Be-dürüstī eger 'İsā ilāh olaydı ilāhdan 'ibādet muḫāl olurdı. (8) Zīrā 'ibādeti ğayrısına olursa kendi ilāh olmazdı, 'abd olurdı (9) ve eger 'ibādeti kendi üzerine olaydı ilāh kendüzine 'ibādet (10) idicek ḫālet-i vāḫidde 'ābid ve ma' būd olmağ muḫāldur. (11) İy Rāhib-i Müslim 'İsā'nuñ ulūhiyyetine Naşārānuñ delīli nedür? Rāhib-i Müslim (12) eyitdi: İy ḫuṭb-ı 'ālem Naşārā bāṭıl i' tiqāda uyub eydürler ki (13) 'İsā'nuñ ulūhiyyetine delīl elinden ḫavāriḫ-ı 'ādāt geldi. Cümleden (14) biri iḫyā'-yı mevtā ve ibrā'-ı ekmeḫ ve izāle-i beraşdur. Eger ilāh olmasa (15) bu ḫudretler andan gelmezdi dirler. Ḥāzret-i Pīr eyitdi: İy Müslim teslīm (76a) (1) ider misin kim 'adem-i delīlden 'adem-i medlūl lâzım gelmez diyü teslīm (2) itmezseñ lâzım gelür kim ezelde 'ālem yoğdur diyü nefy olunursa şānī' [-i] (3) 'ālem nefy oluna. Ve eger teslīm iderseñ. Niçün hemān 'İsā'nuñ bedenine (4) ilāh hūlūl ider dersiz? Niçün senūñ benüm bedenime hūlūl itdi demezsiz? (5) Ve dağı ḫayvānātuñ ve nebātātuñ ve camāduñ bedenine hūlūl itdi demezsiz? (6) Rāhib-i Müslim eyitdi: İy Sulṭānu'l-Kümmelīn ol mezhebe qā'il olanlar diler ki (7) bu emir zāhirdür. Zīrā iḫyā'-yı mevtā ve ğayrısı Ḥāzret-i 'İsā'dan ḫāşıl (8) oldı, bizden ḫāşıl olmadı. Bu ḫuccet ile bilindi ki hūlūl bizim bedenimizde (9) ḫāşıl olmadı. Hemān ancak 'İsā'nuñ bedeninde ḫāşıldur. Ḥāzret-i Pīr (10) eyitdi: Hālā zuḫūr eylediği 'adem-i delīlden 'adem-i medlūl lâzım gelmez (11) didiğim kelām añlanmamışdur.

Zirā ki ol havāriķiñ Hāzret-i 'İsā'dan (12) zuhūri hūlūl-ı ilāha dālle olıcaķ bizde havāriķiñ 'adem-i (13) zuhūri ol delīliñ bulunmaduđından nāşīdūr. 'Adem-i delīlden (14) 'adem-i medlūl lāzım gelmedigi muķarrer olıcaķ havāriķ zuhūrınıñ (15) 'adem-i hūlūluñ 'ademine delīl olmaz. Bizden havāriķ zuhūr itmedigi (76b) (1) hūlūla māni' belki sā'ir hayvāna hūlūldan dađı māni' degildūr. (2) Bu teķdīrce kelbde ve sinevrde ve fārede böceklerde dađı (3) hūlūl bulunmaķ mümkün olur. Bu mezheb-i bātıldan lāzım gelūr ki (4) Hāzret-i Bārī'nūñ zātı iķün hāşā şümme hāşā beden-i kelb ve beden-i (5) sinevr ve sā'ir eşyāya hūlūl eyleye.

تعالى الله عما يقول الظالمون (6) علواً كبيراً³¹⁹

İy Rāhib-i Müslim ol mezheb-i bātıliñ fesādına (7) bir delīl dağı budur ki tevātürle şābit oldı Ki Mūsā 'aleyhi's-selām (8) elinde dutduğı 'aşā'yı mu'cizāt birle ilana ve ejderhāya (9) ķalb iderdi. 'Aşā hōd cemādāt dandır. Anı cānlu hayvāna (10) ķalb itmek 'aķıldan ba'īdūr. Mevtā ihyāsı 'aşāya nisbet (11) ile 'aķla ķarıbdūr. Zirā beden-i hayy ile beden-i meyyit beyninde (12) müşākil vardır. 'Aşā ile hayāt şāhibi olan cānavar (13) beyninde müşākele yoķdur. Mūsā 'aleyhi's-selām 'aşāya hayāt (14) virirdi. Ma' a-hāzā aña ilāh dinilmedi veyā ibnu'llāh dinilmedi. (15) Bu teķdīrce 'İsā mevtā ihyā itmekle ilāh yā ibnu'llāh olmaķ (77a) (1) lāzım gelmez. Rāhib Müslim yüz yire ķoyub eyitdi: İy ķuṭb-u (2) 'ālem

عليك عين الله بلا شكِّ و لا شبهة³²⁰

mü'min-i muvaḥḥid (3) ve müslim oldum. Min ba'd şübhem ķalmadı. Ümmet-i Muḥammed'de baña 'uķalā (4) ve nuķalā galebe ider bulunmaz derdim. Fikrim fāsīd ve kāsīd (5) imiş. Fazlıña ve 'ilmine ve kemāline teslīm ve taḥşīn eyledim. Tekrār- (6) be-tekrār

³¹⁹ سبحانه و تعالى عما يقولون علواً كبيراً : Allah c.c diyor ki :

Allah onların söyledikleri şeylerden münezzehtir son derece yücedir ve uludur. İsrā suresi. 43.ayet.

³²⁰ Şüphesiz ki Allah seni korur.

اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً رسول الله (7) و اشهد انك من اماجد اولياء الله قدس الله 321

diyüb Pîr (8) Hâzretlerinden tevbe ve inâbet aldı ve hâzır olan a' yân (9) ve eşrâf hâmd u şenâ idüb Hâzret-i Pîre bî-nihâye du' âlar ile (10) âferîn ve taḥsîn okudılar ve bir kez de tevbe ve telkîn aldılar. (11) Ba' dehû Sulṭân Hâlid eyitdi: İy ' ammi bendeḥâneye teşrîf buyuruñ (12) bir ḥastamız muḥtazírdı. Du' ânıza muntazírdur. Hâzret-i Pîr (13) eyitdi. Yâ veledî ḥâlâ ziyâfete ve ḥuzûra bize izn-i ilâhî (14) olmamışdur. Ol merîzaya bundan himmet ve du' â idelim. (15) İnşâ 'a'llâhu Te'âlâ şıḥḥat bulur diyüb murâkabeye teveccüh eyledi. (77b) (1) Murâkabede iken ḥaber geldi ki muḥtazır teslîm-i rûḥ eyledi. Sulṭân Hâlid (2) ³²² انا لله و انا اليه راجعون okudu. Meger marîza Sulṭân Hâlid'in (3) büyük kıızıymış Sulṭân Hâlid Hâzret-i Pîriñ başıñ murâkabeden (4) ref' e muntazır oldu. Hâzret-i Pîr üç sâ' at nücûmî ile (5) istiğrâkda ḳaldı. Ba' dehû başın ḳaldırdı. İnci gibi derler (6) dökmişdi. Gördi kim Sulṭân Hâlid bükâ ider. Eyitdi: Yâ veledî (7) niçün ağlarsın. İy ' ammi kızım câriyeñiz teslîm-i rûḥ eylemiş. (8) Hâzret-i Pîr tebessüm idüb eyitdi: Ya veledî seniñ kızıñ ḥâlâ (9) şifâ ve şıḥḥat buldı, ta'âm yimekdendir. Teslîm-i rûḥ iden (10) siziñ serv-i ḳâmet nâmına kız câriyeñizdür. Sarâya varıñ (11) inşâ 'a'llâhu Te'âlâ bu müdde' â şaḥîḥdür. Sulṭân Hâlid ve cümle (12) ahâli-i Semerḳandî Hâzret-i Pîr ile vedâ' laşdılar. Ba' dehû (13) Hâzret-i Pîr geldiği canibe havâya şu' ud eyledi ve ol (14) Râhib-i Müslim daḥı Sulṭân Hâlid ile sarâyına geldiler. Çünkim (15) mübeşşirler tebâdür idüb Sulṭân Hâlid'e eyitdiler: İy pâdişâh-ı (78a) (1) mâverâ 'ü'n-nehr kerîmeñiz âḥirete intikâl itmişdi. Yedi sâ' atden (2) sonra yine ḥayât buldı. ' Acâyib ve ğarâyib aḥvâl söyler. Mizâcı (3) ḳavî olub şıḥḥat buldı. Lâkin Sebki Rûḥ nâm câriyeñiz fücc' eten (4) fevt oldu. Pâdişâh sür' at idüb sarâyına girdi. Gördi ki (5) ḳaziyye zıkr olunduğı üzredür. Hâḳḳ' a ḥamd u şenâ eyledi. Câriyenün (6) techîz ve tekfin[in] idüb ḥaḳḳına ḳodılar. Pâdişâh kızından su'âl (7) eyledi. Kıız eyitdi: Devletim atâ, rûḥum ḳabz olunub mü'ek Keller (8) alub âsumâna göturdiler. Çünkim

³²¹ Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Hazreti Muhammed (s.a.v) O'nun kulu ve elçisidir. Yine şahitlik ederim ki sen Allah'ın en yüce evliyalarından birisin.

³²² Allah'tan geldik ona döneceğiz. Bakara suresi. 156.ayet.

yedinci kat göge vardılar. Bir (9) avâz geldi ki iy a' vān-ı ' Azrā 'īl bu rūhı yine bedenine döndürüñ. (10) Hakk Te'ālā'nuñ evliyāsından ve ' ulemānuñ hükemāsından ve ezkiyānuñ (11) aqvıyāsından kuṭbu'z-zamān eşrefü'l-' irfān Seyyid ' Alī Semerḳandī (12) du'ā ve niyāz eyleyüb Hakk Te'ālā'ya bu rūḥa altmış sene ḥayāt-ı (13) dünyeviyye taleb eyledi ve bu rūḥuñ bedeli pādīşāhıñ milk-i (14) şarīḥi olan Sebk-i Rūḥ nām cāriye mevt-i muḳadder oldı. (15) Bu rūḥı bedenine ulaştırıñ. Der-' aḳb Sebk'üñ rūḥuñ ḳabz (78b) (1) idiñ dinildi. Mü'ekkeller sem'en ve ta'aten didiler. Ba' dehū rūḥumı bedenime redd (2) itdiler. Hemān ki gözüm açdım. Sebk-i Rūḥ ḳandadur didim. Eyitdiler kim (3) teslīm[-i] rūḥ eyledi. İy ata, ol didikleri ' azīz kimdür ki anuñ niyāzı (4) berekātında ḥayāt buldum. Pādīşāh eyitdi: İy kızım senüñ ulu (5) ' ammiñdür. Zamānımızıñ kuṭbıdur. Kerāmāt-ı zāhiresi çokdur. Bugün (6) Semerḳand'da gösterdiği ḥavāriḳ-ı 'ādāt ve izḥār-ı kerāmāt (7) hiç bir kimsede görülmüş degildir. Elḥamdüli'llāhi Te'ālā şöyle ' azīziñ (8) eḳāribinden olduḳ diyü dīvāna çıkdı. ' Ulemā'yı cem' eyledi (9) ve Rāhib-i Müslim'i daḥı kıḡırdı aḥvāli şerḥ eyledi. Rāhib-i Müslim (10) eyitdi: İy Emīri'l-Mü'minīn bu bendeñiziñ bir müşkilı daḥı bu (11) idi kim Ḥazret-i Resül-ı bā-şafā Muḥammedü'l-Muṣṭafā şallā'llāhu 'aleyhi vesellem

(12) علماء امتي كانبيا بني اسرائيل³²³

buyurmuşlardur. Ben derdim ki (13) Ḥazret-i ' İsā bi-izni'llāhi Te'ālā ihyā iderdi. Çünkü ' ulemā'-ı (14) ümmet-i Muḥammed benī İsrā'īl nebīleri gibidür. Pes mevtā ihyāsına (15) niçün ḳādir olmayalar. Ḥazret-i Kuṭb Seyyid ' Alī bizi ḳālen ve ḥālen (79a) (1) irşād eyledi. Aşlā tereddüde mecāl ḳalmadı. Be-dürüstī dīn-i Muḥammed'i (2) Ḥazret-i Pīr melāḥide ilḥādından taḥlīs eyledi.

الحمد لله على الهداية (3) و التوفيق³²⁴

³²³ Ümmetimin alimleri İsrail kavminin peygemberi gibidir. (Hadis-i şerif)

³²⁴ Muvaffakiyet ve hidayet için şükürler olsun.

didi. Pâdişâh ve cümle ‘ulemâ’-i Semerķand Hakk’ın kudretine (4) ve Hâzret-i Piriñ kerâmetine hayrân oldılar. Her birisi bilâ-şübhe vilâyete (5) ve kerâmete i‘tikâd idüb cân u dilden bende oldılar. Bu menķibe dahı (6) tamâm oldu.

İy ahlî eyle kemâlâta nazar.

Münkir olma evliyâyâya kıl hâzer.

(7) Kıl iseñ sulţâna irmege dürüş.

Ma‘rifet mısrına girüb kıl şükür.

(8) Münkir kılana bakma kim seni

Uğradır girdâba bulamazsın zafer.

(9) Gel kerâmet şâhına bulğıl vuşul.

Hakk katında tâ olasın mu‘teber.

(10) Hâzret-i Seyyid ‘Alî’ye bende ol.

Görmeyesin iki ‘âlemde zarar.

(11) Derdiñe devâ gerekse tâlîb ol.

Şıdk ile eyle taleb şâm u seher.

(12) Kuţb-u ‘âlemdür Semerķandî haķıķ.

‘Ayn-ı şıdkla nazar kıl üy püser.

(13) Kâmil olan şâha kıl olmak gerek.

Tâ ki sâlik ide aħbâba sefer.

(14) Ğarre olma ‘ilmiñe irşâda gel.

‘İlm-i bâtın dersini oķı peder.

(15) Zühdüñe taq̄vāña ğarre olmağıl.

Anı mürşidsiz olan hiçe şayar.

(79b) (1) Bu durur taq̄vā yolu hiç şübhesiz.

Mürşide var al Nizāmī'den haber.

(2) el-Menkıbetü'r-rābi' atü aşara.³²⁵ On dördüncü menkıbenüñ rāvisi ve kışşa-i (3) manşibenüñ tālisi bülbül-i bostān-u tevḥīd ve sımruğ-ı āşiyān-ı tefrīd (4) cāme-i dest-i aḫadiyyet ve nāme-i fihrist-i şamediyet efzālü'l-ubbād (5) ve a'deli'z-zühhād meczūbun min cezebāt-ı raḫmāniyye ve meslūbun (6) ḫaṭarāt-ı nefsanıyye Şeyḫ 'Abdü'l-Vāḫīd maḫdesī raḫmetu'llāhi 'aleyh (7) eydür: Eyyām-ı seyāḫatımda ḫengām-ı melāḫatımda heves eyledim ki (8) Semerḫand'a varam. Zīrā dünyāda Semerḫand ve Buḫārā gibi güzel (9) bilād olmaz. Nitekim dinilmiş:

سمرقند صیقل روی زمین است بخاری (10) قبة اسلام است.³²⁶

Seyāḫat iderek Semerḫand'a vardım. (11) Ol diyārda bir 'ālim ve fāzıl taḫī ve naḫī pīr-i mübārek var idi. (12) 'Ömri üç yüzden ziyāde olmuşdı. Nāmına Fuzeyl-i Fāzıl dirlerdı. (13) Ol 'azīziñ ziyāretine vardım. Dizin öpdüm ve durdum. Baña (14) otur diyü işāret eyledi, oturdım. Buyurdı kim kimsin ve ismin (15) nedür ve nereden gelürsin ve bu diyāra gelmekden murādiñ nedür? (80a) (1) Ben daḫı eyitdim: İy mübārek Maḫdes diyārındanam. İsmime 'Abdü'l-Vāḫid (2) dirlir. Diyār-ı Ḳaraman'dan gelürem. Seyāḫat murādımdur. 'Azīzler ziyāretin (3) idüb ma'āriflerden murādım behre almaḫdur. Monla Fuzeyl eyitdi: (4) Yā 'Abdü'l-Vāḫid diyār-ı Ḳaraman'da şeyḫu's-şuyūḫ 'allāmeti'l-'Arabi ve'l-'Acem (5) ve seyyidü's-sādāt Şeyḫ 'Alī Semerḫandī'yi ziyāret itdiñ mi? Ben eyitdim: (6) Yā seyyidī ben Ḳaraman'a geldikde ol rüşen-i zamīr āḫirete intikāl itmişdi.(7) Lākin ḫāl-ı ḫayātında Ḳudüs-i Şerīf'de ol 'azīziñ şoḫbetine dāḫil (8) olmuşdım. Ve dest-i pür-keremlerinden inābet

³²⁵ On dördüncü menkıbe

³²⁶ Buhara İslam'ın kubbesi. Semerkand yeryüzünün parlıtıdır.

müyesser olmuşdı ve mübârek (9) dehânından telkîn almışdım. Elḥamdüli'llâhi Te'âlâ hemândem Monlâ Fuzeyl (10) na'ra urub bî-hüş zemîne düşdi. Bir zamândan şoñra 'aqlı (11) başına gelüb bu nazmı oqıdı:

Pîrezen dünyâda yoqdur hiç vefâ.

(12) Hüşmend olanlara kârı cefâ.

'Âqıl olan aña göñül mi virür.

(13) Yedügi cev ola geydigi 'abâ.

Kuṭb-ı 'âlem Ḥazret-i Monlâ 'Alî

(14) Gitdi mi dünyâdan ol kân-ı ḥayâ.

İy diriğâ ol 'azîzi bir daḥı (15)

Görmedim ḥayfâ baña ḥayfâ bana.

Umaram yevme'l-liqâda bulışam.

(80b) (1) Diye luṭf eyle fazlıyla merḥabâ.

Ba' dehû eyitdi. Yâ 'Abdü'l-Vâḥid 'azîz ḥazretleri (2) bu diyârda olurken ben re'îs-i kurrâ idim. Kendi 'ilmimle ğurûrum (3) ve nefsi emmâreye inkiyâd itdigim için 'ibâdete fütûrum var idi. (4) Şoñra Ḥazret-i Pîr bu diyârdan hicret idüb Ḥaremeyn-i Şerîfeyn (5) taraflarından yüz on yedi sene taḥşîl[-i] 'ulûm-ı zâhire ve bâṭıne idüb (6) şıla için Semerḳand'a geldikde Semerḳand'ın 'ulemâsı ve fuзалâsı (7) ziyâretine varub ben ğurûrdan varmadım. Ol benim ayağıma (8) gelsün didim. Kışşa Ḥazret-i Pîriñ kulağına degmiş. Buyurmuşlar ki (9) izn-i Ḥaḳḳ olursa ayağıma varalım yâḥûd ayağımıza getürelim. (10) Ol cum'a gicesi 'âlem-i rü'yâda gördüm ki Semerḳand'ın ulu cāmî'inde (11) 'azîm cem'iyet vardur. Cümle enbiyâ ve mürselîn ve evliyâ kümmelîn (12) cem' olmuşlar. Seyyidü'l-mürselîn şallâ'llâhu 'aleyhi vesellem taḥt-ı risâlet (13) üzerine cülûs idüb ol cem'iyetde olan a'yâna

الله وليّ (14) الذين امنوا يخرجهم من الظلمات الى النور³²⁷

āyetini tefsīr ider. (15) Eşnā'-i tefsīrde eyitdi: Zulumāt-ı nāsūtiyyeden envār-ı lāhūtiyyeye (81a) (1) hūrūc eyleyenler şunlardır ki benim esrārımuñ maḥzeni oğlum şeyḥ (2) 'Alī es-Semerḳandī'ye teslīm eyleye ve ṭāgūta irüb ma'ārif-i ledūniyye (3) nūrından hūrūc keşāyif-i şeyṭāniyyeye vülūc eyleyen şunlardır ki (4) ol ḳurretü'l-ayn olan oğlumdan i'rāz idüb emrāz-ı ceh ile (5) ma'lūl ve maḡlūl ḳala. Ol firḳa-ı ṭāḡiyyenüñ serdārı ve ol ṭā'ife-i (6) bāḡiyyenüñ hunkārı³²⁸ şol ḳarşı küşede oturan kişidür. Eger ma'ḳūle (7) ve meşrū'a mürāca'at itmezse ve benim oğlumı ziyāret itmezse ve muḥabbet (8) eylemezse dünyāda himmetden ba'īd ve āḫiretde şefā'atimden maḥrūm ḳalmaḳ (9) muḳarredür diyü ben bī-çāreye işāret eyledi. Hemāndem na'ra urub (10) feryād eyledim. Ḥāk-i pāyinden yaña müsāri'at eyleyüb rüyı māl itmek (11) ḳaşdın eyledim. Baña eyitdi:

يا فضيل فضول انت الضلّول الجهول (12) الم تعلم بأنّ الشيخ علي ولدي و قطعة من كبدي هو مئّي

(13) و انا منه من احبّه فقد احبّني و من ابغظه فقد ابغضني (14) الم تعلم بأنّه سرّ من سرّي من بنت احشاء

الاباء فكن لابن (15) طوعاً كي تفوز بلطف لاب في وقت الدّعاء.³²⁹

Ba' dehū yā Fuzeyl (81b) (1) oğlıma varḡıl ve ri'āyet eylegil ve elinden tevbe ve inābet eylegil. (2) Oğlumdan tevbe ve inābet eylemek benden tevbe ve inābet eylemekdür. (3) Ol kelāmuñ celāletinden müteḥayyir oldum. Ḥāzret-i Pīr ḳarşıda (4) tebessüm ider gördüm. ³³⁰ didi. Faḥr-ı 'ālem (5) 'aleyhi's-selām ³³¹ diyü buyurdi. Ol ḥālde uyandım. (6) Şabāḥ olmuş. Ābdest aldım. Namāz ḳıldım. Rū'yānuñ ḥāliline (7) ḥayrān ḳaldım. Ḥāh u nāḥāh yerimden ḳalkdım. Yanıma iki (8) dānişmend aldım. Ḥāzret-i Pīriñ ḥānḳāhına geldim. Dervīşān (9) orada oḳurlardı. Ḥāzret-i Şeyḥ

³²⁷ Allah inananların dostudur onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Bakara suresi. 257.ayet.

³²⁸ Kelimenin ilk harfi sehven ḥ (ح) ile yazılmıştır.

³²⁹ Ey Fuzeyl! Sen şimdi delaletdesin, Şeyh Ali'nin benim oğlum olduğu bilemez misin? O benim ciğerimdir. O bendendir ben de ondanım. Onun severim. Onu kim kızdırırsa beni kızdırmış olur. O benim sırrımdır. Sen onun itaatini kazanmak istersen onun gibi ol.

³³⁰ Ey ceddım bana şefa'at eyle.

³³¹ Kabul ettim, kabul ettim.

seccādesinde murāqabeye (10) varmış. Ben daḥı mescidiñ bir küşesinde otururdum. Pīr (11) Ḥazretlerine naẓar eyledim. Üzerinde ‘azīm mehābet ve vaqār (12) çökmüş. Ḥavfa düşdüm. Nāgehān beşer şüretinden munḥali‘ (13) oldu. Bir şekl-i ‘acīb ile müteşekkil olub durduğı yirden (14) kuşağımdan dutdub beni havāya atdı. Şol deñlü (15) havāya gitdim ki dünyā bir kāse kadar görünür oldu. Havāda (82a) (1) bir ādeme duş oldum. Beni dutdı

ويحك لم انكرت (2) الكرامة و حجت الحق³³²

didi. Ben ‘aklımı cem‘ eyledim ve eyitdim: (3) Yā seyyidī sen kimsin? Eyitdi kim baña rūḥ-ı mücerred dirler. Emir olundum ki (4) seni Berzaḥu’l-Berāziḥ nām mevzi‘ de yedi sene ḥabs idem. Hemāndem (5) zebānım dutuldu. Nuṭqa kādīr olamadım. Ol rūḥ-ı mücerred beni (6) Berzaḥu’l-Berāziḥ nāmında ola yire götürdi. Yedi sene anda (7) durdum. Ba‘ dehū ol mücerred rūḥ beni kulle-i k̄āfa indirdi. (8) Cibāl-ı Enāmiyyet nām taḡlarda yedi sene ırḡād oldum. Ba‘ dehū (9) Melik maḡārasına idḥāl eyledi. Yedi sene anda dembeste durdum. (10) Ba‘ dehū beni götürüb ‘aziziñ ḥānḳāhıne atdı. Ol istiḡrāḳda (11) gözüm açdım. Kendümi ‘azīze mantazır gördüm ve şūfīler (12) tevḥīdde, ‘azīz murāqabede ḥayretim daḥı ziyāde oldu. (13) Ayā bu ḥāl baña nedür, ben ne ḥāle duş oldum diyü tefekkür (14) iderdim. Şūfīler tevḥīdi āḥir itdiler. İşrāḳ kılındı. (15) Herkes ḥānelerine³³³ girdiler. Hemān ḥādīmü’l-mescid (82b) (1) ve pīşḳadem kaldı. Ḥazret-i Pīr baña teveccüh idüb eyitdi: Merḥabā (2) bi’l-‘izāz yā Fuzeyl ceddım ‘aliyhi’s-selām saña kaḳımadan gelmedin. (3) Saña şafā‘ at itmesem ḥāliñ düşvār olurdu. Yā Fuzeyl rūḥ-ı (4) mücerredi saña göndermeseler seni bist ü yek sāl Berzaḥu’l-Berāziḥ’de (5) ve cibāl-i enāniyyetde ve melik maḡārasında terbiyyet itmeseler vadi-i (6) helākda nā-bedid olurduñ. Yā Fuzeyl Kirdigār-ı ‘ālem celle ve ‘alā (7) evliyāsını maḥfūzu’l-vaḳt kāmīlü’l-vücūd nādīri’l-cevāhir (8) iksir-i aḥmer eyleyübdür. Anlar münkir olan girdāba ve helāka düşüb (9) ke’l-en‘āmu ve’l-hevām

³³² Yazık. Sen kerameti ve hakkı inkar ettin.

³³³ ḥāne kelimesi sehven ḥ (ح) ile yazılmıştır.

bevâdi-i evhâmda serseri gezer. Yâ Fuzeyl (10) kâri-i ilm-i kırâ'at ve sâ'ir ulûm-i cüz'iyeye bu abd-ı ferde mertebe-i (11) ma' u işbâtda keşf olub surâdîkât-ı celâl seyrin itmekde (12) Levh-i Maḥfûz'da olan ma'âniye nazar eyledim. Ḥaḳâyık-ı eşyâ'yı (13) kemâhî gördüm. Tecvîd ve tertîl terķîķ ve tefhîm kavâ'idin (14) kemâlince şühûda getürdüm. Yâ Fuzeyl sen şuveri ve eşkâl ve nuķûş-ı (15) emşâlde mâhirsin. Bu abd-i ferde zâhiren ve bâtinen şureten ve (83a) (1) ma'nen evvelen ve âhiren ḥaḳîķaten ve ḥaḳḳan keşf-i tām ve îzâḥ-ı bî-gamām (2) ḥâşıl olmuşdur. Bu da'vâya mübeyyin-i beyyine ve mu'ayyin-i mu'ayyine budur. (3) Ceddim Ḥazret-i Fahr-ı Âlem şallâ'llâhu aleyhi vesellem âlem-i mişâlde saña taşriḥ (4) idüb söylemişdür. Daḫı ziyâretde dilersen âlem-i zâhirde bi-fazli'llâhi (5) Te'âlâ saña zâhir ola. Gel yanıma diyü işâret eyledi. Gelüb önünde (6) oturdum. Elin kaldırub nîm sâ'at ḥufyeten du'â eyledi. Ba'dehû (7) ellerin gözlerime sürdi. Ve yukâru nazar eyledim. (8) Tâ'arşa degin ḥicâblar kalkmış. Melekler ibâdetde bel bağlamışlar. Levh-i (9) Maḥfûz zâhir olmuş. Ḥaḳâyık-ı kemâlât ve cevâhir-i ḥurûf ve şuver-i (10) ma'ânî zuhûra gelmiş.

انظر يا فضيل و حَقِّ النَّظَرِ و احذر (11) من الخطر³³⁴

didi. Taḥķîķ nazar eyledim. Esrâr-ı acîbeye ve eṭvâr-ı (12) ğarîbeye muṭṭali' oldum. Ḥazret-i Şeyḫ eyitdi: Yâ Fuzeyl Ḥaḳḳ Te'âlâ (13) evliyâsına şol kadar kuvvet kudret virmişdür ki qalem-i kudret ile (14) levh-i ḥikmetiñ üzerine dilediĝin taḫrîr iderler. ³³⁵اكتب يا قلم (15) didi. Qalem sür'at birle ḥareket eyledi. Te'emmül eyledim. Gördüm ki (83b) (1) bu nazmı yazmış:

حيابي فوق هامه اوليائي فلا يعرفهم احد (2) سواي

اطاعوني مع الاهواء طرّاً لذا جلسول على من (3) الهواء.³³⁶

³³⁴ Ey Fuzeyl bak, iyice bak ve tehlikeye dikkat et.

³³⁵ Ey kalem yaz!

³³⁶ Beni sevenlerin evliyalarından daha yüksek bir yeri vardır, onları benden başka kimse tanımaz. Onlar beni görmeden tanımadan beni sevip itaat ettiler.

Ba' dehū Ḥazret-i Pīr buyurdu ki ³³⁷ انظر اليّ يا فضيل. (4) Be-dürüstī Ḥazret-i Pīre nazar eyledim. Gördüm ki bir altundan (5) tâc geymiş ve altundan taht üzerinde oturmuş. Cümle (6) evliyāu'llāh karşusunda dīvān dururlar. Ta' zīm ve tevķīr (7) iderler. Anlardan birisine Ḥazret-i Pīr işāret eyledi. Ol daḥı (8) geldi baña eyitdi: Yā Fuzeyl Ḥaḳḳ Te' ālā bizi felekiñ a' lāsınuñ (9) sākinlerinden ve ḥavāş-ı beşerden eylemişdür. Sen niçün bizim (10) sulṭānımıza münkir olursın? Korğmaz mısın Ḥaḳḳ Te' ālā saña (11) ğazab ide, seni dāreynde maḥzūl ve maṭrūd eyleye. Ben eyitdim: (12) İy yār-u vefādār, tevbe ve istiğfār eyledim. Şimden şoñra biñ cān ile (13) bu sulṭānuñ ḳuliyam. Lākīn bu maḳāma ne maḳām dirler? Ol eyitdi: (14) Bu maḳāma ḥaceletü'l-insi fi maḳāmi'l-ḳudsi dirler. Cenāb-ı vācibü'l-vücūd (15) saña kerem itdi. Ḳable's-sülūk li-ecli'l-i' tibār (84a) (1) bu maḳām-ı 'ālī'l-miḳdāra vāşıl eylemişdür. Ben daḥı sür' at (2) idüb 'aziziñ pāyine yüz sürdüm. İy peder ḥavāş-ı beşer bu çākeri (3) daḥı 'ayāllıġa ḳabūl eylegil didim. Ḥazret-i Pīr tebessüm idüb ol maḳām-ı (4) meserret-encāmda baña tevbe ve telḳīn eyledi. Taḳşīrimi 'afv ü ḳarīn (5) eyledi.

عفا الله عما مضى³³⁸

dinildi. Çünkim ol insilāḥıñ ḥükmi āḥir (6) oldı. Tekrār Ḥazret-i Pīriñ ayaġına düşdüm.

تبت و انبت الى الله (7) و ايقنت و نيقتت بانك من اماجد اولياء الله³³⁹

diyüb zāhirde (8) tevbe ve telḳīn āyetin yirine getürdüm. Yedi sene 'aziziñ ḥalvetin (9) ve celvetin görüb Semerḳand'dan hicret muḳadder olıcaḳ bu bendelerin (10) Semerḳand fuḳarāsına ḥalīfe eylemişdür. Bu senenüñ evāyilinde (11) libās-ı rūḥānī ile Semerḳand'a gelüb bizimle vedā' idüb āḥirete (12) intikāl ḥaberin virdiler. Yā 'Abdü'l-Vāḥid 'aziz ḥazretlerinüñ (13) 'aliyyesi çoḳdur. Ḥavāriḳ-ı 'ādātdan yüzden ziyāde menḳıbesin (14) gördüm. Ḥālā libās-ı rūḥānīyle temessül itmekden ḥālī

³³⁷ Ey Fuzeyl bana bak.

³³⁸ Allah geçmişi affeder.

³³⁹ Ben tövbe ettim, Allah'a döndüm ve senin veli olduğunu anlayıp inandım.

degildir (15) *rahmetu 'llāhi 'aleyhi rahmeten vāsi' eten*.³⁴⁰ Yā ' Abdü'l-Vāhid bu cum'a gicesi (84b) (1) ba' de'l-' işā' ḥalvethānede³⁴¹ oturdum. Ḥazret-i Pīr libās-ı rūḥānīyle (2) zuhūr idüb yedi günden sonra 'ālem-i beḳāya gelürsüz namāzını (3) aḥbābımızdan ' Abdü'l-Vāhid kılacaḳdur diyü buyurdılar. Ol oldu kim (4) sen bu diyāra geldiñ. Bizim beḳāya gitmemiz muḳarrer oldu. İnşā'a'llāh (5) namāzı kılacaḳ sensin didi. ' Abdü'l-Vāhid eydür: Üç giceden (6) sonra Fuzeyl-i Fāzıl yatsu namāzından sonra bizimle vedā' laşdı (7) ve vaşiyet eyledi. Baña eyitdi: Yā Şeyḫ ' Abdü'l-Vāhid biz (8) bu gece āḫiret seferin ideriz. Biz i du'ādan unutmayasız. Ḥazret-i Pīre (9) selāmınızı vāşıl eyleyelim ve senden ricāmız budur ki Ḥazret-i Pīriñ (10) menāḳıb-ı şerīfesin ' aşıḳlara yād idesin. Medḫlerinede her ne ḳadar (11) teveḡḡul ve ifrāḫ olunsa lā-būd yine kemāyenbaḡī medḫleri olmaḳ (12) muḫāldur. İmdi Sūre-i Yāsīn tilāvet eyleyelim Ḳur'ān-ı ' Azīmü's-şān (13) ile ' ömrümüz ḫatm idelim. Ḥaḳ Te'ālā ḫüsn-ü ḫātıme taleb idelim (14) diyüb tecdīd-i vuzū eyledi ve ḳibleye ḳarşı oturdı. Sūre-i (15) Yāsīn tilāvetine şürü' eyledi. Biz daḫı bile başladık. Çünki sūre-i (85a) (1) mükerreme ḫatim oldu. Fuzeyl-i Fāzıl ³⁴² *انا اليه راجعون* (2) diyüb ḳibleye ḳaşru edeb ile uzandı. Bir kerre

و الهكم اله واحد (3) لا اله الا هو³⁴³

diyüb rūḫın teslīm eyledi. Techīz ve tekfīn (4) idüb defn eyledik. Telḳīn iderken maḳbereden bir şadā geli kim (5) Yā ' Abdü'l-Vāhid rūḫum şeyḫ sulṫān ravzasına muḳārin oldu. (6) Sābıḳā olan inkārīñ zararına uğrayayazdım. Şeyṫān imāna (7) ḳaşd itmişdi. Ḥazret-i Pīriñ ḳuvvet-i ḳudsiyyesi irişüb şeyṫān (8) elinden imānımı ḫalāş eyledi. Ḥālā Münker ve Nekīr daḫı cevāb virüb (9) beni elemden ḳurtardı. Semerḳandī sulṫānuñ fuḳarāsına ve aḥbābına (10) beşāret eyle her kim ki ṫarīḳatına girüb aña muḫabbet iderse bu sa'ādete (11) nā'il olur. Şeyḫ ' Abdü'l-Vāhid eydür: Bu kelāmı

³⁴⁰ Allah ona rahmet eylesin.

³⁴¹ ḫāne kelimesi sehven ḫ (ح) ile yazılmıştır.

³⁴² Allah'tan geldik ona döneceğiz. Bakara suresi. 156.ayet.

³⁴³ Hepinizin ilahı tek ilah olan Allah'tır. Bakar suresi. 163.ayet.

işidüb hayrân (12) oldum. ‘Ömrüm oldukça Hâzret-i Pîriñ meddâhı olduğuma (13) sebebiñ biri budur.

نفعنا ببركات اسرارهم و نور قلوبنا (14) بشعشعة انوارهم³⁴⁴

On bişinci menkıbe budur ‘ayân.

Vaşf-ı sultânü’l-meşâyihdür iy cân.

(15) Var mıdır dünyâda bir kâmil vücûd?

İşbu sultâna mu‘âdildür zamân.

(85b) (1) Budur ol sultân-ı iqlîm-i ‘ulûm.

Budur ol maħbûb-o ceyš-i kümmelîn.

(2) Fazlına teslîm idübdür ‘âlimûn.

Sırrıdur iksîr-i aħmer bî-gümân.

(3) Gel berü iy dōsta irmek isteyen.

Saña mürşid olsun ol şâhib-i cinân.

(4) Himmeti vardur ʔarîkat ehline.

Ɣadri a‘lâdur Şüreyyâ’dan bedân??.

(5) Menba‘-ı irfân-ı haqqdur şübhesiz.

Maṭla‘-ı furkândur hem çünân.

(6) Gelmedi gelmez cihâna bir daħı

Böyle bir kân-ı fażîlet bî-kerân.

(7) Yâ ilâhî vir Nizâmî’ye şafâ.

³⁴⁴ Onun sırlarının bereketinden faydalandık ve kalplerimiz onun nurlarının parıltısıyla aydınlandı.

Anı p̄irinden ayırma cāvidān.

(8) İy kıble-i kelām ve iy ka‘be-i merām gel p̄iriñ menāķıbın diñle (9) ve evşāf-ı cemīlesin añla.

Menāķıbı diñlemek ‘ ayn-ı şafādur.

(10) Mürīd olan hem şāfī vefādur.

Menāķıb şāķibi olan (11) ulular,

‘ İbādu’llāha bir fazl-ı Hudā’ dur.

Kerāmet bilmeyen t̄alib (12) degildür.

Ravāfızdan dimek aña sezādur.

Nazar kıılma iy (13) sālİK i‘ tizāle.

Vilāyet menba‘ -ı ‘ ayn-ı rızādur.

Nebīde (14) vardur çün mu‘ cizātı

Velīlerde kerāmet hōd revādur.

(15) Mü’ebbeddür kerāmet mu‘ cizāta.

Aña inanmamaķ yavlaķ ħaťādur.

(86a) (1) Nizāmī bildi sırr-ı evliyāyı.

Bu kez bildirmege himmet sañadur.

(2) el-Menķıbetü’l-ĥāmisetü ‘ aşar.³⁴⁵ On bişinci menķıbenüñ rāvisi ġaťťas-ı (3) deryā-yı ferāyid ve miķyās-ı cūy-ı fevāyid ‘ ābid zāhid müşāhid (4) şeyĥü’ş-şüyūĥ Cemāleddīn Kaşġırī ħazretleridür. Ol serdār-ı (5) ricālu’llāh böyle ħikāyet eyledi kim

---

³⁴⁵ On beşinci menķibe

Kaşğır'da³⁴⁶ muhtesib idim. (6) Tâlihlerce cefâ ve şâlihlerce luţf[-ı] 'atâ iderdim. Şûfîlere (7) şöhetinde ve meşâyih hâlvat ve celvetinde bile mülâzim idim. Bir gece (8) vahdethânedede tevhîd ve şalavâtta idim. Şülüş-ü leyde nâgâh (9) bir hû şadâsı kulağıma irişdi. Bir dem ışğa eyledim. Ol (10) hû diyen kişi nâmımı yâd idüb eyitdi:

منلا جمال بيا بيرون خانه زود بيا.³⁴⁷

Ben de taşra çıkdım. Ol şahşa nazâr eyledim. (12) Kâşğır'da Sa' d-i Meczûb dirlerdi bir mazinne-i kerâmet (13) var idi. Ekşer ahvâlde virânelerde hârabâtî şeklinde (14) gezerdi. Meger ol imiş. Beni gördüğü gibi eyitdi. Monlâ Cemâl (15) seni sultân da' vet eyledi. Seni ihzâra me'mûr (86b) (1) oldum. Da' vete icâbet eylegil ve sür' at üzre ol kim zamân (2) teng olmuşdur. Ben dağı meczûbı görüb kelâmın güş itdim. (3) Şoloğ sâ' at baña dağı bir hâlet büründi³⁴⁸ ki meczûb-nağş (4) oldum. İstisfâra tâkatım kalmadı. Meczûb bir tarafa püyân (5) olub şitâb ile reviş itdi. Ben dağı bi-ihytiyâr olub (6) ol meczûb-ı meslûbü'l-ğarârũn ardınca sür' at eyledim. (7) Nazâr iderdim. Gâh meczûb havâya kâlkardı ben dağı (8) min ğayri tekellûf yukârı bād-ı şarşar gibi hareket iderim gâh (9) olurdu kim baır-ı 'amiğ üzerinde yürüdük. Pâyimizde eşer-i âb (10) görünmezdi. Bu tarz üzerine nîm sâ' at miğdârı püyân (11) olduk. Meczûb bir âsitâne-i 'ulyâya gelüb vuğûf itdi. (12) Dağğ-ı bâb itdikde kapu fetğ olub bir mâh-çehre mağbûb (13) ilerü geldi. Merğabâ bi'l-ğavşî'l-evşâl ve'l-imâmil'l-ahvât (14) didi. Ba' dehû gelüb benim ile muşâfaha itdi ve bu nazmı (15) okudu:

مرحبا اي داور مردان غيب

خير مقدم توشه (87a) (1) عرفان غيب

اي مه برج كرم سرو جنان

رحمت حق يافتني كاشان غيب

³⁴⁶ Kaşğar şehrinin ismi metinde "كاشغور" şeklinde harekelendirilmiştir.

³⁴⁷ *Molla Cemal çabuk gel eve gir.*

³⁴⁸ Kelimenin ilk harfi y ile yazılmış olsa da kelimenin bürün-şelinde okunmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür.

(2) منتظر باشد بتوجه جمله رجال

زود روی ای مهتر فرسان غیب

(3) قطب عالم داور تحت کمال

حضرت سید علی سلطان غیب

(4) طلعت تو منتظران روح حق

اندرونا ای حور دوران غیب³⁴⁹

(5) Şeyh Cemāl eydür: Meczûba nazâr eyledim ve eyitdim. İy server-i mecâzib

(6) این جوان کیست.³⁵⁰

Meczûb tebessüm idüb:

داعی رحمان است

(7) و داعی کلمات سلطان است

وداعی شتر دیوان انسان است

(8) و ساعی بمصالح عرفان است

و محبّود ترتیل حضرت قران است

(9) اجبو اداعی الله فرمان سبحان است. و سلم تسلیم³⁵¹

---

³⁴⁹ *Ey gezli inşların hakimi*

Hoş geldin ey derin bilginin (irfan) şahı.

Ay ay sen gökte bir bahçe ve cennetsin.

Rahmetli Kaşani ve bütün insanlar (Rical) ahirette beklemiş olacaktır.

Ey en iyi gezli süvari erekn gidersin

Kutb-ı alem eksiksiz bir hakimdir.

Hazret-i seyyid Ali gezli sultandır.

Ahirette senin çıkışın (gideceğini) beklenr.

Ey saklı Huri (peri) bu süre gezlidir.

³⁵⁰ *Bu genç kimdir?*

³⁵¹ *Dua edilen Rahman'dır.*

Dua eden sultandır.

Ve meclise devet eden insandır.

Ve menfaatın irfanı çabalan insandır.

Ve Kuranı tecvid eden Hazret'dir.

Ve dua kabul eden Allah'tır.

diyüb gözümden (10) nihān oldu. Ol cüvān baña nazār idüb eyitdi:

تراز مایي (11) ولی مارا ندانی. زود یابمی و دیارا ندانی. اکر دریا ندانی. (12) ان عجب است عجب

انست که صحرا ندانی. بجان و تن زبالایی. (13) و زیری و لیکن زیرو بالارا ندانی. تو اشیایی و اشیا

جمله (14) کی تو. اکر جه هیچ اشیار ا ندانی. همه اسما بتو هستنده (15) ظاهر ظهور جمله اسما ندانی.

جرا غافل ز حق امهانی. (1) (87b) جه فرزندى که ابارا ندانی. معمایى جهان با توجه کویم. جو تو سر

(2) معمار ندانی. 352

Ba^c dehū eyitdi: İy Cemāl Kaşğırî ḥazret-i ḳuṭba (3) irmege ve cemāl-ı ferḥunde ḳālin görmege ‘acele ile

اتبعني اهدك (4) صراطاً سوياً³⁵³

diyüb bābdan iḳerü girdi. Yedi serā-perde ref^c (5) idüb bir serir-i bālāya ḳarşu durdı. Ben daḥı der-‘aḳab girdim. Ol (6) sarāy-ı bī-hemtāya baḳub gördüm orta yirinde Taḥt-ı Süleymānī şöyle (7) müzeyyendür ki zīneti envār-ı Sübhānī ve üstünde bir pīr-i nūrānī oturmuş (8) gūyā ki cevher-i ferd veyā cümle merdānelerde müteferrid merd idi. Serir-iñ (9) eṭrāfını sādāt-ı kümmelīn iḥāta eylemiş. Her birinüñ cemālinüñ envārı (10) divārı müzeyyen eylemiş. Cüvān kelāma gelüb eyitdi:

ای بادشاه بی نظیر (11) مطلوب سلطان و فقیر ای حسن تو شمس و قمر اینه جمّ غفیر (12) یک بنده

امداین مکان خواهد که باشد بی عشیر³⁵⁴

Ey nūr-ı dīde (13) ḳıl nazār Kaşğırî’ye olğıl zaḥir. Ol pīr-i ḥabir kelbedri’l-münir (14) benden yaña teveccüh eyleyüb eyitdi:

³⁵² Bizim kıymetimizi bilmezsin, hemen beni bulursun ve diyarı bulmazsın, eğer deryayı bulmasan bu ilginçtir, çöl de bulmazsan o da ilginçtir, ruhun (vucüdün) yukarıdan gelir, verziyorsun ama hiç bir şey bilmezsin. Sen mevcudattansın. Eğer hiçbir şey bilmiyorsan o zaman bütün isimleri de bilmezsin, neden Hakk’tan gafilisin (habersizsin)? Neden bu gencin (çocuk) yok etmekten haberi yok, ben sana dünyanın sırrını nasıl söyleyim?

³⁵³ Bana tabi ol seni düzgün bir yola ulaştırayım. Meryem suresi. 43. ayet.

³⁵⁴ Ey padişah senin gibi yoktur. hem sulttan hem de fakir seni sever (herkes seni sever). Sen iyisin topluluğun geniş ve ayısın., bir kişi (kule) yalnız (tek başına) olmak için buraya gelmiş,

جو كنعان را طبيعت بی هنر بود (15) پیغمبر زاده کی قدرش نیفروزود هنر بنما اکر مردی به کوهر

(88a)(1) کل از خاراست ابراهیم ازازر ای شیخ کاشغری من لم یولد (2) و لم یربّی کیف یکبر.³⁵⁵

Kaşgırî'de iddi'â-i şeyhūhet eylemek Hūdāyîlere (3) neden lâyıq olur. Pîr-i perver ola gör kim saña feyż-i aḥad bu durur. (4) Şādıka lâzım ide gör anı.

İy Kaşgırî taqlîd ile irilmez ol (5) 'âlem-i beḳāya.

Tehkîk ile irenler irdi meger Hūdā'ya.

Oñmaz muḳallid (6) olan bitmez anuñ nebâtı.

Balçıkda ḥāk olanlar irmez daḥı şafāya.

(7) Şoñucı oldı ammā Ḥaḳḳ'dan saña 'ināyet.

Geldiñ irişiñ el-ḥaḳḳ evlād-ı Muştafa'ya.

(8) Emir oldı bize Ḥaḳḳ'dan alavuz seni elbet.

Buyuruḡa tābî' olduḡ gel imdi ir vefāya.

(9) Seyyid 'Alî'ye Mevlā luṭf itdi bî-nihāye.

Aḳṭāba ḳuṭb oldur ḥāzır oluñ du'āya.

(10) Ba' deḥū baña eyitdi: İy Kaşgırî Ḥaḳḳ'ıñ luṭfına maḡzar olduñ. Bizim (11) yārenlerimizniñ defterine ḳayd olunduñ. Ḥaḳḳ Te'ālā'nuñ ni' metine şükür eylegil. (12) Be-dürüstî şükür bir 'ibādet-i cez iledür ki anuñla ḳalb küşāde olub (13) minnet-i Hūdā'yı şühūda getürür. Ben daḥı ilerü varub ol kāmiliñ (14) dāmenin öpdüm ve elin alub tevbe ve bey'at eyledim ve baña tevbe āyetin (15) ve ḥuṭbesin ta'lim eyledi ve buyurdi *hayyina'leke*³⁵⁶ iy Kaşgırî benim (88b) (1) ṭarīḳatım *aḳrebu't-ṭuruḳu ila'llāh*³⁵⁷

³⁵⁵ Çünkü Kenan doğa (tabiat) sanatsız idi, peygamber oğlu kim değeri göstermedi, eğer gösterebilersen bize cevheri göster, İbrahim Azar ey Şeyh Kaşgırî doğmayan insan nasıl büyüyebilir?

³⁵⁶ Sana hayırlı olsun.

³⁵⁷ Allah'a en yakın yollar.

oldığı muğarrerdür. Bu ʔarīk̄ata sālīk olan (2) maʕ ārif-i ledūniyyenūñ cevāhirine mālīk olur. Cemīʕ seyyiʔātına ğufrān (3) ve cemīʕ dertlerine dermān cemīʕ müşkillerine āsān ve āhīr nefesinde kemāl-ı imān (4) ve ʔabri daĥı *ravzātun mineʔl-cinān*³⁵⁸ ve yevm-i ḥaşırdā refīk̄ ve ʕirfān (5) ve cennetüʔl-aʕlāda kemāl-i rızvān ile müşerref olur. İy Kaşġırī (6) ʕilm-i ezelīde suʕadādan olan benim ʔarīk̄atıma dāĥil olur ve benim ʔarīk̄atıma (7) şaġīler girirse saʕīd olmak muğarrerdür. Şol ki ʕilm-i ezelīde şaġīdür. (8) Aña benim ʔarīk̄atım ve virdim müyesser olmaz. Yāĥūt bir bahāne olub (9) ʔarīk̄atımdan rücūʕ idüb ʕindeʔllāh ve ʕinde Rasūliʔllāh merdūd (10) zālūl ve ḥazūl olur. Ben eyitdim: İy Sulṫān-u kümmelīn bu aralık̄ buġʕadan (11) ʔaġı buġʕadur. Sulṫān-u kümellīn eyitdi. Eşref-i buġʕa olan (12) ʕālem-i tevfīk̄ ve ʕālem-i taşdīk̄ didikleri maĥalldur. Cümle ricāl-i ğayb (13) ve ervāĥ-ı muġaddese bu maġāma ʕāşīklardur. Aġṫāb-u ʕilliyyīn?? gevher-i (14) tekin bu maġāmda müctemiʕ lerdür ve aġṫāb-ı dāruʔl-celāl bu maġāmda (15) envāʕ-ı iclāl ve eşnāf-ı iġbāl ile muġtenimlerdür ve aġṫāb-ı (89a) (1) daruʔl-ḥulūd bu maġām-ı behūd ile mesʕūdlardur ve aġṫāb-ı cennetüʔn-naʕīm (2) bu maġām-ı kerīm ziyāretiyle müşerreflerdür ve aġṫāb-ı firdevs-i ʕalā bu maġāmda (3) muĥallā olurlardur ve aġṫāb-ı cennetüʔl-aʕadin bu maġām-ı mübārekde mesrūrlardur (4) ve aġṫāb-ı ʕavālim-i celāl bu maġām-ı bī-melālde müreffehüʔl-ḥāl olmaġdadur (5) ve aġṫāb-ı ʕavālim-i cemāl bu maġām-ı bī-iḥtilālde müferriḥüʔl-ḥāl ve münşeriḥiʔl-āmāl (6) olmaġdadur.

يا كاشغرى حماك الله عن الذلل والزلق (7) والانزعاج والقلق³⁵⁹

diyüb sukūt eyledi. Çümkim bāzgeşt (8) āĥire irdi. Ol ʕazīz ḥāzır olan merdāneler ve ʕirfān-ı (9) hazārān hazār iʕzāz ile esb-i kerāmete süvār oldılar ve beni daĥı (10) geldigim maĥalle gönderdiler. Tarfetʕül-ʕaynda Kaşġırʕa geldim. Şabāḥ (11) oldı. Cümle mā-sivādan baña ferāġ geldi. Terk-i aġyār eyledim. (12) Saʕd-ı Meczūbʕa yār oldum. ʕĀġibet terk-i diyār idüb Ḥazret-i (13) Piriñ şoĥbetin iḥtiyār eyledim. Diyār-ı

³⁵⁸ Cennetten bir bahçe.

³⁵⁹ Ey Kaşgari! Allah seni rezaletten, yoldan çıkmadan, rahatsızlıktan ve endişeden korusun.

Çaraman'a geldim. Hazret-i Piri (14) ol diyârda buldum. Hizmet-i 'aliyyelerinde oldum. Vefâtlarında (15) cemâ'atle bile oldum. Elhamdüli'llâhi Te'âlâ ol bülbül-i gülistân-i ma'rifete (89b) (1) irişdim. Hizmet-i 'aliyyelerinde iken çok menâkıblarına duş (2) oldum. Cümle ahvâl havâriq-ı 'âdât ve tavâriq-ı kerâmât (3) idi. *Quddise sirruhu 'l-münir*.³⁶⁰

İy erenlerden menâkıb isteyen,

Diñlegil (4) olgıl menâkıbdan habir.

Hazret-i Seyyid 'Alî'de menkıbe

Bi- (5) nihâyetdür begâyet key keşir.

Bahr-ı vahdet cevheridür pirimiz.

(6) Virmişdi Haqq aña fazl-i kebîr.

Gelmedi dünyâya mişli (7) şübhesiz.

Bir dahı gelmek muhâl olur iy münir.

Bu Nizâmî (8) medhîni okur müdâm.

Himmetinden hişşe ister ol faqir.

(9) On altıncı menkıbenün bâ' işi (10) kıdvetü'l meşâyih şâhibü'l-ğadri's-sâmîh Şeyh Ebu'l-Hasan-ı Belhî eydür: Kuţbü'l-Aqtâb nûru'l-aşhâb (11) Şeyh 'Alî Semerqandî Hazretlerinin Semerqand'da (12) olurken ziyâretlerine vardım. Kerâmât-ı bedî'a ile mevşûf (13) kırk kişiyi gördüm. Hazret-i Şeyhiñ hizmetinde pervâne gibi (14) pervâz iderler. Bunlarıñ ednâsı havâda kuş gibi uçarlar. (15) Ve deryâyı kurı yir gibi geçerlerdi. Çünkim ben dahı piriñ (90a) (1) hizmetinde oldum. Baña eyitdi:

³⁶⁰ Allah nur saçan sırrını mübarek etsin.

يا ابا الحسن صلِّ الصَّلوات الخمس كل يوم (2) و ليلة في المسجد الحرام و وعد ليلتك الى مسجدي.³⁶¹

Hemân kim ol (3) nefes-i mübârekeye ki mazhar oldum tayy-i mekâna kâdir oldum. Her vaqit (4) şalavâtda ba‘de’l-ezân Semerqand’dan çıkardım. Cemâ‘atle namâza Ka‘be’de (5) hâzır olurdum. Ba‘dehû yine Pîriñ hânqâhında hücreme gelürdim. (6) Bir gün nefesim zühür eyledi. Tarîkat yârânına ‘alâ tarîki’t-tebâhî (7) sergüzeştimi şerh eyledim. İhvân munqabız oldılar. Çünkim şalavâtıñ (8) zamânı geldi vech-i mu‘tâd üzre hareket eyledim. Semerqand (9) şehrinüñ cirmin ka‘at idemedim. Ögle ezânı okundu ve (10) ikinci dahı qarîb oldu. Namâzı Semerqand’ın bir mescidinde (11) kıldım. İkinci okundu. Yine namâzı anda kıldım. Dönüb hücreme (12) ahşâm namâzına giceyle irişdim. Anı dahı cemâ‘atle kılamadım. (13) Çünki hücreme geldim Pîr Hazretleri ister seni diyüb naqîb geldi (14) haber virdi. Hazret-i Pîriñ huzûrına vardım. Bizi gördüğü (15) gibi eyitdi: Yâ Baṭṭâlu’t-Tebahî yaḳṭa‘u’t-tenâhî sen ol (90b) (1) hâleti kendü isti‘dâdîñla mı iderem şanurdiñ esb-i himmet (2) seni götürmeden bir sâ‘atlik mesâfeyi yevm-i kâmilde ka‘at idemediñ. (3) Ba‘dehû naqîbe eyitdi: Bu Baṭṭâl’ı bir eliñle kaldır havâya (4) atgıl ve yine tutub er kuvvetince küh-u³⁶² kâf üzerine koğıl. (5) Naqîb gelüb şehâdet parmağıyla beni kuşağımdan kapub havâya (6) atdı. Kırk gün kırk gice âsumâna doğru gitdim. Havâda (7) iken bir nice kişiler gördüm. Beni levm itdiler. Ba‘dehû yedi günden (8) sonra yire indim. Naqîb beni tutub bir tağıñ üzerine koydı. (9) Gözüm açdım gördüm ki Bir ‘acâyib şüretlü hayvân baña karşı (10) geldi. Faşîh lisânla eyitdi:

ای مرد بی هوس این حالت جه (11) حالت است.³⁶³

Ben eyitdim:

ای نور غمکسار من ندانم که این جه (12) حالت است. جانور گفت که یا بلخی این حالت عقوبت (13)

³⁶¹ Ey Ebu'l-Hasan! Beş vakit namazı her gün Mescid-i-Haram'da kıl ondan sonra mescidime dön.

³⁶² İzafet kesresi u hafi ile yazılmıştır.

³⁶³ Ey adam korkma. Bu halin nedir?

عجب است .دانیکه این کوه جه کوه است. نام این کوه فاف است (14) و بفرمان یزدان عزّ و جلّ تو در

این کوه هفت سال و جل روز(15) ضایع باشی اجر علی ما اصابک³⁶⁴

diyüb gözümnden nihān oldı. (91a) (1) Vādi-i ḥayertde ҡaldım ve bīçāre oldum. Yedi sene ol kūh-ı (2) bī-sūtūnda āvāre sergerdān-ı pūyān oldum. Ne enīsim ve ne celīsim (3) var idi. Vaḥṣī cānavarlarla ülfet itdim. Esrār-ı vaḥdet nedür bildim. (4) Çünkü cezā-yı ‘amel āḥire irdi ol ‘acāyib ḥayvān gine geldi baña (5) eyitdi:

ایا من ضلّ في جبل الاماني فهلا غبت عن شيخٍ لقد (6) جوزيت بالاعجاب حتماً فقدان التجاوز بالامان تعال

(7) اركب على ظهري سريعاً لتتجو من هموم الارجواني.³⁶⁵

Çünkü (8) ol cānavardan bu nazmı dinledim ve üstüne süvār oldum bād-ı şarşar (9) gibi sür‘at eyledi. Tarfetü’l-‘ayn içinde Semerқand’a geldim. Ḥazret-i Piriñ (10) āsitānesi bābında ҡondum. Naḳīb baña qarşu gelüb beni zāviye (11) dāḥiline idḥāl eyledi. Ḥazret-i Pīr beni ḥuzūr-ı ‘izzetlerine idḥāle (12) izin virdi. Varub pāyine yüz sürdüm. Tebessüm idüb (13) buyurdı: Yā Belḥī tebāḥī ve ‘acebūñ cezāsın bulduñ. Şimden (14) girü miқdārīñ bilürsin. Tavriñ geçmezsin ola diyü buyurdı. (15) Sultānım tevbe eyledim didim. Baña her gün ba‘de şalāti’l-fecri (91b) (1) yüz kerre istiğfār-ı vird ta‘yīñ eyledi. Ḥaḳḳ Te‘ālā’ya ḥamd ü şenā olsun kim (2) ҡuṭb-ı ‘ālem bendelerinden ve aḥbābından olmışam.

اللهم ارزقنا (3) في الدنيا سرّه و في العقبى برّه أمين.³⁶⁶

On yedinci menkıbe (4) budur iy rūḥ.

Anı fehm iden bulur fütūḥ.

³⁶⁴ Ey nur! Ey nazik olan. Ben nasıl bir hal olduğumu bilmem, hayvan dedi: Ey Belhi bu hal cezadır. Acaba bu dağ hangi dağdır bu dağın adı Kaf dağdır. Bu dağda yedi yıl ve kırk gün kalmanı Allah emretti, Allah senin kayıp ettiğin şeylere sevab verecektir.

³⁶⁵ Ey ümit dağında kaybolan kişi. Şeyh’den gaib ve uzak oldun. Sen güveni kaybetmişsin. Çabuk gel sırtıma bin ki seni dertlerden kurtarayım.

³⁶⁶ Allah’ım dünyada onun sırrını ahirette ise onun iyiliğini bize nasip eyle.

(5) Kuṭb-ı ‘âlem ḥâline kıl ittılâ’.

İçesin cām-ı şafâdan sen şabūḥ.

(6) Pîrimiz Seyyid ‘Alî evşâfidur.

Anı gūş eyle olasın tâ nacūḥ.

(7) Pîrimiziñ ḡadriñ şorarsañ sen eger,

Şerḥ idemez anı aşlâ bir sabūḥ.

(8) Gel Nizâmî şeyḫe itgil inḡiyâd.

Tâ ki Mevlâ tevbeñi ide naşūḥ.

(9) On yedinci menḡibenūñ nâḡili ḡıdvetü’l-‘irfân ve zübedetü’l-iḡvan (10) Şeyḫ Taḡiyyüddîn bin ‘Ercân Mışri’dür. Rāvî eydür: Bir gün Ḳâhire’de (11) olurken göñlüm Nil kenârına çıḡmaḡ diledi. Bulak canibine teveccūḥ (12) eyledim. Âbdest alub ögle namâzın anda ḡıldım. Şeyḫ Taḡiyyüddîn’e (13) eytdim: Bir güzeşte hikâyet itseñiz diñleyüb göñülümüz eglense (14) idi. Şeyḫ Taḡiyyüddîn eytdi: Yâ Seyyid Nizâm benim sergüzeştim keşirdür. (15) Ḳangı meşrebeden güzeşte hikâyet idem. Kerâmât-ı evliyâya (92a) (1) mâ’ilem. Hikâyet itseñiz olunan sergüzeşte kerâmât-ı evliyâ olmaḡ (2) gerekdür. Şeyḫ Taḡiyyüddîn eytdi: Altmış seneden ziyâde olmuştur. (3) Bu mekândan bir bâzgeşt olmuştur. Ağreb-u ḡarâyib ve a’ceb-ü ‘acâyib (4) idi. Saña anı naḡl ideyeyim. İnşâ’a’llâḫ çoḡ şey müntefi’ olursın. (5) Yâ Şeyḫ Nizâm tariḡ[-i] merḡūmda Mışır Ḳahire ‘irfânıyla ittifaḡ (6) Nîl-i mübârek ziyâretine çıḡdık. Bu araya gelüb Nîl kenârına oturduḡ. (7) Yetmiş üç ‘ârif bir yire cem’ olmuştı. Her birisi şu üstünde (8) murâḡabeye varub ‘âlem-i ḡayba müntazır durmuşlar idi. Nâḡâḡ ḡible (9) tarafından bir nūr peydâ oldu ki şa’şa’ ası âfâḡı ḡapladı. Az ḡaldı kim (10) gözlerimi ol nūr görmez ideydi. Ḥayrete vardık. Ba’de’l-insilâḡ (11) nazar eyledik. Gördük kim bir pîr-i nūrânî sebze-pūş Nîl-i mübârek (12) üzerinde âheste âheste yürüyüb gelür. Ayaḡına şu bulaşmaz (13) ve ḡurı yirde gibi yürür ve ol şa’şa’a riş

sebebinden (14) yayılır. Çünkim bize gelüb vâşıl oldı ‘irfāna selām virdi. (15) ‘İzzetiyle selāmın aldılar ve ta‘zīm için kıyām eylediler. Ol ‘azīz (92b) (1) dağı gelüb bir seccāde üzerinde oturdu. Murāqabeye vardı. Cümle ‘irfān (2) dembeste oldılar. Gufta kâdir olmadılar. Bir zamāndan soñra ol (3) pīr-i mübārek destūr yā aşhābe’s-sürūr diyüb ayak üzerine (4) durdu. Yine ol şu üzerinden yürüyüb geldiği yire gitdi. (5) Çünkim gözden nihān oldı ‘irfān kendilerine geldiler. Biz ol (6) cem‘iyyetde server olandan ki nāmına ‘Abdü’l-Mecīd Kāhirī dirlerdi. (7) Andan su’āl eyledim bu pīr kim idi. Ol ‘azīz eyitdi: Bu kuṭb-ı ‘ālemdür. (8) Evlād-ı Nebī ‘aleyhi’s-selāmdandır. Cümle kulūba mutaşarrıf olan ḥālā (9) bu ‘azīzdür. Ben aña eyitdim nāmına kim dirler? Eyitdi kim Seyyid ‘Alī (10) Semerķandī dirler. Ḥālā Karaman’da olur. Zeyn adlu bir kaşabada (11) sākındür didi. Ben eyitdim bu maķāma niçün geldi. Eyitdi. (12) bu maķāma ervāḥ-ı muṭahhara ve ricāl-i ğayb maķāmıdır. Cümle ricāl-i ğayb senede (13) bir gün bu maķāmda ḥāzır olurdu. Yedi gürūhdur, (14) yedi maķāmları vardur. Ben eyitdim bu gürūh kuṭbdan niçün (15) ayru oldılar. ‘Abdü’l-Mecid eyitdi anlar bile idi nihāyetsiz (93a) (1) müşāhede idemediñiz. Ben eyitdim niçün kuṭbı gördüm (2) anları görmedim. Anlar ḥōd kuṭbdan ilerü degillerdür. ‘Abdü’l-Mecīd (3) eyitdi:

يا تَقِيّ الدِّينِ اِنَّكَ تَعْرِضُ الْعَقَّارَ.³⁶⁷

Güneş doğduĝda (4) ziyāsı aḥterleri göstermez olur. Ben eyitdim ‘aceb ol ‘azīze (5) varsam ola mı? ‘Abdü’l-Macīd eyitdi:

من طلب و جدّ وجد.³⁶⁸

(6) Ben eyitdim delīlim yokdur. ‘Abdü’l-Mecīd eyitdi: Ba‘de nişfu’l-leyl (7) Cāmi‘ü’l-Ezher’in şarķı tarafında namāza durĝıl. Anda bir iḥrām-pūş (8) ādem namāz kılur görürsin. Selām virdikde aña aḥvāliñi ‘arz (9) eyle. Murāda vuşūla saña delīl olur. Çünkim maķāmımıza ‘avdet (10) itdik. Şeyḥ ‘Abdü’l-Macīd’in vaşiiyyetin tutdum. Cāmi‘ü’l-Ezher’e (11) geldim, namāza durdum. Nişfu’l-leylde bir iḥrām-pūş

³⁶⁷ Ey Takiddin sen Allah’a inkar ediyorsun.

³⁶⁸ Arayan bulur.

âdem gelüb (12) namāza durdı. Çünkim selām virdi vardım elin öpdüm. Ol (13) şahs baña eyitdi: Murādıñ ne olmağ gerekdür. Eyitdim k̄uṭbuñ (14) visālidür. Ol şahs başın şalub eyitdi: ‘ Abdü’l-Mecīd’iñ (15) bu hāli teslīm olunmaz. ‘ Aceb ğammāz imiş. İnşā’a’llāhu Te’ālā maḥallinde **(93b)** (1) mücāzāt eyleyelim didi. ³⁶⁹ غمض عينك didi. Ben daḥı gözümü yumdum. (2) Ba’ deḥū ³⁷⁰ افتح عينك didi. Gözlerimi açdım. Kendimi Zeyne’de buldum. (3) ³⁷¹ دونك زاوية القطب didi. diyüb ol iḥrām-pūş gözden nihān (4) oldı. Fuḡarādan ba’zı kimesne beni gördi sen ne dilersin diyü (5) baña su’āl eylediler. Ben eyitdim: Bir faḡīrem Şeyḥ-i Sulṭān’a geldim. (6) Ol elimi alub Ḥazret-i şeyḥüñ maḡāmına iletdi. Ḥazret-i Şeyḥ (7) beni görüb ḡayra maḡdem yā Taḡiyyüddīn, ‘ Abdü’l-Mecīd bizim rāzımızı (8) açmış. Lākin ol daḥı emr-i muḡadderdür. Senüñ bizim şoḡbetimizde (9) naşibiñ varımış. Ben daḥı Şeyḥ Sulṭān ḡazretlerinüñ mübārek (10) elin öpüb tevbe ve telḡīn aldım. Her mevsimde Ḥazret-i Pīr ile (11) ṡayy-ı mekān idüb ol mecma’-ı aḡṡāb olan maḡāma varırdıḡ. (12) Cümle aḡṡāb baña görünür oldılar. Berzaḡu’l-Berāziḡ’den (13) ḡalāş oldum. Ol iḥrām-pūş olana Kerīmetü’l-Aḡṡāb (14) dirler imiş. Bir Ḥabeşiyye ḡatun imiş. Mücāhede ve riyāzet (15) ve sülük ile ol maḡāmāti’l-evliyāi bi-ḡürmeti Muḡammede’l-Muşṡafā **(94a)** (1) ve ālihi’l-etḡiyā emīrun.

İy kerāmete kılan eger nazar,

Ol nazar virir (2) imāna zarar.

Yokdur hiç sende bir iz’ān-ı pāk.

Tā ki fikir eyleyesin ‘inde’l-ḡaṡ.

(3) Yoğ-ısa ‘ilmiñ varub ‘ālimlere

Ḥāliñi ‘arz eyle al şāfi ḡaber.

³⁶⁹ Gözlerini kapat.

³⁷⁰ Gözlerini aç.

³⁷¹ Kutbun zaviyesi sensiz.

(4) H azret-i  ur'an ve hem ' ilm-i had s

Ke f id bd r cümle a v li peder.

(5) Cümlesi ta r h ider kim evl y ,

Ke f iderse h lini dime ki  er.

(6) Evl y nu n hep ker m t  ' ay n

H k k durur H k k'dan gelür hem mu' teber.

(7)  utb[-i] '  lem h d ker met ' aynıdur.

Nice ink r olunur h li püser.

(8) Anı ink r eyleyenler '  rif degil.

Gav[ur]dur?? Y h ddur bilmez h ber.

(9) H zret-i Seyyid ' Al  a v lini,

A lamaz ill  ki erb b-ı hüner.

(10) Söyle iy Seyyid Niz mi  aklama.

P rimiz ev afını kılma h zer.

(11) On sekizinci men iben n n kili f ris-i medy n-ı ker met  eyh Bedredd n (12) buyurur kim H zret-i  eyh Sul anu n h dmet-i ' aliyyelerinde olurken (13) z r retsiz anlardan c d  itmezdim. Z r  ki H zret-i P r bu fa iri (14) h dmet-i h   a ile m  erref itmi di. Bir gün H zret-i P r bu fa iri (15) k gır b  bdest alurdu. Bu bendesi da ı vuz  ibrigi ile dest-i (94b) (1) p r-keremlerine  u  oyardım. Nageh n ba a eyitdi: Y  Bedredd n (2) bize bir a  münkir kişiler gelürler. Yedi ki id r.   une H k k Te'  l  (3) hid yet virür. Bize teslim olurlar. D rd ne hid yet olmaz. (4) Bi inci ve altıncı merd d olur. Yedinci evl y nu n nefesi sa vetinden (5) fi'l-h l hel k olur.   de z viye  apusına geldiler. (6) Var  apuyı a  gelsünler [didi] vardım açdım.  er  girdiler. (7)

İlerü gelen üç kişi eyitdiler: İy pîr işitdik ki ‘ilm-i kimyâdan habîr (8) imişsin. Bizim dağı ilm-i kimyâ ta‘ allümine şevkimiz vardur. Size şākird (9) olalım. Bizi tilmîzliğe kabûl eyle. Hâzret-i Pîr tebessüm idüb (10) eyitdi: İy merdler benim kimyâgîrlikde şan‘ atım envâ‘ dur. Size (11) kangı nev‘ in ta‘ allüm ideyim. Anlar etyitdiler. Envâ‘ ı bize şerh eyle. (12) Sehl olan nev‘ in öğrenelim. Hâzret-i Pîr buyurdı kim bizim kimyâ (13) evvelâ ecsâm-ı basîtayı ve gayr-i basîtayı sim ü zer eylemekdür. (14) nümünesin gösterelim. Yâ Bedreddîn elime şu ko didi. (15) Ben dağı koydum. Ol şuyı alub kimyâgîrlik dileyene eyitdi: **(95a)** (1) Yâ fülân elini aç. Ol dağı elin açdı. ‘Azîz şuyı ayasına (2) koydı. ³⁷² كن فضة خالصة [didi]. Fi’l-hâl sebûki?? hâliş gümüş oldu. (3) Ba‘ dehû yirden bir avuç hâk aldı. İy fülân aç elini. Ol dağı açdı. (4) ‘Azîz hâki ayasına koydı. ³⁷³ كن ذهباً ابريزاً [didi]. Fi’l-hâl hâliş altun (5) oldu. Yine ‘azîz yirden bir kabza hurda senk aldı. İy fülân aç elini (6-7) diyüb avcına kodı. ³⁷⁴ ايها الحجارة صرن ياقوتا و زبرا [didi.] Fi’l-hâl ol taşlar çar renk cevher oldılar. ‘Azîz baña (8) eyitdi: ‘Aşâmı getürün didi. ‘Aşâyı ‘aşâdar getürdi. ‘Aşâ ile (9) yeri zarb itdi. Yir yarılıb bir ‘azîm kenz göründi. Ol kişilere (10) eyitdi: Murâdınız deñlü bu mâldan alñ. Üç kişi ilerü gelüb tevbe (11) eylediler. İki küfre müte‘allik kelâm eylediler. Birisi kerâmâtı inkâr eyledi. (12) Birisi Hâzret-i Pîr ile muhâşamaya sürü’ eyledi. ‘Aqlen ve naqlen Pîr (13) hâzreti anı bir nice vech ile ilzâm eyledi. İlzâm kabûl itmeyüb ‘azîm (14) lecc eyledi. Hâzret-i Pîr gâzâba gelüb derreka’llâhu didi. Fi’l-hâl (15) serâsîm oldu. Hâzret-i Pîriñ mükâşifesi üzre hâl vâki‘ **(95b)** (1) oldu. Be-dürüstî ‘azîzler mahzarında ehl-i inkâr olmayub rızâ ve teslîm (2) ehlinden olmağ gerekdür. Tâ ki şavvetlerinden sâlim ve menfa‘atlerinden (3) gânim olalar.

On tokuzuncı menkıbebüñ râvisi şeyü’ş-şüyüh (4) kıdvetü’l-emâcid Şeyh Evhadeddîn’dür. Hırasan’da kerâmet-i (5) ‘aliyye ile meşhür ‘azîz idi. Niçe def a Şeyh Evhadeddîn yemîn (6) iderdi kim Kıtbu’l-Akţâb Monla ‘Alâ’addîn es-Seyyid

³⁷² Hemen saf gümüş ol.

³⁷³ Hemen saf altın ol.

³⁷⁴ Ey taşlar hemen yakut, elmas ve inci olun.

‘Alī Semerḳandī (7) yed-i ḳudretdür. Yetmiş mükāşif bir yire geldi. Şeyḫ ‘Alā’addīn, Seyyid (8) ‘Alī’nün aḫvālinden baḫş eylediler. Cümlesi ‘ilmine ve fazlına ve kemālîne (9) ve ḳuṭb-u vaḳt idüğine teslīm eylediler. Şeyḫ İbrāhīm Zāhid-i Geylānī (10) ol mükāşifleriñ ser meclisiydi. Ol eyidi: Yārān muḫaḳḳaḳ (11) bilüñüz kim Ḥazret-i Seyyid ‘Alī yed-i ḳudretdür ve sulṭān-ı mevkeb aşḫāb-ı (12) kerāmetdür ve nūr-i erbāb-ı hidāyetdür. Şimdiki ḫāldde Seyyid ‘Alī gibi (13) şāḫib-i maḳām-ı müntehī ve kāmīl-i fāzıl yoḳdur. Şeyḫ Ḥamīd Aḳsarāyī (14) bir gün aşḫābına eyitdi: Size bir şāḫib-i kerāmet ‘azīz zıkr ideyim ki (15) dünyā ve ‘uḳbānuñ kerāmātı anuñ bir ḳabzasındadır. Zümre-i evliyāda (96a) (1) andan ziyāde velī gelmemişdür. Nūr-ı üli’-ebşār kāmıldür. (2) Yārānlar eyitdiler kimdür. Şeyḫ Ḥamīd eyitdi: Fāzıl-ı māverā’u’n-nehir (3) Seyyid ‘Alī Semerḳanī’dür ki ḫālen Ḳaramān’da olur. Yārānlar eyitdiler ki (4) iy sulṭān-ı kümmelīn ḫazretiñiz ki Seyyid ‘Alī Sulṭān ḫaḳḳında böyle şehādet (5) idersiz. Be-dürüstī ol ‘azīze kim mu’ādīl ola? Şeyḫ Ḥamīdī (6) eyitdi: Yārānlar yalnız ben degil kırık biñ kırık dört kāmīl (7) velī dünyāya gelmişdür. Cümlesi Şeyḫ ‘Alī’nün kerāmetine ve vilāyetine (8) ve fazlına ve ‘ilmine mu’teriflerdür. Bir maḫallde ricāl-i ḡayb ve ervāḫ-ı (9) muḳaddese cem’ olmuşlardı. Seyyid ‘Alī ol maḳāma geldikde cümlesi (10) ḳarşu varub ḳademine baş ḳodılar. Mübārek elin taḳbīl itdiler (11) ve yüz yire ḳodılar. Ba’dehū murāḳabeye vardılar. Cenāb-ı ḡaybdan (12) nidā geldi kim

بایعوا محزن حکمتی فاجعلکم مناہل قربتی³⁷⁵

(13) Be-dürüstī cümle ḫuzẓār ol ma’den-i esrār olan sulṭāndan (14) bey’at itdiler. Şeyḫ Evḫadeddīn eydür: Bu kelāmı bu faḳīr (15) Şeyḫ Ḥamīdeddīn Aḳsarāyī’nün aḡzından işitdim. Ammā benim (96b) (1) gördüğim kerāmāt ‘acāyibden idi kim ḫavārīḳ-ı ‘ādātuñ ḡarāyibinden (2) idi. Ḳışşa budur ki Ḳudus-i Şerīfe varmışdım. Şaḫratu’llāḫda (3) bir erba’īn ḫıḳarmaḳ ārzūsına düşdüm. Erba’īne girdim. (4) Çünkim oni kinci gice oldı şülüş-i leyl geçmişti. Gördüm ki (5) bir ‘acāyib nūr zāḫir oldı. Şöyle kim beyne’s-semā ve’l-arz (6) münevver oldı. Ayā bu ne ola dirken gürūḫ gürūḫ iḫtiyārılar (7) ve

³⁷⁵ Hikmetime biat ediniz ki bana yakın olsanız.

münevver kişiler geldiler. Mescidiñ içi doldı. Mihrāba bir manzar (8) kiři geub oturdı. Bunlarıñ cümlesi ol kiřiye inkıyād (9) iderlerdi. Biz dađı ‘acabā bunlar kim ola dirken nāgehān (10) bir kiři geldi. *Ecib kutbe’z-zamāne*³⁷⁶ didi. Ben dađı ħalvetimden (11) tařra gelub ol pīrin öñüne geldim. Baña nazār idub (12) eyitdi: Yā Evħadeddīn cüdālıķla Ĥudā bulunmaz, sālīk (13) olgıl. Şeyĥ Ĥamīdeddīn ve Şeyĥ İbrāhīm bizi saña (14) ta‘rif eylemişlerdür. Anlar dađı meclisde ħāzırlardur. (15) Gel tevbe ve telķīb ve inābet eylegil. Ben dađı sem‘en ve tā‘aten (97a) (1) diyub inābet eyledim. Bir pōst baña ta‘yīn eylediler. Hemān kim (2) oturdum dünyā ve māfīhā benim yanımda bir ħāne kadar oldı. Her ne (3) tarafta elimi uzatsam irerdi. Deryālar güyā ki bir kāse içinde řu gibidür. (4) Ĥazret-i ħuĥub beni igāse-i melhūfe ĥidmetine ħodı. Çok girdaba (5) dūřmişlerdi. Bi-izni’llāhi Te‘ālā ħalāřa sebeb olurdum. Ba‘dehū nuřret-i (6) cüyūř ĥidmetine ħodı. Emr-i Ĥaĥķ ile gāh ehl-i İslāma nuřret ve gāh (7) ehl-i ta‘viyete teveccūh iderdim. Ĥattā Timur Sulĥān Yıldırım’ı aĥz (8) eylediđi Timur Ĥān’uñ nuřretine me‘mūr olmuşdum. Her bār ki beřeriyet (9) vādīlerine dūřub kendi řun‘umla bir mařlahat itmek dilesem (10) Ĥazret-i Ĥuĥub ħulađımı ħekub řaĥın řapancadan diyü tenbīh (11) iderdi. Tađy-yı mekān idub řarķı ve ġarbtı bir lařada ħat‘ iderdim. (12) Lākin ħuĥb-ı ‘ālemüñ dest-i ħudreti benim kemerinden bir maĥāmda ayrılmazdı. (13) Her maĥallde muĥarrīk ħuĥb-ı ‘ālemüñ dest-i pūr-keremleri idi. Bir gün baña (14) eyitdi: Yā Evħad bize Ĥaramān’a nüzul itmek fermān oldı. (15) Siz bizim ħāř ĥidmetimizde olunuz, inřā’a’llāhu Te‘ālā zamān (97b) (1) geldikde sen dađı bir seccāde řāĥibi olursın. Yā Evħad benim (2) ħabrim Ĥaramān diyārında olur. Ĥabrimiñ tūrābtı keffāretdür. Her ne (3) derde isti‘māl olunursa bi-izni’llāhi Te‘ālā dermān olur (4) ve ħabrim ħāřıdlara ziyāret için yüz biñ zī-rūĥ (5) göndermege fermān eyledi. Ādemden ol ‘aded miĥdārı gelmezse (6) melā‘ikeden ol kadar varınca tekmīl olunur. Yā Evħad benim (7) dervīřlerim derbānı bāb-ı vaĥdetdür ve salĥanatım tınāb-ı ħudretdür (8) diyü buyurdi. Şeyĥ Evħadeddīn eydür: Ćünkim Ĥazret-i Pīr emr-i (9)

³⁷⁶ *Kutbu’z-Zaman’a cevap ver.*

Haqq ile Karaman'a geldi. Bu bendesin nâzırlık hizmetine kodı. (10) 'âlem-i gayb ve 'âlem-i şehâdetden olan vaqâyı' kûtb hazretlerinin (11) işaretiyle yerine getürirdim. Bir gün pîr hazretlerinin hizmetlerinde (12) idim. Baña eyitdi: Yâ Evhad bizim bir muhibbimizi Malta cezâresinde (13) küffâr esîr eyledi. Loṭranlarına?? alıgıtdiler. Hâlâ loṭran?? ile (14) mükâlemededir. Göñül ravzasında nazâr eylegil. Mu'âneleri (15) ne olur göresin. Ben daḥı nazâr eyledim. Gördüm ki ol muhibbe (98a) (1) Kalendar Feraḥ Âbâdî dirlerdi. Loṭran?? önünde durur. Ba'zı (2) kelimât iderler. Kalendar Dede ğazaba gelüb loṭrana?? ŧetm-i ğalîz eyledi. (3) Loṭrân?? emir eyledi. Odun cem' idüb âteş yakdılar. Kalendar Dede'yi (4) âteşe bıraḳdılar. Hazret-i Pîr baña eyitdi: İy nâzır niçün ğaflet idersin. (5) Ol yârânımız oda yaḳarsın. Yâ sulṭân çâresi ne ola didim. (6) Hazret-i Pîr ayağ üzerine gelüb 'aşasıyla yeri zarb itdi. Bir 'azîm (7) ŧu revâne oldu ki niçe degirmen yürütmek mümkün olurdu. Ba' dehû (8) baña eyitdi: Libâsdan 'ârî olgıl. Pes libâsdan 'ârî oldum. Pîr (9) Hazreti bir kâse ile ol ŧudan başıma koyub

قلنا يا نار كوني (10) برداً و سلاماً على ابراهيم و ارادوا به كيدا فجعلناهم الاخسرين³⁷⁷

(11) âyetin okudu. Ba' dehû³⁷⁸ انظر ايها الناظر didi. Nazâr eyledim. Gördüm ki (12) âteş gülistân oldu. ŧanki ḥammâmda oturur gibi derlemekte. (13) Hazret-i Pîr

كلما اوقدوا ناراً للحرب اطفئها الله³⁷⁹

okudu. (14) Fi'l-ḥâl âteş berbâd oldu. Kâfirleriñ niçe ḥânelerin iḥrâk bi'n-nâr (15) eyledi. Kâfirlerde feyâd kopdı. Hazret-i Pîr elin uzadub ol (98b) (1) yârânı kapdı. Miyânımda kodı ve Loṭranı?? daḥı kapub³⁸⁰ لقته الشهادة (2) buyurdu. Ben daḥı Loṭrana

قل اشهد ان لا اله الا الله (3) و اشهد ان محمداً رسول الله³⁸¹

³⁷⁷ Biz de dedik ki: Ey ateş İbrahim'e karşı soğuk ve esenlik ol. Ona bir düzen kurnak istediler ancak biz onları daha çok hüsrana uğrayanlar kıldık. Enbiya suresi 69. Ve 70.ayet.

³⁷⁸ Ey bakan bak.

³⁷⁹ Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa, Allah onu söndürmüştür. Maide suresi.64.ayet.

³⁸⁰ Şehadeti öğret.

³⁸¹ De ki: Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın kulu ve elçisidir.

didim. Loṭran?? daḥı ŧehādeteyni (4) nāṭıķ oldı müslimān oldı. Aña vācibāt-ı İslāmı ta‘līm eyledi. (5) Ḥaŧ yārānımızdan oldı. Ḥālā Beytü’l-Maķdes’de mu‘tekiflerdür (6) didi ḥāmūŧ oldı.

Yigirminci menķıbe budur ‘azīz

Cān ķulagına (7) anı ṭaķ bul temiz

Pādiŧāh-ı taḥt-ı iķlīm-i ŧafā

Nūr-ı çeŧm-i etķıyā vü aŧfiyā

(8) Pīrimiz Seyyid ‘Alī ŧāhib-i himem

Ma‘den-i ŧıdķ u vefā ‘āli kerem

(9) Faḥr-i ‘ālem neslinüñ sultānidur

Mürde diller iķre cānlar cānidur

(10) Maṭla‘-ı Ḥurŧid-i ‘irfānidur ḥaķıķ

Menba‘-ı elṭāf-ı Sübhānidur ḥaķıķ

(11) Gelmedi miŧli cihāna gelmeye

Aña münkir olan sır bulmaya

(12) Aña tābī‘ olana ‘ālī Ḥudā

Vire ‘izzet bula dūzaḥdan fidā

(13) Böyle buyurdı ol sultān-ı kerem

Kim mürīdimdür benim ḥayru’l-ümem

(14) Bu ṭarıķatda olanlar iḥtiyār

Görmeye dāreynde hiç iftiķār

(15) Bu kelāmı añlağıl olğıl mürīd

Ḥaḳḳ Te‘ālā tā saña vire mezīd

(99a) (1) İy Nizāmī isteyen dārü’s-selām

Ḥazret-i Pīre gelüb olsun gulām.

(2) Yigirminci menḳıbenüñ rāvīsi esrār-ı ledünniyenüñ hāvīsi nūr-ı āfāk (3) Seyyid Nüreddīn Muştāḳ böyle ḥikāyet eyledi kim ol baḥr-ı ‘ulūm-ı ilāhiyye (4) ve künūz-ı mekānez??-i şāhiyye ḳuṭbu’l-‘ārifīn sulṭānü’l- kümmelīn ‘Ārif-i Ercümendī (5) Ḥazret-i Seyyid ‘Alī Semerḳandī ḥazretleri bir gün Lārende’de otururken (6) yedi dervīş vaḥdethānesinüñ ḳapısına gelüb e’s-selāmu ‘aleykum (7) yā veliyya’llāh e’s-selāmu ‘aleykum ibn-i Rasūli’llāhi e’s-selāmu ‘aleykum (8) yā ḳuṭbu’l-aḳṭāb didiler. Ḥazret-i Pīr baña eyitdi: Yā Nüreddīn aç ḳapuyı (9) kim sırr-ı vaḥdet bu ḥinde zuhūra gelür. Ben daḥı varub ḳapuyı açdım. (10) Ol dervīşler içerü girdiler. Ḥazret-i Pīre selām virüb oturdılar. (11) ‘Azīz başın ḳaldırub merḥabā bi’n-nuḳabā didi. Anlar daḥı ayağa (12) gelüb ta‘zīm eylediler. Ḥazret-i Pīr eyitdi: Bugün ‘ālem-i milkde olan (13) kārı ne ṭuşa ḳodıñız. Eyitdiler kim: İy Sulṭān-ı ricāl siz a‘lemsiz ki (14) fermān-ı ‘ālī-şāniñuzla ol ḳarye ḳavmin iğāse eylediñ. Ol ‘askeri (15) bī-ḳırdeden?? taḥlīş eylediñ. Ḥazret-i Pīr ḥamd ü şenā eyledi ve bir miḳdār (99b) (1) murāḳabeye vardı. Ba‘dehū başın ḳaldırub baña eyitdi: Yā Nüreddīn (2) erenlere şofra getirin. Sem‘en ve ṭā‘aten diyüb kilāra vardım nān (3) ḥāzır olmamış. Ḥādime eyitdim: Nān iḥzār eyle. Ḥādım eyitdi: (4) Ḥamīr henüz yoğrulmuşdur daḥı olmaz. Feldim ‘azīze böyle ḥaber virdim. (5) ‘Azīz el ḳaldırub

اللهم ارزقنا و انت خير الرازقين³⁸²

³⁸² Bizzi rızıklandır, zaten sen rızık verenlerin en hayırlısısn. Maide suresi. 114.ayet.

didi. (6) Fi'l-ḥāl divār şakḳ olub bir mäh-çehre ğulām zuhūra (7) gelüb ḥançe elinde, üstüne on iki kâse. Her birinde bir dürlü (8) ni' met vardı. Pîriñ öñüne ḳodı. Ba' dehū ḳarşusına el ḳavşırub (9) durdı. Hiç kelām eylemedi. Ḥazret-i Pîr erenlere

تقدموا ايها الاخوان الى نعمة الرحمن³⁸³

diyü (10) buyurdı. Ol yedi nefer kimse ilerü gelüb (11) bismi'llāh diyüb yidiler. Kâseler aşla eksilmedi. Ba' dehū elḥamdüli'llāh (12) didiler. Ḥazret-i Pîr bir loḳma ref' eyledi, baña virdi. Dünyā ta'āmına (13) beñzemezdi. Ba' dehū ol ğulāma işāret eyledi. Ḥançeyi ref' idüb (14) geldiği yire gitdi. Bir sâ' atden şoñra ol ğulām yine zuhūr idüb (15) birisini getürdi. Üstünde sekiz kâse şerbet. Her birine birer kâse (100a) (1) virdi. Nüş eylediler. Ḥazret-i Pîr ol kâsenüñ zibâsından (2) nüş idüb baña daḫı virdi. Nüş eyledim. Şafâdan kendimi unuttum. (3) Kâselerden şerbet min ba'd eksilmedi. Ğulāma işāret olundu. (4) Kâselerle sîniyi ref' idüb geldiği yire gitdi. Ba' dehū Ḥazret-i Pîr³⁸⁴ قوما على اسم الله تعالى (5) didi. Erenler ayağa geldiler. Taşra çıḳdılar. Ğayb oldılar. Ḥazret-i Pîr (6) eyitdi: Yā Nüreddīn bu erenleri bildiñ mi? Ben eyitdim bilmedim. Pîr eyitdi: (7) Bunlara ricāl-ü ğayb dinilür ve nuḳabā dinilür. Bir ḳarye ḳavmine ervāḥ-ı (8) ḥabīşe tā'un ile muşallaḫ olmuşlardı. Emr-i Ḥaḳḳ ile erenlere emr eyledik (9) vardılar taḫlīş eylediler. Ben eyitdim: İy nūr-ı dīde ervāḥ-ı ḥabīşe (10) tā'una tābi' ler midür? Eyitdi kim tā'un anlarıñ ḥarbelerinüñ (11) zaḫmındandır. Ben eyitdim: Anlardan ḥalāşa çāre ne olur? Eyitdi kim (12) ceddin Muhammed el-Muştafa şalla'llāhu Te'ālā aleyhi ve sellemün baña ta'līm eylediği du'āyı (13) heykel ḫıfz idüb her şalāt-ı işādan şoñra üç kere (14) oḳumaḳdur. Ol du'ā budur:

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم (15) انه من سليمان وانه بسم الله الرحمن الرحيم (100b) (1) ان لا تعلموا على وأتوني مسلمين اللهم يا معين يا حافظ (2) يامين يا حافظ العرش والكرسى لا يمل احفظنا بحفظك (3) واسترنا بسترِكَ قلدنا بحررك و اجعل بيننا و بين كل (4) مايؤدنا سدا مسدودا وبحرا ممدودا اونازا محرقه وجبا (5) قعيرا وحصنا حصينا وجاتم سليمان بن داود عليه السلام (6) بسم الله الذي لا يضر مع اسمه

³⁸³ Ey kardeşler Allah'ın nimetlerine gelin.

³⁸⁴ Allah'ın adıyla gelin.

شئٌ في الارض ولا في السماء (7) وهو السميع العليم حسبنا الله ونعم الوكيل وصلّى على سيدنا (8) محمدٍ وعلى آله وصحبه اجمعين وقضى بينهم بالحق وقيل (9) الحمد لله رب العالمين.³⁸⁵

(9) Ba‘ dehū Ḥāzret-i Pīr rūṣen-i zāmīr eyitdi: (10) Yā Nūreddīn bu heykeli eyyām-ı ḥayātında isteyen bī-çārelerden (11) diriğ eyleme. İnşā’ a’llāhu Te‘ ālā nef‘ -i ‘ām olur. Benim ṭarīķimde olanlara (12) ḥōd ḡāyet nāfī‘ olur bi-fazli’llāhi ‘azze ve celle.

Yigirmi birinci budur (13) menķıbe.

Sen anı ŧanma kelām-ı mel‘abe.

Cān u dilden ķıl kerāmeti ķabūl.

(14) Ḥāķķ ķatında olasın ŧāhib-i vuŧūl.

Çün ‘aziziñ saña keŧf (15) ola ḥāli.

Pes ‘azizim ṭutagörgil bu yolu.

Gāyeti ḥābıbe yār (101a) (1) ider.

Gözleriñi lāyık-ı didār ider.

Gāfil olma eylegil ŧeyḥe selam.

(2) Tā ki sırrından ide saña kerem.

Tācdār-ı evliyādur ŧeyḥimiz.

İḥtiyār-ı (3) etķiyādur ŧeyḥimiz.

Sırrıdur mir‘āt-i erbāb-ı ŧafā ŧadırıdur.

Gelmedi (4) bu dehre sultānım gibi.

---

³⁸⁵ Kovulmuş ŧeytanın ŧerrinden Allah’a sığınırım. Allah’ım bizi koru. İsmiyle birlikteyken yerde ve gökte hiçbir zarar vermeyeceği Allah’ın adıyla. O’dur her sesi işiten ve her şeyi bilen. Allah bize yeter o ne güzel vekildir. Allah’ın nimetlerine Peygamberimiz Muhammed’e ve ailesine ve ashabına selam olsun âlemlerin rabbi olan Allah’a hamd olsun.

Bir şeh-i şadr-ı vilâyet iy şabî

Sür' at ile gel (5) ' azîze bende ol.

Yâ ilâhî şeyhe kı1 bizi refîk.

Olalım ' ilmi ile tâ baħr-ı (6) ' amîk.

Vir Nizâmî'ye kemâlınden kemâl.

İrmeye ' irfânına hergiz zevâl.

(7) Şeyhü'l-ekâbir ve'l-emr Şeyh Ferîduddîn Şâbir rahmetu'llâhi ' aleyh eydür: (8) Tebrîz'de tavaṭṭun itmiş idim. Kâbîl şehrinde vücûda gelmişdim. Meşâyıh (9) şöhetine ' aşık ve tarikatlarında mücâhid-i şâdik idim. Bir gün (10) hücremde oturdum. Tebrîz'de bir şeyh var idi. Cüneydi Başrî (11) dirlerdi. Keşf-i kerâmet ehinden idi. Hücre dâhilinde duḥûl (12) eyledi ve baña eyitdi: Yâ Feriduddîn bugün bize kûṭbuñ peyki geldi. (13) Senüñle da' vet olunduğ. Da' vete icâbet idelim. Ferîduddîn eydür: (14) Eyitdim şimdiki hâlde kûṭub kimdür ve mekânı kâdadur? (15) Cüneyd eyitdi: Kûṭb-u³⁸⁶ ' âlemüñ adına Seyyid ' Alî dinilür. Hâlâ Karamân'da (101b) (1) olur. Ben eyitdim: Da' vet bize haşşa mıdur? Eyitdi: ' Ammeten ricâlu'llâh (2) da' vet olunmuşdur. Ben eyitdim: Maşlahat ne ola kim da' vet-i ' umüm lâzım (3) gelmiş ola. Cüneyd eyitdi: Baħru'l-' Ulüm adlu bir tefsîr taşnîf (4) eylemişdür. Bugün beyâz itmege şürü' idüb bir meclis miḳdârın (5) ricâlu'llâha diñletmek diler. Ol ecilden eṭrâf-ı ' âlemde olan (6) ricâlu'llâh da' vet olunmuşdur. Hemân gitmek gerekdür. Vaḳit teng (7) olunmuşdur. Bugün şalât-ı zuhri anda kılmağa me' mûrız Ferîduddîn (8) eydür: Eyitdim iy burâder biz bugün ol maḳâma (9) varabilmek haylice hünerdür. Cüneyd tebessüm idüb eyiydi: (10) Sen Berzah'da olduñsa biz kuyüddan mu' arrâyuz. Hemân (11) da' vete icâbet eyle kim ' acâyib göresin. Ben daḳı durub (12) hücremi kildiledim. Cüneyd seccâdesin yire düşdi. İkimiz (13) seccâdeye oturduğ. Seccâdeye

³⁸⁶ İzafet kesresi u harfi ile yazmıştır.

Cüneyd eyitdi: *Sirî bi-iznillâhi Te'âlâ*.³⁸⁷ (14) Fi'l-hâl seccâde havâyâ qalkub berķ-i hâtiף gibi sür' at eyledi. (15) Tarfetü'l-aynda zemîne qonduķ. Şeyh Cüneyd eyitdi: Yâ Ferîduddîn (102a) (1) qutbuñ himmeti bizi tarfetü'l-aynda maķâmına vâşıl eyledi. (2) Seccâdeden durduķ. Qutbuñ hânķâhına doğrı yürüdik. (3) Meger Cüneyd ricâl-i ğaybıñ a'yânından ve 'udulından imiş. Aķtâbı (4) karşı gelüb ta'zîm eylediler. Öñüne düşüb bir hõş cennet (5) mişâli maķâma getürdiler. Huzzâr ayaĝa gelüb Cüneyd'e ta'zîm eylediler. (6) Mihrâbda bir seccâde-i 'uzmâ var idi. Anuñ saĝ tarafında yedinci (7) seccâde Cüneyd'in maķâmı imiş geçüb seccâdesine oturdı ve beni (8) erenlerden ricâ idüb qafâsında oturtdı. Cümle ricâl (9) merhabâ didiler. Çünkim evvelîn âhirîn gelüb hâzır oldılar. Naķîb-i (10) a'zam gelüb *istaķbelü'l-ķutbe*³⁸⁸ didi. Cümle erenler ayaĝa gelüb imâmân (11) iki tarafında dâmenin tutarlardı. Budalâ öñünce ve evtâd qafâsında (12) yürürlerdi. Cümle ricâl-i ğayb dest-i pür-keremlerin taķbîl idüb (13) yirlü yirinde oturdılar. Qutbu'l-Aķtâba bir minber vaz' olundu. İ'zâz (14) ve ikrâm ile minbere su'ud eyleyüb erenler etrâfin alub şıdķ ile diñlemege (15) şürü' eylediler. Qutb bir miķdâr murâķabeye vardı. Ziyâsıyla 'âleme (102b) (1) şa'sa'a şaldı. Âsumâna nazar eyledik. Fevc fevc melekler nüzul (2) eyledi. Şöyle kim ol şahrâda tehi yir qalmadı. Qutb-u 'âlem mübârek aĝızın (3) açub tecvid-i şedîd ile seb'a ü 'aşara ile zehrâveyni (4) oķudı. Ba' dehu tefsîr-i şerîfe şürü' eyledi. Zehrâveynüñ tefsîrin (5) belâĝat ve feşâhât üzre tefsîr eyledi. 'Alâmetini nice (6) yirde rast redd eyledi. Ba' dehu te'vîle şürü' eyledi. Şol kadar (7) ma'ârif-i ledünniye tekellüm eyledi ki lisân-ı ğayb şafâsından 'aql-ı fehîm (8) sebîm olub nicelere cüş [u] hurüş eyledi. Hâzır olanlara 'ulemâ (9) ve fuzelâ *şabâş aleyke 'aynu'llâh yâ qutbu'l-aķtâb*³⁸⁹ didiler. (10) Çünkim ma'ârif-i sübhâniyye mezbûl oldu. Qutb-u 'âlem eyitdi: (11) Yâ ricâlu'llâh Qur'an-ı 'Azîmü's-şan hidmetine bel baĝladım. Kaşdı budur ki kelâm-ı 'Arabîyi belîĝ ve faşîh tefsîr eyleyem. Lâkin hitâb-ı (13) sübhânî vârid oldu ki sa'yim maķbûl ve

³⁸⁷ Allah'in izniyle yürü.

³⁸⁸ Kutup gelecek.

³⁸⁹ Ey kutupların kutbu.

hidmetim hayyiz-i kabüle (14) mevşul olur. Nihāyet hatm-i tefsīr müyesser olmayub Sūre-i Mücādelede (15) kalmağa işāret olmuşdur. İnşā'a'llāhi Te'ālā ol maḥallde dār-ı (103a) (1) āhirete intikāl ideriz. Bu erenler maḥzarında Cenāb-ı Kibriyā'dan (2) talebim budur ki tefsīrmi okuyub diñleyenlere eltāf-ı ilāhiyye fi'l-kübreti (3) ve'l-āşıyyeti mütevāşıla ola ve şeytān-ı hızlān ol kişinüñ irfānına (4) ve imānına zarar virmege kādır olmaya ve ol yār-ı şādıka Ḥaḫḫ Te'ālā (5) 'ilm-i nāfi' ve 'amel-i şāliḥ ve 'ākıbet-i ḥamīde müyesser eyleye. Erenler ve melāike (6) *bi-isrihim amin*³⁹⁰ didiler. Semādan ve a'le'l-'ulādan bir ḥiṭāb geldi kim.

(7) لقد فسرت فرقان الالاه بالفاظ تناهت في التناهي³⁹¹

جزاك (8) الله في الدارين خيراً واعطاك الرضاء بلا دواهي³⁹²

فكن بالخير (9) معموراً منبراً ولا تخشى من احوال السواهي³⁹³

قبلناك قبلاً مستديماً (10) عربياً عن غرامات النواهي³⁹⁴

لقد نلت الشفاعة في العصاة (11) ستشفع في التوابع بالتناهي.³⁹⁵

Ba' dehū ricāl-i ḡayba teveccüh (12) idüb eyitdi: Yā ricālu'llāh benim tefsīrimi okuyub diñleyenler (13) ve ṭarīkatıma daḥil olanlara sizden daḥı 'aṭā ve himmet mercūdur. (14) Ricālu'llāh eyitdiler: İy server-i ricālu'llāh her kim ki senüñ tefsīriñ istimā' eyleye elbetede bizden yedi kişi ol meclisde ḥāzır ola (103b) (1) ve Ḥāzret-i Ḥızır ol meclisde esrārın baḫş eyleye ve şıdḫ ile (2) ṭarīkatına dāḥil olanlara her ḥālde yār olur ve her maḥallde (3) vefādar ve hevādār olavuz. Ḥāzret-i Ḳuṭub anlara du'ā eyledi. (4) Havādan ḫudret ḥaṇçeleri geldi. Ṭa'ām yenilüb şükri oḫındı. (5) Ba'de't-ṭa'ām

³⁹⁰ Güvenli sır.

³⁹¹ İlāhım delili (furkanı) öğrettin (tefsir ettin). Eksiksiz bir şekilde anlattın.

³⁹² Allah sana hem dünyada hem ahirette iyilik ve sevap verdi Allah sana rızasını ve hidayetini musibet göstermeden verdi.

³⁹³ İyi bir insan ol, her şeyi iyilikle yap.

Hiç birşeyden korkma, merak etme, iyilik yapmaya devam et.

³⁹⁴ Seni sonsuz kadar kabul ettik inandık.

Kusursuz kötü olmadığını da öğrendik sana inandık.

³⁹⁵ Allah seni seçmiştir seni sever.

Sen kıyamet gününde bize şafaat et, Allah bizi affetsin.

hużzāra icāzet virildi ve dağılmağa teveccüh (6) olındı. Her birinüñ bir ‘aceb kerāmeti var idi. Kimi arslana (7) ve kimi ıaplāna kimi Pīre ve kimi (8) havāda murğ-ı ‘anķā gibi uçarlar ve kimi süvār ve kimi buludda ve kimi şuda yürür. Cümlesi Kıtbu’l-Aķķābı (9) selāmlayub maħalline gitdiler. Pes nevbet Şeyh Cüneyd’e geldi. Hareket (10) itdigi gibi Aķķāb-ı Kāmer ve Aķķāb-ı Fātiħa ve Aķķāb-ı Āyete’l-Kürsī (11) kıyāma gelüb ğāyet ile ta‘zīm eylediler. Be-dürüstī Şeyh Cüneyd (12) kıtub-ı a‘zamuñ ħazretine gelüb ayaķların taķbīl idüb iy sultānu’l-kümmelīn (13) şol kişi konuğımız himmet ve nazār ‘ināyet iħsān (14) buyurulmaķ mes’uldür didi. Kıtub-u A‘zam elim alub baña bey‘at ve (15) ta‘līm ħuṭbe eyledi ve efrād zümresinde bir gedik maħlül idi. (104a) (1) Bu bendesine şadaķa eyledi. Yedi gece Şeyh Cüneyd ol maķāmda (2) eğlendi. Ba‘dehū icāzet alub ikimiz vaṭana bir laħzada ‘avdet eyledik. (3) İy ‘azīz, Kıtub-ı A‘zam Seyyid ‘Alī Semerķandī emīr[-i] şehr[-i] kerāmet ve dilīr[-i] (4) meydān[-i] vilāyetdür. Eger başıñda devletiñ var ise bu şerīfū’l-ħaseb (5) nazīfū’n-neseb sultāna bende olur. Dünyā ve ‘uķbāda faħrān??-ı seyr-i ilāhī (6) ve ħazīne-i esrār-ı nā-mütenāhī olursın. و بالله التوفيق هو نعم الرفيق³⁹⁶

(7) Yigirmi ikincisi iy nūr-ı pāk

Menķıbenüñ diñle anı bul fikāk.

Nefs-i (8) emmāresini kıldı raķīķ

Kalbuñı kıldı seķāmet birle ħāk

(9) Nefs ile şeytāna uymaķ ‘āķile

Ne revādur kim ola derdnāk.

(10) Sırr-ı lāhūta irelim gel bugün.

İtmeye tā kim seni dünyā helāk

³⁹⁶ Başarı Allah'tandır. Allah en iyi yoldaştır.

(11) Vāhid ol dildār ile iy muhteşem.

İkilikle virme albũne virme şirāk.

(12) Ehl-i tevḥīd olana birlik gerek.

‘Āşık olan dilemez hiç iştirāk.

(13) Gel Semerandī ‘aziziñ yolına.

Çekmeyesin kimseden bir zerre bāk.

(14) Şeyḥimiz sulṭānidur her kāmiliñ.

Tıfl-ı albi sırrıyla ider ḥannāk.

(15) Var ise albinde mülk-i kāmile

Vir ḥulūş ile aña rûḥ-ı fidāk.

(104b) (1) Yokdur teslīme beñzer mertebe.

Tiḥe düşer Mekke’de olsa iştikāk.

(2) İy Nizāmī pīrimiz Seyyid ‘Alī

Şīr-i Ḥaqq’dur sırrına ıl iḥtibāk.

(3) Bu menıbe-i celīlenũñ rāvīsi efzalũ’s-sālikīn Şeyḥ Cihāngīr (4) Semerandī eydür ki ol nūr-ı vücūd-ı a‘zam pīr-i mu‘azzam ḥazret-i (5) uṭbu’l-‘arīfīn sulṭānü’l-kümmelīn Seyyid ‘Alī Semerendī uddise sırruhu (6) eyyām-ı seyāhatinde ve hengām-ı hicretlerinde bir gemiye girmişler. āmūs-ı (7) deryāda giderken geminũñ bir yanında bir delik peydā olub (8) şü gemi içine doldı. Her çend kim taşra dökerlerdi. Şü gine (9) ğalebe idüb gemi ḥalkına elem ve izṭırāb ğālib olurdu. Feryād ü (10) fiġānı āsumāna ıardı. Meger gemide bir pīr-i mübārek müttakī (11) var idi. Adına Sa‘d-i uşeyrī dirlerdi. Ol kişi bir midār (12) murāabeye varub şaḥīfe-i a‘māl-ı erāmına ğuşmār ider. Muṭāla‘a-i (13) aḥvāl eyledikte müşāhede ider ki sefinede uṭbu’l-aḳṭāb

(14) biledür. Bu beliyeye-i celiyye ol hâzret ‘aliyye şâhibine ‘adem-i (15) iltifâtdan belki kûşûr-ı hâlâtdan nâşîdür. Murâkâbeden insilâh (105a) (1) gelicek ayağa gelüb gemi kavmine eyitdi: Yâ kavm ‘aceb gaflete (2) ve miñnete duş olmışız ki kûṭb-ı ‘âlem gemide imiş. Aña iltifât itmemişiz. (3) Böyle verziyye andan idügi muḳarrerdür. Gemi kavmi eyitdiler ki: İy Pîr-i (4) hîredmend ol kûṭb-ı ercümend kim ola? Pîr hâzret-i şeyḫu’ş-şüyûḫ kûṭbu’l-aḳṭâb (5) tarafına yürüyüb ayağına rûy-ı mâl eyledi ve gemi kavmi (6) daḫı ayağına düşüb ‘arz-ı niyâz ve izhâr-ı tevâzu‘ idüb i‘tizâr (7) eylediler. Hâzret-i Pîr

لا تثريب عليكم اليوم يغفر الله لكم³⁹⁷

âyetin (8) oḳudı. Ba‘ dehû buyurdı ki bir taḫta pâresi buldılar. Mübârek ridâsından (9) bir pâre alub ol taḫtayı şardı ve geminüñ delüginı kâpadı.

فالله (10) خير حافظا و هو ارحم الارحمين³⁹⁸

oḳudı. Bi-emri’llâhi Te‘âlâ cümle (11) gemi kavmi helâḳdan ḳurtudılar ve hâzret-i pîrden bey‘at eylediler. (12) Lâkin gemide bir muta‘aşşıb kişi var idi. Bu aḫvâli görüb kûṭbı (13) inkâr eyledi. Nâgehân bir büyük balık baş ḳaldırub gemi içine (14) ḫavâle oldı. Herkes ḫavfa düşüb dembeste oldılar. (15) Balık ḫorṭumın uzadub ol münkir olan şahşı dehânına (105b) (1) aldı. Münkir feryâda başladı.

اغثنى يا ولى الله³⁹⁹

didi. Hâzret-i Pîr (2) murâkâbeden başın ḳaldırub

ايها الحوت لا تضر جارنا (3) المبهوءة عفى الله عما مضى اطلقه و اذهب راشدا⁴⁰⁰

³⁹⁷ Bugüne kadar yaptıklarınızdan dolayı kınanmayacaksınız, Allah sizi bağışlar. Yusuf Suresi. 92. ayet.

³⁹⁸ Allah en hayırlı koruyucudur. O en acıyanların en merhmetlisidir. Yusuf suresi. 64. ayet.

³⁹⁹ Ey Allah’ın velisi bana yardım et.

⁴⁰⁰ Ey Yunus komşumuza zarar verme. Allah geçmişi affeder. Onu bırak ve git.

didi. Māhī (4) dahı sem‘ en ve tã‘ aten yã veliyya’llāhi diyüb ol şahşı yine gemi içine (5) koydı. Ol şahş zāhiren ve bâtinen tevbeye gelüb Hâzret-i Pîre (6) muţî‘ ve münkâd oldu.

Yigirmi üçüncü budır iy aĥî.

(7) Menkıbe kim cümlesi fi‘l-i saĥî.

Bu erenler şâhınũ aĥvâlidür.

(8) Ol kerâmet ma‘ deninũ ĥâlidür.

Devlet ü ‘ izzet budur iy ferîd.

(9) Hâzret-i pîre olasın sen mürîd.

Kim mürîd olan aña bulur murâd.

(10) Sırr-ı Hâĥĥ’a irişür ol pür-reşâd.

Gelmedi pîrim gibi bir merd-i ĥâĥĥ

(11) Bu cihânuñ oĥu sırrından sebaĥ.

Zî-sa‘ âdet aña ĥul olanlara.

(12) Zî sa‘ adet yoluna girenlere (13)

Hâzrete irmek dileyen gelsün berü.

(13) Hâĥĥ’ı görmek isteyen gelsün berü.

Hâĥĥ ayırmasun bizi andan müdâm.

(14) Hâşr ide anũ ile yevme’l-ĥıyâm.

İyi Hüdâ eyle Nizâmî’ye kerem.

(15) Hâzret-i Şeyĥe refîĥ it dem-be-dem

Bu menkıbe-i ‘acībenüñ nâkıli Hâzret-i (106a) (1) Şeyh Cihāngīr Semerqandī eydür: Pīrimüz sultān-u iqlīm ma‘allāhi (2) k̄utbu’l-‘arīfīn Şeyh ‘Alī Semerqandī’nün bir muhibbi var idi. Mecālis-i (3) tevḥīd ve tefrīdde ‘azīze mülāzım idi. Bir ‘aceb ṭavra mālīk olmışdı. Dāimā dünyā gögi melâ’ikesi ile hem-rāh olurdu. Şuver-i muhtelifle ile (5) melekler anı ziyāret itmege gelürlerdi. Nāmına Feyrūz Kāşānī dirlerdi. (6) Hâzret-i Pīr anı gördükçe tebessüm idüb ⁴⁰¹ هذه اية من آيات الله (7) buyurırdı. Bir gün Feyrūz Kāşānī Hâzret-i Pīre ziyārete geldi. (8) Ol hâlde kim Hâzret-i Pīr minberde va‘za meşgūl idi. Gelüb (9) bir kūşede oturdu. Hâzret-i Pīr esrār-ı ilāhiyye keşfinde ve hikem-i (10) lāhūtiyye îzāhında mecedd ü sâ‘î oldı. Feyrūz Kāşānī eydür: (11) Hâtırıma lāyih oldı. Ol kim Şeyh ‘Alī Semerqandī cisim-i laṭīf ile (12) temessüle kâdir midür kim şöyle kim cisim-i keşīfi daḡı muzmaḡil olmaya. (13) Bu hâtıra tamām olmadan baña bir hâlet büründi kim muktezâ-yı (14) ḡacet teḡzâ eyledi. Şadr-ı meclise geçmişdim ve meclisde daḡı (15) izdiḡām-ı tām var idi. Şöyle kim ḡarekte mecāl olmazdı. Kāzâ-ı ḡacet (106b) (1) ḡöd baña muzāyıkā virdi. Be-dürüstī şermsār olmaḡa ḡarib oldum. (2) Hâzret-i şeyḡe naḡar eyledim. Gördüm ki göz ucıyla baña naḡar ider ve tebessüm (3) ider. Güyā benim ḡālīme vâḡıf olmuşdur. Ben daḡı ḡalb ile ve ḡāleble (4) teveccūh eyleyüb himmetinden meded ṭaleb eyledim. Hemāndem mescid ḡapusından (5) bir şaḡş içerü girdi. Naḡar itdim. Bādi-i naḡarda Hâzret-i Pīri şandım kim (6) minberden ṭaşra çıkmış ola didim. Minbere naḡar itdim. Gördüm ki (7) Hâzret-i Pīr minberde oturmuş va‘z ider. Hiç müteḡayyir olmamış. (8) Ol şaḡşa naḡar eyledim. Minber ḡapusına geldi ve minbere şu‘ūd eyledi. (9) Hâzret-i Şeyḡ yirinden ḡarkete başladı. Minberīñ bālāsına (10) çıḡub va‘za başladı. Hâzret-i Pīr minber ḡapusına nüzul eyledi (11) ve benden yaña naḡar eyleyüb işāret eyledi. Ben daḡı ayaḡa geldim. ⁴⁰² بيا بيرون مسجد (12) didi. Öñüme düşdi. Ben daḡı ardınca gitdim. Mescidden (13) ṭaşra çıḡdıḡ.

⁴⁰¹ Bu ayet, Allah’ın ayetlerindedir (mucizelerindedir).

⁴⁰² Gel, mescide gir.

Şark tarafına yürüdü. Ben dağı ardınca gitdim. Bir lahzadan (14) sonra bir maħalle irdik. Aķarşu ve orman yir idi. Ĥazret-i Pīr (15) anda namāza teveccüh idüb baña eyitdi:

اقض حاجتك يا كاشاني⁴⁰³

(107a) (1) didi. Ben dağı kazā-i ĥacet idüb tecdīd-i vuzū eyledim. Ba‘ dehū Pīr (2) ĥazretinūñ yanına gelüb taħiyyatü’l-vuzū‘ı kıldım. Selāmdan sonra Ĥazret-i (3) Pīr yine geldiği semte teveccüh eyledi. Ben ardınca gitdim. Tarfetü’l-‘ aynda (4) meşid-i şeyhe geldik. Dağı meclis ke’l-evvel ve ol şahş Ĥazret-i Pīriñ (5) şūretinde minber üzerinde va‘ za meşgūl olmuş durur. Ĥazret-i Pīr (6) minbere şu‘ūd eyledi. Ol şahş ĥareket idüb nuzūl eyledi. Ben dağı (7) mekānıma oturdum. Ĥazret-i Şeyh va‘ za şürū‘ eyledi. Ol şahş cāmi‘ (8) kapisından çıkub gitdi. Cāmi‘ -i şerīfde olanlar bu rāza vāķıf olmadı. (9) Ben dağı ta‘accüb ve ĥayretde kaldım ki Ĥazret-i Şeyhiñ minberde olan şūreti mi (10) idi ve benimle giden rūĥāniyyeti midür yoĥsa emr-i ber ‘aksi midür? Çünkim (11) va‘ z tamām olub du‘ā ve şenā olundı. Ĥazret-i Şeyh ĥalvetĥānesine (12) gitdi. Ben dağı ĥāneme gitdim. Koynumda Muşhaf-ı Şerīf var idi. Meger (13) Ĥazret-i Şeyh beni götürdüğü mekānda bir ağacıñ dalına komsudım. ‘Aceyle (14) kazā-i ĥacet idüb ābdest alduğım yirde unutmuşam. Ol mekānda (15) kalmış ve bir tesbīhim dağı yanınca maħzenimiñ miftāhı bile kalmış ĥātırıma (107b) (1) geldiler. Der-‘ aķab Ĥazret-i Pīre geldim. Ĥalvetinde imiş. Mülākāt mümkün degildir. (2) Yine dönüb geldim. Bağdād tarafına gitsem gerek idi. Ĥazret-i Pīr izniyle (3) gitmege icāzet almışdım. Hemrāhlar dağı ĥāzır idi. Kārbān ile Bağdād’a (4) revāne oldum. Yedi gün gitdik. Bir ĥūb mekānda nuzul itdik. (5) Āb-u⁴⁰⁴ cārī her tarafda sebzevāt ve bahār bī-nihāye olmuş. Tecdīd-i (6) vuzū lāzım gelüb ol şu kenārına vardım. Gördüm ki Ĥazret-i Şeyh (7) beni götürdüğü maħalldür. Muşhaf-ı Şerīf kōduğım maħalle nazār eyledim. (8) Durur ve tesbīhim ve miftāhım durur, aldım Ve kārbān ile yola (9) girdik. Çünki Bağdād’a geldim Şeyh ‘Abdu’l-Kādir Geylānī ziyāretine (10) vardım. Ĥānķāhında bir

⁴⁰³ Ey Kaşani, hacetini gider.

⁴⁰⁴ İzafet kesresi u harfi ile yazılmıştır.

meczûb-naş dervîşe duş oldum. (11) Beni görüb geldi. Benimle muşafağa eyledi. Hâtırım su'âl eyledi. (12) Ba' dehû eyitdi: Sen ıuıbu'l-aııtâb 'Alâ'addîn Seyyid 'Alî Semerıandı (13) aııbâbından mısın? Eyitdim: Belî, neden bildiñ didim. Eyitdi: Dünki (14) gün şaı kenârında iğıtişâl için varmışdım. Bir arslan (15) gelüb baña hamle eyledi. Kıalbime geldi kim bu zamânda ıuıbu'l-aııtâb (108a) (1) olan 'azîzden meded istedim. Tarfetü'l-'aynda bir şerîf kişı (2) zıhûr idüb arslanuñ kıulağına yapışub benden şarf eyledi. Ba' dehû (3) yanıma geldi, selâm virdi, hâlim su'âl eyledi. Ben aña eyitdim: İy ıuıbu-u (4) 'âlem kıanda olursız ve nâm-ı şerîfñize ne dirler? Eyitdi: Baña Şeyıı 'Alî Sulıân dirler. (5) Hâlâ Kıaramân'da olurum. Yarın benim muııblerimden bir kişı Bağdâd'a (6) gelüb 'ammım muııblerinden 'Abdu'l-Kâdir ziyâretine varur. Şol şıfatlu kişidür. Nâmına (7) Fîrûz Kıaşânî dirler. Evşâfımı andan isteyesin ve saña zıkr-i hıafî ve celîyi (8) telkıñ eylesün. Tâ kim dünyâ ve 'uıkbâda felâh bulasın inşâ'a'llâhu Te'âlâ. (9) Bugün üşde sizi buldum diyüb elim aldı. Bey' at eyledi. (10) Bir ay benimle şoııbet eyledi. Bir gice şalât-ı 'ışâdan şoııra tenhâ hücreme geldi. (11) Baña eyitdi: İy Fîrûz bu gice ıuıbu-u 'âlem bize teşrîf eyledi ve baña eyitdi: (12) Âıırete gidersin diyü beşâret eyledi. Yârınkı gün ba' de şalâti'l-fecirde (13) hücreme gelgil vefâtıma hâzır olğıl ve vaşıyyetim budur ki beni (14) sen ğasl idesin ve techîz ve tekfîñ idüb muşallâya getüresin. İnşâ'allâh (15) ma'mûle budur ki ıuıbu-u 'âlem namâzıma hâzır ola kıabrimde beni sen (108b) (1) indirgil ve hırkıamı hediye kıabül eyleyesin ve baña bir yâkıüt (2) zehĝîr virdi. Bunu bey' eyle techîz ve tekfînim bununla (3) idesin. Bâkıisinden rûıııma ta'am idesin. Her ne ziyâde (4) iderse Hâzret-i Pîre viresin. Hânkıâhda bir maııalle şarf (5) eylesünler didi. Ba' dehû vedâ' idüb hücremine gitdi. (6) Çünkü şabâh namâzın kııldık. Ol meczûbuñ hücremine (7) vardım. Namâzı kıılmış seccâde üzerinde baña muntazır durur. (8) Gördüm selâm virdim. Ayağı gelüb ta'zîm eyledi. Baña eyitdi: (9) Yâ Şeyıı ben şâhzâdeyem. Nâmıma Melik Ferruıı dirler. Fenâ ihtiyâr (10) itmişem. Dünâ şâhlıĝın âııret şâhlıĝına deĝişdim. Elııamdüli'llâh (11) dünyâdan ber-murâd giderem. Ol saña virdiğim zehĝîr on (12) biñ fulori ider ve hırkıam daııı haylice bahâ ider. Ol saña (13) benden hediye kııdır. Seni Allâh'a ışııırladım. Kıuıbu-ı 'âleme

varduğında (14) mübârek ayağına yüzler sürüb taḥiyyât ve teslîmât vâsıl (15) eyleyesin. Beni yevm-i maḥşerde şefâ' atden unutmaya diyüb kıbleye (109a) (1) teveccüh idüb

اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً (2) رسول الله امنا و صدقنا انت ولي في الدنيا وفي الاخرة (3) توفي

مسلمًا و الحقني بالصالحين⁴⁰⁵

diyüb ḥāmūş oldu. (4) Nazar eyledim. Rūḥ-ı tayyibesin teslîm eylemiş. Nūrlara ğarḳ olmuş. (5) Rūḥı için fâtiḥa okudum. Ba' dehū çarşuya vardım. Zehgiri (6) dellâla virdim. On biñ altuna şatdım. Kefenin ve sâ'ir mühimmâtın (7) aldım. Hücresine geldim. Gördüm Bağdâd kavmi fevc fevc geldiler. (8) Şunda bir veliyyu'llâh vefât itmiş. Namâzın bile kılalım dirler. Ta' accüb (9) eyledim. El-ḥâşıl melikzâdeyi techîz ve tekfîn idüb cenâzesin (10) ḥalk şehâdet parmaklarında götürdiler. Muşallâya geldikde havâ yüzı (11) yeşil kıanatlu kışlarla doldı. Ricâl-i ğayb ervâḥ-ı muḳaddese ḥâzır (12) oldılar. Pîrimiz kıṭbu'l-vücūd 'allâmetü'l-'aşrı ve'd-dîn bir ḥüb (13) esbe süvâr olmuş. Ricâl-i ğayb rikâbınca gelüb irişdi. (14) İstikbâle vardım. Mübârek elin öpdüm. ⁴⁰⁶ جزاك الله خيراً يا فيروز (15) didi. İmâmete geçdi. Cümle ḥalk iktidâ itdiler Melik Ferrūḥ'uhn (109b) (1) namâzın kıldık. Ba' de's-şalât kıṭb ile ricâl-i ğayb nihân oldılar. Melik (2) Ferrūḥ'ı ḥaḳkına kıduḳda yüzün açdım baḳdım ol daḫı yüzime baḳub (3) güldi. Ben eyitdim: Memâtdan şoñra ḥayât olur mı? Eyitdi kim: Yâ Feyrüz (4) ḥayâtdan şoñra memât olur mı? Beḳâ ba' de'l-fenâ didikleri budur (5) diyüb yine gözin yumdı. Ba' de'd-defin çarşuya vardım. (6) Rūḥı için ta'âm tedârikin gördüm. Fuḳarâya bezl eyledim. Ol gice (7) cism-i laṭifle baña temeşşül eyleyüb baña şenâ eyledi. Çünkim Bağdâd'da (8) maşâliḥimiz tamâm oldu 'avdet idüb Kıramân'a geldim. Ḥazret-i Piriñ (9) ziyâretine vardım. Baña tebessüm eyledi. Yâ Feyrüz Melik

⁴⁰⁵ Allah'tan başka ilah yoktur ve Hazreti Muhammed s.a.v kulu ve elçisidir.

انت ولي في الدنيا و الاخرة توفي مسلمًا و الحقني بالصالحين :

Ey gökleri ve yeri yaratan sen dünyada ahirette de benim sahibimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni Salihler arasına kat. Yusuf suresi. 101. ayet.

⁴⁰⁶ Ey Firuz Allah senden razı olsun.

Ferrūh'ı neylediñ? (10) ' Aceb ' aşıq kişiydi didi. Ben dañı ' aziziñ ayağın öpüb (11) melikiñ selāmiñ vāşıl eyledim. ' Aziz kabūl idüb rūhı için du' ā (12) eyledi. Vaşiyeti üzere hediyyesin dañı ' aziziñ önünde qodum. (13) Alub kabūl eyledi. Ba' dehū fuqarāya başş eyledi ve hırkasın ' arz (14) eyledim. Anı saña vaşiyet eyledi. Anı bey' eyle zarūretiñe harc eyle (15) didi. Hāzret-i Piriñ bu me' kule menāqıbına nihāyet yoğdı. (110a) (1) *Nevvera'llāhu merqadchu.*⁴⁰⁷

Yigirmi döndünci iy şāhib-i kemāl

(2) Menkıbesi ol ' aziziñ bī-mişāl.

Yoq durur pīrim gibi bir şāfī nūr.

(3) Aña bende olana keşf ola hāl.

İy iden ' azm-i sefer ol dōsta gel.

(4) Saña dōstı bulıvirür bī-melāl.

Şeyhimiz Seyyid ' Alī bī-reyb ü şekk.

(5) Qıtb-ı ' ālem seyyid-i cümle ricāl.

İy haqāyık ma' denin bulsam diyen

(6) Gel haqāyıqdan haber al bī-cidāl.

Hāqq velīsidür ' azizim serverim.

(7) Aña tābī' ol göresin hūb cemāl.

İy Nizāmī himmetine balğa bel.

(8) Bulasın maqşūdını bī-ihtilāl.

---

⁴⁰⁷ Allah mezarını nurlandırın.

Bu menkıbenün ravisi Şeyh Bedreddin (9) buyurur kim. Bizim sultānımız şeyh-i vaqtü'l-‘arîf bi-rabbihî kûtbu'l-aķtāb mürşidü'l-aşhāb (10) Şeyh ‘Alā’addin es-Seyyid ‘Alī e’s-Semerķandī bir kāmîl-i mükemmel (11) ‘azîz idi kim cihāna bir dağı mişli gelmek muhāldür. Mükāşefe-i kûlûbda (12) ve müşāhede-i ğuyûbda nazîri yoğdı. Nazar-ı şerîfleri taşā (13) nazar kılsa bi-emri’llāh hayāt bulurdu. Her ne murāda du‘ā eylese bi-emri’llāh (14) du‘āsı müstecāb olurdu. Bir gün ol mecma‘u’l-ma‘arîf hāzretleriyle bir yirde (15) otururduk. Nāgāh kâpudan iķerü bir pîr geldi. Hāzret-i Pîriñ elin (110b) (1) öpdü. Ba‘dehü selām virüb ayak durdı. Hāzret-i Pîr (2) aña eyitdi: *Bişîñ iy pîr-i mübārek.*⁴⁰⁸ Ol pîr dağı oturdu. (3) Hāzret-i Pîr eyitdi: İy pîr ne tarafından gelürsin ve ne maşlahat (4) iķün geldin? Ol pîr eyitdi: Ferzend-i Ğorasānem nāmıma ‘Abdül’l-Ķuddūs (5) diler. Bir serencāmım vardur. Müşkil işe⁴⁰⁹ düş oldum. Sizlere (6) feryāda geldim. Luţfıñızın üftāde çākere feryād-res olasız (7) diyü ümîz tutarım didi. Hāzret-i Şeyh ol pîre eyitdi: Hāliñi şerh (8) eylegil Hāķķ Te‘ālādan ümîzdür ki derdiñe çāre ola. (9) Pîr eyitdi: Sulţānım ‘ömrüm āhîre irdi. Dünyāda bir oğula (10) mālîk oldum ki kurreu-‘aynım oldur. Bir gün diyārımızda (11) bir ırmaķ kenārına varmışdı. Anda iken nā-bedīd oldı. Üç (12) yıldır ki āhîr ‘ömrümde seyyāh-ı ‘ālem oldum. Rub‘-ı meskūnuñ (13) ekşerin ayak altına aldım. Aşlā oğlumdan bir haber almaķ mümkün (14) olmadı. ‘Aķıbet yolum Ķaramān’a uğradı, ba‘zı ‘āķile (15) ‘arz-ı hāl eyledim. Lārende’de bir kişi baña eyitdi: İy faķîr senüñ derdiñe (111a) (1) çāre budur ki ‘ālemüñ kûtbına varub tazarru‘ niyāz eyleyesin. (2) İnşā’a’llāh oğluñuzın haberin alursın didi. Ben eyitdim: Ben faķîr kûtbı (3) ķanda buluram? Eyitdi ki Zeyne’de olur nāmına Seyyid ‘Alī Semerķandī (4) dirler. Hemān aña irişmege dürüş ki murādıñ anda haşıl olur didi. (5) Elhāmdüli’llāh cemāl-i şerîfiñiz gördüm. Luţf u kerem hāzretiñize kalmışdur (6) diyüb mübālağayla ağladı. Hāzret-i Pîr aña eyitdi: İy pîr bu dergāha (7) gelen tālib maķşada irişür elbetde, elem çekme. İy pîr teveccüh idelim (8) inşā’a’llāhi Te‘ālā habeer virelim. Hele bu gice konuğumuzsın (9) var āsüde hāl olğıl didi. Pîr-i

⁴⁰⁸ *Ey mübarek pîr, otur.*

⁴⁰⁹ “ise” olarak yazılmış, şın harfinin noktaları sehven yazılmamıştır.

mübârek ol gice hânkâhda (10) ibâdete meşğûl oldu. Teheccüd vaktinde kıyım gelüb iy pîr (11) gel seni kûtb-ı ‘âlem ister [didi]. Pîr dağı hazret-i kûtbuñ halvethânesine (12) geldi. Oğlın kayd bend ile müselsel bağı görđi. Hemân oğlunuñ (13) üzerine kendüsin ilkâ idüb lâ ya’kıl oldu. Bir zamândan şöñra (14) ‘aklı başına *gelüb şaddaka yâ veliyya’llâh*⁴¹⁰ kûtb-ı ‘âlem olduğıñıza (15) şübhem kalmadı. Hazret-i şeyh eyitdi: İy pîr senüñ oğluñ hadd-i (111b) (1) Hidistân’da bir ‘ifrit elinde esîr imiş. Kıvvet-i kudsiyye ve kudret-i (2) kûtbiyye ile oğluñ bi-fazli’llâhi Te’âlâ halâş oldu. Oğluna sefer (3) idüb varmak lâzım gelse üç senede ancak varırdıñ. Kerâmât-ı (4) evliyânunuñ vukû’ı muhakkağ idüğine vukûfuñ kemâlinde olsun (5) diyü Hağğ Te’âlâ seni bu vağ’aya düş idüb bizim elimizden yine (6) müşküliñ hâl olmuşdur. Be-dürüstî ‘ağideñde kerâmât-ı evliyâyâ (7) inkârıñ var idi. Lâ-cerem bu tarîğ birle inkârıñ ref’ eylediler (8) didi. Lâkin yâ ‘Abdu’l-Ğuddûs oğluña su’âl eylegil ve haşmını (9) dağı ayağı altında silsile-i kerâmet ile müselseldür. Andan (10) dağı su’âl eylegil ki oğlunuñ serencâmını ve haşmuñ fi’l-i hâmi (11) ne vecihle olmuşdur. Ma’lûm ola inkârıñ bi’l-külliye zâ’il ola (12) ve kerâmât-ı evliyâyâ kalbiñ mâ’il ola. Ol pîr oğluna eyitdi: (13) İy nûr-ı dîde kanda idin ve ne vağ’adur ki bu kadar zamândur, (14) senden cüdâ oldum? Vâlideñ fakîrenüñ fırqatiñden tākātı (15) tāk olmuşdur. Ben Pîr-i bî-tākāt üç senedür ki ‘âlem geşt [ü] (112a) (1) güzâr itmekdeyem didi. Ol cüvân âh ü figân idüb şerh-i hâle (2) başladı. İy peder çünkim diyârımızda ırmağ kenârına seyre vardım (3) ğusl iktizâ itmişdi. Yârândan cüdâ bir tenhâ yire vardım. Ğusle (4) başladım, nâgehân havâdan bir siyâh bulut zühür idüb âteş (5) saçıldı. Havfımden libâsıma segirttim giyindim. Hemân ol siyâh (6) bulutdan bir ‘ifrit zühür idüb beni bir elma gibi kapub arğasında götürdi. (7) Kulle-i Kâf’da mağâmına getürdi. Çünkim vardık ‘azîm âteş yakdı ve bir (8) şiş hâzır eyledi. Beni kebâb itmek diledi. Nâgâh bir tarâğa oldu. ‘İfritüñ (9) başına bir degirmen taşu indi. ‘İfriti helâk eyledi ve beni kapub havâyâ (10) kaldırdı. Meger âteşperstlerden ‘ifritiñ bir perî düşmânı var imiş. ‘İfritiñ (11) fırsatın bulub helâk

⁴¹⁰ Ey Allah’ın evliyalari, inandim.

eyleyen ol imiş. Beni hadd-i Hindistân'da maqâmına (12) götürdi. Üç senedür selâsil ve aġlâl ile hâbsem bu gice 'azîm melâlete (13) düşdüm. Nice olur hâlim dirken zindânuñ dîvârı şaķ oldu. Bir (14) pîr geldi, beni zindândan çıkardı. Hîşâr hâricinde kodı. Ba' dehû (15) varub aġam olan şahşı getürdi. Yanıma çatdı. Bize bir nevm 'arız oldu, (112b) (1) uyandıķ. Bu maqâmda kendimizi gördük. Ne tarîkle geldiġimizi bilmeziz (2) didi. 'Abdul'l-Ķuddûs Hâzret-i Pîriñ ayaġına düşdi, bey' at (3) eyledi ve eyitdi: Yâ veliyya'llâh ġalbimde evliyâ kerâmetine nev'â inkârım (4) var idi. Elġamdüli'llâh inkârım bi'l-külliye zâ'il [oldı]. Hâzret-i Şeyġ işâret (5) eyledi. Selâsil-i aġlâl oġlandan çözüldi. Gelüb Hâzret-i Pîriñ (6) ayaġına yüz sürdi ve bey' at eyledi ve ol pîr havâniti (7) daġı dîne da' vet eyledi. İslâmı ġabûl eyledi ve bey' at eyledi. (8) Hâzret-i Pîr ol pîre emir eyledi. 'Abdü'l-Ķuddûs oġlu merd-i Yezdân ile (9) Ĥorasân'a vâşıl eyleyüb anlardan selâmetnâme getüre. Ol perî iţâ'at idüb ol gice 'Abdü'l-Ķuddûsı ve oġlı merd-i Yezdân'ı (11) Ĥorasân'a vâşıl idüb ba' de şalâti'l-fecir selâmetnâme ile Hâzret-i Pîre geldi. (12) Hâzret-i Pîr aña du'â eyleyüb vilâyetine gitmege icâzet virdi. (13) Ol daġı Hâzret-i Pîre şenâ idüb 'azm-i Hindistân eyledi. Ve bir (14) rivâyetde şâbit olmuşdur. Ol perinüñ adı 'Abdü'n-Nâr idi. (15) Hâzret-i Pîr adını 'Abdü'l-Gaffâr kodı. Çünkim 'Abdü'l-Ķuddûs (113a) (1) Merd-i Yezdân ile Ĥorasân'a vâşıl eyledi. Hâzret-i Şeyġ gelüb Hindistân'a (2) da' vet eyledi. Hâzret-i Şeyġ da' vetine icâbet eyledi. Hindistân'a (3) ricâl-i erba'în ile 'azîmet eyledi. 'Abdü'l-Gaffâr'ıñ şehrine vardılar. (4) Ķırķ gün anda muġîm oldılar. Ba' dehû ol şehriñ ġavmin dîne (5) da' vet itdiler. Cümlesi icâbet idüb İslâma geldiler. (6) Hâzret-i ġuţbu'l-'arîfîn anları irşâd idüb on sekiz ġalîfe istiġlâf (7) eyledi. Faġîr güyed:

Server-i 'âlem durur Seyyid 'Alî.

Mefġar-i âdem durur Seyyid 'Alî.

(8) Ķuţb-ı cümle evliyâ oldur ġaġıķ.

Fâzıl[-ı] a' lem durur Seyyid 'Alî.

(9) Cümle eṭvār-ı müsellemdür selīm.

Fāyık-i ekrem durur Seyyid ʿ Alī.

(10) Nürdur cümle vücūdı ser-te-ser.

Enver-i aʿ zam durur Seyyid ʿ Alī.

(11) Ol ʿ azīze bendedür cümle kirām.

Cümleden aḳdem durur Seyyid ʿ Alī.

(12) Şīr-i Yezdān oḡlıdur nesl-i Rasūl.

Sırr ile aḡnem durur Seyyid ʿ Alī.

(13) On sekiz biñ cinnīye ḥükm eyledi.

Ḥākim-i aḥkem durur Seyyid ʿ Alī.

(14) On sekizdür hem ḥalīfesi tamām.

Sālīm-i eslem durur Seyyid ʿ Alī.

(15) Ādem cinnī ve hem cümle melek,

Bildiler kim kim durur Seyyid ʿ Alī.

(113b) (1) Fazlına oldıḳ ḳamumuz muʿ terif.

Ḳuṭbdur ḥātem durur Seyyid ʿ Alī.

(2) İy Nīzāmī bende olḡil ḳuṭba sen.

Sırra ḥōş maḥrem durur Seyyid ʿ Alī.

(3) Efkaru'l-enām Seyyid Nizām beyyeza'llāhu vechehu yevme'l-ķıyām eydür ki (4) Şadr-ı kitābda va'd itdigimiz üzre yigirmi dört menķıbeyi (5) 'āşıqlara tercüme eyledik. Müstemi' olan 'āşıklar (6) ĥazret-i şeyhü'ş-şüyüh ķuţbu'l-aķţāb Seyyid 'Alī Semerķandī ĥazretlerinüñ (7) fażl-ı kemāline teslīm idüb cān u dilden muĥabbet eylesün. (8) Sa'ādet-i dāreyne vāşıl olmaġa sebebdür. Zīrā evlād-ı (9) Muĥammedin şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem emācidinden olduġı şābit (10) olıcaķ āl-i Muĥammed'e mūcib-i sa'ādetdür. Ĥadış-i meşhūrda (11) gelmişdür ki.

من مات على حبي ال محمد مات شهيداً⁴¹¹

(12) Ma'ālimü't-Tenzil'de ve Keşşāf'da ve Baĥru'l-'Ulüm'da bu ĥadış (13) mufaşşal zıkr olunmuşdur ve kelām-ı 'izzetdür ki

قل لا اسئلكم (14) عليه اجراً الا المودة في القربي⁴¹²

Be-dürüstī iy 'āşık (15) kerāmāt-ı evliyā ĥaķķdur. Anı inkār eyleyen mu'tezilīdür. (114a) (1) Ehl-i i'tizāl ĥaķīķatde ehl-i zālāldür. Evliyā'u'llāha (2) ĥüsn-i zann üzre olmaķda zarar olmaz. Zarar sū'-i zann itmekdedür. (3) 'Ale'l-ĥuşuş aşĥāb-ı kerāmetden olan āl-i Muĥammed'e sū'-i zannı (4) ve 'adāvet mūcib-i şeķāvetdür.

من مات على بغض ال محمد (5) مات شقيياً⁴¹³

Zıkr olunan ĥadış-i şerīfñ tamāmında kerāmāt-ı (6) evliyāyı ĥöd ehl-i sünnet ve cemā'at delāil-i ķatı'a ile (7) işbāt eylemişlerdür. Kerāmāt-ı ĥavāriķ-ı 'ādātdur. Ťavr-ı 'aķla (8) müşkül görünen eşyāya ĥavāriķ dirler. Eger kerāmāt Ťavr-ı (9) 'aķla muvāfiķ geleydi. Ehl-i i'tizāl ānı inkār eylemezlerdi. (10) Be-dürüstī zıkr eyledigimiz menāķıb Ťavr-ı 'aķla zāhiren muvāfiķ (11) görünmezse ĥavāriķ-ı 'ādāt bābında 'add olunub teslīm (12) ve ikrār ile muķābele olunmaķ gerekdür. Beyt:

⁴¹¹ Kim Hazreti Muhammed'i (s.a.v) sevrerek ölürse şahit olarak ölür.

⁴¹² De ki: Sizden akrabalık sevgisinden başka bir karşılık istemiyorum. Şura suresi. 23.ayet.

⁴¹³ Kim Hazreti Muammed'den (s.a.v) nefret ederek ölürsa bedbaht olarak ölür.

(13) Düşmegil inkâra bulursın melâl.

Sünniye lâıyık degıldür i' tizâl.

(14) Kıtba hüsn-i zann idenler lâ-cerem

Bulalar Firdevs-i A' lâ'da vişâl.

(15) Sü'-i zann idenlere münkir digil.

Hâviyedür aña mesken lâ-muḥâl.

(114b) (1) Hüsn-i zann itmekde yoḡdur hiç zarar.

Sü'-i zann itmekde vardur ḡıl ü ḡâl.

(2) Mü'mini ḡaml-i şalâḡ itmek gerek.

Kim münâfıḡdur iden yâve cidâl.

(3) Kem kişinün sözleri hep kem olur.

Eyülerden eyü gelür cümle ḡâl.

(4) Evliyâyı zemm iden nâdâna di.

Saña ḡışm itdi lâ-yezâl.

(5) Anları medḡ idene ḡıl müjdeler.

Bulmayalar luḡf-ı Ḥaḡḡ'dan infişâl.

(6) İy Nizâmî evliyâ medḡin oḡu.

Tâ ki Mevlâ saña keşf ide cemâl.

(7) Temmetü'l Menâkıbi'l-Evliyâ min Seyyid 'Aliyyi'l-Etķıyâ. Tahrıren fı şehri-Recebi'l-Mürecceb sene işneyn ve şemâni ve elf (1082).⁴¹⁴

(115a)

بسم الله الرحمن الرحيم⁴¹⁵

و ان يكاد الذين كفروا ليزلقرنك بابصارهم لما سمعوا الذكر و يوقولون انه لمجنون و ما هو الا ذكر
للعالمين⁴¹⁶

Cemî' enbiyâlardan Muħmmmed cümlenüñ şâhı. ????

بسم الله الرحمن الرحيم⁴¹⁷

عم يتساءلون عن النبا العظيم الذين هم فيه مختلفون⁴¹⁸

(115b)

İy cefâ kâr baña itmesin cefâyı her zamân.

İy cefâkâr baña itmesen cefâyı her zamân

Gel bugün inşâf eyle bu faķire el-amân.

Yoħsa inşâf eylemezsen ħâk olurum el-amân.

(116a)

Yetmiş Fâtiha oķıya. Yetmiş Äyete'l-Kürsî oķıya.

---

⁴¹⁴ Metin burada bitmiştir.

⁴¹⁵ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

⁴¹⁶ O inkâr edenler zikri Kuranı işittikleri zaman, seni neredeyse gözleriyle devirceklerdi. O gerçekten bir delidir diyorlar. Kalem Suresi. 51.ayet.

⁴¹⁷ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

⁴¹⁸ Birbirlerine hangi şeyi sorup duruyorlar, o büyük haberi mi, ki kendileri hakkında anlaşmazlık içindedirler. Neba suresi.1.,2.,3.ayet.

Yetmiş Subhāna'llāh ve'l-hamduli'llāh oқыya.

Yetmiş lā ilāhe illā'llāh vehdehū lā-şerīkelehu oқыya.

Yetmiş sebbih bismi oқыya. İhlāş oқыya. Ma'ūzeteyyin oқыya. Yetmiş innā enzelnā oқыya. Yetmiş şalavāt oқыya.⁴¹⁹

---

⁴¹⁹ *Metin son sayfalarda sayılar bulunmaktadır.*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİZİN

4.1. DİZİN- SÖZLÜK HAZIRLANIRKEN TAKİP EDİLEN USUL

1. Eserdeki bütün kelimeler sözlükte Türk alfabesine göre alfabetik sırasıyla yerleştirilmiştir.
2. Kelime başları hep koyu renkle gösterilmektedir.
Örnek: **âb**
3. Kelimelerden sonra hep iki nokta kullanılmaktadır.
Örnek: âb:
4. Kelimenin eserde kaç defa geçtiği - - işreti içerisinde rakam ile belirtilmiştir.
Örnek: Âb -11- . Bu âb kelimesinin 11 defa daha geçtiğini belirtmektedir.
5. Her kelimenin anlamı yanında verilmiştir.
6. Ar. Arapça kelimeleri, F. Farsça kelimeleri T. de Türkçe kelimeleri ifade etmektedir.
7. Kelimenin anlamı çalıştığımız esere göre verilmiştir.
8. Kelimenin anlamını verdikten sonra nokta konulmuştur.
9. Eserde kelimeye gelen ekler dizin bölümünde kelimenin altında gösterilmiştir.
10. Her kelimenin kaç yerde geçtiği, geçtiği yerin varak ve satır numarası verilmiştir.

4.2. DİZİN- SÖZLÜK

A

āb -- (Far.) su. (11).

ā. 30a/10, 38a/7, 41a/13, 58a/12, 68b/8, 86b/9

ā.-u cārī “akarsu” 107b/5

ā.-u revān “akarsu” 39b/10

rūy-i ā.+a 12a/10

ā.+ı 45b/14, 58a/8

‘abā -- (Ar.) kaba kumaştan yapılan ve dervişlerce giyilen hırka.

‘a. 80a/13

‘abd -- (Ar.) kul, köle. (10).

‘a. 3b/6, 27a/6, 40a/5, 55a/1, 82b/10, 82b/15, 75b/8

‘a.+a 56b/9, 71b/15

‘a.+ına 75a/7

abdāl -- (Ar.) gezgin derviş. (4).

a. 33a/11, 33b/9

a.+dan 29a/10, 33a/5

ābdest -- (Far.) abdest. (21).

ā. 14a/1, 15a/2, 18b/3, 20b/6, 20b/8, 22a/9, 22a/11, 22b/1, 023a/15, 45a/1,
63a/7, 63b/8, 64b/5, 81b/6, 91b/12, 94a/15, 107a/14

ā.+e 16a/7, 18a/15, 37a/4

‘ābid -- (Ar.) ibadet eden, kulluk eden kimse. (2).

‘ā. 75b/10, 86a/3

‘acabā -- (Ar.) merak, tereddüt bildiren soru zarfı, tereddüt beyan eder.(3).

‘a. 14b/15, 15b/14, 96b/9

‘acāyib -- (Ar.) acayip, tuhaf. (18).

‘a. 18b/15, 33a/10, 38a/2, 47a/4, 78a/2, 90b/9, 91a/4, 92a/3, 96b/5, 101b/11

‘a.+den 96b/1

‘a.+i 16b/13, 16b/9, 58a/11, 67b/4, 67b/6

‘a.+in 68a/6

‘aceb -- (Ar.) garip, şaşkınlık. (21).

‘a. 11a/8, 14b/13, 20b/9, 22a/4, 22a/8, 031a/2, 35b/5, 37a/6, 44b/12, 46b/12,
47a/2, 71a/4, 93a/4, 93a/15, 103b/6, 105a/1, 106a/3109b/10

‘a.+e 34b/1

‘a.+im 63b/2

‘a.+imiz 48b/10

°acele -- (Ar.) çabukluk, tezlik, acele. (3).

°a. 62a/5, 87b/3

°a.+yle 107a/13

°acīb -- (Ar.) çok acayıp, tuhaf, şaşırtıcı. (3).

°a. 51b/9, 81b/13

°a.+e 18a/3

°acībe -- (Ar.) şaşılacak, hayret edilecek, hayret edilecek, tuhaf karşılanacak şey. (3).

°a. 32a/15

°a.+niñ 105b/15

°a.+ye 83a/11

aç- -- (T.) açmak. (29)

a. 94b/6, 95a/1, 95a/3, 95a/5, 99a/8

a.-dı 20b/8, 22a/13, 30a/7, 95a/1, 95a/3

a.-dılar 20b/4

a.-dım 8a/12, 14b/6, 63a/11, 78b/2, 82a/11, 90b/9, 93b/2,
094b/6, 109b/2,

a.-dım 99a/9

a.-dum 11b/15

a.-ğıl 67b/2

a.-muş 93b/8

a.-ub 102b/3, 38a/9, 46b/1, 46b/10, 49b/8

açıl- -- (T.) açılmak. (2).

a.-dı 13a/1, 30a/4

ad -- (T.) ad, isim. (7)

a.+ı 73a/7, 73a/10, 112b/14

a.+iñ 62b/7

a.+ına 101a/15, 104b/11

a.+ını 112b/15

a°dā -- (Ar.) düşmanlar.

a. 23b/7

ādāb -- (Ar.) edepler, terbiyeler. (7)

ā.+ 53a/8

ā.-ı tarīkimizi 14a/13

ā.+dur 14b/1

ā.+ı 17a/4, 53a/5, 57a/1

ā.+larıma 42b/9

°ādāt -- (Ar.) adetler. (14)

°ā. 27b/9, 33b/4, 72a/10, 75b/13, 78b/6, 89b/2, 114a/11

°ā.+dan 51b/7, 84a/13
°ā.+dandur 76b/9
°ā.+dur 114a/7, 48b/4
°ā.+i 3a/13
°ā.+uñ 96b/1

adāve -- (Ar.) kap, tas.

a. 57a/7
1.

°adāvet -- (Ar.) düşmanlık.

°a. 114a/4

°add olun- --(T.) kabul edilme, sayılma.

°a. o.-up 114a/11

°aded -- (Ar.) sayı. (4).

°a. 36a/9, 97b/5
°a.+i 3b/8
°a.+ine 3b/9

°adedsiz -- (Ar.) sayısız, adetsiz.

°a. 53a/15

ādem -- (Ar.) adam, insan. (36).

ā. 9b/15, 10a/7, 10a/12, 10b/3, 20a/2, 21b/3, 29a/15, 22b/6
030a/7, 30a/12, 30b/2, 38a/1, 38a/5, 45a/9, 48b/12, 50a/12, 52a/13,
052a/14, 59a/7, 62b/6, 71b/6, 93a/8, 93a/11, 113a/7, 113a/15
a.+da 35b/5
ā.+dan 21a/12
ā.+den 97b/5
ā.+dür 4a/13
ā.+e 82a/1
ā.+ī 35b/5
ā.+i 38a/4, 62b/5
ā.+ler 20a/12
ā.+lerüñ 21b/8
ā.+üñ 10a/2, 10a/12
ā.+uñ 10a/10

°adem -- (Ar.) yokluk, bulunmama. (10).

°a. 24b/13, 76a/1, 76a/12, 76a/13, 76a/14, 76a/15
°a.+i 72a/4, 76a/10, 104b/14
°a.+ine 76a/15

°ādet -- (Ar.) alışkanlık, ādet. (3)

°ā. 6a/7
°a.+i 5b/5

ca. +im 44b/5

‘adīmü’l-aḳrān -- (Ar.) eşi benzeri olmayan.

ca. 33b/11

‘adīmü’l-emṣāldur -- (Ar.) eşi benzeri olmayan.

ca. 27b/3

‘adl -- (Ar.) adalet.

ca. 47b/9

adlu -- (T.) adlı, isimli. (2).

a. 3a/14, 3b/1

‘adn -- (Ar) cennet.

ca. 65a/10

‘adū -- (Ar.) düşman. (2).

ca. +dur 52b/9

ca. +ya 64a/12

āfāḳ -- (Ar.) ufuklar. (3)

ā. 55b/13, 92a/9, 99a/2

āfāt -- (Ar.) afetler, belalar.

ā. -ı dünyeviyye “dünyayla ilgili belalar” 27a/1

āferīn -- (Far.) çok yaşa, aferin, bravo.

ā. 77a/10

‘āfiyet -- (Ar.) afiyet bulma sağlığına kavuşma.

ca. 22b/1

‘afv -- (Ar.) bağışlama, af. (6)

ca. 35a/11, 35b/11, 36b/7, 58a/6, 84a/4

ağaç -- (T.) ağaç. (3).

a. +iñ 107a/13

a. +ina 73b/9

a. +inda 74a/3

āgāh -- (Far.) haberdar.

ā. 53b/15

ağız -- (T.) ağız. (4).

a. +in 102b/2

ā. +ina 38b/6

ā.+ında 38b/11
ā.+ından 21a/6, 96a/15

ağla- -- (T.) ağlamak. (8).
a.-dı 111a/6, 22a/15, 27a/14
a.-dım 11b/13
a.-rım 27b/1
a.-rsın 27a/15, 77b/7
a.-yub 31a/11

ağlāl -- (Ar.) zincirler, boyunduruklar.(2).
a. 112b/5, 112a/12

ağlat- -- (T.) ağlatmak.
a.-mışdur 35a/2

ağnem -- (Ar.) ganimet bilme, ganimet alma.
a. 113a/12
2.

ağreb -- (Ar.) yabancı, gurbette yaşayan.
a. 92a/3
3.

ağyār -- (Ar.) gayriler, başkalar, yabancılar.
a. 89a/11
4.

āh -- (Far.) ilenme, feryat. (7).
ā. 30a/10, 30b/10, 30b/15, 112a/1
ā.+ı 45a/7
ā.+ından 37b/3
ā.+uñ 30b/5

ahālī -- (Ar.) halk, insan topluluğu.
a.+i 77b/12

aḥbāb -- (Ar.) Habibler, sevilen kişiler, sevgiler. (8)
a. 6b/14, 18a/12
a.+a 79a/13
a.+ımızdan 84b/3
a.+ına 85a/9
a.+ından 91b/2
a.+ındanmısın 107b/13
a.+ıyla 14b/4

aḥbār -- (Ar.) haberler.
a. 19b/7
5.

aḥcār -- (Ar.) taşlar.

- a.* 58b/4
6.
- ‘ahd** -- (Ar) yemin.
‘a. 70a/1
- āhenger** -- (Far.) demirci (2).
a. 24a/1, 24a/6
7.
- āheste** -- (Far.) yavaş.
a. 92a/12
8.
- aḥī** -- (Ar.) (ey) erkek kardeşim. (3).
a. 71b/1, 79a/6, 105b/7
9.
- āḥir** -- (Ar.) son. (10)
a. 17a/6, 44b/8, 70b/4, 73b/10, 82a/14, 84a/5, 88b/3, 110b/12
a. +ine 14a/11
ā. +inde 73b/8
- aḥiren** -- (Ar.) son olarak.
a. 83a/1,
10.
- āḥiret** -- (Ar.) ahiret, öbür dünya. (19).
ā. 84b/8, 89a/8, 108b/10, 109a/2, 110b/9
ā. +de a4/11, 50b/3, 51a/12, 81a/8
ā. +e 5a/12, 103a/1, 14a/9, 14a/10, 14a/11, 78a/1, 80a/6, 84a/11,
108a/12
ā. +inde 21b/10
- āḥirīn** -1- (Ar.) sonradan gelenler.
ā. 102a/9
- aḥkem** -- (Ar) en iyi hüküm veren.
a. 113a/13
- aḥmaḳ** -- (Ar.) aklı kıt, kalın kafalı.
a. +lar 36a/2
- aḥmer** -- (Ar.) kırmızı. (2).
a. 58b/6, 85b/2
- aḥsen** -- (Ar.) daha iyi.
a. 54b/15
- aḥşām** -- (Far.) akşam. (4)
a. 33a/3, 90a/12
a. +a 16a/14

a.+da 34b/1

aḥter -- (Far.) yıldız. (2).

a. 15b/12

a.+leri 93a/4

aḥvāl -- (Ar) hâller. (22).

a. 52b/14, 78a/2, 104b/13,

a.+de 42a/10, 86a/13

a.+e 74a/4

a.+i 3b/3, 94a/4, 105a/12, 26b/1, 32a/15, 62b/3, 33b/5, 78b/9, 89b/2, 42a/9

a.+idür 105b/8, 60b/12

a.+in 37b/5

a.+inden 95b/8

a.+iñi 93a/8

a.+ini 94a/9

aḥz -- (Ar.) alma.

a. 74a/2, 97a/7

aḥzāb -- (Ar.) partiler, gruplar, hizipler.

e. 56a/14

aḥ -- (T.) beyaz. (4).

a. 7a/7, 38a/1, 49a/6, 50b/12

aḥ- --(T.) akmak. (4).

a.-a 19a/7

a.-ar 106b/14

a.-maḥ 48a/2

a.-dım 39b/10

āḥabe -- (Ar.) yokuş, geçilmesi güç geçit. (4)

ā. 49b/2, 62b/15, 78a/15

ā.+de 82a/12

‘aḥabince -- (T.) ardı sıra. (2).

‘a. 5b/7, 66a/9

aḥarşu -- (T.) akarsu.

a.+lar 52a/1

aḥdem -- (Ar.) en eski.

a.+dür 113a/11

‘āḥıbet -- (Ar.) son. (8).

‘ā. 20a/6, 21a/4, 23a/3, 74b/1, 89a/12, 110b/14

°ā.+i 27a/12, 103a/5

°aḳīde -- (Ar.) inanç.

°a.+ñde 111b/6

°aḳ(i)l -- (Ar.) akıl. (25).

°a.+a 3b/4, 6b/2, 6b/6, 9b/6, 48b/5, 58b/9, 65a/7, 72a/7, 76b/11, 80a/12, 102b/7, 114a/7, 114a/9,

°a.+dan 76b/10

°a.+dur 72a/8

°a.+ı 68b/13, 80a/10, 111a/14

°a.+ım 41a/5, 45a/10, 45a/11, 40b/12

°a.+ımı 82a/2

°a.+ımız 59b/14

°a.+la 6b/3

°āḳil -- (Ar.) akıllı. (4)

°a.+e 65a/7, 104a/9, 110b/14

a.+i 65b/4,

°aḳlen -- (Ar.) akılla.

°a. 95a/12

°aḳlī -- (Ar.) akılla ilgili.

°a. 68b/13

°aḳliyye -- (Ar. tml. akliyye) akılla ilgili. (4).

°a. 6a/1, 55b/8, 68b/13

°a.+dedür 60a/14

aḳnāş -- (Ar.) gerçekleri gören kişiler.

a.-ḥaḳāiḳ 27a/9

aḳrabā -- (Ar.) yakınlar, akrabalar. (3).

a.+sı 20a/6, 20a/8

a.+sına 20a/11

aḳreb -- (Ar.) en yakın.

a. 54b/1

°aksi -- (Ar.) aksi, ters.

°a.+midür 107a/10

aḳṭāb -- (Ar.) kutuplar, veliler. (19).

a. 36a/9, 88b/14, 88b/13, 88b/15, 93b/11, 93b/12

a.+a 88a/9

a.+dan 52a/5

a.+ı 56a/14, 71a/12, 89a/1, 89a/2, 89a/3, 89a/4, 89a/5, 102a/3, 103b/10
a.+uñ 36a/8, 36a/12

aķvāl -- (Ar.) söyleşler.
a.+i 74b/8

aķviyā -- (Ar.) güçlüler.
a.+sından 78a/11

al- --(T.) almak. (98).
a. 60b/11
a.-acaķdur 17a/7
a.-alım 47a/1, 48b/13
a.-anlara 102b/8
a.-asın 15b/11
a.-dı 105b/1, 108a/9, 13b/1, 22a/9, 28b/4, 30a/12, 38b/3, 51a/5, 058a/10, 63a/5, 63b/7, 77a/7, 95a/3, 95a/5
a.-dıkda 57b/9, 58a/8
a.-dılar 23a/12, 39a/4, 77a/10, 92a/15
a.-dım 23a/4, 45a/1, 81b/6, 81b/8, 93b/10, 107b/8, 109a/7, 110b/13
a.-diñ 67a/9
a.-diñiz 44a/2
a.-du 92b/10
a.-dub 15a/2
a.-duğım 107a/14
a.-ğıl 23b/7
a.-iñ 95a/10
a.-mağa 22a/9, 63a/7
a.-maķ 57a/8, 110b/13
a.-maķdur 80a/3
a.-muş 32b/9, 45a/14, 62b/10
a.-muşdım 80a/9, 107b/3
a.-muşlardur 115a/1
a.-sunlar 36b/8
a.-ub 7a/9, 7a/15, 8a/7, 10b/4, 12a/10, 12b/6, 014a/1, 18b/3, 20b/6, 21b/10, 28b/11, 30a/13, 31a/5, 32b/5, 35a/6, 035a/8, 35b/4, 45b/3, 46b/9, 49a/1, 51a/5, 51a/13, 53a/4, 57b/7, 060a/10, 62a/5, 70a/9, 74a/15, 74b/11, 78a/8, 88a/14, 91b/12, 93b/6, 094b/15, 102a/14, 103b/14, 104a/2, 105a/9, 109b/13
a.-urdi 94a/15
a.-urken 63b/8, 64b/6
a.-ursın 111a/2
a.-88a/8

āl -- (Ar.) ehl, aşiretten. (7).
a. 94a/3
ā.-i muħammede 113b/10,114a/3

ā. 44a/7, 79b/1
ā.+i 65a/3, 65a/4

°alā -- (Ar.) üstünde. (11).
°a. 9b/1, 9b/2, 13a/12, 5b4/8, 68b/7, 75a/13, 82b/6,
089a/2, 90a/6,100a/4
°a.+nuñ 2b/4

a°lā -- (Ar.) en yüksek. (7).
firdevs-i a.+da 65a/13, 114a/14
a.+dan 67a/15
perverdgār-ı a.+dan 53b/13
a.+dur 85b/4
a.+sında 57a/15
a.+sınuñ 83b/8

°alāmet -- (Ar.) alamet, işaret. (2).
°a.+ini 102b/5
°a.+le 50b/13

°alā's-sahr -- (Ar.) erken vakitte.
°a. 70b/8

alāy -- (Far.) kalabalık, topluluk. (2).
a. 8b/1, 71a/9

°āle'd-devām -- (Ar.) devamlı.
°ā. 70b/15

°ale'l-ḥuṣūṣ -- (Ar.) özellikle.
°a. 114a/3

°ālem -- (Ar.) dünya. (89).
°ā. 4a/5, 4a/12, 17a/2, 25a/13, 046a/3, 46b/12, 50a/12, 52a/6, 52b/13, 55b/1
60a/4, 60b/8, 72a/1, 74a/10, 74b/12, 075b/12, 76a/2, 76a/3, 77a/2, 79a/12,
80a/13, 81b/4, 83a/3, 84b/2, 091b/2, 91b/5, 94a/7, 98b/9,102b/2, 105a/2,
108a/4, 102b/10,113a/7108a/11, 108a/15, 110b/12, 111a/11, 111a/14,
111b/15,
kirdgār-ı °ā. 82b/6
°ā.+de 101b/5, 46a/5, 65a/3, 79a/10,60b/15, 48a/12
°ā.+dür 92b/7
°ā.+e 59b/15, 60b/13, 102a/15, 108b/13
°ā.+i 3a/10, 4a/3, 14b/13, 15a/12, 16b/8, 16b/15, 27b/2, 33b/13,
041b/2, 41b/3, 42b/10, 46b/14, 49a/4, 56a/12, 59a/12, 67b/5, 71b/9,
072b/8, 80b/10, 83a/3, 83a/4, 88/b12, 88a/5, 92a/8, 97b/10, 99a/12,
73a/8,69a/1
°ā.+iñ 19b/2, 68a/5

°*ā*.+*ine* 61b/4
°*ā*.+*sin* 67a/7
°*ā*.+*üñ* 111a/1, 27a/2, 55a/14, 74a/10, 97a/12, 97a/13, 101a/15

a°lem -- (Ar.) daha iyi daha çok bilen. (2).
a.+*i* 3b/15
a.+*siz* 99a/13

°*ā*lemeyn -- (Ar.) iki âlem, dünya ve ahiret.
°*ā*. 67a/6

°*a*let-tevālī -- (Ar.) arka arka, sırayla
°*a*. 43b/11

°*a*leyhi's-selām -- (Ar.) hazreti peygamberlere söylenir. Allah'ın (selamı) onun üzerine olsun. (54).
°*a*. 5b/4, 11a/9, 12b/14, 13a/13, 13b/5, 13b/6, 13b/8, 15b/8, 66b/13, 66b/14,72a/8
017b/13, 27a/7, 43a/3, 43a/8, 52a/10, 54a/15, 54b/2, 57b/8, 57b/12, 066b/8, 67b/3, 67b/8, 67b/15, 68b/11, 70b/15, 72a/3, 72a/6, 72b/13, 073a/2, 73b/5, 73b/9, 74b/2, 76b/7, 76b/13, 81b/45
°*a*.+*a* 16b/2, 57b/5
°*a*.+*da* 9b/15
°*a*.+*dan* 43a/11, 52a/3, 52a/4, 67b/12,13a/4
°*a*.+*dandur* 92b/8
°*a*.+*uñ* 41b/9, 43a/12, 58a/1, 68a/2, 72b/5,13a/11,13b/1

°*ā*lī -- (Ar.) yüksek.
°*ā*. 41a/6, 45a/8, 54a/9, 98b/12

°*ā*lī-şān -- (Ar.) şanı yüce.
fermān-ı °*ā*.+*iñuzla* 99a/14

°*ā*lim -- (Ar.) ilim sahibi olan kişi. (13).
°*ā*. 3a/5, 5a/6, 68b/15, 69a/4, 69b/14, 70a/2, 79b/11, 88/b12, 113a/8
°*ā*.+*e* 68b/14, 70a/3
°*ā*.+*imiz* 69b/13
°*ā*.+*lere* 94a/3

°*ā*limūn -- (Ar.) alimler.
°*ā*. 85b/2

°*a*liyye -- (Ar) yüce, ulu.(25).
°*a*. 2a/14, 56b/5, 95b/5, 104b/14,54a/13, 114b/7
°*a*.+*lerinde* 89a/14, 89b/1, 94a/12,65b/7
°*a*.+*lerine* 39b/3
°*a*.+*ñiz* 22b/10

°a. +ñizi 67a/2
°a. +si 3a/7, 84a/13
°a. +sidür 2b/4
°a. +sinde 45b/2, 61a/6
°a. +sinden 11b/5, 43b/9
°a. +sine 3b/10, 36b/5, 58b/5
°a. +nüñ 65b/3
°a. +sinüñ 58b/5

Allāh -- (Ar.) Allah C.C, Tanrı. (3).
a. 33b/8, 67a/15
a. +a 108b/13

°allāme -- (Ar.) çok bilgili. (3).
°a. 23b/14, 41b/5
°a. + °arab 80a/4

alt -- (T.) alt. (2).
a. +ina 110b/13
a. +ında 111b/9

altı -- (T.) altı sayısı. (4).
a. 5a/14
a. +ncı 27a/10, 94b/4
a. +ncısı 42b/3

altıncı -- (T.) altıncı (3).
a. + 27a/10, 94b/4
a. +sı 42b/3

altmış -- (T.) altmış sayısı. (6).
a. 5a/14, 16b/12, 17a/5, 78a/12, 92a/2
a. +dan 50a/3

altun -- (T.) altın. (5).
a. 37a/9, 95a/4
a. +a 109a/6
a. +dan 83b/4, 83b/5

°ām -- (Ar.) genel.
°ā. 100b/11

°amā -- (Ar.) Hiçbir şeyin varlık sahasına çıkmadığı, henüz yaratılmadığı âlem, yokluk âlemi.
°a. +dan 42a/15

a°mā -- (Ar.) kör. (2).

a. 6b/8
a.+dan 67b/2

a^cmāl -- (Ar.) işler, ameller.
a.+ı 104b/12

°amel -- (Ar.) iş, amel (3).
°a. 17b/7, 91a/4
°a.+i 103a/5

°amīḳ -- (Ar.) derin. (2)
°a. 101a/6, 86b/9

°āmīl -- (Ar.) çalışan, yapan. (2)
°a. 3a/5, 5a/6

āmīn -- (Ar.) amin, dualardan sonra kullanılır. (2).
ā. 6b/9, 17b/1

°amm -- (Ar.) amca. (7).
°a.+ım 69b/7, 108a/6
°a.+ıñdur 78b/5
°a.+ısı 70a/6
°a.+i 60a/11, 77a/11, 77b/7

ammā -- (Ar.) bağlaç eki ,ama, ancak, lakin. (3).
a. 64a/2, 88a/7, 96a/15

°amme -- (Ar.) umumi
°a.+den 6b/5

°ammeten -- (Ar.) umumi, genel olarak.
°a. 101b/1

a^cnāḳ -- (Ar.) boyunlar.
a.+ı 55b/12

°anāşır -- (Ar.) unsurlar.
°a.a 3a/10

°anber -- (Ar.) güzel koku.
°a.+ler 49b/6

ancaḳ -- (Ar.) bağlaç eki, ancak. (6)
a. 30b/9, 48b/9, 61b/10, 69b/3, 76a/9, 111b/3

ancılayın -- (Tr) Türk ve halk ağzı onun gibi, öyle. (3).

a. 4b/14, 45b/5, 60b/13

°andelīb -- (Ar.) bülbül.

°a. 55b/11

°anķā -- (Ar.) Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsanevi kuş, zümrüdüanka, simurg. (3).

°a. 16b/11, 17a/9, 103b/8

añla- -- (Tr) anlamak. (10).

a. 85b/9

a.-*dım* 41a/13

a.-*ğıl* 4a/2, 98b/15

a.-*mamışdur* 76a/11

a.-*maz* 94a/9

a.-*ya* 56a/6

a.-*yamadık* 38a/2, 38a/4

a.-*r* 36b/2

añlayucı- -- (Tr) anlayan.

a. +*rağ* 54a/3

ara- -- (T.) aramak. (3).

a.-*dılar* 73b/15

a.-*dım* 18a/15

a.-*mağda* 22b/9

ara -- (T.) ara, orta. (6).

a.+*sında* 46a/6

a.+*ya* 22a/7, 35a/13, 52b/9, 92a/6

a.+*ñızda* 34b/7

°Arab -- (Ar.) Araplar. (10).

°a. 32b/8, 35b/7, 35b/8, 35b/14, 36a/2, 36a/7, 36b/9, 36b/10, 36a/1

°a.+*ñ* 37a/14

°Arabī -- (Ar) Arap kavmine ait. (4).

°a. 7a/7, 8b/1, 20b/14

°a.+*yi* 102b/11

aralığ -- (T.) aralık. (7).

a. 88b/10

a.+*da* 8a/4, 30a/10

a.+*dan* 53a/10

a.+*a* 21b/14, 40a/10, 46b/14

ārāste -- (Far.) süslenmiş,süslü.

ā. 23b/2

‘arāyis -- (A.) güzel ve latif nesnelere. (2).

‘a. 2b/10, 2b/11

ardınca -- (T.) ardınca, arkasından. (6).

a. 61b/7, 63a/8, 86b/6, 106b/12, 106b/13, 107a/3

‘ārī -- (Ar.) çıplak. (2)

‘ā. 55b/9, 98a/8

‘arifān -1-(A-Far.) arifler.

‘a. 48a/1

‘arīz -- (Ar) engel. (4).

‘ā. 21a/1, 21a/2, 42a/6, 112a/15

arqa -- (T.) arka. (5).

a. +sın 10a/13

a. +sına 16a/14, 18b/13

a. +sında 112a/6

a. +sından 16a/15

armağan -- (Far.) hediye, armağan. (2).

a. 17b/9, 21b/6

‘arşa -- (Ar.) yer, meydan.

‘a. 42a/15

arслан -- (T.) aslan. (21).

a. 16a/8, 16a/10, 16b/1, 18b/2, 18b/6, 18b/15, 19a/4, 107b/14, *a.* 34a/10, 34a/11, 34a/13, 34a/15, 34b/9

a. +a 103b/6, 12a/9, 18b/4, 12a/1

a. +dan 16a/13, 18b/12

a. +uñ 108a/2, 18b/13

‘arş -- (Ar.) Allah’a C.C mahsus gökte en yüksek katı. (2).

‘a. +a 83a/8

‘a. +ı’alāya 58a/10

art -- (T.) arka. (5).

a. +(d)ına 7a/15, 12a/13, 34a/9, 57b/8

a. +(d)ındadır 35b/1

‘arż -- (Ar.) sunma, takdim etme, arz etme. (11).

‘a. 55a/6, 71b/10, 75a/1, 93a/8, 73b/4, 75a/6, 94a/3, 109b/13,

‘a. +dur 75a/5

^ca. +ı 105a/6, 110b/15

ārzū -- (Far.) istek, heves. (2).
a. +sına 11b/11, 96b/3,

ārzūla- -- (T.) arzulamak. (2).
a.-rdum 11b/9
a.-yub 19b/14

ʿaṣā -- (Ar.) derviş değneği. (19).
^ca. 7a/5, 57b/9, 76b/8, 76b/9, 76b/12, 95a/8
^ca. +dan 57b/10
^ca. +sı 25b/2, 28b/7
^ca. +sın 57a/7, 58a/8
^ca. +sıyla 13b/15, 25a/15, 28b/8, 28b/12, 98a/6
^ca. +ya 76b/13, 76b/10
^ca. +yı 95a/8

ʿaṣādār -- (Ar.) asacı.
^ca. 95a/8

āsān -- (Far.) kolay. (3).
ā. 61b/15, 88b/3
ā. +dur 62a/1

āsār -- (Ar.) izler, eserler.
ā. 51b/8

aṣfiyā -- (Ar) temiz kimseler. (2).
a. 52b/2, 98b/7
11.

aṣḥāb -- (Ar.) sahipler. (9).
a. +ı 4a/15, 6b/4, 114a/3, 14b/1, 54b/4, 58b/9, 95b/11
a. +ına 95b/14
a. +ından 2b/2

ʿasel - (Ar.) bal.
^ca. 49a/14

āsītāne -- (Far.) eşik. (4).
a. +i 86b/11
a. +si 91a/10
a. +sinde 25b/14
a. +sine 26a/14

ʿasker -- (Ar.) asker. (2).

^ca. 59b/14
^ca.+i 99a/14

aşl -- (Ar) asıl, temel.(2).
a. 70a/10
a.+ı 60b/13

aşlā -- (Ar.) asla, hiçbir zaman. (6)
a. 22b/13, 44b/6, 79a/1, 91b/7, 99b/11, 110b/13

‘aşr -- (Ar.) ikinci vakti.
^ca.+dan 6a/3

āsūde (Far.) rahat, huzurlu. 111a/9

asumān -- (Far.) gökyüzü. (5).
a.+a 102b/1, 74a/13, 78a/8, 90b/6, 104b/10

aşağa (T.) aşağı. 10b/5

‘aşar (Ar) on sayısı. 65a/1

‘aşera (Ar) (*kirâ’at-i*). *Kur’ân-ı Kerîm’i okuma şekilleri*. 102b/3

‘āşık -- (Ar.) âşık. (15)
^cā. 11b/9, 14b/9, 23b/4, 25b/13, 66b/5, 66b/12, 101a/9, 104a/12, 109b/10,
113b/14,
^cā.+lar 113b/5
^cā.+lara 84b/10, 113b/5,
^cā.+lardur 88b/13
^cā.+ları 17a/15

āşinālîk -- (T.) aşina olma durumu. (3).
a. 3b/11, 41b/2, 50b/9

āşiyān -- (Far.) kuş yuvası. (2).
^cā. 7b/2, 79b/3

at -- (T.) at. (14).
a. 13b/7, 23b/8, 40b/8, 40b/9
a.+a 40b/8, 46a/12, 46a/15
a.+da 42a/10
a.+ı 7a/13, 58a/3
a.+ına 36a/3
a.+ıyla 36a/5
a.+larından 20a/1, 22b/4

at - -- (T.) atmak. (4).

a.-dı 81b/14, 82a/10, 90b/6

a.-ğıl 90b/4

‘aṭā -- (Ar.) ihsan, bağış.(6).

‘a. 36b/7, 86a/6, 103a/13

‘a.+dan 54a/14

‘a.+sı 4a/8, 53b/13

ata -- (T.) baba. (3).

a. 78a/7, 78b/3

a.+sınuñ 70a/6

‘aṭāyā -- (Ar.) ihsan edilen şeyler, verilen şeyler.

‘a. 9b/4

‘atebe -- (Ar) eşik.

‘a.+i 45b/2

āteş -- (Far.) ateş. (8).

a. 21a/7, 21b/1, 98a/3, 98a/12, 98a/14, 112a/4, 112a/7,

a.+e 98a/4

āteşperest -- (Far.) ateşe tapan.

a. +lerden 112a/10

12.

āteşsiz -- (T.) ateşsiz

a. 49b/6

‘āṭıla -- (Ar.) bozuk.

‘ā.+dandur 40a/6

‘aṭiyye -- (Ar.) verilen şeyler.

‘a.+i 9b/6

atla- -- (T.) atlamak.

a.-mağdan 42b/14

atlan- -- (T.) ata binmek.

a.-ub 71a/6

atlu -- (T.) atlı, süvari.

a. 22b/3, 19b/15, 20b/13, 21b/4, 71a/7

‘aṭūf -- (Ar.) merhametli.

‘a. 23b/12

ʿavāid -- (Ar.) gelirler.

ʿa. 6a/6

ʿavāil -- (Ar.) aileler.

ʿa. 9a/7

ʿavālim -- (Ar.) bütün dünya, âlemler. (3).

ʿa.+den 17b/2

ʿa.+i 89a/4, 89a/5

aʿvān -- (Ar.) yardımcılar.

a.+ı 78a/9

āvāre -- (Far.) aylak.

ā. 91a/2

āvāz -- (Far.) ses. (4).

ā. 25b/3, 78a/9

ā.+ı 59b/6

ā.+lar 32a/7

ʿavdet -- (Ar.) geri dönme. (5).

ʿa. 16a/5, 18a/1, 93a/9, 104a/2, 109b/8

ʿavrat -- (Far.) kadın.

ʿa.+dan 73b/13

av(u)ç -- (T.) avuç (2).

a. 95a/3,6

a.+(c)ına 95a/

ay -- (Tr) ay. (4).

a. 5a/14, 52a/11, 108a/10

a.+dur 31b/2

aya -- (T.) elin iç tarafında bilekle parmaklar arasında kalan düz kısım. (3).

a. 82a/13, 96b/6

a.+sına 95a/4

ayağ -- (T.) ayak. (51).

a. 20b/9, 40a/1, 40b/6, 47a/10, 47a/12, 92b/3, 98a/6, 110b/1, 110b/13,

a.+(ğ)a 22b/5, 67b/6, 99a/11, 100a/5, 102a/5, 102a/10, 105a/1, 106b/11, 108b/8,

a.+(ğ)ı 111b/9

a.+(ğ)ıma 80b/7

a.+(ğ)ımıza 80b/9

a.+(ğ)ın 21a/4, 21b/4, 28a/12, 39a/6, 64b/4, 109b/10

a. + (ğ)ına 10a/12, 112b/2, 12a/8, 16b/5, 20b/10, 20b/15, 023a/12, 31a/12, 34a/8, 37a/15, 43b/9, 51a/5, 53b/3, 63a/4, 80b/9, 84a/6, 92a/12, 105a/5, 105a/6, 108b/14, 112b/6
a. + (ğ)ında 21a/8
a. + (ğ)ınuñ 57b/12
a. + ların 103b/12

‘ayān -- (Ar.) açık, belli. (7)

‘a. 4a/5, 17b/3, 46b/5, 48a/5, 77a/7, 80b/13

a. +ından 102a/3

a‘yān -- (Ar.) devlette mecliste görev yapan, eşref. (2).

‘a. 85a/14, 94a/6

āyāt -- (Ar) ayetler.

ā. +ı 29a/8

āyet -- (Ar.) ayet. (14).

ā. 6a/14, 100b/12

ā. +i 28b/10

ā. +in 105a/7, 60a/4, 84a/8, 88a/14, 98a/11

ā. +ini 9b/1, 80b/14

ā. +lerden 115a/1

ā. +leri 42b/4

ā. +lerine 42b/3

ā. +üñ 6a/12

āyetül-kürsī -- (Ar.) Kur’ân-ı Kerîm’in ikinci sûresi olan Bakara sûresinin, bilhassa tehlikelerden korunmak için okunan ve içinde “kürsî” kelimesi geçtiği için bu ismi alan 255. Âyeti (2)

ā. 116a/1, 40b/2, 103b/10

ayine -- (Far.) dini merasim.

a. +ler 68a/12

ayır- -- (T.) ayırmak. (2).

a. -ma 85b/7

a. -masun 105b/14

‘ayn -- (Ar.) göz. (6).

‘a. +ı 34a/2, 55a/12, 79a/12, 85/13, 85b/9

‘a. +ım 110b/10

‘ayne’l-yaķın -- (Ar.) ilme’l-yakin ve hakka’l-yakin arasındaki keşif ve müşahede yoluyla varılan bilginin ikinci mertebesi (2).

‘a. 64a/5

‘a. +e 42b/14

ʿaynı -- (Ar.) göz. (2)

ʿa. +dür 94a/7

ʿa. +yle 49a/5

ayrıl- -- (T.) ayrılmak. (3).

a. -dı 18b/3

a. -dık 64b/7

a. -mazdı 97a/12

ayru -- (T.) ayrı.

a. 92b/15

az -- (T.) az.

a. 92a/9

ʿazāb --(Ar.) ceza.

ʿa. 73a/8

āzāde -- (Far.) özgür.

ā. 15a/6

aʿzam -- (Ar.) daha büyük, daha yüce. (16)

a. 27a/15, 47a/3, 52a/6, 53b/12, 59a/13, 60a/9, 60a/11,

068b/3, 102a/10, 103b/14, 104a/3, 104b/4, 113a/10

a. +uñ, 70b/3, 103b/12

aẓhar -- (Ar.) daha açık, daha belli.

a. +dur 48b/3

ʿazīm -- (Ar.) büyük, ulu. (22).

ʿa. 10b/2, 19a/2, 112a/7, 12b/12, 13b/3, 16a/9, 24b/8, 28b/10, 44b/7,

045a/4, 59b/13, 64a/12, 70a/10, 70b/7, 71a/9, 80b/11, 81b/11, 95a/9,

095a/13, 98a/6, 103b/11, 112a/12

ʿazīmet -- (Ar.) kara verme, kesin karar, gidiş, azim. (2).

ʿa. 24b/7, 113a/3,

ʿazīmü’ş-şān -- (Ar.) şanı yüce. (3).

ʿa. 84b/12

ʿa. +a 16b/15

ʿa. +da 48b/6

ʿazīz -- (Ar.) değerli, yüce (kişi). (91).

ʿa. 3a/11, 4b/2, 6b/11, 9b/11, 104a/3, 110a/11, 11a/6, 11a/8,

015a/11, 19a/11, 21b/10, 26b/8, 36b/11, 45a/13, 45b/4, 45b/7, 45b/14,

45b/15, 46a/7,

046a/9, 46a/12, 46b/8, 48b/9, 51b/3, 53b/11, 57a/12, 64b/3, 66a/15,
078b/3, 80b/1, 82a/12, 84a/12, 89a/8, 92a/15, 92b/7, 95a/1, 95a/4,
095a/5, 95a/7, 95b/5, 95b/14, 98b/6, 99a/11, 99b/5, 109b/11,
ca. +den 108a/1, 21b/7, 56b/14
ca. +dür 92b/9
ca. +e 4a/15, 101a/5, 106a/3, 33b/12, 66a/15, 71a/14, 82a/11, 93a/4,
096a/5, 99b/4, 113a/11
ca. +em 100b/15
ca. +i 11b/5, 27a/15, 80a/14
ca. +im 110a/6
ca. +iñ 4a/4, 4a/6, 4a/12, 4a/15, a4/9, 110a/1, 28b/1, 46a/6, 79b/13, 45b/3
049a/5, 51a/4, 66a/8, 78b/7, 80a/7, 82a/10, 84a/2, 84a/8, 100b/14,
104a/13, 109b/10, 109b/12
ca. +ler 80a/2, 95b/1
ca. +lerdür 2b/7
ca. +üñ 11b/8

cazm -- (Ar.) kararlı, ısrarlı. (6)
ca. 28b/15, 32b/5, 48b/14, 64b/15, 110a/3, 112b/13

cazze ve celle -- (Ar.) Allah isminden sonra “aziz ve şanı yüce olsun” anlamında kullanılır.(2).
ca. 58a/13, 100b/12

B

bā-kemāl -1- (Far.) eksiksiz, mükemmel.
b. +iñize 66b/12

bā-şafā -- (Far.) temiz, safalı. (2)
b. 70a/13, 78b/11

ba^c de -- (Ar.) sonra. (9).
b. 6a/7, 19a/3, 44a/7, 47a/11, 71a/5, 91a/15, 93a/6, 108a/12, 112b/11,

ba^c de'd-defn -- (Ar.) definden sonra
b. 109b/5

ba^c de'd-du'ā -- (Ar.) duadan sonra. (3).
b. 20b/7, 22a/13, 66a/7

ba^c dehū -- (Ar.) ondan sonra. (117).
b. 5b/13,5b/14,5b/15, 7a/10, 7b/3, 8a/3, 8a/11, 8a/14, 8b/6, 9b/3,
9b/15, 15b/7,18b/4, 100a/4, 100b/9, 102b/4, 102b/6, 104a/2, 105a/8, 107a/1,
108a/2,
0108b/5, 109a/5, 10a/10, 10a/13, 10b/8, 10b/15, 110b/1, 113a/4, 11a/2,

012b/1, 12b/6, 13a/3, 13a/11, 14b/4, 16a/4, 17b/2, 18b/12, 19b/3, 19b/5,
020b/6, 21b/1, 27a/14, 28a/15, 30b/13, 34b/6, 37b/4, 37b/11, 40b/11,
043b/11, 44a/1, 44a/13, 45a/2, 45a/6, 46b/10, 47a/1, 48a/12, 49b/5,
049b/9, 53a/9, 54a/11, 57a/2, 57a/6, 60a/6, 60b/4, 60b/5, 60b/8,
062a/8, 63a/5, 66b/6, 67b/8, 67b/15, 68b/3, 69b/12, 70a/12, 71a/2,
071a/4, 71a/11, 73b/13, 73b/14, 74a/1, 74a/3, 77a/11, 77b/5, 77b/12,
078b/1, 80b/1, 81a/11, 82a/7, 82a/8, 82a/10, 83b/3, 87b/1, 88a/10,
090b/3, 90b/7, 93b/2, 95a/3, 96a/11, 97a/5, 98a/7, 98a/11, 99b/1,
099b/8, 99b/11, 99b/13, 103a/11, 107b/12, 109b/13, 112a/14, 83a/6, 26b/2,
62b/4,
90a/5, 24a/9, 25a/4

ba^c del-^c işā -- (Ar.) yatısından sonra. (2).

b. 70b/11, 84b/1

ba^c de'l-ezān -- (Ar.) ezandan sonra.

b. 90a/4

ba^c de'l-fenā -- (Ar.) fenadan sonra, yokluktan sonra.

b. 109b/4

ba^c de'l-insilāh -- (Ar.) soyulmadan sonra.

b. 92a/10

ba^c de'l-işrāk -- (Ar.) güneş doğduktan sonra.

b. 71a/8

ba^c de'l-mağrib -- (Ar.) akşamdan sonra.

b. 6a/6

ba^c de'l-vefāt -- (Ar.) ölümden sonra.

b. 49b/12

ba^c de's-şalāt -- (Ar.) namazdan sonra.

b. 109b/1

ba^c de't-ṭa ʿām -- (Ar.) yemekten sonra.

b. 103b/5

ba ʿīd -- (Ar.) uzak. (2).

b. 81a/8

b. +*dür* 76b/10

ba ʿīde -- (Ar.) uzak.

b. +*den* 33a/15

bā ʿiṣ -- (Ar.) yol açan, sebep olan. (7).

b. 2b/4, 20b/12, 36a/4, 38a/15, 46b/13
b.+i 51b/12, 89b/9

bāb -- (Ar.) kapı. (8).

b. 86b/12
b.+dan 87b/4
b.+ı 72b/1, 97b/7
b.+iña 19a/7, 23b/9
b.+ında 91a/10, 114a/11

baba -- (Ar.) baba. (10).

b. 5a/6, 34a/4, 35b/3, 36b/9, 51b/5, 65b/4, 68a/7, 68b/3,
068b/8
b.+ya 71a/3

bād -- (Far.) rüzgar. (2).

b. 86b/8, 91a/8

bādī -- (Ar.) yol açan, sebep olan, başlayan.

b.+i 106b/5

bağ -- (T.) bağ.

b.+ların 20a/3

bağlu -- (T.) bağlı.

b. 20a/2

bağbān -- (Far.) bahçıvan. (13)

b. 21b/13, 22a/14
b.+a 23a/14
b.+ı 21b/11, 22a/2, 22a/10, 23a/2
b.+lar 21b/14, 22a/10
b.+ları 21b/12
b.+uñ 22a/3, 22a/5, 22b/9

bağçe -- (Far.) bahçe. (14).

b. 30a/8
b.+den 23a/4, 30a/5
b.+ler 19b/14
b.+nüñ 21b/11, 22a/6
b.+ye 21b/10, 21b/12, 30a/6, 30b/15, 31a/3, 44b/8, 44b/9
b.+yi 22a/2

bağışla- -- (T.) bağışlamak. (2)

b. 9a/9
b.-dı 39a/5

bağla- -- (T.) bağlamak. (9)

b. 110a/7

b.--miş 45a/15

b.--mişlardur 68a/11

b.-dım 102b/11

b.-mişlar 20b/14, 83a/8

b.-yub 10b/3, 28b/14, 45b/7

bağlu -- (T.) bağlı

b. 111a/12

bahā -- (Far.) değer, kıymet. (2).

b. 50b/7, 108b/12

bahāne -- (Far.) bahane, sebep.

b. 88b/8

bahār -- (Far.) ilkbahar, bahar. (8).

b. 21b/10, 23b/2, 107b/5

b.+da 58b/14, 65b/8

faşl-ı b.+da 19b/13

b.+ı 45b/12

b.+iñ 45b/12

bāhire -- (Ar.) harika, mükemmel.

b.+nüñ 72a/14

baħr -- (Ar.) deniz. (17).

b.+i 3a/8, 101a/5, 24b/9, 27a/8, 27b/3, 29a/7, 38a/11, 38a/13,
038a/14, 64a/11, 86b/9, 89b/5, 99a/3

b.+ine 23b/8

b.+inden 2a/15

b.+ini 23b/10

b.+iniñ a4/9

baħş -- (Ar.) konu, tartışma. (4).

b. 31b/7, 69a/3, 69a/11, 95b/8

baħş -- (Far.) bağışlayan. (6).

b. 7a/1, 103b/1, 41b/13, 60a/5, 66a/13, 109b/13

bağ- -- (T.) bakmak. (10).

b.-dıkda 28b/13

b.-dım 31a/9, 39a/13, 46b/1, 109b/2

b.-ma 79a/8

b.-madılar 74a/2

b.-ub 36a/2, 87b/6, 109b/2,

bāk -- (Far.) korku.

b. 104a/13

bākī -- (Ar.) kalıcı, ölümsüz. (2).

b. 33b/14

b.+sinden 108b/3

bāl -- (Ar.) kalp, yürek.

b. 52b/14

bālā -- (Far.) yukarı, bir şeyin yüksek yeri, üst. (2).

b.+sına 106b/9

b.+ya 17a/5,87b/5

balçık -- (T.) yapışkan çamur, balçık.

b. +da 88a/6

13.

balık -- (T.) balık. (15).

b. 38a/2, 38a/11, 38b/7, 38b/8, 39a/2, 49a/13, 105a/13, 105a/15

b.+(ğ)ı 38a/13, 38a/14

b.+(ğ)ın 38b/5

b.+dan 38b/4, 38b/10

b.+dan 88a/6

b.+lara 39a/3

bār -- (Far.) zaman. (5).

b. 19b/7, 24a/8, 24a/11, 51a/11, 97a/8

bārgīr -- (Far.) beygir.

b.+iñ 20a/2

Bārī -- (Ar.) Allah'ın isimlerinden biri. (5).

b. 2b/4, 33a/12,76b/4

b.+niñ 72a/1, 75a/8

bāriqa -- (Ar.) şimşek.

b. 3a/15

barış- -- (T.) barışmak.

b.-dılar 53a/12

baş- -- (Tr) basmak. (3).

b.-a 56a/15

b.-dim 50a/6

b.-ub 57b/12

başar -- (Ar.) görme, görme duyusu. (2).

b. 13a/6

b.+ından 60b/2

başır -- (Ar.) gören, görücü.

b. 47a/13

bāşıra -- (Ar.) gören, görücü.

b. 66b/11

başiret -- (Ar.) kalp gözüyle görme. (2).

b. 2b/1

b.+inden 60b/2

başıta -- (Ar.) basit, kolay.

b.+yı 94b/13

baş -- (T.) baş, kafa. (36).

b. 8b/3, 12a/5, 38a/10, 53a/5, 96a/10, 105a/13

b.+ı 5a/13

b.+ıma 41a/5, 45a/11, 98a/9

b.+ımdan 40b/13

b.+ımı 30a/3

b.+ın 10a/13, 10b/8, 32a/3, 34a/12, 34b/6, 38a/3, 38b/8,
063b/3, 77b/5, 105b/2

b.+iñ 77b/3, 93a/14, 99a/11, 99b/1

b.+iña 23b/9

b.+ına 112a/9, 39a/5, 80/a11, 111a/14

b.+ında 71a/12

b.+iñda 104a/4

b.+ınuñ 38a/8, 38b/15, 39a/12

b.+ıyla 35a/9

başla- -- (T.) başlamak. (8).

b.-dı 40b/1, 105b/1, 106b/9, 106b/10, 112a/2

b.-dık 84b/15

b.-dılar 34b/4

b.-dım 112a/4

bāṭıl -- (Ar) boş, hükümsüz. (13).

b. 68b/13, 74a/4, 75a/9, 75b/12

b.+a 40a/6

b.+dan 42a/7, 76b/3

b.+dur 73b/2, 74a/7, 74b/9, 74b/13, 75a/15

b.+iñ 76b/6

bāṭın -- (Ar.) iç. (6).

b. 27a/4, 79a/14

b.+a 80b/5

b.+da 27a/3

b.+ında 65a/9

b.+larında 42b/9

bāṭınen -- (Ar.) işin iç yüzüyle. (2).

b. 82b/15, 105b/5

bavārīk -- (Ar.) şimşekler.

b.+ı 27b/10

bazār -- (Far.) pazar, çarşı.

b.+a 33b/13

bāz-gešt -- (Far.) dönme. (4).

b. 47b/9, 89a/7, 92a/3

b.+i 15b/1

bāzīrgān -- (Far.) tüccar. (7).

b. 36b/15, 37a/10, 39a/4, 39a/3,

b.+lara 64b/15

b.+ları 64a/3, 64a/6

bāzīrgānbaşı -- (T.) bezirganbaşı. (7).

b. 35a/15, 36b/10, 38b/15, 39a/1, 39a/5, 64a/6,

b.+ınuñ 38b/15

bażiyyet -- (Ar.) bazı.

b.+le 74b/7

baʿzı -- (Ar.) kimi, bazı. (13).

b. 2b/10, 11b/12, 61a/9, 66a/4, 67b/4, 68a/6, 68b/5, 68b/12, 93b/4, 98a/1,
110b/14

b.+sı 58b/9, 75a/8

b.+larınıñ 26a/13

be-dürüstī --(Far.) dürüslükle, dürüstçe. (37).

b. 3b/14, 4a/15, 4b/4, 7b/15, 106b/1, 111b/6, 12a/3, 15a/11,
015b/2, 17b/8, 32b/12, 33b/4, 35a/1, 36a/1, 36b/6, 45b/15, 46a/11,
047a/8, 54a/7, 54a/13, 58a/3, 67a/3, 72a/11, 72b/5, 73a/1, 73b/3,
075a/2, 75b/7, 79a/1, 83b/4, 88a/12, 95b/1, 96a/5, 96a/13, 103b/11,
113b/14, 114a/10

bedel -- (Ar.) bedel. (2).

b. 54a/12

b.+i 78a/13

beden -- (Ar.) beden. (12).

b.+de 76a/9

b.+i 76b/4, 76b/11

b.+ime 76a/4, 78b/1

b.+imizde 76a/8

b.+ine 76a/3, 76a/5, 78a/9, 78a/15

bedī ʿa -- (Ar.) hayret veren, harika.

b. 89b/12

bedīd -- (Far.) meydana ve görünür durumda olan, açık, belli.

b. 110b/11

14.

beg -- (T.) bey. (7).

b. 39b/5, 40b/5, 41a/1, 43b/8, 44a/15, 48b/13, 49a/4

be-gāyet -- (Ar.) gayetle, amacıyla.

b. 89b/5

beğen- -- (T.) beğenmek

b.-diñ 31a/14

behiyye -- (Ar.) güzellik.

b. 54a/14

beḥre -- (Ar.) hisse.

b. 80a/3

beḥşit -- (Far.) cennet.

b.+den 66a/10

beḳā -- (Ar.) ölmezlik, ölümsüzlük, ebediyet. (6).

b. 109b/4

b.+ya 11a/10, 59a/12, 84b/2, 84b/4, 88a/5

beḳā-ender-beḳā -- (Far.) beka içinde beka.

b.+dan 42b/2

bekle- -- (T.) beklemek.

b.-yelüm 20a/9

bel -- (T.) bel. (5).

b. 68a/11, 83a/8, 102b/11, 110a/7,

b.+ine 45a/14

belā -- (Ar.) bela, insana büyük bir sıkıntı veren, dert, gam.
c. 20a/6

belāgat -- (Ar.) Sözü etkili, güzel söylenmesi.
b. 102b/5

belī -- (Far.) evet. (5).
b. 17a/13, 26b/6, 72b/11, 73a/4, 107b/13

beliñle- -- (<r.) irkilmek.
b. -dim 31a/7

beliyyat -- (Ar.) belalar, musibetler.
b. +ı 27a/1

beliyye -- (Ar.) bela, musibet. (2).
b. +den 62b/13
b. +i 104b/14

belki -- (Far.) belki, olabilir, şayet. (8).
b. 2b/3, 3a/8, 9b/7, 44a/15, 45b/5, 48b/11, 76b/1, 104b/15

ben -- (T.) ben, teklik birinci şahıs zamiri. (316).
b. 100a/6, 100a/9, 101b/1, 101b/2, 106b/3, 107a/1, 107a/3, 107a/6,
0107a/9, 108a/3, 108b/9, 109b/3, 111a/2, 11a/8, 11b/15, 12a/6, 12a/13,
012a/14, 12b/13, 13b/13, 14b/15, 15a/13, 15b/7, 15b/13, 16b/9, 17a/3,
017a/8, 17a/11, 18b/3, 18b/5, 19a/12, 24a/7, 24b/5, 24b/12, 26a/10,
029b/11, 30a/3, 30a/13, 30a/15, 30b/2, 30b/5, 30b/6, 31a/3, 31a/8,
031b/6, 33a/5, 33b/10, 35a/12, 35b/4, 37a/10, 38a/12, 39b/2, 40a/1,
040a/4, 40a/9, 40a/10, 40a/13, 40b/7, 41b/10, 44a/6, 44b/14, 45b/11,
048b/3, 48b/14, 50b/12, 59a/5, 61a/13, 61a/15, 61b/7, 61b/11, 61b/13,
062b/5, 62b/7, 63a/1, 63a/7, 63a/11, 63b/7, 65b/12, 66a/6, 66a/8,
069a/3, 69b/7, 73b/1, 78b/12, 80a/1, 80a/5, 80a/6, 80b/2, 80b/7,
081a/9, 81b/10, 83b/11, 84a/1, 86b/2, 86b/5, 86b/7, 87b/5, 88a/13,
088b/10, 89b/15, 92b/9, 92b/14, 93a/1, 93a/4, 93a/6, 93b/5, 93b/9,
094b/15, 96a/6, 96b/10, 96b/15, 97b/15, 98b/2, 99a/9, 100a/11, 101b/12,
106b/11, 106b/12, 106b/13, 107a/12, 109b/10, 111b/15
baña: 7a/12, 8a/4, 100a/2, 106b/1, 106b/2, 107b/15, 108a/4, 108b/1,
0108b/7, 108b/8, 109b/7, 109b/9, 115b/1, 115b/3, 12b/7, 12b/9, 12b/10,
013b/11, 14a/8, 15b/3, 15b/7, 16a/10, 16b/8, 17a/6, 18a/1, 018a/12, 19a/1,
24b/4, 24b/7, 26a/10, 29a/14, 29b/1, 30a/1, 030a/4, 30a/8, 30a/14, 30b/14,
31a/3, 31a/11, 31b/4, 32a/3, 33a/5,
033a/9, 36b/10, 38b/1, 39a/15, 40a/2, 40b/15, 43a/8, 43b/10,
044b/6, 44b/12, 45b/13, 46b/2, 49b/14, 50b/5, 50b/6, 50b/7, 51a/4,
057a/5, 57b/3, 59a/1, 61a/6, 61b/7, 61b/9, 62b/4, 62b/11, 62b/15,
063b/5, 64a/15, 66a/8, 67b/9, 67b/13, 68a/15, 68b/3, 68b/5, 69a/14,
069a/15, 69b/15, 77a/3, 79b/13, 80a/15, 81a/11, 82a/3, 82a/13, 82b/1,

083b/8, 84a/4, 84b/7, 86b/3, 87a/10, 88a/10, 88a/14, 89a/11, 90a/1,
090b/9, 91a/4, 91a/10, 91a/15, 93a/13, 93b/5, 93b/12, 94b/1, 95a/7,
096b/11, 97a/1, 97a/13, 97b/12, 98a/4, 98a/8, 99a/8, 99b/1, 99b/12,
100a/12, 101a/12, 103b/14, 106a/13, 106b/15, 108a/11, 110b/15
b.+deki 15a/6
b.+den 4b/5, 108a/2, 15a/5, 15b/10, 23a/12, 41b/15, 73a/6, 81b/2,
087b/14, 106b/11, 108b/13
b.+em 30b/4
b.+i 4b/14, 7a/15, 9a/9, 9a/10, 102a/7, 107b/7, 112a/6, 112a/8,
0112a/9, 12a/1, 12a/9, 12b/1, 14b/4, 14b/14, 16b/5, 16b/6, 16b/7,
016b/12, 17a/3, 17b/13, 18a/13, 30a/10, 30a/12, 30b/13, 31a/1, 31a/4,
032a/5, 32a/8, 32a/12, 32a/13, 40b/8, 40b/11, 42a/5, 43b/11, 44a/1,
044a/3, 45a/4, 45a/6, 45a/8, 45b/3, 45b/6, 45b/12, 46a/12, 50a/12,
050b/5, 51a/2, 57b/2, 57b/14, 62a/4, 62b/13, 63b/7, 64a/9, 64a/15,
067b/12, 68a/15, 69a/4, 69a/5, 69b/1, 73b/9, 78b/14, 81b/14, 82a/1,
082a/5, 82a/7, 82a/10, 85a/9, 86a/14, 89a/9, 90b/5, 90b/7, 90b/8,
091a/10, 91a/11, 93b/4, 93b/7, 97a/4, 107a/13, 107b/11, 108a/14, 108a/15,
108b/15, 112a/11, 112a/14
b.+i 30b/12
b.+im 4b/13, 7a/6, 106b/3, 108a/5, 13a/7, 15b/9, 19a/12, 20b/12,
026a/11, 30b/1, 30b/9, 35a/8, 39a/11, 40a/4, 41b/11, 41b/12, 41b/13,
042/a02, 42a/1, 42a/4, 42a/11, 42b/9, 42b/11, 42b/12, 42b/15, 43a/2,
043a/6, 50a/14, 50b/1, 50b/9, 50b/15, 51a/5, 54b/2, 57a/9, 57b/15,
058a/13, 62b/15, 70b/7, 72b/15, 80b/7, 81a/1, 81a/7, 86b/14, 88a/15,
088b/6, 88b/8, 91b/14, 94b/10, 96a/15, 97a/2, 97a/12, 97b/1, 97b/6,
098b/13, 100b/11, 103a/12, 21a/11, 67a/10,
b.+imle 16b/1, 17b/5, 19a/4, 29a/14, 50b/9, 65b/14, 107a/10, 107b/11, 108a/10
b.+üm 76a/4

bend -- (Far.) bağ, zincir. (3).

b. 21a/4, 21a/8, 111a/12

bende -- (Far.) kul, köle. (36).

b. 4a/5, 101a/5, 104a/5, 110a/2, 113b/2, 14a/8, 16b/5, 31b/8,
033b/12, 36b/13, 44b/1, 65a/10, 69a/4, 70a/3, 79a/5, 79a/10, 86a/11

b.+dür 33b/15, 113a/11

b.+lerin 49b/10, 84a/9

b.+lerinden 91b/2

b.+lerine 66b/14, 70b/4

b.+lige 51a/8

b.+ñizden 67a/2

b.+ñiziñ 78b/10

b.+ñüz 51a/8

b.+si 6b/13, 94a/15

b.+sidür 36a/14

b.+sin 41b/14, 97b/9

b.+sine 104a/1, 43a/13

b. +yem 48a/1

bendeḥāne -- (Far.) Bir kimsenin kendi evinden bahsederken kullandığı “ben kölenizin evi” anlamında bir söz. (2).

b. +ye 39a/6, 77a/11

beñze- -- (T.) benzemek. (5).

b.-medi 99b/13

b.-mez 49b/7

b.-mezdi 49ba/1

b.-r 104b/1, 38a/1

ber -- (Ar.) “İhsan eden, hatâları bağışlayan, kullarına kolaylık ve rahatlık veren” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dir.

b. 107a/10

berâat -- (Ar.) aklanma.

b. 13b/8

berbād -- (Far.) kötü.

b. 98a/14

berekāt -- (Ar.) bereketler. (3).

b.+ında 54a/15, 78b/4

b.+ıyla 52b/4

berī -- (Ar.) uzak.

b. 56a/3

berķ -- (Ar.) şimşek. (7).

b.+i ḥātīf “göz kamaştırın şimşek (gibi aniden)”

7a/15, 12a/9, 18b/13, 25a/11, 34b/2, 40b/9, 101b/14

ber-murād -- (Far.) muradına eren, isteğine, arzusuna kavuşan.

b. 108b/11

berr -- (Ar.) toprak.

b. 27a/8

berü -- (Far.) beri, bu yana. (5).

b. 33b/12, 65a/1, 67b/11, 85b/3, 105b/13

berzah -- (Ar.) dünya ile ahiret arasında hayat. (7).

b.+da 101b/10

b. u'l-berāziḥ “Dünya ile ahiret arasında ruhların kıyameti bekledikleri yer” 56a/10, 56a/11, 82a/4, 82a/6, 82b/4, 93b/12

beşārāt -- (Ar.) müjdeler.

b.+ı 43b/6

beşaret -- (Ar.) müjde. (8).

b. 11a/13, 22a/8, 23b/4, 25a/12, 85a/10, 108a/12

b.+dür 19a/8, 67a/10

beşer -- (Ar.) insan, insanlar. (11).

b. 6b/6, 56b/3, 57a/14, 60b/11, 81b/12, 84a/2

b.+den 83b/9

b.+dür 65a/6

b.+i 6b/2, 29a/5

b.+id-e

b.+sinde 20b/5

beşerī -- (Ar.) insana ait. (2).

b. 48b/5, 73b/5

beşerīyyet -- (Ar.) insanlık. (5).

b. 43b/8, 97a/8

b.+in 58a/12

b.+inden 61a/8

b.+ine 6b/1

bevādī -- (Ar.) çöller.

b. 82b/9

bey^ç -- (Ar.) satma. (2).

b. 108b/2, 109b/14

bey^çat -- (Ar.) bir kimsenin hâkimiyetini tanıyıp ona uyma. (31).

b. 4b/6, 4b/7, 4b/8, 8a/7, 108a/9, 10b/14, 4b/5

12b/9, 12b/10, 21b/7, 29a/2, 31a/12, 31b/8, 37a/15, 43a/7,

043a/14, 43b/10, 46a/7, 51a/5, 53a/8, 54a/13, 54b/1, 54b/4, 96a/14,

103b/14, 105a/11, 112b/2, 112b/6, 112b/7

beyān -- (Ar.) açıklama. (4).

b. 9b/6, 19b/3, 36b/14, 68b/6

beyāz -- (Ar.) ak, beyaz. (3).

b. 49b/3

b. et-/eyle- "bir yazıtı temize çekmek" 8b/1, 101b/4,

beyn -- (Ar.) arasında. (3).

b.+inde 55b/13, 76b/11, 76b/13

beyne'l-ışā'eyn -- (Ar.) iki yatısı vakti arasında. (2).

b. 6a/7
b.+nde 16a/15

beyne'n-nevm -- (Ar.) uyku arasında.
b. 8a/5

beyne's-semā -- (Ar.) göğün arasında.
b. 96b/5

beyt -- (Ar.) ev. (7).
b. 11b/11
b.+den 9a/10
b.+i mükerrem "Kabe"5b/9, 8b/2, 8b/6, 9a/15
b.+ü'l makdes "Mescid-i Aksa" 98b/5

bey(i)t -- (Ar.) nazım parçası, beyit. (2).
b. 114a/12
b. +i 15a/12

beyyine -- (Ar.) açıklama, delil, hüccet. (2).
b. 47b/8, 83a/2

beyzā -- (Ar.) beyaz, ak.
b. 65b/11

bezl -- (Ar.) çabalama.
b. 109b/6

bī-^caded -- (Far.) sayısız.
b. 59a/9

bi-^caynihi -- (Ar.) bizzat.
b. 38a/6

bī-bedel -- (Far.) bedelsiz.
b.+sin 41a/13

bī-beden -- (Far.r.) bedensiz.
b. 61a/11

bī-çāre -- (Far.) çaresiz. (3).
b. 91a/1
b.+ye 81a/9
b.+lerden 100b/10

bidāyet -- (Ar.) başlamak. (2).
b.+de 56a/10

b. +leri 42b/3

bī-dermān -- (Far.) ilaçsız, hasta.

b. 24b/15

bī-edeb -- (Far.) edepsiz.

b. +*ler* 40a/4

bi-emri'llāhi -- (Ar.) Allah'ın emriyle. (5).

b. 21a/12, 20b/7, 23b/1, 105a/10, 110a/13

bi-faẓi'llāhi -- (Ar.) Allah'ın fazlıyla. (7).

b. 25b/11, 62a/1, 69b/13, 83a/4, 39a/10, 100b/12, 111b/2

bī-ġamām -- (Far.) hüzünsüz.

b. 83a/1

bī-ġümān -- (Far.) şüphesiz. (4).

b. 4a/5, 46b/6, 48a/1, 85b/2

bī-ġünāh -- (Far.) günahsız.

b. 23a/2

bī-ḥadd -- (Far.) hadsiz.

b. 69a/1

bī-ḥaṭar -- (Far.) tehlikesiz.

b. 60b/14

bī-hemtā -- (Far.) eşsiz. (2).

b. 65b/11

b. +ya 87b/6

bī-hūd -- (Far.) kendinden geçmiş.

b. 89a/1

bī-hūde -- (Far.) boşuna, beyhude.

b. 42a/14

bī-huṣ -- (Far.) akılsız.

b. 80a/10

bī-iḥtiyār -- (Far.) seçeneksiz.

b. 86b/5

bī-iḥtilāl -- (Far.) arazsız., ihtilalsız. (2).

b. 110a/8

b.+da 89a/5

bi-izni'llāhi -- (Ar.) Allah'ın izniyle. (6).

b. 40a/12, 20b/1,78b/13, 97a/5, 97b/3/, 101b/13

bī-kiyās -- (Far.) ölçüsüz, sonsuz.

b. 70a/3

bi-küllīye -- (Ar.) tamamen.

b. 31b/4

bi-kušūr -- (Far) hatasız, kusursuz.

b. 56a/1

bil- -- (T.) bilmek. (33).

b. 105b/9

b.-di 86a/1

b.-digim 66a/4

b.-diler 20a/1, 62a/13, 113a/15

b.-dim 9a/6, 71b/12, 91a/3

b.-din 9a/11

b.-diñ 100a/6, 107b/13

b.-düñ 31a/15

b.-edür 104b/14

b.-emedik 37b/1

b.-emezsin 63a/2

b.-gil 2a/9, 58a/15

b.-medim 100a/6

b.-mem 63b/4

b.-meyen 41a/12, 85b/11

b.-mez 94a/8

b.-mezem 13b/14

b.-mezim 44b/13

b.-meziz 112b/1, 44a/15

b.-üb 12a/8, 36b/8

b.-üñüz 95b/11

b.-ür 37a/7, 52a/9

b.-ürüm 50b/13

bilā --(Ar.) Arapçada bir harf-i cer , harf-i nefy, edat-ı selb, - sIZ, - mAden , bi-gayr. (6).

b. 55a/4, 55b/10, 56a/7, 56a/9, 74b/13, 79a/4

bilād -- (Ar.) memleket.

b. 79b/9

bilā-ḥuşūnet -- (Ar.) kırıcı olmadan, nazik.

b. 56a/7

bilā-keyf -- (Ar.) keyfsiz.

b. 4b/8

bi'l-bedāha -- (Ar.) zeka ile, ispatlı. (2).

b. 9a/5, 26a/3

bildir- -- (T.) bildirmek. (7).

b. - 45b/13

b. -di 19a/1

b. -iñ 63a/1

b. -mege 86a/1

b. -mek 26a/13, 36a/15

b. -üb 62b/3

bile -- (T.) birlikte. (15).

b. 5a/12, 12b/5, 21b/9, 60b/8, 65b/7, 66a/6,

084b/15, 86a/7, 89a/15, 92b/15, 105a/2, 107a/15, 109a/8,

d. +dür 53a/1

bilin- -- (T.) bilinmek (3).

b. -di 76a/8

b. -mez 27b/1, 27b/6

bi'l-küllīye -- (Ar.) bütün ,hespi, genelde. (8).

b. 20b/9, 26b/2, 55a/3, 74b/4, 74b/10, 75a/15, 111b/11, 112b/4,

bī-mār -- (Far.) hasta.

b. +a 67b/1

bī-mecāl -- (Far.) yersiz.

b. 15b/13

bī-melāl -- (Far.) sıkıntısız.

b. +da 89a/4

bi-miṣāl -- (Far.) benzersiz

b. 110a/1

biñ -- (T.) bin. (10).

b. 14b/9, 17b/6, 23b/4, 38b/9, 49b/15, 55a/14, 68a/5, 83b/12

b. +den 52a/12

b. +ine 38b/15

bin- -- (T.) binmek. (7).

b. -di 32b/13

b.-digiñiz 36a/4
b.-dik 35b/13
b.-dim 16a/14
b.-dirdiler 40b/8
b.-in 35b/12
b.-mişdiñiz 36a/3
b.-nuḳabā

bin -- (Ar.) oğlu. (4).
b. 27b/15, 33a/15, 91b/10, 99a/11

bī-naḳir -- (Far) eşsiz, emsalsiz.
b. 15b/3

bī-nihāye -- (Far.) sonsuz. (6).
b. 8a/4, 18b/14, 37b/8, 77a/9, 88a/9, 107b/5

bī-nihāyet -- (Far.) sonsuz.
b.+dür 89b/5

bī-noḳşān -- (Far.) eksiksiz.
b. 56a/5

bī-nūr -- (Far.) nursuz, kötü.
b. 22a/2

bī-pāyan -- (Far.) sonsuz.
b. 3a/8

bī-pervā -- (Far.) korkusuz.
b. 16b/14

bir -- (T.) bir. (423).
b. 3a/14, 3b/1, 4b/8, 4b/10, 5b/7, 6a/12, 6a/14, 6b/12,
6b/13, 7a/6, 7b/8, 8a/4, 8b/1, 8b/4, 9b/4, 9b/14, a4/10,
0100a/7, 101a/4, 101a/9, 101b/3, 101b/4, 102a/4, 102a/6, 103a/6, 103b/6,
0104a/2, 104b/6, 104b/7, 105a/8, 105a/9, 106a/2, 106a/3, 106a/7, 106a/9,
0106b/5, 107b/4, 108a/1, 108a/5, 108b/1, 108b/4, 109a/8, 10a/2, 10a/15,
010b/1, 10b/2, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/10, 10b/14, 110a/2, 110a/10,
0110a/11, 110a/14, 110a/15, 110b/5, 110b/9, 111b/1, 112a/3, 112a/4, 112a/6,
0112a/8, 112a/9, 11b/13, 11b/14, 12a/1, 12a/2, 12a/10, 12b/6, 12b/10,
013a/5, 13b/7, 13b/10, 14a/10, 14b/12, 14b/13, 15a/3, 15a/4, 15b/3,
015b/15, 16a/6, 16a/8, 16b/8, 16b/11, 16b/15, 17b/6, 17b/12, 18a/3,
018b/1, 18b/2, 19a/4, 19a/15, 19b/13, 20a/2, 20a/7, 20a/8, 20a/10,
021a/6, 21a/8, 21b/1, 21b/2, 21b/14, 22a/1, 22a/5, 22b/15, 23a/6,
024b/6, 24b/15, 25a/4, 25a/6, 25b/3, 26a/2, 26b/4, 26b/8, 27a/4,
027b/2, 27b/12, 29a/4, 29a/7, 29a/12, 29a/15, 30a/5, 30a/7, 30a/10,

030b/7, 30b/9, 30b/12, 30b/13, 30b/14, 30b/15, 31a/4, 31a/11, 32a/3,
032a/4, 32a/6, 32a/8, 32a/13, 32b/7, 32b/8, 33b/14, 34a/8, 34a/10,
034a/15, 34b/7, 35a/1, 35a/2, 35b/7, 36a/5, 36b/11, 37a/1, 37a/4,
037b/14, 37b/15, 38a/1, 38a/2, 39a/2, 39a/4, 39a/9, 39a/11, 39b/10,
039b/14, 40a/14, 40b/7, 43a/6, 43a/14, 43b/15, 44a/10, 44a/13, 44b/2,
044b/12, 45a/3, 45a/4, 45a/6, 45a/8, 45a/12, 45b/4, 46a/12, 46b/4,
047a/6, 48b/2, 50a/7, 50b/1, 50b/2, 51b/2, 51b/9, 52b/2, 52b/6,
053a/3, 53a/6, 53a/14, 54a/8, 54a/9, 56a/11, 57a/2, 57a/6, 57b/7,
057b/11, 58a/1, 59a/2, 59a/7, 59b/13, 59b/5, 59b/7, 59b/14, 60a/3,
061a/10, 61b/2, 61b/4, 61b/9, 62a/3, 62a/6, 62a/8, 62b/9, 62b/10,
062b/11, 63a/7, 64a/1, 64a/12, 64a/13, 64b/3, 65a/7, 65b/6, 65b/8,
065b/10, 66a/12, 66a/13, 66a/14, 66b/2, 67a/5, 67b/7, 67b/8, 68a/7,
068a/8, 68a/13, 68a/14, 68b/11, 69a/8, 69a/11, 69b/4, 69b/9, 69b/13,
070a/7, 70a/8, 70a/11, 70b/9, 71a/9, 71a/11, 72a/5, 73b/3, 74a/2,
074b/5, 74b/8, 75a/2, 75b/1, 75b/6, 76b/7, 77a/10, 77a/12, 78a/8,
078b/10, 79b/11, 80a/10, 80a/14, 81b/10, 81b/13, 81b/15, 82a/1, 83b/4,
085a/2, 85a/4, 85a/15, 85b/6, 85b/11, 86a/7, 86a/9, 86a/12, 86b/3,
086b/4, 86b/11, 86b/12, 87b/5, 87b/7, 88a/12, 88b/8, 89b/7, 90a/6,
090a/10, 90b/2, 90b/3, 90b/7, 90b/8, 90b/9, 91b/7, 91b/10, 91b/13,
092a/7, 92a/9, 92a/11, 92b/1, 92b/2, 92b/10, 92b/13, 93a/7, 93a/11,
093b/5, 93b/14, 93b/15, 94a/2, 94a/14, 95a/3, 95a/5, 95a/9, 95a/13,
095b/7, 95b/14, 95b/15, 96a/8, 96b/3, 96b/5, 96b/7, 96b/10, 97a/1,
097a/2, 97a/3, 97a/9, 97a/11, 97a/12, 97a/13, 97b/1, 97b/11, 97b/12,
098a/6, 98a/9, 99a/5, 99a/15, 99b/6, 99b/7, 99b/12, 99b/14, 101a/10,
102a/13, 102a/15, 103b/15, 104a/13, 104b/10, 104b/11, 105a/12, 105a/13,
105b/11,
106a/13, 106b/13, 106b/14, 107a/13, 107a/15, 107b/10, 107b/14, 108a/10,
109a/12,
110b/10, 110b/11, 110b/13, 110b/15, 111a/13, 112a/10, 112a/13, 112a/15,
112b/13

birāder -- (Far.) kardeş.

b. +i 23b/12, 2a/9

bıraḡ- -- (T.) bırakmak. (4).

b. -dı 38a/6

b. -dılar 44a/4, 98a/4, 20a/7

biraz -- (T.) biraz. (2).

b. 57a/7, 59b/1

birer -- (T.) birer.

b. 58b/7

bī-revnāḡ -- (Far.) parlak olmayan, kötü.

b. 22a/2

biri -- (T.) biri. (35).

b. 11b/5, 25b/1, 52a/13, 75b/14, 85a/13, 55a/3

b.+miziñ 49a/12

b.+nde 9b/6, 99b/7

b.+ne 59a/8, 99b/15

b.+nüñ 103b/6, 38b/11, 55b/1

b.+si 6b/11, 22b/3, 23b/3, 38b/15, 43a/5, 51b/8, 59a/12, 60a/2, 69a/7, 22b/7, 092a/7, 95a/12, 79a/4, 87b/9, 95a/11

b.+sin 38b/5

b.+sine 7a/14, 7a/15, 83b/7

b.+sini 99b/15

b+in. 59a/15

birinci -- (T.) birinci. (2).

b. 35b/5, 46a/10

birkaç -- (T.) birkaç. (7).

b. 19b/15, 38a/6, 47a/7, 50a/1, 57b/9, 68b/13, 94b/2

birle -22- (T.) ile.

b. 18a/12, 18b/14, 19b/1, 19b/5, 23b/4,

025b/2, 53b/13, 57b/9, 60b/3, 62a/6, 66a/4, 68b/13, 69a/3, 69a/10,

072b/15, 74b/14, 76b/8, 83a/15, 104a/8, 10b/4, 111b/7

birlik -- (T.) birlik.

c. 104a/12

birsini -- (T.) yuvarlak olan yemek yeri.

bismi'llāh -- (Ar.) Allah'ın adıyla. (6).

b. 16a/14, 40b/1, 49a/15, 49b/3, 63a/6, 99b/11

bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm -- (Ar.) Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

d. 52b/4

bist -- (Far.) yirmi.

b. 82b/4

bī-sūtūn -- (Far.) sütünsüz.

b.+da 91a/2

bisyār -- (Far.) çok., fazla.

b. 66a/10

bişinci -- (T.) beşinci. (3).

b. 27a/9, 94b/4

b. si 42a/14

bit- -- (T.) bitmek. (2).

b.-mez 88a/6

b.-türdüm 25a/6

bī-ṭāḳāt -- (Far.) güçsüz.

b. 111b/15

biz -- (T.) biz. (180).

b. 15b/14, 19a/12, 19b/3, 26a/14, 26b/5, 26b/6, 26b/13,
027a/14, 28a/10, 31b/15, 32b8/14, 35/b15, 35a/14, 35b/1, 35b/7, 35b/13,
036b/14, 36b/15, 38a/2, 38a/11, 40b/2, 40b/3, 46a/1, 46a/9, 46a/14,
047b/1, 47b/2, 51a/14, 51b/1, 52b/15, 59a/10, 59b/1, 59b/4, 61b/13,
064b/7, 69a/8, 70b/14, 71b/14, 84b/7, 84b/15, 92b/5, 96b/9, 101b/10
b.+de 15b/10, 76a/12

b.+den 14a/14, 29b/2, 35a/10, 39a/5, 39a/10, 40b/3, 54a/13, 54b/3,
054b/7, 61b/10, 69b/4, 70b/13, 76a/8, 76a/15, 103a/15

b.+e 101b/1, 11a/10, 14a/8, 17a/7, 19a/14, 19b/3, 22a/6, 24a/3,
025a/7, 26b/5, 28a/10, 28a/13, 32b/9, 34b/5, 35a/2, 35b/7, 36a/2,
036a/7, 37a/1, 38a/14, 39a/8, 44a/14, 46a/5, 46b/10, 46b/12, 47b/14,
048a/2, 48a/4, 48a/9, 48a/13, 49a/2, 49a/8, 51b/14, 52b/2, 53b/1,
058a/2, 64a/14, 64b/4, 64b/6, 66b/8, 66b/10, 72a/14, 77a/13, 88a/8,
092a/14, 94b/2, 94b/3, 94b/11, 97a/14, 101a/12, 108a/11, 112a/15

b.+i 101a/5, 102a/1, 14b/7, 18a/2, 19a/13, 26a/15, 29a/1, 29a/3,
029b/2, 30a/11, 39a/12, 41b/8, 46a/2, 47b/3, 48a/4, 53a/4, 54a/2,
062a/12, 78b/15, 83b/8, 84b/8, 90a/14, 94b/9, 96b/13, 105b/14

b.+im 110a/9, 111b/5, 14a/9, 14a/13, 23a/1, 28b/11, 31b/12, 33b/8,
035a/10, 36b/11, 37a/10, 46a/8, 46b/12, 46b/14, 47b/2, 48b/10, 49b/12,
051a/11, 51b/10, 52b/8, 54b/5, 67a/2, 76a/8, 83b/9, 84b/4, 88a/10,
093b/7, 93b/8, 94b/8, 94b/12, 97a/15, 97b/12, 101b/8

b.+imle 32b/13, 41b/2, 53a/1, 63a/5, 70b/14, 84a/11, 84b/6

b.+ine 55a/9

böcek -- (T.) böcek.

b.+lerde 76b/2

bostān -- (Far.) bahçe.

b. 79b/3

boy -- (T.) boy.

b.+ı 28a/13

boyla- -- (T.) boylamak, ulaşmak.

b. 23b/10

böyle -- (T.) böyle. (17).

b. 4a/10, 14a/9, 15a/13, 22a/2, 23a/1, 29a/10,

030b/10, 33b/2, 33b/3, 65b/4, 85b/6, 86a/5, 96a/4, 98b/13, 99a/3,
099b/4, 105a/3

bu -- (T.) bu işaret zamiri. (413).

b. 3a/10, 3a/12, 3b/6, 3b/9, 3b/13, 4a/4, 4a/13, 4a/15,
5b/5, 6b/13, 7a/4, 7b/7, 7b/15, 8a/10, 8a/13, 9a/5, 9b/5,
0100a/6, 101a/4, 103a/1, 104a/1, 104a/4, 104b/3, 105b/8, 107a/8, 107b/15,
010a/3, 10a/7, 110a/8, 111a/6, 111a/8, 111b/5, 111b/7, 112b/1, 115b/2,
0115b/4, 11a/7, 11a/11, 11a/14, 11b/7, 12a/7, 12b/12, 13b/14, 15a/1,
015a/6, 15a/12, 15b/9, 16a/5, 16a/13, 16b/2, 17a/4, 17a/7, 17a/13,
017b/7, 17b/9, 17b/10, 17b/12, 18a/4, 18a/12, 18b/12, 19a/9, 19a/13,
019a/14, 20a/4, 20a/5, 20a/6, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/15, 20b/2,
020b/13, 21a/1, 21a/3, 21a/5, 21a/10, 21a/12, 21a/13, 21b/12, 21b/13,
021b/14, 22a/3, 22a/4, 22a/7, 22a/11, 23a/1, 23a/4, 23a/5, 23b/10,
024a/6, 24a/8, 24a/12, 24b/3, 24b/15, 25a/2, 25b/11, 26a/3, 26b/13,
027b/2, 28a/1, 28a/8, 28b/1, 28b/10, 29b/1, 29b/12, 30a/6, 30a/13,
030a/14, 30b/1, 30b/2, 30b/5, 30b/9, 31a/15, 31b/4, 31b/12, 31b/13,
031b/15, 32a/15, 32b/13, 33a/3, 33a/12, 33b/4, 34a/11, 34b/6, 34b/10,
035a/4, 35a/9, 35a/11, 35a/13, 36b/6, 37a/6, 37a/7, 37a/8, 37b/14,
038a/11, 38a/15, 38b/2, 38b/3, 38b/13, 40a/4, 40a/10, 40b/2, 41a/8,
041b/3, 41b/8, 41b/14, 43a/11, 43a/13, 43a/15, 44a/9, 44a/10, 44a/12,
044b/12, 45b/6, 46a/2, 46a/13, 46b/6, 46b/13, 46b/14, 47a/1, 47a/2,
047a/6, 47b/8, 47b/11, 48a/1, 48b/2, 48b/3, 48b/6, 48b/8, 49b/9,
049b/10, 49b/11, 50a/11, 50b/6, 51a/2, 52a/5, 52b/8, 52b/15, 53a/12,
053a/4, 53b/5, 54a/6, 54b/4, 54b/5, 56b/8, 56b/9, 57b/2, 57b/4,
057b/5, 58a/2, 58a/9, 58a/15, 58b/6, 59a/8, 59b/8, 60a/12, 60b/9,
060b/10, 60b/15, 62a/1, 62b/5, 62b/6, 62b/12, 64a/9, 64a/10, 64b/5,
064b/11, 65a/2, 65b/3, 66a/9, 66b/7, 66b/12, 66b/14, 67a/2, 67b/1,
069a/7, 69b/3, 69b/4, 69b/5, 70b/2, 70b/4, 70b/11, 71a/1, 71b/9,
071b/15, 72a/2, 72a/12, 73b/10, 73b/11, 74a/4, 74a/7, 74b/6, 74b/8,
074b/9, 74b/13, 74b/15, 75a/4, 75a/6, 75a/7, 75a/9, 75b/15, 76a/7,
076a/8, 76b/2, 76b/3, 76b/15, 77b/11, 78a/9, 78a/12, 78a/13, 78a/15,
078b/10, 79a/5, 79b/15, 80a/11, 80b/2, 80b/4, 82a/13, 82b/10, 82b/15,
083a/2, 83b/13, 83b/14, 84a/1, 84a/2, 84a/9, 84a/10, 84a/15, 84b/4,
084b/8, 85a/10, 85a/11, 86a/1, 86b/10, 86b/14, 88b/1, 88b/10, 88b/13,
088b/14, 89a/1, 89a/2, 89a/3, 89a/4, 89a/5, 89b/7, 90b/3, 91a/8,
092a/3, 92a/6, 92b/7, 92b/9, 92b/11, 92b/13, 92b/14, 93a/15, 94a/13,
094a/14, 94a/15, 95a/10, 96a/14, 96b/6, 97b/9, 98b/14, 98b/15, 99a/9,
100b/10, 100b/15, 104b/14, 105a/12, 105b/11, 105b/15, 106a/13, 108a/11,
109b/15,
111b/13, 112a/12, 113b/12
B. 83b/1, 92b/12
b. +dir 105b/7, 65a/9, 98b/6
b. +dur 4a/7, 4a/8, 6b/11, a/4/9, 103a/2, 105b/9, 109b/4, 111a/1,
011b/5, 14a/12, 23b/6, 35b/13, 37a/11, 51b/8, 52b/14, 53b/15, 58a/10,
058b/1, 62b/15, 64a/9, 65a/4, 65a/6, 65a/12, 72a/9, 72a/12, 73b/3,
074b/5, 75b/1, 76b/7, 79b/1, 83a/2, 84b/9, 85a/13, 85a/14, 85b/1,

088a/3, 91b/4, 96b/2, 100a/14, 100b/12, 102b/11, 108a/13, 108a/15, 85b/1
b.+ña 21a/2
b.+nda 19a/5, 19a/6, 31b/1, 37a/11, 44b/1, 56b/1
b.+ndan 17b/10, 20a/7, 35a/12, 56b/2, 77a/14
b.+ne 33b/1
b.+nı 8a/2, 20a/8, 69b/4, 108b/2
b.+nlar 19a/1, 22b/6, 40b/6, 59a/10, 66a/1, 96b/9
b.+nlara 100a/7, 20a/11, 22b/5, 59a/9, 53a/6
b.+nlardan 35a/7, 59a/8
b.+nlardur 63a/3
b.+nlarıñ 89b/14, 96b/8
b.+nunla 108b/2

bu'd -- (Ar) uzaklık.
b.+ 11b/10

buçuk -- (T.) buçuk, yarım.
b. 30b/9

budalā -- (Ar.) değişmiş olan. (3).
b. 13b/6, 102a/11
b.+ya 50a/8

bugün -- (T.) bugün. (14).
b. 22a/7, 23b/7, 53b/15, 67a/7,
067a/9, 70b/14, 78b/5, 99a/12, 101a/12, 101b/4, 101b/7, 101b/8, 104a/10,
108a/9,

buçca -- (Ar.) yer, toprak, ÷lke. (4).
b.+ı 27b/4, 88b/11
b.+dan 88b/10
b.+dur 88b/11

bul- -- (T.) bulmak. (59).
b. 98b/7, 104a/7, 110a/3,
b.-a 98b/12
b.-alar 114a/14
b.-amadım 18b/1, 63a/14
b.-amaz 4b/14
b.-amazsın 79a/8
b.-asın 65a/13, 108a/8, 110a/8,
b.-dı 20b/9, 64b/6, 77b/9, 78a/2, 78a/3
b.-dılar 35a/5, 105a/8
b.-diñiz 64a/11
b.-duğı 64b/7, 68b/14
b.-duķ 25b/3, 32b/2
b.-dum 39a/14, 50a/12, 78b/4, 89a/14, 93b/2, 108a/9

b.-duñ 91a/13
b.-ğil 79a/9
b.-isardur 65a/10
b.-madım 37a/6
b.-mağa 13b/12
b.-maya 4b/10, 98b/11
b.-mayalar 114b/5
b.-mayub 27a/13
b.-sam 110a/5
b.-ub 38a/13, 38a/14, 55a/13, 112a/11
b.-udda 103b/8
b.-uñ 67a/6
b.-unan 21b/12
b.-ur 13a/9, 20a/12, 20b/1, 67a/13, 77a/15, 91b/4, 105b/10
b.-uram 111a/3
b.-urđı 110a/13
b.-ursın 114a/13
b.-ursun 91a/14
b.-uruz 35b/6

bulak -- (T.) kaynak, pınar.
b. 91b/11

bulaş- -- (T.) bulaşmak. (4).
b.-maz 92a/12
b.-ma 80a/15
b.-mağ 48a/14, 69b/9

bükā -- (Ar.) ağlama.
b. 77b/6

bülbül -- (Ar, Far,T.) bülbül.
b.+i 79b/3, 89a/15

bulun- -- (T.) bulunmak. (11).
b. 43a/5
b.-a 43a/4
b.-madugundan 76a/13
b.-mağ 76b/3
b.-maz 77a/4, 96b/12
b.-mazsa 43a/3, 69a/5
b.-medi 69a/11
b.-ur 15b/15
b.-ursa 43a/10

bulut -- (Tr) bulut. (5).

b. 25a/6, 39a/11, 39a/12, 112a/4
b.+dan 112a/6

buncılayın -- (T.) bunun gibi. (2).

b. 33a/14, 33b/11

burāder -- (Far.) erkek kardeş. (2).

b. 4a/2, 101b/8

bürün- -- (T.) bir hâle, bir şekle girmek, ... gibi görünmek. (2).

b.-di 86b/3, 106a/13

būs -3- (Ar.) öpme.

b. 24b/5, 71a/15, 71b/1

buḫlān -- (Ar.) batıl olma. (5).

b.+a 75b/1

b.+ı 73b/2, 74b/13, 75a/7

b.+ına 73b/2

bütün -- (T.) bütün.

b. 47b/7

büyük -- (Tr) büyük. (2).

b. 77b/3, 105a/13

buyur- -91- (Tr) buyurmak. (91).

b.-d 52b/3, 58a/13

b.-dı 8a/13, 10a/1, 10a/7, 11a/3, 11a/8, 12a/14, 13b/7,

014b/5, 14b/6, 16a/1, 17a/4, 17a/14, 17b/7, 19a/14, 21a/6, 24a/10, 23a/15,

029b/15, 30b/11, 32b/2, 32b/15, 35a/15, 35b/3, 41b/1, 43b/15, 44a/2,

046a/8, 47b/1, 48a/13, 49a/14, 54a/11, 58a/8, 63b/11, 64a/10, 67a/4,

069a/9, 70a/5, 72a/6, 72b/12, 73a/5, 79b/14, 81b/45, 83b/3, 88a/15,

091a/13, 91a/14, 94b/12, 97b/8, 98b/2, 98b/13, 99b/10, 38b/10, 62b/6, 52b/15

b.-dılar 8a/10, 10b/11, 21b/6, 22a/10, 32b/4, 53a/10, 53a/13, 58a/9, 105a/8,

071b/2, 84b/3

b.-duğı 35b/4

b.-duñuz 44a/6

b.-ırdı 106a/7

b.-miş 21a/2

b.-mişlar 80b/8

b.-mişlardur 78b/12

b.-sañız 51a/6

b.-ub 22a/8

b.-uñ 21a/5, 22b/8, 52b/9, 52b/13, 71b/5, 77a/11/10b/6

b.-ur 3a/2, 4b/2, 4b/10, 110a/9, 38a/12, 94a/12

b.-ırdı 61a/15

buy(u)ruḡ -- (Tr) emir, ferman.
b. +(ḡ)a 88a/8

buyurul- -- (Tr) buyurulmak. (8).
b.-dı 15b/14, 49b/3
b.-sa 22b/11
b.-maḡ 103b/14
b.-maḡı 27b/7
b.-muşdur 50b/13, 51a/2,37b/4

büzürk -- (Far.) büyük.
b. 32a/5,65b/2

C

cāhil -- (Ar.) cahil, bilgisiz.
c.+leri 69a/1

cā'iz -- (Ar.) uygun. (4).
c. 40a/3, 48b/9, 56b/4
c.+dür 28a/10

cām -- (Far.) kadeh
c. 91b/5

cāme -- (Far.) giysi. (3).
c. 79b/4
c.+lū 8b/1
c.+lerinden 66b/5

cāme-ḡāb -- (Far.) yatak. (3).
c. 39b/14
c.+ım 40a/4
c.+ıma 44a/3,4

cāmi^c -- (Ar) camii. (7).
c. 67a/11, 107a/7
c.+de 71b/5
c.+i 71b/3, 107a/8
c.+inde 69a/10, 80b/1

cān -- (Far.) can. (20).
c. 4a/3, 23b/4, 25b/13, 32a/11, 36b/12, 48a/5, 66a/5,
079a/5, 85a/14, 98b/6, 100b/13, 113b/7,
c.+ıdır 98b/9
c.+ıla 65a/8

c.+ımız 48a/5, 54a/3
c.+iñni 40a/12
c.+ıyla 14b/9, 83b/12
c.+lar 98b/9

cānavar -- (Far.) vahşi, ifrit. (3).
c. 76b/12
c.+den 91a/8
c.+ler 91a/3

cānib -- (Ar.) yan. (12).
c. 69a/1
c.+e 30a/14, 31b/12, 31b/13, 62a/11, 77b/13,30a/6
c.+inden 7b/15
c.+ine 28b/4, 35b/4, 37a/6, 37b/4, 91b/11

cānlu -- (T.) canlı.
c. 76b/9

cārī -- (Ar.) akan, geçerli, yürürlükte. (7).
c. 2b/1, 45b/14, 55b/10, 58a/9, 61a/12, 107b/5
c.+ye 30b/14

cāriye -- (Ar.) cariyeyi halayık. (6).
c. 78a/14
c.+ñiz 77b/7, 78a/3
c.+ñizdür 77b/10
c.+nün 78a/5
c.+sin 31b/13

cāvidān -- (Far.) ebedi, kalıcı. (2).
c. 48a/3, 85b/7

cāy -- (Far.) mekan, yer.
c. 27a/8

cebel -- (Ar.) dağ.
c.+iñ 35b/1

ceberūt -- (Ar.) Allah'ın her şeyin üstünde olan büyüklüğü, kudreti, ululuğu. (4).
c. 2b/7
c.+a 56a/13
c.+ı 58a/11
c.+uñ 16b/15

ceberūtiyye -- (Ar.) (3).
c. 17a/4, 27b/11, 29a/6

cedd -- (Ar.) dede, ata. (34).

c.+i 70b/3

c.+im 4b/5, 12b/8, 33b/1, 41b/6, 41b/10, 41b/14, 41b/15, 43a/8,
043a/11, 43a/12, 49b/10, 50b/4, 51a/2, 54a/11, 54a/14, 54b/2, 57b/6,
058a/1, 63b/13, 72a/6, 72a/13, 72b/3, 72b/4, 72b/6, 73a/2, 74b/2,
083a/3, 100a/12

c.+imden 4b/6, 73a/11

c.+imiñ 74a/8

c.+imiz 71b/2

c.+iñiz 72a/3

cefā -- (Ar.) eza, eziyet. (9).

c. 35a/2, 70b/10, 74a/6, 80a/12, 86a/6, 115b/1, 115b/3

c.+dan 42a/15

c.+yı 115b/3

cehd -- (Ar.) çabalamak.

c. 11a/14

cehl -- (Ar.) cehalet, cahillik, bilgisizlik. (2).

c. 81a/4

c.+den 9a/7

cehri -- (Ar.) açık, aleni.

c.+yle 70a/11

celal -- (Ar.) yücelik. (4).

c. a4/11, 82b/11, 89a/4

c.+iñ 55a/7

celālet -- (Ar.) yücelik, büyüklük. (3).

c. 57b/2

c.+inden 81b/3

c.+lerinden 45a/10

celī -- (Ar.) açık, aşikâr. (2).

c. 60b/1

c.+yi 108a/7

celīl -- (Ar.) ulu.

c. 27b/8

celīle -- (Ar.) ulu, büyüklük. (4).

c.+niin 65b/3

c.+niñ 104b/3

c.+si 2a/12

c.+sin 11b/8

celīs -- (Ar.) arkadaş.

c.+im 91a/2

celiyye -- (Ar.) ince, nazik, büyük. (3).

c. 104b/14

c.+si 3a/8, 3b/4

celle -- (Ar.) büyük ve ulu olmak. (4).

c. 2b/4, 4b/7, 75a/13, 82b/6

celvet -- (Ar.) Halvete giren kulun kendi benliğini, varlığını yok ederek Hakk'ın sıfatları ile halvetten çıkması ve Hak'ta fâni olması durumu. (2).

c.+in 84a/9

c.+inde 86a/7

cem^c -- (Ar.) toplama. (20).

c. 3b/2, 6a/4, 17a/1, 19b/6, 21b/12, 22a/3, 30a/5, 52b/7, 59a/7, 059a/10, 69a/6, 69a/10, 69b/1, 78b/8, 80b/12, 82a/2, 92a/7, 96a/9, 98a/3, 115a/1

c.+ine 31a/1

cem'iyet -- (Ar.) topluluk. (3).

c. 80b/11

c.+de 80b/13, 92b/6

cemā'at -- (Ar.) topluluk, cemaatler. (7).

c. 59a/8, 114a/6,

c.+densiz 51b/14

c.+imize 51b/15

c.+le 89a/15, 90a/12

c.+leri 52b/5

cemād -- (Ar.) cansız.

c.+uñ 76a/5

cemāl -- (Ar.) güzellik, yüz güzelliği. (17).

c. 29a/4, 86a/10, 86a/14, 87a/5, 87b/1, 89a/5, 110a/6, 114b/6,

c.+i 49a/6, 55a/10, 66b/12, 111a/5

c.+inüñ 87b/9, 45a/13

cemī^c -- (Ar.) bütün, hepsi. (5).

c. 13b/3, 42a/10, 70a/13, 88b/2, 88b/3

cemile -- (Ar.) güzel, iyilik. (2).

c. +sin 11b/8, 85b/9

cenāb -- (Ar.) hazret. (21).

c. +ı 9b/4

c. +iñuza 20b/2

c. 41a/7, 69b/10

c. +ı 103a/1, 13a/11, 25a/2, 29b/4, 71b/9, 83b/14, 96a/11

c. +iñuza 31b/4, 47a/15, 52b/13, 64b/9, 71b/10

c. +iñızı 12a/5, 52a/6

c. +iñızıñ 51a/6

c. +iñuza 48b/9

c. +larından 47b/7

cenāze -- (Ar.) cenaze. (7).

c. 5b/3, 10b/10, 10b/11, 11a/9, 20a/3, 60b/4

c. +sin 109a/9

cennet -- (Ar.) cennet. (5).

c. 50b/7, 102a/4

c. ü'l-Adn "Adin Cenneti" 89a/3

c. ü'l- a'lā "en yüksek cennet" 88b/5

c. ü'n-na'īm "Naim Cenneti" 89a/1

cesīm -- (Ar.) iri, büyük.

c. 59b/14

cev -- (Far.) arpa.

c. 80a/13

cevāb -- (Ar.) cevap (22).

c. 9b/3, 15b/3, 37a/8, 38b/2, 41b/1, 59a/9, 59a/11, 64a/11, 069a/8, 69a/11, 69b/4, 69b/5, 69b/13, 69b/14, 70a/2, 71b/15, 85a/8

c. +a 71b/11

c. +ı 71b/10

c. +ında 68b/15

c. +iñız 47b/15

cevāhir -- (Ar.) mücevherler. (6).

c. 38b/13

c. +i 83a/9, 10b/15,

c. +ine 88b/2

c. +le 38b/12

c. +ler 45a/11

cevher -- (Ar.) öz, mücevher. (25).

c. 37a/1, 38b/9, 38b/11, 95a/7

c. +e 38b/14

c.+i 3a/12, 27b/2, 29a/7, 37a/4, 37a/6, 37b/9, 38a/9, 38a/13,38a/14
038b/3, 38b/6, 38b/9, 39a/2, 41a/13, 87b/8
c.+idür 89b/5
c.+iñe 38b/14
c.+inüñ 38b/15
c.+iyim 15b/8
c.+lerin 39a/4

ceviz -- (Ar.) ceviz. (4).
c. 30a/13, 31a/1, 31a/4
c.+den 31a/10

ceyş -- (Ar.) ordu, asker. (4).
c. 3a/4, 22b/8, 67a/11,85b/11

cezā -- (Ar.) ceza. (7).
c. 21a/5
c.+sı 75a/3
c.+sin 91a/13,75a/3
c.+sina 75a/5
c.+yı 91a/4
c.+da 50b/13

cezāke'llāhu -- (Ar.) Allah iyilik versin.
c. 109a/14

cezile -- (Ar) fazla.
c.+dür 88a/12

cezire -- (Ar.) ada. (3).
c.+i 28b/3
c.+sinde 97b/12
c.+ye 10a/15

cibāl -- (Ar.) dağlar. (2).
c. 82b/5
c.+ı 82a/8

cidāl -- (Ar.) tartışmak.
c. 114b/2

cihān -- (Far.) dünya, ālem. (10).
c. 46b/4, 48b/4, 70a/13
c.+a a4/10, 110a/11, 11b/5, 48a/10, 85b/6, 98b/11
c.+uñ 105b/11

cihāt -- (Ar.) yönler. (2).

c.+ı 18a/15, 71a/13

cilā -- (Ar.) parlaklık, cila
c. 68a/13

cinān -- (Ar.) cennetler. (3).
c. 54a/12, 85b/3
c.+ı 55b/2

cinnī -- (Ar.) Cin taifesine mensup olan varlık, cin. (3).
c. 113a/15
c.+lerden 58b/2
c.+leriñ 54a/3

cinniyāt -- (Ar.) cinler.
c. 55a/6

cinniyye -- (Ar.) cin. (2).
c. 53b/11, 113a/13

cirm -- (Ar.) cisim, büyük, hacim. (2).
c.+in 6b/8, 90a89

cisim -- (Ar.) cisim, beden. (21).
c. 73b/4, 74b/10, 74b/11, 74b/14, 75a/1, 75a/2, 75a/5, 75a/8
c.+e 74b/6, 74b/9
c.+i 9b/10, 109b/7, 10a/11, 12b/8, 74b/11, 106a/11, 106a/12
c.+ine 74b/8, 75a/9
c.+üñ 75a/3

cisimānī -- (Ar.) beden, vücut, cisim ile ilgili, bedensel. (2).
c. 49a/4
c.+dür 73b/5

cum ʿa -- (Ar.) cuma günü. (9).
c. 12b/12, 12b/13, 12b/14, 22a/3, 44a/10, 44a/13, 80b/10,
084a/15, 11b/13

cūş -- (Far.) coşkunluk.
c. 7a/2, 102b/8

cūy -- (Far.) ırmak.
c. 86a/3

cūy-bār -- (Far.) ırmak.
c.+ı 27b/14, 86a/3

cüdü -- (Far.) ayrı. (5).

c. 34a/7, 47b/7, 94a/13, 111b/14, 112a/3,

cüdülık -- (T.) ayrılık.

a. +*la* 96b/12

cülü -- (Ar.) oturma, tahta geçme.

c. 80b/13

cümle -- (Ar.) bütün, tüm, tümce. (92).

c. 4a/13, 5b/4, 6b/9, 102a/8, 10b/10, 10b/13, 110a/4, 113a/9,
0114b/3, 17b/2, 17b/5, 24a/8, 24b/11, 25a/11, 25b/11, 32b/7, 34b/14,
036a/8, 36a/11, 36b/2, 42/a02, 42a/1, 46a/5, 46b/6, 53b/11, 56a/10,
059b/15, 60a/9, 65a/13, 69a/6, 71a/7, 71b/8, 71b/9, 72a/15, 75b/4,
077b/11, 79a/3, 80b/11, 83b/5, 87b/8, 88/b12, 89a/11, 89b/2, 92b/1,
092b/8, 92b/12, 93b/12, 94a/4, 96a/13, 102a/10, 102a/12, 105a/10, 109a/15,
113a/10, 113a/11, 113a/15, 113a/8

c.+*den* 54b/6, 75b/13, 113a/11

c.+*i* 4a/1

c.+*miz* 25a/13

c.+*mize* 29a/2

c.+*nün* 115a/1

c.+*ñüzi* 9a/12

c.+*si* 3b/2, 8b/2, 8b/4, 103b/8, 105b/7, 10b/14, 14a/7, 19a/1,
021b/8, 35a/7, 37a/15, 38b/14, 41b/13, 53a/7, 60a/8, 62b/3, 69a/12,
069b/2, 94a/5, 95b/8, 96a/7, 96a/9, 96b/8, 113a/5

c.+*sinde* 57a/13

c.+*sine* 4a/13, 53b/3

c.+*sinüñ* 36a/9

cümleten -- (Ar.) tümüyle. (2).

c. 41a/8, 53b/15

cüvân -- (Far.) genç. (13).

c. 30a/14, 30b/1, 40a/1, 40a/14, 40b/10, 87a/10, 87b/10, 112a/1

c.+*ina* 112b/8

c.+*lar* 40a/2, 40b/2

c.+*lara* 44a/1, 44a/3

cüyüş -- (Ar.) ordular, askerler.

c. 97a/6

cüz' -- (Ar.) parça, cüz. (5).

c. 74b/8

c.+*i* 47a/2, 75a/10, 75a/11, 75a/12

cüz'iyat -- (Ar.) küçük şeyler. (3).

c. 17b/3, 55a/4, 82b/10

cüzdān -- (Ar.-Far.) para çantası.
c. + *ima* 63a/13

Ç

çāk -- (Far.) yırtık.
ç. 22b/14, 74a/3

çāker -- (Far.) kul, hizmetkar. (2).
ç. + *e* 110b/6
ç. + *i* 84a/2

çākerveş -- (Far.) kul gibi.
ç. 45b/2

çār -- (Far.) dört. (2).
ç. 15a/12, 95a/7

çāre -- (Far.) ,çare tedbir, çözüm, ilaç. (12).
ç. 21a/14, 37a/7, 37a/8, 40b/5, 100a/11, 15a/12, 95a/7, 23a/7, 48a/4, 110b/8,
111a/1
ç. + *si* 98a/5

çarḥ -- (Far.) gökyüzü.
ç. + *a* 45a/5

çārşū -- (Far.) çarşı.
ç. + *ya* 109a/5

çat- -- (T.) çatmak, rastlamak.
ç. - *dī* 112a/15

çehāryār -- (Far.) Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekir, Ömer,
Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife.
ç. 70a/12

çehre -- (Far.) yüz. (2).
ç. 86b/12, 99b/6

çek- -- (T.) çekmek. (10).
ç. - *diler* 74a/2
ç. - *er* 20a/6
ç. - *erim* 112a/12
ç. - *me* 111a/7
ç. - *mek* 51b/1

ç.-mesünler 70b/11
ç.-meyeler 42b/7
ç.-meyesin 104a/13
ç.-üb 58a/8, 97a/10

çend -- (Far.) birkaç, kaç, ne zamana kadar. (3).
ç. 66b/10, 66b/13, 104b/8

çeşm -- (Far.) göz. (4).
ç. 71a/15
ç.+i 13a/14, 67b/1, 98b/7
ç.+ini 67b/1

çık- -- (T.) çıkmak. (43).
ç.-di 20b/1, 38a/1, 38a/6, 45a/7, 62a/4, 62a/15, 65b/9, 71a/6,
078b/8
ç.-dik 7a/13, 12a/12, 26a/1, 32a/6, 52b/6, 59a/6, 92a/6, 106b/13
ç.-dik 61b/8
ç.-dılar 100a/5, 10b/10, 19b/15, 40b/7
ç.-dım 12a/4, 16a/7, 31a/2, 31a/4, 32a/4, 37a/6, 40b/7, 86a/11
ç.-dığımız 37a/3
ç.-madım 16a/6
ç.-mağ 91b/11
ç.-miş 106b/6
ç.-ub 6b/15, 107a/8, 10b/3, 14a/1, 26b/5, 70b/7, 70b/8,
071a/8, 106b/10

çıkagel- -- (T.) beklenmeyen bir zamanda gelivermek. (9).
ç.-di 16b/3, 18b/2, 28b/7, 32b/8, 35b/7, 64a/13,
ç. -diler 19a/11, 40a/1, 71a/10

çıkar- -- (T.) çıkarmak. (13).
ç.-di 64b/3, 104b/10, 112a/14
ç.-dılar 18a/13
ç.-dım 43b/11, 51b/2, 90a/4
ç.-mağ 96b/3
ç.-masunlar 50b/15
ç.-ub 14b/4, 57a/5, 57a/6

çırâğ -- (Far.) kandil, mum.
ç.+ım 39b/11

çirkîn -- (Far.) çirkin.
ç. 22b/13

çok -- (T.) çok. (16).
ç. 19a/5, 19b/7, 30b/2, 31b/5, 37a/5, 47a/4, 51b/2, 57b/4, 66b/8,

068b/15, 71a/9, 89b/1, 92a/4, 97a/4
ç.+dur 84a/13,78b/5

çök- -- (T.) çökmek. (2).
ç.-erdi 36a/6
ç.-müş 81b/12

çöz- -- (T.) çözmek.
ç.-üb 20a/3

çözül- -- (T.) çözülmek
ç.-di 112b/5

çuvâldız -- (Far.) büyük dikiş iğnesi, çuvaldız. (7).
ç. 35b/10, 36a/12, 36a/15
ç.+ı 35a/5, 35a/8, 35a/9, 35a/11, 35b/4, 35b/9
ç.+ın 34b/8

çün -- (Far.) çünkü. (14).
ç. 3a/1, 4b/1, 19a/6, 19a/7, 19a/9, 24b/3, 26a/1, 33a/8,
041a/15, 44b/9, 46b/7, 66a/12, 85b/14, 100b/14

çünân -- (Far.) öyle, onun gibi.
ç. 85b/5

çünkü -- (Far.) çünkü. (46).
ç. 7a/12, 7b/7, 10a/6, 12b/13, 14b/5,
17b/15, 18b/12, 26b/4, 44b/3, 44b/8, 049b/7, 56b/12, 57b/1, 64a/5, 64b/2,
65b/10, 69a/2, 065b/13, 71a/1, 73a/7, 77b/14, 78a/8, 78b/13, 84a/5, 84b/15,
90a/13, 091a/4, 89a/7, 89b/15, 90a/7, 091a/7, 92a/14, 92b/5, 93a/9, 93a/12,
96b/4, 97b/8, 102a/9, 102b/10, 107a/10, 108b/6, 109b/7 , 107b/9,112a/2,
112a/7, 112b/15,

çünkü -- (Far.) çünkü.(8).
ç. 28a/1, 28a/7, 48/b/15, 54a/7, 57a/4, 57a/7, 59a/6, 62b/13

D

dād -- (Far.) sızlanma, şikâyet.
d.+en 67b/1

dağıl- -- (T.) dağılmak. (2).
d.-dı 12b/15
d.-mağa 103b/5

dahı -- (T.) Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de” anlamlarına gelen kuvvetlendirme edatı. (238).

d. 3b/1, 4b/15, 5a/1, 6a/12, 6a/14, 6b/13, 7a/5, 7a/9,
7a/11, 7a/12, 7a/15, 8a/6, 8b/4, 100a/2, 105a/6, 105b/4, 106b/3,
0107a/1, 107a/4, 107a/6, 107a/9, 107b/3, 109b/2, 110a/11, 110b/2, 111b/9,
0112b/7, 11a/4, 11a/14, 11b/15, 12a/4, 12a/13, 12a/14, 13b/8, 14b/3,
015a/13, 16a/5, 16a/7, 16a/10, 16b/5, 16b/9, 17a/2, 17a/8, 17b/11,
018a/2, 18b/3, 18b/5, 18b/13, 19a/12, 19b/2, 19b/3, 21b/6, 21b/7,
022a/11, 22a/13, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 23a/11, 23a/15, 24a/3, 24b/5,
024b/12, 25b/2, 25b/3, 25b/15, 26a/10, 26a/14, 26b/5, 28b/7, 28b/12,
029b/11, 30a/3, 30a/8, 30a/15, 30b/6, 31b/6, 32a/2, 32b/4, 32b8/14,
033a/5, 33b/10, 34a/13, 35b/1, 35b/13, 36a/1, 37a/14, 37b/9, 38a/4,
038a/6, 38a/12, 38a/13, 39b/2, 40a/1, 40a/13, 40b/6, 41b/10, 43a/10,
043b/14, 44b/2, 45b/11, 46a/6, 46a/9, 47a/6, 48a/14, 48b/14, 49a/6, ,49a/4
049a/8, 51b/1, 53a/10, 54a/13, 56b/4, 57b/11, 57b/14, 57b/15, 58a/4,
058a/9, 58a/10, 58a/13, 58b/2, 59a/5, 59a/15, 59b/4, 60a/11, 60a/12,
061a/7, 61a/15, 61b/7, 61b/15, 62b/11, 63b/7, 63b/15, 64b/1, 64b/13,
064b/14, 65b/12, 66a/5, 66a/6, 66a/8, 66b/12, 67a/5, 67b/9, 68a/6,
069a/10, 69a/12, 69b/13, 70a/1, 70b/14, 71b/14, 72a/8, 72a/10, 72a/11,
072a/13, 72b/3, 72b/6, 73b/1, 73b/4, 74b/2, 74b/5, 74b/8, 75a/1,
075b/1, 75b/3, 76a/5, 76b/1, 76b/2, 76b/7, 77b/14, 78b/9, 78b/10,
079a/5, 80a/1, 80a/14, 81b/10, 82a/12, 83a/4, 83b/7, 84a/1, 84a/3,
084b/15, 85a/8, 85b/6, 86b/2, 86b/3, 86b/5, 86b/7, 87b/5, 88a/6,
088a/13, 88b/4, 89a/9, 89b/7, 89b/15, 90a/10, 90a/12, 92b/1, 93b/1,
093b/8, 93b/9, 94a/15, 94b/8, 94b/15, 95a/1, 95a/3, 96b/9, 96b/10,
096b/14, 96b/15, 97b/1, 97b/15, 98b/1, 98b/2, 98b/3, 99a/9, 99a/11,
099b/4, 101b/12, 103a/13, 106a/12, 106a/14, 106b/11, 106b/12, 106b/13,
107a/12,
107a/15, 108b/12, 109b/10, 109b/12, 111a/11, 111b/10, 112b/13

dāhil -- (Ar.) dahil, içinde. (15).

d. 4b/13, 103b/2, 26a/15, 28b/15, 66a/9, 69b/2, 80a/7, 88b/6,4b/15,29a/14
d.+inde 68a/4, 101a/11
d.+inden 19a/11
d.+ine 66a/5, 91a/11

dā'im -- (Ar.) daim, her zaman. (5).

d. 45b/3, 42b/4, ,42b/7, 67a/3, 75b/6

dā'imā -- (Ar.) her zaman, daima. (2)

d. 5b/6, 106a/4

dā'ī -- (Ar.) davet eden kişi, çağırın

d.+nize 41b/3

dā'ire -- (Ar.) daire. (3).

d. 42a/14
d.+sine 33b/9, 50a/5

daḳāyık -- (Ar.) anlaşılması güç olan ve dikkat isteyen ince şeyler. (2).

d. 60a/5, 55b/3

daḳḳ -- (Ar.) kapı çalmak.

d. 86b/12

dal -- (T.) dal

d.+ına 107a/13

dalā'il -- (Ar.) deliller. (2).

d. 68b/12, 72b/7

dālle -- (Ar.) yol gösterme.

d. 76a/12

dāmād -- (Far.) damat. (2).

d.+ı 30b/6

d.+ımdur 30b/1

dāmen -- (Far.) etek, kenar. (2).

d.+in 88a/14, 102a/11

dānā -- (Far.) iyi bilen, bilgili.

d. 47a/13

dāne -- (Far.) tane, tohum. (4).

d. 31a/10, 31a/11, 38b/9

d.+sin 39a/4

danış- -- (T.) danışmak.

d.-dular 26a/10

dānişmend -- (Far.) bilgin. (4).

d. 30b/11, 61b/15, 81b/8

d.+lerine 60b/6

dānişmendān -1- (Far.) bilginler.

d. 58b/15

dār -- (Ar.) ev. (8).

d. 37a/12, 73b/9, 74a/3, 23a/6

d.+a 74a/2

d.+da 73b/10

d.+ı 65a/10, 102b/15

d.+ü'l-celāl "cömertlik evi" 88b/14

d.+ü'l-hulūd "ölümsüzlük evi" 89a/1

d.+ü's-selām "selamet evi, cennet" 99a/1

dāreyn -- (Ar.) dünya ve ahiret. (4).

d. 67a/5

d.+de 83b/11, 98b/14

d.+e 23a/6, 113b/8

da^cvā -- (Ar.) dava. (6).

d. 68b/12,74a/7

d.+mıza 47b/8

d.+larına 72a/10

d.+yı 72a/9

d.+ya 83a/2

da^cvet -- (Ar.) davet. (29).

d. 7a/10, 13a/6, 16a/5, 18a/1, 26a/10, 37b/7, 40a/8, 40b/5, 43b/12, 46a/4, 52b/15, 59a/12, 63a/1, 71b/4, 86a/15, 101a/13, 101b/1, 101b/2, 101b/2, 101b/6, 101b/11, 109b/8, 112b/7, 113a/2, 113a/5

d.+e 101a/13

d.+ine 5b/2, 46a/6, 113a/2

da^cvetci -- (T.) davet eden.

d. 53a/1

dede -- (T.) dede, büyük baba. (2).

d.+m 41b/9, 58b/1

def^c -- (Ar.) kovma. (5).

d. 16a/7, 36b/12, 37a/12, 69b/1

d.+ine 36b/3

def^a -- (Ar.) defa, kere. (4).

d. 21a/14, 57b/10 ,61a/8, 95b/5

defn -- (Ar.) defin, gömme. (4).

d. 10b/11, 60b/5, 74b/3, 85a/4

defter -- (Ar.) defter. (2).

d.+ime 15b/9

d.+ine 88a/11

deg- -- (T.) değmek, ulaşmak. (2).

d.-miş 80b/8

d.-mişdür 11a/10

deg- -- (T.) denk olmak. (4).

d.-erdi 37a/1, 38b/15, ,98a/7, 112a/9

değil -- (T.) değil. (33).

d. 26b/6, 30b/4, 44a/10, 47b/10, 66a/5, 73a/11, 96a/6

d.+di 44b/15

d.+dim 29b/12, 46b/3

d.+dür 2b/2, 2b/12, 29b/4, 31b/3, 33a/12, 47b/13, 48b/11, 52b/3,
056b/3, 56b/7, 58b/11, 75a/1, 75a/5, 76b/1, 78b/7, 84a/14, 85b/12,
114a/13, 107b/1

d.+iz 40b/3

d.+lerdür 93a/2

d.+sin 72b/10

değın -- (T.) değın, kadar. (13).

d. 5b/14, 6a/8, 9a/12, 14a/11, 16a/14, 34b/1, 38a/15, 39b/11,
041b/12, 50a/3, 58a/11, 69b/12,

değış- -- (T.) değışmek.

d.-dim 108b/10

dehān -- (Far.) ağız. (3).

d.+ın 49b/8

d.+ına 105a/15

d.+ından 80a/9

dehr -- (Ar.) dünya.

d.+e 101a/4

dehşet -- (Ar.-Far.) dehşet, dehşet verici. (3).

d. 44b/13, 68b/6, 71a/2

dek -- (T.) dek, kadar. (2).

d. 35a/4, 38a/5

delālet -- (Ar.) delillik, yol gösterme. (2).

d. 58b/3

d.+i 72b/4

delāyil -- (Ar.) deliller.

d.+i 114a/6

deli -- (T.) deli, aklın yitirmiş olan.

d. 35a/13

delik -- (T.) delik, deli olma durumu.

d. 104b/7

delil -- (Ar.) yol gösteren, kılavuz, rehber. (30).

d. 10b/7, 11a/2, 11a/8, 13b/8, 72a/3, 72a/7, 72a/8, 72a/11,

073a/14, 73b/2, 75b/1, 75b/13, 76a/15, 76b/7, 75b/11, 93a/9,
d.+den 53a/1, 76a/1, 76a/10, 76a/13
d.+i 72a/12,27b/8,72a5,72a/5
d.+im 93a/6
d.+imiz 52a/15
d.+iñ 8a/15, 76a/13
d.+iñiz 72a/12
d.+ler 45b/3

dellāl -- (Ar.) satışlarda aracılık yapan kimse.
d. 109a/6

dem -- (Far.) zaman. (4).
d. 10a/7, 25b/1, 86a/9, 96b/8

dem-be-dem -- (Far.) her an.
d. 105b/15

dembeste -- (Far.) sessiz, sakin. (2).
d. 82a/9, 92b/2

deñlü -- (T.) denli, kadar. (2).
d. 81b/14, 95a/10

dep- -- (T.) tekmelemek.
d. -diler 40a/15

depret- -- (T.) sarımsak.
d. -di 21a/15

der- -- (T.) ter.
d.-ler 77b/5

der- -- (Far.) hemen, hemen arkasından, akabinde. (7).
d. 44b/6, 49b/2, 59b/6, 62b/15, 65a/6, 87b/5, 107b/1

derbān -- (Far.) kapıcı. (3).
d. 64b/6
d.+da 64b/7, 97b/7

derd -- (Far.) dert, acı. (10).
d.+e 20a/5, 22a/7, 37a/8, 37a/7, 97b/3,
d.+ine 20a/13
d.+iñe 79a/11, 110b/8, 110b/15
d.+lerine 88b/31

derdnāk -- (Far.) dertli

d. 104a/9

derece -2- (Ar.) derece.

d. 56b/5,54b/7

dergāh -- (Far.) dergah, saray, huzur. (3).

d.+ına 48a/3

d.+a 111a/6

d.+ından 51a/8

derhāl -- (Far.) hemen. (4).

d. 4b/14, 18b/1, 52b/10, 64a/13

derle- - (T.) terlemek.

d.-mekde 98a/12

dermān -- (Far.) ilaç. (3).

d. 45b/14, 88b/3, 97b/3

dernek -- (T.) dernek.

d. 43a/2

ders -- (Ar.) ders. (2).

d. 6a/5

d.+ini 79a/14

dervīş -- (Ar.-Far.) tarikat şeyhine bağlı mürit. (20).

d. 20a/10, 22a/5, 34b/5, 35a/13, 45a/7, 46a/10, 70a/7, 70b/14, 099a/6, 107b/10

d.+ler 47a/7, 47a/12, 47b/3, 47b/12, 48a/7, 99a/10

d.+lerden 39b/9

d.+leri 47a/9

d.+lerim 97b/7

d.+lere 47a/11

dervīşān -- (Far.) dervişler. (3).

d. 11a/4, 48b/1, 81b/8

deryā -- (Far.) deniz. (23).

d. 6b/7, 12a/10, 24b/8, 25a/7, 25b/1, 28b/8, 28b/10, 41b/4, 61b/8, 62a/5, 062a/9, 62a/14, 63a/7, 63b/8, 64b/5,

d.+da 104b/7

d.+sinuñ 15b/7

d.+ya 28b/3

d.+yı 12a/2,25a/15, 86a/3,89b/15

d.+lar 97a/3

dest -- (Far.) el. (16).

d. , 2a/13, 8a/7, 13b/1, 20a/2, 24b/5, 43a/13, 46a/7, 63a/2, 68a/2,
071a/15, 79b/4, 80a/8, 94a/15, 97a/12, 97a/13, 102a/12

destār -- (Far.) sarık. (2).

d.+ları 20b/14
d.+ı 7a/7

destārlı -- (T.) sarıklı.

d. 45a/12

destārlu -- (T.) sarıklı.

d. 8b/1

destgār -- (Far.) elden tutan, yardımcı olan

d. 4a/14

devā -- (Ar.) ilaç.(4).

d. 20a/13, 22a/7, 79a/11

deve -- (T.) deve. (11).

d. 36a/4
d.+den 36a/6
d.+i 32b/8
d.+si 36a/5
d.+sidür 36a/5
d.+sinden 35b/8
d.+sine 32b/13
d.+ye 35b/12, 35b/13
d.+yi 36a/6

devlet -- (Ar.) mutluluk, baht. (6).

d. 23b/9, 105b/9
d.+i 4b/1, 67a/6
d.+im 78a/7
d.+iñ 104a/4

di- --(T.) demek, söylemek. (346).

d.-di 7a/9, 7a/11, 12a/4, 100a/5, 105b/1, 105b/3, 107a/1, 108b/5, 110b/7,
39a/5, 0111a/2, 111a/4, 111a/9, 111b/8, 112a/1, 112b/2, 12b/13, 13a/15,
23a/10, 37a/9
024b/5, 29b/5, 31b/14, 33b/10, 39a/6, 62a/7, 71b/5, 71b/12, 72b/10, 63b/4,
63b/6, 63b/10, 82a/2073a/4, 73a/14, 93b/2, 94b/14, 95a/4, 95a/8, 96b/10,
98a/11, 98b/6,
099a/11, 99b/5, 102a/10, 103b/14, 106b/12, 109b/10, 109b/15, 84b/5, 35b/11,
70a/10, 48b/13, 34a/12, 40b/14, 72a/2, 86b/14, 15b/12, 30a/8, 46a/6, 72b/11,
35b/9, 64b/1

092b/11, 93b/1, 52b/5, 57b/4, 10b/9, 81b/4, 49a/10, 95a/14, 29b/1, 63a/6,
64b/12, 73a/13, 73b/12, 62b/11, 37b/6, 51a/4, 83a/15, 38b/1, 16a/10, 43a/14,
79a/3, 12a/2, 7b/7, 57b/15, 64b/11, 83a/11, 24a/12, 34a/14
d.-dikleri 109b/4
d.-diler 8a/10, 9a/10, 102a/9, 102b/9, 103a/6, 10b/6, 10b/9, 10b/13,
010b/14, 14b/8, 17a/2, 17b/1, 17b/5, 19a/12, 19b/4, 37b/1, 60a/8
044a/6, 47b/15, 66a/8, 70a/10, 71a/2, 71a/4, 78b/1, 99a/8, 99b/12
d.-digim 76a/11
d.-dikleri 78b/3, 88b/12
d.-dim 8a/13, 106b/6, 12a/5, 15b/15, 19a/12, 32a/1, 37a/13, 44b/3,
044b/6, 45b/12, 57b/1, 59a/5, 63a/4, 63a/15, 64a/10, 80b/8, 84a/3,
091a/15, 98a/5, 98b/3, 107b/13, 109a/15
d.-dim 63b/8, 78b/2
d.-diklerine 73a/14
d.-diñiz 44a/13, 69b/12
d.-me 94a/5
d.-mediler 46b/3
d.-megil 38b/1
d.-mek 74b/6, 85b/12
d.-mekdür 73a/3
d.-mekle 39b/6
d.-mezsiz 76a/4, 76a/5
d.-mişdi 72b/10
d.-mişler 46b/6
d.-rdim 73b/1, 77a/4
d.-rem 4a/2
d.-rken 96b/6, 96b/9, 112a/13
d.-rler 108a/4, 108a/7, 108b/9, 109a/8, 111a/4, 114a/8, 19a/15, 26b/7,
026b/9, 36a/10, 46a/3, 46a/4, 51b/14, 51b/15, 59b/4, 68a/14, 69a/9,
075b/15, 77b/5, 80a/2, 82a/3, 83b/13, 83b/14, 92b/9, 92b/10, 93b/14
d.-rlerdi 106a/5, 13a/2, 62b/9, 79b/12, 86a/12, 92b/6, 98a/1, 101a/11,
104b/11, 26a/2
d.-rlerse 75a/8
d.-rsem 65a/6
d.-rseñiz 20a/14
d.-rsiz 69b/7, 76a/4
d.-yeler 44a/7
d.-yen 110a/5, 86a/10
d.-yerek 57b/8, 14a/5
d.-yesiz 27b/12, 36b/6, 64b/6
d.-yü 3a/1, 7a/12, 8a/10, 110b/7, 111b/5, 11a/7, 11a/12, 11b/9,
012a/14, 13b/7, 14b/6, 15a/1, 17a/4, 17a/8, 17b/1, 20a/9, 21b/6,
021b/13, 22a/4, 22a/10, 22a/15, 22b/6, 25a/14, 28b/1, 29b/15, 31b/7,
032b/2, 32b/3, 33b/7, 34b/5, 35b/3, 35b/6, 38b/4, 40b/14, 43b/15,
044b/2, 47a/6, 49a/14, 49b/3, 52a/6, 53a/10, 53a/11, 53a/13, 57b/1,
058a/8, 58a/9, 58a/13, 60b/6, 60b/7, 61a/6, 61a/10, 61a/15, 61b/7,
064b/9, 65b/15, 67b/14, 68b/12, 74a/4, 76a/1, 76a/2, 78b/8, 79b/14,

080b/1, 81a/9, 81b/45, 82a/13, 83a/5, 84b/3, 91a/14, 93b/4, 97a/10,
097b/8, 99b/9, 108a/12, 44a/2
d.-yüb 6b/6, 9b/2, 105b/4, 108a/9, 109b/5, 111a/6, 14b/2, 16a/14,
016b/10, 19b/2, 20b/1, 20b/3, 20b/10, 22a/9, 22b/12, 26a/15, 29a/1,
031a/2, 35a/12, 36b/9, 39a/10, 39b/2, 45a/8, 46a/9, 47a/1, 48/15,
048a/14, 49a/15, 49b/3, 51b/1, 53a/13, 53b/2, 59b/4, 60b/2, 63a/6,
066a/5, 66b/1, 71b/3, 71b/7, 77a/7, 77a/15, 84a/7, 84b/14, 85a/2,
085a/3, 87a/9, 87b/4, 89a/7, 90a/13, 90b/15, 92b/3, 93b/3, 95a/6,
097a/1, 99b/2, 99b/11, 108b/15, 24b/5

dib -- (Far.) dip.
d.+lerine 23b/1

dīdār -- (Far.) yüz, çehre. (3).
d. 55a/7, 101a/1
d.+ı 52a/7

dīde -- (Far.) göz. (2).
d. 100a/9, 111b/13

dik- -- (T.) dikmek.
d.-mişdür 11a/10

dil -- (Far.) gönül. (9).
d.+de 41a/7
d.+den 4a/3, 25b/13, 36b/12, 65a/8, 79a/5, 100b/13, 113b/7
d.+ler 98b/9

dilāver -- (Far.) yürekli, yiğit.
d. 7a/10

dildār -- (Far.) sevgili.
d. 104a/11

dile- -- (T.) dilemek. (25).
d.-di 22a/9, 91b/11, 112a/8
d.-digin 83a/14
d.-dik 28a/12
d.-dügi 47a/4
d.-dim 62b/14
d.-mez 104a/12
d.-r 31a/15, 59a/9, 64b/2, 76a/6, 77b/15, 26b/7, 101b/5, 110b/5,
d.-rdi 26b/7
d.-riseñ 4a/14
d.-rseñ 4a/6, a4/11, 83a/4
d.-rsin 93b/4
d.-rsiñiz 46a/15

d.-sem 97a/9
d.-yen 105b/13
d.-yene 94b/15
d.-yüb 2b/5, 40b/10

dilir -- (Far.) yürekli. (2).
d. 27b/5,104a/3

dimāğ -- (Ar.) beyin. (3).
d.+ım 67b/10
d.+a 30b/8, 63b/6

dīn -- (Ar.) din, inanç. (14).
d. 41a/10, 51a/10, 52b/1, 68b/11
d.+dür 71b/12,100a/7
d.+i 69a/4, 69b/10, 71b/12, 79a/1,21a/12
d.+e 112b/7, 113a/4

dinil- -- (T.) denilmek. (16).
d.-di 49ba/1, 69b/14, 78b/1, 84a/5
d.-medi 76b/14
d.-mek 56b/4
d.-mezdi 48b/6
d.-miş 58a/6, 79b/9
d.-mişdür 3a/2, 57b/5, 57b/13, 60a/14
d.-ür 100a/7, 51b/15, 101a/15

diñle- -- (T.) dinlemek. (17).
d. 5a/3, , 65a/12, 85b/8, 89b/3, 94a/8, 104a/7
d.-dim 91a/8
d.-mege 102a/14
d.-mek 85b/9
d.-miş 70a/14
d.-mişdür 72b/14
d.-yenler 3b/10, 54a/10, 68b/6, 103a/12
d.-yenlere 103a/2
d.-yüb 91b/13

diñlet- -- (T.) dinletmek.
d.-mek 101b/5

dirīg -- (Far.) esirgeme. (2).
d. 42a/1,100b/11

dirīgā -- (Far.) çok yazık, eyvahlar olsun.
d. 80a/14

- dīvān** -- (Ar.) büyük meclis. (5).
d. 44b/4, 44b/8, 45a/8
d. dur- “Bir büyüğün huzurunda saygı ifadesi olarak ellerini göbeği üzerinde kavuşturup ayakta durmak” 83b/6
d.+a 78b/8
- dīvāne** -- (Far.) deli, çılgın.
d. 30b/1
- dīvār** -- (Far.) duvar. (4).
d. 39b/15, 87b/10, 99b/6,112a/13
- diyār** -- (Ar.) memleketler, topraklar, ülke. (36).
d. 31b/15, 49b/9,89a/12
d.+a 30b/5, 41b/8, 46a/2, 50b/6, 51a/2, 79b/15,84b/4
d.+da 26b/7, 27b/6, 80b/2, 79b/11, 89a/14
d.+dan 80b/4
d.+ı 47b/1, 80a/4, 89a/13, 49b/11, 80a/2
d.+ımız 47b/4, 48b/8
d.+ımızda 112a/2,110b/10
d.+iñ 39b/13,69a/3
d.+ına 26a/1
d.+ında 14a/2, 97b/2
d.+ındanam 80a/1
d.+iñiza 46a/1
- diz** -- (T.) diz. (2).
d.+in 41a/5, 79b/13
- doğ-** -- (T.) doğmak.
d. -a 73b/13
d.-dukdā 93a/3
- doğrı** -- (T.) doğru. (3).
d. 71b/3, 90b/6, 102a/2,
- doğrıl-** -- (T.) doğrulmak.
d.-ub 7a/8,
- doğrıla-** -- (T.) doğrultmak, düzeltmek.
d.-yub 25b/2
- dol-** -- (T.) dolmak. (4).
d.-dı 60b/3, 96b/7, 104b/8, 109a/11
- doldur-** -1- (T.) doldurmak.
d.-dum 31a/4

döst -- (Far.) dost, yakın arkadaş. (3).

d.+a 85b/3,110a/3

d.+ı 110a/3

doyla- -- (T.) duyurmak. (3).

d. 23b/11

d.-dı 16b/6

d.-yalım 60b/1

dök- -- (T.) dökmek. (3).

d.-diler 23b/1

d.-erlerdi 104b/8

d.-mişdi 77b/6

döşen- -- (T.) döşenmek.

d.-miş 10b/6

dön- -- (T.) dönmek. (4).

d.-dürüñ 78a/9

d.-ersin 35b/2

d.-üb 90a/11, 107b/2

döndür- - (T.) döndürmek.

d.-dü 62a/9

dörd -- (T.) dört sayısı

d.+üne 94b/3

dörder -- (T.) dörder.

d. 13a/1

dördünci -- (T.) dördüncü. (2).

d. 27a/8

d.+si 42a/11

du^{cā} -- (Ar.) dua. (70).

d. 5b/13, 8a/8, 8b/8, 10a/13, 10a/15, 10b/12, 110a/13,

011a/5, 13a/13, 13b/1, 13b/2, 13b/4, 14b/3, 17b/1, 18a/4, 20a/15, 20b/3,

021a/1, 21a/15, 21b/15, 22a/12, 22b/11, 24b/4, 25a/1, 27b/13, 28a/10, 29a/2,

31a/15, 034b/5, 38a/7, 43a/4, 52b/9, 52b/10, 53b/3, 56b/13, 62b/10, 65b/15,

066a/4, 67b/9, 67b/13, 67b/15, 70a/13, 77a/14, 78a/12, 83a/6, 100a/14,

107a/11, 109b/11, 112b/12,22b/2, 103b/3,

d.+da 22a/12

d.+dan 84b/8

d.+lar 77a/9

d.+ları 43a/5

d. +larına 39b/3
d. +ñıza 77a/12
d. +ñuzu 20b/3
d. +sı 58a/13, 110a/14
d. +sın 36b/8, 18b/4, 46b/15, 48b/13, 51a/13, 109b/11,
d. +yı 8a/10, 18a/12, 40b/2, 62b/14, 100a/12,
d. +larımızı 21b/5
d. +ya 20b/6, 88a/9

dudağ -- (T.) dudak.

d. +ların 21a/14

duhül -- (Ar.) giriş, içeri girme. (30).

d. 43a/7, 101a/11
d. +uñ 60a/12

dur- -- (T.) durmak. (46).

d. 11a/9
d. -dı 34a/11, 62a/8, 74a/3, 87b/5, 92b/4, 93a/12, 99b/9, 110b/1,
d. -dılar 10b/3, 45b/7, 60a/3
d. -duğ 32b/8, 81b/13, 102a/2,
d. -dum 30a/10, 40b/6, 66a/6, 79b/13, 82a/7, 82a/9, 93a/11
d. -ğıl 48a/9, 93a/7,
d. -muşlar 92a/8
d. -ub 47a/10, 67b/6
d. -uñ 54a/4
d. -ur 12a/1, 15a/5, 16a/8, 31a/9, 040b/8, 63a/15, 94a/6, 107a/5, 107b/8,
108b/7, 110a/2,
d. -urdu 66b/2
d. -urdum 7a/5
d. -urlar 45a/9, 59a/8, 83b/6
d. -ub 101b/11

dür -- (Far.) uzak.

d. 50b/15

durğur- -- (T.) durdurmak.

d. -dılar 45b/3

durur -- (T.) bildirme eki dUr'un genişletilmiş hâli. (11).

d. 98a/1, 113a/7, 113a/8, 113a/9, 113a/10, 113a/12, 113a/13, 113a/14,
113a/15, 113b/1, 113b/2,

dut- -- (T.) tutmak. (6).

d. -dı 82a/1
d. -dılar 74a/1

d.-dub 81b/14
d.-mayasız 67a/2
d.-uñ 54a/4
d.-duğı 76b/8

dutul- -- (T.) tutulmak.
d.-dı 82a/5

dūzah -- (Far.) cehennem.
d.+dan 98b/12

dū -- (Far.) iki.
d. 65a/3

dūkenmez -- (T.) tükenmez.
d. 33b/14

dūn -- (T.) dün.
d. 34b/9
d.+ki 107b/14

dūnyā -- (Ar.) dünya. (31).
d. 104a/5, 106a/4, 108a/8, 15a/6, 20b/11, 32a/6, 48a/6, 49b/7,
049ba/1, 67b/11, 81b/15, 95b/15, 99b/12, 104a/10, 108b/10
d.+da 110b/9, 36b/4, 50b/3, 51a/11, 51a/15, 81a/8, 85a/15, 79b/8, 80/a11
d.+dan 28a/2, 28a/8, 80a/14, 108b/11,
d.+ya 28a/9, 89b/6, 96a/7

dūnyeviyye -- (Ar.) dünya ile ilgili. (2).
d. 27a/1, 78a/13,

dūrr -- (Ar.) çok değerli, iri inci. (4).
d. 4a/9, 29a/6, 65a/2
d.+i 65a2

dūrüş- -- (T.) çalışmak, çabalamak. (3).
d. 79a/7, 111a/4
d.-meye 6b/7

dūrlü- -- (T.) türlü, çeşit. (2).
d. 49a/12, 99b/7

düş -- (T.) rüya.
d. 63b/5

düş -- (T.) rastlama, tesadüf etme. (7).
d. ol- "rastlamak" 15a/4, 24a/11, 82a/13, 89b/1, 105a/2, 107b/10, 110b/5,

düş- -- (T.) düşmek. (65).

d.-di 112b/2, 12a/2, 20b/11, 24a/4, 31a/12, 37a/5, 57b/9, 59b/15,
060a/10, 63a/4, 69a/12, 80a/10, 101b/12, 106b/12, 82a/1, 111b/5

d.-diler 20b/15, 53b/3

d.-düğine 27b/1

d.-dük 28b/4

d.-düm 16b/5, 24b/12, 43b/10, 81b/12, 84a/6, 96b/3, 112a/13, 12a/8

d.-er 104b/1, 43b/8.

d.-erlerdi 3b/5

d.-erse 39a/9

d.-esin 62b/11

d.-megil 58a/5

d.-mekden 48b/8

d.-mekle 42a/13

d.-midür 63b/5

d.-miş 61b/4, 68a/10

d.-mişdür 27b/5

d.-mişlerdi 97a/5

d.-mişsin 44a/12

d.-üb 102a/4, 105a/6, 10a/12, 10b/6, 23a/13, 34b/4, 37a/15, 40a/1,
042b/13, 51a/5, 53b/4, 62a/13, 82b/8, 97a/9, 105a/14

d.-gil 114a/13

düşmān -- (Far.) düşman. (2).

d. 64b/2

d.+ı 112a/10

düşür- -- (T.) düşürmek. (3).

d.-di 14b/14, 69a/2

d.-dükde 38a/11

düşvār -- (Far.) güç.

d. 82b/3

E

eb°ad -- (Ar.) daha uzak.

e. 54b/1

ebdān -- (Ar.) bedenler.

e.+a 61a/14

ebed -- (Ar.) sonsuz.

e. 48a/8

ebediyye -- (Ar.) sonsuzluk.

e. 36b/5

ebḥāṣ -- (Ar.) bahisler.
e. 6a/4

ebkār -- (Ar.) daha önce hiç kullanılmamış, söylenmemiş söz veya anlam. (2).
e. 55a/5, 68a/10

ebleh -- (Ar.) bön.
e. 63a/1

ebrār -- (Ar.) iyi ve dürüst insanlar
e. +dan 50a/14

ebū -- (Ar.) babası. (4).
e. 33a/3, 33a/9
e. 52a/9
e. u'l-ḥakāyik "gerçekleri iyi bilen kişi" 5a/2

ebyat -- (Ar.) beyitler. (2).
e. 43a/15
e. +den 54a/6

ecdād -- (Ar.) dedeler. (2).
e. +ı 56b/7
e. +iñda 27b/12

ecmel -- (Ar.) daha güzel.
e. +i 3b/15

ecnebī -- (Ar.) yabancı.
e. +lere 2b/11

ecsām -- (Ar.) cisimler, bedenler. (2).
e. +dur 75a/14
e. +ı 94b/13

eczā -- (Ar.) parçalar, kısımlar.
e. +dan 75a/12

edeb -- (Ar.) edep. (3).
e. 14b/2, 60a/2
e. +le 85a/2

edepsizlik -- (T.) edepsizlik.
e. 40a/6

ednā -- (Ar.) en aşağı. (2).

e.+sında 57a/14
e.+sı 89b/14

efrād -- (Ar.) fertler, bireyler. (5).
e. 13b/5, 50a/5, 59a/9, 103b/15
e.+ı 8b/5

efzāl -- (Ar.) daha iyi. (5).
e. 4a/1, 54b/4
e.+da 55b/11
e.+dur 54b/5
e. ü's-sālikīn "müridlerin en iyisi" 104b/3

eger -- (Far.) eğer, şayet. (34).
e. 9b/5, 20a/13, 35a/3, 35a/11, 36b/12, 37a/8,
043a/10, 44b/1, 47b/8, 48b/5, 53a/12, 56b/3, 69b/14, 70a/2, 72a/14,
072b/1, 74a/5, 74a/9, 74b/6, 74b/9, 74b/14, 75a/5, 75a/8, 75a/10,
075a/12, 75b/7, 75b/9, 75b/14, 76a/3, 81a/6, 91b/7, 94a/1, 104a/4, 114a/8,

eglen- -- (T.) eğlenmek. (9).
e.-di 22a/13, 38a/5, 38a/15, 104a/2,
e.-dim 17a/5
e.-mege 53a/3
e.-meyüb 56a/11
e.-diler 67b/8
e. -se 91b/13

eg(i)n -- (T.) arka, sırt.
e.+ine 45a/15

eḫad -- (Ar.) tek, bir.
a. 88a/3

eḫadiyyet -- (Ar.) teklik, birlik. (2).
a. 79b/4
a.+ de 54b/14

eḫibbā -- (Ar.) dostlar, ahbablar.
e. 6a/7

ehl -- (Ar.) sahip, malik. (34).
e. 4a/3, 114a/6, 114a/9, 33a/12, 33a/13,
033b/8, 41a/10, 48b/7, 51a/10, 53b/11, 53b/14, 55b/13, 71a/14, 71b/8, 74b/1,
095b/1, 97a/6, 97a/7, 104a/12
ehl-i başiret "basiret ehli" 2b/1
ehl-i ʿirfān "irfan ehli" 2b/6
ehl-i inkār "inkār sahibi, inkarcı" 58a/5

ehl-i i'tizāl "uzlet edenler, köşeye çekilenler" 114a/1
ehl-i kemāl "kemale ermiş olanlar" 6b/4
ehlu'n-nār "cehennemdeki insanlar" 58a/5
e.+ime 44b/2, 46b/2
e.+imi 44a/6
e.+iñ 31b/1
e.+inden 4b/1, 11b/7, 95b/2,101a/11
e.+ine 85b/4

ejderhā -- (Far.) ejderha.
e. +ya 76b/8

ekābir -- (Ar.) büyükler, ileri gelenler.
e.+in 58b/10

ekber -- (Ar.) daha/en büyük. (2).
e. 56b/8, 58b/6

ekmeh -- (Ar.) kör.
e. 75b/14

ekmel -- (Ar.) tam, mükemmel. (3).
e. 3b/15, 54b/15
e. ü'l-kümmellīn "kamillerin en kamili" 56b/3

eķārib -- (Ar.) akraba.
e.+inden 78b/8

ekrem -- (Ar.) daha/en cömert. (5).
e. 113a/9,53b/11
e.+i 3b/15
e.+e 17b/13
e. ü'l ümem "ümmeitin en cömerdi" 33b/2

ekşer -- (Ar.) daha/en çok. (5).
e. 27b/1, 34a/6, 86a/13
e.+i 28b/11
e.+in 110b/13

eksil- -- (T.) eksilmek. (2).
e.-medi 99b/11, 100a/3.

el -- (T.) el. (77).
e. 7a/10, 8a/8, 20b/6, 22a/13, 28a/10, 45b/6, 60a/3, 63a/14,
065a/1, 99b/5, 99b/8, 100a/12
e.+den 45b/15
e.+im 5a/13, 108a/9, 12a/10, 103b/14

e.+ime 17b/6, 35a/8, 39a/11, 43a/14, 43b/15, 64b/11, 94b/14
e.+imi 51a/5, 93b/6, 97a/3
e.+imizden 111b/5
e.+in 110a/15, 21a/4, 28a/12, 31a/10, 33a/5, 39a/6, 60a/9, 64a/8,
067b/9, 67b/13, 83a/6, 88a/14, 93a/12, 93b/10, 95a/1, 96a/10, 98a/15,
109a/14,
e.+inde 111b/1, 21a/8, 28b/7, 45a/15, 76b/8, 99b/7
e.+inden 52a/2, 53a/8, 75b/13, 81b/1, 85a/8
e.+ine 10a/12, 13a/6, 38a/8, 53b/2, 67b/7
e.+ini 17a/12, 22b/7, 30a/1, 65b/14, 71b/8, 95a/1, 95a/3, 95a/5
e.+iñle 90b/3
e.+iyle 17b/2
e.+lerin 24b/4, 47a/12, 83a/7

el-ḥāşıl -- (Ar.) sonuç, sonuç olarak.

e. 109a/9

el'ān -- (Ar.) şimdi, şuan

e. 59b/1

elbet -- (Ar.) elbet, tabi. (2).

e. 88a/8,

elbetde -- (Ar.) elbette, tabi ki. (4).

e.+de 38a/12, 43a/5, 43a/4, 103a/15

elçi -- (T.) elçi.

e. 40a/3

elem -- (Ar.) acı. (6).

e. 70b/11, 104b/9, 111a/7

e.+den 65a/13, 85a/9

e.+e 44b/11

elf -- (Ar.) bin. (5).

e. 50b/11, 57a/12, 57a/14, 57a/15, 114b/7,

elḥamdüli'llāh -- (Ar.) Allah'a şükürler olsun. (17).

e. 17a/13 , 20b/10, 20b/11, 47b/4, 47a/5, 49a/3, 52a/8, 58a/13, 66b/15,
68b/6, 78b/7, 80a/9, 89a/15, 99b/11, 111a/5, 108b/10, 112b/4,

elli -- (T.) elli.

e. 22b/14

elma -- (T.) elma.

e. 112a/6

elṭāf -- (Ar) lütuflar.(2).

e., 43b/9, 103a/2

emān -- (Ar.) aman, güven. (3).

ā. 115b/2, 115b/3, 115b/4

emānet -- (Ar.) emanet.

e. 15b/10

emced -- (Ar.) çok onurlu, çok şerefli, çok cömert.

e. 66b/1

emīn -- (Ar.) güvenilir. (3)

e. 27a/2, 42a/14, 49b/11

emīr -- (Ar.) emir, başkan, reis. (26).

e. 4a/13, 20b/4, 22b/12, 32a/2, 32b/6, 39a/3, 39b/7, 40a/5, 40a/11, 40b/2, 41b/1, 41b/8, 41b/14, 43b/12, 47a/15, 47b/9, 48a/8, 48a/14, 43b/6, 46a/10, 70a/13, 94a/1, 82a/3, 104a/3,

e. *ü'l-mü'minīn* "Müminlerin emiri" 69b/3, 78b/10

emmāre -- (Ar) emredici. (2).

e. +*sini* 104a/8

e. +*ye* 80b/3

emr -- (Ar.) emir. (35).

e. 14a/11, 17b/12, 32b/6, 43b/10, 48b/1, 60b/6,

061a/10, 70a/11, 88a/8, 98a/3, 76a/7, 100a/8, 112b/8,

e. +*i* 100a/8, 12b/7, 15b/1, 15b/9, 17b/4, 18a/2, 27b/5, 40b/4,

040b/14, 47b/1, 48b/2, 51a/15, 70b/11, 72b/7, 74a/12, 93b/8, 97a/6,

097b/8, 107a/10

e. +*inde* 44b/12

e. +*ine* 35b/12

e. +*iyle* 70a/4

emrāz -- (Ar.) hastalıklar.

e. 81a/4

emṣāl -- (Ar.) benzer olmanlar.

e. +*de* 82b/15

enāniyyet -- (Ar.) benlik, bencillik. (2).

a. 82a/8

e. +*de* 82b/5

enbiyā -- (Ar.) nebiler. (10).

e. +*ı* 58a/4, 58b/3, 72a/9, 58a/3, 72a/8, 80b/11

e.+nuñ 72a/12, 72a/15
e.+ya 63b/13, 72a/12,

encām -- (Far.) son. (2).
e.+da 17a/3, 84a/4

endām -- (Far.) boy pos.
e.+ımı 40b/12

ene -- (Ar.) ben, teklik birinci şahıs.
e. 27b/15

enfās -- (Ar.) nefesler. (2).
e.-ı mübarek "mübarek nefesler" 20b/12
e.+ı 58b/5

enfüs -- (Ar.) nefisler, canlılar.
e. 55b/13

enhār -- (Ar.) nehirler.
e. 58b/4

enīs -- (Ar.) dost, sevgili.
e.+im 91a/2

enmūzec -- (Ar.) numune, örnek.
e.+i hikmet "hikmet örneği" 3a/9

envāc -- (Ar.) çeşitler. (4).
e. 54a/8, 88b/15, 94b/11,
e.+dur 94b/10

envār -- (Ar.) nurlar, ışıklar. (10).
e. 87b/9, 2b/7, 7b/8, 10a/8, 13a/4, 27b/14, 29a/5, 51b/3, 80b/15,
087b/7

enver -- (Ar.) en parlak, en nurlu.
e.+i 113a/10

er -- (T.) erkek.
e. 90b/4

erba'a -- (Ar.) dört sayısı. (3).
e.+da 8b/7
e.+ya 18a/15
e.+sında 71a/13

erbaʿīn -- (Ar.) dervişlerin nefislerini terbiye etmek için bir yere kapanarak dış dünya ile ilişkilerini kestikleri, çok az yiyecekle yetinip kendilerini ibadete verdikleri 40 günlük döneme verilen isim, çile. (13).

e. 43b/10,43b/11,96b/3, 51a/15, 51b/1, 59a/3, 59a/12, 60b/8, 113a/3,
e.+de 42a/5 59a/7
e. 51b/1

erbāb -- (Ar) sahip. (8).

e. 41a/10, 67a/12, 68a/4, 70b/6, 73b/2, 94a/9, 95b/12, 101a/3,

ercümend -- (Far.) değerli. (3).

e. 23b/14, 105a/4,
e.+i 41b/5

eren -- (T.) eren, veli. (21).

e.+ler 4a/4, 100a/5, 103a/1, 103a/5, 105b/8, 48a/9, 59b/7, 67b/2,
102a/10, 102a/14
e.+lerde 89b/3
e.+lerden 102a/8
e.+lere 58a/2, 99b/2, 99b/9, 100a/8,
e.+leri 11a/3, 100a/6,
e.+leriñ 60a/7
e.+lerine 5a/4
e.+lerle 19b/4

erķām -- (Ar.) rakamlar. (2).

e.+ı 55a/4
e.+ına 104b/12

erkān -- (Ar.) esaslar. (3).

e.+ı 8b/7,57a/1
e.+ları 40a/15

ervāḥ -- (Ar.) canlar, ruhlar. (27).

e. 17a/10, 17b/1, 17b/5, 100a/7,
e.+a 55b/7
e.+da 41b/2
e.+ı 5b/3, 12b/4, 13a/3, 13b/3, 13b/4, 14a/3, 17a/1, 27a/9,96a/8
040b/3, 55b/5, 66b/9, 71a/9, 71a/10, 88b/13, 92b/12,100a/9,109a/11
e.+i 53b/11

erzānī -- (Far.) layık, uygun.

e. 6b/9

erzel -- (Ar.) en aşağılık.

e.+i nās "insanların en alçağı" 73b/15

esadu'llāh -- (Ar.) Allah'ın aslanı (Hz. Ali'nin lakabı).

e. 56b/8

eşah -- (Ar.) daha/en doğru.

e. 5a/13

esb -- (Far.) at. (9).

e.+e 7b/3, 44a/3, 8a/15, 89a/9,

e.+i 7a/14, 71a/11, 90b/1,

e.+ine 11a/3,10a/15

eşer -6- (Ar) eser.

e. 57b/10

e.+i 22b/13,57a/11, 57b/12, 57a/12, 86b/9,

esir -- (Ar.) esir, tutsak. (5).

e. 61b/9, 62b/13, 63a/14, 97b/13, 111b/1,

esmā' -- (Ar.) isimler.

e.+ı 36a/9

eşnā' -- (Ar.) esnasında.

e.+yı 80b/15

eşnāf -- (Ar.) esnaflar. (2).

e. 52b/7, 88b/15

esrār -- (Ar.) sırlar, gizler. (24).

e. 55a/14, 96a/13

e.+a 51b/2

e.+ı 2b/7, 2b/8, 6b/9, 104a/6, 106a/9, 11a/15, 29a/5, 39b/13,3b/10

042a/1, 51b/3, 68a/6, 68a/7, 83a/11, 91a/3, 99a/2

e.+ın 103b/1

e.+ına 5a/4, 58b/4, 64b/13

e.+uñ 81a/1

e.+dan 50a/15

es-selāmu- 'aleyküm -- (Ar.) Barış sizin üzerinde olsun. (3).

e. 7a/8, 99a/6, 99a/7

estağfiru'llāh -- (Ar.) estağfirullah, incelik ve alçak gönüllülük göstermek üzere teşekkür edilen veya övülen bir kimsenin söylediği bir söz.

e. 91b/1

eşbāh -- (Ar.) vücutlar, bedenler. (4).

e.+a 26a/12, 63a/10

e.+da 41b/3

e.+dan 55b/7

eşcār -- (Ar.) ağaçlar. (4).

e. 58b/4

e.+ı 21b/11, 66a/10,

e.+ın 23b/1

eşref -- (Ar.) en şerefli. (3).

e.+i 3b/15, 78a/11, 88b/11,

eşhāş -- (Ar.) şahıslar, kişiler. (2).

e. 53b/1, 56b/14

eşkāl -- (Ar.) şekiller.

e. 82b/14

eşkiyā -- (Ar.) yol kesenler, haydut.

e.+nuñ 34b/15

eşrāf -- (Ar.) seçkinler, ileri gelenler.

e. 77a/9

eşyā -- (Ar.) eşya. (4).

e. 67b/4 , 76b/5, 114a/8,

e.+yı 82b/12

eṭ'ime -- (Ar.) yemekler.

e.+i 11a/1

eṭkiyā -- (Ar.) Allah korkusuyla günah işlemekten çekinenler, muttakiler. (2).

e. 71a/7, 98b/7

eṭrāf -- (Ar.) taraf, çevre. (6).

e.+ı 54a/8, 101b/5,

e.+ımız 28b/4

e.+iñ 19a/13, 102a/14

e.+ım 87b/9

eṭvār -- (Ar.) tavırlar.(7).

e. 58a/2

e.+ı 3b/3, 29a/6, 51b/8, 58b/4, 83a/11, 113a/9,

evrād -- (Far.) dualar. (6).

e.+ın 51a/13

e.+ı 5b/12, 51a/11, 53a/9

e.+ıma 4b/15

e.+ı 29a/2

evhām -- (Ar) vehimler.
e.+da 82b/9

evḳāt -- (Ar.) vakitler, zamanlar. (3).
e.+da 34a/6
e.+ı 5b/9 ,27b/13,

evlād -- (Ar.) evlat. (12).
e. 74a/15
e.+ı 3b/14, 33b/3, 67a/9, 88a/7, 92b/8, 113b/8,
e.+ım 52a/11
e.+ıñ 4a/1, 31b/1
e.-ıñı 33a/4
e.+ın 31b/13

evliyā -- (Ar.) veliler. (58).
e. 2b/2, 4a/13, 5b/3, 6b/5, 112b/3, 114b/6, 14a/3, 48b/7, 111b/6, 79a/6,
91b/15 057b/5, 58a/3, 58a/4, 64a/4, 64a/11, 65a/9, 66a/8, 72a/2, 80b/11,
092a/1, 113b/15,94b/4, 113a/8, 31b/2, 31b/5, 33b/6, 52b/2, 94a/5, 111b/12
e. u'llah "Allah'in veli kulları" 46b/6, 46b/11,57b/4,27b/7,63b/12,2b/9,
20a/12, 48b/4, 61b/15, 83b/6,114a/1
e.+da 95b/15
e.+dan 50b/8,2b/13
e.+nuñ 111b/4,6b/3, 34b/14, 94a/6
e.+sı 82b/7
e.+sına 83a/13,48b/11
e.+sından 78a/10
e.+yam 41b/10
e.+yı 114a/6, 114b/4,86a/1

evşāf -- (Ar) vasıflar, özellikler. (4).
e.+ı 85b/9
e.+ıdur 91b/6
e.+ım 94a/10
e.+ımı 108a/7

evtād -- (Ar.) Allah tarafından görevlendirilen velilerin belli bir mertebede olanlarına verilen isim. (7).
e. 13b/6, 36a/5,102a/11,50a/10,48a/11
e.+ıñ 36a/13
e.+larıñ 36a/4

evvel -- (Ar.) ilk, başlangıç. (9).
e. 35b/2, 44a/1, 5b4/8, 68a/8, 68a/14, 70b/13
e.+i 61b/2
e.+inde 43a/3, 70a/12

evvelā -- (Ar.) ilkin, ilk önce. (6).

e. 5b/10, 27a/5, 30b/8 ,67b/5, 72a/6, 94b/13,

evvelen -- (Ar.) ilk önce.

e. 83a/1

evvelīn -- (Ar.) Evvel zaman insanları, eskiler, eski zaman adamları.

e. 102a/9

evvelki -- (T.) ilk önceki. (3).

e. 16a/8,

e.+si 42a/1

e.+leyin 22a/11

ey -- (Far.) ey, iy, seslenme edatı. (2).

e. 7a/11, 12a/2

eyit- -- (T.) söylemek, demek. (376).

e. 77b/15

e.-di 8b/8, 9a/6, 9b/12, 100a/6, 100b/9, 101b/1, 101b/3, 105a/1, 47b/15
0108a/4, 108b/8, 109b/3, 110b/2, 110b/3, 110b/4, 110b/7, 110b/9, 111a/3,
0111a/6, 112b/3, 11a/9, 12a/3, 12a/5, 12b/7, 13b/11, 14a/8, 15b/7,
016b/3, 16b/8, 17a/12, 18a/1, 18b/6, 20b/9, 20b/11, 21a/9, 21a/10,
021a/11, 21b/1, 22b/15, 23a/2, 23a/5, 24a/5, 26a/11, 26b/5, 26b/7,
026b/8, 26b/13, 27a/15, 27b/15, 28a/13, 29b/1, 30a/1, 30a/4, 30a/14,
030b/1, 30b/4, 30b/8, 30b/11, 31a/8, 31a/13, 31b/3, 31b/4, 31b/9,
032a/1, 32a/8, 32b/9, 33a/3, 33a/6, 35a/9, 35b/7, 36a/2, 36a/7,
036b/10, 36b/15, 37b/2, 38a/10, 38b/1, 38b/8, 38b/13, 39a/15, 40a/2,
044b/8, 44b/11, 45b/7, 45b/11, 46b/10, 47a/8, 47b/2, 47b/10, 48b/2,
048b/10, 49b/9, 51a/9, 51a/14, 51b/10, 51b/13, 51b/14, 52a/9, 52a/10,
052a/12, 52a/15, 52b/1, 52b/8, 57a/8, 57b/3, 59a/1, 60a/6, 61b/9,
061b/12, 62b/4, 62b/7, 62b/8, 63a/5, 64a/14, 66b/6, 66b/12, 67b/3,
068a/5, 68a/15, 68b/3, 69b/7, 69b/8, 69b/11, 69b/14, 70b/4, 71b/13,
072a/2, 73a/13, 73b/1, 73b/9, 73b/12, 74b/4, 75b/12, 75b/15, 76a/6,
076a/10, 77a/1, 77a/11, 77a/13, 77b/6, 77b/8, 78b/4, 80a/3, 80b/1,
080b/15, 81a/11, 82a/3, 82b/1, 83a/12, 83b/8, 83b/13, 84b/7, 86a/10,
086a/14, 87a/10, 87b/1, 87b/10, 87b/14, 88a/10, 88b/11, 90a/1, 90a/15,
090b/3, 90b/10, 91b/14, 92a/2, 92b/7, 92b/11, 92b/15, 93a/3, 93a/5,
093a/6, 93a/13, 93a/14, 94b/1, 94b/10, 94b/15, 95a/8, 95a/10, 95b/10,
096a/2, 96a/6, 96b/12, 97a/14, 97b/12, 98a/4, 98a/8, 99a/8, 99a/12,
099b/1, 99b/3, 100a/10, 101a/12, 101a/15, 101b/13, 101b/15, 102b/10,
103a/12,

106b/15, 107b/12, 107b/13, 108a/11, 110b/15, 111a/15, 111b/12, 73a/15,
78a/7, 78b/10, 39a/7, 35b/11

e.-dik 26b/6, 26b/13, 27a/14, 27b/14, 28a/2, 28a/8, 28a/10, 35b/7,
035b/9, 36b/14, 59b/1

e.-diler 105a/3, 17a/6, 19a/12, 19b/7, 20b/15, 21a/3, 22b/8, 37b/1, 040a/5, 40a/10, 40a/11, 40b/2, 44a/9, 46a/12, 47a/13, 47b/6, 47b/12, 48a/r7, 059b/2, 64a/11, 66a/1, 69b/3, 69b/7, 69b/9, 70a/10, 94b/7, 96a/2, 096a/3, 103a/14, 48a/12, 94b/11

e.-dim 100a/6, 100a/9, 101b/1, 101b/2, 101b/8, 108a/3, 109b/3, 111a/2, 011a/8, 13b/13, 15a/13, 15b/12, 18b/5, 24a/7, 29b/6, 29b/13, 30a/13, 30b/2, 030b/6, 30b/11, 33a/5, 37a/10, 38a/12, 40a/4, 40a/9, 40a/10, 41a/6, 044a/8, 44a/9, 44b/10, 47a/3, 48b/3, 61b/11, 61b/13, 62b/5, 62b/7, 063a/1, 63b/6, 63b/10, 68a/3, 68a/14, 80a/1, 82a/2, 83b/11, 87a/5, 088b/10, 91b/13, 92b/9, 92b/11, 92b/14, 93a/1, 93a/4, 93a/6, 93a/13, 093b/5, 99b/3, 100a/11, 101a/14, 107b/13, 95b/14, 101b/9, 63b/4, 80a/5, 46a/14, 44b/2, 47a/7, 44b/14

eydür: 5a/7, 101a/7, 104b/4, 106a/1, 11a/12, 14b/12, 19b/12, 27b/14, 028a/1, 28a/11, 29a/12, 29b/11, 30b/10, 32a/11, 34a/4, 35b/3, 36b/9, 037a/10, 39b/7, 41a/1, 43b/8, 44a/15, 44b/15, 46b/7, 47a/3, 47b/10, 048b/13, 49a/4, 51b/1, 51b/5, 51b/10, 54a/7, 56b/12, 57a/11, 57b/1, 058a/6, 58b/14, 59b/13, 63b/1, 64a/5, 66b/14, 67b/3, 68b/8, 85a/11, 087a/5, 89b/10, 91b/10, 96a/14, 97b/8, 101a/13, 106a/10

eyle- -- (T.) eylemek yardımcı fiili. (611).

e. 4b/15, 5a/3, 9a/9, 108b/2, 115b/2, 115b/4, 11a/11, 11a/14, 014a/14, 14a/15, 14b/1, 17b/7, 21a/12, 25a/2, 28a/10, 30a/5, 32b/6, 033a/6, 34b/5, 36b/14, 41a/12, 41a/14, 41a/15, 45b/14, 61a/6, 62a/2, 062b/7, 64a/4, 65a/3, 69a/15, 70b/8, 71b/15, 79a/11, 85a/10, 91b/6, 093a/9, 94a/3, 94b/9, 94b/11, 99b/3, 101b/11, 105b/15, 109b/14

e.-di 7a/2, 7a/9, 7a/10, 7a/12, 8a/4, 8a/7, 8a/8, 8b/8, 9b/9, 9b/15, 102a/1, 102b/2, 102b/5, 102b/6, 102b/7, 102b/8, 103b/3, 0104a/1, 105a/5, 106b/8, 107a/3, 107a/6, 107a/7, 107b/15, 108a/2, 108a/3, 0108a/9, 108b/8, 109b/7, 109b/9, 10a/2, 10a/13, 10a/15, 10b/12, 10b/15, 0112a/8, 112a/9, 112b/3, 112b/5, 112b/6, 112b/7, 112b/8, 113a/1, 113a/2, 0113a/3, 113a/7, 11a/5, 11a/12, 12b/10, 13a/13, 13b/2, 13b/15, 16b/7, 016b/12, 17a/5, 17a/10, 17b/1, 19b/3, 20b/4, 20b/7, 21a/14, 21b/14, 022a/8, 22a/12, 22a/14, 22a/15, 22b/3, 22b/5, 22b/11, 23a/7, 23a/9, 023a/13, 24a/12, 24b/4, 24b/8, 25a/6, 25a/7, 26b/5, 29a/2, 29a/3, 030b/7, 30b/13, 30b/14, 31a/12, 32b/2, 32b/4, 32b/5, 32b/6, 33b/9, 035a/7, 35b/10, 36b/1, 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/11, 38a/7, 38b/4, 039a/1, 39a/3, 39a/4, 39a/11, 39b/14, 40a/8, 40b/14, 43b/10, 43b/12, 044a/2, 45a/4, 45a/5, 45b/4, 45b/12, 46a/2, 46a/10, 47a/10, 47a/15, 047b/5, 48/15, 49a/10, 49b/5, 49b/8, 50b/5, 51a/5, 52a/7, 52b/10, 053a/7, 53a/9, 53b/3, 54a/10, 56b/13, 57a/2, 57a/3, 57a/13, 57a/15, 057b/3, 57b/5, 57b/10, 59a/2, 59b/7, 60a/4, 60a/5, 60a/9, 60b/3, 60b/4, 060b/6, 60b/9, 60b/10, 61a/6, 61b/7, 62a/15, 62b/1, 62b/2, 62b/11, 062b/14, 64b/15, 65b/4, 65b/15, 66a/4, 66a/8, 66a/15, 66b/3, 67b/9, 067b/12, 67b/13, 67b/14, 67b/15, 68a/14, 68a/15, 68b/5, 69a/11, 69b/3, 070a/1, 70a/2, 70a/9, 70a/11, 71a/15, 71b/4, 72a/11, 74a/2, 74b/15, 075a/8, 76a/10, 77a/15, 77b/1, 77b/13, 78a/5, 78a/7, 78a/13, 78b/3, 078b/8, 78b/9, 79a/1, 79a/2, 79b/14, 81a/9, 82a/9, 83a/5, 83a/15,

083b/7, 84a/4, 84a/5, 84b/7, 84b/14, 84b/15, 85a/3, 85a/8, 86a/5,
086a/11, 86a/15, 88a/15, 89a/7, 91a/9, 91a/11, 95a/11, 95a/12, 95a/13,
095a/14, 97a/8, 97b/5, 97b/13, 98a/2, 98a/3, 98a/15, 98b/4, 99a/3,
099a/15, 99b/13, 101a/12, 101b/14, 103b/15, 105a/13, 106a/14, 106b/10,
106b/11,
107b/11, 108a/10, 108a/11, 108a/12, 109b/12, 109b/13, 109b/14, 112b/13,
113a/13, 25a/13, 108a/8, 34a/14, 23a/1, 47b/3, 90a/6, 91b/1, 47a/1, 59a/10,
83a/6
e.-digi 43a/8, 100a/12
e.-digim 22b/12
e.-digimde 43a/12
e.-digimiz 114a/10
e.-dik 7b/2, 100a/8, 102b/1, 104a/2, 113b/5, 18a/1, 20b/4, 24b/7,
025a/14, 26b/4, 26b/5, 28b/3, 28b/13, 28b/14, 28b/15, 32b/7, 32b/8/14,
034b/10, 35b/6, 35b/11, 35b/14, 38b/14, 46a/5, 47b/5, 48b/15, 49a/15,
049b/4, 59a/8, 65b/10, 71b/14, 85a/4, 92a/11
e.-dikde 104b/13
e.-diler 8b/2, 9b/11, 100a/1, 100a/9, 102a/4, 102a/5, 105a/7, 10b/11,
010b/14, 111b/7, 23a/12, 25b/15, 35a/7, 44a/3, 44a/7, 46a/12, 53a/8,
060b/5, 71a/3, 74a/4, 92a/15, 93b/5, 95b/8, 95b/9, 97a/1, 99a/12,
102a/15, 103b/11, 105a/11, 95a/11
e.-dim 9a/7, 9a/12, 100a/2, 106b/2, 106b/4, 106b/8, 107a/1, 107b/7,
0109a/4, 109a/9, 109b/6, 12a/15, 15a/4, 16a/10, 16b/2, 16b/5, 16b/10,
017a/13, 17b/14, 18a/15, 18b/1, 19a/10, 24a/5, 26a/10, 26b/1, 30b/10,
031b/8, 32a/12, 34a/5, 34b/11, 37a/5, 37a/6, 37a/14, 40a/14, 41b/15,
043a/14, 43b/10, 44a/4, 44b/2, 45a/3, 46a/7, 46a/10, 58a/7, 61b/3, 18b/1
063a/12, 63b/7, 65b/12, 67b/14, 68a/6, 71b/10, 71b/12, 77a/5, 79b/7,
081a/10, 81a/11, 81b/11, 82a/2, 82b/12, 83a/7, 83a/11, 83a/15, 83b/4,
083b/12, 86a/9, 86b/6, 87a/5, 88a/14, 89a/11, 89a/13, 90a/7, 90a/8,
091a/15, 91b/12, 92b/7, 97a/1, 97b/15, 98a/11, 109b/11, 109b/14, 110b/15
e.-diñ 9a/11, 12a/6, 17a/13, 25a/1, 73b/10, 99a/14, 99a/15, 23a/2
e.-diñiz 15b/2
e.-düm 3b/8, 11b/4, 18a/14, 18b/5, 19b/5, 14b/14
e.-gil 9a/10, 101a/1, 110b/8, 111b/8, 23a/5, 65a/2, 67b/5, 69b/1,
081b/1, 84a/3, 86b/1, 88a/11, 96b/15, 97b/14, 111b/10
e.-me 100b/11
e.-medi 44b/7, 99b/9
e.-megil 34b/15
e.-mek 64a/1, 81b/2, 88a/2
e.-mekdür 49b/12, 81b/2, 94b/13
e.-mez 2b/14, 115b/2, 115b/4, 70b/13, 75a/14
e.-mezlerdi 114a/9
e.-mezse 81a/8
e.-miş 109a/4, 22a/2, 34b/9, 68a/7, 68b/11, 71b/2, 77b/7, 87b/9,
087b/10
e.-mişdi 3b/2, 37b/10
e.-mişdür 3a/9, 4b/6, 4b/7, 101b/4, 21a/11, 27b/13, 35a/2, 40b/5,

058a/2, 59a/12, 5b4/8, 83b/9, 84a/1, 84a/10
e.-mişlerdür 114a/7, 96b/14
e.-r 6b/4, 62b/13
e.-se 4b/5, 4b/7, 4b/8, 110a/13
e.-sin 108b/15
e.-sün 113b/7, 20a/15, 35a/11, 57a/9
e.-sünler 108b/5
e.-ye 5a/1, 5a/2, 6b/6, 103a/5, 103b/1, 37a/12, 48b/1, 48b/8,
048b/10, 50b/2, 50b/3, 50b/9, 56a/7, 56a/8, 69a/4, 69b/11, 70a/4,
073a/8, 73a/10, 76b/5, 81a/2, 83b/11, 103a/14
e.-yelim 61b/11, 84b/9, 93b/1
e.-yem 53a/12, 102b/11
e.-yen 29a/4, 34b/15, 65a/11, 75a/4, 81a/3, 112a/11, 113b/15
e.-yenler 81a/1, 94a/8
e.-yesin 108b/1, 111a/1, 94a/2
e.-yelim 84b/12
e.-yüb 7a/1, 106b/4, 109b/7, 112b/9, 12b/9, 24b/4, 56b/1, 78a/12,
081a/10, 87b/14, 102a/14, 106b/11, 112b/12

eyü -- (T.) iyi. (2).

e. 114b/3
e.+lerden 114b/3

eyyām -- (Ar.) günler. (7).

e. 47a/2
e.+ı 5b/5, 11a/11, 79b/7, 65b/6, 100b/10, 104b/6,

eẓ'āf -- (Ar.) daha/en zayıf.

e. 36b/13

eẓān -- (Ar) ezan, namaz vaktine seslenme, namaz vakti bildirme. (3).

e.+ı 11a/5, 23a/8, 90a/9

eẓel -- (Ar.) öncesizlik, geçmişe doğru sonsuzluk. (2).

e.+de 76a/2
e.+dür 41b/2

eẓelī -- (Ar.) ezeli, ezele ilişkin. (3).

e.+de 41b/2, 88b/6, 88b/7,

eẓeliyyet --(Ar.) ezeli olma durumu. (2).

e. 2b/15, 43b/14

eẓhār -- (Ar.) çiçekler. (2).

e. 54a/8
e.+ı 55a/6

ezkār -- (Ar.) zikirler.
e. 5b/8

ezkiyā -- (Ar.) zekiler.
e. 78a/10

F

fahr -- (Ar.) övünç, kıvanç. (4).
f.-ı ālem “(Ālemin, kâinâtın iftihar kaynağı, övünme sebebi olan) Hz.
Muhammed” 46a/3, 83a/3, 98b/9
f.+ıyım 15b/14

fāika -- (Ar.) seçkin, yüksek.
f.+dan 27a/6

fāiz -- (Ar.) faiz. (3).
f. 7a/4, 2a/15, 7a/1

faķır -- (Ar.) fakir, bendeniz. (18).
f. 23a/1, 34b/8, 89b/8, 96a/14, 110b/15, 111a/2, 113a/7,
f.+e 115b/4, 22a/4
f.+i 15b/13, 41a/8, 94a/13, 94a/14,
f.+iñiz 24a/8, 31b/4
f.+em 93b/5
f.+enüñ 111b/14
f.+iñ 34b/7
f. ü'l haķır “fakir, çaresiz olan” 3b/6

faķr -- (Ar.) yoksulluk.
f. 27a/5

fālih -- (Ar.) başarılı.
f. 2a/9

fāniyye -- (Ar.) yok olma.
f.+i 31b/8

fare -- (Ar.) fare.
f.+de 76b/2

fāris -- (Ar.) atlı.
f.+i 94a/11

fārisī -- (Far.) Farsça.
f.+de 3a/14

farq -- (Ar.) fark, ayrılık.

f.+da 3a/13

farz -- (Ar.) farz, Allah'ın emri.

f.+ı 65a/7

fāsīd -- (Ar.) fesat, kötü insan.

f. 77a/4

faşih -- (Ar.) güzel konuşan, dili güzel kullanan. (4).

f. 16a/10, 18b/6, 90b/10, 102b/11

faşl -- (Ar.) 1.bölüm. 2. mevsim. (9).

f.+ında 21b/10, 72b/14, 73a/5, 75b/3, 75b/4

f.-ı bahar "bahar mevsimi" 19b/13, 45b/12, 58b/14, 65b/8

Fātiha -- (Ar.) Fatıha Suresi. (5).

f.+a 56a/15, 71a/13, 103b/10, 109a/5, 116a/1,

fāyik -- (Ar) üstün.

f. 113a/9

fāzıl -- (Ar.) erdemli. (8).

f. 79b/11, 84b/6, 85a/1, 79b/12, 81a/11, 95b/13, 96a/2, 113a/8,

fazilet -- (Ar.) erdem. (2).

f. 85b/6

f.+ine 34b/1

fazl -- (Ar.) erdem, fazilet. (11).

f. 113b/7

f.+ı 37b/2, 53b/13, 85b/11, 89b/6

f.+ıñ 67a/12

f.+ıña 77a/5

f.+ına 95b/8, 96a/8, 113b/1,

f.+ıyla 80b/1

fece -- (Ar.) tan vakti, sabah. (3).

f. 11a/6

f.+i 6a/8

f.+de 5a/14

fehīm -- (Ar.) çok zeki.

f. 102b/7

feh̄m -- (Ar.) anlama. (2).

f. 56a/7, 91b/4

felāḥ -- (Ar.) kurtulma.
f. 108a/8

felek -- (Ar.) gökyüzü.
f.+iñ 83b/8

fenā -- (Ar.) yokluk. (4).
f. 42b/2, 108b/9,
f.+dan 24b/9, 42b/3

ferāġ -3- (Ar.) el çekme, vazgeçme. (3).
f. 21a/12, 24a/7, 89a/11,

ferāmūṣ -- (Far.) unutmama. (2).
f. 14b/14, 25a/1

ferd -- (Ar.) kişi, şahıs. (5).
f. 69a/11, 87b/8
f.+dür 27b/2
f.+e 82b/10, 82b/15

fermān -- (Far.) ferman. (15).
f.+ı 13b/13, 14a/8, 35b/13
f.-ı eālī-şān “şanlı ferman” 99a/14
f. 25a/5, 31b/3, 51a/6, 61a/6, 69a/15, 70a/1, 97a/14, 97b/5
f.+ım 31b/14
f.+ına 50a/1
f.+iñiz 21a/5

feryād -- (Far.) bağıрма. (9).
f. , 25a/13, 74a/1, 81a/10, 86a/3, 104b/9, 110b/6
f.+a 105b/1
f.+ına 74a/2
f.+da 110b/6

ferzend -- (Far.) evlat. (3).
f.+i 7a/11, 12a/2, 110b/4,

fesād -- (Ar.) fesat, bozukluk. (3).
f. 23a/1
f.+ı 75a/1
f.+ına 76b/6

feşāhāt -- (Ar.) fasihlik.
f. 102b/5

- feth** -- (Ar.) fetih, açma. (6).
f. 19a/5, 60b/14, 68a/6, 68a/7, 86b/12
f.+ler 19b/7
- fevā'id** -- (Ar.) faydalar. (4).
f. 6a/5, 58a/15, 86a/3,
f.+i 27a/11
- fevc** -- (Ar.) grup, takım. (3).
f. 13a/3, 102b/1, 109a/7,
- fevk** -- (Ar.) üst.
f.+ine 34b/14
- fevt** -- (Ar.) geçip gitme. (2).
f. 36b/8, 78a/4
- feyz** -- (Ar.) bereket, bolluk. (3).
f. 67a/14,42a/02,88a3
- fezā'il** -- (Ar.) feyizler.
f. 65b/2
- fī** -- (Ar.) içinde. (21).
f. 5a/13, 114b/7
f.'l-cümle "sonuçta" 73a/9, 2a/15
f.'l-hāl "şimdi, hemen" 12a/13, 16b/11, 21b/1, 23a/8, 25a/6, 28b/10, 38b/4,
40b/9, 062a/8, 94b/5, 95a/2, 95a/4, 95a/7, 98a/14, 99b/6, 101b/14
f.'l-haқиқа "gerçekten" 31b/6
- fī'l** -- (Ar.) davranış, hareket, eylem. (4).
f.+i 65a/3, 105b/7, 111b/10,
f.+iyle 2b/14
- fidā** -- (Ar.) feda.
f. 98b/12
- fiğān** -- (Far.) figan. (3).
f. 74a/1,104b/10, 112a/1,
- fihris** -- (Ar.) içindekiler.
f.+i 79b/4
- fikāk** -- (Ar.) ayrılış.
f. 104a/7
- fik(i)r** -- (Ar.) fikir. (4).

f. 35b/6, 94a/2
f.+de 15a/1
f.+im 77a/4

firāvān -- (Far.) çok, bol. (2).
f. 3a/8, 10b/1

Firdevs -- (Far.) Cennet. (3).
f.-i a'lāda 65a/13, 114a/14
f.+i 89a/2

fırka -- (Ar) fırka, grup.(4).
f. 56b/15
f.+ı 81a/5
f.+sından 43a/5
f.+ya 57a/2

fırkat -- (Ar) ayrılık. (3).
f. 41a/7,26b/8
f.+iñden 111b/14

fuqarā -- (Ar.) yoksullar. (11).
f.+dur 49b/13
f.+sına 25b/14, 67a/3, 84a/10, 85a/9
f.+ya 109b/6, 109b/13, 32b/6
f.+yı 5b/14
f.+mız 52b/13
f.+dan 93b/4

fulori -- (İta.) ilk olarak Floransa'da basılan, sonradan Avrupa'da ve Osmanlı ülkesinde kullanılan, üzeri zambak çiçekli altın para.
f. 108b/12

furkân -- (Ar.) Kur'an-ı Kerim. (2).
f. 6a/2
f.+dur 85b/5

fuzalā -- (Ar.) fazıllar, erdemliler. (3).
f. 102b/9
f.+sı 14a/5, 80b/6

fücc'eten -- (Ar.) ansızın
f. 78a/3

fülān -- (Ar.) filan. (3).
f. 95a/1, 95a/3, 95a/5

fütūḥ -- (Ar.) fetihler.
f. 91b/4

G

ġā'ib -- (Ar.) ortada görünmeyen, kayıp. (14).
ġ. 16a/4, 19a/4, 20b/1, 25b/3, 26a/15, 28a/15, 32a/4, 32b8/14, 36b/9, 38b/7,
44a/4, 48b/1, 61a/10,
ġ.+den 67b/9

ġāfil -- (Ar.) habersiz.
g. 101a/1

ġāfilik -- (T.) habersizlik.
ġ.+dür 30b/9

ġaflet -- (Ar.) dalgınlık. (4).
ġ. 98a/4
ġ.+den 9a/7
ġ.+e 105a/1
ġ.+le 42a/12

ġāh -- (Far.) gah, bazen. (5).
g. 34a/9, 34a/10, 86b/7, 86b/8, 97a/6

ġalabalıḳ -- (T.) kalabalık.
ġ. 44b/10

ġalebe -- (Ar.) ağır basma, galip gelme. (3).
ġ. it- "üstün gelmek" 63b/5, 77a/4, 104b/9,

ġālib -- (Ar.) galip. (2).
ġ. 6b/1, 104b/9

ġālibā -- (Ar.) galiba.
ġ. 3a/9

ġalīz -- (Ar.) koyu, yoğun.
ġ. 98a/2

ġam -- (Ar.) üzüntü. (3).
ġ. 41a/9, 44b/11
ġ.+dan 37a/8

ġamġīn -- (Far.) üzgün.
ġ. 69a/6

ġāmīz -- (Ar.) anlaşılması güç, müphem.
ġ. 7a/1

ġammāz -- (Ar.) ispiyoncu.
ġ. 93a/15

ġanī -- (Ar.) zengin. (2).
ġ. 53a/7 ,95b/3

ġarāib -- (Ar.) gariplikler. (5).
ġ.+i 33a/9, 16b/9, 58a/11, 78a/2
ġ.+inden 96b/1

ġarb -- (Ar.) batı. (2).
ġ.+a 67a/15 ,97a/11

ġarīb -- (Ar.) kimsesiz, zavallı.
ġ.+im 41a/13

ġarībe -- (Ar.) yabancı, tuhaf.
ġ.+ye 83a/12

ġark -3- (Ar.) boġulma. (3).
ġ. 25a/3, 109a/4,
ġ.+dan 25b/2

ġarra -- (Ar.) parlak. (2).
ġ. 79a/14, 79a/15

ġaşb -- (Ar.) el koyma, zorla elinden alma. (3).
ġ. 35a/5, 36a/12, 36a/15

ġasl -- (Ar.) ölü yıkama.
ġ. 108a/14

ġatṭās -- (Ar.) dalgıç.
ġ.+ı 86a/2

ġavr -- (Ar.) başka. (6).
ġ. 33b/6, 44a/14
ġ.+ina 6b/7, 55a/15
ġ.+isi 76a/7
ġ.+ısına 75b/8

ġavş -- (Ar.) kendisine sığınıldığı ve kendisinden yardım istendiği zaman kutba verilen isim [Allah tarafından âlemi mânen idâre etmekle görevlendirilmiş ve

kendilerine olaylara hükmetme izni verilmiş olan velîlerin mânevî derecesi en yüksek olanına kutup, kendisinden yardım istendiği zaman ise kutba gavs denir].(4).

ğ. 26a/2, 28b/11, 28b/14
ğ.+dan 50a/10

ğavvâş -- (Ar.) dalgıç. (2).

ğ. 27a/11
ğ.+lar 37a/5

ğayb -- (Ar.) gizli, gözle görülmeyen. (25).

ğ. 5b/3, , 13a/3, 13b/5, 66b/9, 92b/12071a/10, 88/b12, 92b/12, 96a/8, 97b/10, 100a/5, 100a/7, 102a/12, 102b/7,109a/11, 109b/1, 109a/13
ğ.+a 103a/11,92a/8
ğ.+dan 9b/4, 21b/3, 40b/4, 96a/11
ğ.+iñ 102a/3
ğ.+uñ 43a/4

ğaybet --(Ar.) kalbe gelen feyiz ve tecellinin çokluğu sebebiyle maddiyat âlemine ait hâllere karşı duyarlılığı kaybetme durumu, çevresinin ve kendisinin ne yaptığını fark edemez hâle gelme, halkın hâlinden ve eşyadan haberi olmama.

ğ. 7a/3

ğaybiyye -- (Ar.) gaiple ilgili.

ğ.+eniñ 68a/10

ğāyet -- (Ar.) son, son derece. (13).

ğ. 10b/1, 11b/13, 22b/13, 46b/11, 48b/9, 49a/15, 49b/4, 56a/12, 065a/9, 65a/11, 66a/13, 103b/11
ğ.+le 70b/9
g.+i 100b/15

ğayri -- (Ar.) gayri, başkası. (8).

ğ. 14b/2, 40b/5, 54a/14, 55a/4, 56a/4, 73a/12, 94b/13,
ğ.+ye 56b/7

geç- -20- (T.) geçmek. (20).

g.-di 64a/5, 109a/15
g.-dik 12a/12, 16b/13, 52b/6
g.-erlerdi 89b/15
g.-erse 59a/15
g.-mege 35a/12
g.-mek 52b/2, 56b/2
g.-mezsın 91a/14
g.-mişdi 52a/11, 96b/4
g.-mişdim 106a/14
g.-üb 8b/4, 37b/4, 56a/15, 71a/5, 96b/8, 102a/7,

geçen -- (T.) geçen.
g. 21b/14

geçir- -- (T.) geçirmek. (4).
g.-*diler* 10b/12, 60a/10
g.-*dim* 50a/11
g.-*elim* 60a/7

gedik -- (T.) delik, yarık.
g. 103b/15

gel- -- (T.) gelmek. (487).
g. 101a/4, 110a/3, 110a/5, 16b/8, 21a/12, 23a/5, 23a/6, 30a/8,
033b/12, 43b/12, 44b/8, 59a/4, 61b/10, 65a/3, 67a/13, 67a/14, 67b/5,
079a/9, 79a/14, 83a/5, 85b/3, 85b/8, 88a/8, 89b/3, 94a/8, 96b/15,
111a/11
g.-*di* 7a/7, 9a/15, 103a/6, 103b/4, 103b/9, 106a/7, 106b/8, 107b/15,
0108a/3, 110a/15, 11a/1, 11b/15, 12b/2, 15a/3, 15a/12, 16b/3, 17a/7,
018b/1, 18b/2, 19a/4, 20b/13, 22b/3, 22b/10, 23a/9, 24b/15, 25a/11,
025a/13, 25b/3, 28b/7, 29a/15, 29b/15, 30a/6, 31a/1, 32b/8, 34b/11, 35b/8
035b/7, 37b/9, 37b/15, 38b/6, 41a/5, 41a/7, 45a/11, 47a/7, 49a/11,
049a/13, 49b/2, 49b/6, 53b/11, 53b/12, 53b/14, 59b/6, 59b/14, 62a/10,
63a/10,13,
064a/13, 67a/10, 67b/9, 68a/3, 68b/11, 69a/2, 70b/9, 71b/4, 71b/6, 7b/8,
46b/4
071b/7, 71b/8, 75b/13, 77b/1, 78a/9, 83b/8, 85a/4, 86b/13, 89a/11, 9a/10,
10a/8
090a/8, 90a/13, 90b/10, 91a/4, 92b/11, 95b/7, 96a/12, 96b/10, 97b/9,
101a/12, 107b/11, 108a/10, 111a/12, 112a/14, 112b/11, 47a/7, 64a/6, 13a/5
g.-*digi* 100a/4, 107a/3, 77b/13, 92b/4, 99b/14
g.-*digim* 89a/10
g.-*digimizi* 112b/1
g.-*digiz* 34a/7
g.-*dik* 7b/4, 8b/1, 9b/8, 107a/4, 11a/4, 12a/10, 12a/13, 12b/2,
012b/3, 16a/15, 16b/15, 19a/3, 19a/5, 19b/4, 21a/1, 24b/6, 26b/3,
035b/15, 35b/5, 37a/14, 40b/9, 40b/10, 49a/1, 51a/15, 52a/2, 52b/15,
053a/14, 54a/8, 57a/5, 63a/9, 64b/3, 64b/9, 65b/13, 13b/4, 10b/1
g.-*dikde* 61a/14, 75a/11, 80a/6, 80b/6, 96a/9, 97b/1, 109a/10
g.-*dikleri* 40b/6
g.-*diler* 100a/5, 107b/1, 109a/7, 113a/5, 14a/6, 19a/11, 20a/1, 40a/1,
044a/6, 53a/4, 53b/1, 62b/3, 64a/7, 67b/8, 71a/10, 77b/14, 92b/5,
094b/5, 96b/7, 19b/15, 17a/2
g.-*dim* 107b/1, 107b/2, 107b/9, 109a/7, 109b/8, 110b/6, 24b/6, 37a/6,
040a/2, 45a/2, 46b/2, 51a/3, 81b/8, 89a/10, 89a/13, 90a/13, 91a/9,
093a/11, 93b/5, 96b/11, 99b/4, 106b/11, 31a/4, 30b/5, 30a/13, 16a/8
g.-*diñ* 110b/4, 30a/8, 30a/15, 46b/4, 63a/15, 84b/4, 88a/7
g.-*diñiz* 14b/8, 32a/15, 36a/6, 47b/3, 49a/3, 51b/10, 52b/13, 62a/10,

062b/15
g.-dikçe 9b/5
g.-e 73a/7
g.-eler 66b/10
g.-eli 30b/2
g.-en 111a/7, 21b/8, 29b/1, 52a/5, 94b/7
g.-enleri 9a/9
g.-esin 15b/10
g.-eydi 114a/9
g.-gil 108a/13
g.-icek 105a/1
g.-iñ 33b/15, 35b/12
g.-in 48b/8
g.-ince 17a/3
g.-irdik 18b/14
g.-iser 67b/1
g.-medi a4/10, 101a/3, 38b/3, 85b/6, 89b/6, 98b/11, 105b/11, 60b/13
g.-medigi 76a/14
g.-mediñ 82b/2
g.-mek 110a/11, 33a/13, 45b/5, 89b/7
g.-mekde 19b/7
g.-mekden 79b/15
g.-memişdür 11b/5, 96a/1
g.-mesi 58b/11
g.-mesün 60a/8
g.-meye 98b/11
g.-mez 6b/3, a4/10, 11b/4, 41b/11, 76a/1, 76a/10, 77a/1, 85b/6
g.-mezdi 75b/15
g.-mezlerse 47b/2
g.-mezse 97b/5
g.-miş 101b/3, 63b/7, 83a/10
g.-mişdim 101a/8
g.-mişdür 24a/8, 29b/2, 30a/12, 54a/2, 54a/5, 60a/7, 63b/6, 73a/12,
096a/7, 113b/11
g.-mişim 69a/3
g.-di 10b/2, 32a/3, 54a/8, 62b/2, 65b/11, 66a/13, 71a/9, 95a/9, 78b/7, 114a/8,
60b/7, 58b/9, 81b/15, 32a/6
g.-mişimdür 41b/10
g.-mişiz 28b/13, 51a/8
g.-mişizdür 47b/1
g.-mez 38b/5, 38b/11
g.-mezdi 61a/12, 86b/10
g.-mezse 114a/11
g.-se 111b/3, 27b/10, 48b/5
g.-sen 14a/12
g.-sin 29b/5
g.-sün 29b/15, 31b/1, 60b/14, 80b/8, 105b/13

g.-sünler 47a/8

g. 115b/2, 115b/3, 46a/5, 48a/11, 61b/7, 65a/1, 91b/8, 104a/10, 104a/13

g.-üb 5b/15, 6a/2, 7b/15, 9a/15, 9b/15, 102a/4, 102a/5, 102a/9, 0105a/1, 105b/5, 106a/8, 107a/2, 107b/6, 107b/15, 108a/6, 108b/8, 10b/13, 0112b/5, 113a/1, 12b/5, 13a/3, 13a/14, 14b/8, 15a/13, 16b/2, 19b/3, 020a/10, 20b/14, 21b/9, 22a/2, 22a/7, 22b/5, 23a/8, 26a/3, 26b/1, 028b/13, 29a/15, 30a/7, 30b/3, 30b/12, 31b/7, 32a/5, 32b/8/14, 33a/9, 033a/10, 34a/8, 34a/11, 34b/8, 37a/13, 38b/11, 39a/2, 44a/13, 45b/7, 045b/12, 48a/13, 49a/2, 52b/11, 53a/3, 53a/7, 56b/14, 59a/13, 62b/12, 063b/10, 64a/3, 64b/8, 65b/14, 66a/1, 66a/7, 69b/14, 70b/4, 70b/7, 72a/14 072b/15, 73a/2, 80/a11, 83a/5, 84a/11, 86b/11, 86b/14, 87b/10, 90b/5, 091a/10, 92a/6, 92a/14, 92b/1, 93a/11, 95a/10, 95a/14, 96b/11, 98a/2, 098a/6, 99a/1, 99a/6, 99a/12, 99b/7, 99b/10, 102a/10, 103b/11, 103b/12, 109a/13, 111a/10, 111a/14

g.-übdür 23b/9

g.-ür 114b/3, 15a/3, 28a/9, 61b/15, 72b/1, 74b/12, 75a/4, 75a/5, 075a/12, 75a/13, 76a/2, 76b/3, 92a/12, 94a/6, 99a/9, 74b/13, 90a/5

g.-ürdi 9b/5, 64a/2, 74a/11, 74b/6

g.-ürem 80a/2

g.-ürken 35/b15, 36a/2

g.-ürler 20a/8, 94b/2

g.-ürlerdi 106a/5

g.-ürsin 110b/3, 79b/15

g.-ürsiñiz 47b/6

g.-ürsiz 43b/14, 84b/2

g.-ürüz 47b/7

gemi -- (T.) gemi. (51).

g. 104b/9, 105a/1, 105a/3, 105a/5, 105b/4, 024b/8, 24b/11, 25a/4, 25a/11, 25a/12, 25b/2, 28a/15, 62a/8, 62a/15, 062b/2, 104b/8, 105a/11, 105a/13

g.+de 105a/2, 24b/9, 25a/3, 25b/11, 26a/9, 26b/1, 62a/11, 104b/10, 105a/12

g.+i 25b/2

g.+leri 28b/4

g.+lerin 28b/11

g.+nüñ 104b/7, 105a/9, 62a/9

g.+sine 62a/6

g.+ye 104b/6, 26a/10, 28b/3, 61b/13, 24b/6, 62a/2

g.+yi 28b/11, 28b/14, 62a/9, 62a/10, 62a/13

g.+si 61b/11

gemici -- (T.) gemici.

g. 24b/10

gene -- (T.) gene.

g. 10b/11

ger -- (Far.) eğer. (2).

g. 4a/6, 48a/6

gerçek -- (T.) gerçek.

g. 74a/10

gerçi -- (T.) gerçi, aslında. (4).

g. 2b/6, 13b/13, 27b/5, 29b/3

gerek -- (T.) gerek. (22).

g. 27b/10, 37a/3, 43a/2, 43b/13, 79a/13, 104a/12, 107b/2, 114b/2,

g.+*dür* 20a/13, 53a/10, 54b/5, 59a/15, 69b/4, 74b/3, 92a/2,

093a/13, 95b/2, 101b/6, 114a/12

g.+*likde* 94b/10

g.+*se* 79a/11

g.+*sin* 51b/1

geşt -- (Far.) dolaşma. (2).

g. *ü güzär "gezip dolaşma"* 69a/14, 111b/15

getür- --(T.) getirmek. (59).

g. 38a/13, 57b/15, 112b/9,

g.-*di* 13b/7, 31a/3, 31a/5, 33a/9, 33b/1, 38a/14, 39a/2,

057a/7, 62a/14, 74b/4, 95a/8, 99b/15, 112a/15, 112a/7,

g.-*dik* 17b/15, 20b/2, 35b/9, 64a/13

g.-*diler* 8b/3, 13b/10, 14a/5, 22a/9, 22a/11, 22b/13, 28b/2, 35a/6, 45b/4,

102a/5, 53a/6, 53b/4, 60a/1, 64a/7, 109a/10,

g.-*dim* 25a/5

g.-*diñiz* 35b/9

g.-*dük* 22b/10

g.-*düm* 12b/3, 15a/1, 82b/14, 84a/8,

g.-*e* 56a/10

g.-*elim* 80b/9

g.-*emez* 16a/9

g.-*en* 2b/15, 44a/1, 99b/2

g.-*esin* 108a/14

g.-*irdim* 97b/11

g.-*irler* 64a/3

g.-*mişlermiş* 21b/15

g.-*sünler* 48a/14

g.-*üb* 17b/14, 44a/3

g.-*üñ* 22a/10, 95a/8

g.-*ür* 88a/13

gevher -- (Far.) elmas. (2).

g. 88b/13
g.+i 38b/2

gey- -- (T.) giymek. (5).
g.-digi 80a/13
g.-dirdi 57a/6
g.-miş 83b/5
g.-üb 44b/4,
g.-indim 112a/5

gez- -- (T.) gezmek. (2).
g.-er 82b/9
g.-erdi 86a/14

ġilmān -- (Ar.) köleler. (2).
ġ.+a 48/15
ġ.+ı 68a/11

gibi -- (T.) gibi. (44).
g. 2b/13, 7b/1, 101a/4, 103b/8, 110a/2, 112a/6, 11b/4, 12a/9,
013b/15, 18b/14, 19a/7, 20a/3, 25a/11, 32a/3, 38a/2, 39a/13, 39b/10,
040b/9, 40b/12, 41a/11, 48a/2, 58b/2, 62a/5, 68a/12, 71b/6, 74a/11,
077b/5, 79b/8, 86a/14, 86b/8, 89b/13, 89b/14, 89b/15, 90a/15, 91a/9,
092a/13, 95b/12, 98a/12, 101b/14, 103b/10, 105b/11
g.+dür 2b/9, 78b/14, 97a/3

gice -- (T.) gece. (50).
g. 5a/10, 6a/10, 6b/15, 104a/1, 109b/6, 111a/8, 111a/9, 12b/14,
014b/12, 17a/7, 19a/14, 20a/7, 20a/8, 24b/7, 39b/14, 40a/11, 44a/9,
044a/12, 44b/12, 46a/10, 47b/8, 48b/2, 70b/11, 71b/9, 84b/8, 86a/7,
090b/6, 96b/4, 108a/10, 108a/11, 112a/12, 112b/10
g.+de 17a/6
g.+den 84b/5
g.+ler 90a/12
g.+nden 70b/6
g.+si 6b/15, 11b/13, 12b/12, 22a/3, 44a/10, 80b/10, 84a/15
g.+sidür 44a/13
g.+sinde 5a/14, 6b/14
g.+sine 12b/13, 48a/13
g.+sidür 44a/9
g.+yi 44a/10

gine -- (T.) yine, tekrar. (9).
g. 26b/8, 28b/11, 32b/9, 35b/2, 37a/2, 49b/2, 62b/6, 63a/1,
091a/4

gir- -- (T.) girmek. (48).

g. 4a/4, 4a/6, 4a/12, 4a/14, a4/9
g.-derem 108b/11
g.-di 106b/5, 11a/6, 78a/4, 87b/4
g.-dik 107b/9, 49a/1, 63a/6
g.-diler 10b/6, 10b/12, 82a/15, 94b/6, 99a/10
g.-dim 30a/8, 33a/8, 43b/10, 50a/6, 51b/1, 87b/5, 96b/3
g.-diñiz 44a/14
g.-e 27a/3
g.-enlere 105b/12
g.-er 20a/11
g.-irse 88b/7
g.-mege 19a/10, 29a/15, 47a/7, 49a/1, 61b/12
g.-mek 40a/5
g.-mişler 104b/6
g.-üb 8a/12, 8b/7, 22a/5, 24b/6, 28b/3, 31a/3, 33b/13, 36b/5,
070a/7, 79a/7, 85a/10

girdab -- (Far.) girdap. (3).
g.+a 79a/8, 82b/8, 97a/4,

gire -- (T.) gire.
g.+ye 21a/7

giriftār -- (Far.) tutma.
g. 20a/5

girü -- (T.) geri. (2).
g. 38b/12, 91a/14

git- -- (T.) gitmek. (83).
g.-di 12a/9, 18b/14, 24a/8, 36a/1, 40b/9,
041a/7, 44b/10, 45b/15, 57a/7, 70a/4, 80a/14, 92b/4, 99b/14, 100a/4, 107a/8,
107a/12, 108b/5,
g.-dik 34b/2, 35b/14, 51a/14, 58b/14, 107b/4,
g.-diler 13b/11, 21b/10, 23a/14, 66a/5, 97b/13, 103b/9,
g.-dim 18a/14, 61b/7, 63a/9, 81b/15, 90b/6, 106b/12, 106b/13,
107a/12, 107a/3,
g.-medi 62a/8
g.-mege 12b/9, 30a/13, 107b/3, 112b/12
g.-mek 44a/5, 101b/6,
g.-mekle 75a/11
g.-memiş 18b/5
g.-memiz 84b/4
g.-mezlerdi 34a/8
g.-miş 38a/12, 46b/3, 56b/8
g.-sem 107b/2
g.-(d)elim 39a/6, 40a/9, 44b/9, 53a/12

g.-(d)en 107a/10
g.-(d)er 12b/7, 61b/6, 63a/6
g.-(d)erdi 35b/14
g.-(d)erdik 34a/7, 34a/10, 64a/12, 51b/9
g.-(d)erdim 16b/14
g.-(d)erek 25a/7,
g.-(d)erim 63a/6
g.-(d)eriz 12b/12
g.-(d)erken 104b/7, 18a/3, 18b/14
g.-(d)erler 18b/15, 19a/2, 19a/3
g.-(d)erlerdi 12b/6
g.-(d)ersin 108a/12
g.-(d)erüb 46b/10
g.-(d)esin 48a/10
g.-(d)esiz 51a/10
g.+(d)eriz 14a/10
g.-(d)icek 36b/10
g.-mez 40a/11

gizle- -- (T.) gizlemek, saklamak.
g.-dim 44b/5

gizlü -- (T.) gizli.
g. 47a/3

göç- -- (T.) göçmek. (2).
g.-di 59a/13
g.-düm 24b/13

gök -- (T.) gök, gökyüzü, sema. (9).
g.+den 34b/2,10, 74a/14
g.+ler 12b/15
g.+leri 65a/8
g.+(g)e 16a/14, 32a/6, 78a/8
g.+(g)i 106a/4

gömlek -- (T.) gömlek. (3).
g.+(g)imi 57b/8
g.+(g)in 57b/7, 57b/9

gönder- - - (T.) göndermek. (33).
g.-di 31a/1, 32a/13, 41b/9, 50b/6, 60b/7, 62b/4, 64a/15, 64b/15, 72b/15
g.-dik 70b/13
g.-dikde 41b/14
g.-diler 18a/2, 21a/4, 89a/10
g.-dim 19a/15
g.-elim 18a/2, 31a/15, 31b/9, 43b/13

g.-em 17a/14
g.-en 36a/7
g.-esiz 31b/13
g.-evüz 14a/9
g.-mege 31b/11
g.-meğe 97b/5
g.-mek 70a/7
g.-meseler 82b/4
g.-miş 3a/11
g.-mişdi 34b/9
g.-mişdür 46b/14, 49b/11, 51a/3
g.-sün 69b/10

göñül -- (T.) gönül. (10).
g. 54a/3, 32a/11, 80a/12, 97b/14,
g.+e 12a/2
g.+den 30a/13
g.+lerinden 50b/15
g.+müzde 44b/9
g.+üm 91b/11
g.+ümüz 91b/13

gör- -- (T.) görmek. (148).
g. 60b/11, 62a/2, 88a/3, 88a/4
g.-di 38a/9, 77b/6, 78a/4, 93b/4, 111a/12
g.-digi 86a/14
g.-digim 21b/11, 40b/11, 44b/15, 96b/1
g.-dik 20b/4
g.-diler 20a/9, 25a/12, 71a/9
g.-diñüz 14a/14
g.-dügi 29a/1, 71b/6, 90a/14
g.-dügimi 31a/13
g.-dügimiz 28b/6
g.-dügüm 16b/3
g.-dügüñ 15b/11
g.-dük 7a/13, 112b/1, 21a/6, 21b/3, 26b/3, 28b/6, 35b/6, 37b/15,
059b/6, 66b/11, 92a/11
g.-dükçe 106a/6
g.-düm 3a/14, 3b/1, 5a/10, 5a/11, 8a/12, 106b/2, 106b/6, 107b/6,
0108b/8, 109a/7, 109b/6, 111a/5, 12a/1, 14b/7, 14b/13, 15a/4, 16a/8,
016b/2, 17a/8, 18b/2, 19a/10, 20b/12, 30a/4, 30a/12, 31a/2, 31a/7,
032a/7, 57b/2, 61a/8, 61b/6, 63a/15, 71b/9, 80b/10, 81b/4, 82a/11,
082b/13, 83a/15, 83b/4, 84a/14, 87b/6, 89b/13, 90b/7, 90b/9, 93a/1,
096b/4, 97b/15, 98a/11
g.-düm-46b/2
g.-dümge 15a/13
g.-dümki 45a/11

g.-dün 37a/10
g.-dün 68a/9
g.-e 56a/8
g.-elim 33b/13
g.-en 22b/14, 65a/6
g.-enler 14a/6, 66a/10, 71a/10
g.-esin 110a/6, 18a/4, 97b/15, 101b/11
g.-esiz 26a/15
g.-eyim 44b/6
g.-gil 48b/12, 100b/15
g.-icek 16a/9, 22a/15, 47a/9
g.-inmez 41a/9
g.-inür 41a/11, 93b/12
g.-medim 80a/15, 93a/2
g.-mege 20a/8, 22a/3, 87b/3
g.-mek 45b/5, 55b/5, 105b/13
g.-memek 69b/4
g.-meñiz 36a/7
g.-meye 48a/6, 98b/14
g.-meyesin 4a/4, 4a/7, 4a/12, 4a/15, a4/9, 60b/15, 79a/10
g.-mez 6b/8, 41a/11, 92a/10
g.-mezlermiş 62a/12
g.-üb 12a/2, 20a/1, 20b/2, 34b/1, 44a/11, 48b/14, 84a/9, 86b/2, 093b/7, 105a/12, 107b/11
g.-ürsin 93a/862a/3

görüş- -- (T.) görüşmek.
g.-diler 53a/12

göster- -- (T.) göstermek. (9).
g.-digi 78b/6
g.-diler 47a/11, 49a/8
g.-elim 94b/14
g.-irler 55a/12
g.-medigi 2b/12
g.-mege 2b/12
g.-mek 3a/1
g.-mez 93a/4

götür- -- (T.) götürmek. (13).
g.-di 12b/1, 17b/13, 82a/6, 112a/6, 112a/11
g.-diler 78a/8
g.-dügi 107b/7, 107a/13
g.-gil 31b/11
g.-meden 90b/2
g.-üb 82a/10
g.-ürler 61b/10

g.+üñ 20a/15

göz -- (T.) göz. (41).

g. 106b/2

g.+den 10a/14, 48b/1, 92b/5, 93b/3

g.+ime 17b/3, 32a/6

g.+in 109b/5, 22a/13

g.+ine 46b/9

g.+iyle 20b/11, 27a/4, 56a/8

g.+ler 49a/7

g.+lere 41a/11

g.+lerim 45a/10

g.+lerime 83a/7

g.+lerimi 14b/6, 92a/10

g.+lerin 20b/8

g.+leriñi 101a/1

g.+lermi 17b/2, 93b/2

g.+leye 19a/13

g.+üm 30a/3, 46b/1, 63a/11, 78b/2, 82a/11, 90b/9

g.+ümden 87a/9, 90b/15

g.+ümi 93b/1

g.+ümüzden 32b/13

g.+ündan 39a/12

g.+ünden 66b/2

g.-lerimi 14b/5

g.-üm 8a/12

ğubār -- (<Ar.) toz.

ğ.+ındandur 67b/1

ğufrān -- (Ar.) bağışlama. (2).

ğ. 88b/2

ğ.+ı 56a/10

ğulām -- (Ar.) köle, kul. (5).

ğ. 51a/6, 99a/1, 99b/14,

ğ.+a 99b/13, 100a/3,

gūne -- (Far.) tür, çeşit.

g. 18b/15

ğurūr -- (Ar.) gurur. (4).

ğ. 69a/7

ğ.+dan 80b/7

ğ.+ından 42a/12

ğ.+uma 80b/2

ğusl -- (Ar.) yıkama.

g. 6a/13, 112a/3

ğ.+e 112a/3

gūyā -- (Far.) sanki, sözde. (10).

g. 4b/5, 4b/7, 24b/13, 44a/5, 46b/3, 62a/5, 63a/12, 87b/8, 97a/3, 106b/3,

güç -- (T.) güç, zor, çetin.

g.+midür 48a/2

güfte -- (Far.) söz.

g. 92b/2

güher -- (Far.) elmas

g. 60b/13

gül-āb -- (Far.) gül suyu. (2).

g.-di 49b/6, 109b/3

güldür- -- (T.) gülmek.

g. 41a/15

gülistān -- (Far.) bahçe.

g. 89a/15, 98a/12

gümān -- (Far.) şüphe. (3).

g. 3b/5, 47a/5,

g.+im 31b/7

gümüş -- (T.) gümüş.

g. 95a/2

gün -- (T.) gün. (57).

g. 5a/14, 101a/9, 106a/7, 107b/4, 110a/14, 113a/4, 12b/5, 12b/6,
016a/7, 16a/14, 16b/8, 17a/5, 18a/14, 19a/3, 19b/13, 21b/9,
029a/12, 30b/15, 31b/15, 34a/8, 34b/9, 37a/3, 41a/10, 46a/8, 46a/9,
052a/11, 56b/15, 64a/5, 64b/8, 69b/12, 71a/5, 90a/6, 90b/6, 91a/15,
091b/10, 92b/13, 94a/14, 95b/14, 97a/13, 97b/11, 99a/5, 107b/14, 108a/12,
110b/10

g.+de 8a/10, 46a/14

g.+den 32b/2, 48b/3, 48b/14, 63b/10, 64a/2, 84b/2, 90b/7

g.+dür 44a/7, 64b/7

güneş -- (T.) güneş. (2).

g. 93a/3

g.+iñ 6b/8

günlük -- (T.) (sayı bildirilen kelimelerle) ... gün sürecek olan veya üzerinden ... gün geçmiş bulunan. (5).

g. 36a/3, 46a/13, 63b/12, 35a/14, 71a/3

gürüh -- (Far.) grup, zümre, topluluk. (10).

g. 53a/15, 96b/6, 56b/14, 59b/5, 92b/14,

g.+dur 92b/13

g.+ı 66a/8

g.+dur 59a/10

güvâh -- (Far.) tanık.

g. 65b/8

güveygü -- (T.) güveyi.

g. 32a/14

güzel -- (T.) güzel.

g. 30a/7, 79b/8

güzeşte -- (Far.) geçmiş olan, geçen.

g. 91b/13

güzîn -- (Far.) seçkin.

g.+imi 54b/4

H

hâb -- (Far.) uyku.

h. 31b/2

habâset -- (Ar.) kötülük, alçaklık.

h.+den 23a/5

haber -- (Ar.) haber. (27).

h. 4a/2, 14a/7, 17a/7, 19a/1, 22a/6, 23b/7, 33a/11,

041a/14, 47b/15, 60b/11, 69a/2, 69a/7, 73a/14, 77b/1, 79b/1, 90a/14,

094a/3, 94a/8, 99b/4, 110a/5, 110b/13

h.+dâr 14b/8, 17b/4

h.+in 44b/5, 84a/12, 111a/2,

h.+iñ 72a/14

h.+ine 69a/8

h.+leri 72b/2

haberdâr -- (Far.) haberi olan. (2).

h. 14b/8, 17b/4

hâbgâh -- (Far.) yatak odası.

h. +a 66a/12

ḥabīb -- (Ar.) sevgili.

h. +e 100b/15

ḥabīr -- (Ar.) bilgili. (4).

h. 47a/13, 87b/13, 89b/4, 94b/7

ḥabīṣ -- (Ar.) kötü, pis. (4).

h. 22b/15, 23a/2, 23a/6

h.+iñ 23a/7

ḥabīṣe -- (Ar.) kötü, pis. (3).

h. 100a/8, 100a/9

h.+den 40b/3

ḥabs -- (Ar.) hapis. (2).

h. 82a/4

h.+in 112a/12

ḥacāt -- (Ar.) ihtiyaçlar.

h+a. 67a/12

ḥac -- (Ar.) hac. (5).

h.+ı 11b/11, 12b/2, 17b/15,17b/14,

ḥāce -- (Far.) hoca, efendi, ağa. (23).

h. 11b/2, 31a/8, 31a/13, 31b/1, 31b/5, 31b/11, 33a/3, 33a/11,
057a/10, 64a/6

h.+i 15a/11, 29b/6, 30a/1, 30b/10,11a/2, 19a/5, 19a/11, 19b/4, 29b/1,
34a/1,29b/10,29a/10

h.+ler 64a/10

h.+nüñ 31b/12

ḥacer -- (Ar.) taş.

h. 57a/9

ḥācet -- (Ar.) ihtiyaç. (6).

h. 32a/4, 71b/11, 106a/14, 106a/15, 107a/14

ḥācib -- (Ar.) kapıcı. (2).

h. 47a/7, 47a/8

ḥadd -- (Ar.) sınır. (3).

h. 69a/1,111a/15,112a/11

h.+de 39b/11

ḥadem -- (Ar.) hizmetçiler.

ḥ. 71a/6

ḥādīm -8- (Ar.) hizmetçi. (8).

ḥ. 29a/15, 31a/4, 99b/3

ḥ.+e 29b/15, 31a/4, 99b/3

ḥ.+i 31a/2

ḥ. ü'l-mescid "mescidin hizmetçisi" 82a/15

ḥadīṣ -- (Ar.) hadis, Peygamber'in sözü. (6).

ḥ. 94a/4

ḥ.-i şerif 3b/13, 37b/3, 113b/10, 113b/12, 114a/5,

ḥafaza -- (Ar.) hafızlar.

ḥ.+i Furkan 6a/2

ḥafī -- (Ar.) gizli. (3).

ḥ. 60b/1, 108a/7,

ḥ.+de 5b/9

ḥafīyye -- (Ar.) gizli. (2).

ḥ. 11a/15

ḥ.+si 3b/3

hafta -- (Far.) hafta, yedi gün.

h. 16a/6

ḥā'il -- (Ar.) korkunç. (2).

ḥ. 63b/13, 70b/12

ḥaḳ -- (Ar.) 1. gerçek, doğru. (106).

ḥ.+dur 46b/5, 47a/6, 72b/15, 85b/5, 113b/15

ḥ.+ıyla 12b/7, 18a/1, 18a/2, 97b/9

2. Allah.

ḥ. 33b/7, 46a/1, 84b/13, 105b/11, 105b/14. 4b/7, 4b/8, 6b/1, 6b/8, 103a/4, 110a/6, 110b/8, 111b/5, 47a/12, 017a/14, 27a/1, 27a/5, 28b/14, 33a/9, 34b/9, 36a/8, 39a/14, 41b/8, 046b/11, 48b/11, 49b/9, 49b/11, 49b/14, 50b/10, 53a/1, 54b/6, 54b/7,

065a/9, 66b/11, 67a/4, 67b/5, 68a/6, 70b/12, 71b/12, 73a/10, 74b/6, 78a/10, 78a/12, 79a/9, 80b/9, 83a/12, 83b/8, 83b/10, 88a/11, 89b/6, 091b/1, 94a/6, 94b/2, 97a/6, 98b/15, 100b/14, 51a/15

ḥ.+ı 105b/13, 42b/12, 36b/2

ḥ.+a 20b/6, 22a/13, 65a/5, 78a/5, 105b/10, 41b/15, 38a/9

ḥ.+dan 114b/5, 13a/7, 88a/7, 88a/8, 94a/6, 48a/11

ḥ.+iñ 4a/8, 79a/3, 88a/10

ḥ.+ina 109b/2, 59a/14, 78a/6

ḥ.+la 100a/8, 40b/4, 43b/12, 46a/4, 46a/8, 47b/1, 60a/7, 70b/11, 63b/15

ḥāk -- (Far.) toprak. (7).

ḥ. 104a/8, 88a/6, 81a/10 ,95a/3

ḥ.+dan 41a/8

ḥ.+i 21a/1,95a/4

ḥaḳāik -- (Ar.) gerçekler. (12).

ḥ. 58a/15, 56a/13, , 60a/4, 110a/5

aḳnāṣ-ḥ. 27a/9

ḥ.+dür 31b/3

ḥ.+i 55b/3, 82b/12, 83a/9

ḥ.+da 58b/10

ḥ.+dan 110a/5

ḥ.+la 28a/9

ḥaḳik -- (Ar.) gerçek. (5).

ḥ. 46b/5, 65a/4, 79a/12, 98b/10, 113a/8,

ḥaḳikat -- (Ar.) gerçek. (15).

ḥ. 56a/6, 56a/7

ḥ.+de 27a/8, 42b/1, 46b/13, 114a/1

ḥ.+i 19b/6, 56a/9

ḥ.+ine 6b/7, 55b/10,15b/11

ḥ.+imdür 44b/14

ḥaḳikaten -- (Ar.) gerçekten.

ḥ. 83a/1

ḥaḳikatsiz -- (T.) gerçek olamayan.

ḥ. 31b/2

ḥākim -- (Ar.) hakim. (2).

ḥ. 50a/10, 113a/13

ḥaḳir -- (Ar.) küçük, değersiz.

ḥ. 11b/7

ḥakkāk -- (Ar.) mühürcü.

ḥ.+larına 37a/2

ḥaḳḳa'l-yaḳin -- (Ar.) gerçeği tam anlamıyla kavrama.

ḥ. 33b/13

ḥaḳḳan -- (Ar.) gerçekten.

ḥ. 83a/1

ḥaḳḳında -6- (T.) hakkında. (6).

h. 21a/1, 68b/12, 72b/2, 72b/5, 73a/14, 96a/4

hâl -- (Ar.) hâl. (57).

h. 5b/8, 110a/2, 111a/9, 15a/13, 20a/5, 22a/4, 22a/9, 25a/4,
028b/1, 31b/15, 59b/6, 82a/13, 110b/15,

h. +de 20b/13, 95b/12, 101a/14, 13b/2, 54a/2, 54a/5, 81b/45, 103b/2, 106a/8,
h. +desin 63b/4

h. +dür 8a/13, 28b/1, 48b/2, 31b/15, 105b/8

h. +e 21b/13, 46b/6, 35a/3, 16b/2, 19b/6, 82a/13, 112a/1, 63b/4, 20b/9

h. +i 6b/3, 31a/14, 80a/7, 57b/2, 84a/14, 93a/15, 94a/7, 100b/15

h. +im 108a/3, 112a/13

h. +imde 39b/7

h. +imdür 44b/1

h. +imizi 37a/10

h. +in 22a/14

h. +iñ 82b/3

h. +ine 21b/13, 81b/6, 91b/5

h. +iñi 110b/7, 94a/3

h. +ini 94a/5

hâlâ -- (Ar.) hâlen, şimdi bile. (23).

h. 11a/10, 15b/8, 36a/11, 47b/6, 50a/11, 51b/11, 52a/6, 84a/14

059b/2, 60a/14, 69b/8, 74a/13, 75a/13, 76a/10, 77a/13, 77b/8, 85a/8,
092b/8, 92b/10, 97b/13, 98b/5, 101a/15, 108a/5,

hâlâ -- (Ar.) boşluk.

h. 56a/4

hâlâş -- (Ar.) kurtuluş, kurtulama. (17).

h. , 20b/10, 27a/6, 27a/7, 36b/4, 56a/4, 61b/11, 62b/1, 93b/13
062b/13, 63a/2, 70b/11, 74a/5, 85a/8, 97a/5, 111b/2

h. +ın 21a/3

h. +a 100a/11

hâlât -3- (Ar.) durumlar, hâller. (3).

h. 3a/12

h. +dan 104b/15

h. +ı 3b/4

hâlen -- (Ar.) hâlâ. (2).

h. 78b/15, 96a/3

hâlet -- (Ar.) hâl. (7).

h. 32a/3, 86b/3, 106a/13

h. +de 34b/4

h. +i 75b/10, 90b/1

h. +lerdür 2b/1

ḥalife -- (Ar.) halife. (14).

ḥ. 14a/13, 19a/15, 39b/5, 46b/7, 47a/3, 57a/2, 84a/10, 113a/6,

ḥ. +*lerim* 42b/8

ḥ. +*lerimden* 43a/7,5a/1

ḥ. +*si* 58b/2, 113a/14

ḥ. +*yi* 51a/3, 51a/4

ḥālīṣ -- (Ar.) saf, katışıksız. (7).

ḥ. 50b/9, 54b/14, 49b/3, 95a/2, 95a/4, 115b/3, 115b/4,

ḥalk -- (Ar.) halk, insanlar. (20).

ḥ. 12b/14, 19b/6, 47a/4, 57a/15, 109a/10, 109a/15

ḥ. +*ı* 25a/12, 34a/11, 34a/15, 34b/3, 69b/2

ḥ. +*ın* 104b/9

ḥ. +*ına* 104b/9, 25a/12, 62b/2, 73a/2

ḥ. +*ından* 25a/4

ḥ. +*ını* 27a/1

ḥ. +*ıyla* 24b/11

ḥ. +*uñ* 53b/11

ḥallāk -- (Ar.) yaratıcı.

ḥ. +*ı* 60b/11

ḥalvet -- (Ar.) şeyhinden emir veya izin alarak ibadet, zikir, murakabe, riyazet ve gönlünü her türlü istek ve arzudan, mâsivâdan temizleyip benliğinden sıyrılma ve Hakk'a erişme amacıyla tek başına bir hücreye kapanma. (9).

ḥ. 84b/1, 86a/7, 67b/10

ḥ. +*dedür* 69b/8

ḥ. +*e* 43b/10

ḥ. +*in* 84a/8,70b/4

ḥ. +*inde* 107b/1

ḥ. +*den* 96b/10

ḥalvethāne -- (Ar.) dervişlerin inzivaya çekilip tek başlarına ibadet ettikleri yer. (2).

ḥ. 107a/11, 111a/11

ḥ. +*sine* 107a/11, 111a/12

ḥamā'il -- (Ar.) kılıç kayışı. (2).

ḥ. 20b/14, 32b/5

ḥamd -- (Ar.) şükür. (11).

ḥ. 9a/14, 9b/5, 11a/2, 22a/14, 22a/15, 67b/14,77a/9

ḥ. ü *senā* 38a/9, 91b/1,78a/5,99a/15

ḥamīde -- (Far.) eğilmiş, bükülmüş.

h. 103a/5

ḥamīr -- (Ar.) maya.

h. 99b/4

ḥamīs -- (Ar.) Perşembe günü.

h. 61b/2

ḥaml --(Ar.) taşıma.

h. +*i* 114b/2

ḥamle -- (Ar.) saldırı. (2).

h. 6a/2, 107b/15,

ḥammām -- (Ar.) hamam.

h. +*da* 98a/12

ḥamr -- (Ar.) şarap.

h. +*ı* 24b/13

ḥamse -- (Ar.) beş.

h. +*yi* 5b/9

ḥāmūş -- (Far.) sesiz., sakin. (7).

h. 20b/3, 47a/6, 47a/11, 48a/14, 59b/4, 64b/9, 98b/6

ḥān -- (Far.) sofra. (3).

h. 11a/2

h. +*da* 39b/15

h. +*iñā* 39a/8

ḥān -- (T.) han, hükümdar. (3).

h. 107b/10

h. +*dan* 45a/7

h. +*uñ* 97a/8

ḥānçe -- (Far.) küçük sofra, küçük sini.(9).

h. 49a/11, 67b/9, 97a/2, 99b/7

h. +*si* 49a/12

h. +*yi* 99b/13

h. +*leri* 103b/4

h. +*nüñ* 49a/11

h. +*ler* 49b/2

ḥāne -9- (Far.) ev. (9).

h. 45a/3, 45a/6

h. +*de* 84b/1

h. + *lerin* 98a/14
h. + *lerine* 54a/7, 82a/15
h. + *me* 107a/12
h. + *nüñ* 40a/15
h. + *sine* 37b/7

hānḳāh -- (Far.) tekke. (6).

h. 63a/9
h. + *da* 108b/4, 111a/9, 90a/5
h. + *ma* 102a/2, 81b/8

hānumān -- (Far.) aile.

h. + *ımı* 33a/9

hānūt -- (Ar.) dükkân.

h. + *a* 33b/13

ḥarabāt -- (Ar.) harabe.

h. 86a/13

ḥarāc -- (Ar.) haraç. (4).

h. 69a/15
h. + *ı* 37a/1, 69b/15
h + *ın*. 69a/6

ḥaram -- (Ar.) haram.

h. + *ı* 60b/9

ḥarbe -- (Ar.) süngü.

h. + *lerinüñ* 100a/10

ḥarc -- (Ar.) bir iş için harcanan para.

h. *eyle-* "harcamak" 109b/14

ḥareket -- (Ar.) hareket. (15).

h. 20a/3, 28b/10, 40a/5, 40b/1, 44a/11, 63a/12, 83a/15, 86b/8, 90a/8, 103b/9,
107a/6,
h. + *e* 37b/15, 106a/15, 106b/9, 21a/9

ḥarem -- (Ar.) herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yer. (7).

h. + *i* 8a/3, 8b/6, 11b/6, 12b/14, 34b/8
h. + *ine* 8b/3
h. + *deyiz* 35b/1

ḥargāh -- (Far.) otağ.

h. 52b/7

hāric -- (Ar.) dış, dışarı. (8).

h. 66a/9

h.+inde 19a/4, 112a/14

h.+inden 11b/14

h.+ine 13b/4, 14b/4, 18a/13, 19b/14

hāriqa -- (Ar.) harika, olağanüstü. (3).

h. 2b/14, 3a/15

h.+nuñ 33b/4

hāş -- (Ar.) özel. (4).

h. 27a/6, 55a/1, 97a/15, 98b/5

hāşıl -- (Ar.) ortaya çıkan. (12).

h. 22a/7, 23a/15, 41b/2, 72b/6, 76a/7, 76a/8, 76a/9, 83a/2, 111a/4

h.+dur 72b/5, 73b/2, 76a/9

hāşm -- (Ar.) düşman. (6).

h. 21b/15

h.+ımdur 21a/11

h.+ın 22b/9

h.+ıñ 72a/5

h.+ını 111b/8

h.+uñ 111b/10

hāşşa -- (Ar.) özel. (2).

h. 94a/14, 101b/1,

hāşā -- (Ar.) saygısızlık ve özellikle dince kusur sayılan bir şey söylenirken, “Bu mümkün değil, Allah göstermesin, lâfi bile edilmez, tövbe” anlamında kullanılır. (4).

h. 74a/11, 76b/4, 73a/14, 74b/12

hāşr -- (Ar.) kıyamet. (2).

h. 105b/14

h.+da 88b/4

hāşem -- (Ar.) bir kimsenin yanında bulunan adamları.

h.+le 71a/6

hāşiye -- (Ar.) bir eserin içindekileri açıklamak üzere yazılan kitap. (2).

h. 64b/12, 64b/13

hāsta -- (Far.) hasta. (15).

h. 20b/8, 21b/7, 21b/8, 21b/13, 21b/14, 22a/10, 22a/13

h.+ı 20b/2

h.+mız 77a/12

h. +*ñız* 20a/12
h. +*nuñ* 20b/7, 21a/1, 21b/15, 20b/4
h. +*yı* 20a/15

hastalık -2- (T.) hastalık. (2)
h. +(ğ)*ın* 22a/3
h. +(ğ)*ından* 22a/6

haṭā -- (Ar.) hata. (4).
h. 61a/14, 61b/1, 65a/7
h. +*dur* 85b/15

hātem -- (Ar.) son, sonuncu. (5).
h. 113b/1
h. 113b/1 “*Peygamberin sonuncusu olan Hz. Muhammed*”
15b/8, 41b/6, 41b/10

hāṭif -- (Ar.) çok hızlı. (6).
h. 7b/1, 40b/9, 12a/9, ,18b/14, 25a/11, 101b/14

hāṭır -- (Ar.) hatır, zihin. (10).
h. +*a* 106a/13
h. +*ım* 48a/12, 68b/8, 107b/11,
h. +*ıma* 15a/12, 31a/1, 63a/13, 106a/11,
h. +*muz* 35a/10, 59a/4

hāṭıra -- (Ar.) hatıra.(2).
h. 59a/2
h. +*yı* 16a/6

haṭīb -- (Ar.) güzel söz söyleyen, hitabet yeteneği olan kimse.
h. 55b/11

hātif --(Ar.) Gözle görülmeyen manevi âlem, gayb. (4).
h. 19a/9
h. +*den* 10a/8, 13a/5, 34b/11

hātime -- (<Ar) son.
h. 84b/13

hatm -- (<Ar) hatim. (11).
h. 27a/12, 41b/10, 56b/2, 84b/13, 85a/1, 5b/7, 9b/14, 10a/2, 37b/11, 102b/14

haṭṭ -- (Ar.) (6).
h. +*ı* 18a/12, 69b/14, 70a/1
h. +*ıla* 63a/7, 43a/15
h. +*ıñ* 67a/7

ḥattā -- (Ar.) “bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de” gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır. (3).

ḥ. 22a/3, 29b/12, 97a/7

ḥātūn -- (Far.) hatun. (2).

ḥ. 74a/15, 93b/14

havā -- (Ar.) hava. (27).

h. 13a/1, 59b/5, 109a/10, 81b/12

h.+da 15a/4, 16a/4, 28a/15, 34a/10, 81b/15, 28a/13, 32a/5, 77b/13, 81b/14, 86b/7, 89b/14, 90b/6, 103b/8,

h.+dan 103b/4, 112a/4, 15a/3, 32a/5

h.+ya 45a/5, 62a/4, 112a/9, 81b/15, 90b/3, 90b/5

ḥavāle -- (Ar.) devretme.

ḥ. 105a/14

ḥavārīk -- (Ar.) harikalar. (21).

ḥ. 2a/13, 3a/12, 48b/5, 48b/6, 76a/14, 76a/15, 114a/8,

ḥ.+ı 27b/9, 33b/3, 48b/4, 51b/6, 72a/10, 78b/6, 84a/13, 75b/13

089b/2, 96b/1, 114a/7, 114a/11,

ḥ.+iñ 76a/11, 76a/12

ḥavāşş -- (Ar.) seçkin kişiler. (8).

ḥ. 27a/14, 33b/8

ḥ+a. 28a/9

ḥ.+ı 2b/13, 6b/3, 50b/8,

ḥ.+ın 83b/9, 84a/2

ḥavātır -- (Ar.) hatıralar.

ḥ.+ı 42a/8

ḥāverveş -- (Far.) güneşin doğduğu taraf gibi.

ḥ. 45b/2

ḥavf -- (Ar.) korku. (8).

ḥ. 12a/2, 16a/9, 24b/13

ḥ.+a 24a/11, 81b/12, 105a/14

ḥ.+ı 12a/4

ḥ.+ımdan 112a/5

ḥ.+la 24b/15

ḥāviye -- (Ar.) cehennemın en şiddetli olan yedinci tabakası.

ḥ.+dür 114a/15

ḥavz -- (Ar.) havuz.

h. + *ından* 50b/1

ḥayā -- (Ar.) hicap, ar, utanma.
h. 80a/14

ḥayāl -- (Ar.) hayal, düş (5).
h. + *ı* 31b/2,
h. + *de* 15b/1
h. + *dür* 75a/9
h. + *im* 44a/15, 63b/4

ḥayālāt -- (Ar.) hayaller.
h. 31b/3

ḥayāt -- (Ar.) hayat. (15).
h. 20b/5, 58a/8, 76b/12, 76b/13, 78a/2, 78b/4, 109b/3, 110a/13,
h. + *ı* 78a/12
h. + *ıma* 20b/12
h. + *ımda* 11a/11
h. + *ında* 5b/5, 80a/7, 100b/10
h. + *dan* 109b/4

ḥayme -- (Ar.) çadır. (4).
h. 52b/7, 37b/6, 44b/14, 56b/9

ḥayr -- (Ar.) hayır, iyilik. (2).
h. 39b/3
h. *ü'l-ümem "ümmetlerin en iyisi"* 98b/13

ḥayrān -- (Ar.) şaşkın. (27).
h. 14a/6, 14b/8, 16a/13, 18b/12, 21b/4, 23b/3, 24b/11, 26a/9, 28b/1,
029b/13, 33a/10, 34b/1, 36b/10, 39a/15, 44b/12, 49b/8, 54a/11, 61a/13,
067b/6, 71a/11, 79a/4, 81b/7, 85a/11, 57b/2, 9b/7,
h. + *ları* 42b/5
h. + *im* 48b/12

ḥayret -- (Ar.) şaşkınlık. (19).
h. 24b/13, 30a/12, 45b/6, 68b/6, 71a/2, 107a/9
h. + *de* 42a/13, 91a/1
h. + *e* 14b/14, 24b/12, 34b/4, 46b/3, 60a/10, 63a/13, 92a/10
h. + *im* 44a/15, 82a/12
h. + *imden* 14b/14, 61a/13
h. + *üm* 16a/5

ḥayvān -- (Ar.) hayvan. (6).
h. 34a/7, 90b/9, 91a/4,
h. + *a* 18b/15, 76b/1, 76b/9

ḥayvānāt -- (Ar.) hayvanlar.
h. +*uñ* 76a/5

ḥayy -- (Ar.) sağ, yaşayan. (2).
h. 56a/13, 76b/11

ḥazāin -- (Ar.) hazineler.
h. 45b/4

ḥazān -- (Far.r.) son bahar.
h. 65b/9

hazar -- (Far.) bin.
h. 89a/9

ḥazane -- (Ar.) hazine
h. 55a/15

ḥazer -4- (Ar.) sakınma.
h. 37b/3, 48b/8, 79a/6, 94a/10,

ḥazīne -- (Ar.) hazine.
h. +*i* 104a/6

ḥāzır -- (Ar.) hazır. (42).
h. 5a/3, 5b/4, 5b/12, 6a/11, 6a/15, 6b/14, 7a/13, 10b/9,
010b/10, 11a/1
h. +*dur* 10b/9
h. 107b/3, 112a/8, 12b/12, 13a/3, 13b/3, 17a/7,
017a/8, 17b/1, 23b/2, 32b/3, 32b/4, 40b/7, 43a/3, 43a/8, 60b/4,
069a/10, 77a/7, 88a/9, 89a/8, 90a/5, 92b/13, 99b/3, 102a/9, 102b/8, 103a/15,
108a/13, 108a/15, 109a/11,
h. 17a/10
h. +*lardur* 96b/14
h+*a.* 10b/15

ḥazrā -- (Ar.) yeşil.
h. +*ya* 45a/13

ḥazret -- (Ar.) hazret, sayın, cenap. (574).
h. 10a/12, 53a/4, 68a/13, 71b/14, 98a/9, 104b/14,
h. +*e* 32b/4, 68a/14, 105b/13
h. +*i* 22b/2, 28b/8, 31a/1, 34b/6, 38b/3, 54b/10, 57a/12, 68a/10,
068a/11, 83b/3, 90a/14, 95a/13
h. +*inde* 45b/3
h. +*inden* 4b/8

h. +ine 24a/4, 37a/12, 37a/13, 103b/12
h. +ini 17a/11
h. +iñiz 96a/4
h. +iñizde 47b/13
h. +iñize 111a/5
h. +iñiziñ 22a/7
h. +inüñ 107a/2, 10a/12
h. +iñüze 22b/10
h. +leri 7b/2, 8a/13, 10a/11, 11a/6, 18a/11, 21b/5, 25a/10, 32a/1, 039b/12, 46a/7, 61a/5, 63a/11, 65b/6, 68b/10, 80b/1, 90a/13, 99a/5
h. +leridür 86a/4
h. +lerin 13b/9
h. +lerinde 23b/15
h. +lerinden 4b/6, 34a/4
h. +lerindn 77a/7
h. +lerine 5a/8, 11b/3, 39b/8, 81b/11
h. +leriñe 70a/5
h. +lerini 22a/14
h. +lerinüñ 2a/12, 3a/7, 3b/3, 6b/11, 113b/6, 11a/13, 17b/14, 26a/14, 031a/7, 33b/1, 34a/8, 43b/9, 44a/12, 44b/1, 46b/8, 72a/13, 72b/3, 072b/4, 72b/7, 84a/12, 89b/11, 93b/9, 97b/10, 97b/11
h. +leriyle 110a/14, 34a/5, 46a/9
h. +üñüze 21a/4
h. -i ′aleyyisine 28b/15
h. -i ′aliyyeñizi 67a/2
h. -i ′aliyyesinde 61a/6
h. -i ′aziz 4b/1, 9b/11, *h. -i ′a. +üñ* 11b/8.
hazret -i ′isā Hazret-i İsa 72a/3, 72b/9, 73a/13, 73a/3, 73b/7, 78b/13, *h. -i ′i. +dan* 76a/7, 76a/11
hazret-i ′izzet h. -i ′i. +de 56a/4
hazret-i ādem Hazret-i Adem *h. -i ā.* 10a/7, 52a/13, *h. -i ā. +üñ* 10a/2, 10a/12, 10a/10
hazret-i bārī Allah *h. -i b.* 2b/4, 33a/11, *h. -i b. +nçüñ* 76b/4, *h. -i b. +nüñ* 72a/1, 75a/8
hazret-i büzürg-var h. -i b. 65b/2
h. -i fahr-ı ′ālem “Hz. Muhammed” 83a/3
h. -i haqqıñ 4a/8
h. -i halil 57b/12
h. -i haliliñ 9b/1 Hazret-i Halil
h. -i hıdır 103b/1, 13a/13, 43a/1 Hazret-i Hızır.
h. -i hıdırdan 52a/6
h. -i ilyās 13b/2, 67b/12
h. -i kurān 94a/4
h. -i kurb 68a/13
h. -i kurbiyye 55a/7
hazret-i kuṭb h. -i k. 78b/15
h. -i k+a 62b/9, 87b/1

h.-i k. +dan 36b/7, 36b/11
h.-i k. +ı 60a/1
h.-i kuṭbü'l-ʿarifîn 104b/5
h.-i kuṭbü'l-ʿarifîn 113a/6
h.-i kuṭbul-aḳṭ 68b/8
h.-i kuṭbul-aḳṭāb 5a/7
h.-i kuṭbuñ 36a/14, 36b/3, 111a/12
h.-i kuṭub 103b/3, 97a/4, 97a/10
h.-i monlā 80a/13
h.-i muḥammed 50b/4, 54a/11, 72a/6, 72b/5
h.-i muḥammediñ 72a/3
h.-i muḳaddesden 66b/7
h.-i muḳaddesenüñ 68a/12
h.-i musā 57b/5, 72b/1
h.-i nuḥ 52a/2, 52a/10
ḥazret-i pīr Pir hazretleri *h.-i pīr* 3a/2, 6b/10, 6b/15, 7a/4, 7a/14, 7b/5, 7b/7, 8a/1, 008a/6, 8a/12, 8a/14, 8b/6, 9a/5, 9a/14, 9b/7, 9b/9, 9b/14, 100a/1, 100a/4, 100a/5, 100b/9, 105a/7, 105b/1, 106a/6, 106a/7, 106a/8, 0106a/9, 107a/2, 107a/5, 107b/2, 10a/7, 10a/15, 10b/4, 10b/7, 10b/9, 010b/15, 110b/1, 111a/6, 112b/8, 11a/3, 11a/5, 11a/9, 12a/8, 12a/10, 012a/12, 12a/13, 12b/1, 12b/2, 12b/6, 13a/15, 13b/11, 13b/14, 14a/5, 014a/7, 14a/8, 17a/2, 17a/9, 17b/6, 17b/12, 18a/1, 19b/10, 20b/3, 020b/5, 21a/2, 21a/5, 21a/9, 21a/11, 21a/13, 21a/14, 21b/12, 22a/8, 022a/11, 22a/14, 22b/1, 22b/7, 22b/11, 22b/15, 23a/4, 23a/7, 23a/10, 023a/14, 23a/15, 24a/3, 24a/5, 24a/8, 24b/3, 25b/3, 28b/12, 28b/13, 029b/1, 29b/7, 29b/14, 30a/1, 30a/3, 30a/4, 31a/7, 31a/8, 31a/10, 031a/12, 31b/4, 31b/8, 32a/2, 32b/2, 32b/5, 32b008/14, 33a/3, 33a/6, 034a/11, 34a/12, 34a/14, 35a/7, 35b/3, 35b/9, 36b/1, 37b/1, 37b/5, 037b/9, 37b/10, 38a/3, 38a/7, 38a/8, 38a/10, 38b/7, 38b/13, 39a/3, 039a/4, 39a/7, 39a/15, 40b/13, 41b/1, 43b/11, 47a/13, 49a/2, 49a/8, 049b/5, 49b/7, 51a/9, 51a/14, 51b/8, 51b/13, 52a/8, 52a/12, 52a/15, 052b/3, 52b/10, 52b/15, 53a/6, 53a/8, 53a/12, 53b/3, 54a/9, 57a/2, 057a/4, 57a/5, 57a/8, 57b/3, 58a/7, 58b/3, 60a/6, 60b/3, 60b/5, 061a/7, 61a/14, 61b/8, 61b/12, 61b/14, 62a/4, 62a/8, 62b/1, 62b/2, 062b/3, 62b/6, 63a/5, 63a/8, 63b/3, 63b/5, 63b/8, 63b/11, 64a/9, 064a/10, 64b/10, 64b/14, 65b/11, 65b/15, 66a/3, 66a/6, 66a/8, 66a/14, 066b/3, 66b/11, 67b/12, 68a/2, 68a/5, 69b/5, 71a/8, 71a/11, 71a/15, 071b/13, 72a/6, 73a/5, 73b/1, 74b/4, 75b/15, 76a/9, 77a/12, 77b/4, 077b/8, 77b/12, 77b/13, 79a/2, 80b/4, 81b/3, 82b/1, 83b/7, 84a/3, 091a/11, 93b/10, 94a/13, 94a/14, 94b/9, 94b/12, 95a/12, 95a/14, 97b/8, 098a/4, 98a/6, 98a/13, 98a/15, 99a/8, 99a/12, 99a/15, 99b/9, 99b/12, 106b/7, 106b/10, 106b/14, 112b/12, 112b/15
h.-i p. +den 8b/5, 12a/7, 19b/7, 105a/11
h.-i p. +e 3b/12, 7a/8, 8b/2, 9b/2, 9b/4, 105b/5, 105b/9, 107b/1, 0108b/4, 10b/10, 12b/5, 13b/4, 14b/9, 17a/1, 22b/4, 25b/13, 25b/15, 031a/5, 32b008/14, 33a/10, 34b/4, 35a/6, 35b/6, 37b/5, 52b/11, 53b/1, 061b/3, 66a/15, 66b/6, 67b/3, 67b/15, 68a/3, 77a/9, 83b/4, 84b/8, 099a/1, 99a/10, 112b/11, 112b/13
h.-i p. +i 106b/5, 10b/12, 110b/3, 14a/3, 17a/13, 19b/15, 22b/6, 32b/1, 035a/15, 37b/7, 40b/11, 54a/6, 56b/15, 61b/6, 64a/7, 66b/1, 71b/6, 089a/13
h.-i p. +iñ 5b/5, 6b/1, 14b/7 107a/4, 109b/8, 110a/15, 112b/2, 112b/5, 16b/14,

018b/4, 20a/1, 20b/10, 21b/3, 21b/4, 21b/8, 23a/11, 23a/12, 23b/3, 024a/1, 25a/5, 26b/2, 28b/5, 29b/12, 29b/15, 30a/11, 31a/11, 33a/5, 033b/14, 34a/5, 34a/13, 34a/15, 35b/4, 38a/10, 39a/6, 39a/14, 40b/10, 041a/5, 48/b/15, 51a/13, 53a/7, 57b/2, 58b/6, 61a/8, 63a/4, 63a/9, 063b/2, 64a/8, 65b/14, 67b/6, 71b/8, 77b/3, 79a/4, 80b/8, 81b/8, 084a/6, 84b/9, 85a/7, 85a/12, 89a/12, 91a/9, 109b/15, 195a/15

h.-i p.+ine 39a/1

h.-i resūl 78b/11

h.-i seyyid 60b/12, 65a/4, 79a/10, 89b/4, 94a/9, 95b/11, 99a/5

h.-i seyyidül-enām 12b/8

h.-i sulṭān 11b/6

h.-i sulṭāna 11b/11, 13a/12

h.-i sulṭānuñ 12b/3

h.-i şāfi'inüñ 26b/3

h.-i şeyḥ 106b/9, 107a/7, 107b/6, 110b/7, 112b/4, 113a/1, 113a/2, 36a/11, 063a/3, 64a/14, 72b/12, 81b/9, 83a/12, 93b/6, 94a/12, 105b/15, 107a/11, 107a/13, 111a/15

h.-i şeyḥe 106b/2, 13b/7, 64b/4, 105b/15

h.-i şeyḥiñ 64b/12

h.-i şeyḥiñ 107a/9, 89b/13

h.-i şeyḥle 13a/14, 13b/3

h.-i şeyḥü-şüyüh 2a/9

h.-i şeyḥüñ 93b/6

h.-i şeyḥüş-şüyüh 113b/6, 34a/4

h.-i şeyḥuş-şüyüh 105a/4

h.-i veys 9b/11, 9b/13

h.-i veysel 9b/8, 9b/10

ḥazz -- (Ar.) haz, zevk. (3).

h. 17a/13, 29b/5, 67a/9

heb -- (Far.) hep. (4).

h. 114b/3, 19a/8, , 23b/7, 94a/6

hedāyā -- (Ar.) armağanlar, hediyeler.

h. 9b/4

hediyeye -- (Ar.) hediye. (3).

h. 108b/1

h.+dür 108b/13

h.+sin 109b/12

hegbe -- (Ar.) heybe. (5).

h. 31a/9, 31a/4

h.+mi 18b/12

h.+ye 31a/10

h.+yi 31a/9

helāk -- (Ar.) yok olma, ölme. (18).

h. 21a/11, 21a/13, 22a/1, 24b/8, 28b/11, 36b/2, 36b/3,
040a/13, 42b/14, 94b/5, 104a/10, 112a/9, 112a/11,
h.+a 82b/8
h.+da 82b/6
h.+dan 36b/4, 105a/11
h.+ı 62a/13

hele -- (T.) hele. (7).

h. 18a/4, 37a/12, 44b/1, 47a/5, 48b/2, 60a/15, 111a/8,

helvā -- (Ar.) tatlı. (2).

h.+dan 62a/1
h.+sim 61b/15

hem -- (Far.) hem. (19).

h. 8a/10, 106a/4, 21a/12, 30b/1, 35a/14, 35b/2, 35b/9, 40a/11, 49a/7
046b/5, 63a/1, 63b/7, 85b/5, 85b/10, 94a/4, 94a/6, 113a/14, 113a/15,

hemān -- (Far.) (31).

h. 4a/6, 101b/6, 111a/4, 112a/5, 18b/13, 22a/11, 25a/14, 25b/1,
028b/12, 31a/11, 32a/4, 35b/1, 39a/9, 40a/9, 40a/14, 61b/7, 62a/12,
062b/14, 63a/4, 68a/7, 69a/15, 71b/4, 76a/3, 76a/9, 78b/2, 90a/2, 97a/1,
101b/10, 111a/13, 11b/11,

hemāndem -- (Far.) derhâl, o anda. (9).

h. 30a/4, 40a/15, 40b/8, 82a/4, 61b/5, 63a/10, 81a/9, 80a/9, 106b/4,

hemrāh -- (Far.) yoldaş. (8).

h. 14b/3, 37b/2, 65b/7, 43b/15
h.+ı 5a/2
h.+lar 107b/3
h.+lara 24b/5
h.+lardan 28a/15

hemvār -- (Far.) düzgün, uygun. (2).

h. 56a/10, 71a/13,

hengām -- (Far.) vakit, zaman. (2).

h.+ı 79b/7, 104b/6

henüz -- (Far.) ancak, daha. (4).

h. 11b/7, 18b/5, 63a/12, 99b/4

her -- (Far.) her. (75).

h. 4b/4, 4b/6, 4b/7, 5a/5, 5a/10, 5b/7, 5b/8, 6a/10,

9b/3, 9b/5, 9b/6, 101a/6, 103b/2, 103b/6, 107b/5, 108b/3, 110a/13,
0115b/1, 115b/3, 12b/4, 14a/15, 14b/1, 16b/13, 19b/7, 21a/4, 22b/3,
022b/7, 23b/3, 24a/11, 26b/15, 27a/2, 27a/6, 38b/11, 38b/15, 39a/9,
043a/5, 44a/2, 49a/4, 49a/11, 49a/12, 50a/13, 51a/6, 51a/11, 53b/15,
055b/1, 56b/15, 57a/2, 60a/2, 62b/11, 65a/8, 65b/7, 66b/10, 66b/13,
069a/3, 69a/7, 73a/1, 73a/2, 79a/4, 84b/10, 85a/10, 87b/9, 90a/3,
92a/7, 93b/10, 97a/2, 97a/8, 97a/13, 97b/2, 99b/7, 99b/15,
100a/13, 103a/14, 104a/14, 104b/8

her gün -- (T.) her gün.
h. 5a/10, 91a/15

herkes -- (Far.) herkes. (2).
h. 82a/15, 105a/14

hevādār -- (Far.) istekli.
h. 103b/3

heves -- (Ar.) heves.
h. 79b/7

heybetlü -- (T.) heybetli.
h. 7a/6

heykel -- (Ar.) muska. (2).
h. 100a/13
h.+i 100b/10

hıcāl -- (Ar.) gelin odaları
h. 2b/10

hıfz -- (Ar.) koruma. (2).
h. 11a/11, 100a/13

hıredmend -- (Far.) akıllı. (2).
h. 41b/5, 105a/4,

hırka -- (Ar.) hırka. (6).
h.+i 57a/5
h.+sın 8a/7, 109b/13
h.+sısın 58a/9
h.+ya 32a/3
h.+m 108b/1

hırka-püş -- (Far.) hırka giymiş.
h. 22a/5

hibe -- (Ar.) bağışlama, hibe. (5).

h. 9b/15, 10a/2, 30b/14, 50b/5, 67a/4

hicāb -- (Ar.) perde. (2).

h. 41a/7

h.+*lar* 83a/8

hicret -- (Ar.) göçme. (3).

h. 80b/4, 84a/9

h.+*lerinde* 104b/6

hicv -- (Ar.) yerme, kötöleyip taşlama.

h. +*i* 42a/14

hiç -- (Far.) hiç. (18).

h. 4a/4, 4a/7, 4a/12, 4a/15, a4/9, 114b/1, 20b/5, 41a/9,

061a/11, 63a/12, 78b/7, 79a/15, 79b/1, 80/a11, 94a/2, 98b/14, 99b/9, 104a/12,

106b/7

hidāyet -- (Ar.) doğru yol gösterme. (6).

h. 42b/5, 51b/13, 68a/4, 70b/6, 94b/3

h.+*iniñ* 3a/4

hidmet -- (Ar.) hizmet. (33).

h. 5a/8, 39b/8, 65b/7

h.+*de* 14a/11

h.+*e* 44b/5

h.+*i* 5a/9, 7a/5, 11b/9, 12b/1, 34a/6, 51b/2, 89a/14, 94a/14

h.+*inde* 5a/12, 6b/13, 19a/13, 45b/1, 51b/6, 89b/13, 90a/1

h.+*ine* 68a/10

h.+*le* 16b/7

h.+*i* 89b/1, 94a/12

h.+*im* 102b/13

h.+*imde* 97a/15

h.+*inde* 61b/2

h.+*ine* 44b/4, 97a/4, 97a/6, 97b/9, 102b/11

h.+*lerinde* 97b/11

hikāyet -- (Ar.) hikaye. (12).

h. 24a/1, 29a/12, 32b8/14, 57b/7, 86a/5, 99a/3, 91b/13, 91b/15, 92a/1

h.+*i* 30a/15, 37a/14

h.+*in* 37a/14

hikem -- (Ar.) hikmetler.

h.+*i* 106a/9

hikmet -10- (Ar.) hikmet. (10).

h. 3a/10, a4/9, 10b/15, 41a/10, 44b/2
h.+e 55a/12
h.+i 2b/15
h.+iñ 83a/14
h.+ine 33a/10, 48b/12

h̄ilāf -- (Ar.) ters, aykırı.
h. 19a/8

h̄ilāfet -- (Ar.) halife olma. (2).
h. 19a/8
h.+e 13a/12

himem -- (Ar.) himmetler. (3).
h. 98b/8
h.+i 58b/5
h. 55b/12

himmet -- (Ar.) yardım. (40).
h. 13a/13, 13b/2, 20a/13, 22a/15, 22b/10, 29a/2, 39b/3, 48a/2,
048b/10, 50b/5, 52b/9, 55b/12, 57a/9, 57a/13, 64b/11, 77a/14, 86a/1,
090b/1, 103b/13
h.+den 81a/8
h.+i 14b/3, 19a/6, 36a/3, 36b/5, 43a/1, 48a/10, 85b/4, 103a/13, 102a/1
h.+im 42b/9, 58a/10
h.+imiz 60a/14
h.+in 13b/1, 36b/8, 51a/13
h.+inden 106b/4, 89b/8
h.+ine 110a/7
h.+iyle 16b/14

h̄in -- (Ar.) zaman.
h.+de 58b/5

Hindistāncevizi -- hindistancevizi. (3).
c. 29b/3, 30a/5, 31a/9

h̄isāb -- (Ar.) hesap.
h.+a 11b/4

h̄iṣar -- (Ar.) hisar.
h. 112a/14

h̄iṣṣe -- (Ar.) kısım, pay. (4).
h. 89b/8
h.+si 57b/11, 57b/14, 58a/1

ḥiṭāb -- (Ar.) hitap
ḥ. 25a/2, 103a/6
ḥ.+ı 102b/11

ḥiyel -- (Ar.) hileler.
ḥ. 47b/11

ḥizb -- (Ar.) parti, fırka.
ḥ.+ı 47b/11

ḥizlān -- (Ar.) düşkünlük, zillet.
ḥ. 103a/3

ḥöd -15- (Far.) kendi. (15).
ḥ. 3b/12, 106b/1, 114a/6, 30a/13, 33b/2, 47b/13, 48b/3, 48b/6,
072b/8, 73b/5, 74b/13, 76b/9, 85b/14, 93a/2, 94a/7

ḥōṣ -- (Far.) hoş. (7).
ḥ. , 10b/1, 14b/8, 66b/4,13a/6, 102a/4, 113b/2,
ḥ.+mıṣsin 17a/12

ḥūb -- (Far.) iyi. (4).
ḥ. 107b/4, 110a/6, 109a/12
ḥ+dür. 55a/13

ḥubūr -- (Ar.) aşırı sevinç, sürur. (2).
ḥ.+ıyla 51a/14, 55a/14

ḥuccet -- (Ar.) delil.
ḥ. 76a/8

ḥudā -- (Far.) Allah c.c. (13).
ḥ. 27b/14, 60b/12, 70a/12, 98b/12, ,100b/12, 105b/15
ḥ.+dur 65a/5, 85b/11
ḥ.+yı 88a/13
ḥ. 88a/5
ḥ.+ındanmız 40b/4
ḥ. 55b/10

ḥudāyī -- (Far.) Allah'a mensup olan (kişi).
ḥ.+lere 88a/2

ḥufyeten -- (Ar.) gizlice.
ḥ. 83a/6

ḥulefā -- (Ar.) halifeler. (2).
ḥ.+sından 54a/15

h.+sı 58b/2

hulül -- (Ar.) gelme, gelip çatma, çözümler. (23).

h. 42a/7, 74b/7, 74b/8, 74b/9, 74b/14, 75a/2, 75a/3, 75a/4,
075a/8, 75a/9, 76a/4, 76a/5, 76a/8, 76b/3, 76b/5

h.+den 76b/1

h.+uñ 76a/15

h.+e 76b/1

h.+ı 76a/12

hulüş -- (Ar.) içtenlik. (2).

h. 104a/15

h.+la 74b/4

hulyā -- (Ar.) hülya.

h.+ya 44a/11

hurda -- (Far.) ufak, küçük.

h. 95a/5

hurma -- (Far.) hurma meyvesi.

h. 49a/13

hurşīd -- (Far.) güneş.

h. 98b/10

hurūc -- (Ar.) çıkma. (8).

h. 12b/8, 74b/15, 81a/1, 81a/3

hurūf -- (Ar.) harfler.

h. 83a/9

hurūş -- (Far.) coşku, coşma.

h. 7a/3, 102b/8

hūşmend -- (Far.) akıl sahibi.

h. 80a/12

huṭbe -- (Ar.) hutbe (4).

h. 12b/10, 43a/8, 103b/15,

h.+sin 88a/15

huṭur -- (Ar.) hatıra gelme.

h. 59a/2

huẓūr -- (Ar.) huzur, kat. (6).

h. +a 77a/13
h. +ı 91a/11, 7a/3
h. +ına 90a/14
h. +umda 30b/9
h. +unda 47b/6

huzzār -- (Ar.) bir yerde hazır bulunan, orada mevcut olan kimseler. (3).
h. 96a/13, 102a/5, 103b/5

hücre -- (Ar.) küçük oda, hücre. (21).
h. 11b/14, 11b/15, 90a/13, 101a/11, 101b/12
h. +den 15a/1
h. +sine 63b/2, 108b/5, 108b/6, 109a/7
h. +ye 16a/5, 90a/5, 90a/11, 101a/10, 108a/10, 108a/13

hükema -- (Ar.) hakimler.
h. + sından 78a/10

hükm -- (Ar.) hüküm. (7).
h. +i 2b/1, 3a/10, 55b/2, 84a/5, 113a/13
h. +in 31a/14
h. +inde 19b/2

hümāyün -- (Far.) kutlu, mübarek, saadetli.
h. +larında 13b/9

hüner -- (Far.) sanat. (5).
h. 3a/1, 4a/3, 13a/8, 94a/9
h. +dür 101b/9

hünkār -- (Far.) padişah. (2).
h. +ı 3a/4, 81a/6

hürmet -- (Ar.) hürmet. (2).
h. 9a/8, 93b/15

hürrem -- (Far.) sevinçli. (1).
h. 46a/3

hüsn -- (Ar.) güzellik. (3).
h. -i zann "iyi ve güzel kanaat besleme" 114a/14
h. +i 114a/2, 114b/1

I

ırğad -- (<Yun.) işçi, amele.
i. -mez 88a/4

ırk -- (Ar.) irk, nesil, sülale.
i. 33b/3

ırmak -- (T.) nehir, ırmak. (2).
i. 110b/11, 112a/2,

ıřǵa -- (Ar.) söz dinleme.
i. *eyle-* “dinlemek” 86a/9

ıřlāh -- (Ar.) düzeltme, iyileştirme.(4).
i. 38b/2, 39a/3, 42b/9
i.+ıñ 33b/5

ısmarla- -- (T.) ısmalamak. (2).
i.-dı 17a/3
i.-dım 108b/13

ıřā -- (Ar.) yatsı. (1).
i.+dan 100a/13

ıřlāk -- (Ar.) salıverme.
i. 62b/5

ıřılāc -- (Ar.) bilme, bilge sahibi olma (2).
i. 91b/5
i.+ına 29b/13

İ

i- -- (T.) -imek yardımcı fiili. (203).
i.-di 5b/6, 102a/6, 103b/6, 104b/6, 106a/2, 106a/3, 106a/8, 107a/9,
0107b/2, 107b/3, 110a/11, 111b/7, 112b/4, 96b/1, 96b/2, 97a/13, 101a/10,
101a/11, 103b/15, 104b/11, 105a/12, 106a/15, 106b/14, 107a/12, 112b/14,
3a/10, 3a/11, 3a/13, 3b/2, 3b/4, 3b/5, 5a/13, 5a/14,
5b/4, 5b/5, 5b/6, 6b/1, 6b/15, 7a/4, 7a/6, 7a/7, 10b/1,
011a/10, 11b/7, 11b/10, 11b/13, 14a/2, 14b/13, 15a/13, 17b/7, 17b/9,
019b/7, 20a/5, 21b/3, 22b/4, 23a/3, 24b/8, 26a/13, 29a/8, 32b/1,
033a/14, 36a/4, 38a/15, 41b/3, 43a/15, 44a/14, 44b/7, 44b/15, 48a/9,
048b/3, 48b/5, 49a/6, 49a/8, 49a/12, 49a/15, 49b/4, 49b/5, 51b/3,
053a/15, 56b/15, 57a/4, 58b/6, 61b/2, 63a/8, 63a/12, 64a/1, 64b/9,
066a/5, 66a/10, 66a/13, 66b/12, 68a/4, 70a/6, 71a/5, 72a/2, 74a/8,
075a/2, 75b/2, 75b/6, 78b/11, 79b/11, 80b/3, 86a/13, 87b/8, 89b/3,
091a/3, 91b/14, 92a/4, 92a/8, 92b/7, 92b/15, 95b/5, 95b/10, 29a/7
i.-digin 12a/8
i.-dik 19a/14, 22b/9, 28b/1, 48a/8, 52a/8
i.-diler 59a/1

i.-dim 101a/8, 101a/9, 24a/2, 29b/11, 39b/9, 44b/1, 46b/11, 50a/5, 61b/3, 65b/8,
065b/10, 80b/2, 86a/5, 86a/7, 86a/8, 91b/15, 97b/12
i.-diñ 44b/6, 46b/3, 53a/1, 54a/4, 59b/1, 60b/6, 64a/15, 78b/1, 17a/4, 111b/13
i.-diñiz 44a/7, 49a/14, 49b/3
i.-dügi 105a/3
i.-dügin 26a/13, 29b/6, 29b/7
i.-dügine 111b/4, 27b/7, 95b/9
i.-miş 8b/6, 102a/3, 102a/7, 105a/2, 107b/1, 10b/10, 111b/1, 22b/10, 022b/15, 25a/11, 26a/2, 30a/9, 30a/14, 34b/7, 45a/9, 52b/6, 61b/8, 077a/5, 86a/14, 93a/15, 93b/14, 112a/10, 112a/11
i.-mişler 8b/6
i.-mişsin 94b/8

i'ānet -- (Ar.) yardım etme.

i. 36b/7

ibādāt -- (Ar.) ibadetler.

çi. 75b/5

ibādet -- (Ar.) ibadet, itaat. (15).

çi. 5b/9, 6b/12, 9a/11, 45a/1, 75b/7, 75b/9

çi.+de 75b/1, 83a/8

çi.+e 11b/13, 16a/6, 80b/3, 111a/10

çi.+i 75b/9, 57b/8, 88a/12

ibādetgāh -- (Far.) ibadet yeri.

çi. +ina 29a/14

ibādetsiz -- (T.) itaatsiz.

çi. 75b/6

İbādu'llāh -- (Ar.) Allah'ın kulları. (6).

çī. 17a/14, 50a/13, 50b/6, 60a/11, 70b/5, 85b/11

ibārāt -- (Ar.) ibareler.

çi+da. 58b/11

iblis -- (Ar.) şeytan. (2).

i.+i 27a/13

i. 42b/12

ibn -- (Ar.) oğlu. (6).

i. 71b/1

i.+i 51b/15, 60a/11, 99a/7

i.u'llāh "Allah'ın oğlu" 76b/14, 76b/15

ibrā' -- (Ar.) aklanma.
i. 75b/14

ibrāz -- (Ar.) gösterme.
i.+ı 3a/10

ibṭāl -- (Ar.) iptal.
i.+e 74b/5

ibtidā' -- (Ar.) başlama, başlangıç. (3).
i. 73b/13
i. 39b/7,50a/3

icābet -9- (Ar.) kabul edilme, uyma. (9).
i. 5b/2, 113a/2, 113a/5, 30a/10, 46a/7, 86b/1, 101a/13, 101b/11
i.+den 40b/5

icāzet -- (Ar.) izin. (14).
i. 12b/6, 13a/12, 14b/3, 21b/9, 24a/4,
029a/15, 29b/5, 43b/7, 52b/4, 103b/5, 104a/2, 107b/3, 112b/12
i.+ile 41b/9

iclāl -- (Ar.) ululama. (2).
i. 88b/15
i.+a 19a/9

iclās -- (Ar.) oturtma.
i. 60a/2

ictimā' -- (Ar.) toplanma, toplantı, bir araya gelme.
i.+mızda 73a/4

iç- -- (T.) içmek. (5).
i.-dim 18b/4
i.-düm 14a/1
i.-erdi 22b/1
i.-erdiler 20b/8
i.-esin 91b/5

iç -- (T.) iç. (9)
i.+i 96b/7
i.+inde 74b/11, 91a/9, 97a/3
i.+ine 105b/4, 64b/2, 104b/8, 105a/13
i.+lerinde 35a/3

içerü -- (T.) içeri. (17).
i. 7a/6, 20a/10, 29a/15, 29b/5, 30a/8, 45a/8, 47a/7, 47a/9,

049a/1, 68a/8, 87b/4, 94b/6, 99a/10, 106b/5, 110a/15,
i.+den 30a/7

içre -- (T.) içinde. (2).
i. 65a/10, 98b/9

içün --(Far.) için. (43).
i. 3a/11, 4a/3, 9a/8, 9b/14, 109a/5, 109b/6, 110b/4, 12b/9,
017b/10, 20b/2, 24a/4, 24a/8, 25b/14, 27a/10, 27a/11, 32a/4, 33b/5,
036a/15, 40a/13, 41b/8, 44b/3, 45a/1, 46b/14, 50b/6, 51a/14, 52b/3,
065b/9, 71b/15, 73b/3, 74a/14, 76b/4, 80b/3, 80b/6, 92a/15, 107b/14,
109b/11, *i.* 35a/10, 38a/9, 48b/2, 69a/3, 69b/11, 70b/13, 97b/4

iddiā -- (Ar.) düşüncesinde ısrar etme, iddia. (2).
i. 74a/5, 88a/2

idhāl -- (Ar.) içeri alma, sokma. (7).
i. 19b/1, 19b/5, 33b/8, 33b/9, 82a/9, 91a/11
i.+e. 91a/11

idrāk -- (Ar.) kavrama, anlama. (2)
i. 6b/2
i.+inden 43b/8

ifākāt -- (Ar.) iyileşme.
i. 20b/1

ifrāt -- (Ar.) aşırıya kaçma, abartma. (2).
i. 54a/6, 84b/11

ifrīt -- (Ar.) cinden daha zararlı olan, mitolojik canavar. (17).
ç. 21a/2, 21a/8, 21a/10, 112a/6, 22a/1
ç.i.+e 21a/5, 21a/9, 21a/13, 111b/1
ç.i.+iñ 112a/10
ç.i.+üñ 112a/9, 22a/1, 23a/12
ç.i.+i 21a/6, 21b/1, 112a/9

iftikār -- (Ar.) yoksulluk çekme.
i. 98b/14

iğāse -- (Ar.) yardım etme. (3).
i. 17b/4, 97a/4, 99a/14,

iğtişāl -- (Ar.) yıkama, gusletme.
i. 107b/14

iḥāṭa -- (Ar.) bir şeyin etrafını çevirme. (2).

i. 21b/1, 87b/9

iḥlāṣ -- (Ar.) sadık olma, dürüstlük, içtenlik. (4).

i. 54b/15, 71a/12, 116a/4,

i.+a 46b/12

iḥrāk -- (Ar.) yakma.

i. 98a/14

iḥrām-pūṣ -- (Far.) ihram giyen, ihram elbisesi giymiş. (4).

i. 93a/7, 93a/11, 93b/3, 93b/13

iḥsān -- (Ar.) bağış, iyilik. (7).

i. 5b4/8, 103b/13, 67a/8, 72a/1

i.+a 16b/6

i.+ı 50a/1

i.+ın 49b/15

iḥtikār -- (Ar.) vurgun.

i. 33b/6

iḥtimām -- (Ar.) özen. (2).

i. 18a/3, 50b/3

iḥtişāş -- (Ar.) uzmanlık. (2).

i. 56a/5

i.+la 55a/1

iḥtiyāc -- (Ar.) ihtiyaç, gereksinim. (2).

i. 41b/3

i.+ımız 54b/6

iḥtiyār -- (Ar.) 1. seçme. (6).

i. 89a/13, 98b/14, 108b/9,

i.+ı 101a/2, 45b/15

2. yaşlı.

i.+lar 96b/6

iḥvān -- (Ar.) kardeşler. (4).

i. 7a/2, 37b/2,7, 53a/11, 90a/7

iḥyā -- (Ar.) yaşatma, diriltme, canlılık kazandırma. (12).

i. 76b/15, 78b/13, 76a/7, 75b/14, 76b/10, 6b/14, 2b/6, 106a/9, 60a/12, 99a/3

i.+sına 78b/14

i.+dür 2b/15

iḥzār -- (Ar.) çağırma, huzura getirme. (5).

i. 37a/5, 70a/6, 71b/5, 99b/3
i.+a 86a/15

iķāmet -- (Ar.) namaza durma.

i. 23a/8

iķbāl -- (Ar.) talih, mutluluk

i. 88b/15

iķdām -- (Ar.) gayretle çalışma, çaba gösterme. (3).

i. 14b/1, 75b/2

i. +lar 23a/6

iken -- (T.) iken, ken. (30).

i. 5a/8, 5a/11, 5a/12, 6b/12, 20b/13, 23a/2, 24b/14, 24b/15,
029a/15, 31a/14, 42a/13, 42a/15, 42b/1, 45a/3, 50a/7, 50a/8, 50a/9,
050a/10, 57a/10, 70a/7, 73b/5, 74b/10, 77b/1, 89b/1, 90b/7, 110b/11

iki -- (T.) iki sayısı.(21).

i. 7a/13, 9a/15, 20b/6, 22a/9, 31a/10, 35a/14, 37b/10, 40a/1,
040a/14, 48a/12, 60b/15, 66b/1, 79a/10, 81b/7, 96b/4, 102a/11

i.+miz 104a/2, 59a/5, 101b/13

i.+si 95a/11

ikindi -- (T.) ikinci vakti. (2).

i. 90a/10, 90a/11

ikinci -- (T.) ikinci. (2).

i. 727a/6

i.+si 104a/7

ikişer -- (T.) ikişer.

i. 13a/11

iķlīm -- (Ar.) yer, diyar. (5).

i. 15b/1, 48a/7, 98b/7, 85b/1, 106a/1,

ikrām -- (Ar.) ikram , cömertlik. (5).

i. 7a/9, 22b/5, 37b/8, 71a/3, 102a/14

iķrār -- (Ar.) kabul etme. (2).

i. 26b/2, 33b/8, 114a/12

iķtidā -- (Ar.) uyma.

i. 5a/1, 109a/15

iķtīza -- (Ar.) gerekme, ihtiyaç.

i. 112a/3

‘ilāc -- (Ar.) ilaç.
‘i. 21a/3

ilāh -- (Ar.) ilah. (38).
i. 73b/3, 74a/5, 74a/11, 74b/6, 74b/10, 74b/12, 74b/14, 75a/1,
075a/5, 75a/6, 75a/11, 75a/13, 75b/7, 75b/8, 75b/9, 75b/14, 76a/4,
076a/12, 76b/14, 76b/15, 9a/6, 101a/5, 104a/5, 27b/3, 73b/9, 77a/13, 85b/7
i.+dan 2b/1, 74b/7, 75a/10, 75b/7,
i.+dur 68b/12, 72a/4, 73a/14, 73b/1, 74a/4
i.+uñ 75a/4

ilāhī -- (Ar.) Allah ile ilgili, Tanrısal. (3).
i. 51b/3, 74a/10
i.+den 50a/2

ilām -- (Ar.) bildirme, anlatma.
i. 37b/5

ilan -- (T.) yılan.
i.+a 76b/8

ile -- (T.) ile. (154).
i. 2b/10, 5a/13, 6a/3, 6a/7, 6a/13, 6b/6, 9a/6, 9a/11,
9b/11, 100a/8, 101a/4, 101a/5, 102b/3, 103b/1, 106a/4, 106b/3, 107b/3,
0107b/8, 10b/7, 10b/10, 111b/2, 111b/9, 112b/8, 113a/1, 113a/3, 114a/6,
012b/2, 12b/12, 13b/4, 14a/14, 16b/7, 17b/7, 18a/4, 18a/13, 19b/13,
020a/5, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 22a/15, 22b/10, 23a/14, 23b/2, 23b/11,
023b/12, 23b/13, 24a/12, 24b/13, 25a/2, 26b/3, 27a/12, 27b/9, 29a/2,
029a/3, 30b/5, 30b/15, 32a/7, 32a/13, 32b/7, 37b/9, 38a/2, 38a/13,
039a/10, 39b/13, 40a/3, 41a/6, 42a/14, 42b/4, 42b/5, 45b/6, 45b/14,
046a/2, 46a/3, 48b/1, 48b/14, 51b/8, 52b/15, 53b/5, 54a/3, 54a/6,
054a/7, 54a/8, 55a/14, 55b/14, 58b/14, 59a/15, 59b/7, 59b/14, 60a/1,
060a/2, 60a/12, 60b/8, 62a/10, 63a/8, 64a/6, 65a/11, 66b/11, 68b/13,
069a/7, 70b/15, 71a/2, 73a/8, 73a/10, 74b/6, 76a/8, 76b/9, 76b/11,
076b/12, 77a/9, 77b/4, 77b/12, 77b/14, 80b/1, 81a/4, 81b/13, 84a/11,
084b/13, 86b/5, 86b/14, 87b/3, 88a/4, 88a/5, 88b/5, 88b/15, 89a/1,
089a/9, 89b/12, 93b/10, 94a/14, 94a/15, 95a/8, 95a/12, 95b/5, 97a/6,
097b/13, 98a/9, 103b/11, 104a/15, 105b/14, 106a/11, 109b/14, 111a/12,
112a/12, 112b/11, 113a/12, 114a/12

ilerü -- (T.) ileri. (10).
i. 12a/15, 56b/2, 62a/8, 62b/1, 86b/13, 88a/13, 93a/2, 94b/7,
095a/10, 99b/10

ilet- -- (T.) iletmek. (4).

i.-di 16b/6, 93b/6
i.-mege 19a/2
i.-sem 37a/2

ilhād -- (Ar.) dinden çıkma, inançsızlık. (2).
i.+dan 42a/6
i.+ından 79a/2

ilhām -- (Ar.) esin.
i.+ı 69b/15

iliman -- (Yun.) liman. (3).
i. +a 28b/13, 28b/14
i. +da 28b/14

ilkā -- (Ar.) atma.
i. 111a/13

illā -- (Ar.) –dAn başka.
i. 94a/9

ilm -- (Ar.) bilim, ilim. (18).
ci. 71b/14
ci.+i 43a/2, 48b/12, 79a/14, 82b/10, 88b/6, 88b/7,
94a/4, 94b/7, 94b/8, 103a/5, 101a/5
ci.+imle 80b/2
ci.+iñ 94a/3
ci.+ine 77a/5, 95b/8, 96a/8
ci.+üñe 79a/14

ilmiyye -- (Ar.) ilimle ilgili.
ci.+nüñ 68a/11

ilt- -- (T.) iletmek.
i.+e -siz 21b/6

iltifāt -- (Ar.) iltifat. (3).
i. 105a/2, 48/15
i.+dan 104b/15

iltimās -- (Ar.) kayırma.
i. 53a/1

ilzām -- (Ar.) bir tartışmada cevap veremez duruma getirme, susturma. (4).
i. 68b/14, 69a/4, 69a/5, 95a/13

imām -- (Ar.) imam. (2).

i. 28a/2
i.+ı 46a/3

imāmān -- (FAr.) imamlar.
i. 102a/10

imāme -- (Ar.) sarık. (2).
ci. 71a/12
ci.+si 50b/11

imāmelü -- (T.) sarıklıl.
ci. 15a/5

imāmet -- (Ar.) imam olma. (2).
i. 10b/11
i.+e 109a/15

imān --(Ar.) iman, inanma. (18).
i. 23a/5, 23a/8, 27a/12, 43a/10, 74b/1, 74b/3, 74b/4, 88b/3
i.+a 23a/9, 71b/7, 85a/6, 52a/2
i.+ına 4b/13, 103a/4
i.+uñ 94a/2
i.+ımı 85a/8
i.+ları 42b/13

imdād -- (Ar.) yardım etme, imdat.
i. 11b/14

imdi -- (T.) şimdi.(9).
i. 3a/3, 5a/2, 38a/15, 48b/12, 62a/1, 62b/13, 69a/14, 84b/12,
88a/8

imhāl -- (Ar.) mühlet verme, şans verme, yavaş davranma, acele etmeme.
i. 35a/4

imkān -- (Ar.) imkan, mümkün olma, olanak. (2).
i. 24a/7
i.+da 27b/2

imkāniyyet -- (Ar.) mümkün olma.
i. 15b/15

imtiḥān -5- (Ar.) sınav, deneme.
i. 30b/3, 47b/13
i.+a 29b/2, 30a/11
i.+ı 27b/9

imtişal -- (Ar.) boyun eğme, verilen işi yapma.
i.+im 13b/13

in- -- (T.) inmek. (9).
i.-di 34b/10, 112a/9
i.-dik 36a/7
i.-dim 16b/1, 90b/8
i.-iñ 36a/6
i.-üb 20a/1, 22b/4, 35b/8

inābet -- (Ar.) günahlardan ve şeyden yüz çevirip Hakk'a dönme, Bir şeyhe derviş olma, bir tarikata girme. (8).
i. 21b/8, 54a/12, 77a/7, 80a/8, 81b/1, 81b/2, 96b/15, 97a/1

inād -- (Ar.) inat. (2).
ci. 23a/6, 40a/12

inan- -- (T.) inanmak.
i.-mağ 85b/15

ināyet -- (Ar.) iyilik. (4).
ci. 67a/3, 88a/7, 103b/13
ci.+i 43b/14

inbisāt -- (Ar.) sevinme.
i. 29a/14

inci -- (T.) inci.
i. 77b/5

inda'llāh -- (Ar.) Allah'ın katında, nezdinde. (3).
ci. 54a/1, 88b/9, 27a/6

indir- - (T.) indirmek. (5).
i.-di 32a/12, 45a/6, 82a/7
i.-diler 10b/5
i.-gil 108b/1

iñen -- (T.) çok.
i. 51b/2, 68b/15

infişāl -- (Ar.) ayrılma.
i. 114b/5

inkār -- (Ar.) inkar etme, reddetme. (28).
i. 114a/9, 33a/13, 33b/6, 33b/7, 48b/5, 48b/8, 50a/14, 58a/4, 26a/13, 26b/1
094a/7, 94a/8, 95a/11, 95b/1, 105a/13, 113b/15, 50a/14, 114a/13

i.+iñ 111b/7
i.+a 58a/5
i.+dan 48b/10
i.+um 112b/4, 112b/3
i.+ımız 46b/12
i.+iñ 111b/7, 111b/11, 85a/6

inķisām -- (Ar.) bölünme.
i. 75a/14

inķiyād -- (Ar.) bağlanma. (4).
i. 11a/15, 80b/3, 91b/8,98b/6

inķiyāden -- (Ar.) bağlanarak.
i. 50a/1

ins -- (Ar.) insanlar.
i.+den 58b/1

inşāf -- (Ar.) acıma. (3).
e. 115b/2, 115b/4
e.+a 31b/7

insān -- (Ar.) insan. (2).
i. 16a/9, 51b/9

insānī -- (Ar.) insanla ilgili, beşerî.
i.+den 47b/11

insilāh -- (Ar.) soyulup çıkarılama, soyulma. (5).
i. 61b/3, 63a/10, 104b/15
i.+da 61b/6
i.+iñ 84a/5

insiyye -- (Ar.) insanlık.
i. 23b/13

inşā'a'llāh -23- (Ar.) inşaallah, Allah uygun görürse. (23).

i. 11b/1,43b/13,35b/2, 44b/14, 51a/11, 60a/14, 60b/7, 63b/9, 70b/5, 77a/15,
77b/11, 71b/2, 84b/4, 92a/4, 97a/15, 100b/11, 108a/8, 108a/14,
93a/15,102b/15, 111a/2, 111a/8,

intihā -- (Ar.) son, sona erme.
i.+sına 50a/3

intiķāl -- (Ar.) taşınma. (9).

i. 5a/12, 103a/1, 11a/10, 28a/2, 28a/8, 68b/11, 78a/1, 80a/6,
084a/12

intiḳām -- (Ar.) intikam.

i. +*iñuzı* 23a/4

ir- -- (T.) ermek, ulaşmak. (27).

i.-di 110b/9, 67a/14, 88a/5, 89a/8, 91a/4

i.-dik 106b/14

i.-dikden 42b/14

i.-diñ 67b/2

i.-elim 33b/13, 33b/14, 104a/10

i.-elüm 33b/15

i.-erdi 97a/3

i.-eriz 61b/13

i.-esin 11a/14

i.-icek 25a/3

i.-mege 6b/7, 79a/7, 87b/3

i.-mek 55a/15, 85b/3, 105b/13, 101a/6

i.-meye 46a/11

i.-mez 88a/6

i.-üb 81a/2

irād -- (Ar.) söyleme.

i. *eyle-* "söylemek" 71b/15

irādet -- (Ar.) irade, isteme, istek. (2).

i. +*i* 2b/4

i. +*leriyle* 2b/8

irāz -- (Ar.) yüz çevirme, kaçınma, başka tarafa dönme.

i. 81a/4

irfān -- (Ar.) bilme. (10).

ç. 92b/1, 92b/5, 98b/10

ç. +*a* 92a/14, 3a/11

ç. +*ı* 85b/5, 103a/3, 89a/8,

ç. +*ına* 101a/6

ç. +*ıyla* 92a/5

irgür- -- (T.) ulaştırmak.

i.-mege 17a/15

iril- -- (T.) erilmek, ulaşılmak.

i.-mez 88a/4

iriş- -- (T.) erişmek, ulaşmak. (25).

i.-di 13b/2, 19a/6, 23b/5, 25a/13, 62a/6, 86a/9, 109a/13
i.-dim 89b/1, 90a/12
i.-diñ 23b/5, 23b/7, 23b/8, 23b/11, 88a/7
i.-ir 67a/15
i.-mege 111a/4, 55a/9
i.-mek 20a/13
i.-üb 55a/13, 57b/9, 85a/7
i.-ür 111a/7, 41b/11, 105b/10, 39a/10

irşād -- (Ar.) hidayete erdirme, doğru yolu gösterme. (17).
i. 5b/14, 113a/6, 12b/9, 14a/14, 53a/12, 79a/1, 42b/11
İ.+a 51a/3, 79a/14
i.+ı 17a/14, 18a/2, 50b/6
i.+ıma 5a/1
i.+ımız 46b/14
i.+ına 13a/13, 70b/5

isāret -- (Ar.) kötülük etme.
i. 14b/2

işāl -- (Ar.) ulaştırma, kavuşturma.
i.+ı 27a/10

işbāt -- (Ar.) kanıtlama. (2).
i. 114a/7
i.+da 82b/11

ise -- (T.) ise. (9).
i. 9b/8, 110b/5, 44a/2, 75a/10, 75a/13, 94a/3, 104a/4, 104a/15,
i.+ñ 79a/7

isim -- (Ar.) isim, ad. (9).
i.+de 14a/15
i.-i şerīfle 26b/13
i.+i 14a/15
i. i'llāh "Allah'ın adı" 100a/4
i.+im 72b/15, 80a/1
i.+in 79b/14
i.+ine 26b/9, 73a/2

işneyn -- (Ar.) pazartesi.
i. 114b/7

iste- -- (T.) istemek. (21).
i.-di 57a/8, 61b/10
i.-dik 28b/5, 64a/13
i.-dim 108a/1, 11b/14

i.-r 89b/8, 90a/13, 111a/11
i.-rler 47a/8
i.-rem 69a/6
i.-rseñiz 59b/1
i.-yen 65a/1, 85b/3, 89b/3, 99a/1, 100b/10, 105b/13
i.-yenlere 3a/1
i.-yesin 108a/7
i.-yü 30a/14

isti‘āze -- (Ar.) Şeytan’dan korunmak için söylenen sözlerden biriyle Allah’a sığınmak. (2).

i. 40b/1, 40b/3

isti‘dād -- (Ar.) yetenek.

i.+iñla 90b/1

isti‘māl -- (Ar.) kullanma.

i. 97b/3

istiāğse -- (Ar.) yardıma etme. (2).

i. 61a/9,62b/14

i.+ni 25a/5

istidlāl -- (Ar.) yol gösterme, delil olma.

i. 68b/13

istiftāh -- (Ar.) açma, açılma.

i. 48a/13

istiğfār -- (Ar.) Allah’tan günahlarının bağışlanmasını isteme tövbe etme. (3).

i. 58a/6, 83b/12, 39a/1

istiğrāk -- (Ar.) kendinden geçme, dalma. (3)

i.+a 61b/3

i.+da 77b/5

i.+dan 82a/10

istihlāf -- (Ar.) bir şeyhin beklenen olgunluğa erişmiş bir dervişini irşada memur etmesi, birini kendi yerine bırakma.

i. 113a/6

istihrāc -- (Ar.) çıkarma.

i.+da 56a/1

istikbāl -- (Ar.) karşılama. (4).

i. 7b/5, 8b/2, 53a/5

i.+e 109a/14

istimāc -- (Ar.) dinleme. (3).
i. 11b/8, 52a/7, 103a/14

istisfār -- (Ar.) sorma, araştırma.
i.+a 86b/4

işā'ata -- (Ar.) yalanlar.
i. 68b/5

işārāt -- (<Ar) işaretler.
i.+ı 43b/7

işāret -- (Ar.) iz, işaret, gösterme, alamet. (29).
i. 7a/12, 8b/3, 100a/3, 112b/4, 35b/4, 40b/14, 45b/4, 46a/15,
049b/5, 53a/13, 60a/9, 61b/7, 62a/14, 66a/8, 66b/3, 71b/2, 79b/14,
081a/9, 83a/5, 83b/7, 99b/13, 102b/15, 106b/11
i.+dür 58b/8
i.+i 70b/15
i.+iyle 8a/15, 97b/11, 17b/14, 64b/12

işbu -- (T.) işte bu.
İ. 85a/15

işde -- (T.) işte.
i. 36a/6

işit- -- (T.) işitmek. (20).
i.-dik 28a/1, 28a/8, 94b/7
i.-diler 71a/1, 25b/11
i.-dim 57a/8, 16a/13, 18b/12, 19a/10, 96a/15, 12a/7, 46b/8
i.(d)enler 14b/7
i.-mediñ 40a/7
i.-mez 28b/4
i.-seler 3b/5
i.-sem 39b/10
i.-üüb 14a/6, 30b/7, 85a/11

işrāb -- (Ar.) içme.
i. 24b/10

işrāk -- (Ar.) doğma, aydınlatma. (3).
i. 5b/13, 82a/14
i.+ı 70b/14

işte -- (T.) işte.
i. 22b/10

iřtikāk -- (Ar.) özlem.
i. 104b/1

iřtirāk -- (Ar.) katılma.
i. 104a/12

iřtiyaķ -- (Ar.) özleme.
i. 52a/7

it- -- (T.) -etmek yardımcı fiili. (577).
i.-di 5b/2, 114b/4, 21b/7, 31a/6, 34a/12, 66a/6, 76a/4, 76a/5,
083b/15, 86b/5, 86b/11, 86b/14, 88a/9, 95a/9, 98a/6
i.-digi 67a/5, 103b/10
i.-digim 80b/3
i.-digimiz 113b/4, 62b/5
i.-dik 107b/4, 29a/2, 35b/11, 64b/1, 93a/10
i.-dikde 5a/12, 86b/12
i.-dikleri 12b/10, 74b/11
i.-diler 8b/3, 8b/4, 8b/5, 10b/5, 113a/5, 14a/3, 19b/5, 21b/8,
021b/14, 26b/2, 35a/6, 44a/8, 46a/15, 53a/5, 56b/14, 57a/1, 57b/1,
065b/14, 66b/5, 70a/6, 74a/3, 78b/2, 82a/14, 90b/7, 96a/10, 96a/14,
109a/15, 35a/5
i.-dim 106b/5, 106b/6, 16b/13, 25a/4, 57a/9, 65a/2, 86b/2, 91a/3, 46b/8
i.-diñ 80a/5
i.-diñiz 41a/8, 44a/14
i.-diñ mi 31b/6
i.-dirdiler 60a/2
i.-dirmediñ 38b/2
i.-dirmege 14b/1, 46b/13
i.-dirüb 37a/2
i.-(d)emedik 35b/6
i.-gil 91b/8
i.-(d)icek 57b/15, 72b/2, 75a/3, 75b/10
i.-(d)icekleri 42a/4
i.-(d)ici 54a/2
i.-(d)e 101a/2, 114b/6, 37a/7, 47a/4, 65a/8, 79a/13, 83b/11, 88a/4,
091b/8, 105b/14
i.-(d)eler 17b/11, 42a/5, 42b/9, 43a/2, 52b/14
i.-(d)eli 28a/3, 30b/4
i.-(d)elim 111a/7, 12a/4, 14a/11, 16b/9, 31a/15, 35b/13, 46a/14, 50a/2,
052b/1, 60b/1, 77a/14, 84b/13, 101a/13, 21a/5
i.-(d)em 82a/4
i.-(d)emedim 90a/9
i.-(d)emediñiz 93a/1
i.-(d)emedüm 16a/7
i.-(d)emez 6b/2, 14b/2, 91b/7

i.-(d)en 3a/12, 110a/3, 114b/2, 114b/4, 14b/2, 28a/8, 30b/3, 35a/5, 042b/11, 50a/15, 56b/4, 73a/3, 74a/4, 74a/6, 75a/9, 77b/9, 91b/4
i.-(d)ene 114b/5
i.-(d)eni 63a/2
i.-(d)enler 36b/4, 54b/4, 58a/4, 114a/14
i.-(d)enlere 54a/12, 54a/13, 54b/1, 54b/7, 114a/15
i.-(d)eniñ 75a/3
i.-(d)er 2b/3, 2b/6, 8a/12, a/11, 101a/1, 106b/2, 106b/3, 14b/11şöyle, 019b/4, 20a/11, 24a/1, 27a/2, 29a/15, 33a/4, 35a/13, 69a/5, 70b/10, 073a/1, 74a/5, 76a/1, 76a/4, 77a/4, 77b/6, 80b/14, 81b/4, 94a/5, 104a/14, 104b/12, 104b/13, 106b/7, 108b/12
i.-(d)erdüm 11b/8
i.-(d)erdi 5b/8, 5b/9, 5b/10, 5b/15, 6a/1, 6a/11, 6a/14, 6b/13, 9b/5, 29a/4, 29a/6, 61a/7, 61a/10, 61a/13, 66b/9, 68b/12, 68b/13, 068b/15, 76b/9, 78b/13, 95b/6, 97a/11
i.-(d)erdik 30b/12, 34a/9
i.-(d)erdim 5a/9, 31b/7, 39b/8, 61a/7, 61a/15, 61b/1, 68b/6, 73b/1, 082a/14, 86b/7, 97a/7, 97a/11
i.-(d)erdiñ 33b/7
i.-(d)erek 52a/5, 79b/10
i.-(d)erem 69a/4, 69a/14, 72a/5, 90b/1
i.-(d)erim 37a/8, 86a/6, 86b/8
i.-(d)eriz 103a/1, 20b/3, 64b/8, 71b/3, 84b/8
i.-(d)erken 6a/10, 43a/7, 61a/5, 85a/4
i.-(d)erler 3b/11, 3b/12, 55a/7, 55a/9, 68a/12, 83a/14, 83b/7, 89b/14, 098a/2
i.-(d)erlerdi 6a/3, 6a/5, 6a/6, 6a/9, 11a/5, 53b/5, 66b/10, 96b/9
i.-(d)erlerse 33a/13
i.-(d)ermişim 61a/14
i.-(d)erse 108b/4, 36b/12, 37a/9, 38b/9, 50a/14, 54a/1, 85a/10, 94a/5
i.-(d)erseñ 11a/15, 29b/5, 76a/3
i.-(d)ersin 21a/10, 30b/6, 30b/10, 63a/1, 98a/4
i.-(d)ersiz 96a/5
i.-(d)esin 108b/3, 36b/12, 84b/10, 108a/14
i.-(d)esiz 19b/2, 21b/5, 26a/14, 35a/10, 40b/3, 46a/15, 48a/4, 70b/11
i.-(d)eydi 92a/10
i.-(d)eyim 92a/4, 44a/13, 64b/1, 94b/11, 95b/14
i.-me 40a/12, 43a/4, 46b/5, 51a/9, 64b/2
i.-medi 21a/13, 61b/5, 73a/6, 74a/6
i.-medigi 76a/15
i.-medik 63a/12
i.-mediler 74a/9
i.-medimi 73a/4
i.-mege 101b/4, 106a/5, 24b/10, 36a/4, 61a/9, 69b/6
i.-mek 2b/5, 4a/3, 112a/8, 114b/2, 23a/3, 25b/14, 29b/3, 33b/2, 047b/12, 55b/4, 63b/2, 76b/10, 81a/10, 97a/9, 97a/14
i.-mekde 114b/1, 18a/3, 67a/3, 75b/5, 82b/11

i.-mekdedür 114a/2
i.-mekden 84a/14
i.-mekdeyem 112a/1
i.-mekle 73b/6, 76b/15
i.-memişdür 67a/5
i.-memişiz 105a/2
i.-meseler 82b/5
i.-mesem 82b/3
i.-mesin 115b/1, 115b/3
i.-mesün 19a/9
i.-mesünler 36b/9
i.-meyesiz 31b/2
i.-meyib 38a/14
i.-meyüb 95a/13
i.-mez 2b/3
i.-mezdim 94a/13
i.-mezse 81a/7
i.-mezseñ 76a/2
i.-miş 101a/8, 109a/8, 26b/15, 29b/12, 58a/4
i.-mişdi 112a/3, 68b/14, 78a/1, 80a/6, 85a/7, 94a/14
i.-mişdik 49a/3
i.-mişdür 2a/14, 44a/11, 46b/12, 57b/7, 58b/8, 63b/6, 74b/7, 74b/8
i.-mişem 108b/10
i.-mişim 61b/1
i.-mişlerdür 73b/8, 75b/5
i.-mişsiz 21b/15
i.-miyelim 104a/10
i.-se 43b/13, 48a/9
i.-señiz 51b/12, 91b/13, 92a/1
i.-seydi 6a/12, 74b/10
i.-sün 35b/11, 48a/2
i.-sünler 32b/7
i.-(d)üb 3b/7, 5b/13, 6a/13, 7b/5, 7b/8, 8a/6, 8b/2, 9a/6,
9a/14, 100a/2, 101b/4, 101b/9, 102a/8, 104b/9, 105a/6, 106a/6, 107a/1,
0107a/6, 108a/2, 108b/5, 109a/1, 109a/9, 109b/8, 111b/3, 111b/5, 112a/1,
0112a/4, 112a/6, 113a/5, 113a/6, 113b/7, 11a/1, 11a/3, 12a/5, 12a/9,
012a/15, 13a/5, 13a/7, 13a/14, 13b/1, 13b/4, 13b/11, 13b/15, 14b/3,
014b/4, 15a/5, 15b/10, 16a/1, 16a/5, 16a/10, 16b/1, 16b/8, 16b/11,
017a/12, 17b/5, 17b/12, 18a/12, 19a/10, 19b/1, 19b/3, 20a/9, 20b/4,
020b/5, 21a/4, 21b/6, 21b/12, 22b/7, 22b/8, 23a/13, 23a/14, 24a/5,
024a/9, 24a/11, 24b/6, 24b/8, 25a/15, 26a/11, 26b/2, 27b/8, 28a/3,
028a/9, 28b/5, 28b/10, 29a/14, 29b/7, 29b/15, 30a/10, 30a/11, 30a/15,
031a/5, 31b/8, 32a/2, 32b/13, 32b/15, 33a/11, 33b/8, 35a/15, 37a/13,
037b/10, 38a/9, 38b/3, 40b/1, 40b/13, 40b/15, 41b/1, 45b/15, 46a/7,
046b/15, 47b/10, 48a/r7, 48b/13, 51a/9, 51b/10, 52b/10, 55a/8, 55b/7,
056a/10, 56b/13, 57a/12, 57b/3, 58a/6, 58b/5, 60b/2, 61a/8, 61b/9,
061b/14, 63b/5, 63b/9, 64b/10, 68a/3, 68b/14, 69a/7, 69b/1, 71a/1,

071b/1, 71b/13, 72a/10, 72b/1, 73a/8, 74a/2, 74a/14, 74b/2, 77a/9,
077b/8, 77b/15, 78a/4, 78a/6, 79a/5, 80a/3, 80b/4, 80b/5, 80b/13,
081a/4, 82b/1, 83a/4, 84a/2, 84a/3, 84a/11, 84b/2, 85a/4, 86a/10,
087a/5, 87a/10, 87b/5, 88b/9, 89a/12, 91a/12, 93b/11, 94b/9, 96b/11,
097a/11, 98a/3, 99b/13, 99b/14, 100a/13, 102a/12, 103a/12, 103b/12,
106b/15,
107a/14, 108a/14, 109b/11, 111a/13, 112b/10, 112b/11, 112b/13
i.-(d)übdür 85b/2
i.-(d)ün 48a/1

iṭāʿat -- (Ar.) itaat etme.
i. 112b/10

iṭibār --(Ar.) saygı gösterme, değer verme. (4).
i. 19b/13, 58b/8, 83b/15
i.+ıyla 30b/8

iṭidāl -- (Ar.) aşırı olmama, ölçülülük. (2).
i. 52b/14
i.+den 69a/1

iṭikād -6- (Ar.) inanç. (6).
i.+ a 75b/12, 31b/6, 72a/4, 79a/5
i.+ı 54b/5
i.+larına 42b/13

iṭikādiyyāt -- (Ar.) inançlar.
i. 75a/15

iṭimād -- (Ar.) güven.
i. 58b/12

iṭirāf -- (Ar.) itiraf etme. (3).
i. 6b/6, 72b/6, 74a/4

iṭizāl -- (Ar.) uzaklaşma, uzlet etme. (6).
i. 25a/4, 33a/13, 114a/1, 114a/9, 114a/13,
i.+e 85/13

iṭizār -- (Ar.) özür dileme. (3).
i. 22b/8, 41a/6, 105a/6

itifaḳ -- (Ar.) ittifak, anlaşma.
i. 92a/5

iṭlāḳāt -- (Ar.) başlatma.
i. 56a/3

itmām -- (Ar.) tamamlama, bitirme.
i. 6a/12,14a/12

itmīnān -- (Ar.) emin olma.
i. 42a/12

ittihāf -- (Ar.) hediye etme.
i. 27b/13

iy -- (Far.) ey, seslenme edatı. (191).
i. 2a/8, 4a/12, 5a/2, 100a/9, 101a/4, 101b/8, 104a/3, 104a/7,
0104b/2, 105a/3, 105b/7, 105b/9, 108a/3, 110a/5, 110b/3, 111a/6, 111a/7,
0112a/2, 113b/2, 114b/6, 115b/1, 115b/3, 11a/12, 13a/5, 13a/6, 13a/7,
015b/7, 16b/8, 17a/2, 17a/6, 17a/12, 20a/4, 20a/11, 20b/11, 21a/9,
022b/8, 22b/15, 23b/4, 23b/12, 24a/6, 24a/7, 24b/15, 27a/14, 27b/14,
028a/2, 28a/8, 28a/10, 29b/1, 29b/6, 30a/1, 30a/14, 30b/1, 30b/2,
030b/11, 31a/8, 31a/13, 31b/5, 33a/3, 33a/11, 34a/11, 34b/5, 34b/6,
034b/14, 35a/13, 35a/15, 36a/2, 36b/11, 37a/10, 37b/2, 38a/10, 38b/1,
038b/13, 40a/4, 40a/11, 40b/2, 41a/6, 41a/9, 41a/12, 41a/13, 41b/1,
044b/10, 45a/7, 46a/8, 46b/4, 47a/3, 47a/13, 47b/3, 47b/11, 47b/12,
048a/1, 48a/r7, 48a/12, 48b/4, 49b/9, 50a/2, 51a/6, 51a/9, 51b/10,
052b/1, 52b/13, 54a/11, 57a/9, 57b/8, 58a/5, 58a/15, 60b/15, 61b/14,
062b/4, 62b/7, 63a/1, 63a/5, 63a/15, 63b/3, 64a/10, 64a/11, 64a/14,
065a/1, 65a/11, 66a/7, 66b/1, 66b/6, 67a/13, 67a/14, 68a/4, 68a/15,
069b/3, 70a/10, 72a/2, 73a/13, 74b/4, 75a/15, 75b/11, 75b/12, 75b/15,
076a/6, 76b/6, 77a/1, 77a/11, 77b/7, 77b/15, 78a/9, 78b/3, 78b/4,
078b/10, 79a/6, 79a/12, 80a/1, 80a/14, 83b/12, 84a/2, 85a/14, 85b/3,
085b/8, 85b/12, 87a/5, 87b/1, 88a/4, 88a/10, 88b/5, 88b/10, 89b/3,
089b/7, 91b/4, 94a/1, 94a/10, 94b/7, 94b/10, 95a/3, 95a/5, 96a/4,
098a/4, 99a/1, 99a/13, 103a/14, 103b/12, 104a/11, 105b/15, 108a/11,
110b/15,
111a/10, 111a/15, 111b/13, 113b/14, 110a/1, 110a/7, 110b/2

ʿiyāl -- (Ar.) çoluk, çocuk, aile efradı. (3).
ʿi. 25b/15
ʿi. +imi 44a/6
ʿi. +ime 46b/2

izʿān -- (Ar.) anlayış, kavrayış.
i. 94a/2

izāfat -- (Ar.) özellikler.
i. +dan 56a/3

izāh -- (Ar.) anlatma, açıklama. (3).
i. 15b/1

i.+ı 83a/1
i.+ında 106a/10

izāle -- (Ar.) yok etme, giderme.
i. 75b/14

izām- - (Ar.) ulular, büyükler. (2).
ç.i.+dan 56b/7
ç.i.+uñ 58b/3

izāz -- (Ar.) şerefli olma, ikram etme, saygı gösterme. (2).
i. 89a/9, 102a/13

izhār -- (Ar.) gösterme. (5).
i.+a 29b/4
i.+ı 3a/10, 29b/3, 78b/6, 105a/6,

iz(i)n -- (Ar.) izin. (24).
i. 12b/10, 18a/1, 29b/4, 31b/11, 39a/8, 40b/10, 41b/15, 47a/8,
048a/9, 49a/1, 53a/1, 69b/11, 91a/12
i.+i 36b/2, 43b/12, 46a/8, 17a/14, 46a/4, 60a/7, 63b/15, 77a/13, 80b/9
i.+imiz 71b/4
i.+iyle 107b/2

iztırāb -- (<Ar) ızdırıp, acı. (6).
i. 104b/9, 24b/8, 41a/9
i.+a 62a/13
i.+a 62a/10, 69a/12

izzet -- (Ar.) değer, yücelik, izzet. (16).
ç.i. 4b/1, 105b/9, 23b/5, 23b/9, 33b/11, 50a/15, 68a/9, 98b/12
ç.i.+de 56a/5
ç.i.+dür 113b/13
ç.i.+i 36b/5, 67a/5, 55b/12
ç.i.+iyle 92a/15, 46a/6
ç.i.+lerine 91a/11

K

ķabīh -- (Ar.) çirkin.
ķ. 65a/3

ķabīle -- (Ar.) kabile.
ķ. 52b/10

ķābīliyyet -- (Ar.) yetenek.
ķ. 15b/14

qabl -- (Ar.) önce. (3).

k. 13b/9

k. e'l-islām "İslam'dan önce" 73a/15

k. tūlū^c iş-şems 5b/11

qabr -- (Ar.) kabir, mezar. (8).

k. +i 7b/5, 7b/15, 88b/4

k. +im 49b/13, 97b/2, 97b/4

k. +ime 108a/15

k. +imiñ 97b/2

qabūl -- (Ar.) kabul etme. (18).

k. 21a/12, 21b/6, 23a/13, 35b/11, 51a/8, 69a/4,

071b/12, 71b/14, 75a/14, 84a/3, 95a/13, 100b/13, 109b/13, 94b/9, 102/13,

109b/11, 108b/1, 112b/7,

qabz -- (Ar.) teslim alma. (3).

k. 20a/9, 78a/7, 78a/15

qabza -- (Ar.) avuç. (2).

k. 95a/5

k. +sındadur 95b/15

qaç -- (T.) kaç.

k. 46a/14

qaç- -- (T.) kaçmak. (2).

k. -dı 57b/8

k. -maz 48a/8

qadar -- (Ar.) kadar. (11).

k. 11a/15, 32a/6, 47a/2, 50a/11, 81b/15, 83a/13, 84b/10,

097a/2, 97b/6, 102b/6, 111b/13

qadem -- (Ar.) adım, ayak. (11)

k. 50a/6, 56a/15, 82b/1

k. +i 51b/12

k. +inde 27b/8, 53a/5

k. +ine 12a/4, 96a/10, 38a/10

k. +iñle 70b/6

k. +iñizle 47b/3

qader -- (Ar.) kader.

k. +iñ 67a/6

qadīmī -- (Ar.) eski den beri.

k. 36a/14

ḳādir -- (Ar.) güçlü. (13).

k. 13b/13, 23a/3, 78b/15, 82a/5, 90a/3, 92b/2, 5a/14, 6b/15, 74a/12, 103a/4,

k.+dür 47a/4, 69b/6

k.+midür 106a/12

ḳadr -- (Ar.) değer. (8)

k.+i 27b/6, 27a/15, 85b/4

k.+iñ 91b/7, 48a/12

k.+in 36a/15, 36b/8

k.+iñizi 37b/1

ḳafa -- (Ar.) kafa. (3).

k.+sında 7a/5, 102a/8, 102a/11

ḳāfir -- (Ar.) kafir, dini inkar eden. (6).

k. 28b/4, 62a/6

k.+iñ 61b/11

k.+ler 61b/9

k.+lerde 98a/15

k.+leriñ 98a/14

ḳāh -- (Far.) gah.

k. 61a/11

ḳahḳaha -- (Ar.) kahkaha, yüksek sesli gülme. (2).

k. 30a/15, 30b/7

ḳahr -- (Ar.) mahv ve helak etme.

k. et- "helak etmek" 74a/6

ḳā'il -- (Ar.) 1. söyleyen. (2).

k. 2b/12,

2. inanmış, kabul etmiş.

k. 76a/6

ḳā'im -- (Ar.) devam eden. (4).

k. 75b/5, 56a/12

k.+i 63b/15

k.+ler 45b/2

ḳaḳı- -- (T.) kızmak. (3).

k.-dı 28a/12

k.-dım 30a/7

k.-madan 82b/2

kal- -- (T.) kalmak.(53).

k.-a 81a/5

k.-ana 79a/8

k.-dı 57b/10, 57b/12, 59a/13, 60b/8, 77b/5, 82b/1, 92a/9

k.-dık 44b/10, 70b/15

k.-dılar 13b/6, 34b/1, 14a/7

k.-dım 107a/9, 33a/10, 63a/7, 81b/7, 91a/1

k.-muşdur 63b/12

k.-madı 102b/2, 31b/7, 37a/11, 39a/8, 41a/7, 47a/6, 71b/11, 71b/12, 077a/3, 79a/1, 86b/4, 111a/15

k.-mağa 102b/15

k.-mak 74a/10, 74b/13, 81a/8

k.-mamış 20a/3, 21a/9, 22b/14

k.-mamışdur 72b/12

k.-maya 72a/6

k.-miş 51b/12, 64a/4, 107a/15

k.-mişdi 68b/15

k.-mişdik 34a/9

k.-mişdur 111a/5, 61b/12, 63b/11

k.-ub 62a/10

k.-urlardı 68b/6

kal -- (Ar.) söz.

k.+in 87b/2

kalb -- (Ar.) kalp. (22).

k. 88a/12, 106b/3,

k.+i 44b/, /14

k.+imde 112b/3, 31b/7

k.+ime 59a/2

k.+imizde 47a/5

k.+imize 64a/12

k.+iñ 5a/3, 111b/12,104a/8

k.+inde 23a/9, 26a/13

k.+iñde 104a/15

k.+inden 26b/1

k.+ine 55a/10, 60a/8

k.+lerinde 25b/11

k.+üme 41a/13

k.+üñe 104a/11

kalb -- (Ar.) bir durumdan başka bir duruma, bir şekilden başka bir şekle çevirme, değiştirme. (2).

k. 76b/9, 76b/10

kaldır- -- (T.) kaldırmak. (24).

k. 90b/3

k.-dı 62a/4, 112a/10, 45a/5, 77b/5
k.-dik 53a/11
k.-ub 8a/8, 105b/2, 10b/8, 20b/6, 23a/9, 24b/4, 28a/10, 34b/6,
038a/3, 38b/8, 63b/3, 67b/7, 67b/9, 83a/6, 99a/11, 99b/1, 99b/5, 105a/13

ķāleb -- (Ar.) kalıp, beden.
ķ.+le 106b/3

ķālem -- (Ar.) kalem. (2).
ķ. 83a/13
ķ.+e 61a/11

ķalk- -- (T.) kalkmak. (6).
ķ.-ardı 86b/7
ķ.-dı 20b/9
ķ.-dım 81b/7
ķ.-miş 83a/8
ķ.-ub 47a/12, 101b/14

ķamaş- -- (T.) kamaşmak.
ķ.-dı 45a/10

ķamer -- (Ar.) ay.
ķ. 103b/10

ķāmet -- (Ar.) boy. (2).
ķ. 77b/10
ķ+e. 22b/15

ķāmil --(Ar.) tam, olgun. (23).
ķ. 3a/5, 3a/11, 5a/6, 110a/10, 15b/7, 27a/12, 43a/10, 5b4/8,
060b/10, 79a/13, 85a/15, 96a/6
ķ.+dür 96a/1
ķ.+de 90b/2
ķ.+e 5a/15, 69b/11, 104a/15
ķ.+i 65b/8, 95b/13
ķ.+iñ 88a/13,104a/14
ķ.+leri 6b/4
ķ.+leriñ 42/a02

ķamu -- (T.) kamu.(4).
ķ. 19a/6, 67a/11, 67a/12
ķ.+mız 113b/1

ķāmūs -- (Ar.) okyanus. (3).
ķ. 4a/8, 27a/11, 104b/6,

kān -- (Far.) maden, maden ocağı, yurt, ocak. (3).

k. +ı 41a/12, 80a/14

k. +ısın 13a/8

ķancarıdan -- (T.) nereden.

ķ. 63a/15

ķanda- -22- (T.) nerede.

ķ. 35b/5, 39b/9, 43a/2, 44b/6, 46b/3, 44a/7, 48b/7, 64a/4, 64a/4, 64a/10,
,47b/6, 13b/14, 40a/9, 59b/1, 61b/11, 78b/2, 101a/14,2b/9, 100b/14, 108a/4,
111a/3, 111b/13

ķanatlu -- (T.) kanatlı. (2).

ķ. 13a/1, 109a/11

ķanğı -- (T.) hangi. (6).

ķ. 26b/15, 27a/2, 69a/3, 88b/11, 91b/15,94b/11

ķap- -- (T.) kapmak. (7).

ķ.-dı 32a/5, 45a/4, 98b/1

ķ.-ub 112a/6, 112a/9, 90b/5, 98b/1

ķapa- -- (T.) kapamak.

ķ.-dı 105a/9

ķapan- -- (T.) kapanmak.

ķ.-mak 72b/1

ķapla- -- (T.) kaplamak. (2).

ķ.-dı 39a/12, 92a/9

ķaplan -- (T.) kaplan.(2).

ķ.+a 18b/15, 103b/7

ķapu -- (T.) kapı. (27).

ķ. 30a/7, 86b/12

ķ.+da 7a/13, 40b/7

ķ.+dan 40b/7, 61b/8

ķ.+ları 12b/15

ķ.+ña 51a/8

ķ.+ndan 110a/15, 70a/7

ķ.+sına 106b/8, 65b/13, 94b/5, 99a/6, 106b/10

ķ.+sından 106b/4, 107a/8

ķ.+ya 29a/15, 31a/2

ķ.+yı 30a/7, 94b/6, 99a/8, 99a/9

ķ.+sın 11b/15

ķ.+sından 7a/6

qara -- (T.) toprak.
k. +da 62a/5

qarar -- (Ar.) karar.
k. 56b/1

kārbān -- (Far.) kervan. (6).
k. 34a/15, 34b/3, 107b/8
k. +dan 34a/6
k. +uñ 34a/9, 34a/10

kārbānbaşı -- (T.) kervanbaşı. (16).
k. 34a/8,15, 35a/8,9,13,14,15 36b/10, 36b/14, 37a/15,
037b/6, 37b/9, 38a/8, 38a/11, 38b/7, 38b/13, 39a/12,107b/3,
k. +yla 34a/9
k. +nuñ 38a/8, 39a/12

qarīb -- (Ar.) yakın. (7).
k. 25a/7, 45a/6, 90a/10,106b/1.
k. +dür 13b/12, 14a/10, 76b/11

qarīn -- (Ar.) yakın, çok yakın.
k. 84a/4

qarındaş -- (T.) kardeş. (4).
k. +ım 66b/8, 66b/14
k. +ımı 21a/11
k. +iñiz 66b/13

qarşı -- (T.) karşı. (7).
k. 19b/3, 66a/15, 81a/6, 84b/14
k. +da 60a/3, 81b/3
k. +dan 20b/13

qarşu -- (T.) karşı. (29).
k. 5a/15, 8a/6, 102a/4, 15a/5, 17a/2, 17a/10, 19b/1, 22b/3,
022b/5, 22b/6, 26a/3, 30a/5, 45b/7, 49a/2, 53b/1, 59a/2, 60a/1,
065b/14, 71a/14, 87b/5, 90b/9, 91a/10, 96a/10, 85a/2
k. +dan 19b/15
k. +sına 10b/2, 99b/8
k. +sında 68a/12, 83b/6

qarye -- (Ar.) köy. (2).
k. 99a/14, 100a/7,

qaşaba -- (Ar.) kasaba. (2).

k. 26b/8
k. +dadur 92b/10

kaşd -- (Ar.) kasıt. (4).
k. 85a/7
k. +ım 11b/11, 102b/11
k. +ın 81a/11

kāse -- (Far.) kase, çanak. (12).
k. 81b/15, 97a/3, 98a/9, 99b/7, 99b/15
k. +i 24b/9
k. +ler 99b/11
k. +lerden 100a/3
k. +lerle 100a/4, 49b/2
k. +nüñ 100a/1
k. +ye 6b/8

kāsid -- (Ar.) kasteden. (2).
k. 77a/4
k. +lere 97b/4

kaşır -- (Ar.) kusurlu, aciz.
k. 68b/15

kaşırğa -- kasırğa, şiddetli rüzgar. (7).
k. 62a/9, 62a/14, 32a/10, 86a/5, 89a/10
k. +dan 62a/13
k. +nuñ 62a/4
k. +ya 87b/13

kaşırğalı -- (T.) şiddetli rüzgarlı.
k. 62a/3

kāşif -- (Ar.) keşfeden.
k. +i 65a/5

kat -- (T.) kat, tabaka.
k. 78a/8

kaṭc -- (Ar.) kesme. (5).
k. 21b/2, 36a/4, 56a/10, 90a/9, 97a/11

kaṭca -- (Ar.) kesinlikle, katiyen.
k. 72b/6

kāṭca -- (Ar.) kesin.
k. 114a/6

ḳatıl- -- (T.) katılmak.
ḳ.-maḳdan 42b/13

ḳatıl -- (Ar.) katletme, öldürme. (6).
ḳ. 57b/15, 73b/6, 73b/8, 74a/9, 74b/11
ḳ.+de 74b/15

ḳaṭre -- (Ar.) damla.
ḳ. 50b/1

ḳavānīn -- (Ar.) kanunlar.
ḳ. 3b/7

ḳavī -- (Ar.) sert, güçlü.
ḳ. 78a/3

ḳavl -- (Ar.) söz. (4).
ḳ.+i 73b/15, 5a/13
ḳ.+ini 73a/15
ḳ.+iniñ 75a/15

ḳavm -- (Ar.) topluluk, ulus, kavim. (32).
ḳ. 34b/7, 35a/4, 35a/11, 35b/10, 53a/10, 54a/11, 64a/14
ḳ.+a 37a/14, 51b/12, 35b/13, 36a/14, 36b/6, 37a/13, 60a/12
ḳ.+i 105a/1, 105a/3, 105a/5, 105a/11, 15a/6, 53a/5, 35a/11, 51b/11, 109a/7
ḳ.+in 113a/4, 99a/14
ḳ.+ine 100a/7, 105a/1
ḳ.+iñize 51b/13
ḳ.+iyle 53a/9
ḳ.+lerine 53a/4
ḳ.+uñ 36b/1, 54a/7

ḳayd -- (Ar.) bağ, zincir.(3).
ḳ. 15b/10, 88a/11, 111a/12

ḳayır- -- (T.) tasalanmak.
ḳ.-maz 52b/3

ḳaḏā -- (Ar.) kaza. (5).
ḳ.+ı, 20a/5, 107a/1, 107a/14, 32a/4, 106a/15

ḳāḏī -- (Ar.) kadı, hakim. (7).
ḳ. 63a/8, 63a/13, 63b/8
ḳ.+ye 30b/4
ḳ. yu ʿ-ḳuzāt “kaduların başı” 31a/13, 30b/13, 32a/15

kažiyye -- (Ar.) dava, iddia, mesele, husus. (3).

k. 78a/5,64b/12

k.+den 69a/7

kebāb -- (Ar.) kebab. (2).

k. 112a/8

k.+ı 49a/14

kebīr -- (Ar.) büyük. (9).

k. 26b/4, 27b/12, 32a/14, 47a/14, 48a/9, 54b/9, 68b/8, 89b/6 ,

k.+e 71b/3

kebud -- (Far.) mavi.

k. 7a/13

kefen -- (Ar.) kefen.

k.+ in 109a/6

keffāret -- (Ar.) bir kabahatin affi için ödenen karşılık.

k.+dür 97b/2

kelām -- (Ar.) söz. (35).

k. 21a/13, 24a/12, 34a/13, 66a/4, 73b/10, 76a/11, 85b/8, 95a/11, 113b/13

k.+a 45b/11, 87b/10, 99b/9,

k.+dur 73b/10

k.+ı 12a/7, 16a/13, 28a/1, 28a/8, 36b/6, 37b/14, 100b/13, 73a/9, 73b/1,

73b/11, 85a/11, 96a/14, 98b/15, 102b/11, 113b/13,

k.+ıma 54a/4

k.+ımı 73a/4

k.+ın 86b/2

k.+uñ 38a/4, 75a/1, 81b/3

kelb -- (Ar.) köpek. (6).

k. 21b/2, 69b/3, 69b/5, 76b/4

k.+de 76b/2

k.+e 69b/4

kelimāt -- (Ar.) kelimeler.

k. 98a/2

kelimu'llāh --(<Ar) Hz. Musa.

k.+dan 57b/6

kemāhī -- (<Ar) olduğu gibi, hakkıyla.

k. 82b/13

kemāl -- (Ar.) mükemmellik, olgunluk. (22).

k. 6b/4, a4/10, 101a/6, 33a/13, 41b/12
k.+de 29a/6
k.+i 9a/7, 9a/8, 110a/1, 9a/10, 9a/11, 88b/3, 88b/5
k.+ine 28b/2, 39a/14, 14a/6, 23b/3, 77a/5, 113b/7
k.+ince 82b/14
k.+inde 101a/6, 111b/4

kemālāt -- (Ar.) olgunluklar. (8).

k. 27b/9, 83a/9
k.+a 79a/6
k.+ı 23b/12, 27a/13, 42a/4, 66b/9
k.+larına 65b/7

kemā-yenbağī -- (Ar.) uygun şekilde. (2).

k. 66b/10, 84b/11

kemer -- (Far.) kemer, bel. (2).

k.+in 45a/14
k.+inden 97a/12

kenār -- (Far.) kenar, yan. (22).

k.+a 38b/11, 12a/12
k.+da 62a/15
k.+ı 38b/12, 61b/8
k.+ına 12a/10, 16a/7, 37a/3, 38b/3, 62a/14, 107b/6, 112a/2, 15a/2, 91b/11,
92a/6, 110b/11
k.+ında 63a/7, 52a/1, 63b/8, 64a/11, 64b/5, 107b/14

kendi -25- (T.) dönüşlülük zamiri, kendi. (25).

k. 2b/14, 16b/10, 18b/3, 45b/6, 47a/5, 75b/8, 75b/9, 80b/2,
097a/9
k.+de 70a/3, 74a/11
k.+leri 25b/15
k.+lerine 92b/5
k.+liginden 73a/9
k.+m 18b/13
k.+mden 61b/5
k.+mi 100a/2, 46b/2, 93b/2
k.+mize 7b/1
k.+mizi 112b/1, 39a/13
k.+ñe 18a/4
k.+ni 74a/5
k.+si 74a/1

kendü -- (T.) kendi, kedni, zamir iyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, öz, zat. (7).

k. 2b/8, 90b/1

k.+mi 31a/7, 82a/11
k.+mizi 32b/1
k.+si 17a/4
k.+sin 111a/13

kendüzi -- (T.) kendü+özi, kendisi. (3).

k.+mi 14b/6
k.+ne 75b/9
k.-den 32a/3

kenz -- (Ar.) hazine. (2).

k. 23b/6, 95a/9

kerāmat -- (Ar.) kerametler, ermişlerden zuhur edeen olağanüstü. (41).

k. 2a/14, 2b/9, 2b/13, 3a/12, 114a/8, 27b/10, 29b/3, 78b/6,
089b/2, 89b/12, 29b/1, 94a/6, 95a/11
k.+ı 2a/12, 2a/14, 2b/2, 6b/5, 111b/3, 111b/6, 114a/5, 114a/7,
011b/8, 31b/2, 31b/5, 33a/12, 33b/6, 48b/4, 48b/7, 58a/3, 64a/4,
078b/5, 91b/15, 92a/1, 95b/15, 111b/12, 113b/15
k.+ımı 50a/14
k.+in 11b/4
k.-ı 96b/1
k.+dan 51b/7

kerāmet -- (Ar.) cömertlik, kerem. (49).

k. 2b/2, 3a/1, 104a/3, 105b/8, 111b/9, 11b/5, 33a/14, 33b/2,
039b/7, 41b/12, 50b/5, 57b/4, 79a/9, 85b/11, 85b/14, 85b/15, 86a/12,
094a/7, 94a/11, 95b/14, 101a/11
k.+den 114a/3
k.+dür 57b/6, 95b/12
k.+im 64a/1
k.+ine 112b/3
k.+iñ 6b/7
k.+dür 58a/2
k.+e 79a/5, 94a/1
k.+i 103b/6, 56a/8, 67a/1, 67a/5, 95b/4
k.+im 42b/10, 50b/1
k.+ime 50a/14
k.+in 34a/15
k.+iñ 57b/11
k.+ine 23a/11, 79a/4, 96a/7
k.+iniñ 3a/4
k.+lerin 5a/10
k.+e 89a/9
k.+iñ 34b/5
k.+i 100b/13

kerem -- (Ar.) kerem, cömertlik. (15).

k. , 41a/12, 51a/6, 83b/15, 98b/8, 98b/13, 101a/2, 105b/15, 111a/5

k.+leri 2a/13, 97a/13

k.+lerin 68a/2, 102a/12, 43a/13

k.+lerinden 80a/8

k.+lerine 94b/1

kerih -- (Ar.) iğrenç.

k. 44a/11

kerim -- (Ar.) cömert.

k. 89a/2

kerime -- (Ar.) eş.

k.+niz 78a/1

kerre -- (Far.) defa, kez. (9).

k. 8a/10, 9b/1, 18b/4, 27a/4, 29a/4, 37b/14, 38b/3, 85a/2,
091b/1

keşâif -- (Ar.) kesifler.

k. 81a/3

keşif -- (Ar.) yoğun.

k. 106a/12

keşir -- (Ar.) bol, çok. (4).

k. 27b/12, 48a/11, 89b/5

k.+dür 91b/14

kesret -- (Ar.) çokluk, bolluk. (2).

k.+de 3a/13

k. 59a/9

keşf -- (Ar.) keşif, bulma. (29).

k. 2b/8, 2b/9, 4a/6, 4a/11, 11b/1, 41b/12, 46b/4, 46b/5, 110a/2, 114b/6,

k.+i 2b/13, 3a/1, 25a/4, 46b/8, 50b/5, 83a/1, 101a/11

k.+im 30a/4

k.+inde 106a/9

k.+ine 67b/4

ketāyib -- (Ar.) askerler.

k. 58a/12

kevn -- (Ar.) varlık.

k. 70b/12

keyfiyyet -- (Ar.) nitelik.

k. 56a/9

kez -- (Far.) kez, kere, defa.(5).

k. 34a/11, 34b/10, 86a/1

k.+de 77a/10

k.+den 40a/14

kıble -- (Ar.) kıble, Kabe'nin bulunduğu yön.(11).

k. 39a/11, 92a/8

k.+den 25a/6, 39b/15

k.+i 85b/8

k.+ye 5a/15, 15a/5, 22b/2, 84b/14, , 85a/2, 108b/15

kıdve -- (Ar.) Kendisine uyulacak, arkasından gidilecek kimse. (4).

k.tü'l-'irfān "bilginlerin önderi" 91b/9

k.tü's-sādāt "Seyyitlerin önderi" 20b/15

k.tü'l-ekārim "yüce insanların önderi" 58b/12

k.tü's-sālikīn "salıkların önderi" 11b/1

kıgır- -- (T.) çağırarak. (7).

k.-dı 11a/7, 30a/10, 64a/9, 78b/9

k.-dım 44a/6

k.-ğıl 62b/12

k.-ıb 94a/15

kıl- -- (T.) kılmak. (60).

k. 51a/8, 79a/6, 79a/7, 79a/12, 87b/13, 101a/5, 104b/2, 114b/5, 091b/5, 100b/13, 111a/13

k.-a 6b/9

k.-alım 109a/8

k.-amadım 90a/12

k.-an 94a/1

k.-ardı 5b/10, 6a/10

k.-dı 7b/3, 8a/4, 8b/7, 9b/1, 104a/8, 10a/1, 20b/6, 22a/10, 037b/11, 57a/8, 66a/7

k.-dık 108b/6, 109b/1

k.-dık 33a/8

k.-dıkdan 37b/8

k.-dılar 11a/2

k.-dım 107a/2, 15a/2, 18b/4, 45a/2, 81b/6, 90a/11, 91b/12

k.-diñ 41a/15

k.-dukdan 6a/1

k.-ıcağ 84b/5

k.-acağdur 84b/3

k.-ma 85b/12, 94a/10

k.-mağa 101b/7

k. -mağ 55b/8
k. -miş 108b/7
k. -mişdur 70b/14
k. -sa 110a/13
k. -ub 5b/11, 6a/13, 10b/11, 11a/5, 59a/14, 60b/5
k. -ur 93a/8

kılıc -- (T.) kılıç. (2).

k.+a. 40a/2

k. +ları 20b/14

kılın- -- (T.) kılınmak. (3).

k. -dı 82a/14

k. -urdu 5b/13, 5b/14

kırā'at -- (Ar.) okuma.

k. 5b/12, 82b/10

kırk -- (T.) kırk sayısı. (33).

k. 10b/3, 11b/3, 12b/3, 12b/5, 20a/7, 21b/9, 31b/14,
032b/2, 35b/5, 42a/3, 45a/7, 46a/8, 46a/9, 46a/10, 46a/12, 46a/13,
048b/12, 52b/11, 53a/12, 53a/4, 54b/7, 63b/9, 63b/12, 64a/2, 64a/5,
064b/7, 69b/12, 70b/6, 89b/13, 90b/6, 113a/4,

k. +ıncı 64b/8

kırk biñ -- (T.) kırk bin.

k. 96a/6

kırk dört -- (T.) kırk dört.

k. 96a/6

kırk iki -- (T.) kırk iki. (2).

k. 28b/1, 50a/9

kırkıncı -- (T.) kırkıncı.

k. 64b/8

kırk toğuz -- (T.) kırk dokuz.

k. 50a/10

kışık -- (T.) çok dar geçit, dar yer.

k. +larında 52a/1

kısmet -- (Ar.) kısmet. (2).

k. +e 26a/15

k. +i 60a/12

kışşa -- (Ar.) olay, öykü. (7).

k. 80b/8, 96b/2

k. +dan 14b/8, 63b/1

k. +ı 38a/15

k. +m 62b/15

k. +sı 79b/02

kış'a -- (Ar.) parça, bölüm.

k. 63a/8, 66a/12

kıyāfet -- (Ar.) kıyafet.

k. +inde 22b/13

kıyām -- (Ar.) kalkma, ayaklanma. (2).

k. 92a/15

k. +a 103b/11

kıyāmet -- (Ar.) mahşer günü. (5).

k. +de 9a/12, 50b/10, 57a/10

k. +e 41b/12, 74a/13

kıyās -- (Ar.) karşılaştırma, mukayese. (4).

k. +a 6b/3, 14a/12, 31b/2, 30b/6

kıymetlü -- (T.) kıymetli, değerli.

k. 37a/1

kız -- (T.) kız. (8).

k. 77b/10

k. +ım 30b/14, 77b/7, 78b/4

k. +ıñ 77b/8

k. +ından 78a/6

k. +ıymış 77b/3

k+a. 78a/7

kızıl -- (T.) kızıl.

k. 7a/7

ki -- (Far.) ki, bağlaç eki. (220).

k. 2a/9, 2b/2, 2b/4, 4b/1, 4b/5, 4b/10, 4b/14, 5b/5,

6b/5, 6b/11, 8b/6, 101a/2, 102b/7, 103a/2, 104b/4, 105a/2, 105a/3,

0105a/8, 106b/2, 106b/6, 107a/9, 107b/6, 110b/8, 111a/1, 111a/3, 111a/4,

0111a/7, 114b/6, 11b/5, 12a/1, 12a/6, 14a/12, 14b/11şöyle, 14b/13, 14b/15,

015a/6, 16b/2, 17a/8, 17b/7, 18b/2, 18b/6, 19a/4, 19a/10, 19a/14,

019b/10, 20a/11, 20a/13, 20b/4, 21a/6, 22b/8, 23a/15, 24a/1, 24a/11,

024b/13, 24b/15, 27b/2, 27b/3, 27b/12, 28b/6, 29a/10, 29a/12, 29b/6,

030b/9, 31a/2, 32a/6, 32b/6, 33b/11, 34a/4, 34b/9, 34b/11, 35a/1,

035b/14, 37a/11, 37b/9, 37b/15, 39b/7, 40b/3, 43b/7, 44a/5, 44a/6,
044a/9, 44b/2, 45b/4, 46a/8, 46b/3, 46b/5, 46b/12, 46b/13, 47a/2,
047a/7, 47b/1, 48b/9, 49a/3, 50b/9, 51b/8, 52b/14, 53b/14, 53b/15,
054a/2, 56b/4, 57b/7, 58a/10, 58a/15, 58b/1, 58b/10, 61a/8, 61b/4,
061b/6, 61b/7, 62a/3, 62a/5, 63b/10, 63b/11, 64a/4, 65a/6, 66a/4,
066b/10, 66b/13, 66b/14, 67a/4, 67a/7, 67a/9, 67a/10, 68a/13, 68a/14,
068b/5, 69a/9, 69a/11, 70a/1, 71a/5, 71a/9, 72a/5, 72a/6, 72a/9,
072b/13, 72b/14, 73a/5, 73b/3, 73b/5, 73b/8, 73b/12, 74a/11, 74b/5,
074b/6, 75a/9, 75a/13, 75b/1, 75b/5, 75b/12, 76a/6, 76a/8, 76a/10,
076a/11, 76b/3, 76b/7, 78a/4, 78a/9, 78b/2, 78b/3, 78b/12, 79a/13,
079b/7, 80b/8, 80b/10, 81a/1, 81a/3, 81b/15, 82a/3, 83a/13, 83a/15,
083b/3, 83b/4, 84b/9, 85a/10, 86a/5, 86b/3, 87b/7, 87b/8, 88a/12,
088b/7, 90a/3, 90b/9, 91b/8, 92a/9, 92b/6, 92b/9, 94a/2, 94a/5,
094a/9, 94a/13, 94b/7, 95b/2, 95b/14, 96a/3, 96a/4, 96b/2, 97a/3, 97b/7,
097a/8, 97b/15, 98a/7, 98a/11, 99a/13, 102b/11, 102b/13, 103a/14, 104b/13,
108a/13, 108a/15, 110b/10, 110b/12, 111b/10, 111b/13, 111b/15, 113b/11,
113b/13

kibār -- (Ar.) şerefli, büyük. (6).

k. +ı 27b/7, 50b/8

k. +ından 20a/12

k. +ina 21a/9, 103a/1

k. +a 25a/2

ķīl -- (Ar.) söz, kelam.

ķ. ü ķāl "dedikodu" 114b/1

ķilidle- -- (T.) kilitlemek. (2).

k.-dim 101b/12

k.-yüüb 12a/8

ķim -- (T.) kim, soru eki, bağlaç eki.(159).

ķ. 3a/2, 3b/4, 3b/8, 4b/4, 4b/6, 4b/7, 4b/9, 5a/3,
8a/13, 101b/2, 102b/2, 103a/6, 104a/9, 105a/4, 105b/7, 106a/8, 106b/5,
0107b/15, 108a/8, 109b/3, 110a/9, 110a/11, 114b/2, 11a/13, 11a/15, 11b/2,
011b/15, 12a/8, 12b/10, 13a/5, 14a/9, 16a/9, 17a/14, 21a/8, 23a/6,
025a/12, 25b/3, 26a/2, 26b/15, 27a/2, 29b/6, 33a/4, 36b/5, 37a/1,
039a/9, 39b/9, 39b/11, 43a/2, 44a/14, 45a/5, 46b/7, 48/15, 48a/13,
049a/15, 50a/13, 50a/15, 51b/14, 53b/15, 54a/5, 54a/11, 54b/2, 59a/9,
059a/11, 59b/2, 59b/14, 62a/2, 62b/6, 62b/7, 62b/8, 62b/12, 64b/9,
065a/4, 65a/6, 65a/8, 65b/4, 66a/12, 66a/13, 66b/11, 67a/13, 67a/14,
068a/5, 68a/6, 69a/3, 69a/8, 70a/2, 72a/2, 72b/12, 73a/12, 73b/4,
073b/9, 76a/1, 76a/2, 77b/1, 77b/6, 78b/2, 78b/11, 79a/8, 79b/14,
082a/3, 84b/3, 85a/4, 85a/10, 86a/5, 86b/1, 86b/9, 88a/3, 90a/2,
091b/1, 92a/9, 92a/11, 92b/7, 92b/9, 94a/5, 94a/12, 94b/12, 95b/6,
095b/11, 96a/5, 96a/12, 96b/1, 96b/5, 96b/9, 97a/1, 98b/13, 99a/3,
099a/9, 99a/13, 100a/10, 100a/11, 101b/11, 103a/14, 104a/10, 104b/8,

105b/10, 106a/11, 106a/12, 106a/13, 106a/15, 113a/15
k. +dür 11a/8, 78b/3, 101a/14, 96a/2
k. +e 26a/3, 59a/10
k. +lerdür 59a/9
k. +lersiniz 35b/7
k. +lersiz 12a/5, 27b/15, 62b/15
k. +sin 79b/14, 82a/3
k. +siz 51b/13

kimi -- (T.) bazıısı. (4).
g. 71a/7, 103b/6, 103b/7, 103b/8,

kimesne -- (T.) kimse. (8).
k. 52b/11, 61a/11, 69a/14, 69a/15, 69b/4, 67a/9, 69b/9, 93b/4

kimse -- (T.) kimse. (4).
k. 38a/15, 99b/10
k. +de 78b/7
k. +den 104a/13

kimyā -- (Ar.) kimya. (3).
k. 94b/8, 94b/12
k. +dan 94b/7

kimyāgīr -- (Ar.) kimyager, kimyacı.
k. 94b/15

kimyāgīrlik -- (T.) kimyacı olma durumu.
k. +de 94b/10

kirām -- (Ar.) yüce kişiler, ulular. (7).
k. 33b/3, 71a/9, 113a/11,
k. +a 17a/3
k. +dan 56b/7, 72a/9
k. +uñ 58b/3

Kirdigār -- (Far.) Tanrı.
k. -ı ʿālem 82b/6

kīse -- (Far.) kese, torba. (5).
k. 38a/6, 38a/8, 38a/9, 38a/11
k. +yle 37a/4

kişi -- (T.) kişi, şahıs.(70).
k. 7a/6, 20a/4, 20a/5, 21a/10, 27a/2, 27a/12,
028b/1, 29b/1, 29b/15, 30b/1, 30b/3, 30b/8, 30b/11, 31a/8, 34b/15,
035a/14, 36a/12, 38a/1, 53a/4, 62b/7, 63a/5, 63a/15, 64a/13, 69a/5,

086a/10, 94b/7, 95a/10, 96b/8, 96b/10, 103a/15, 103b/13, 104b/11, 105a/12,
108a/1, 108a/5, 110b/15
k. +den 23a/4
k. +dür 108a/6, 20a/15, 81a/6, 94b/2
k. +ler 3b/5, 90b/7, 94b/2, 96b/7
k. +lere 95a/9
k. +leriñ 22b/14
k. +leriz 19a/13
k. +nüñ 103a/3, 114b/3, 21a/3, 36a/15
k. +ydi 109b/10
k. +ye 17a/4, 20a/13, 27a/4, 30a/13, 30b/2, 33b/11, 35a/11, 38a/13,
096b/8
k. +yem 30b/11, 46a/4
k. +yi 21a/10, 61b/9, 89b/13
k. -nüñ 20a/11
k. -yim 12a/6

kitāb -- (Ar.) kitap. (10).

k. 3a/14, 3b/1, 64b/3, 64b/7
k. +da 113b/4
k. +ı 64a/10, 64b/5, 64b/11
k. -ları 3b/6
k. +a 49b/15

ko- -- (T.) koymak. (37).

k. 94b/14
k. -dı 38a/10, 47a/9, 64a/8, 95a/6, 97a/4, 97a/6, 97b/9, 98b/1,
099b/8, 112a/14, 112b/15
k. -dığım 107b/7
k. -dılar 40b/11, 45a/8, 53a/5, 78a/6, 96a/10, 96a/11
k. -duğda 109b/2
k. -dum 18b/13, 31a/10, 109b/12
k. -ğıl 31a/9, 40b/2, 90b/4, 47b/14
k. -mayalım 43b/15
k. -muşdım 107a/13, 37a/4
k. -(y)asız 44a/2
k. -(y)dı 90b/8, 95a/4
k. -(y)ub 12a/4, 12a/5, 59a/14, 98a/9

komşu -- (T.) komşu.

k. +dur 19a/14

kon- -- (T.) konmak. (4).

k. -duğ 37a/3, 101b/15
k. -dum 91a/10
k. -ubdur 23b/9

konak -- (T.) konak.
k. + (ğ)ına 70a/4

kondur- -- (T.) kondurmak. (2).
k.-dı 37b/7
k.-dılar 17a/11

konuk -- (T.) konuk. (4).
k. + (ğ)ı 54a/5
k. + (ğ)ımız 103b/13
k. + (ğ)ımızsız 46a/8
k. + (ğ)ımızsın 111a/8

kop- -- (T.) kopmak. (2).
k.-dı, 45a/3, 98a/15

kopar- -- (T.) koparmak.
k.-ırlar 40a/13

kork- -- (T.) korkmak. (2).
k.-mañız 64a/14
k.-maz 83b/10

korku -- (T.) korku.
k. + lukdur 35a/14

koş- -- (T.) koşmak.
k.-dı 35a/8

koy- -- (T.) koymak. (10).
k.-ardım 94b/1
k.-dı 95a/2, 105b/5,
k.-dılar 30b/12
k.-diñız 99a/13
k.-dum 94b/15
k.-mayub 33b/7
k.-ub 13b/10, 47a/12, 77a/1

koy(u)n -- (T.) koyun, bağır, göğüs. (3).
k. + umda 107a/12
k. + uma 37a/4
k. + ından 64b/3

kömür -- (T.) kömür.
k. 21b/2

köşk -- (Far.) köşk.

k.+ünde 30a/9

ķubbe -- (Ar.) kubbe, yarım kũre Şeklinde olan bina. (2).
ķ. 45a/5, 45a/13

ķubũr -- (Ar.) kabirler.
ķ. 11a/7

ķuddese sırruhũ -- (Ar.) Allah sırrını mũbarek etsin. (11).
ķ. 6b/10, 17b/6, 36a/11, 19b/12, 23b/15, 39b/12, 51b/4, 65b/11, 65b/2, 89b/3, 104b/5

ķuddũs -- (Ar.) Allah'ın isimlerinden biri. (2).
ķ. 17a/11, 32a/7,

ķudret -- (<) gũçlũlũk, kudret. (23).
*ķ. 3a/9, 47a/5, 83a/13, 97b/7, 97a/12, 103b/4,
ķ.+i 2b/15, 53a/11
ķ.+ũm 11b/10
ķ.+ine 48b/11
ķ.+dũr 95b/7, 95b/11
ķ.+i 2b/6, 6b/2, 63a/2, 111b/1,
ķ.+ile 83a/13
ķ.+inden 47a/5
ķ.+ine 33a/10, 39a/14, 79a/3
ķ.+ler 75b/15
ķ.+den 67a/8
ķ.+den 67a/8
ķ. u'llāh "Allah'ın kudreti" 43b/13*

ķudsiyye -- (Ar.) kutsallık.(4).
*ķ. 111b/1
ķ.+de 2b/10
ķ.+sine 21b/4
ķ.+si 85a/7*

ķudũm -- (Ar.) bir yere adım basma. (6).
*ķ.+ına 71a/8, 74a/8
ķ.+iũza 51b/11, 52a/14
ķ.+uũuzla 66b/7
ķ.+ından 47b/5*

ķũh -- (Far.) dağ. (7).
*ķ.+a 59a/5, 65b/10,
ķ.+ı 10b/1, 65b/9, 91a/1
ķ.+u 90b/4
ķ.+uũ 59a/6*

kul -7- (T.) kul, köle.

k. 68a/7, 79a/7, 79a/13, 105b/12

k. +lara 4a/8

k. +ları 7a/5

k. +unu 11a/7

kuġaġuzluġ -- (T.) kılavuzluk.

k. 52b/3

kuġaġ -- (T.) kulak. (13).

k. 15a/3, 54a/4

k. +(ġ)a 46b/4

k. +dan 11b/9

k. +(ġ)ıma 86a/9

k. +(ġ)ımı 97a/10

k. +(ġ)ına, 23a/8, 34a/13, 34a/14, 38b/5, 80b/8, 98b/6, 108a/2

kuġle -- (Ar.) kule, doruk. (3).

k. +i, 22b/9, 82a/7, 112a/7

kuġlüb -- (Ar.) kalpler. (2).

k. +a 92b/8

k. +da 110a/11

kuġmaş -- (Ar.) kumaş.

kuġ+ın. 31b/13

kuġurān -- (Ar.) kuran. (9).

k. 94a/4

k. +ı 37b/11, 48b/6, 84b/12,

k. +ı 'azīmüş-şan 102b/11

k. 5b/7, 6a/2, 6a/3, 33b/1

kuġurb -- (Ar.) yakınlık. (3).

k. 11a/2, 68a/13

k. -unda 13b/10

kuġurbān -- (Far.) kurban, feda. (3).

k. +ımız 54a/2

k. +lar 64a/7

k. +da 57a/4

kuġurbiyye -- (Ar.) yakın, yakınlık.

k. 55a/8

kuġurı -- (T.) kuru. (3).

k. 62a/15, 89b/15, 92a/13

ḳurrā -- (Ar.) okuyan, okutan, öğreten.

k. 80b/2

ḳurret -- (Ar.) parlak. (3).

k. +i 110b/10

k.e'l-'ayn "göz nuru" 67a/4, 81a/4

ḳurtar- -- (T.) kurtarmak

k.-dı 85a/9

ḳurtul- -- (T.) kurtulmak. (3).

k.-dılar 105a/11

k.-ub 25b/12

k.-ur 62a/3

ḳuru- -- (T.) kurumak.

k.-dığından 22a/6

ḳuşūr -- (Ar.) kusur, hata. (3).

k. +ı 104b/15

k. +ımız 9a/9

k. +um 9a/8

ḳuş -- (T.) kuş. (2).

k. 89b/14

k. +larla 109a/11

ḳuşak -- (T.) kuşak. (2).

k. +(ğ)ımdan 81b/14, 90b/5

kūşe -- (Far.) köşe. (4).

k. +i 39b/7

k. +de 81a/6

k. +sinde 81b/10

k. +ye 25a/4

ḳuṭb -- (<Ar) Manevi mertebelerin en yüksekinde bulunan kimse; zahir ve bâtin âlemlerinin idarecisi, âlemin kalbi, âlemde Hakk'ın halifesi vaziyetindeki insan-ı kâmil [Her devirde bir tane olduğu kabul edilir].(146).

k. 26a/14, 36a/5, 40b/5, 59a/15, 59b/1, 78b/15, 88a/9, 97b/10,

102a/15,4a/12, 94a/7, 113a/8, 11a/14, 87b/13, 6a/8, 109a/12

k. +a 113b/2, 62b/9, 114a/14

k. +dan 36b/7, 36b/11, 92b/14, 93a/2

k. +dur 113b/1, 54a/2

k. +ı 5a/12, 105a/4, 110a/4, 111a/2, 27a/2, 27a/15, 40a/9, 46b/12,

047b/14, 48a/1, 48a/10, 48a/13, 50a/12, 52b/2, 52b/13, 53b/12, 53b/15,
059b/15, 60a/2, 60a/4, 60a/11, 60b/8, 62b/12, 63a/1, 63a/2, 68a/8,
075b/12, 80a/13, 91b/2, 91b/5, 97a/12, 97a/13, 103b/12, 105a/12, 108b/13,
111a/11, 111a/14, 104a/3, 93a/1, 105a/2 , 103b/3, 97a/4, 97a/10, 101a/14
k. +dur 78b/
k. +ıdur 36a/12, 36a/13
k. +ıla 109b/1
k. +ına 111a/1, 57b/4, 63b/12
k. +u 102b/2, 108a/3, 25a/13, 46a/1, 46b/14, 47a/14, 48a/9, 52a/6,
059a/13, 60a/9, 77a/1, 79a/12, 92b/7, 95b/9, 101a/15, 102b/10, 108a/11,
103b/14, 108a/15
k. +uñ 102a/1, 102a/2, 19a/6, 19a/14, 35b/13, 36a/14, 36b/3, 37a/12,
048a/10, 93a/13, 101a/12, 111a/12
k. +un 36a/3
k. -ı cālem “ālemin kutbu” 17a/7
k. u’l-aḳṭāb “kutupların kutbu” 99a/8, 5a/7, 102b/9, 105a/4, 107b/15, 10b/13,
110a/9, 113b/6, 11a/11, 011a/13, 19a/1, 23b/13, 26a/12, 35b/12, 36a/10,
37a/7, 40b/4, 102a/13, 104b/13, 107b/12,3a/6,47a/14, 68b/8, 37a/11, 103b/8,
59b/13, 89b/10, 19a/13, 59a/11, 95b/6, 15b/9
k. u’z-zamān “zamanın kutbu” 96b/10, 48a/2 ,78a/11,40a/8
k. -ı a’zam “en büyük kutub” 11a/9
k. u’l-’arīfīn “ariflerin kutbu” 104b/5, 28b/7, 99a/4, 106a/2,
11b/3,19b/10,113a/6
k. u’l- kūmmelīn “kamillerin kutbu” 2a/11

ḳuvvet -- (Ar.) kuvvet, güç. (6).

k. 83a/13
k. +e 33b/14
k. +i 6b/2, 111b/1, 21b/4, 85a/7
k. +ince 90b/4

ḳuyūd -- (Ar.) bağlamalar, zincirler. (2).

k. +a 42a/13
k. +dan 101b/10

küçük -- (T.) küçük.

k. 6b/7

küffār -- (Ar.) kâfirler.

k. 97b/13

küfr -- (Ar.) inkâr etme.

k. +e 95a/11

küfrān -- (Ar.) nankörlük.

k. +a 9b/7

küfür -- (Ar.) inanmama, inkâr etme
k. 42b/13

külliyât -- (Ar.-T.) bir şeyin bütünü, hepsi. (6).
k. 17b/3, 74b/6, 55a/4
k.+dan 55a/3
k.+ı 74b/14
k.+la 74b/9

kümmelîn -15- (T.) kamiller, olgunlar, ilmen, dinen ve manen kamil olan büyük zatlar.(15).
k. 2b/6, 2b/10, 22b/8, 29b/6, 29b/11, 38b/1, 50b/8, 68a/7, 70b/12, 80b/11, 85b/1, 87b/9, 88b/10, 88b/11 , 96a/4,
k.+e 29b/11

künûz -- (Ar.) hazineler. (3).
k. 27b/11, 65b/5, 99a/4

kürsî -- (Ar.) kürsü. (4).
k. 45b/4, 45b/5, 45b/6, 53a/6

küşâd -- (Far.) açma, açılma, açılış.
k+a 88a/12

L

lâ'an kaçd -- (Ar.) istemeden.
l. 2b/3

lâ-büd -- (Ar.) kesin.
l. 84b/11

lâ-cerem -- (Ar.) günahsız.(3).
l. 63b/14, 111b/7, 114a/14,

lafz -- (Ar.) söz, lafız.(5).
l. 38a/6, 31a/6
l.+da 40a/8
l.+ı 4b/10, 17b/11

lâhüt -- (Ar.) Allah'ın bütün sıfat ve isimlerinin zatında mevcut olduğu, fakat sadece zati sıfatlarının zuhura geldiği, fiilî sıfatlarının ise henüz zuhur bulmadığı âlem, ulûhiyet âlemi. (5).
l. 2b/7 , 33b/12, 58a/12,
l.+e 56a/13, 104a/10 ,

lāhūtiyye -- (Ar.) ulūhiyet âlemi ile ilgili. (7).
l. 23b/12, 29a/5, 27a/13, 55b/9, 106a/10,
l.+ye 68a/6,80b/15

lahza -8- (Ar.) an.
l. 37b/15, 56a/11, 75b/6
l.+da 104a/2, 62a/6, 64a/1
l.+dan 53a/14, 106b/13

lāik -6- (Ar.) uygun, münasip.
l. 23b/5, 88a/3, 101a/1
l. 5a/5, 60a/7, 114a/13
l.+ı

la'īm -1- (Ar.) lanetlenmiş.
l. 27a/13

lākin -- (Ar.) lakin, ancak, fakat, ama.(35).
l. 6b/6, 9a/7, 111b/8, 13b/14, 20a/12, 23a/3, 24a/11, 27b/6,
029b/4, 30b/4, 31b/11, 32a/15, 39b/9, 44b/7, 47b/5, 49b/15, 52b/2,
054b/5, 58b/9, 60a/13, 62b/15, 64a/1, 68a/7, 69a/5, 70b/8, 70b/15,
071b/14, 73a/9, 78a/3, 80a/7, 83b/13, 93b/8, 97a/12, 102b/11, 105a/12

lāle -- (Far.) lale çiçeği.
l. 53a/15

laṭīf -- (Ar.) hoş, nazik, yumuşak. (15).
l. 9b/10, 18b/2, 49a/7,10a/11,26b/15, 106a/11
l.+iñ 7b/15
l.+le 109b/7
l.+den 17a/13
l.+iyle 12b/8
l.+e 6a/4, 17b/9, 43b/7, 59b/7
l.+eden 51b/8

laṭīfe -- (Ar.) hoş, nazik, yumuşak. (5).
l. 6a/4, 17b/9, 43b/7, 59b/7
l.+den 51b/8

lā-yāfnā -- (Ar.) bitmez, tükenmez.
l. 23b/6

lā-yemūt -- (Ar.) ölümsüz.
l. 56a/13

lā-yezāl -- (Ar.) edebi.
l. 114b/4

lā-yu^ckal -- (Ar.) inanılmaz.(2).

l. 24b/15,111a/13

lāzım -- (Ar.) lazım, gerekli, lüzumlu. (25).

l. 101b/2, 107b/6, 111b/3, 14b/1, 63b/6, 64a/2, 72b/1, 74a/10,
074b/6, 74b/12, 75a/4, 75a/5, 75a/12, 75a/13, 76a/1, 76a/2, 76a/10,
076a/14, 76b/3, 77a/1, 88a/4
l.+dur 6b/5, 30b/8, 37b/3, 48a/14

ledünniye -- (T.) İlahi sırlar âlemine dair. (11).

l. 6b/9, 29a/3,39b/13, 27b/11, 81a/2, 88b/2, 102b/7,
l.+nüñ 99a/2
l.+yi 2b/8, 2b/11
l.+nüñ 42a/1

lemeḥāt -- (Ar.) anı bakış, göz kırpma.

l. 55a/10

lerzān -- (Far.) titrete. (3).

l. 47a/10, 71b/7, 40b/12

leṭā'if -- (Ar.) şakalar, latifeler. (7).

l.+i 3a/11, 7a/1,19a/5,45b/1,68b/5,
l.+den 55a/11
l.+inden 55a/11

levāmi^c -- (Ar.) Maneviyat yoluna yeni giren temiz kimseye tecelli eden parlak alâmetler.

c. +in 29a/6

levḥ -- (Ar.) tahta. (4).

l. 55b/15, 82b/12, 83a/8, 83a/14

levm -- (Ar.) çekiştirme, kınama.

l. 90b/7

leyle -- (Ar.) gece.

l. -i Mirac "Miraç gecesi" 63b/13

leziz -- (Ar.) tadı güzel olan, lezzetli.(2).

l. 14a/2,49a/15

lezzet -- (Ar.) lezzet. (3).

l.+inden 67b/10
l.+ine 49ba/1
l.+i 67b/11

libās --(Ar.) elbise. (6).

l.+dan 98a/8

l.+ı 84a/11, 84a/14, 84b/1,

l.+ıma 112a/5

l.+ın 44b/4

liḳā -- (Ar.) kavuşma.

l. u'llāh "Allah'a kavuşma" 29a/8

lisān -- (Ar.) dil. (8).

l. 41a/5

l.+a 15a/13

l.+ı 3a/14, 24a/12, 102b/7

l.+ıyla 18b/6

l.+la 16a/10, 90b/10

loḳma -- (Ar.) lokma. (2).

l. 67b/10, 99b/12

loṭran --?? (8).

l. 97b/13, 98a/1, 98b/3, 98a/2, 98a/3, 98b/2, 98b/1

l.+larına 97b/13

luḡat -- (Ar.) dil, lisan. (3).

l. 38a/2, 66a/4

l.+ınca 38a/7

l.+ı 38a/3

luḡf -- (Ar.) iyilik, lütuf, güzellik. (16).

l. 40b/15, 46b/12, 80b/1, 86a/6, 88a/9, 111a/5,

l.+ı 114b/5, 46b/11, 46b/13, 47a/6, 48a/11

l.+ıla 41a/15

l.+ına 88a/10

l.+ıñızdan 110b/6

l.+uñ 41a/6, 45b/14

l.+uñuz 48a/6

M

ma'a-hāzā -- (Ar.) 1.bununla birlikte, 2. ona rağmen

m. 16b/14, 76b/14,

ma'an -- (Ar.) beraber.

m. 48a/14

ma'anī -- (Ar.) anlamlar. (2).

m. 83a/10
m. ye 82b/12

ma'ārif -- (Ar.) ilimler, bilimler.(14).
m. 19a/6, 19a/7, 23b/10, 27a/9, , 49b/8, 60b/1
m.+i 7a/1, 29a/3, 53a/7, 81a/2, 88b/2, 102b/7, 102b/10
m.+lerden 80a/3

mābeyn -- (Ar.) ara.
m.+lerin 35a/4

ma'būd -- (Ar.) ibadet edilen.
m. 75b/10

ma'den --- (Ar.) maden.(11).
m.+i 27b/11, 51b/3, 65b/5, 66b/6, 96a/13, 98b/8
m.+in 110a/5
m.+iñde 57a/10
m.+iñden 41a/14
m.+nüñ 105b/8
m. i'l-kerāmāt "kerametlerin madeni" 3a/5

ma'dūm -- (Ar.) yok olmuş. (2).
m. 73b/5, 73b/7

mā-fevķ -- (Ar.) üst.
m.+inde 68a/13

mağāra -- (Ar.) mağara. (10).
m.+dan 10b/2, 70b/7
m.+sı 71a/3
m.+sında 69b/8
m.+sına 82a/9
m.+ya 10b/2, 10b/6, 10b/11
m.+dan 70b/8
m.+ndan 70b/5

mağfur -- (Ar.) bağışlanmış.(2).
m. 9a/12, 43a/11

mağlūl -- (Ar.) zincire vurulmuş.
m. 81a/5

mağrib -- (Ar.) akşam vakti.
m.+i 33a/8

mağrur -- (Ar.) gururlu, kibirli.

m. 69b/3

mā-hāzā -- (Ar.) bu nedir.

m. 65a/6

māh -- (Far.) ay.(6).

m. 45b/2, 65b/13, 86b/12, 99b/6

m.+ı 27b/4, 105b/3,

maḥall -- (Ar.) yer.(33).

m. 47b/13, 63b/10, 74b/15

m.+e, 37b/9, 46a/13, 61b/1, 75a/6, 89a/10, 106b/14, 107b/7, 108b/4,

m.+de 13b/10, 16a/8, 27a/7, 43a/14, 49a/5, 65b/9, 96a/8, 97a/13, 102b/15,
103b/2,

m.+den 44a/5

m.+dür 88 b /12, 107b/7

m.+i 61b/1

m.+inde 93a/15, 61a/9, 26a/15

m.+ine 103b/9, 60b/7, 62b/5, 64b/1

m.+lerinde 43a/4

maḥbūb -- (Ar.) sevilen, sevgili. (4).

m. 65b/13, 86b/12,85b/1

m.+ı 68b/3

maḥfūz -- (Ar.) korunmuş, saklanmış. (5).

m. 42b/3, 42b/15, 83a/9

m.+da 55b/15, 82b/12

māhir -- (Ar.) becerili, maharetli.

m.+sin 82b/15

maḥlūḳ -- (Ar.) yaratık.

m.+ına 75a/6

maḥlūḳāt -- (Ar.) yaratıklar.

m.+ı 16b/13

maḥlūl -- (Ar.) hallolmuş.

m. 103b/15

maḥmūle -- (<Ar) taşınan.

m. 42b/6

maḥrem -- (Ar.) gizli. (2).

m. 113b/2

m.+in 2b/12

maḥrūm -- (Ar.) yoksun.
m. 81a/8

maḥşūr -- (Ar.) kuşatılmış.
m. 74b/10

maḥşūş -- (Ar.) özgü, ayrılmış.
m. 54a/1

maḥşer -- (Ar.) kıyamet yeri.
m.+de 108b/15

maḥūd -- (Ar.) söz. (2).
m. 30b/15, 39a/2

maḥẓ -- (Ar.) sırf, sade. (2).
m. 49a/6, 73a/9

maḥẓar -- (Ar.) huzur, kat. (3).
m.+ında 70a/8, 95b/1, 103a/1,

maḥzen -7- (Ar.) mahzen, depo. (7).
m. 3b/11
m.+i 4a/7, 27b/11, 51b/3, 65b/5, 81a/1
m.+imiñ 107a/15

maḥzūl -- (Ar.) hor ve hakir, terk edilmiş.
m. 73b/10, 83b/11

māʾide -- (Ar.) sofrası.
m. 11a/1

maḥālāt -- (Ar.) sözler.
m.+uñ 3b/9

maḥāle -- (Ar.) söz, makale.(3).
m.+yi 17b/6
m. 47b/9, 72b/4

maḥām -- (Ar.) yer, yüksek mevki. (79).
m. 10b/1, 16b/12, 42a/10, 56b/3, 57b/11, 57b/13, 65a/13, 68a/9,
083b/13, 84a/1
m.+a 101b/8, 102a/5, 16a/8, 58b/7, 68a/8, 83b/13, 83b/14, 92b/11,
092b/12, 93b/11, 57b/4, 96a/9, 88b/13
m.+da 9b/4, 104a/1, 21b/12, 28a/15, 55a/13, 88b/14, 89a/2, 92b/13,
097a/12, 112b/1, 16b/13, 17a/5, 17a/6

m.+dan 44a/2
m.+ı 5b/9, 6a/10, 9a/15, 102a/7, 17a/3, 26b/4, 39a/13, 42a/12,
058a/9, 59a/3, 59a/6, 68a/9, 84a/3, 89a/1, 89a/2, 89a/3, 89a/4,
089a/5, 95b/13, 17a/13
m.+ıdur 92b/12
m.+ımıza 93a/9
m.+ına 102a/1, 112a/7, 12b/1, 12b/6, 16b/5, 93b/6, 112a/11, 40b/10, 49a/1
m.+ında 56a/11
m.+ındayam 50a/13
m.+ları 92b/14
m.+larına 13b/11, 63b/15
m.+uñ 59a/4, 9b/5

maḳāmāt -- (Ar.) makamlar, rütbeler. (3).

m. 54b/15, 58b/7

m. i'l- evliyā "evliyaların makamı" 93b/15

maḳāmlı -- (T.) makam sahibi.

m. 12b/6

maḳbara -- (Ar.) mezarlık.

m.+dan 85a/4

maḳbūl -- (Ar.) kabul edilen. (5).

m. 35a/2, 49b/5, 63a/7, 102b/13

m.+ı 71b/13

maḳbūle -- (Ar.) kabul edilen.

m. 56a/14

maḳbūr -- (Ar.) defnedilen.

m.+dur 39b/6

maḳdem -- (Ar.) gelme, geliş.

m. 93b/7

maḳdūr -- (Ar.) takdir edilen.

m. 56b/2

maḳşad -- (Ar.) gaye, amaç, niyet.

m.+a 111a/7

maḳşūd -- (Ar.) kastedilen, amaç.(6).

m. 54a/6, 19a/9, 73a/1,

m.+ um 23a/2

m.+dur 49b/12

m.+ıñı 110a/8.

maḳtūl -- (Ar.) öldürölmüş.
m. 74b/12

maḳūl -- (Ar.) makul, akla uygun. (2).
m. 40a/5
m.+e 81a/6

maḳūs -- (Ar.) aksi. (2).
m. 36a/2, 42a/12

māl -- (Ar.) mal, servet. (8).
m. 105a/5, 44b/13, 81a/10
m.+ı 44a/11, 70a/3, 63b/5
m.+larınuñ 25b/13
m.+dan 95a/10

mālik -4- (Ar.) sahip. (4).
m. 106a/3, 56a/2, 88b/2, 110b/10

maḳlūl -- (Ar.) özürlü, hastalıklı.
m. 81a/5

maḳlūm -- (Ar.) bilinen. (6).
m. 63b/1, 111b/11
m.+dur 72b/8
m.+ı 72a/1
m.+ıdur 58b/10
m.+ıñız 29b/7

maḳnen -- (Ar.) manevi olarak. (2).
m. 16b/6, 83a/1

mānend -- (Far.) gibi. (2).
m.+i 32a/15, 65b/11

maḳnevī -- (Ar.) manevi, ruhsal. (5)
m. 27a/5
m.+de 55b/1, 54b/13, 56a/5
m.+nüñ 55b/2

māniḳ -- (Ar.) engel.
m. 76b/1

manşıb -- (Ar.) makam.
m.+ına 31a/15

- manşibe** -- (Ar.) makam, mevki. (2).
m.-ı celile "yüksek makam" 65b/3
m.+nüñ 79b/3
- manşur** -- (Ar.) Allah'ın yardımıyla zafer kazanan, galip olan.
m. 51a/12,2b/5
- mantazır** -- (Ar.) bekleyen.
m. 82a/11
- manzar** -- (Ar.) görünüş. (2).
m. 49a/7, 96b/7
- manzüm** -- (Ar.) nazım şeklinde yazılmış. (2).
m.+ı 37b/14, 59b/8
- maraz** -- (Ar.) hastalık.
m.+dan 20b/10
- ma^ʿrifet** -- (Ar.) bilme, ustalık. (10).
m. 9a/8, 9a/11, 24a/2, 79a/7,
m.+de 27a/9, 42b/1
m.+e 89a/15
m.+i 9a/6
m.+inden 39b/10
m.+imi 9a/6
- ma^ʿrūf** -- (Ar.) bilinen, ünlü, tanınmış.
m. 23b/13
- marziyye** -- (Ar.) hoş giden.
m.+si 3b/4
- maşālih** -- (Ar.) işler.
m.+imiz 109b/8
- maşhara** -- (Ar.) dalga geçme, alaya alma.
m.+ya 63b/7
- mā-sivā** -- (Ar.) insanı Allah'tan uzaklaştıran her şey. (2).
m. +dan 89a/11
m. +ya 42b/1
- ma^ʿşiyet** -- (Ar.) günah, isyan.
m.+den 73a/8

- maşlahat** -- (Ar.) faydalı olma. (8).
m. 39a/7, 39a/9, 71b/5, 97a/9, 34a/12, 62a/1, 101b/2, 110b/3,
- maşūm** -- (Ar.) suçsuz, günahsız.
m. 61a/10
- maşūn** -- (Ar.) korunmuş, muhafaza edilmiş.
m. 42a/11
- maşrık** -- (Ar.) doğu.
m.+dan 18a/14
- maşūk** -- (Ar.) erkek sevgili.
m.+a 17a/15
- maṭbah** -- (Ar.) mutfak. (2).
m.+a 63b/7
m.+ı 36a/5
- maṭlaʿ** -- (Ar.) doğuş yeri. (3).
m.+ı 27b/14, 85b/5, 98b/10
- maṭlūb** -- (Ar.) istenilen. (5).
m.+a 17a/15
m.+ı 67a/7, 68a/15
m.+una 12a/3
m.+i 55b/6
- maṭrūd** -- (Ar.) kovulmuş.
m. 83b/11
- māʾyil** -- (Ar.) istekli, meyilli.
m. 111b/12
- maẓarrāt** -- (Ar.) zararlar.
m.+ından 55a/3
- maẓhar** -- (Ar.) nail olma. (8).
m. 5a/4, 11a/14, 39b/3, 48a/3, 58b/4, 58b/5, 88a/10, 90a/3
- maẓlūm** -- (Ar.) zulmedilen.
m.+uñ 37b/2
- maẓnūn** -- (Ar.) şiir.
m. 48b/3
- maẓzūr** -- (Ar.) mazereti olan. (2).

m. 22b/8, 37b/1

me'ādin -- (Ar.) madenler.

m. 2b/7

mebāhiş -- (Ar.) üzerinde tartışılan konular.

m. 6a/4

mecāl -- (Ar.) güç, kuvvet. (6).

m. 35a/12, 79a/1, 72a/5, 106a/15

m.+ı 20a/3, 21a/9

mecālis -- (Ar.) oturacak yerler, meclisler.

m.+i 106a/2

mecālissiz -- (T.) güçsüz.

m. 20a/8

mecāzī -- (Ar.) mecazla ilgili olan.

m+sine. 68a/10

mecāzib -- (Ar.) meczuplar.

m. 87a/5

mechūle -- (Ar.) bilinmeyen.

m. 56a/14

mecīd -- (Ar.) ulu.

m. 37b/11

meclis -- (Ar.) toplantı yeri, meclis, oturacak yer. (16).

m. , 66b/13, 95b/106, 101b/4, 107a/4

m.+de, 23b/2, 43a/3, 43a/5, 43a/10, 96b/14, 103a/15, 103b/1, 106a/14

m.+e 106a/14

m.+i 19a/14, 24a/1, 30b/3

mecma' -- (Ar.) toplantı yeri. (2).

m.+da 71b/15

m.+ı 93b/11

mecūs -- (Ar.) ateşe tapan.

m. 68b/10

meczūb -- (Ar.) Allah aşkıyla aklı başından gitmiş, divane. (15).

m. 26a/2, 28b/6, 86a/12, 86b/3, 86b/4, 86b/7, 86b/11, 107b/10

m.+a 26a/10, 87a/5, 89a/12

m.+ı 86b/6, 86b/2

m.+uñ 108b/6, 26a/9

medār -- (Ar.) dayanak, destek.

m. 67a/12

medārese -- (Ar.) medreseler, okullar.

m.+i 30b/12

meddāh -- (Ar.) çok öven.

m. +i 85a/12

meded -- (Ar.) yardım. (9).

m. 28b/5, 36b/7, 39a/10, 61a/9, 61b/10, 64a/13, 106b/4, 108a/1,

m.+im 42b/10

medh -- (Ar.) övme. (9).

m. 46b/15, 66b/9, 114b/5,

m.+e 54a/1

m.+i 70a/12

m.+in 114b/6

m.+ini 89b/8

m.+leri 84b/11

m.+lerinede 84b/10

medlül -- (Ar.) kanıt olarak gösterilen. (3).

m. 76a/1, 76a/10, 76a/14

medrese -- (Ar.) medrese, okul.

m.+ye 30b/12

medyān -- (Ar.) meydan.

m. 94a/11

mefhār -- (Ar.) övünç kaynağı.

m.+i 113a/7

mefhūm -- (Ar.) anlam.

m. 39b/8

meflūc -- (Ar.) felçli.

m. 20a/6

meġer -- (Far.) eğer, oysa ki. (21).

m. 8b/5, , 22a/1, 22b/9, 25a/8, 30a/8, 30b/1, 30b/6,
045a/8, 52b/5, 61b/8, 62a/12, 63b/1, 65b/8, 69b/5, 77b/2, 86a/14,
088a/5, 102a/3, 104b/10, 107a/12, 112a/10,

mehābet -- (Ar.) heybet, yücelik.(2).

m. 61b/4, 81b/11

mehābetlü -- (T.) heybetli. (4).

m. 16a/8, 20b/13, 18b/2, 22b/3

mehīb -- (Ar.) heybetli.

m. 34a/10

mehleke -- (Ar.) tehlikeli olay.

m.+den 25b/12

mekān -- (Ar.) yer, mekan. (21).

m. 5b/10, 31b/5, 31b/6, 33b/6, 46b/7, 47a/1, 63b/12, 63b/14,
071a/4, 93b/11, 97a/11,90a/399a/4,107a/7

m.+da 107b/4

m.+da 107a/13, 107a/14

m.+dan 92a/3

m.+ı 16b/15, 70b/12, 101a/14

mekr -- (Ar.) hile.

m.+ine 42b/12

melāike -- (Ar.) melekler. (3).

m.+den 97b/6

m. 103a/5

m.+si 106a/4

melā'in -- (Ar.) lanet edilmiş olanlar.

m.+den 74a/12

melāhat -- (Ar.) yüz güzelliği. (2).

m.+imde 79b/7

m.+de 79a/2

melāl -- (Ar.) sıkıntı, usanma. (2).

m. 44b/9, 114a/13

melālet -- (Ar.) usanma. (2).

m.+e 112a/12

m.+i 44b/7

melek -- (Ar.) melek. (10).

m. 32a/8, 32a/12, 68a/5, 109b/1, 113a/15

m.+ler 13a/1, 32a/7, 83a/8, 102b/1, 106a/5,

melekiyyet -2- (Ar.) meleklik. (2).

m.+i 6b/1, 61a/8

melekūt -- (Ar.) ruhlar âlemi. (4).

m. 58a/11, 16b/8

m.+a 56a/12

m.+dan 67b/4

melhūf -- (Ar.) kederli, tasalı, elemli.

m. 17b/4

melhūfe -- (Ar.) kederli, tasalı, elemli. (2).

m. 61a/9, 97a/4

melīḥ -- (Ar.) hoş, iyi.

m. 65a/1

melik -- (Ar.) padişah, hükmetme. (6).

m. 82a/9, 109a/15, 82b/5, 108b/9, 109b/9,

m.+iñ 109b/11

melūl -- (Ar.) üzgün.

m. 51a/9

memāt -- (Ar.) ölüm. (2).

m.+dan 109b/3

m. 109b/4

memleket -- (Ar.) memleket, vatan.

m. 46a/13

memnū^ʿ -- (Ar.) yasak.

m. 67a/2

me^ʿmūle -- (Ar.) umulan, beklenen.

m. 108a/15

me^ʿmūr -5- (Ar.) görevli, emredilmiş olan.

m. 40a/5, 55b/15, 67b/4, 68b/5, 86a/15,

men^ʿ -- (Ar.) yasaklama. (2).

m. 34b/10, 73a/8

menāfi^ʿ -- (Ar.) yararlar, faydalar.

m.+i 27a/10

menāḳıb -- (Ar.) menkıbeler. (18).

m. 114a/10

m.+dan 3b/7
m.+ı 2a/12, 3a/7, 3b/9, 11b/5, 11b/8, 58b/8, 089b/3, 89b/4, 84b/10, 85b/9,
85b/10,
m.+ın 5a/3
m.+ına 109b/15
m.+lar 3b/8
m.+larına 89b/1
m.+ı 6b/11

menāşib -- (Ar.) makamlar. (4).
m. 3a/8, 27a/8, 31b/8, 54a/14

menāsik - (Ar.) Hacda belli, bir usul ve sıraya göre yapılması gereken ihram. (2).
m.-ı hacc 12b/2, 17b/15,

menāzil -- (Ar.) tabakalar, rütbeler, evler.
m. 54b/15

menba´ -- (Ar.) kaynak, pınar. (5).
m. 27b/14, 60b/12, 85/13, 85b/5, 98b/10

mendil -- (Ar.) mendil, el bezi
m. 32a/6

menfe’at -- (Ar.) fayda.
m.+lerinden 95b/2

menķibe -- (Ar.) din büyüklerinin, kahramanların ve tarihî şahsiyetlerin üstün vasıflarını, ahlākî meziyetlerini, olağanüstü iş ve davranışlarını destani- efsanevi bir üslupla anlatan fıkra, hikāye vb. (31).

m. 2b/14, 105b/7, 113b/4, 29b/12, 58a/2, 60b/9, 65a/12, 79a/5, 3b/2, 3b/8
085a/14, 89b/4, 91b/3, 98b/6, 100b/13, 65b/3
m.+de 58a/15
m.+den 60b/11
m.+i 104b/3
m.+lerine 51b/7
m.+nüñ 104a/7, 79/b02, 86a/2, 91b/9, 94a/11, 95b/3, 89b/9
m.+nün 110a/8, 99a/2
m.+si 110a/1
m.+sin 84a/13

menķül -- (Ar.) nakledilen, anlatılan, rivayet edilen.
m. 72a/9

menkuş -- (Ar.) nakışlı, işlemeli, desenli.
m. 65a/2

menzil -- (Ar.) varılacak yer. (8).

m.+e 36a/6, 46a/11, 46b/1

m.+i 19b/3

m.+in 19b/1

m.+den 37b/4

m.+iñize 46a/14

m.+lerine 53b/4

merām -- (Ar.) amaç, anlatılmak isteyen şey.

m. 85b/8

merātib -- (Ar.) mertebeler. (3).

m.+i 54a/13, 60a/11

m.+in 56a/15

mercū -- (Ar.) umulan, ümit edilen

m. +dur 103a/13

merd -- (Ar.) yiğit. (7).

m. 30b/4, 87b/8

m.+i 112b/8, 113a/1, 105b/11, 112b/10

m.+ler 94b/10

merdāne -- (Ar.) adamlık, yiğitçe. (3).

m. 65b/9

m.+ler 89a/8

m.+lerde 87b/8

merdūd -- (Ar.) reddedilmiş, kabul edilmiş. (2).

m. 88b/9, 94b/4

merdum -- (Far.) adam, insan.

m. 38a/7

merğub -- (Ar.) rağbet edilen, istenilen. (2).

m.+a 17a/15, 68a/15

merḥabā -- (Ar.) merhaba. (12).

m. 10b/5, 15a/6, 17a/2, 29a/1, 40b/15, 49a/2, 45a/7, 52b/12,
65b/14, 80b/1, 099a/1, 102a/9,

merḥūm -- (Ar.) ölü olan erkek.

m. 60a/6

merīz -- (Ar.) hasta. (2).

m.+a 77b/2

m.+aya 77a/14

merķad -- (Ar.) mezar. (5).

m.+dan 9b/8

m.+ı 9b/9, 10a/11

m.+ından 10a/7,9b/13

merkez -- (Ar.) merkez.

m.+i 52a/6

merķūm -- (Ar.) adı geķen, anılan, yazılmıř.

m.+da 92a/5

mertebe -- (Ar.) derece, miktar.(10).

m. 104b/1, 34b/2

m.+de 56b/9

m.+den 56b/8

m.+i 82b/10

m.+m 54b/2

m.+me 41b/11

m.+sin 50a/12

m.+sine 54b/2, 62a/11

mesāfe -- (Ar.) mesafe. (6).

m. 11b/10, 30b/8, 31b/6

m.+dūr 40a/11

m.+i 33a/15

m.+yi 90b/2

mescid -- (Ar.) mescit. (18).

m. 6b/12, 7a/6, 106b/4, 106b/12

m.+de 5b/6

m.+den 7a/11, 106b/12

m.+i 7a/11, 7b/2, 7b/3, 14b/7,107a/4,

m.+imizde 14a/13

m.+iñ 81b/10, 96b/7

m.+inde 5b/11, 6a/15, 90a/10

meserret -- (Ar.) sevinç. (2).

m. 70b/13, 84a/4

mesken -- (Ar.) konut.(2).

m. 114a/15

m.+lerimiz 51b/15

meskūn -- (Ar.) ikamet edilen yer.

m. 110b/12

meslūb -- (Ar.) zorla alma. (2).

m. 68a/15, 86b/6

mesrūr -- (Ar.) mutlu. (3).

m. 9a/9, 51a/12

m.+lardur 89a/3

mest -- (Far.) sarhoş. (3).

m. 24b/14, 43b/9, 45b/12

meštūr -- (Ar.) örtülü, gizli.

m. 56a/1

mešāyih -- (Ar.) şeyhler. (3).

m. 86a/7

m.+i 56b/7

m. 101a/8

mes'ūd -- (Ar.) mutlu. (3).

m. 3a/9

m.+lardur 89a/1

m.+dur 103b/14

meşgūl -- (Ar.) meşgul.(7).

m. 7a/2, 16a/6, 66b/4,106a/8, 107a/5, 111a/10,11b/13

meşhūr -- (Ar.) ünlü, bilinen. (4).

m. 20a/5, 39b/6, 95b/5

m.+da 113b/10

meşmūle -- (Ar.) hepsini içine alma, içine alınmış olan.

m. 42b/4

meşreb -- (Ar.) mizaç.

m. 50b/2

meşrebe -- (Ar.) mizaç.

m.+den 91b/15

meşrū' -- (Ar.) dine, akla, vicdana uygun.

m.+a 81a/7

mevāhib -- (Ar.) bağışlar, ihsanlar.

m.+i 3a/8

mevcūd -- (Ar.) mevcut, hazır.(3).

m. 57a/11, 73b/6

m.+dur 73b/3

mevhūm -- (Ar.) vehmedilmiş, var olduğu düşünölen. (2).

m. 48b/3

m.+a 64a/2

mevkib -- (Ar.) kafiie, alay. (9).

m.-i *‘azīm* “büyük bir kafiie” 19a/2

m. 12b/12, 13b/3, 95b/11

m.+i 3a/4, 34a/2, 59b/13

m.+inden 67a/10

m.+le 70b/7

mevķūf -- (Ar.) vakfedilmiş.

m.+dur 60a/13

mevlā -- (Ar.) Allah, efendi, veli. (3).

m. 88a/9, 91b/8, 67a/10

mevsim -- (Ar.) mevsim. (2).

m.+de 12b/4, 93b/10

mevķūf -- (Ar.) nitelenen. (2).

m. 23b/12, 89b/12

m.+a 42b/4

mevķūl -- (Ar.) ayrılmış. (2).

m. 102b/14

m.+a 42b/4

mevt -- (Ar.) ölüm. (2).

m. 24b/11

m.+i 78a/14

mevtā -- (Ar.) ölüier. (5).

m. 75b/14, 76a/7, 76b/10, 76b/15, 78b/14

mevzi^c -- (Ar.) yer. (3).

m.+de 73a/7

m.+inde 39b/6, 82a/4

mevdān -- (Ar.) alan, meydan. (3).

m. 54a/8

m.+a 23b/8

m.+ı 104a/4

meyil -- (Ar.) ölçü mikdarı.

m. 32b/7

meyyit -- (Ar.) ölü.

m. 76b/11

mezheb -- (Ar.) yol, mezhep. (4).

m.+iñ 75a/7

m.+i 76b/3, 76b/6

m.+e 76a/6

mezīd -- (Ar.) arttırma.

m. 98b/15

mezīde -- (Ar.) arttırma.

m. 42b/7

mez̄kūr -- (<Ar) zikredilen. (2).

m. 54b/4

m.+dur 48b/6

mı -- (T.) soru eki. (kalın). (20).

m. 109b/3, 109b/4, 10b/9, 15b/15, 24a/7, 26b/9, 40a/3, 69b/7,
093a/5

m.+dur 48a/4, 52a/13, 64a/9, 73b/11, 85a/15, 101b/1, 26b/8, 26b/13, 30b/11

m.+sın 13b/13, 83b/10

mıṣdāḳ -- (Ar.) ölçüt.

m.+ı 3b/13

mi -- (T.) soru eki. (ince). (32).

m. 100a/6, 17a/13, 28a/9, 31a/14, 31a/15, 31b/1, 35b/9, 36a/5,
037a/7, 40a/7, 44a/11, 44b/6, 80a/5, 80a/12, 80a/14, 90b/1

m.+dür 31b/5, 73a/11, 44a/10, 44b/13, 47b/10, 47b/12, 63b/4, 100a/10

m.+sin 19a/12, 30b/4, 31a/15, 35a/13, 52a/9, 63a/6, 76a/1

m.+siniz 26b/6

miftaḥ -- (Ar.) anahtar. (2).

m.+ı 107a/15

m.+ım 107b/8

miḥnet -- (Ar.) zorluk, zahmet, sıkıntı.

m. 105a/2

mihr -- (Far.) güneş.

m. 45b/2

miḥrāb -- (Ar.) mihrap.(2).

m.+da 96b/7, 102a/6,

mihter -- (Far.) daha büyük, büyük insanlar.

m. 41a/10

miḳdār -- (Ar.) miktar, değer, derece. (18).

m. 8b/4, 23a/6, 30a/5, 34b/6, 44a/13, 59b/5, 60a/3, 99a/15,
102a/15, 104b/11, 32b/7, 61b/12, 67b/8, 97b/5

m.+ı 62b/9, 86b/10

m.+ıñ 91a/14

m.+ın 101b/4

miḳyās -- (Ar.) ölçek. (2).

m.+ı 6b/3, 86a/3

milk -- (Ar.) mülk. (10).

m.+de 67b/5, 99a/12

m.+den 56a/12, 67b/4

m.+i 58a/11, 78a/13, 104a/15

m.+ine 24b/13

m. 30a/9

m.+e 46a/11

mināre -- (Ar.) minare.

m.+a 28a/12

min-ba'd -- (Ar.) ondan sonra.(3)

m. 77a/3,71b/11, 100a/3,

minber -- (Ar.) minber. (22).

m. 10b/14, 54a/9, 55b/10, 102a/13, 106b/8, 106b/10, 107a/5,

m.+de 106a/8, 107a/9, 106b/7

m.+den 7a/2, 106b/6, 11a/1, 56b/13

m.+e 6b/15, 106b/6, 106b/8, 107a/6, 54a/9, 102a/14

m.+ıñ 106b/9

m.+i 68a/9

minnet -- (Ar.) yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme, şükür, hamt etme.(3).

m. 23b/10, 66b/11

m.+i Huda "Allah'a hamt etme" 88a/13

mi'rāc-- (Ar.) miraç. (3).

m. 56b/1, 33b/5

m.+da 63b/14

mir'āt -- (Ar.) ayna.(1).

m.+i 101a/3

miṣāḳ -- (Ar.) sözleşme.
m. +ı 70a/1

miṣāl -- (Ar.) örnek. (3).
m. +da 15b/1, 83a/3
m. +i 102a/5

misk -- (Ar.) güzel kokulu.
m. +i 49b/4

miṣl -- (Ar.) gibi. (5).
m. 65a/8
m. +i 27b/2, 89b/6, 98b/11, 110a/11,

mīve -- (Far.) meyve.
m. +leri 23b/2

mizāc -- (Ar.) huy, mizaç.
m. +i 78a/2

mu´ādil -- (Ar.) denk. (2).
m. +dur 85a/15
m. 96a/5

mu´ahḫar -- (Ar.) daha sonraki, geç.
m. 58b/8

mu´alla -- (Ar.) yüce, yüksek.
m. +dan 67a/7

mu´ammā -- (Ar.) sözün anlamını gizleme. (2).
m. +dan 67a/12
m. +ya 67b/1

mu´ānaḳa -- (Ar.) sarılma. (2).
m. 13a/14,19b/5

mu´āraza -- (Ar.) çekişme.
m. +ı 47b/14

mu´arrā -- (Ar.) arınmış.
m. 9a/7

mu´āşere -- (Ar.) birlikte yaşama,
m. 55b/8

- mu‘aṭṭar** -- (Ar.) güzel kokulu. (2).
m. 39b/14,
m.+ları 55a/8
- mu‘ayyen** -- (Ar.) belirli, belli. (2).
m.+i 83a/2
m. 83a/2
- mu‘azzam** -- (Ar.) azametli, ulu. (4).
m. , 53b/14, 66a/13, 104b/4
m.+da 5a/11
- mu‘azzez** -- (Ar.) değerli, aziz.
m. 53b/14
- mūcib** -- (Ar.) sebep olan. (3).
m.+i 3b/12, 113b/10, 114a/4
- mu‘cizāt** -- (Ar.) mucizeler. (7).
m. 76b/8
m.+a 85b/15
m.+ı 58a/4, 72a/13, 85b/14
m.+ları 72a/11
m. -ı nebeviyye “peygamberlere ait mucizeler” 2a/15
- mu‘cize** -- (Ar.) mucize. (4).
m. 57b/5, 58a/3
m.+dür 58a/2
m.+niñ 72b/4
- mufahḥam** -- (Ar.) yüce, büyük, itibar sahibi. (2).
m. 66b/1
m.+dur 53b/14
- mufaṣṣal** -- (Ar.) ayrıntılı.
m. 113b/13
- muḡāyir** -- (Ar.) zıt.
m. 58b/11
- muḡīṣ** -- (Ar.) yardım eden.
m. 50a/12
- muḡtenim** -- (Ar.) ganimet alan kişi.
m.+lerdür 88b/15
- muḥabbet** -- (Ar.) sevgi. (11).

m. 3b/12, 23b/8, 24a/2, 34a/2, 65a/3, 66b/5, 81a/7, 85a/10, 113b/7
m.+im 36b/13
m.+imi 50b/15

muḥabbetnāme -- (Far.) dostluk ifadelerinin yer aldığı mektup veya yazı.
m. 70a/6

muḥaddire -- (Ar.) uyuşturucu.
m.+leri 55a/7

muḥaddiṣ -- (Ar.) hadis ile meşğul olan kimse.
m. 6a/4

muḥākeme -- (Ar.) yargılama.
m. 72b/9

muḥaḳḳaḳ -- (Ar.) kesin. (2).
m. , 95b/10, 111b/4

muḥāl -- (Ar.) imkansız. (13).
m. 15b/14, 31b/7, 33a/12, 33a/13, 75a/9, 75b/7, 89b/7, 114a/15
m.+dur 45b/5, 69b/9, 75b/10, 84b/12, 110a/11

muḥālaṭa -- (Ar.) insanlar arasına karışma.
m. 55b/7

muḥālefet -- (Ar.) karşı düşüncede olma. (6).
m. 7b/8, 10a/8, 13a/4, 38a/13, 40a/14,
m.+imiz 35b/12

muḥālif -- (Ar.) karşı çıkan kişi. (2).
m. 24b/7, 58b/9

muḥallā -- (Ar.) süslenmiş.(2).
m. 45b/1, 89a/3,

muḥarrrik -- (Ar.) yakıcı.
m. 97a/13

muḥāṣama -- (Ar.) kavga etme.
m.+ya 95a/12

muḥāzī -- (Ar.) aynı sırada olan, paralel.
m. 54b/3

muḥibb -- (Ar.) seven. (6).
m. 23b/4

m.+e 97b/15
m.+imizi 97b/12
m.+i 106a/2
m.+lerimden 108a/5
m.+lerinden 108a/6

muḥkem -- (Ar.) sağlam. (2).
m. 70a/2,21a/8

muḥtāc -2- (Ar.) ihtiyaç sahibi, yoksul.
m. 75a/6, 75a/7

muḥtaşar -- (Ar.) özlü, kısa.
m.+a 17b/10

muḥtażır -- (Ar.) ölmek üzere. (2).
m. 77b/1
m.+dı 77a/12

muḥtelif -- (Ar.) farklı.
m.+e 106a/4

muḥteliṭ -- (Ar.) karışık. (2).
m. 59b/5, 75a/4

muḥteşem -- (Ar.) görkemli, ihtişamlı.
m. 104a/11

mu‘īn -- (Ar.) yardımcı. (2).
m. 51b/15
m.+i 50a/13

muḥābele -- (Ar.) görüşme.
m. 114a/12

muḥābil -- (Ar.) karşı. (2).
m. 69a/15, 69b/6

muḥaddem -- (Ar.) ön, önceki, önce.
m. 58b/8

muḥadder -- (Ar.) takdir edilen, Allah tarafından ezelde belirlenip takdir edilen. (6)
m. 55a/15, 78a/14, 84a/9, 49a/4, 55b/8
m.+dür 93b/8

muḥaddes -- (Ar.) kutsal.
m.+den 66b/7

muḳaddese -- (Ar.) kutsal. (13).

m. 12b/5, 13a/3, 17a/1, 40b/4, 50a/11, 71a/10, 88b/13, 96a/9, 109a/11,
m.+nüñ 68a/12, 55b/6
m.+si 58b/5
m.+yi 7b/1

muḳārin -- (Ar.) bir yerde, bir arada bulunan, birlikte olan.(2).

m. 62b/10, 85a/5

muḳarrer -- (Ar.) kesin, kararlaştırılmış. (7).

m. 58b/6, 76a/14, 84b/4
m.+dür 36b/13, 88b/7, 88b/1, 105a/3,

muḳīm -2- (Ar.) bir yerde oturan. (2).

m. 31b/15, 113a/4,

muḳteżā -- (Ar.) gereken.

m.+yı 106a/13

munfaşıl -- (Ar.) ayrı.

m. 75a/10

munḳabız -- (Ar.) daralıp kısılmış.

m. 90a/7

muntazır -- (Ar.) bekleyen. (13).

m. 12b/13, 71a/8, 52a/14, 77b/4, 92a/8, 108b/7,
m.+dur 31a/3, 47b/14, 77a/12, 51b/11
m.+lar 59a/8
m.+lardı 52b/13
m.+lardur 59a/11

murād -- (Ar.) istek, arzu. (17).

m. 29b/3, 30b/3, 105b/10, 108b/11
m.+a 93a/9, 110a/13, 42b/6
m.+ı 49b/11
m.+ım 26a/11, 29b/3, 80a/3
m.+ımdur 80a/2
m.+ıñ 111a/4, 79b/15, 93a/13
m.+ıñıuz 95a/10
m.+ıyle 2b/14

murādāt -- (Ar.) istekler.

m.+dan 67a/13

murāfaḳat -- (Ar.) refakat, yoldaşlık.

m.+in 36b/4

murāqı̄b -- (Ar.) denetçi.

m.+a 32a/2

murāqabe -- (Ar.) bir dervişin dış dünya ile ilişkisini kesip iç âlemine dalarak özünde hissettiği Allah'a yönelmesi ve O'nun huzurunda kendini denetlemesi durumu. (23).

m.+de 7a/4, 77b/1

m.+den 55a/4, , 60a/3, 77b/3, 104b/15, 105b/2,

m.+lerinde 42b/10

m.+ye 10b/8, 30a/3, 32a/2, 34b/6, 37b/15, 38a/5, 38b/6, 39a/1, 77a/15,

081b/9, 92a/8, 92b/1, 96a/11, 99b/1, 102a/15, 104b/12

muraşşa -- (Ar.) değerli taşlarla süslenmiş.

m. 45a/12

murğ -- (Far.) kuş. (3).

m.+ı 32a/4, 45a/4

m.-ı anka "anka kuşu" 103b/8

murğzār -- (Far.) kuşu çok olan yer, kuş yatağı.

m.+a 53a/14

muşaddık -- (Ar.) doğrulayan, tasdik eden.

m. 73a/2

muşāfaha -- (Ar.) tokalaşma. (6).

m. 8b/2, 13a/14, 17b/5, 19b/4, 86b/14, 107b/11,

musāfir -- (Ar.) yolcu, konuk. (2).

m. 60a/7 ,63a/14

musāfirhāne -- (Far.) konuk evi, han.

m.+ye 63a/14

muşāḥabet -- (Ar.) karşılıklı konuşma.

m. 8b/4

muşahḥah -- (Ar.) düzeltilmiş.

m. 61a/5

muşālahā -- (Ar.) barışma.

m. 53a/9

muşallā -- (Ar.) cami avlusunda veya civarında cenaze namazlarının kılındığı yer.(2).

m.+ya 108a/14, 109a/10,

muşallaḩ -- (Ar.) musallat olma.
m. 100a/8

muşavver -- (<Ar) bir şekle, bir biçime konulmuş, şekil ve suret verilmiş.
m. 65a/6

muşhaf -- (Ar.) Kuran-ı Kerim. (2).
m.+ı 107a/12, 107b/7,

muşibet -- (Ar.) bela.
m.+e 62b/11

müşikiyye -- (Ar.) müzikle ilgili.
m. 53b/5

muta'aşşib -- (Ar.) taassup sahibi.
m. 105a/12

mutāba'at -- (Ar.) tabi olma.
m. 65b/12

muṩābık -- (Ar.) uygun. (2).
m. 47b/8, 72a/10

mu'tād -- (Ar.) alışkanlık.
m. 90a/8

mutaşarrıf -- (Ar.) sarf eden. (2).
m. 92b/8
m.+a 42b/10

mu'teber -- (Ar.) itibarlı.(8).
m. 13a/7, 60b/12, 64a/6, 75a/10, 75a/11, 75a/12, 79a/9, 94a/6

mu'tekid -- (Ar.) inanan. (2).
m. 73b/6, 73b/7

mu'terif -- (Ar.) vaktini ibadetle geçiren. (4).
m.+lerdür 96a/8, 98b/5
m. 5b/6, 113b/1

mu'tezilī -- (Ar.) Mûtezile mezhebine âit veya mensup olan (kimse).
m.+dür 113b/15

muṩṩali' -- (Ar.) vakıf, haberdar.

m. 83a/12

muttaşıl -- (Ar.) bitişme.

m. 6b/12

muṭī -- (Ar.) itaat eden.

m. 105b/6

muṭlaḳa -- (Ar.) mutlaka, kesinlikle.

m. 65a/5

muvāfaḳa -- (Ar.) uygun olma.

m.+dur 58b/11

muvāfiḳ -5- (Ar.) uygun durma getirmek. (5).

m. 3b/7, 3b/9, 5a/5, ,114a/9, 114a/10

muvaḥḥid -- (Ar.) Allah'ın birliğine inanan, tevhit inancını benimseyen kimse, müslüman.(2).

m. 61b/9

m.+lerden 52a/2

muvāzī -- (Ar.) aynı nitelik ve özelliklere sahip olan.

m. 54b/3

muḳā'afa -- (Ar.) bir şey mislini ilave etme.

m. 36b/13

muḳaffer -- (Ar.) kazanmış olan, galip.(2).

m. 2b/5, 51a/12

muḳāyāḳa -- (Ar.) darlık, sıkıntı. (3).

m. 106b/1

m.+da 27a/7

m.+dan 70b/10

muḳzır -- (Ar.) zararlı.

m. 58b/11

muḳmaḥıl -- (Ar.) çökmüş, yıkılmış.

m. 106a/12

muḳmerāt -- (Ar.) saklanmış olan şeyler.

m. 17b/3

mübalāḳa -- (<) abartma. (2).

m.+yla, 35a/1, 111a/6

mübārek -- (Ar.) bereketli, kutlu.(56).

m. 5a/13, 6a/12, 102b/2, 105a/8, 10b/13, 10b/14, 110b/2, 111a/9,
012a/4, 13b/15, 14a/6, 15b/15, 16b/3, 17a/11, 17b/2, 21a/14, 24b/4,
024b/5, 25a/14, 27a/14, 27b/8, 28a/2, 29a/5, 32a/3, 41a/5, 45a/13,
049a/5, 49a/6, 49b/8, 61a/14, 62b/14, 64b/4, 67b/13, 79b/11, 80a/1,
080a/8, 92a/6, 92a/11, 92b/3, 93b/9, 96a/10, 104b/10, 108b/14, 109a/14
m.+de 70b/2, 89a/3
m.+e 9b/10
m.+in 71a/15
m.+lerin 13a/14
m.+leriyle 66b/13
m.+de 11b/10, 66b/7
m.+iñ 6b/13
m. 20b/12
m.+ye 90a/3,9b/9

müberrā -- (Ar.) suçsuz olan. (2).

m. 9a/7, 42b/7

mübeşşir -- (Ar.) müjde veren. (3).

m. 66b/7, 74a/8
m.+ler 77b/15

mübeyyin -- (Ar.) açıkça ortaya koyan, açıklayan.

m.+i 83a/2

mübhem -- (Ar.) gizli. (2).

m. 20a/5
m.+i 15b/1

mübīn -- (Ar.) açık, belli, vazih, aşikar.

m. 69b/10

mübtelā -- (Ar.) düşkün.

m. 17b/4

mücādele -- (Ar.) savaşım, mücadele.

m.+de 102b/14

mücāhedāt -- (Ar.) Allah yolunda savaşanlar.

m.+ı 75b/5

mücāhede -- (Ar.) Allah yolunda savaşma.

m. 93b/14

mücāhid -- (Ar.) Allah yolunda savaşan. (5).

m.+e 50a/5
m.+ler 42a/11
m.-e 45a/15
m.-eden 50b/14
m.-i 101a/9

müçāvīr -- (Ar.) komşu olma, birlikte oturma. (3).
m. 5a/11, 55b/14
m.+ler 8b/6

müçāzāt -- (Ar.) cezalandırma.
m. 93b/1

mücellā -- (Ar.) cilalı, parlak.
m. 45b/1

mücemmer -- (Ar.) buhurdan.
m.+ler 49b/6

mücerred -- (Ar.) soyut. (5).
m. 82a/3, 82a/5, 82a/7
m.+le 55b/15
m.+i 82b/4

müctemi -- (Ar.) toplanmış, bir araya gelmiş.
m.+lerdür 88b/14

müdüām -- (Ar.) devamlı olarak, ara vermeden. (2).
m. 89b/8, 105b/14

müdde^ā -- (Ar.) iddia edilen. (3).
m. 77b/11
m.+sını 74b/5
m.+sı 74a/9

müdde^ī -- (Ar.) davacı, iddia eden.
m. 3a/2

müddet -- (Ar.) süre.
m. 16b/6

müderriş -- (Ar.) öğretmen, hoca. (2).
m. 29b/11, 30b/13

mü'ebbed -- (Ar.) sonsuz, ebedi.
m.+dür 85b/15

mü'ekkel -- (Ar.) yediren. (2).

m.+ler 78a/7, 78b/1

mü'min -- (Ar.) mümin, iman eden. (11).

m. 50b/9, 62b/1, 61b/9, 62a/2, 63a/4, 70a/13, 71a/7

m.+e 6b/5, 62b/6

m.+i 114b/2

m.+lerden 52a/1

mü'mināt -- (Ar.) müminler, iman edenler.

m.+a 70a/13

müfevveż -- (Ar.) Görev olarak verilmiş, havale edilmiş.

m.+dür 31b/4

müferriḥ -- (Ar.) mutluluk veren. (2).

m. 66a/13, 89a/5

müfessir -- (Ar.) tefsir eden.

m.+ler 6a/4

müheyyā -- (Ar.) hazır.

m. 17a/8

mühīb -- (Ar.) heybetli.

m.+e 17b/12

mühimmāt -- (Ar.) malzemeler.

m.+ın 109a/6

mühlet -- (Ar.) süre.

m. 69b/12

müjde -- (Ar.) müjde. (2).

m. 33a/4

m.+ler 114b/5

mükāleme -- (Ar.) konuşma. (3).

m.+dedür 97b/14

m. 9b/11, 66b/4

mükāşefe -- (Ar.) meydana çıkarma, açık, görünür. (3).

m.+i 110a/11

m.+si 195a/15

m.+sine 29b/13

mükāşif -- (Ar.) keşfeden, bulan. (3).

m. 95b/7
m.+leriñ 95b/10
m.+sine 26a/9

mükemmel -- (Ar.) mükemmel. (3).
m. 3a/11, , 48b/9, 110a/10

mükerrem -- (Ar.) yüce, aziz, saygı değer. (15).
m. 25a/9, 27a/15, 46a/4, 54a/1, 66a/14, 66b/1, 67a/14, 70b/3
m.+de 5b/9, 39a/13
m.+den 9a/15
m.+e 8b/7,85a/1,8b/1
m.+üñ 8b/3

mükerreme -- (Ar.) yüce, aziz, saygı değer.
m.+ye 7b/5

mülākāt -- (Ar.) görüşme.
m. 107b/1

mülātafe -- (Ar.) iyi muamele etme, edep ve nezaket kuralları içinde şakalaşma.
(2).
m. 9b/11
m.den 60a/11

mülāzemet -- (Ar.) gerekli olma. (3).
m. 5a/2, 4b/15, 24a/1,

mülāzım -3- (Ar.) bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık gösteren, bir işte sürekli çalışan kimse. (3).
m. 4a/15, 86a/7, 106a/3,

mülk -- (Ar.) yurt, mülk.
m.+i 41a/9

mülük -- (Ar.) mülkler. (5).
m. 23a/14
m.+da 45b/4
m.+ı 20b/15, 21b/5, 23a/11

mümkın -- (Ar.) mümkün. (8).
m. 47b/12, 64a/1, 76b/3, 98a/7, 107b/1, 110b/13
m.+dür 35a/15, 33b/7

münācāt -- (Ar.) Allah'a yalvarıp yakarma, dua ve niyazda bulunma. (2).
m. 20b/7
m.+ı 24b/4

münādī -- (Ar.) çağıran, tellal.
m. 59b/7

münāfīk -- (Ar.) iki yüzlü.
m.+dur 114b/2

münevver -- (Ar.) aydınlanmış. (6).
m. 39b/13, 48a/5, 51a/12, 96b/6, 96b/7
m.+de 11b/6

münezzeh -- (Ar.) kötü şeyden uzaklaştırma. (2).
m. 55b/7
m.+sin 67a/8

münḥaṣar -- (Ar.) yalnız bir kişiye, bir şeye mahsus olan.
m. 69b/6

münhemik -- (Ar.) bir şeye aşırı derecede düşkün olan, müptela.
m. 9b/7

münīf -- (Ar.) yüksek, yüce
m. ü'l-ḥaseb "soyu yüce olan" 36a/10

münīr -- (Ar.) nurlandırma, ışık veren.
m. 89b/7

münḳād -- (Ar.) boyun eğen.
m. 105b/6

münkeṣife -- (Ar.) meydana çıkmış, zahiren görünen, açık.
m. 55a/5

münkir -- (Ar.) inkâr eden. (17).
m. 26b/1, 30a/11, 31a/8, 46b/11, 72b/10, 79a/6, 79a/8,
082b/8, 83b/10, 85a/8, 94b/2, 98b/11, 105a/15, 105b/1, 114a/15
m.+e 31a/11
m.+i 29b/1

müntefi' -- (Ar.) faydalanan.
m. 92a/4

müntehī -- (Ar.) biten.
m. 95b/13

mürāca'at -- (Ar.) başvuru.
m. 81a/7

mürāfīk -- (Ar.) arkadaş, dost.
m. 65b/10

mürāhīk -- (Ar.) buluş çağına girmiş erkek çocuk.
m. 5a/8

mürde -- (Far.) ölü. (2).
m. 98b/9
m.+leri 29a/3

mürekkeb -- (Ar.) oluşan, bileşen.
m.+i 63a/12

mürīd -- (Ar.) şeyhe bağlı kişi. (33).
m. 4b/14, 6b/14, 11b/4, 27a/7, 27a/11, 27a/12, 42a/13, 43a/6, 55a/8
085b/10, 98b/15, 105b/9, 105b/10,
m.+e 27a/10, 50a/15, 55a/6
m.+imdür 98b/13
m.+in 18a/3
m.+iñ 4b/13, 27a/8, 55a/10, 55b/10
m.+ler 12b/10
m.+lere 14a/14
m.+lerim 42b/6, 42b/12, 43a/2
m.+lerime 42b/15, 50b/10
m.+lerimi 50b/12
m.+lerimiziñ 54b/5
m.+lerine 58b/7
m.+leriyim 50b/14

mürsel -- (Ar.) gönderilmiş.
m. 74a/7

mürselīn -- (Ar.) gönderilen kişiler, peygamberler.
m. 80b/11

mürşid -- (Ar.) doğru yolu gösteren.(3).
m. 85b/3
m.+e 79b/1
m.+i 3a/4

mürşidsiz -- (Ar.) rehbersiz.
m. 79a/15

mürtefi -- (Ar.) yüksek.
m. 28a/13

mürür -- (Ar.) geçme, geçiş. (3).
m. 25a/7, 30b/4
m.+ından 42a/13

müsâ'id -- (Ar.) uygun.
m. 11b/12

müsaḥḥar -- (Ar.) büyülü.
m. 19a/8

müsellem -- (Ar.) teslim edilmiş. (2).
m. 46a/3
m.+dür 113a/9

müsel -- (Ar.) zincir gibi birbirine bağlı olan. (2).
m. 111a/12
m.+dür 111b/9

müsemmā -- (Ar.) isimlendirme. (3).
m. 14a/15
m.+dan 23b/7, 67a/9

müslim -- (Ar.) Müslüman. (18).
m. 72b/11, 72b/12, 73a/4, 73a/12, 73a/13, 73a/15, 73b/11, 74a/7,
074b/3, 75a/15, 75b/11, 75b/15, 76a/6, 76b/6, 77a/1, 77b/14, 78b/9, 78b/9

müslimān -- (Ar.) Müslüman. (3).
m. 98b/4, 70a/2
m.+lardan 69a/15
m.+ı 62b/1

müşmire -- (Ar.) verimli, iyi sonuç veren.
m.+si 66a/10

müstecāb -- (Ar.) kabul edilen. (4).
m. , 43a/6, 58a/13, 110a/14,
m. ü'd-du'a "duası kabul edilen" 20a/15

müstemi' -- (Ar.) dinleyen.
m. 113b/5

müstemir -- (Ar.) devam eden.
m. 42b/6

müsterīḥ -- (Ar.) gönül rahatlığı.
m. 65a/13

müsvedde -- (Ar.) karalama.

m.+sin 61a/7

müşāfehete -- (Ar.) karışıklı konuşarak.

m. 25a/12

müşāhedāt -- (Ar.) gözlemlenenler. (2).

m.+da 27a/11

m.+ı 23b/12

müşāhede -- (Ar.) göze görme. (11).

m. 29a/4, 49a/5, 52a/8, 54a/1, 54b/10, 56a/8, 93a/1, 104b/13,11b/4,

m.+i 110a/12

m.+sine 61b/4

müşāhedeten -1-- (Ar.) göze görerek.

m.+ 16b/9

müşāhid -- (Ar.) gören, müşāhede eden.

m. 86a/3

müşākil -- (Ar.) benzer. (6).

m. 76b/12, 110b/5, 111b/6, 114a/8

m.+eñi 37a/11

m.+lerine 88b/3

müşākile -- (Ar.) benzer.

m. 76b/13

müşerref -- (Ar.) şeref verme, şereflendirme. (8).

m. 5a/9, 16b/7, 47b/3, 49a/3, 59a/15, 88b/5, 94a/14

m.+lerdür 89a/2

müşkilāt -- (Ar.) zor işler, zorluklar.

m.+ımu 71b/10

müşkil -- (Ar.) problem, sorun.

m. +i 78b/10

müşkile -- (Ar.) problem, zorluk. (2).

m.+mi 36b/12

m.+miz 36b/11

müşkül -- (Ar.) problem, sorun.

m.+üñ 36b/14

müştāk -- (Ar.) özleyen. (2).

m.+dur 66b/15

m. 99a/3

müştemil -- (Ar.) içine alma.

m. 17b/6

mütâbi‘at -- (Ar.) takip etme. (3).

m. 5a/1 ,64a/15, 64b/1

mü‘âlâ‘a -- (Ar.) inceleme. (3).

m.+i 104b/12

m. 70a/9

m. 3b/7

müte‘allik -- (Ar.) bağlı.

m. 95a/11

müteferrid -- (Ar.) tek ve yalnız.

m. 87b/8

müteğayyir -- (Ar.) değişmiş. (4).

m. 47a/9, 38b/7, 38b/8, 106b/7,

mütehayyilât -- (Ar.) hayaller.

m. 31b/3

mütehayyir -- (Ar.) şaşmış, hayrete düşmüş.

m. 81b/3

mütehayyiz -- (Ar.) bir yer tutan, boşlukta bir yer kaplayan.

m. 73b/4

mütemerrid -- (Ar.) inatçı.

m.+i 22b/12

mütemeşşil -5- (Ar.) birinin şekil ve suretine giren. (5).

m. 9b/2, 9b/10, 10a/11, 28b/6

m.+e 13a/11

müteşekkil -- (Ar.) şekillendirme.

m. 81b/13

mütevâşıla -- (Ar.) devamlı.

m. 103a/3

müteveccih -4- (Ar.) yönelmiş, yönelen. (4).

m. 19b/14,10a/3, 15a/5, 24b/10

müteveffā -- (Ar.) merhum, ölü. (2).
m. +nuñ 59a/14, 60a/10

müttaķī -- (Ar.) Allah'tan korkan.
m. 104b/10

müyesser -- (Ar.) kolaylıkla yapılan, kolaylıkla olan. (13).
m. 19a/7, 19b/8, 52a/8, 55b/5, 56b/7, 56b/9, 66b/14,
067a/1, 80a/8, 88b/8, 102b/14, 103a/5,
m. +dür 56b/6

müzeyyen -- (Ar.) süslenmiş. (3).
m. 54a/9, 87b/10
m. +dür 87b/7

N

nā-bedīd -- (Far.) meydanda olmayan, görünmeyen.
n. 62a/15

nā-bīnā -- (Far.) kör
n. 41a/11

nādān -- (Far.) cahil (2):
n. +a 41a/12, 114b/4,

nādir -- (Ar.) az bulunur, az görülür.
n. +dür 27b/2

nāfi^c -- (Ar.) faydalı olmak.
n. 100b/12, 103a/5

nāgāh -- (Far.) zamansız, ansızın. (7).
n. 7a/6, 51b/9, 61a/10, 70a/7, 86a/8, 92a/8, 110a/15, 112a/8,

nāgehān -- (Far.) ansızın. (13).
n. 16b/14, 32b/8, 34a/10, 39b/15, 12b/15, 19b/15, 22a/4, 22b/3, 81b/12,
94b/1, 96b/9, 105a/13, 112a/4,

nağamat -- (Ar.) nağmeler.
n. +ı 53b/5

nağme -- (Ar.) nağme, ezgi, melodi.
n. +i latife "hoş nağme" 59b/7

nā'il -- (Ar.) erişen, kavuşan, murada eren. (2).

n. 39b/3, 85a/11

naḳd -- (Ar.) nakit, elde bulunan geçerli para.

n. 4a/7

naḳī -- (Ar.) pak, temiz, halis.

n. 79b/11

naḳīb -- (Ar.) şeyh yardımcısı. (6).

n. 90a/13, 90b/5, 90b/8, 91a/10

n.+i 102a/9

n.+e 90b/3

nāḳil -- (Ar.) nakil, taşıma, anlatan. (4).

n.+i 65b/3, 94a/11, 91b/9, 105b/15

naḳl -- (Ar.) anlatma.(6).

n. 57b/10, 60b/10, 92a/4

n.+ı 19b/10, 72a/7

n.+dur 72a/8

naḳlen -- (Ar.) naklederek, nakil yolu ile.

n. 95a/12

naḳliyye -- (Ar.) nakil ile ilgili.

n. 55b/9

naḳş -- (Ar.) nakış, desen. (4).

n. 25b/12, 57a/10, 86b/3, 107b/10

nāliş -- (Far.) inleme, inilti.

n.+e 34b/4

nām -- (Ar.) isim, ad. (21).

n. 12a/12, 39b/6, 73a/7, 78a/3, 78a/14, 82a/4, 82a/8

n.+ı 108a/4

n.+ım 41b/7

n.+ıma 108b/9, 110b/4

n.+ımız 46a/2

n.+ına, 59b/2, 77b/10, 92b/6, 92b/9, 106a/5, 108a/6, 111a/3

n.+ında 73a/11, 82a/6

nā-maḳrem -- (Far.) Sır verilmeyen, içli dışlı olunmayan kimse, yabancı. (2).

n. 2b/11

n+e. 2b/12

namāz -- (Far.) namaz kılma. (40).

n. 12b/14, 6a/6, 6a/9, 6a/13, 7b/3, 8a/4, 8b/7, 10a/1, 20b/6,
022a/10, 37b/11, 45a/2, 66a/7, 81b/6, 90a/11, 93a/8, 9a/15
n.+a 44b/3, 66a/6, 90a/4, 93a/7, 93a/11, 106b/15, 93a/12, 11a/6, 90a/10
n.+ı 108b/7, 18b/4, 84b/5
n.+ıma 108a/15
n.+iñ 10b/11
n.+in 108b/6, 37b/8, 59a/14, 5b/10, 109a/8, 109b/1, 60b/5, 91b/12
n.+ına 90a/12
n.+ında 5b/3
n.+ından 84b/6
n.+iñi 84b/2

nāmdār -- (Far.) namlı.
n. 46a/5

nāme -- (Far.) mektup, yazı. (28).
n. 14b/3, 17b/6, 32a/13, 43a/14, 43b/15, 44b/5, 69b/9,
070a/6, 70a/8, 112b/11, 31b/10, 32b/3, 86a/10, 32b/4, 46b/9, 70b/13, 79b/4,
79b/12, 112b/9,
n.+de 43b/6
n.+nüñ 17b/9, 70a/9, 70a/11,
n.+si 44b/1
n.+sin 46b/9
n.+yi 70a/11, 71a/1

nā-mütenāhī -- (Far.) sonsuz, sonu. (3).
n. 27b/3, 51b/3, 104a/6,

nān -- (Far.) ekmek. (2).
n. 99b/2, 99b/3

nā-pāk -- (Far.) temiz olmayan, pis.
n. 21a/9

nār -- (Ar.) ateş.
n. 55a/15

na'ra -3- (Ar.) duyguların coşması veya sarhoşluk etkisiyle yüksek sesle bağırma,
haykırma. (3).
n. 21b/1, 80a/10, 81a/9 ,

nās -- (Ar.) insanlar.
n. 73b/15

naşāih -- (Ar.) nasihatler. (2).
n. 17b/7
n.+ı 14b/3

naşārā -- (Ar.) Hıristiyanlar.(12).

n. 43a/10, 72a/4, 73a/13, 73b/14, 74a/9, 75a/15, 75b/12
n.+nuñ 73a/15, 73b/6, 73b/7, 75a/14, 75b/11

naşb -- (Ar.) bir kimseyi bir hizmete geçirme, yerleştirme, tayin etme.

n. 57a/2

naşīb -- (Ar.) pay, Allah'ın bir kimseye tayin ve kısmet ettiği şey. (3).

n. 43a/11
n.+iñ 93b/9
n.+üñ 15b/11

naşīh -- (Ar.) nasihat eden.

n. 65a/2

naşīhat -- (Ar.) nasihat.

n. 33a/6, 21a/14

naşrānī -- (Ar.) Hıristiyan.

n.+lerüñ 74b/5

naşrāniyye -- (Ar.) Hıristiyanlık

n. 68b/11

naşūh -- (Ar.) halis. (2).

n. 32a/12, 91b/8

nāsūtiyye -- (Ar.) görünen âlem, kesret âlemi olan dünyaya ait. (3).

n. 2a/10, 60b/3
n.+den 80b/15

naşāt -- (Ar.) canlılık, faaliyet.

n. 54a/6

nāşī -- (Ar.) ileri gelen, kaynaklanan, dolayı. (2).

n.+dür 76a/13, 104b/15

nāţık -- (Ar.) konuşan.

n. 98b/4

nażar -- (Ar.) bakma, bakış. (51).

n. 67b/1, 79a/6, 94a/1, 103b/13
n. eyle- "bakmak" 15a/4, 18b/5, 20b/4, 28b/13, 38b/14, 44a/4, 45a/3, 46a/2, 060b/4, 61b/3, 62a/2, 63a/12, 69b/2, 81b/11, 82b/12, 83a/7, 083a/11, 83b/4, 86a/11, 87a/5, 92a/11, 97b/14, 97b/15, 98a/11, 102b/1, 106b/2, 106b/11, 106b/8, 107b/7, 109a/4,

n. it- “bakmak” 015a/5, 24a/5, 25b/14, 57b/3, 61a/15, 68a/14, 86b/7, 87a/10, 096b/11, 106b/2, 106b/5, 106b/6,
n. kı1- “bakmak” 79a/12, 85b/12, 87b/13, 110a/13
n. sal- “bakmak” 18a/15,
n.+da 106b/5
n.+ı 110a/12
n.+ım 61b/5
n.+ına 16a/9
n.+ında 22b/13

nażargāh -- (Ar.) bakılan yer.
n.+ımıza 23a/1

nażīf -- (Ar.) temiz.
n.- 104a/5

nażīr -- (Ar.) eş, benzer. (3).
n. 15b/13, 29a/7, 67a/9b/

nāżır -- (Ar.) bir işin yönetimine memur olan kimse, vekil. (3).
n. 65b/8, 98a/4, 110a/12

nāżırlık -- (T.) vekillik.
n. 97b/9

nażm -- (Ar.) şiir. (16).
n. 10a/3, 15a/6, 25b/11, 26a/3, 65a/2, 80/a11, 83b/1, 91a/8
n.+ı 7b/15, 18b/12, 19a/9, 86b/14, 9a/5, 7b/7, 10a/7
n.+ıla 15b/3

ne -- (T.) ne , soru eki, soru zamiri. (71).
n. 8a/13, 101b/2, 104a/9, 108a/4, 108b/3, 110a/13, 110b/3, 112b/1, 011a/15, 21a/4, 22a/4, 22a/8, 22b/11, 28b/1, 28b/14, 30a/14, 30b/6, 030b/9, 31b/15, 37a/8, 38b/2, 39a/9, 40a/5, 44a/2, 44a/6, 44a/8, 044a/9, 48b/2, 51a/6, 51b/14, 63b/3, 63b/11, 67b/2, 68a/4, 69a/8, 071a/4, 82a/13, 83b/13, 84b/10, 91a/2, 93a/13, 93b/4, 96b/6, 97a/2, 097b/2, 97b/15, 98a/5, 99a/13, 100a/11, 111b/11, 111b/13
n.+dür 34a/12, 36b/14, 44b/11, 47b/15, 55b/1, 62b/7, 70a/10, 72a/3, 072a/5, 73a/14, 75b/11, 79b/15, 82a/13, 91a/3, 98b/10

ne‘am -- (Ar.) evet. (6)
n. 30b/4, 63a/6, 69b/7, 73b/12, 35b/9, 26b/13

nebāt -- (Ar.) bitkisel.
n. +ı 53a/14, 88a/6

nebātāt -- (Ar.) bitkiler.

n.+uñ 76a/5

nebī -- (Ar.) peygamber. (18).

n. 11a/9, 13a/13, 27a/7, 43a/3, 66b/8, 66b/13, 67b/3, 73a/11,
074a/7, 74b/5, 92b/8 52a/2

n.+de 85/13

n.+leri 78b/14

n.+leriñ 72b/2

n.+niñ 43a/1, 57b/7

n.+ye 57b/14

nebiyyu'llāh “Allah'ın peygamberi” 66b/12

necāt -- (Ar.) kurtulma , kurtuluş.

n. 25b/3

neden -- (T.) neden. (4).

n. 29b/7, 88a/3, 107b/13

n.+dür 63b/2

nef' -- (Ar.) fayda, menfaat, kar.

n.+i 100b/11

nefer -- (Ar.) kişi, asker. (5).

n. 10b/3, 22b/4, 52b/11, 53a/3, 99b/10

nefes -- (Ar.) nefes. (7).

n.+i 50a/11, 90a/3, 94b/4, 104a/8,

n.+im 90a/6

n.+in 51a/13

n.+inde 88b/3

nefh -- (Ar.) üfleme.

n.-i sur “sura üfleme” 55b/15

nefs -- (Ar.) Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvani arzuları, huy ve fiilleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, heva ve heves gibi zaaflarının merkezi. (4).

n. 42a/8, 104a/9

n.-i emmare “nefsin yedi mertebesinden en alt derecesi” 80b/3, 104a/7

nefsāniyye -- (Ar.) nefisle ilgili. (2).

n. 79b/6

n.+den 52a/8

nefy -- (Ar.) yok etme. (2).

n. 76a/2, 76a/3

- nehār** -- (Ar.) gündüz.
n+e. 18a/14
- nehy** -- (Ar.) yasaklama.
n. 49b/14
- nereden** -- (T.) nereden .
n.+dür 62b/6
- nereli** -- (T.) nereli.
n. +sin 62b/8
- nerm** -- (Far.) yumuşak.
n. 69a/9
- nerre** -- (Far.) erkek.
n. 48a/7
- nesl** -- (Ar.) kuşak, nesil. (2).
n.+i 113a/12
n.+inüñ 98b/9
- nesne** -- (T.) nesne. (5).
n. 14b/2, 44a/11, 44a/14, 47a/4
n.+dür 33b/3
- nev^ç** -- (Ar.) tür, nevi, çeşit. (5).
*n. +e,*54b/5, 112b/3
n.+i 47b/11
n.+in 94b/11, 94b/12
- nevbet** -- (Ar.-F.) nöbet.
n. 103b/9
- nevm** -- (Ar.) uyuma.
n. 112a/15
- nevvera'llāhu merķadehu** -- nur içinde yatsın. (2):
n. 110a/1,65b/3
- nez^ç** -- (Ar.) can çekişme.
n.+de 20a/9
- nezr** -- (Ar.) adak. (3).
n. 25b/15
n.+i 26a/14
n.+im 37a/9

- nıṣf** -- (Ar.) yarım. (10).
n. +ı 18a/14, 61a/7
n. +ını 25b/14
n. u'l-leyl "gece yarısı" 11b/14, 20a/10, 44a/1, 44a/8, 44b/15, 93a/6, 93a/11, ,
- ni^cmet** -- (Ar.) nimet. (4).
n. 23b/9, 47b/4, 99b/8
n+ine. 88a/11
- nice** -- (T.) 1. nice, pek, çok, birçok. (29).
n. 14b/3, 16b/6, 27b/9, 36a/9, 061a/8, 64b/13, 70b/6, 90b/7, 095a/13, 95b/5, 98a/7, 98a/14, 102b/5,
n.+lere 102b/8
n.+si 15a/1
n.+sin 43b/7
2. nasıl
n. 31a/2, 35a/15, 46a/15, 61b/13, 62a/2, 74a/4, 74a/11, 94a/7, 112a/13
n.+dür 55b/2, 60b/11
n.+si 62a/2
n.+ydi 31a/14
- niçün** -- (Far.) niçin. (19).
n. 21a/10, 21b/13, 23a/1, 25a/1, 27a/15, 38b/2, 38b/8, 59a/10, 74a/5, 074a/6, 76a/3, 76a/4, 77b/7, 78b/15, 83b/9, 92b/11, 92b/14, 93a/1, 98a/4,
- nidā** -- (Ar.) seslenme. (9).
n. 9a/10, 10a/8, 17a/9, 19a/4, 26b/5, 34b/11, 38b/4, 44a/14, 096a/12
- nihān** -- (Far.) gizli, gizlice. (13).
n. 2b/2, 8a/12, 9b/13, 10a/14, 13a/5, 39a/12, 48a/4, 49b/2, 087a/10, 90b/15, 92b/5, 93b/3, 109b/1,
- nihāyet** -- (Ar.) son. (4).
n. 41b/3, 102b/14, 109b/15
n. ün-nihāyetde "en sonunda" 56a/15
- nihāyetsiz** -- (T.) sonsuz. (5).
n. 2a/14, 5a/10, 51b/7, 59a/7, 92b/15
- niḳāb** -- (Ar.) peçe, örtü. (2).
n. 20b/13, 41a/14 ,
- niḳābli** -- (T.) örtülü, peçeli. (2).
n. 64a/13, 64b/3

nikāḥ -- (Ar.) bir kadınla bir erkeğin kanun nazarında karı koca sayılmalarını sağlayan işlem.

n. +ı 74a/15

nīm -- (Far.) yarım. (2).

n. 83a/6, 86b/10

niṣār -- (Ar.) saçma. (4).

n. 10b/15, 40b/1, 49b/8, 53a/7

nisbet -- (Ar.) oran, nispet.

n. 76b/10

niṣīn -- (Far.) oturan

n. 66b/3

nitekim -- (T.) nitekim. (2).

n. 41b/10, 72a/12

niyāz -- (Far.) dua, yalvarma, ihtiyaç. (6).

n. 8a/4, 25a/14, 78a/12, 105a/6, 111a/1

n. +ı 78b/3

niyazsız -- (T.) duasız.

n. 75b/6

niyyet -- (Ar.) niyet. (5)

n. 18a/15, 26b/4

n. +ine 10a/3

n. +imden 41b/13

n. +i 29b/7

nizā -- (Ar.) kavga, çekişme.

n. +ı 40a/7

noḡṣān -- (Ar.) eksik.

n. +dan 42b/7

nuḡabā -- (Ar.) nakipler, bir cemaatin büyüğü olan kimseler. (2).

n. 13b/5, 50a/61,

nuḡalā -- (Ar.) nakledenler.

n. 77a/4

nuḡūṣ -- (Ar.) nakışlar. (2).

n. +ı 55b/6, 82b/14

nu‘mān -- (Ar.) gelincik çiçeği.
n. 53a/15

nūr -- (Ar.) ışık, nur. (36).
n.+dur 113a/10
n.+ı a4/11, 95b/12
n. 110a/2, 22b/13, 49a/6, 59b/7, 65a/11, 92a/9, 92a/10, 96b/5
n.+dan 45a/9, 50b/10, 50b/11, 50b/12
n.+i 13a/6, 45a/13, 67a/14
n.+ı 104a/7, 104b/4, 23a/8, 27b/3, 65a/9, 67a/8, 96a/1, 98b/7,
099a/2, 111b/13
n.+ıdur 48a/5
n.+ına 33b/8
n.+ından 81a/3
n.+lara 109a/4
n.+uñ 67a/15
n.-ı 100a/9, 66b/6

nūrānī -- (Ar.-Far.) nurlu, ışıklı. (5).
n. 11b/4, 87b/7, 66b/6, 92a/11,
pīr-i n. 12a/1

nūrāniyye -- (Ar.) parlaklık.
n. 11a/1

nuşret -- (Ar.) Tanrı'nın yardımı. (6).
n. 67a/3, 67a/10, 97a/6
n.+i 69b/10, 97a/5
n.+ine 97a/8

nūş -- (Far.) içme, içiş. (5).
n. , 49b/3, 49b/4 ,66b/5, 100a/1, 100a/2,

nuṭḳ -- (Ar.) söz , konuşma, kelam. (4).
n.+a 45b/7, 66a/1, 82a/5,
n.+ları 62a/12

nu‘ut -- (Ar.) naatler.
n. +a 56a/14

nübüvvet -- (Ar.) peygamberlik. (15).
n. 72a/9, 72b/1
n.+i 56a/7,72a/11
n.+inde 72b/13
n.+ine 72a/3, 72a/7, 72a/8, 72a/12, 72a/13, 72b/3, 72b/6, 72b/7
n.+lerine 72a/11

n.+ne 72a/15

nücebā -- (Ar.) soyu temiz, nesli pak olan kimseler.

n.+dan 50a/7

n. 13b/6

nücūm -- (Ar.) yıldızlar.

n.+ī 77b/4

nücūmiyye -- (Ar.) yıldızlara ait.

n. 30b/7

nūfūs -- (Ar.) nefisler, insanlar.

n. 42a/11

nümūne -- (Far.) örnek. (2).

n.+sin 68a/5, 94b/14

nüşha -- (Ar.) yazılı belge.

n.+sin 61a/5

nüzūl -- (Ar.) inme. (16).

n. 7a/2, 7b/2, 9b/9, 10a/1, 11a/1, 17a/10, 97a/14, 107a/6, 34b/3, 45a/4, 47b/4, 56b/13, 74a/14, 102b/2, 107b/4, 106b/10

nüzūr -- (Ar.) adaklar, nezirler.

n. 64a/7

O

oda -- (Ar.) oda.

o. 98a/5

odun -- (T.) odun.

o. 98a/3

oğlan -- (T.) oğlan.

o.+dan 112b/5

oğlancık -- (T.) küçük erkek çocuğu, çocukçağız.

o.+ 73b/13

ođ(u)l -- (T.) oğlum. (23).

o.+dan 81a/4, 81b/2

o.+ı 48a/8

o.+u 22a/1, 39b/8, 112b/8, 112b/10

o.+udur 113a/12

o.+um 13a/7, 30b/14, 48a/8, 67a/10, 81a/1, 81b/1,
o.+umdan 110b/13
o.+uñ 111a/15, 111b/2
o.+uña 111b/8
o.+una 111b/2, 111b/12,
o.+unuñ 111a/13, 111b/10
o.+uñuzın 111a/2

oķı- -- (T.) okumak. (12).

o. 79a/14, 105b/11
o.-dı 8a/2, 80/a11
o.-ya 116a/1, 116a/2, 116a/3, 116a/4, 116a/5
o.-yan 67a/13
o.-yanlara 72b/7
o.-yaraķ 17a/11

oķu- -- (T.) okumak. (47).

o. 8a/10, 114b/6, 105b/11
o.-dı 9b/1, 102b/4, 105a/8, 10a/3, 15a/6, 21a/15, 23a/8, 26a/3, 77b/2
028b/10, 46b/10, 62a/7, 70a/11, 86b/15, 98a/11, 98a/13, 105a/10
o.-dılar 71a/5, 77a/10
o.-dım 62b/14
o.-duķda 15a/12
o.-dum 109a/5, 18b/4, 40b/2
o.-dun 25a/6
o.-maĝa 35a/7
o.-maķdur 100a/14
o.-r 89b/8
o.-rdı 5b/7, 59b/8
o.-rlardı 24b/12, 32a/8, 81b/9
o.-ya 116a/5
o.-yam 12b/11
o.-yasın 62b/12
o.-yasız 51a/11
o.-yub 3b/10, 9b/14, 10a/2, 12a/11, 22b/2, 31a/6, 103a/2, 103a/12

oķun- -- (T.) okunmak. (5).

o.-dı 11a/6, 90a/9, 90a/11, 103b/4
o.-urken 43a/8

ol -- (T.) o işaret zamiri. (496).

o. 2a/14, 2b/5, 3a/9, 3b/6, 4a/8, 4b/9, 6b/4, 6b/15,
7a/10, 7a/14, 8a/4, 8a/15, 100a/1, 101b/5, 101b/8, 102b/2, 103a/3,
0103a/4, 103b/1, 104a/1, 104b/4, 105a/4, 105a/9, 105b/4, 105b/5, 105b/8,
0106a/8, 106b/8, 107a/4, 107a/6, 107a/7, 107b/6, 108b/6, 109b/2, 109b/6,
010a/7, 10b/2, 10b/8, 10b/12, 110a/1, 110a/3, 110a/6, 110a/14, 110b/2,
0110b/4, 110b/7, 111a/9, 112a/1, 112a/5, 112b/6, 112b/8, 113a/4, 11a/2,

011a/8, 11a/9, 11a/15, 11b/4, 11b/10, 12a/3, 12a/6, 12a/11, 12b/13,
013a/13, 13b/2, 14a/11, 14b/13, 14b/15, 15a/11, 15a/12, 15b/2, 15b/7,
016a/8, 16a/14, 16b/3, 17a/3, 17a/5, 17a/6, 17b/12, 18a/14, 18b/1,
018b/3, 20a/7, 20a/10, 20b/2, 20b/10, 21b/1, 21b/3, 21b/4, 21b/7,
021b/11, 21b/12, 21b/15, 22b/12, 23b/2, 23b/6, 24b/7, 25a/8, 25a/9,
025a/14, 26a/12, 26b/5, 26b/7, 26b/13, 26b/15, 27a/1, 27a/2, 27a/4,
027a/7, 27a/8, 27a/10, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27a/15, 27b/1, 27b/2,
027b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/8, 27b/11, 27b/14, 28a/2, 28a/7,
028a/11, 28a/15, 29a/12, 29b/5, 29b/6, 29b/11, 29b/15, 30a/8, 30b/2,
030b/4, 30b/15, 31a/8, 31a/11, 31a/12, 31b/3, 31b/9, 31b/12, 32a/12,
032b/4, 33b/11, 34b/4, 34b/8, 35a/1, 35a/11, 35b/5, 35b/10, 35b/14,
036a/4, 36a/7, 36a/8, 36a/12, 36a/14, 36b/3, 36b/9, 36b/12, 37a/8,
037b/4, 37b/9, 38a/4, 38a/5, 38a/13, 39a/2, 39b/7, 40a/2, 40a/14,
040b/10, 41b/15, 43a/3, 43a/5, 43a/10, 43a/14, 43b/6, 44a/5, 44a/14,
045a/7, 45b/3, 45b/4, 45b/7, 46a/5, 46a/11, 47a/8, 48a/2, 48a/r7,
049a/5, 49a/15, 50b/11, 50b/13, 51b/7, 51b/12, 51b/14, 52a/15, 52b/11,
053a/5, 53a/10, 53b/15, 54a/5, 54a/9, 54a/13, 54a/14, 55a/5, 55a/6,
055a/8, 55a/10, 55a/11, 55a/13, 55a/14, 55b/10, 56b/5, 56b/9, 56b/13,
057a/3, 57a/13, 57b/1, 57b/13, 58b/15, 59a/4, 59a/13, 61b/1, 61b/13,
062a/2, 62b/1, 62b/2, 62b/6, 62b/13, 62b/14, 63a/4, 63b/10, 64a/1,
064b/3, 64b/9, 65a/6, 65b/5, 65b/8, 65b/9, 65b/12, 66a/13, 66a/15,
066b/2, 66b/3, 66b/6, 67a/8, 67b/11, 68a/3, 68a/4, 68a/7, 68a/8,
068b/3, 69b/5, 69b/8, 69b/11, 69b/12, 69b/13, 69b/14, 70a/2, 70b/5,
071a/5, 71b/1, 71b/3, 72b/11, 74b/11, 75a/12, 76a/6, 76a/11, 76a/13,
076b/6, 77a/14, 77b/13, 78b/3, 79b/11, 79b/13, 80a/6, 80a/7, 80a/14,
080b/7, 80b/10, 80b/13, 81a/4, 81a/5, 81b/3, 81b/45, 82a/5, 82a/7,
082a/10, 83b/7, 83b/13, 84a/3, 84a/5, 84b/3, 85b/1, 85b/3, 86a/4,
086a/9, 86a/14, 86b/1, 86b/6, 87a/10, 88a/4, 88a/13, 89a/8, 89a/14,
089a/15, 89b/8, 90a/2, 90a/15, 91a/1, 91a/4, 91a/8, 92a/10, 92a/13,
092a/15, 92b/2, 92b/4, 92b/5, 92b/7, 93a/4, 93a/12, 93a/14, 93b/3,
093b/6, 93b/8, 93b/11, 93b/13, 93b/15, 94a/1, 94b/15, 95a/1, 95a/3,
095a/7, 95a/9, 95b/10, 96a/5, 96a/9, 96a/13, 96b/8, 96b/11, 97b/5,
097b/6, 97b/15, 98a/5, 98a/9, 98a/15, 98b/13, 99a/3, 99a/10, 99a/14,
099b/10, 99b/13, 99b/14, 100a/14, 102b/15, 103a/15, 104a/11, 104b/11,
104b/14,
105a/15, 105b/10, 106a/11, 107a/14, 108b/11, 108b/12, 111b/12, 112a/11,
112b/10,
112b/13, 112b/14, 113a/11, 87b/5

aña “ona (ol zamirinin yönelme hâli)”

a. 3b/11, 4a/5, 8a/6, 105a/2, 108a/3, 110a/2, 110a/6, 110b/2,
0111a/4, 111a/6, 18b/5, 22b/15, 23b/3, 26a/2, 27a/13, 27a/14, 30a/15,
036b/14, 46b/8, 52a/8, 55a/11, 56b/4, 58b/5, 60a/11, 60b/4, 65a/10,
068a/13, 69a/4, 69a/8, 69b/9, 70a/6, 72b/10, 73b/15, 74a/6, 76b/14, 80a/12,
085a/10, 85b/12, 85b/15, 88b/8, 89b/6, 92b/9, 93a/8, 98b/4, 98b/11,
098b/12, 104a/15, 105b/10, 105b/12, 112b/12, 114a/15, 6b/2, 19b/1, 28a/8,
31b/15, 35a/10, 36b/12, 37a/9, 38a/7, 041b/1, 46b/9, 48b/5, 52b/2

anda “onda”

a. 20a/14, 31b/10, 44a/2, 63a/15, 68a/8, 82a/6, 82a/9, 93a/7, 3a/14, 6a/11, 6b/12, 101b/7, 10a/1, 111a/4, 113a/4, 13a/5, 017a/1, 30b/13, 30b/15, 37b/9, 52b/7, 63b/11, 90a/11, 91b/12, 106b/15, 110b/11

andan “ondan”

a. 108a/7, 32b/5, 53a/12, 6a/13, 9b/7, 9b/13, 105a/3, 111b/9, 30b/5, 32a/6, 35b/10, 041b/14, 56a/13, 56b/6, 58a/8, 62b/10, 63b/7, 71a/10, 75b/15, 92b/7, 096a/1, 105b/14

anı “onu”

a. 2b/15, 104a/7, 106a/5, 106a/6, 114a/9, 17a/8, 19a/2, 27b/13, 034b/10, 35b/6, 37b/15, 57a/8, 59b/6, 60a/7, 61b/10, 63a/8, 65a/7, 065a/8, 65a/12, 69b/6, 70b/10, 72b/15, 73b/6, 74a/2, 74a/8, 79a/15, 085b/7, 88a/4, 90a/12, 91b/4, 91b/6, 91b/7, 92a/4, 94a/8, 95a/13, 098b/7, 100b/13, 109b/14, 113b/15, 16a/9, 16b/2, 28b/6, 30a/12, 30b/6, 30b/7, 36b/1, 37a/2, 041a/15

anlar “onlar”

a. 36b/6, 40a/11, 62a/12, 66a/7, 93a/2, 96b/14, 8b/5, 19a/12, 21b/6, 35a/1, 40a/10, 47b/2, 47b/6, 66a/5, 082b/8, 92b/15, 94b/11, 99a/11

a.+a 43a/10, 62b/2, 62b/3, 103b/3, 10b/4, 14a/7, 35a/4, 40a/4, 40a/9, 40a/14, 44a/8,

047b/2, 47b/10, 53a/8, 65b/12, 66a/3, 66a/4

a.+da 83b/7

a.+dan 19a/1, 112b/9, 33a/13, 33b/2, 47b/1, 59a/12, 64a/3, 72a/9, 94a/13, 100a/11

a.+ı 13a/6, 113a/6, 114b/5, 42b/11, 47a/9, 93a/2, 40a/5, 14a/14

a.+la 55b/8, 57a/3

a.+uñ 19b/2, 78a/10, 78b/3, 94b/4, 38a/3, 44b/12, 73b/1, 100a/10

a.+undur 53a/1

anuñ “onun”

a. 2b/5, 3a/1, 4b/1, 102a/6, 59a/3, 78a/10, 88a/6, 95b/15, 105b/14

a.+la 88a/12, 33b/15

ol- -- (T.) olmak. (1069).

o. 101a/5, 17b/9, 50a/15, 60b/15, 79a/10, 79a/11, 87b/13

o.-a 3b/9, 4a/14, 4b/15, 101b/2, 101b/3, 103a/3, 104a/9, 105a/4, 0106b/6, 110a/2, 110b/8, 19a/5, 19a/6, 20a/13, 23b/6, 26b/15, 27a/6, 027a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/14, 33b/12, 36a/1, 37a/7, 37b/6, 042/a02, 42a/3, 42b/6, 42b/12, 43a/1, 43a/3, 44b/9, 44b/14, 46b/5, 046b/6, 47a/3, 48a/12, 50b/11, 50b/12, 52b/10, 54b/3, 54b/4, 55a/14, 055a/15, 55b/2, 55b/5, 55b/8, 55b/10, 55b/11, 55b/13, 55b/14, 56a/1, 056a/2, 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/12, 56a/14, 56b/4, 56b/9, 58a/12, 064a/5, 65a/5, 67b/2, 69a/8, 70a/2, 70a/3, 72a/1, 73a/7, 73a/8, 073a/9, 73b/14, 80a/13, 82a/6, 83a/5, 88a/3, 91a/14, 96a/5, 96b/6, 096b/9, 98a/5, 100b/15, 103a/15, 108a/15, 111b/11, 111b/12

o.-a 42a/14, 43a/6, 56a/4, 73b/13

o.-acağın 22a/7

o.-acağdur 74b/1

o.-alar 36b/6, 42b/3, 42b/7, 42b/15, 43a/9, 43a/11, 69b/2, 95b/3
o.-alardur 42a/11
o.-alı 47b/7
o.-alım 101a/5, 14a/12, 53a/11, 71b/5, 94b/9, 66a/7
o.-am 17a/8, 79a/6
o.-amadım 23a/3, 82a/5
o.-amaya 73b/4
o.-amaz 67a/9
o.-an 2b/1, 2b/6, 2b/11, 2b/12, 2b/13, 3b/5, 3b/7, 4a/15,
4b/13, 5a/1, 5a/3, 5b/11, 6b/5, 8a/15, 9b/6, 101b/5, 107a/9,
0108a/1, 10b/7, 113b/5, 114a/3, 11a/8, 13b/5, 14a/2, 14b/1, 15b/1,
016b/13, 16b/15, 17a/3, 17a/6, 17a/10, 17b/1, 17b/2, 17b/3, 21a/2,
021b/15, 22a/10, 23b/3, 23b/13, 24b/9, 25b/14, 27b/9, 27b/12, 28a/15,
031b/1, 40a/4, 42/a02, 42a/4, 42a/5, 42a/11, 42b/8, 42b/15, 43a/8,
044b/11, 46b/5, 47b/9, 48b/2, 49b/14, 53b/11, 53b/12, 53b/13, 55b/5,
055b/7, 55b/15, 56a/1, 56b/1, 57a/4, 57a/13, 58a/11, 58a/15, 58b/7,
058b/10, 60a/6, 61a/5, 62a/11, 63a/14, 63b/1, 67b/5, 68a/8, 70a/3,
070a/13, 72a/8, 72a/9, 72b/2, 72b/7, 73b/15, 75a/6, 75a/11, 76b/12,
077a/7, 78a/14, 79a/13, 79a/15, 80a/12, 80b/13, 81a/4, 82b/8, 82b/12,
085a/6, 85b/10, 88a/6, 88b/1, 88b/6, 88b/11, 89a/8, 92b/8, 93b/11,
094b/12, 96a/13, 97b/10, 98b/11, 99a/12, 104a/12, 105a/15, 105b/10, 112a/15
o.-ana a4/10, 110a/2, 11a/15, 65a/10, 93b/13, 98b/12, 104a/12
o.-andan 92b/6
o.-anlar 107a/8, 25b/11, 26a/9, 41a/11, 42a/3, 60b/14, 76a/6, 88a/6,
098b/14
o.-anlara 103b/2, 25a/3, 26b/1, 33b/3, 50b/8, 70b/12, 80a/12, 100b/11,
103a/13, 105b/12
o.-anlardan 54b/1
o.-anları 9a/12
o.-anlarıñ 72a/4
o.-asın 5a/5, 105b/9, 11a/14, 17b/1, 18a/3, 23a/6, 24a/11, 65a/13,
067b/6, 79a/9, 91b/6, 100b/14, 65a/3
o.-asız 110b/6, 19b/2, 51a/12, 67a/3
o.-avuz 103b/3
o.-aydı 74a/5, 74a/10, 75b/7, 75b/9
o.-ayım 48a/3
o.-dı 7a/15, 8a/5, 8a/12, 105b/6, 109b/8, 10a/14, 10b/9, 111b/2, 44b/8, 52a/12
0112a/8, 112b/4, 11a/2, 11a/11, 12b/14, 13b/8, 14a/1, 14a/9, 16a/4,
016a/5, 16a/14, 16b/1, 17a/9, 17a/14, 17b/3, 17b/5, 18b/3, 19a/7, 10a/11,
82a/12,
019b/8, 19b/14, 20a/6, 20b/1, 21a/8, 21b/2, 21b/13, 22a/4, 22b/2, 92a/14
022b/12, 23a/10, 23a/15, 23b/2, 25a/7, 25a/8, 25b/2, 25b/3, 25b/12,
026a/15, 28a/15, 28b/6, 28b/11, 30b/14, 30b/15, 31a/2, 31b/15, 32b/4,
032b8/14, 34a/15, 34b/3, 35/b15, 36b/9, 37a/12, 38b/5, 38b/7, 38b/11,
038b/12, 39a/7, 40a/15, 41a/6, 41a/8, 44b/3, 45a/4, 46b/10, 46b/13,
047a/6, 47a/10, 47a/11, 49a/5, 49b/7, 52a/6, 52a/8, 52b/5, 53a/14, 44a/15
057a/12, 57a/14, 58a/9, 58a/14, 60b/4, 62a/15, 63b/2, 64b/9, 64b/11,

064b/14, 67a/1, 67a/12, 67b/10, 67b/11, 69a/6, 69a/10, 70b/4, 71b/7,
071b/14, 72a/11, 72a/14, 73b/6, 73b/7, 76a/8, 76b/7, 77b/4, 78a/4, 12b/15
078a/14, 79a/6, 81b/13, 81b/15, 84a/6, 84b/3, 85a/1, 85a/5, 87a/10,
088a/7, 88a/8, 89a/11, 90a/10, 90b/15, 92a/9, 92b/5, 93b/4, 95a/2,
095a/5, 95b/1, 96b/4, 96b/5, 96b/6, 97a/2, 97a/14, 98a/7, 98a/12, 75b/1, 84b/4
098a/14, 98b/4, 98b/5, 98b/6, 102b/10, 102b/13, 105a/14, 106a/10, 106a/11,
110b/11, 111a/10, 111a/13, 112a/13, 112a/15, 195a/15
o.-diğı 58b/6, 88b/1
o.-diğ 113b/1
o.-dılar 6b/15, 7a/4, 100a/5, 102a/9, 109b/1, 113a/4, 11a/4, 13a/4,
014a/8, 14b/9, 19b/6, 20b/3, 21b/4, 21b/7, 21b/9, 23b/4, 24b/10,
025b/12, 25b/13, 25b/15, 26a/9, 34b/1, 36b/4, 44a/4, 48/15, 48b/1,
049b/2, 53a/7, 54a/11, 58b/5, 59a/10, 66b/4, 67b/7, 69a/10, 69a/12,
071a/8, 71a/11, 71b/8, 79a/4, 79a/5, 89a/9, 90a/7, 92b/2, 92b/15,
093b/12, 95a/7, 105a/14, 109a/11 59b/4
o.-diñiz 32a/15, 44a/9, 51a/10
o.-diñuz 10b/13
o.-dıysa 72a/13
o.-duğı 113b/9, 54a/5, 58b/2, 54a/2
o.-duğında 4a/1
o.-duđıñız 46a/13
o.-duğun 35a/3
o.-duđuñuz 111a/14
o.-duğıma 85a/12
o.-duğındandur 33a/14
o.-duđımuñ 55b/1
o.-duğuna 58b/2
o.-duğ 12b/7, 22a/3, 28b/13, 28b/15, 37a/13, 37b/5, 39a/12, 45a/6,
048b/15, 49a/3, 49b/9, 59a/6, 64b/8, 66a/9, 66b/8, 67a/1, 67b/5,
078b/8, 86b/11, 88a/8
o.-duğça 85a/12
o.-duğda 14b/15
o.-dum 5a/9, 106b/1, 107b/4, 110b/5, 11b/4, 11b/11, 11b/12, 11b/13,
012b/1, 12b/4, 12b/13, 14b/15, 15a/1, 16a/6, 16a/13, 16b/7, 17b/4,
018b/12, 18b/13, 19b/4, 20b/10, 24b/14, 29a/14, 29b/13, 30b/6, 30b/13,
030b/15, 31b/8, 32a/4, 32a/14, 33b/11, 39a/15, 39b/3, 43b/9, 44b/13,
046b/1, 47a/6, 50a/4, 50a/7, 50a/8, 50a/9, 50a/10, 50a/11, 51b/2,
051b/3, 51b/7, 61b/6, 64b/13, 77a/3, 81b/3, 82a/1, 82a/8, 82a/13,
083a/12, 85a/12, 86b/1, 86b/4, 89a/12, 89a/14, 89a/15, 89b/2, 90a/1,
090a/3, 91a/1, 91a/2, 91a/8, 93b/13, 98a/8, 107b/10, 110b/10, 110b/12,
111b/14
o.-duñ 15b/10, 33a/5, 88a/10
o.-duñsa 101b/10
o.-duñuz 20b/12, 70a/10
o.-dur 113a/8, 44b/13, 50b/9, 73a/3, 88a/9, 110b/10
o.-đıl 111a/12, 32b/3, 46a/6, 87b/13, 111a/9, 14a/13, 17a/8, 31b/10, 52a/15,
52b/5, 89b/4, 96b/13, 098a/8, 98b/15, 108a/13, 113b/2

o.-ıcağ 8a/1, 76a/12, 76a/14, 84a/9, 113b/10, 46a/10
o.-ındı 103b/6
o.-iñiz 53b/15
o.-ıvardur 65a/11, 74a/15
o.-ısar 13a/7, 48a/11
o.-ma 101a/1, 79a/14
o.-madan 106a/13
o.-madı 9b/13, 107a/8, 11b/12, 21a/14, 23a/7, 69a/14, 69a/15, 76a/8, 076a/9, 110b/13
o.-madı 21a/3
o.-madılar 92b/2
o.-mağa 5a/4, 113b/8, 40b/1, 54b/6, 106b/1, 48a/4, 50b/2
o.-mağdı 11b/12
o.-mağıl 79a/15
o.-mağla 11b/10
o.-mağ 36b/13, 41b/8, 42b/6, 59a/15, 64a/2, 74b/12, 75a/4, 75b/10, 076b/15, 79a/13, 84b/11, 88b/7, 92a/1, 93a/13, 95b/2
o.-mağda 114a/2
o.-mağdadur 89a/4, 89a/5
o.-mağdur 55a/1
o.-mağdur'ulümü 55a/4
o.-mamağ 75a/11, 75a/13
o.-mamış 44a/5, 99b/3, 106b/7
o.-mamışdur 30b/7, 47b/7, 77a/14
o.-masa 44b/1, 75b/14
o.-masaydı 36b/2
o.-masun 58a/12
o.-maya 65a/3, 73b/4, 74a/12, 103a/4, 106a/12, 42a/6
o.-mayaydı 49b/14
o.-mayalar 50b/15
o.-mayan 13a/9, 75a/12
o.-mayasın 65a/12 a4/11
o.-mayaydıñ 35a/3
o.-mayub 95b/1, 102b/14
o.-maz 114a/2, 24a/7, 35a/12, 35b/12, 40a/8, 43b/8, 45b/5, 63b/9, 063b/13, 67b/11, 69b/6, 76a/15, 79b/9, 88b/8, 94b/3, 99b/4
o.-mazdan 14a/12
o.-mazdı 35a/4, 75b/6, 75b/8, 106a/15
o.-mazlar 2b/8
o.-miş 21b/11, 22a/1
o.-mişam 91b/2
o.-mişdı 106a/3, 79b/12, 80a/8
o.-mişdım 80a/8
o.-mişdur 29b/12
o.-mişiz 105a/2
o.-mişlar 52b/7
o.-muş 7a/13, 107a/5, 107b/5, 109a/4, 12a/1, 21b/2, 22a/11, 49a/4,

054b/3, 71a/4, 71a/11, 75a/7, 81b/6, 83a/9, 109a/13
o.-muşdı 49a/5, 63b/14, 92a/7
o.-muşdum 11b/9, 97a/8
o.-muşdur 101b/7, 106b/3, 111b/6, 19b/10, 29b/4, 29b/7, 36b/7, 37b/2,
043b/14, 44a/9, 44b/12, 46b/11, 47b/14, 50a/3, 56b/9, 83a/2, 86b/2,
092a/2, 92a/3, 102b/15, 111b/11, 111b/15, 112b/14
o.-muşlar 5b/4, 18b/15, 59a/7, 80b/12
o.-muşlard 17a/1
o.-muşlardı 100a/8, 96a/9
o.-muşsın 30b/1, 63b/1
o.-sa 104b/1, 19a/8
o.-sain 15b/12
o.-sam 11b/9
o.-saydı 74b/6
o.-sun 10b/13, 10b/14, 111b/4, 11a/13, 20a/13, 25a/12, 31b/12, 33a/4,
037a/9, 37b/1, 38b/14, 39a/5, 39a/9, 43a/2, 48a/5, 57a/11, 59a/5,
066b/11, 85b/3, 91b/1, 99a/1
o.-ub 5a/4, 6a/11, 7a/2, 7a/12, 7a/14, 7b/4, 8a/15, 9b/2, 52a/1, 43a/11
9b/8, 9b/10, 9b/11, 102b/8, 104b/7, 10a/3, 10a/11, 10a/15, 13a/11,
013b/3, 13b/8, 13b/9, 14b/8, 19a/4, 19b/6, 20a/6, 23a/11, 23b/3,
024b/11, 25a/3, 27a/13, 28a/13, 28b/1, 30b/10, 30b/14, 34a/7, 36b/10,
039a/11, 39b/15, 42b/10, 43a/12, 46a/11, 47a/10, 49a/11, 55b/9, 56a/2,
056b/2, 58b/1, 59b/5, 61a/11, 61a/9, 61a/12, 62b/10, 63a/10, 64b/15,
065b/7, 65b/12, 66b/3, 66b/4, 69a/9, 70a/1, 70a/9, 71a/14, 74a/10,
074b/1, 75a/10, 78a/3, 81b/13, 82b/11, 86b/5, 86b/12, 88a/12, 88b/8,
099b/6, 107a/11
o.-ubdur 60b/14
o.-ubdururdu 50a/5
o.-uñ 53b/12, 88a/9
o.-un 58b/4
o.-una 76a/3
o.-unca 20a/9
o.-undi 100a/3, 107a/11
o.-unduk 14a/11
o.-unduñ 88a/11
o.-unsa 84b/11
o.-unursa 97b/3
o.-ur 3b/11, 4a/5, 4b/1, 4b/9, 101b/1, 103b/2, 104a/5, 109b/3,
0109b/4, 111a/3, 111a/4, 114b/3, 11b/1, 13a/8, 13a/9, 13b/13, 19b/1,
022b/14, 23b/5, 36a/5, 36b/5, 40a/5, 40a/10, 41b/13, 50a/15, 50b/3,
050b/8, 52b/6, 54a/1, 55a/5, 55b/6, 58a/4, 60a/12, 63b/10, 63b/15,
072b/3, 72b/6, 74a/11, 75a/2, 75a/6, 75a/7, 76b/3, 85a/11, 88a/3,
088b/2, 88b/5, 88b/6, 88b/10, 89b/7, 92b/10, 93a/4, 93a/9, 94b/4,
094b/5, 96a/3, 97b/2, 97b/3, 97b/15, 100a/11, 100b/11, 100b/12, 102b/14,
112a/13
o.-urdu 5b/12, 6a/15, 9b/7, 104b/9, 106a/4, 110a/14, 24a/3, 36b/2,
066b/14, 75b/7, 75b/8, 82b/3, 86b/9, 92b/13, 98a/7, 61a/10

o.-urdım 6b/13
o.-urdiñiz 51b/13
o.-urdum 11b/7, 51b/6, 90a/5, 97a/5
o.-urken 19b/13, 80b/2, 91b/11, 94a/12
o.-urkn 68b/10
o.-urlar 70b/6, 94b/3
o.-urlardur 89a/3
o.-urmuş 47a/2
o.-ursa 21a/5, 48a/6, 53a/12, 75b/8, 80b/9
o.-ursın 104a/6, 21a/13, 38b/8, 60a/15, 83b/10, 92a/4, 97b/1
o.-ursız 108a/4
o.-ursun 40a/13
o.-urum 108a/5, 115b/3, 115b/4, 36b/13, 69a/4
o.-uruz 26a/15
4a/6, 13a/8, 48a/11, 40a/3

olun- -- (T.) olunmak. (49).

o.-an 36a/12, 47b/11, 75a/3, 92a/1, 114a/5,
o.-dı 10b/14, 29a/10, 68a/6, 102a/13
o.-duğı 78a/5
o.-duķ 101a/13
o.-duķda 72b/9
o.-duķdan 5b/12
o.-dum 82a/3
o.-lar 14b/8
o.-madı 17b/11
o.-maķ 53a/9, 114a/12
o.-mamışdur 58b/9
o.-masun 54b/2
o.-maya 43a/6
o.-maz 93a/15
o.-mazdı 48b/5
o.-miş 39a/3
o.-mişdı 3a/15, 33b/5, 72b/8
o.-mişdur 54a/14, 72b/13
o.-muş 49b/14
o.-muşdı 36b/3
o.-muşdur 101b/2, 101b/6, 41b/13, 113b/13
o.-sa 74b/3
o.-sun 21a/2
o.-ub 6a/5, 11a/2, 11a/6, 70a/4, 78a/7, 114a/11
o.-ur 94a/7, 97b/6
o.-ursa 47b/8, 72a/15, 76a/2
o.-uz 97a/15

oñ- -- (T.) daha iyi bir duruma girmek, felah bulmak.

ö.-maz 88a/5

on -- (T.) on sayısı (3).

o. 7b/3, 9b/1, 32a/14

on altıncı -- (T.) on altıncı. (2).

o. + 73a/5, 89b/9

on bin -- (T.) on bin. (4).

o. , 37a/9, 108b/12, 109a/6

o. +den 3a/15

on birinci -- (T.) on birinci. (3).

o. 75b/4, 60b/11

o. + *si* 43a/1

on beşinci -- (T.) on beşinci. (4).

o. 72b/14, 75b/3, 85a/14, 86a/2,

on dörd -- (T.) on dört.

o. 50a/6

on dördüncü -- (T.) ön dördüncü.

o. 79/b02

on iki -- (T.) on iki sayısı. (12).

o. 6a/13, 8a/3, 8b/7, 10a/1, 14a/15, 16b/7, 19a/11, 41b/15,

045a/2, 61b/12, 66a/6, 99b/7

on ikinci -- (T.) on ikinci. (3).

o. 65a/12, 96b/4

o. +*si* 43a/6

on ikişer -- (T.) on ikişer.

o. 57a/15

on sekiz -- (T.) on sekiz sayısı.(5).

o. 55a/14, 68a/5, 113a/6,

o. +*dür* 113a/14

o. +*inci* 94a/11

on sekiz bin -- (T.) on sekiz bin.

o. 113a/13

on sekizinci -- (T.) on sekizinci.

o. 94a/11

on dokuz -- (T.) on dokuz sayısı. (2).

o. 55b/1
o.+ıncı 95b/3

on toközuncı -- (T.) on dokuzuncu.
o. 95b/3

onuncı -- (T.) onuncu.
o.+sı 42b/15

on yedi -- (T.) on yedi sayısı. (6).
o. 30b/4, 52a/11, 52a/14, 71a/3
o.+ncı 91b/3, 91b/9

orada -- (T.) orada.
o. 81b/9

orman -- (T.) orman.
o. 106b/14

orta -- (T.) orta. (5).
o. 87b/6
o.+sında 54a/9, 66a/12
o.+ya 31a/9, 31a/10

otur- -- (T.) oturmak. (57).
o. 40b/14, 79b/14
o.-an 81a/6
o.-dı 102a/7, 106a/9, 12a/11, 20b/8, 22b/2, 30a/1, 49a/8, 83a/6
062a/9, 84b/14, 92b/1, 96b/8, 110b/2
o.-dılar 8b/4, 10b/7, 20a/10, 22b/7, 99a/10, 102a/13
o.-duğ 59b/5, 63a/10, 92a/6, 101b/13
o.-dum 107a/7, 40b/15, 63b/3, 79b/14, 97a/2, 101a/10, 84b/1
o.-miş 83b/5
o.-muş 87b/7, 106b/7
o.-ub 22a/4, 39b/14, 47a/11, 53a/6, 61a/6, 59a/7
o.-ur 15a/5, 30a/12, 32b/1, 45a/13, 46b/2, 63a/11, 98a/12
o.-urdi 66a/14
o.-urduğ 110a/15
o.-urdum 81b/10
o.-urken 5b/1, 99a/5
o.-urmuş 30a/9
o.-urum 63a/11
o.-uruz 31a/8

oturt- -- (T.) oturtmak. (2).
o.-dı 102a/8
o.-dılar 45b/6

otuz biş -- (T.) otuz beş sayısı.
ö. 50a/8

Ö

ögle -- (T.) öğle vakti. (2).
ö. 90a/9, 91b/12

öğren- -- (T.) öğrenmek. (3).
ö.-*diler* 57a/1
ö.-*miş* 62b/10
ö.-*elim* 94b/12

öldür- -- (T.) öldürmek
ö.- 74a/14

ömr -- (Ar.) ömür.(11).
°ö. 5a/13,50a/11
°ö.+i 79b/12
°ö.+*imiz* 14a/11,84b/13
°ö.+*üm* 50a/2, 85a/12, 110b/9,
°ö.+*ümde*,52a/11, 110b/12
°ö.+*ümden* 50a/3
°ö.+*üñ* 52a/9

öñ -- (T.) ön. (18).
ö.+*lerinde* 59b/7
ö.+*üme* 106b/12
ö.+*ünce* 102a/11
ö.+*ünde* 83a/5, 98a/1, 109b/12
ö.+*üne* 7b/2, 10b/6, 20a/4, 34a/10, 45a/6, 52b/2, 53b/4, 62a/10, 64a/8,
96b/11, 099b/8, 102a/4,

öñdin -- (T.) önce.
ö. 42b/2

öp- -- (T.) öpmek. (23).
ö.-*di* 110b/1, 13a/15, 30a/1, 39a/6, 71b/9,
ö.-*diler* 20a/2, 21b/5, 22b/7, 65b/14
ö.-*düm* 17a/12, 33a/5, 41a/5, 67b/13, 79b/13, 88a/14, 93a/12, 109a/14
ö.-*erem* 64b/5
ö.-*mek* 28a/12
ö.-*üb* 64a/8, 66b/2, 93b/10, 109b/10

öte -- (T.) öte, başka, öbür.
ö. 35a/12

öyle -- (T.) öyle. (3).
ö. 44b/3, 46a/15, 53b/14

özle- -- (T.) özlemek.
ö.-*dim* 59a/3

P

pādiṣāh -- (Far.) taht sahibi, büyük hükümdar. (49).
p. 30a/14, 30a/15, 30b/7, 30b/13, 31b/10, 37a/7, 44b/6, 44b/8,
044b/11, 47a/8, 47a/9, 47b/2, 47b/10, 47b/15, 48/15, 48a/12, 48b/2,
048b/10, 48b/14, 51a/9, 70a/10, 77b/15, 78a/4, 78a/6, 78b/4
p.+*a* 31b/10, 30a/10,30b/15,30b/5,30b/10, 47a/13,
p.+*ı* 4a/5, 30a/9, 41a/9
p.+*ım* 51a/8
p.+*iñ* 44b/7, 78a/13
p.+*ine* 32a/13
p.+*ınuñ* 36b/15
p.+*uñ* 46b/7
p. 37a/1
p.+*a* 37a/2
p.+*uñ* 30a/9
p. 38b/1
p. 44b/14
p.+*ı* 98b/7
p. 32a/13, 44b/10

pāk -- (Far.) temiz, halis. (6).
p. 21a/9, 94a/2, 104a/7,
p.+*ı* 45b/13
p.+*iñ* 41a/10,67b/2

pāre -- (Far.) parça. (2).
p.+*si* 105a/8
p. 105a/9

parmaḡ -- (T.) parmak. (3).
p. 23a/9
p.+*(ğ)ıyla* 90b/5
p.+*larında* 109a/10

pāy -- (Far.) ayak. (6).
p.+*iñize* 21a/1
p.+*mizde* 86b/9
p.+*inden* 81a/10
p.+*ine* 91a/12, 48a/2, 84a/2

pāyidār -- (Far.) kalıcı, sağlam.
p. 46a/6

pāyimāl -- (Far.) ayak altında.
p. 4/11

peder -- (Far.) baba. (2).
p. 79a/14, 94a/4
p.+i 112a/2, 84a/2
p.+im 72b/15
p.+ime 62b/8

pelīd -- (Far.) pis, alçak kimse.
p. 22b/15

pençe -- (Far.) pençe.
p.+siyle 18b/2

pend -- (Far.) öğüt, nasihat. (4).
p. 17b/6, 17b/9
p.+imi 65a/11 ,17b/7

perde -- (Far.) perde, örtü. (3).
p. 87b/4
p.+niñ 68a/4
p.+yi 67b/7

perdesiz -- (T.) örtüsüz.
p. 55a/6

peri -- (Far.) peri, efsanelerde ki çok güzel genç kız veya kadın. (2).
p. 65b/13, 112a/10

pervāne -- (Far.) pervane, geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.(2).
p. 68a/11, 89b/13

pervāz -- (Far.) uçma. (3).
p. 2b/6, 17a/5, 89b/14

perver -- (Far.) yetiştiren, eğiten.
p. 88a/3

perverde -- (Far.) beslenmiş, büyütülmüş.
p.+sidiür 36a/14

perverdigār -- (Far.) tanrı.

p.-ı a^clādan 53b/12

pes -- (Far.) Şu hâlde, öyleyse, şimdi. (21).

p. 3a/3, 3b/5, 5a/2, 10b/9, 12a/5, 26a/8, 26b/13, 30a/3,
032a/12, 35a/4, 46a/15, 47b/7, 48a/5, 53a/4, 53b/15, 59b/15, 63b/2,
075a/14, 78b/14, 98a/8, 100b/15, 103b/9,

peydā -6- (Far.) ortada, açıkta. (6).

p. 17a/9, 68b/14, 104b/7, 39a/11, 40a/15, 92a/9

peygamber -- (Far.) nebi, peygamber, haberci.

p. 73a/3

peyk -- (Far.) ulak.

p. 70a/6

peyker -- (Far.) yüz.

p. 65b/13

pīr -- (Far.) tarikat kurucusu. (515).

p.-i nūrānī 12a/1

p. 3a/2, 6b/15, 7a/4, 7a/9, 7a/11, 7a/15, 7b/2, 7b/5,
7b/7, 8a/1, 8a/6, 8a/12, 8a/13, 8a/14, 8b/3, 8b/6, 9a/5,
9a/14, 9b/8, 9b/9, 9b/14, 100a/1, 100a/4, 100a/5, 100a/6, 100b/9,
0105a/4, 105a/7, 105b/1, 106a/6, 106a/7, 106a/8, 106a/9, 107a/1, 107a/3,
0107a/5, 107b/2, 10a/7, 10a/11, 10a/12, 10a/15, 10b/4, 10b/7, 10b/9,
010b/15, 110a/15, 110b/1, 110b/2, 110b/3, 110b/4, 110b/9, 111a/6, 111a/7,
0112b/8, 11a/3, 11a/5, 11a/9, 12a/5, 12a/9, 12a/12, 12a/13, 12b/1,
012b/2, 12b/6, 13a/15, 13b/11, 13b/14, 14a/5, 14a/7, 14a/8, 15a/5,
015b/7, 17a/2, 17a/11, 17b/6, 17b/12, 18a/1, 18a/11, 19b/10, 20b/3,
020b/5, 21a/3, 21a/5, 21a/9, 21a/11, 21a/13, 21a/14, 21b/5, 21b/12,
022a/8, 22a/11, 22a/14, 22b/1, 22b/2, 22b/5, 22b/7, 22b/11, 22b/15,
023a/4, 23a/7, 23a/10, 23a/14, 23a/15, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/8,
024b/3, 25a/14, 25b/3, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/13, 27a/14, 27a/15,
027b/15, 28a/3, 28a/8, 28a/9, 28a/10, 28b/12, 28b/13, 29b/1, 29b/7,
029b/14, 30a/1, 30a/3, 30a/4, 31a/3, 31a/5, 31a/7, 31a/8, 31a/10,
031a/12, 31b/4, 31b/8, 32a/1, 32a/2, 32b/2, 32b/4, 32b/5, 32b/8/14,
033a/3, 33a/6, 34a/11, 34a/12, 34a/14, 34b/5, 35a/7, 35b/3, 35b/9,
036b/1, 37a/13, 37b/1, 37b/5, 37b/8, 37b/9, 37b/10, 38a/3, 38a/4,
038a/7, 38a/10, 38b/3, 38b/7, 38b/13, 39a/3, 39a/4, 39a/7, 39a/15,
040b/13, 41b/1, 43b/9, 43b/11, 44b/1, 47a/13, 49a/2, 49a/8, 49b/5,
049b/7, 51a/9, 51a/14, 51b/8, 51b/13, 52a/8, 52a/12, 52a/15, 52b/3,
052b/10, 52b/15, 53a/6, 53a/8, 53b/3, 54a/9, 57a/2, 57a/3, 57a/4,
057a/5, 57a/8, 57b/3, 58a/7, 58b/3, 60a/6, 60b/4, 60b/5, 61a/7,
061a/14, 61b/8, 61b/12, 61b/14, 62a/4, 62a/8, 62a/14, 62b/1, 63a/5,
063a/6, 63a/8, 63a/11, 63b/3, 63b/5, 63b/9, 63b/11, 64a/9, 64a/10,
064b/10, 64b/14, 65b/11, 65b/15, 66a/3, 66a/6, 66a/8, 66a/14, 66b/3,

066b/6, 66b/11, 67b/12, 68a/2, 68a/5, 69b/5, 71a/8, 71a/11, 71a/15,
071b/13, 72a/6, 73a/5, 73a/13, 73b/1, 73b/12, 74b/4, 75b/15, 76a/9,
077a/12, 77b/4, 77b/8, 77b/12, 77b/13, 79a/2, 80b/4, 81b/3, 81b/10,
082b/1, 83b/7, 84a/3, 84b/1, 87b/13, 88a/3, 90a/13, 91a/11, 92a/11,
093b/10, 94a/13, 94a/14, 94b/7, 94b/9, 94b/12, 95a/12, 95a/14, 97b/8,
097b/11, 98a/4, 98a/6, 98a/9, 98a/13, 98a/15, 99a/8, 99a/12, 99a/15, 38a/8
099b/9, 99b/12, 106b/7, 106b/10, 106b/14, 111a/11, 112b/12, 112b/15
hazret-i p. 6b/10, 12a/10, 17a/9, 53a/12, 62b/2, 62b/3, 62b/6
p.+den 8b/5, 12a/7, 19b/7, 21b/8, 28a/8, 105a/11
p.+e 3b/12, 7a/8, 7a/10, 8a/1, 8b/2, 9b/2, 9b/4, 103b/7,
0105b/5, 105b/9, 107b/1, 108b/4, 10b/10, 110b/7, 12b/5, 13b/4, 14b/9,
017a/1, 17a/10, 22b/4, 25b/13, 25b/15, 26b/5, 27b/14, 28a/2, 28a/11,
031a/5, 31b/8, 32b/8/14, 33a/10, 34b/4, 35a/6, 35a/12, 35b/6, 37b/5,
052b/11, 53b/1, 61b/3, 66a/15, 66b/6, 67b/3, 67b/15, 68a/3, 69b/6,
077a/9, 80a/11, 83b/4, 84b/8, 99a/1, 99a/10, 112b/11, 112b/13
p.+i 104b/4, 105a/3, 106a/1, 106b/5, 10b/12, 110b/3, 111a/9, 11b/4,
014a/3, 15b/2, 15b/15, 16b/3, 17a/13, 19b/15, 22b/6, 27a/14, 27b/12,
028a/2, 29a/12, 32b/1, 34a/5, 35a/15, 36a/7, 37b/7, 40b/11, 48b/13,
053a/5, 54a/6, 56b/12, 56b/15, 58b/1, 61b/6, 64a/7, 66a/14, 66b/1,
068a/9, 71b/6, 77a/7, 87b/7, 89a/13, 92b/7, 104b/10, 111a/10, 111a/15,
111b/12, 111b/15, 112a/14
p.+im 110a/2, 105b/11
p.+imiz 104b/2, 39b/12, 89b/5, 91b/6, 94a/10, 98b/8, 109a/12
p.+imiziñ 5a/3, 91b/7
p.+imüz 3b/14
p.+iñ 5b/5, 6b/1, 107a/4, 109b/8, 110a/15, 112b/2, 112b/5, 12a/4,
016b/14, 18b/4, 20a/1, 20a/3, 20b/10, 20b/14, 21b/3, 21b/4, 21b/8,
023a/11, 23a/12, 23b/3, 24a/1, 25a/5, 26b/2, 28b/5, 29b/12, 29b/15,
030a/1, 30a/11, 31a/2, 31a/12, 33a/5, 33b/14, 34a/6, 34a/13, 34a/15,
034b/1, 35b/4, 37a/15, 38a/10, 39a/6, 39a/14, 40b/10, 40b/11, 41a/5,
048b/15, 51a/13, 53a/7, 53b/3, 57b/2, 58b/6, 61a/8, 63a/4, 63a/9,
063b/2, 64a/8, 65b/14, 67b/6, 71b/8, 77b/3, 79a/4, 80b/8, 81b/8,
084a/6, 84b/9, 85a/7, 85a/12, 85b/8, 89a/13, 89b/15, 90a/5, 91a/9,
099b/8, 109b/15, 195a/15, 23b/4
p.+in 38a/3
p.+inden 85b/7
p.+ine'alemi 39a/1
p.+iñiz 37a/8
p.+ler 8b/1
p.+ün 3b/10, 14b/7
p.+ün 7a/11
p.-i 112b/6, 79b/11, 92b/3, 96b/11

pīrezen -- (Far.) ihtiyar kadın, kocakarı.
p. 80a/11

piş- -- (T.) pişmek

p.-miş 49a/13

piş -- (Far.) ön, yan. (2).

p. 82b/1

p.+em 50a/5

piyāde -- (Far.) yürüyen. (3).

p. 22b/4, 71a/13, 71a/14

pōst -- (Far.) makam. (4).

p. 97a/1

p.+una 60a/6, 60a/7, 60a/10

pūyān -- (Far.) koşan, hızla giden.(8).

p. 7b/1, 52b/4, 59a/6, 65b/12,67b/7,86b/4, 86b/10, 91a/2

pür -- (Far.) dolu. (10).

p. 67b/10, 105b/10

p. ol- “dolmak” 38b/12

p.-kerem “çok cömert, alicenap” 43a/13, 2a/13, 68a/2, 80a/8, 94b/1, 97a/13, 102a/12

R

rabbānī -- (Ar.) ilahi. (2).

r. ,14a/9, 69b/15

rabbāniyye -1- (Ar.) ilahi.

r. 65b/5

ra‘d -- (Ar.) gök gürültüsü. (2).

r. 34b/2

r.+dan 50b/14

rağbet -- (Ar.) istek

r. 75b/2

rāğīb -- (Ar.) isteyen. (2).

r.+ları 17a/15

r. 60b/15

rāh -- (Far.) yol

r. 106a/4

rāhib -- (Ar.) rahip. (34).

r. 68b/11, 69a/8, 69a/10, 69b/3, 69b/14, 70a/1, 70a/4, 70b/9, 071b/1, 71b/5, 71b/6, 71b/8, 72a/1, 72b/11, 73a/4, 73a/12, 73a/15,

073b/11, 73b/12, 74a/7, 74b/3, 74b/4
r.+e 69b/12, 71b/6
r.+i 75a/15, 75b/11, 76a/6, 76b/6, 77a/1, 77b/14, 78b/9
r.+üñ 69a/11

raḥmet -- (Ar.) merhamet. (4).
r. 41b/8, 46a/1, 46a/2, 47b/4
r.u'llāhi ^caleyhi "Allah rahmet eylesin" 101a/7,5a/7,84a/15, 2a/11

raḥt -- (Far.) yol malzemesi. (2).
r. 31b/13
r.+u 24a/8

raḫīk -- (Ar.) ince, nazik.
r. 104a/8

raḫş -- (Ar.) dans etme, raks etme.
r. 60a/5

rām -- (Far.) itaat eden.
r. 23b/6

rāsiḥ -- (Ar.) derin din bilgisi olan. (2).
r. 55b/12, 60a/15

rāst -- (Far.) doğru, düz. (4).
r. 18b/14, 34a/7, 69b/12,102b/6

ravāfiż -- (Ar.) rafizlik, rafizler.
r.+dan 85b/12

rāvī -18- (Ar.) rivayet eden, anlatan. (18).
r. 27b/14, 28a/1, 28a/11, 54a/7, 56b/11, 57a/11, 57b/1, 58a/6,
059b/13, 67b/3, 91b/10
r.+i 65b/4
r.+si 79/b02, 86a/2, 99a/2, 95b/3, 104b/3, 110a/8,

ravza -- (Ar.) bahçe, cennet. (12).
r.+i 8a/5
r.+i 8a/11, 12a/15
r.+dan 12b/8
r.+ı 13a/4, 16b/1, 17b/14, 43a/12
r.+mı 70b/7
r.+sına 74b/3, 85a/5
r.+sından 97b/14

rayb -- (Ar.) şüphe, kuşku.

r. +i 42a/7

rāyiha -- (Ar.) koku. (3).

r. +sı 49b/6

r. +sına 49b/7, 49b/4

rāz -- (Far.) sır. (4).

r. 46b/8

r+a. 107a/8

r+ı. 11a/11

r. +mızı 93b/7

rāzī -- (Ar.) rıza gösteren. (2).

r. 2b/8, 53a/2

re'īs -- (Ar.) reis, amir, başkan. (4).

r. 50a/8

r. +i 80b/2

re'īsü l-abdāl "dervişlerin reisi" 20a/14

re'īsü l-mücāhidīn "mücahitlerin reisi" 11b/2

redd -5- (Ar.) red etme, inkar etme , geri çevirme. (5).

r. , 43a/6, 51a/9, 78b/1, 102b/6

r. +iyyden 42a/9

ref' -- (Ar.) 1. kaldırma. (15).

r. eyle- "kaldırmak" 74a/13, 99b/12, 41a/14, 45a/5, 60b/3, 111b/7

r. it- "kaldırmak" 26b/2, 41a/8, 87b/4, 99b/13, 100a/4

r. ol- "kalkmak" 39a/13, 44b/9, 63a/10

r. +e 77b/4

2. yükseltme.

r. +i savt "sesi yükseltme" 31a/6

refīk -- (Ar.) yoldaş, arkadaş. (5).

r. 18a/12, 101a/5, 104a/8, 105b/15,

r. +i 5a/5, 88b/4

rehber -- (Far.) rehber, kılavuz.

r. 5a/4

rek'at -- (Ar.) namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm. (13).

r. 6a/6, 6a/9, 6a/13, 7b/3, 8a/3, 8b/7, 9a/15, 10a/1,

020b/6, 22a/10, 37b/10, 45a/2, 66a/6

renc -- (Far.) sıkıntı, zahmet, meşakkat.

r. +e 23a/2

rencīde -- (Far.) incinmiş.
r. 51b/12

rencūr -- (Far.) hasta. (3)
r. 21a/10, 21b/11, 22a/2

renk -- (Far.) renk.
r. 95a/7

resīde -- (Far.) yetişme, ulaşmış.
r. 23b/2

resūl -- (Ar.) elçi, peygamber. (19).
r. 11b/2, 51b/5, 65b/4, 68a/7, 68b/3, 70b/15, 74b/1, 78b/11, 113a/12,
r.+de 12b/14
r.+i 17b/13, 70a/12
r.+üñ 3b/15
r.+u 70b/3
r.u *ʔ-fuḳarā* “*fakirlerin peygamberi*” 14a/8,12b/7
r.u *ʔllāh* “*Allah ’in resulü (Hz Muhammed s.a.v.)*” 12a/3,88b/9, 99a/7,13a/11

reşīd -- (Ar.) doğru yolu bulan, doğru yoldan giden, doğru düşünen, doğruyu ayırt edecek seviyede olan (kimse).
r. 45a/8

revā -- (Far.) uygun, layık. (3).
r. 52b/2
r.+dur 104a/9,85b/14

revān -- (Far.) giden, akan. (8).
r. 14a/1, 16a/14, 16b/1, 18b/3, 37b/4, 52b/5,34a/15
āb-u r. 39b/10

revāne -- (Far.) akan, yürüyen, giden. (4).
r. 21b/6, 53a/13, 98a/7, 107b/4,

revīş -- (Far.) gidiş, yöntem, tarz.
r. 86b/5

reyḫān -- (Ar.) fesleğen. (2).
r. 53a/15, 54a/8

rezāʔil -- (Ar.) rezaletler.
r.+i 9a/7

rezīn -- (Far.) ağır olmak.

r. 51b/14

ri'āyet -- (Ar.) uyma, sayma. (2).

r. 73a/10, 81b/1

rızā -- (Ar.) rıza, memnunluk. (6).

r. 53a/3, 54a/12, 95b/1

r.+ı 5b4/8

r.+dur 85/13

r. u'llāh "Allah'ın rızası" 50a/4

rızvān -3- (Ar.) cennet, cennetin kapıcısı. (3).

r. 54a/12, 88b/5

r.+ı 54b/9

ricā -- (Ar.) rica, dilek, istek. (14).

r. 20b/3, 21a/3, 34b/11, 35b/10, 36b/11, 37a/11, 41b/15, 52b/14,
058a/6, 67b/12, 102a/8,

r.+mız 84b/9

r.+sı 54a/15

r.+sıyla 49b/10

ricāl -- (Ar.) erkekler, büyük mevkilerde bulunanlar. (33).

r. 10b/13, 43a/4, 60a/8, 60a/9,2b/9,33a/12, 102a/8, 110a/4,
sulṭān-ı r. 99a/13

r.+e 18b/14

r.+i 5b/3,

r.+iñ 60b/4

r.u'llāh "manevi kuvvet ve kudret sahipleri, evliyalar," 2b/11, 101b/1,
101b/6, 12b/4, 13b/6, 13b/9, 45b/1, 48a/11, 050a/12, 102b/11,
103a/14,100a/7,86a/5,5a/11,103a/12,101b/5

r.-i-erbain "kırklar olarak adlandırılan gayp erenleri" 60b/8, 113a/3,

r.-i-ğayb "gayp erenleri" 8b/5, 102a/3, 21b/3, 60b/8, 71a/10, 103a/11,
109b/1, 13a/3, 13b/5, 40b/4, 59a/11, 66b/9, 88/b12, 92b/12, 096a/8, 102a/12,
109a/11, 109a/13,

ridā -- (Ar.) dervişlerin omuzlarına attıkları, gereğinde seccade veya yorgan gibi kullandıkları yün örtü.

r.+sından 105a/8

rikāb -- (Ar.) huzur, kat. (4).

r.+ı 13b/9

r.+ında 22b/4, 71a/12

r.+ınca 109a/13

risālet -- (Ar.) insanları dine davet etme işi, peygamberlik.

r. 80b/12

rīṣ -- (Far.) yara, sakal.
r.+i 92a/13

rivāyet -- (Ar.) hikaye etme. (7).
r. 14b/11, 29a/10, 34a/4, 65b/4, 73a/6
r.+de 112b/14
r.+iyledür 11b/2

riyāz -- (Ar.) bahçeler.
r.+ı 54b/13

riyāzet -- (Ar.) nefsinin isteklerine boyun eğmeden yaşama. (6).
r. 5b/8, 45a/14, 50a/4, 75b/5, 93b/14,
r.+den 50b/14

rub^c -- (Ar.) çeyrek, dörtte bir.
r.+ı 110b/12

rūḥ -- (Ar.) can, ruh. (37).
r. 55b/15, 72b/15, 77b/1, 77b/7, 77b/9, 78a/3, 78a/14, 78b/2,
078b/3, 82a/7, 91b/4
r.+a 41b/13, 78a/12
r.+ı 5b/1, 109a/4, 109a/5, 109b/6, 20a/9, 65a/6, 82a/3, 82a/5,
082b/3, 104a/15, 109b/1178a/9, 78a/15, 9b/14
r.+ın 85a/3
r.+um 78a/7, 85a/5, 108b/3
r.+umu 78b/1
r.+uñ 78a/13, 78a/15
r.+ına 10a/15
r.+na 10a/3
r.+una 10a/2
rūḥ'l-ḳuds "Cebrail" 74a/12, 55b/14

rūḥānī -- (Ar.) ruhla ilgili, ruh ait. (6).
r. 49a/3, 56b/1, 84a/11
r.+yle 84a/14, 84b/1
r.+de 49a/4

rūḥāniyyet -- (Ar.) ruhla ilgili olma. (5).
r.+i 13a/11
r.+im 42b/11
r.+ine 72b/9
r.+imidür 107a/10
r.+ini 9b/1

rumūz -- (Ar.) işaretler, semboller. (2).

r. +ı 27b/11, 65b/5

rüşen -- (Far.) aydınlık, açık. (8).

r. 25a/14, 29a/12, 34a/5, 37b/8,47a/14, 56b/12, 80a/6,100b/9

rūy -- (Far.) yüz. (4).

r.-i *‘āba* 12a/10

r. +ı 65b/12, 81a/10,105a/5,

rūz -- (Far.) gün.

r. +ı 66b/7

rücū ^c -- (Ar.) dönme, geri dönme. (2):

r. 23a/5, 88b/9

rūsūl -- (Ar.) Resuller.

r. +ü 58b/3

rütbe -- (Ar.) rütbe, mertebe.

r. +i 56b/5

rūyā -- (Ar.) rüya, düş., görme, görüş. (13).

r. 15a/12

r. +da 15a/13, 27a/4, 44a/10, 44a/15, 44b/15, 71b/9, 72b/8, 80b/10, 14b/13

r. +larında 42b/11

r. +nuñ 15b/11, 81b/6

rüzgār -- (Far.) zaman, devir. (2).

r. +lar 24b/7

r. 62a/3

S

sa’ādet -- (Ar.) mutluluk. (21).

s. 6b/12, 13a/8, 27a/5, 33b/11, 34a/2, 65a/10, 67a/1, 105b/12,4b/1, 105b/12

s. +den 4b/9,21b/2

s. +dür 3b/13, 113b/10,22b/9

s. +e 4b/8, 85a/10

s. +i 113b/8, 23a/6

s. +le 65a/4

s. +üñ 27b/5

s. +lerinde 65b/6

sa’ādet-encām -- (Far.) mutlulukla biten.

s. +ında 17a/3

sa’ādet-ḥāne -- (Far.) mutluluk yuvası.

s. +sine 6b/12

sa'adetlü -- (T.) mutlu. (2).

s. 27a/12,50b/9

sā'at -- (Ar.) saat. (16).

s. 22a/12, 28b/12, 29a/1, 47b/7, 67b/8, 83a/6, 86b/3, 86b/10, 53a/3, 77b/4,
24a/9

s.+de 32a/13

s.+den 78a/1

s.+den 99b/14,35b/15

s.+i 30b/7

s.+iñ 47a/2

sā'atlık -- (Ar.) saatlik, ... saat süren.

s. 90b/2

sab'a -- (Ar.) yedi.

s. 23a/14

şabāḥ --(Ar.) sabah. (11).

ş. 5b/10, 108b/6, 11a/6, 13b/12, 14b/15, 20b/2, 37b/8, 44b/3,
081b/6, 89a/10 ,14a/2

sābıkan -- (Ar.) eski, bir önceki.m(2).

s. 26b/6, 85a/6

şabī -- (Ar.) çocuk, küçük çocuk.

ş. 101a/4

şābir -- (Ar.) sabırlı.

ş. 101a/7

şābit -- (Ar.) kanıtlanmış, yerinde duran. (6).

ş. 19b/10, 50a/4, 75b/1, 76b/7, 112b/14, 113b/9,

şabr -- (Ar.) dayanma, kendini tutma.

ş. 59b/1

şabūḥ -- (Ar.) sabahları içilen şarap

ş. 91b/5

şaç -- (T.) saç. (2).

ş. 41a/13

ş.+larım 40b/12

şaç- -- (T.) saçmak.

ş.-ub 22a/12

şaçıl- -- (T.) saçılmak. (2).

ş.-dı 112a/5

ş.-ır 21a/7

şadā -- (Ar.) ses. (10).

ş. 11b/14, 15a/3, 18b/1, 24b/15, 46b/4, 85a/4,7b/8,21b/1

ş.+ya 18b/1

ş.+ı 86a/9

şadağa -- (Ar.) sadaka. (2).

ş. 104a/1,111a/14

şādāt -- (Ar.) Seyyitler. (4).

s. 17a/6, 71a/1

s.+ı 71a/9

s.-ı 87b/9

şadef -- (Ar.) sedef. (2).

ş.+inde 27b/3

ş.+i 29a/6

şādık -- (Ar.) doğru konuşan, yürekten bağlı olan, sadık. (10).

ş. 5a/2, 6a/14, a4/10, 29a/4,56b/8, 101a/9,

ş.+a 6a/8, 103a/4, 88a/4

ş.+lar 42a/4

şadr -- (Ar.) bir şeyin başı, baş tarafı, en yüksek yeri. (4).

ş. 101a/4, 106a/14, 113b/4,

ş.+ına 62a/9

şaf -- (Ar.) saf, sıra.

ş. 10b/3

şafā -23- (Ar.) saflık, gönül rahatlığı, gönül şen olması.(23).

ş. 27b/15, 35a/2, 49a/3, 60b/3, 60b/13, 66b/4, 85b/7,

098b/7, 101a/3,

ş.+dan, 60a/5, 91b/5, 100a/2

ş.+dur 85b/9

ş.+ı 24a/2

ş.+sından 102b/7

ş.+ya 9b/3, 25b/12, 60b/15, 88a/6

ş. 30a/8, 66a/13

ş.+lara 25a/3

ş.+lar 47b/5

şafālu -- (T.) huzurlu.

ş. 53a/11

şāfi -- (Ar.) temiz, arı, halis. (3).

ş. 85b/10, 110a/2,

ş. +ye 52a/13

şāğ -- (T.) sağ. (5).

ş. 15a/3, 68a/10, 74a/3, 102a/6,

s. +dur 74a/13

şāğış -- (T.) sayı, miktar.

ş. +ın 52a/9

şāhib -- (Ar.) sahip. (22).

ş. 55b/14, 76b/12

ş. +i 11b/5, 35a/3, 50b/2, 51a/15, 60a/15, 85b/10, 110a/1, 74a/7, 85b/3,
95b/13, 95b/14, 97b/1, 98b/8, 100b/14

ş. +ine 35a/9, 56b/6, 35b/10, 104b/14

ş. +iyem 3a/1

ş. +ü *l-kerāmāt* "kerametlerin sahibi" 10b/5, 59b/3

ş. +ü *l-envār* "nurların sahibi" 68b/7

şāhife -- (Ar.) sayfa. (3).

ş. +i 61a/12, 104b/12

ş. ye 63a/12

şāhīh -- (Ar.) doğru, gerçek. (6).

ş. 65a/5, 74b/3

ş. +dür 57b/11, 72a/7, 77b/11

ş. +le 19b/10

şāhra -- (Ar.) çöl. (4).

ş. +ya 52b/6

ş. +yı 52b/8

ş. +da 58b/15, 102b/2

sā'ī -- (Ar.) çalışan, çabalayan.

s. 106a/10

sa'id -- (Ar.) mutlu.

s. 88b/7

şā'ika -- (Ar.) yıldırım.

ş. +lar 34b/3

sā'ir -- (Ar.) diğer. (8).

s. 13b/8, 42a/3, 72a/7, 72a/12, 72b/2, 76b/1, 76b/5, 109a/6,

şakal -- (T.) sakal.
ş. +ı 49a/6

şakallu -- (T.) sakallı.
ş. 38a/1

sakf -- (Ar.) çatı, tavan. (3).
s. +ı 45a/3, 49a/11, 49b/5

sākin -- (Ar.) oturan, sakin. (8).
s. 25b/1, 57a/4, 58a/5, 97a/10
s. +dür 92b/11
s. +lerdür 2b/11
s. +lerinden 83b/9
s. +leriyle 55b/14

şakla- -- (T.) saklamak. (2).
ş. -dim 9a/13
ş. -ma 94a/10

şal- -- (T.) salmak. (14).
ş. -dı, 38b/6, 69a/3, 102b/1
ş. -dığı 32a/3
ş. -dılar 71b/6
ş. -dim 30a/4
ş. -dim 18a/15
ş. -gıl 23b/8
ş. -ırdı 38b/12
ş. -muş 45a/14
ş. -ub 7a/10, 12a/10, 38b/12, 93a/14

şalāh -- (Ar.) düzgünlük, yolunda gitme, barış. (3).
ş. 52b/9, 114b/2,
ş. +ı 20a/5

şalāt -- (Ar.) namaz. (12).
s. -ı 'asr "ikinci namazı" 6a/3,
s. -ı zuhr "öğle namazı" 6a/1, 18a/14, 101b/7,
ş. +ü 'l- 'işā' "yatsı namazı" 6a/7, 100a/13, 108a/10
ş. +ü 'l-fecr "sabah namazı" 71a/5, 19a/3, 19a/15, 108a/12, 112b/11,

şalavāt -- (Ar.) namazlar. (5).
ş. 116a/5
ş. +da 86a/8, 90a/4
ş. +ı 33a/8

ş. +iñ 90a/7

şalb -- (Ar.) asma. (2).
ş. 74a/3, 74a/9

sālif -- (Ar.) daha önce, eski.
s. +de 33a/14

şālih -- (Ar.) dinin kurallarına uyan. (4).
ş. 2a/8, 21a/10, 103a/5,
ş. +lere 86a/6

şāliha -- (Ar.) dinin kurallarına uyan.
ş. +da 27b/13

sālik -- (Ar.) tarikat mensubu. (9).
s. 11a/12, 79a/13, 85/13, 88b/1, 96b/12,
s. +e 5a/5, 55a/5
s. +lere 42a/6
s. +leri 42b/8

sālim -- (Ar.) sağ, sağlam. (3).
s. 56a/12, 95b/2
s. +i 113a/14

şalın- -- (T.) salınmak.
ş. -dik 28b/3

şallā'illāhu ʿalehi vesellem -- (Ar.) Allah'ın dua ve selamı onun üzerine olsun.
(9).
ş. 4b/5, 50b/4, 54a/12, 57b/6, 63b/13, 78b/11, 80b/12, 83a/3, 113b/9,

salṭanat -- (Ar.) sultanlık.
s. +im 97b/7

şamediyyet -- (Ar.) yücelik.
ş. 79b/4

şan- -- (T.) sanmak. (4).
ş. -dim 106b/5
ş. -ma 100b/13
ş. -urdu 66a/12
ş. -urdiñ 90b/1

şan'at -- (Ar.) sanat, ustalık, beceri. (4).
ş. +i 27a/8
ş. +im 94b/10

ş. +uñ 30b/11

ş. +ına 67b/6

şanc- -- (T.) sançmak.

ş. -dı 57a/7

şāni -- (Ar.) ikinci.

ş. 61a/7

şānī -- (Ar.) yapan, yaratıcı.

ş. 76a/2

şanki -- (T.) sanki.

ş. 98a/12

sarāy -- (Far.) saray. (12).

s. 66a/9, 66a/10, 71b/4, 77b/10, , 87b/6,

s. +dan 65b/12, 68a/3

s. +ı 65b/10

s. +ına 77b/14, 78a/4

s. +ında 44a/12

s. +uñ 65b/13, 66a/5

şarf -4- (Ar.) harcama.

ş. 19a/9, 70a/4, 108a/2, 108b/4

şārif -- (Ar.) harcayan.

ş. 19a/9

şarīh -- (Ar.) açık, açık ve doğru konuşan. (3).

ş. 65a/6, 78a/14

ş. +dür 72a/7

sāriye -- (Ar.) yayılma, nüfuz etme.

s. 22b/1

şarşar -- (Ar.) fırtına. (2).

ş. 86b/8, 91a/8

şat- -- (T.) satmak.

ş. -dim 109a/6

şaṭvet -- (Ar.) boyun eğdirici güç.

s. +lerinden 95b/2

şavma`a -- (Ar.) manastır, mabet. (5).

ş. -ı 12a/8

s. +sında 31a/7
ş. +dan 49b/5
ş. +nuñ 49a/11
ş. +sına 49a/1

şavt -- (Ar.) ses.
ş. 31a/6

sa'y -- (Ar.) çaba, gayret. (2).
s. 50b/2
s. +im 102b/13

şayd -- (Ar.) av. (2).
ş. +ı 27a/9, 56a/5

şayhā -- (Ar.) haykırış.
ş. +lar 12b/15

şaykal -- (Far.) cila. (2).
ş. 37a/2
ş. +larıyla 45b/1

seb'a -- (Ar.) yedi. (4).
s. 20b/15
s. 23a/11, 102b/3
s. +ya 21b/5

sebaķ -- (Ar.) ders.
s. 105b/11

sebeb -- (Ar.) sebep, neden. (8).
s. 29b/12, 36b/3, 97a/5
s. +dür 113b/8
s. +i 27a/7
s. +iñ 85a/13
s. +inden 92a/13
s. +le 32a/1

sebk -- (Far.) üslup. (4).
s. +i 78a/3, 78a/14, 78b/2
s. +üñ 78a/15

sebze-püş -- (Far.) yeşil giymiş, yeşil elbiseli. (9).
s. 7a/7, 8a/15, 10b/3, 10b/7, 10b/8, 10b/12, 11a/8, 45a/12,
092a/11

sebzevāt -- (Far.) sebzeler.

s. 107b/5

seccāde -- (Ar.) seccade, bir kişinin üzerinde namaz kılabileceği büyüklükte halı. (27).

s. 5a/15, 102a/7, 108b/7, 10b/6, 12a/10, 45a/2, 46b/1, 66b/2, 092b/1, 97b/1, 101b/14

s. +den 102a/2

s. +i 102a/6, 60a/2

s. +leri 45a/9

s. +si 11a/10, 59a/13

s. +sinde 81b/9

s. +sine 102a/7, 59a/14

s. +ye 8b/3, 10b/7, 10b/12, 12a/11, 66b/3, 101b/13

secde -- (Ar.) secde, secde etme, namazda ve makam-ı tazim ve arz-ı ubudiyette eğilip yüzünü yere sürme, yere kapanma. (4).

s. +i 8a/1, 9a/14, 9b/5, 62b/2

sefāhat -- (Ar.) aşırı derecede zevk ve eğlenceye düşkün olma.

s. 30b/10

sefāyin -- (Ar.) gemiler.

s. 42b/5

sefer -- (Ar.) yolculuk, seyahat. (13).

s. 4a/3, 110a/3, 111b/2, 24a/4, 28b/3, 34a/5, 64b/8, 79a/13

s. +den 24a/6

s. +e 24b/6

s. +imiz 14a/10

s. +in 84b/8

sefine -- (Ar.) gemi.

s. +de 104b/13

segirt- -- (T.) koşturmak.

s. -dim 112a/5

sehl -- (Ar.) kolay. (5).

s. 17b/4, 33b/2, 36a/7, 69b/4, 94b/12

seķāmet -- (Ar.) sakatlık.

s. 104a/8

sekerāt -- (Ar.) insanı kendinden geçiren hāller, sarhoşluk.

s. -ı mev't "ölmek üzereyken gelen baygınlık gibi hāller" 24b/11

sekiz -- (T.) sekiz (4).

s. 50a/7, 99b/15
s.+ince 16a/7, 42b/8

selām -- (Ar.) selam, bir kişiye veya bir topluluğa yakınlık, huzur, barış, sevgi ve nezaket gösterme. (28).

s. 10b/4, 15a/2, 20a/11, 21b/5, 22a/5, 32b/9, 35a/10, 35b/10, 52b/11, 92a/14, 93a/8, 93a/12, 99a/10, 101a/1, 108a/3, 108b/8, 110b/1, 112b/9,
s.+a 10b/3
s.+den 44b/4
s.+in 7a/9, 10b/4, 92a/15
s.+iñ 109b/11
s.+iñızı 84b/9
s.+dan 107a/2
s.+ı 27b/12
s.+lar 47a/15
s.+ün aleyküm “Allah’ın selamı üzerinize olsun” 9b/1, 9b/2

selāmet -- (Ar.) esenlik, sağlıklı olma. (4).

s. 39b/7, 64b/1, 112b/11
s.+e 64b/2

selamla- -- (T.) selamlamak. (2).

s.-yub 38a/7, 103b/9

şelāşe -- (Ar.) üç.

ś. 74b/8

selāsıl -- (Ar.) zincirler. (2)

s. 112a/12
s.+i 112b/5

selāṭīn -- (Ar.) sultanlar.

s. 46a/5, 51a/10

selīm -- (Ar.) sağlam, doğru.

s. 113a/9

sem ^ç -- (Ar.) işitme, duyma, söz dinleme.

s.+i 72a/12

semā -- (Ar.) gök. (3).

s. 27b/4
s.+dan 17a/9, 103a/6

şemāni -- (Ar.) sekiz.

ś. 114b/7

sem'en -- (Ar.) işiterek. (15).

s. ve ta'aten "baş üstüne emredersiniz 16b/9, 31b/14, 35a/12, 46a/9, 48a/15, 51b/1, 52b/1, 53a/10,13, 59a/5, 60a/8, 72a/1, 78b/1, 96b/15, 99b/2, 105b/4

semih -- (Ar.) cömert, affeden, yumuşak.

s. 65a/9

semt -- (Ar.) taraf.

s.+e 107a/3

sen -- (T.) sen, teklik ikinci şahıs zamiri. (177)

s. , 11a/13, 15b/9, 19a/12, 30b/1, 30b/3, 30b/6, 032a/2, 35a/3, 35b/2, 38a/11, 45b/13, 48a/11, 63a/15, 63b/1, 67a/8, 067a/10, 67b/2, 72b/10, 82a/3, 82b/14, 83b/9, 84b/4, 90a/15, 91b/5, 091b/7, 93b/4, 97b/1, 100b/13, 101b/10, 107b/12, 108a/14, 105b/9,108a/15, 113b/2,

saña *4a/2, 4a/6, 4a/14, 9a/11, 101a/2, 108a/7, 110a/3, 114b/4, 0114b/6, 11a/12, 11a/15, 13a/7, 13a/8, 13a/9, 19a/5, 19a/6, 19a/7, 019a/8, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 27b/12, 30b/8, 31a/3, 32a/2, 33a/4, 038b/9, 39a/5, 39a/9, 39a/10, 46b/5, 46b/6, 48a/10, 48a/11, 52b/4, 057a/9, 58a/10, 58a/12, 60a/14, 60b/1, 61b/14, 63b/10, 64a/1, 64a/3, 064b/11, 65a/2, 67a/14, 67b/4, 69b/13, 72b/8, 82b/2, 82b/3, 82b/4, 083a/3, 83a/5, 83b/10, 83b/15, 85b/3, 88a/3, 88a/7, 92a/4, 93a/9, 096b/13, 98b/15, 100b/14, 108b/11, 108b/12, 109b/14*

s.+dur 86a/1

s.+de 33b/5, 57a/9, 94a/2

s.+den 51a/3, 52a/12, 84b/9, 111b/14

s.+i 9a/6, 9a/11, 111b/5, 12a/3, 13a/8, 14a/9, 17a/7, 17a/14,

018a/2, 19a/9, 31b/9, 33b/7, 40a/8, 41a/14, 43b/12, 43b/15, 60b/1, 062b/12, 63a/2, 79a/8, 82a/4, 82b/4, 83b/11, 86a/15, 88a/8, 90a/13, 090b/2, 108b/13, 111a/1151a/3

s.+iñ 77b/8

s.+sin 48a/8, 51a/15, 84b/5

s.+üñ 19b/2, 31a/14, 33a/4, 37a/11, 38b/14, 39a/7, 60a/12, 64a/4,

067a/11, 67a/12, 67a/15, 76a/4, 78b/4, 93b/8, 103a/14, 110b/15, 111a/15

s.+üñdür 67a/14

s.+üñle 16b/8, 59a/4, 101a/13

řenā -- (Ar.) övgü (10).

ř. 9a/14, 109b/7, 11a/2, 12a/15, 19a/10, 22a/14, 77a/9, 107a/11, 112b/13

ř.+ya 25a/1

sene -- (Ar.) sene, yıl. (28).

s. 5a/9, 11b/10, 12b/4, 16b/7, 21b/10, 21b/14, 30b/13, 30b/15, 062b/9, 74a/14, 78a/12, 80b/5, 82a/4, 82a/6, 82a/8, 82a/9, 84a/8, 091a/1, 114b/7,

s.+de 111b/3, 30b/9
s.+den 30b/5, 32a/14, 92a/2
s.+dür 20a/6, 111b/15, 112a/12
s.+nüñ 84a/10

senk -- (Far.) taş.
s. 95a/5

ser -- (Far.) baş. (3).
s. 31b/2, 90a/7, 95b/10

serāb -- (Far.) serap, hayal.
s. +*dur* 31b/2

serā-perde -- (Far.) saray, konak vb. yerlerde haremle selâmlığı ayıran, konak veya çadır kapısına asılan büyük, kalın perde. (3).
s. 67b/7, 68a/4, 87b/4

ser-ā-ser -- (Far.) bir baştan bir başa.
s. 40b/12

serāsīm -- (Far.) afallamış, sersemleşmiş.
s. 195a/15

serdār -- (Far.) önder, lider. (6).
s.+ı 3a/4, 81a/5, 86a/4
s.+ına 36a/10, 61b/15
s.+ıdur 65a/9

serencām -- (Far.) son, başa gelen olay. (2).
s.+ım 110b/5
s.ımı 111b/10

sereyān -- (Ar.) yürüyen.
s. 65a/8

serfurū^e -- (Far.) başı önde, başı eğik, itaat eden.
s. 25a/2

sergerdān -- (Far.) avare, aylak, şaşkın.
s.+ı 91a/2

sergüzeşt -- (Far.) macera, serüven. (4).
s.+e 91b/15, 92a/1
s.+ım 91b/14
s.+imi 90a/7

serīr -- (Ar.) taht. (2).

s.+i 87b/5

s.+iñ 87b/8

serserī -- (Far.) aylak.

s. 82b/9

ser-te-ser -- (Far.) baştanbaşa.

s. 113a/10

serv -- (Far.) servi, selvi.

s.+i 77b/10

server -- (Far.) önder, lider, baş. (15).

s. 92b/6

s.+i, 13a/5, 22b/8, 34a/2, 38b/1, 41a/10, 63b/13, 64a/11,
065a/4, 68a/4, 72a/2, 87a/5, 113a/7

s.+i 48a/9

s.+im 110a/6

sev- -- (T.) sevmek. (3).

s.+mek 13a/8, 65a/7

s.-e 65a/8

şevāb -- (Ar.) sevap, hayır, iyilik.

ś. 41a/10

sevād -- (Ar.) karalık, karalama, yazma.

s. 25a/8

sevin- -- (T.) sevinmek.

s.-dim 25a/3

seyāhat -- (Ar.) gezi. (4).

s.+inde 104b/6

s. 79b/10, 80a/2

s.+imde 79b/7

seyr -- (Ar.) seyir, yürüme, gezi. (7).

s. 16b/13, 68a/6, 55b/4, 58b/14

s.+i 65b/8

s.+in 82b/11

s.+e 112a/2

seyrān -- (Ar.) gezinme. (6).

s. 16b/8, 16b/9, 29a/6, 67b/5

s.+da 21b/3

s. +dan 29b/5

seyyāh -- (Ar.) gezgin.

s. +ı 110b/12

seyyi'āt -- (Ar.) günahlar, kötülükler, olumsuzluklar.

s. +ına 88b/2

seyyid -- (Ar.) efendi, önder. (74).

s. 5a/8, 6b/10, 104a/3, 104b/2, 104b/5, 110a/4, 111a/3, 113a/7,
0113b/3, 113b/6, 114b/7, 13a/15, 19a/1, 19a/7, 23b/13, 26a/12, 26b/9,
030b/3, 33b/15, 34a/5, 36a/13, 39b/12, 46a/2, 47a/14, 58b/13, 58b/14,
059a/1, 59b/14, 60b/2, 60b/5, 60b/12, 65a/4, 65b/2, 66a/14, 78a/11,
078b/15, 79a/10, 88a/9, 89b/4, 91b/6, 91b/14, 92b/9, 94a/9, 94a/10,
095b/7, 95b/11, 95b/12, 96a/3, 96a/4, 96a/9, 98b/8, 99a/3, 99a/5,
101a/15, 107b/12
s. +i 110a/4, 60a/5, 60a/10
s. +i 64a/9
s. -i-sādāt "efendilerin efendisi" 3a/5, 19b/12, 59b/2, 80a/5, 10b/5, 52b/12
s. +ü'l-mürselîn "peygamberlerin reisi (Hz. Muhammed)" 9b/2, 13a/4, 51a/2,
16b/1, 80b/12
s. +ü'l-enām "mahlukatın efendisi" 11b/6, 12b/8, 33b/3

sezā -- (Far.) layık, yaraşır.

s. +dur 85b/12

sicil -- (Ar.) resmî dairelerce tutulan kayıtlar ve bu kayıtların yazılı bulunduğu belge veya defter.

s. ol- "kaydedilmek" 70a/4

şidk -8- (Ar.) doğruluk, kalp temizliği. (8).

ş. , 47b/9, 72b/9, 72b/4, 73a/9, 98b/8, 103b/1
ş. +la 79a/11, 79a/12, 102a/14

sidretül müntehā -- (Ar.) Hazret, Peygamber'in Mirac gecesi yanında ilahi sırlara mazhar olduğu ağaçtır.

s. 55b/13

şifat -- (Ar.) özellik, vasıf.

ş. +ına 75a/14

şifatlu -- (T.) özellikli, vasıflı.

ş. 108a/6

şığ- -- (T.) sığmak. (3).

ş. -maz 6b/8, 17b/10
ş. -mazdı 49b/15

ş.-adı 10a/13, 34a/13

şığa- -- (T.) okşamak. (2).
ş.-dı 10a/13, 34a/13

şığındır- -- (T.) sığındırmak, barındırmak.
ş.-an 36b/1

şıhhat -- (Ar.) sağlık. (6).
ş. 20a/12, 78a/3, 77a/15, 77b/9
ş.+ı 72b/4
ş.+ine 72a/15

sikke -- (Ar.) Mevlevi külahı. (3).
s.+i 57a/10, 57a/13
s.+si 57a/9

sil- -- (T.) silmek.
s.-di 17b/2

şıla -- (Ar.) ulaşma, kavuşma.
ş. 80b/6

silsile -- (Ar.) zincir, sıradağ.
s.+i 111b/9

sīmruġ -- (Far.) Zümrüdüanka. (4).
s. 16b/11, 17a/9, 60b/4
s.+ı 79b/3

sīne -- (Far.) göğüs. (2).
s. 31a/15
s.+lerine 47a/12

sinevr -- (Ar.) kedi. (2).
s.+de 76b/2,5

sīnī -- (Far.) tepsi.
s.+yi 100a/4

sirāyet -- (Ar.) geçme, bulaşma.
s. 72a/15

sirke -- (T.) sirke.
s. 49a/14

sırr -- (Ar.) sır. (4).

s. 23b/11, 41b/12
s.+a 113b/2, 67a/11
s.+dur 54b/14
s.+ı 4a/2, 4a/7, 4a/5, 4a/6, 98b/11, 4a/13, 104a/5, 33b/12, 46b/5, 47b/11,
56a/15,
060b/12, 65a/5, 67a/13, 86a/1, 104a/10, 105b/10, 113a/12,55b/1,
99a/9,67a/14
s.+ıdur 101a/3, 85b/2
s.+ım 42b/9, 51a/15
s.+iñ 67a/11
s.+ına 104b/2, 27a/3, 46b/11, 48a/3, 56a/2, 60b/14, 11a/14, 55a/14
s.+ından 101a/2, 105b/11
s.+ıyla 104a/14

sırruhū -- (Ar.) onun sırrı.

s. 17b/6, 104b/5, 65b/11

siyāh -- (Far.) siyah, kara. (3).

s. 112a/4, 112a/5, 21a/6

şıyanet -- (Ar.) koruma.

ş. 67a/3

siyāset -- (Ar.) Amacına ulaşmak için şartların gerektirdiği gibi davranma,
karşısındakinin hoşuna gidecek tarzda davranarak işini yürütme.

s. 73a/10

siz -- (T.) çoğul ikinci şahıs. (66).

s. 19b/2, 21a/2, 21b/15, 26b/6, 27b/15, 31b/1, 31b/2, 31b/12,
032a/15, 35b/7, 36a/2, 38a/12, 44a/7, 46a/8, 51b/13, 53b/15, 59a/15,
062b/15, 64a/10, 99a/13, 44a/9, 97a/15

s.+den 103a/13

s.+e 22b/11, 23a/3, 46a/14, 49b/15, 54a/5, 64a/15, 67a/4, 72b/15,
073a/1, 94b/8, 94b/10, 95b/14, 50a/2

s.+i 108a/9, 35b/12, 36a/7, 40b/5, 44b/2, 46a/4, 46a/13, 64a/12,
064a/15, 66b/10, 66b/11, 73a/10

s.+iñ 20a/12, 23a/3, 34b/7, 46a/13, 63b/11, 66b/7, 66b/8, 72a/11,
077b/10

s.+in 51a/14

s.+iñdür 51a/6

s.+iñle 49a/3

s.+ler 47b/5, 62b/15

s.+lere 110b/5, 37b/2, 47b/8, 53b/13, 66b/15

s.+e

şofra -- (Ar.) sofrası.

ş. 99b/2

şoĥbet -11- (Ar.) konuşma. (11).

- ř. 46a/9, 108a/10
- ř. +i 29a/3
- ř. +imizde 93b/8
- ř. +in 89a/13
- ř. +inde 12b/5, 86a/7
- ř. +iñden 48a/8
- ř. +ine 101a/9, 80a/7
- ř. +iñiz 48a/5

çok- -- (T.) sokmak.

- ř. -ub 31a/10

şol -- (T.) sol.

- ř. 68a/11

řoñra -- (T.) sonra. (51).

- ř. 4b/9, 5b/12, 6a/2, 6a/3, 9b/13, 107a/2, 109b/3, 109b/4,
- 014a/10, 17b/12, 21b/2, 21b/9, 30b/5, 32a/15, 32b/2, 37b/8, 39a/2,
- 039a/7, 41b/11, 42b/3, 42b/14, 44b/4, 48b/14, 52a/3, 52a/4, 52a/5,
- 053a/14, 59b/5, 60a/3, 61b/13, 63b/10, 70a/14, 70b/6, 73a/6, 74b/15,
- 078a/2, 80a/10, 80b/4, 83b/12, 84b/2, 84b/6, 90b/8, 92b/2, 99b/14,
- 100a/13, 108a/10, 111a/13, 106b/14

řoñuç -- (T.) sonuç.

- ř. (c)ı 88a/7

şor- -- (T.) sormak.

- ř. -arsañ 91b/7

söyle- -- (T.) söylemek. (16).

- s. 3b/4, 16a/9, 23b/10, 94a/10
- s. -di 34a/13, 38a/3, 38a/6, 38b/5
- s. -digi 73b/10
- s. -mege 72a/5
- s. -meye 73a/9
- s. -mişdür 57b/14, 83a/4
- s. -r 38a/2, 78a/2
- s. -yüb 37b/14

söyleş- -- (T.) karşılıklı konuşmak, söyleşmek.

- s. -irdik 22a/4

söz -- (T.) söz, kelime. (4).

- s. +i 23b/10
- s. +imde 65a/7

s. + *leri* 114b/3

s. + *ümi* 48a/1

şu -- (T.) su. (48).

ş. 104b/9, 107b/6, 13b/12, 13b/14, 14a/1, 18a/15, 18b/1, 18b/3,
019a/7, 20b/5, 22a/9, 25a/11, 37b/11, 37b/15, 38a/4, 38b/3, 38b/4,
038b/10, 38b/12, 48a/2, 92a/7, 92a/12, 92b/4, 94b/1, 94b/14, 97a/3,
098a/7, 104b/8, 106b/14

ş. + *dan* 14a/1, 18b/3, 38a/1, 98a/9

ş. + *dur* 72a/10

ş. + *ya* 38a/4, 38a/8, 38b/12

ş. + *yı* 94b/15, 95a/1

ş. + *yından* 22a/12, 22b/1, 23b/1, 20b/8

s. + *da* 103b/8

sū' -- (Ar.) kötülük. (4).

s. - *zann* "kötü zan besleme, kötü zan" 114a/2, 114a/15, 114a/3, 114b/1

su'adā -- (Ar.) Hak katında makbul ve kurtulmuşlardan olan kimseler. (2).

s. + *dan* 50b/3, 88b/6

su'āl -- (Ar.) soru. (22).

s. 21b/14, 22a/14, 35b/6, 44b/7, 59a/8, 62b/6,
063b/2, 63b/7, 64a/3, 68b/14, 71b/15, 78a/6, 92b/7, 93b/5, 107b/11,
108a/3, 111b/8, 111b/10

s. + *e* 71b/11

s. + *im* 72a/2

s. + *ine* 69a/11

subbüh -- (Ar.) her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaaflardan uzak"
anlamında Allah'ın isimlerindedir. (2).

s. 17a/11, 32a/7

şubḥ -1- (Ar.) sabah.

ş. + *i* 6a/14

şudūr -2- (Ar.) çıkma.

ş. 3a/12, 69b/11

şūfī -- (Ar.) mutasavvıf. (3).

ş. + *ler* 82a/11, 82a/14

ş. + *lere* 86a/6

şuleḥā -- (Ar.) salihler. (4).

ş. 14a/3, 70a/8, 71a/1, 71a/7

sultān -- (Ar.) sultan, padişah, hükümdar. (117).

s. 3b/3, 108a/4, 11b/3, 11b/6, 11b/13, 39b/8, 43b/14, 44a/12,
044b/4, 45b/11, 46a/1, 46a/8, 46a/11, 46a/12, 47b/5, 47b/12, 49b/9,
049b/13, 50a/2, 50a/13, 50a/15, 50b/4, 50b/7, 51a/4, 51a/12, 62b/4,
063a/3, 65b/6, 68b/9, 69a/2, 69a/6, 69a/9, 69a/12, 69b/2, 69b/5,
069b/6, 69b/7, 69b/8, 69b/11, 69b/15, 70a/4, 70a/5, 70a/8, 70a/11,
071a/6, 71a/14, 71a/15, 71b/4, 77a/11, 77b/1, 77b/2, 77b/3, 77b/6,
077b/11, 77b/14, 77b/15, 85a/5, 86a/15, 88b/10, 88b/11, 93b/9, 96a/4,
097a/7, 98a/5, 99a/13
s.+a 104a/5, 11b/11, 13a/12, 27b/12, 79a/7, 85a/15, 93b/5
s.+dan 64a/14, 96a/13
s.+ı 20a/4, 46b/4, 47a/3, 51a/10, 52b/1, 70a/13, 95b/11, 96a/4,
098b/13
s.+ıdur 104a/14
s.+ım 8a/12, 101a/4, 110b/9, 22a/15, 37b/1, 62b/5, 73a/4, 91a/15
s.+ıma 31b/3
s.+ımız 110a/9
s.+ımızza 83b/10
s.+u 106a/1
s.+uñ 12b/3, 26a/12, 35b/8, 47b/6, 83b/13, 85a/9, 94a/12
s.+ım 72b/11
s.-ı 85b/1
s.+dur 98b/9
s.+ü'l-kümmelîn “kamil kimselerin sultanı” 11b/3, 20b/11, 34a/2, 76a/6,
104b/5, 99a/4
s.+ü'l-meşâyiḥ “şeyhlerin sultanı” 85a/14
s.+ü'l-mürselîn “peygamberlerin sultanı (Hz. Muhammed)” 71b/2
s.+ü's-şâdikîn “sadıkların sultanı” 19b/11

sumât -- (Ar.) sofra.
s. 48b/1

şumm -- (Ar.) sağır.
ş. 62a/11

şun- -- (T.) sunmak. (2).
ş.-dı 70a/8
ş.-dılar 67b/10

şun -- (Ar.) 1. yaratma. (2).
ş. 60b/11
2. iş, eser.
ş.+umla 97a/9

şūr -- (Ar.) öldürücü ve diriltici güce sâhip ilâhî nefhanın üfürülmesinde vasıta olan ve isminden dolayı boruya benzetilen şey [İslâm inancına göre dört büyük melekten İsrâfil, Allah'ın emriyle sura üç defa üfürecek; birincide başlayacak olan kıyametin dehşetiyle yerler, gökler sarsılacak, ikincide bütün canlı varlıklar ölecek, üçüncüde

ise insanlar hesaba çekilmek üzere yeniden dirilecektir].(2).

ş. 55b/15
ş. +a 55b/15

şūret -- (Ar.) yüz, şekil. (5).

ş. +imi 107a/9
ş. +inde 17a/10
ş. +inden 81b/12
ş. +inde 107a/5
ş. +e 39b/9

şūret -- (Ar.) şekilli. (2).

ş. 21a/6, 90b/9

şūreten - -(Ar.) görünüşte.

ş. 82b/15

şūrī -- (Ar.) maddi, şekli.

ş. 27a/5

şu'ūd -7- (Ar.) yükseğe, yukarıya çıkma. (7).

ş. 10b/15, 54a/10, 65b/10, 77b/13, 102a/14, 106b/8, 107a/6,

şuverī -- (Ar.) maddi, şekli. (3).

ş. 82b/14, 83a/9, 106a/4

şuveren -- (Ar.) maddi olarak.

ş. 16b/6

sūbhān -- (Ar.) Allah, tanrı. (4).

s. 47b/4
s. +dur 98b/10
sūbhāna'llāh "Allah her türlü kusur ve eksiklikten uzaktır" 116a/2
s. +a'llāhi 'azīm "Yüce Allah her türlü kusur ve eksiklikten uzaktır" 71a/2

sūbhānī -- (Ar.) tanrısalsal.(6).

s. 47b/11, 66b/6, 87b/7, 102b/13
s. +de 54b/11
s. +yle 15b/9

sūbhāniyye -- (Ar.) tanrısalsal. (2).

s. 3a/10, 65b/5102b/10

sūd -- (T.) süt.

s. 13b/15, 49a/14

sūfliyye -- (Ar.) aşağı.

s. 27a/10

sükkān -- (Ar.) halk, sakinler, oturanlar.
s. +ı 16b/15

sükker -- (Ar.) şeker.
s. 49a/7

sükūt -- (Ar.) susma. (3).
s. 30b/10, 44b/2, 89a/7

şülüş -- (Ar.) üçte bir. (3).
s. *i-leyl* “gece yarısı” 35b/2, 96b/4, 86a/8

sülük -- (Ar.) tarikata girme. (6).
s. 29b/11, 93b/15
s. +a 29b/12
s. +da 58b/7
s. +ları 42a/6
s. +da 56a/12

şümme -- (Ar.) sonra.
s. 76b/4

sünbül -- (Far.) sümbül. (2).
s. 10b/1, 53a/14

sünnet -- (Ar.) sünnet. (2).
s. 48b/7, 114a/6,

sünnī -- (Ar.) Sünni mezhebine bağlı.
s. +ye 114a/13

sür- -13- (T.) sürmek. (13).
s. -di 22a/13, 34a/11, 46b/9, 62a/11, 83a/7, 112b/6,
s. -diim 84a/2, 91a/12
s. -erdi 28b/12
s. -eyim 48a/3
s. -meyince 34a/8
s. -üb 62a/14, 108b/14

sürādīkāt -- (Ar.) saraylar, konaklar.
s. +ı 55a/782b/11

sür‘at -12- (Ar.) çabukluk. (12).
s. 15b/10, 18b/14, 25a/7, 37a/13, 62a/5, 78a/4, 83a/15, 84a/1, 86b/1,
086b/6, 91a/9, 101a/4, 101b/14,

süre -- (T.) süre. (7).

s. 27a/3

s.+i 84b/12, 84b/14, 84b/15, 102b/14

s.+i 54a/10, 71a/12

sürür -- (Ar.) sevinç. (4).

s. 7a/4, 51a/13, 55a/13

s.+i 103a/14

sütür -- (Ar.) satırlar.

s. +*t* 56a/1

süvār -- (Far.) binme. (19).

s. 7a/14, 7a/15, 7b/3, 8a/15, 9b/8, 10a/15, 11a/4, 12a/1, 12a/9, 13b/8,

18b/13, 18b/15, 44a/3, 46a/12, 71a/11, 89a/9, 91a/8, 103b/8, 109a/13

Ş

şād -- (Far.) sevinçli. (15).

ş. 12b/13, 19b/4, 23a/10, 23a/11, 41a/15, 46b/10, 47b/3, 49a/2,

051b/10, 52b/12, 53b/12, 64b/15, 70a/9, 70a/10, 71b/8

şādān -- (Far.) sevinçli olanlar.

ş. 59a/1

şādlik -- (T.) mutluluk.

ş. 57a/11

şafā‘at -- (Ar.) af için aracılık etme.

ş. 82b/3

şāfi -- (Ar.) ikna eden. (6).

ş. 4a/2, 41b/1, 47b/15, 72a/5, 71b/10, 94a/3

şāh -- (Far.) padişah. (17).

ş.+a 32b/3, 45b/13, 48b/7, 52b/8, 79a/13

ş.+t 27b/4, 48a/7, 48b/4, 57a/13, 65b/9, 115a/1

ş.+im 41a/15

ş.+ina 4a/4, 67b/2, 79a/9

ş.+inuñ 105b/8

şāhid -- (Ar.) tanık. (3).

ş. 72a/13

ş.+dür 33b/1

ş.+i 47b/9

şāhiyye -- (Ar.) şahla ilgili.

ş. 99a/4

şāhlik -- (T.) şahlık, hükümdarlık. (2).

ş. 108b/10

ş. +(ğ)ın 108b/10

şahş -- (Ar.) kişi, şahs. (23).

ş. 17b/12, 31a/11, 31b/3, 051b/14, 71b/3, 73b/12, 93a/13, 93a/14, 105b/5,
106b/5, 107a/4, 107a/6, 107a/7,

ş. +a 106b/8, 31a/12, 31b/9, 86a/11

ş. +ı 105b/4, 32a/14, 105a/15, 112a/15

ş. +iñ 73b/5

ş. +uñ 29b/6

şāhzāde -- (Far.) şehzade.

ş. +yem 108b/9

şa'ibe -- (Ar.) kusur, noksan.

ş. 72b/11

şakq -- (Ar.) yarık, çatlak. (8).

ş. 9b/10, 10a/11, 49a/11, 39b/15, 43a/12, 45a/3, 99b/6, 112a/13

şakā -- (Ar.) sıkıntı çekme.

ş. +dan 42b/1

şakāyık -- (Ar.) şakayık çiçeği. (2).

ş. 53a/15

ş. +ın 55b/4

şakī -- (Ar.) kötü huylu kimse. (2).

ş. +dür 88b/7

ş. +ler 88b/7

şākird -- (Far.) öğrenci.

ş. 94b/8

şāmiḥ -- (Ar.) yüksek, yüce.

ş. 55b/13

şarīḥ -- (<Ar) şerh eden.

ş. +e 65a/5

şark -- (Ar.) doğu.

ş. 67a/15, 106b/13

şarkî -- (Ar.) doğu. (2).
ş. + 93a/7, 97a/11

şaş- -- (T.) şaşmak. (3).
ş.-*dı* 40b/13, 45a/10, 59b/14

şa'ş'a -- (Ar.) gösteriş, parlaklık. (6).
ş. 23a/9, 45a/13, 92a/13, 102b/1,
ş.+*sı* 92a/9
ş.+*sından* 49a/7

şaşır- -- (T.) şaşırmak.
ş.-*ub* 69a/1

şaşkınlık -- (T.) şaşkınlık. (2).
ş.+(*ğ*)*a* 61b/5
ş.+(*ğ*)*ından* 59b/15

şat -- (Ar.) sahil, büyük nehir. (2).
ş. 37a/3, 107b/14

şatḥ -- (Ar.) ilahi feyiz ve kuvvetli tecelli etkisiyle kendinden geçen verilerin o coşkunlukla söyledikleri söz.
ş. 42a/6

şatḥiyyat -- (Ar.) şathiyeler.
ş.+*ından* 56a/11

şāyed -- (Far.) şayet.
ş. 69b/10

şeb -- (Far.) gece.
ş.+*i* 70b/2

şedid -- (Ar.) sert.
ş. 102b/3

şefā'at -- (Ar.) şefa, af için aracılık etme. (5).
ş. 34b/15
ş.+*den* 108b/15
ş.+*i* 54a/15
ş.+*imden* 81a/8
ş.+*ine* 3b/10

şeh -- (Far.) şah. (3).
ş.41a/9, 67a/11, 101a/4

şehādet -- (Ar.) tanıklık. (5).

ş. 90b/5, 96a/4, 109a/10

ş. +den 97b/10

ş. +ine 98b/3

şehinşāh -- (Far.) padişah.(3).

ş. 45a/7

ş. + idur 36a/8

ş. +i 'alem "ālemin padişahı" 44b/10

şehper -- (Far.) kuş kanadındaki en uzun tüy.

ş. +ine 32b/5

şehr -- (Far.) kent, şehir. (11).

ş. +den 71a/6, 71a/7

ş. +e 19b/1

ş. +i 104a/3, 114b/7

ş. +iñ 113a/4, 19a/3

ş. +inde 101a/8

ş. +ine 113a/3

ş. +ini 39b/13

ş. +iniñ 90a/9

şekāvet -- (Ar.) ululuk.

ş. +dür 114a/4

şeker -- (Far.) şeker.

ş. +den 14a/2

şekk -3- (Ar.) şüphe. (3).

ş. 72b/11, 74b/13, 110a/4

şekl -- (Ar.) şekil. (6).

ş. +i 25a/8, 51b/9, 81b/13

ş. +inde 21b/2, 86a/13

ş. +ine 16b/11

şerbet -- (Ar.) şerbet. (5).

ş. 49b/2, 99b/15, 100a/3,

ş. +in 24b/10

ş. +lerin 66b/5

şerḥ -- (Ar.) anlatma, açma, açılma. (8).

ş. 26b/1, 50a/2, 78b/9, 90a/7, 91b/7

ş. 110b/7, 94b/11

ş. -i 112a/1

şer'î -- (Ar.) şeriata uyan, şeriat ile ilgili.
ş. +yle 74a/15

şer'iyât -- (Ar.) şeriat ile ilgili konular.
ş. +a 58b/10

şer'iyye -- (Ar.) şeriat ile ilgili. (2).
ş. 46a/3
ş. +ye 3b/7

şerī'at -- (Ar.) Dinen mükellef sayılan kimselerin uyması gereken amelle ilgili emir ve yasaklar, zahirî hükümler, İslâm hukuku. (2).
ş. 74a/7
ş. +de 42a/15

şerif -- (Ar.) şerefli, kutlu. (58).
ş. 9b/14, 107b/7, 108a/1, 10a/2, 12b/2, 14a/10, 14a/12, 14a/15,
025a/9, 58b/13, 58b/14, 59a/1, 59b/14, 60a/5, 60a/10, 65b/8, 107a/12,
113b/12, 17b/11, 27b/6, 60b/5
ş. +de 8a/3, 107a/8, 11b/6, 37b/3, 80a/7, 61b/2
ş. +dür 3b/13
ş. +e 17b/14
ş. +emizi 51a/11
ş. +esin 57a/6
ş. +i 7b/15, 10a/11, 49a/6, 64a/8
ş. +in 13b/1
ş. +in 24b/5
ş. +iñ 114a/5
ş. +inde 4b/10, 11b/9, 19a/14
ş. +ine 40b/15
ş. +iñiz 111a/5, 52a/7
ş. +iñizde 44b/11
ş. +iñize 108a/4, 13b/13
ş. +iñizi 71b/9
ş. +iñüzi 20b/12
ş. +iyile 18a/12
ism-i ş. +le 26b/13
ş. +leri 110a/12, 58b/7
ş. +leriñ 20a/2
ş. +lerin 29a/4
ş. +lerinde 24a/1, 46a/7
ş. +lerin 71a/15

şerife -- (Ar.) şerefli. (27).
ş. 5b/12, 6a/5, 102b/4, 14b/3, 29a/2, 34b/8, 43b/7, 55a/13,
060b/2, 60b/9, 80b/4, 96b/2
ş. +den 51b/8

ş. +*leri* 29a/3
ş. +*ñizle* 66b/15
ş. +*si* 2a/12, 5b/5, 36a/9
ş. +*sin* 57a/5, 84b/10
ş. +*sinde* 12b/1, 12b/4, 34a/6, 51b/2
ş. +*sinden* 6b/11
ş. +*siyle* 5a/9
ş. +*yi* 3b/9

şerm -- (Far.) utanç, unutmama.
ş. 69a/12

şermsār -- (Far.) utangaç.
ş. 106b/1, 30b/10

şerr -- (Ar.) kötülük. (2)
ş. 94a/5
ş. +*inden* 9a/13

şetm -- (Ar.) küfür etme.
ş. +*i* 98a/2

şettā -- (Ar.) çeşitli,
ş. +*da* 60a/15

şevķ -- (Ar.) özlem.
ş. +*imiz* 94b/8

şey' -- (Ar.) şey. (3).
ş. 73a/1, 92a/4
ş. +*i* 73a/3

şeyh -- (Ar.) şeyh, hoca, tarikat şeyhi. (116).
ş. 3b/1, 3b/3, 4a/2, 101a/7, 103b/9, 104a/1, 104b/3, 106a/1,
0106a/2, 106b/9, 107a/7, 107b/6, 107b/9, 108a/4, 108b/9, 110a/8, 110a/10,
0110b/7, 112b/4, 113a/1, 113a/2, 11b/7, 13b/9, 14b/12, 20a/14, 28b/8,
034a/8, 36a/11, 47b/5, 47b/6, 60b/10, 63a/3, 64a/14, 65b/6, 68b/8,
069b/5, 69b/7, 70a/5, 72b/12, 80a/5, 81a/1, 81b/9, 83a/12, 84b/7,
085a/5, 85a/11, 87a/5, 89b/10, 89b/11, 91b/10, 91b/12, 91b/14, 92a/2,
092a/5, 93a/10, 93b/5, 93b/6, 93b/9, 94a/11, 94a/12, 95b/4, 95b/5,
095b/7, 95b/9, 95b/13, 96a/2, 96a/5, 96a/7, 96a/14, 96a/15, 96b/13,
097b/8, 101a/10, 101b/15, 103b/11, 106a/11, 107a/11, 107a/13, 111a/15
ş. +*e* 101a/1, 106b/2, 105b/15, 13b/7, 64b/4, 91b/8, 101a/5, 107a/4
ş. +*i* 5a/6, 110a/9
ş. +*imiz* 101a/2, 101a/3, 110a/4, 104a/14
ş. +*iñ* 64b/12

ş. +iñ 107a/9, 89b/13
ş. +le 13a/14, 13b/3
ş. +üñ 11a/10, 93b/6
ş. +ü'ş-şuyüh "şeyhlerin şeyhi" 80a/4, 36a/13, 95b/3, 2a/9, 3a/5, 113b/6,
34a/4, 47a/14, 86a/4, 16b/10, 28b/7, 19b/11, 68b/9, 105a/4, 59b/2
ş. +ü'l-ekābir "büyüklerin şeyhi" 101a/7

şeyhūhet -- (Ar.) yaşlılık.

ş. 88a/2

şeytān -- (Ar.) şeytan . (5).

ş. 9a/13, 85a/6, 85a/7

ş. +a 104a/9

ş. +ı 103a/3

şeytāniyye -- (Ar.) şeytana ait. (2).

ş. +den 42a/8

ş. +ye 81a/3

şi'ār -- (Ar.) işaret.

ş. 65b/2

şiddet -- (Ar.) sertlik, şiddet. (3).

ş. 24b/7, 62a/10

ş. +inden 31a/6

şifā -- (Ar.) şifa, iyileşme. (3).

ş. 20b/2, 20b/9, 77b/9

şigāl -- (Ar.) fikir.

ş. +ı 42a/9

şikāyet -- (Ar.) şikayet, sızlanma.

ş. 34b/9

şikest -- (Far.) kırık.

ş. 24b/14

şirāk -- (Ar.) şirk.

ş. 104a/11

şimdi -- (T.) şimdi. (20).

ş. 26b/7, 34b/10, 35/b15, 36a/4, 40a/12, 47b/12, 51a/9, 57b/13,
060a/15, 61b/11, 74a/13, 44a/14

ş. +den 14a/10, 39a/7, 41b/11, 61b/13, 83b/12, 91a/13

ş. +ki 37a/10, 101a/14, 95b/12

şināver -- (Far.) yüzücü.
ş. 66a/7

şî'r -- (Ar.) şiir.
ş. +i 53b/5

şîr -6- (Far.) aslan. (6).
ş. 4a/13, 39b/7, 48a/7, , 51b/10, 104b/2, 113a/12,

şîrîn -- (Far.) tatlı, güzel.
ş. 49a/7, 49b/4

şiş -- (T.) şiş.
ş. 112a/8

şîşe -- (Far.) şişe.
ş. 24b/14

şitāb -- (Far.) koşan.
ş. 86b/5

şol -- (T.) şu. (15).
ş. 34b/2, 35b/1, 39b/11, 51b/11, 59a/2, 73b/5,
073b/12, 81a/6, 81b/14, 83a/13, 88b/7, 102b/6, 103b/13, 108a/6,
ş. + *kadar* 45a/5

şöyle -- (T.) şöyle. (10).
ş. 17a/14, 21a/8, 32a/5, 73b/4, 78b/7, 87b/6, 96b/5, 102b/2,
106a/12, 106a/15,

şu -- (T.) şu, teklik 3. şahıs zamiri. (4).
ş. +*nda* 109a/8
ş. +*nlara* 36b/5
ş. +*nlardur* 81a/1, 81a/3

şübhe -- (Ar.) şüphe. (8).
ş. 37a/11, 72b/11, 79a/4
ş. +*m* 71b/11, 77a/3, 111a/15
ş. +*miz* 4a/1
ş. +*ye* 38b/13

şübhesiz -- (T.) şüphesiz, kesin. (6).
ş. 46b/7, 48a/5, 48a/8, 79b/1, 85b/5, 89b/7,

şühedā -- (Ar.) şehitler. (4).
ş. 14a/3, 56a/9, 82b/14

ş. +dan 50b/3

şühüd -- (Ar.) şahitler. (2).

ş. 14b/1

ş. +a 88a/13

şükr -- (Ar.) şükür. (4).

ş. 9a/14

ş. +i 15a/2, 103b/4

ş. +u 'llāh "Allah'a şükürler olsun" 54a/3

şükür -- (Ar.) şükür. (10).

ş. 9b/5, 19b/6, 49ba/1, 62b/2, 67b/14, 71a/1, 79a/7, 88a/11,
088a/12

ş. +ler 28b/14

şürü -- (Ar.) başlama. (12).

ş. 6a/14, 14a/11, 25a/1, 35a/7, 66a/6, 84b/15, 95a/12, 101b/4, 102a/15,
102b/4, 102b/6, 107a/7

şürür -- (Ar.) şerler, kötülükler.

ş. +ından 42a/12

T

tā -- (Far.) bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar [genellikle *dek*, *değın*, *kadar*, *beri* vb. ile kullanılır].(23).

t. 3b/8, 5a/3, 101a/2, 101a/5, 108a/8, 114b/6, 39b/11, 45a/15,
048a/8, 57a/10, 64a/4, 65a/12, 79a/9, 79a/13, 83a/8, 91a/13, 91b/6,
091b/8, 91b/14, 94a/2, 98b/15, 104a/10

t. +ki 95b/2

ta^ʿaccüb -5- (Ar.) şaşırma. (5).

t. 16b/2, 32b/2, 35b/14, 107a/9, 109a/8,

ta^ʿalluq -- (Ar.) bağlama.

t. 55a/4

ta^ʿallüm -- (Ar.) anlatma, öğretme. (4).

t. 17a/4, 12b/10, 94b/11,

t. +ine 94b/8

ta^ʿām -- (Ar.) yemekler.(12).

t. 48b/1, 49a/12, 49ba/1, 77b/9, 103b/4, 108b/3, 109b/6,
t. +dan 49a/15, 67b/11

t. +ına 99b/12

t. +inuñ 67b/11

t. +inuñ 49ba/1

ta^ˆāmlan- -- (Ar.) karnını doyurmak.

t. -ub 44a/12

ta^ˆammüd -- (Ar.) bilerek yapma.

t. 2b/3

ta^ˆammuḡ -- (Ar.) derinleşme.

t. 54b/14

ta^ˆaşşuḡ --(Ar.) aşık olma, çok sevme.

t. 55a/8

ta^ˆā at -- (Ar.) itaat, ibadet. (2).

t. +da 75b/2

t. +ı 75b/5

ta^ˆā aten -- (Ar.) itaat ederek. (15).

t. 16b/9, 31b/14, 35a/12, 46a/9, 48a/15, 51b/1, 52b/1, 53a/10,13, 59a/5, 60a/8, 72a/1, 78b/1, 96b/15, 99b/2, 105b/4

ta^ˆabāyi^ˆ -- (Ar.) tabiatlar, huylar.

t. 55a/3

tābi^ˆ -- (Ar.) uyan, tabi olan. (7).

t. 9a/12, 13a/9, 50b/7, 50b/8, 110a/6, 88a/8, 98b/12

t. +ler 100a/10

tabşış -- (Ar.) bakma, gösterme.

t. 16a/10, 34a/12

tāc -- (Ar.) taç.(9).

t. 50b/10, , 57b/1, 83b/5

t. +ı 57a/6

t. +inuñ 57a/9

t. +in 8a/7, 57a/7, 57a/12

t. +iñ 50b/11

tācdār -- (Far.) taç sahibi, padişah.

t. +ı 101a/2

tafaṭṭun -- (Ar.) canip, taraf.

t. 64b/2

taḡ -- (T.) daḡ. (8).

t.+da 57a/13, 59a/3, 51b/9
t.+ına 9b/15
t.+lar 52a/1
t.+lara 57a/5
t.+larda 82a/8
t.+uñ 90b/8

tağayyur -- (Ar.) değişme.
t. 44a/4

tağiye - -(Ar.) baş kaldıran, asi.
t.+nüñ 81a/5

tağüt -- (Ar.) şeytan, Allah'tan başka tapınılan her şey.
t.+a 81a/2

tağakkuğ -- (Ar.) gerçekteşme.
t. 56b/9

tağalluf -- (Ar.) geri kalma.
t. 43a/4

tahammül -- (Ar.) dayanma.
t. 61b/5

tağāret -- (Ar.) temiz olma.
t.+i 5a/15

tahavvül -- (Ar.) değişme.
t. 16b/11

tağayyülāt -- (Ar.) hayal edilen şeyler.
t.+ı 40a/6

tağhire -- (Ar.) temiz.
t. 66b/9

tağıyyāt -- (Ar.) dua. (2).
t. 108b/14
t.+ü *l-vuzū* ‘ “abdeste bařlamadan önce dua okuma” 107a/2

tağkık --(Ar.) araştırma, soruşturma.
t. 88a/5

tağlış -- (Ar.) kurtulma. (5).
t. 71b/3, 79a/2, 99a/15, 100a/9,
t.+e 74a/12

- taḥrīr** -- (Ar.) yazma, yazılma. (6).
t. 3a/15, 6a/11, 114b/7, 83a/14
t.+i 6a/8
t.+ine 14a/11
- taḥṣīl** -- (Ar.) elde etme, öğrenim, toplama, alma. (10).
t. 3b/11, 6a/6, 17b/11, 27a/11, 42a/4, 14b/2, 52b/14
t.+i 17b/4, 80b/550b/2
- taḥsīn** -- (Ar.) beğenme, güzel bulma, takdir etme. (4).
t. 73a/15, 77a/5, 77a/10
t. 23a/12
- taḥt** -- (Far.) saltanat makamı, saltanat koltuğu. (13).
t. 41a/9, 45a/12, 83b/5, 80b/12
t.+ı 20a/4, 27b/4, 66a/13, 87b/6, 98b/7,
t.+in 33a/15
t.+iñ 66a/14
t.+ina 51a/14
t.+iñıza 51a/10
- taḥt** -- (Ar.) alt.
taḥteṣ-serā “toprağın altı” 58a/10
- taḥta** -- (Far.) tahta. (2).
t. 105a/8, 105a/9
- taḥvīf** -- (Ar.) kokutma.
t. 73a/8
- taḥzīrāt** -- (Ar.) sakındırmalar.
t.+ı 17b/9
- ṭā'ife** -- (Ar.) tayfa, kavim, zümre. (9).
ṭ. 27b/9, 52b/9, 68b/10
ṭ.+den 52b/11
ṭ.+i 81a/5
ṭ.+mize 52b/8
ṭ.+si 73b/7, 73b/15
ṭ.+sini 74a/6
- ṭāḳ** -- (Far.) kubbe. (3).
ṭ. 98b/7, 111b/15
ṭ.+ı 67a/7
- taḳabbül** -- (Ar.) kabul etme.

t. 13b/1

ṭāḳat -- (Ar.) dayanma gücü. (3).

t. 16a/9, 111b/14

t. +*im* 86b/4

taḳayyudāt -- (Ar.) bağlanmalar.

t. +*indan* 56a/3

taḳbīl -- (Ar.) öpme. (6).

t. 8a/7, 16b/5, 68a/3, 96a/10, 102a/12, 103b/12

taḳdīr -- (Ar.) değerlendirme, beğenme, Allah'ın istediği. (7).

t. 33b/5, 36b/3

t. +*ce* 74b/11, 75a/6, 75a/4, 76b/2, 76b/15

taḳī -- (Ar.) haramdan, günahattan kaçınan.

t. 79b/11

taḳlīd -- (Ar.) taklit, öykünme, sahte.

t. 88a/4

taḳrī -- (Ar.) azarlama.

t. +*ine* 36b/1

taḳrīr -- (Ar.) karar verme.

t. 37a/14

taḳṣīr -- (Ar.) kusur, hata yapma.

t. +*imi* 84a/4

taḳvā -- (Ar.) takva, haramdan kaçınma. (5).

t. 5b/8, 50a/4, 79b/1

t. +*dan* 50b/14

t. +*ñā* 79a/15

ṭal- -- (T.) dalmak. (3).

t. -*dī* 38a/4, 38a/8

t. -*ḡil* 23b/8

ṭaleb -- (Ar.) talep, istek. (15).

t. 12a/6, 20b/5, 24a/5, 29a/15, 29b/3, 78a/13, 79a/11, 084b/1, 339a/10, 47b/8, 72a/5, 106b/4

t. +*e* 51a/3

t. +*im* 103a/2ṭ.

t. -*i* 'ilm "öğrenci, öğrenmek isteyen" 5b/15

tālī -- (Ar.) ikinci derecede olan.

t.+si 79b/3

ṭālib -- (Ar.) talebe, isteyen. (8).

t. a4/10, , 60b/14, 79a/11, 85b/11, 111a/7

t.+i 58a/15

t.+ler 17b/11

t.+leri 17a/15

ṭāliḥ -- (Ar.) talih, baht.

t.+lere 86a/6

taʿlīk -- (Ar.) İnan'da XI. ve XII. yüzyıllarda tevki ve rika yazılarından geliştirilmiş bir yazı çeşidi.

t. 63a/7

taʿlīm -- (Ar.) öğretme. (10).

t. 14a/14, 24b/4, 43a/8, 62b/11, 73a/1, 73a/3, 88a/15, 98b/4, 100a/12,

103b/15,

t.+ine 94b/8

tām -4- (Ar.) tam, doğru, eksiksiz.

t. 21b/7, 23a/15, 83a/1, 106a/15,

tamām -- (Ar.) tamam, tam. (11).

t. 39a/7, 46a/10, 49b/7, 56b/12, 61a/12, 79a/6, 106a/13, 107a/11

t. 109b/8

t.+ında 114a/5

t. 113a/14

ṭāmla- -- (T.) damlamak.

t.-r 59b/7

ṭaʿn -- (Ar.) ayıplama, kınama.

t. 72a/15

ṭapanca -- (T.) tokat, şamar.

t.+dan 97a/10

ṭarab -- (Ar.) şenlik, neşelenme. (2).

t. 7a/3, 66b/5

ṭaraf -- (Ar.) yön, taraf. (24).

t.+a 41b/14, 52b/15, 59a/7, 86b/4, 97a/3,

t.+da 107b/5

t.+dan 110b/3

t.+ına 19b/14, 24a/3, 28b/5, 39a/11, 57a/3, 105a/5, 106b/13, 107b/2,

t.+ında 93a/7,102a/6, 102a/11,
t.+ından 11b/14, 52a/10, 92a/9
t.+larından 80b/5
t.+ımdan 15a/3

ṭarāif -- (Ar.) az ve nadir bulunan şeyler.
t. 19a/8

ṭarāik -- (Ar.) tarikler, yollar.
t. 52b/7

ṭarāka -- (Ar.) gümbürtü. (4).
t.+lar 12b/15
t. 17a/8, 45a/3, 112a/8

ṭarfe -- (Ar.) göz kapağının bir kere açılıp kapanması. (18).
t.+tü'l-‘ayn “göz açıp kapayınca kadar geçen zaman” 7b/1, 7b/4, 10a/15,
11a/4, 12a/9, 12a/11, 17b/13, 36a/3, 33b/1, 46b/1, 63a/9, 89a/10, 91a/9,
102a/1, 107a/3, 108a/1, 44a/3, 101b/15

ta‘rif -- (Ar.) anlatma, açıklama. (3).
t. 66b/10, 96b/14
t.+e 41b/3

tarīḥ -- (Ar.) tarih.
t. 92a/5

ṭarīk -- (Ar.) yol. (11).
t. 111b/7
ādāb-ı t.+imizi 14a/13
t.+ine 4a/4, 4a/6, 4a/12, 4a/14, 27a/2
t.+le 15b/15, 72b/5, 112b/1
t.+lerde 42/a02

ṭārīka -- (Ar.) tarikat, yol.
t. 3a/15

ṭarīkat -- (Ar.) tarikat, yol. (39).
t. 5a/4, 11a/12, 85b/4, 90a/6,
t.+a 14b/1, 88b/1
t.+da 11a/14, 42a/3, 98b/14
t.+ı 29b/11, 57a/1
t.+ım 42a/1, 42b/15, 43a/6, 88b/1, 88b/8
t.+ıma 4b/13, 4b/14, 88b/6, 103a/13
t.+ımda 4b/15,41b/12, 42a/4, 42a/5, 42a/11, 42a/15, 42b/8, 50b/1, 100b/11
t.+ımdan 9a/9, 88b/9
t.+ımiñ 42/a02, 54a/15

t.+ına a4/9, 36b/5, 85a/10
t.+iña 103b/2
t.+ındasın 11a/13
t.+larında 101a/9

tarz -- (Ar.) tarz, üslup.
t. 86b/10

taşaḥḥuḥ -- (Ar.) düzelme.
t. 61b/2

taşarruf -- (Ar.) tutma.
t. 19a/6

taşavvur -- (Ar.) zihinde kurma. (2).
t.+a 45b/5
t.+ı 40a/6

taşavvurāt -- (Ar.) tasavvurlar. (2).
t.+ı 40a/6, 55b/8

taşdıḳ -- (Ar.) inanma, inandırma, doğrulama. (4).
t. 72b/2, 72b/3, 73a/4, 88/b12

taşḥih -- (Ar.) düzelti. (2).
t. 61b/1
t.+i 52b/14

taşnif -- (Ar.) sınıflandırma. (2)
t. 6a/8, 101b/3

taşriḥ -3- (Ar.) açıkça belirtme. (3).
t. 75b/4, 83a/3, 94a/5

taş --(T.) taş. (18).
t. 57b/7, 57b/8, 57b/13, 57b/14, 57b/15, 58a/1, 57a/8
t.+a 57a/6, 57b/12, 110a/12
t.+da 57a/12, 57b/10
t.+dan 57a/11
t.+ı 112a/9, 57b/9
t.+lar 95a/7
t.+lara 57a/13, 57b/1

taşra -- (T.) dışarı. (27).
t. 7a/10, 7a/12, 9a/15, 10b/10, 12a/4, 20b/1, 32a/4, 38a/6,
040b/7, 45a/7, 100a/5, 106b/6, 15a/1, 16a/6, 31a/4, 61b/6, 61b/8, 67b/8,
068a/3, 70b/5, 71a/6, 71a/8, 86a/11, 96b/11, 104b/8, 106b/13

t. +ya 7a/13

ṭāʿun -- (Ar.) hastalık.
t. 100a/8, 10

ṭavāf -- (Ar.) tavaf.
t. 68a/12

ṭavāliʿ -- (Ar.) İlâhî isimlerin tecellilerinden ariflerin kalbine doğan ve içlerini aydınlatan tevhit nurları. (2).
t. 17b/9
t. +in 29a/5

ṭavāriḳ -- (Ar.) (3).
t. 56a/3
t. +ı 27b/9, 89b/2

tavaṭṭun -- (Ar.) bir yerde ikamet etme. (2).
t. 26b/15, 101a/8,

ṭaviyyet -- (Ar.) gönüldeki istek.
t. 24a/2

ṭavr -- (Ar.) durum , hâl, vaziyet. (12).
t. +ı 48b/5, 55b/2, 56b/3, 57b/4, 57b/15, 58b/9, 114a/7, 114a/8, 114a/10
t. +iñ 91a/14
t. +ında 50a/11
t. +a 106a/3

ṭaya- -- (Ar.) dayamak.
t. -dı 25b/2

taʿyīn -- (Ar.) belirme, atama.
t. 29a/3, 97a/1, 91b/1

ṭayy -- (Ar.) aşma, üzerinden geçme, katetme. (13).
t. +i mekan “bir an içinde uzak yerlere giderek keramet gösterme” 5b/10, 31b/5, 31b/6, 46b/7, 47a/1, 71a/4, 90a/3, 47a/1
t. +i zaman “bir an içinde çok uzun bir zaman aşarak keramet gösterme” 31b/5, 33b/6, 63b/14, 93b/11, 97a/11

ṭayyibe -- (Ar.) iyi iş , güzel hareket. (5).
t. 13b/3, 13b/4, 39b/13
t. +si 5b/1
t. +sin 109a/4

taẓarruʿ -- (Ar.) yalvarma, yakarma. (2).

t. 25a/14, 111a/1

tażarru'sız -- (T.) yakarıřsız.

t. 75b/6

tāze -- (Far.) taze, yeni. (6).

t. 23a/5, 29b/2, 49a/13

t.+ye 71a/11

t. 49a/13

t.+nüñ 7a/14

tāzelen- -- (T.) tazelenmek.

t.-üb 23b/1

ta'zīm -19- (Ar.) yüceltme, saygı gösterme. (19).

t. 19b/1, 22b/7, 47a/10,47b/10, 54a/4, 54a/6, 60a/1, 66a/15, 83b/6, 92a/15, 99a/12, 103b/11, 10b/4, 102a/4, 102a/5, 108b/8,

t.+le 45a/8, 7a/9

tāziyāne -- (Far.) kırbaç, kamçı.

t. 45a/15

tażyık -- (Ar.) zorlama, baskı.

t. 71b/1

te'ālā -- (Ar.) “şanı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.(79).

t. 4b/8, 6b/1, 6b/8, 100a/4, 103a/4, 111a/8, 111b/2, 111b/5, 011b/1, 17a/13, 20b/1, 20b/7, 23b/1, 33b/7, 34b/9, 35b/2, 37b/6, 039a/10, 40a/12, 41b/8, 44b/14, 46a/1, 47a/3, 47a/5, 47b/4, 49b/9, 049b/11, 51a/11, 52a/8, 54b/7, 62a/1, 63b/9, 67a/4, 68a/6, 70b/5, 46b/15 070b/12, 71b/2, 74b/6, 77a/15, 77b/11, 78b/7, 78b/13, 80a/9, 83a/5, 083a/12, 83b/10, 84b/13, 89a/15, 93a/15, 94b/2, 97a/5, 97a/15, 97b/3, 098b/15, 100b/11, 101b/13, 102b/15, 105a/10, 27a/1, 50b/10, 67a/15, 83b/8

t.+dan 4b/7, 110b/8

t.+nuñ 33a/9, 36a/9, 39a/14, 48b/11, 49b/14, 67b/5, 78a/10, 88a/11

t.+ya 28b/14, 33a/12, 54b/6, 66b/11, 78a/12, 91b/1

te'ārūf -- (Ar.) tanışma.

t. 41b/2

tebādür -- (Ar.) birden bire akla geliverme.

t. 77b/15

tebāhī -- (Far.) yokluk, harap olma.

t. 91a/13

tebdil -- (Ar.) değişme.
t. 46b/13

tebeddül -- (Ar.) değiştirme.
t. 44a/5

teberrük -- (Ar.) mübarek görme.
t. 17b/11

tebessüm -38- (Ar.) tebessüm, gülümse. (38).
t. 8a/12, , 12a/5, 13b/15, 15b/15, 17a/12, 20b/3, 26a/11, 28a/3,28a/9, 29a/1,
29b/7, 29b/14, 31a/5, 32b/15, 033a/11, 35a/15, 40b/13, 41b/1, 45b/15, 48a/r7,
51a/9, 57b/3, 61b/14, 063b/5, 63b/9, 64b/10, 71b/13, 77b/8, 81b/4, 84a/3,
87a/5, 91a/12,
094b/9, 38b/3, 101b/9, 106a/6, 106b/2, 109b/9

tebeyyüz -- (Ar.) temize çekme.
t. 61b/2

tebşir -- (Ar.) müjde verme.
t. 67b/14

tebyüz -- (Ar.) bir müsveddeyi temize çekme. (2).
t. 61a/7
t.+den 61a/13

tecdid -6- (Ar.) yenileşme. (6).
t. 37b/10, 52a/5
t.+i, 13b/12, 84b/14, 107a/1, 107b/5

tecellā -- (Ar.) tecelli.
t.+dan 67a/7

tecellī -- (Ar.) görünme, belirme, zuhur etme.
t. 68a/14

tecelliyāt -- (Ar.) zuhur, görünme, tecelliler. (2).
t.+in 14a/15
t.+ı 55a/5

tecerrüd -- (Ar.) uzaklaşma.
t. 61b/3

tecezzi' -- (Ar.) paçalara bölme. (2)
t. 75a/13, 75a/14

techiz -6- (Ar.) hazırlama. (6).

t. 5b/2, 78a/6, 85a/3, 108b/2, 108a/14, 109a/9,

tecrübe -- (Ar.) tecrübe, deneme. (2).

t. 40a/13, 44b/3

tecvid -- (Ar.) Kuran okumadaki kuralları gösteren ilim. (4).

t. 5b/7, 82b/13

t.+i 6a/3, 102b/3

tedarik -- (Ar.) sağlama, hazır etme. (6).

t. 11b/12, 19b/2, 19b/3, 20b/2, 109b/6

t.+in 48b/14

te'emmül -- (Ar.) iyice, etraflıca düşünme.(2).

t. 83a/15

t.+den 2b/3

tefavvuk -- (Ar.) üstün olma.

t. 34b/15

tefekür -- (Ar.) düşünme. (3).

t. 14b/15, 24a/9

t.+e 82a/13

tefhim -- (Ar.) fehm etme, anlama. (2).

t. 17a/4, 82b/13

tefrid -- (Ar.) toplumdan uzaklaşıp tek ve yalnız kalarak sadece Allah ile meşgul olma. (3).

t. 5b/13, 79b/3

t.+de 106a/3

tefrik -- (Ar.) ayrılma.

t. 75a/5

tefsir -- (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in ayet veya surelerini açıklama. (33).

t. 6a/5, 6a/9, 101b/3, 102b/5, 54a/10, 63a/14, 63b/11, 64a/3, 60a/4

080b/14, 102b/11, 102b/14

t.+i 64b/11, 102b/4, 14a/10, 14a/12, 58b/6, 63a/8, 63a/13, 64a/1, 64a/8, 63b/8

t.+de 80b/15

t.+imi 103a/2, 103a/12

t.+in 6a/12, 102b/4

t.+iñ 63b/9, 64a/4, 64a/9, 103a/14

t.+ine 6a/14

t.+iñiz 63b/12

teftiş -- (Ar.) arama, denetleme.
t. 35a/5

teheccüd -4- (Ar.) gece kalkıp namaz kılma. (4).
t. 6a/9, 45a/1, 111a/10
t.+i 11a/5

tehevürāt -- (Ar.) öfkelenmeler, hiddetlenmeler.
t. 55b/9

tehī -- (Far.) boş, anlamsız, yararsız. (2).
t. 59a/13, 102b/2

tehlīl -- (Ar.) kelime-i tevhidi söyleme. (3).
t. 18a/12, 19b/5, 53b/4

tehzīb -- (Ar.) düzletme, ishal etme.
t. 16b/7

teḳāzā -- (Ar.) arzu, zorlama, istek, başa kakma.
t. 106a/14

tekbīr -- (Ar.) “Allahuekber” sözü (3).
t. 18a/12, 19b/5, 53b/4

tekbirle- -- (T.) bir salike sikke, taç, destar, kemer vb.ni tekbir getirerek merasimle giydirmek, kuşatmak
t. -di 8a/8

tekellüf -- (Ar.) özentii, gösteriş, yapmacık.
t. 86b/8

tekellüm -- (Ar.) konuşma, söz etme.
t. 102b/7

tekfīn --(Ar.) kefenleme. (6).
t. 5b/2, 85a/3, 108a/14, 109a/9,
t.+im 108b/2
t.+in 78a/6

tekin -- (T.) tekin.
t. 88b/14

tekmīl -- (Ar.) tamamlama. (2).
t. 42a/5, 97b/6

tekrār -- (Ar.) tekrar, (5).

t. 22a/15, 47b/10, 61b/1, 77a/5, 84a/6

tekrīb -- (Ar.) yakınlaştırma.

t. 31b/15

tekrīm -- (Ar.) saygı gösterme. (2).

t. 60a/1

t.+dür. 54a/7

telaṭṭuf --(Ar.) yumuşak davranma.

t. 66a/3

te' lif -- (Ar.) yazma. (3).

t. 6a/8, 6a/10, 61a/5

telkīn -- (Ar.) tarikata yeni girmiş bir müride şeyhin zikir öğretmesi. (22).

t. 5b/3, 108a/8, 12b/9, 14a/15, 23a/13, 35a/6, 43a/7, 53a/8,

054b/7, 56b/14, 60b/2, 63a/5, 77a/10, 80a/9, 84a/4, 84a/8, 85a/4,

093b/10, 96b/15, 112b/6,

t.+i 51a/5, 60b/1

temelluḡ -- (Ar.) yaltaklanma.

t. 55a/9

temerrüd -- (Ar.) inat etme.

t. 22a/1

temeşşül -- (Ar.) belli bir şekil ve surete girme. (4).

t. 28a/9, 109b/7, 84a/14

t.+e 106a/12

temīz -1- (Far.) temiz, saf.

t. 98b/7

ten -- (Far.) vücut. (3).

t.+i 38a/2, 47a/10, 74a/3

tenāhide -- (Far.) son, uç.

t.+nüñ 55a/15

tenāsuḡ -- (Ar.) ruhun bedenler arası göçü.

t.+dan 42a/7

tenāvül -- (Ar.) yeme içme. (3).

t. 11a/2, 49a/14, 49a/15

tenbīh -- (Ar.) uyarı, öğüt. (3).
t. 11a/12, 58a/14, 97a/10

teng -- (Far.) dar. (2).
t. 86b/2, 101b/6,

tenhā -- (Far.) ıssız, içinde az insan bulunan (yer). (11).
t. 20a/7, 39b/15, 44b/10, 59a/4, 108a/10, 112a/3,
t.+da 34a/9
t.+sına 40b/11, 43b/11
t.+ya 11a/6, 44a/14

tenhāca -- (T.) yalnız bir şekilde. (2).
t. 34a/7, 45a/1

tenkiye -- (Ar.) temizleme. (2).
t. 30b/8, 63b/6

terahḥum -- (Ar.) acıma, merhamet etme.
t. 20a/9

terakḳī -- (Ar.) ilerleme, yükselme.
t. 54b/1

terbiyyet -- (Ar.) terbiye. (2).
t. 82b/5
t.+i 16b/7

tercüme -- (Ar.) tercüme, bir yazı veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme. (3).
t. 3b/8, 17b/10, 113b/5,

tereddüd -- (Ar.) kararsızlık.
t.+de 79a/1

terk -- (Ar.) terk etme, bırakma. (4).
t. 31b/8
t.+i 15a/6, 89a/11, 89a/12

terḳik -- (Ar.) inceltme.
t. 82b/13

tertil -- (Ar.) Kur'an-ı Kerim'i güzel sesle ve usulüne uygun şekilde okuma.(2).
t. 5b/7, 82b/13

tesbīh -- (Ar.) Allah'ı tenzih ve tasdik etme. (5).
t. 5b/8, 58a/2
t.+im 107a/15, 107b/8

t.+le 53b/4

teserrī -- (Ar.) bir kadını satın alıp odalık olarak kullanma, cariye edinme.
t. 30b/14

te'sīr -- (Ar.) etkileme.
t. 21a/13

teslīm -- (Ar.) teslim. (26).
t. 11a/15, 26a/14, 32b/4
t.+dür 31b/4
t.+i 77b/1, 77b/7, 77b/9
t. 109a/4, 113b/7, 16b/10, 39a/3, 44a/1, 75b/15, 76a/1, 76a/3,
077a/5, 78b/3, 81a/2, 85a/3, 85b/2, 93a/15, 94b/3, 95b/1, 95b/9,
114a/12
t.+e 104b/1

teslīmāt -- (Ar.) teslim etme.
t. 108b/14

tesmiye -- (Ar.) ad koyma.
t. 57b/1

tesvīlāt -- (Ar.) kandırmalar.
t.+ı 42a/8

teşerrüf -- (Ar.) şereflendirme. (3).
t. 17b/11, 66b/14, 67a/1

teşerrüfāt -- (Ar.) şereflendirmeler.
t. 55a/13

teşevvuk -- (Ar.) şevklenme, arzu gösterme.
t. 55a/8

teşhīş -- (Ar.) ayırt etme.
t. 6b/4

teşrīf -- (Ar.) şereflendirme. (3).
t. 48a/4, 77a/11, 108a/11

teşvīş -- (Ar.) karışıklık.
t.+i 44b/7

teşyī' -- (Ar.) uğurlama.
t. 32b/7

tetābu´ -- (Ar.) birini takip etme.

t. 34b/3

tevaġġul -- (Ar.) sürekli uğraşı.

t. 84b/11

tevātür -- (Ar.) yaygın söylenti. (4).

t.+le 72a/14, 72b/4, 75b/1, 76b/7

tevāzu´ -- (Ar.) alçak gönüllülük.

t. 105a/6

tevbe -- (Ar.) tövbe. (29).

t. 23a/13, 31a/12, 31b/7, 35a/6, 39a/1, 52a/5, 53a/8, 54b/7,
056b/14, 58a/6, 60b/2, 63a/4, 77a/7, 77a/10, 81b/1, 81b/2, 83b/12,
084a/4, 84a/8, 88a/14, 91a/15, 93b/10, 95a/10, 96b/15

t.+i 32a/12

t.+ñi 91b/8

t.+ye 105b/5

teveccüh -- (Ar.) yönlenme. (28).

t. 9b/9, 18a/14, 18b/1, 19a/10, 22b/3, , 21a/1, 24a/11, 24b/6, 26b/5, 28b/5,
29a/14, 36b/1, 39a/11, 052b/10, 57a/3, 60b/9, 77a/15, 82b/1, 87b/14, 91b/11,
97a/7, 103a/12, 103b/5, 106b/4, 106b/15, 107a/3, 109a/1, 111a/7,

tevehhüm -- (Ar.) anlama.

t. 54b/2

tevfik -- (Ar.) Allah'ın yardımı.

t. 88b/12

tevḥīd -- (Ar.) Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme.
(8).

t. 5b/13, 106a/3, 43a/2, 79b/3, 82a/14, 86a/8, 104a/12

t.+de 82a/12

te'vīl -- (Ar.) Kur'an-ı Kerim'i ve diğer kutsal metinleri farklı bir görüşle yorumlama.

t. +e 102b/6

tevkīr -- (Ar.) ağır başlı olmak.

t. 83b/6

teyemmüm -- (Ar.) su bulunmadığında toprak ile abdest alma.

t. 18b/1

tezkīr -- (Ar.) hatırlatma.

t. +i 56b/12

tıfl -- (Ar.) erkek çocuk.
t. +ı 104a/14

tınāb -- (Far.) sicim, çadır ipi.
t. +ı 97b/7

tırnağ -- (Tr.) tırnak.
t. +(ğ)ında 16b/1

ticāret -- (Ar.) ticaret.
t. 30b/5

tih -- (Ar.) yol, çöl. (3).
t. 104b/1
t.-i hayret "hayret çölü" 24b/12
t. +inden 56a/4

tilāvet -- (Ar.) güzle Kuran okuma. (2).
t. +ine 84b/15
t. 84b/12

tilmīz -- (Ar.) öğrenci. (2).
t. 72b/13
t. +lerinden 58b/13

tilmīzlik -- (Ar.) öğrencilik.
t. +(g)e 94b/9

tīz -- (Far.) çabuk, seri, tez. (4).
t. 31a/3, 33b/1, 35/b15, 43b/14
t.

toğuz -- (T.) dokuz (9).
t. 57a/15

toğuzuncı -- (T.) dokuzuncu.
t. 42b/12

tolu -- (T.) dolu.
t. 24b/14, 31a/9

toprak -- (T.) toprak.
t. +lar 40b/1

toyla- -- (T.) doyurmak.
t.-dı 29a/3

tuḥfe -- (Ar.) hediye. (3).

t. 41b/15

t.+leri 41b/15

t.+lerle 64a/7

ṭulūʿ -- (Ar.) doğuş. (2).

ṭ.+ı fecr “gün doğuşu” 5a/14

ṭ.+i l-fecr “gün doğuşu” 13b/10

ṭur- -- (T.) durmak. (4).

ṭ. 40a/12

ṭ.-dum 44b/3, 44b/5

ṭ.-mağul 40a/9

ṭuş -- (T.) yön, taraf.

ṭ. +a 40a/9

ṭut- -- (T.) tutmak. (15).

ṭ. 31a/3

ṭ.-alim 33b/14

ṭ.-arım 110b/7

ṭ.-arlırdı 102a/11

ṭ.-dı 13a/2, 40b/12

ṭ.-dılar 21a/2

ṭ.-dum 93a/10

ṭ.-madı 42a/1

ṭ.-mış 45a/15, 52b/8

ṭ.-ub 16b/12, 38b/5, 90b/4, 90b/8

ṭutagör- -- (T.) tutmaya devam etmek.

ṭ.-gil 100b/15

ṭutul- -- (T.) tutulmak. (2).

ṭ.-dı 62a/12

ṭ.-mağdan 42b/12

ṭürāb -- (Ar.) toprak.

ṭ.+ı 97b/2

türbe -- (Ar.-Far.) türbe.

t.+me 70b/7

türbedār -- (Far.) bir türbeyi bekleyen görevli. (2).

t.+ı 11b/6, 46a/3

t.+ıyım 15b/8

U

- u** -- (Far.) “ve” bağlacı. (5).
u. 4a/3, 22a/14, 27a/5, 65a/9, 100b/13
- ‘ubūdiyye** -- (Ar.) kulluk.
‘u. 9a/8
- ‘ubūdiyyet** -- (Ar.) kulluk. (2).
‘u. 9a/11
‘u.+de 9a/8
- ‘ubūr** -- (Ar.) geçiş.
‘u.+ından 42a/14
- uç** -- (T.) uç
u.+(c)ıyla 106b/2
- uç-** -- (T.) uçmak. (2).
u.-arlar, 89b/14, 103b/8
- ‘ūd** -- (Ar.) öd ağacı, ud. (2).
‘ū. 10b/1,49b/6
- ‘udūl** -- (Ar.) adil kimseler.
‘u. +ından 102a/3
- uğra-** -- (T.) uğramak. (7).
u. 64a/12
u.-dı 21b/13, 110b/14
u.-dık 64b/2
u.-dım 61b/5, 63b/4
u.-mışdım 20b/9
- uğrat-** -- (T.) uğratmak.
u.-(d)ır 79a/8
- uğrayayaz-** -- (T.) başına kötü bir şey gelecek gibi olmak.
u.-dım 85a/6
- uğurla-** -- (T.) çalmak.
u.-muş 34b/8
- uḥreviyye** -- (Ar.) ahirete ait, öbür dünya.
u.+den 27a/2
- ‘uḫbā** -- (Ar.) öbür dünya, ahiret. (4).

u.+da 48a/6,104a/5, 108a/8
u.+nuñ 95b/15

‘uḳūl -- (Ar.) akıllar. (2).
u.+a 73b/2,
u.+ı 43b/8

‘uḳalā -- (Ar.) akılılar.
u. 77a/3

ulaşdır- -- (T.) ulaştırmak.
u.-alım 62b/5
u.-iñ 35a/10, 78a/15

‘ulemā -- (Ar.) Âlimler, bilginler. (23).
u. , 69a/10, 69a/12, 69b/3, 69b/7, 69b/9, 70a/8, 71a/1, 102b/8
071a/7, 78a/10, 6a/5
u.+dan 69a/5
u.+sı 14a/5, 80b/6
u.+yı 70b/9, 78b/8, 69a/6
u.+sı 69a/3
‘u.+nuñ 69a/7
u.+ı 78b/13, 79a/3
u.+ya 69b/2

ulu -- (Ar.-T.) büyük, yüce. (6).
u. 48b/9, 69a/10, 69b/7, 78b/4, 80b/10
u.+lar 85b/11
u.+ya 86b/11

ulūhiyyet -- (Ar.) ilahlık. (7).
u. 75a/10
u.+i 56a/9
u.+ine 75b/11
u.+ine 75b/13
u.+de 75a/11, 75a/12
u.+ine 72a/4

ululan- -- (T.) hürmet edilmek.
u.-miş 54a/5

ulu’l-ebşār -- (Ar.) Kalp gözüyle gerçekleri görmesini bilenler, ileriye görenler, basiret sâhipleri. (2).
u. 24a/7, 96a/1

‘ulūm -- (Ar.) ilimler. (9).
u. 30b/12, 85b/1

u.+ı 14a/7, 46a/3, 60a/14, 60a/15, 80b/5, 82b/10, 99a/3

‘ulviyye -- (Ar.) yüksek, yüce.

u. 27a/9

‘umūm -- (Ar.) genel.

u. 101b/2

unut- -- (T.) unutmak. (8).

u.-diñiz 44a/10

u.-dum 100a/2

u.-mayasız 84b/8

u.-maya 108b/15

u.-mayam 63b/8

u.- mayasın 27b/13

u.-miş 64b/6

u.-mişam 63a/8, 107a/14

ur- -- (T.) vurmak. (5).

u.-dum 15a/3, 63a/14

u.-ub 28b/8, 80a/10, 81a/9,

‘usret -- (Ar.) güçlük, sıkıntı, zorluk.

u. 42b/7

uşūl -- (Ar.) asıllar.

u.+ından 40a/13

uy- -- (T.) uymak.

u.-mağ 104a/9

uyan- -- (T.) uyanmak. (7).

u.-a 73b/14

u.-dık 112b/1

u.-dım 25a/3, 31a/7, 45a/1, 81b/45

u.-lar 13a/7

uyu- -- (T.) uyumak. (2).

u.-yub 75b/12

u.-ya 73b/14

‘uyūn -- (Ar.) gözler.

u. 55b/9

‘uzamā -- (Ar.) büyükler, yüceler. (3).

u. 102a/6

u.+ya 60a/2, 67a/1

uzan- -- (T.) uzanmak.

u.-di 85a/2

uzat- -- (T.) uzatmak. (4).

u.-di 43a/13

u.+sa 97a/3

u.-(d)ub 98a/15, 105a/15

Ü

ü -- (Far.) “ve” bağlacı. (3).

ü. a4/10, 70b/12, 112a/1,

üç -- (T.) üç. (27).

ü. 18b/4, 20b/13, 21a/13, 21b/4, 35/b15, 43b/11, 49a/11,
052a/11, 65b/13, 67b/10, 77b/4, 84b/5, 94b/7, 95a/10, 100a/13, 110b/11,
111b/15, 112a/12, 111b/3,

ü.+er 13a/1

ü.+ünci 105b/7, 75b/2

ü.+üne 94b/2

ü.+ünci 27a/6

ü.+isi 42a/5

ü.-er 56b/15, 57a/14

üç yüz -- (T.) üç yüz (5).

ü. 5a/13, 16b/12, 17a/5, 50a/2

ü.+den 79b/12

üftāde -- (Far.) düşmüş, zavallı. (2).

ü. 41a/15, 110b/6,

üfür- -- (T.) üfürmek. (2).

ü.-di 20b/7, 22b/2

ülfet -- (Ar.) dostluk, kaynaşma.

ü. 91a/3

ümem -- (Ar.) ümmetler.

ü.+i 33a/14

ümīd(z) -- (Far.) ümit, umut. (4).

ü. 110b/7

ü.+lerin 20a/7

ü.+dür 110b/8

ü.+i 20b/5

ümmet -- (Ar.) ümmet, bit peygambere bağlı olanlar. (8).

ü.+i 33b/2

ü.+im 13a/8

u.+den 52a/5

u.+e 57b/6

u.+i 77a/3, 78b/14

u.+ime 70b/9

u.+imi 70b/10

ünsiyye -- (Ar.) alışma. (3).

ü.+de 54b/15

ü.+den 54b/15

ü.+dür 2b/10

üst -- (T.) üst. (9).

ü.+üinde 15a/4, 25a/11, 49a/12, 87b/7, 92a/7, 99b/15

ü.+üne 61b/4, 91a/8, 99b/7,

üstād -- (Ar.) üstat, hoca.

ü.+ı 17a/2

üşde -- (T.) işte. (3).

ü. 60b/14, 94b/5, 108a/9,

üzengü -- (T.) ata binebilmek için ayakla üzerine basılan şey. (2).

ü.+sine 10b/4

ü.+ye 40b/8

üz(e)re -- (T.) üzere. (34).

ü. 2a/13, 11b/12, 14b/15, 18a/3, 24a/2, 24b/7, 25a/5, 27b/7, 29a/14, 34b/3, 38a/3, 40b/6, 42b/15, 47a/12, 52a/7, 55b/12, 59a/1, 62a/5, 66a/14, 71b/5, 72a/4, 73b/15, 75b/2, 75b/9, 86b/1, 86b/10, 90a/8, 109b/12, 102b/5, 113b/4, 114a/2

ü.+dür 78a/5, 2a/13

üzeri -- (T.) üzeri. (26).

ü.+me 45a/4, 45b/13

ü.+nde 46b/2, 5a/13, 5a/15, 107a/5, 108b/7, 45a/2, 45a/9, 53a/6, 81b/11, 083b/5, 86b/9, 92a/12, 92b/1,5a/15, 42b/5, 39b/14, 20a/2

ü.+nden 92b/4, 25a/7

ü.+ne 83a/14, 20b/7, 22a/12, 40a/2, 44b/5, 45b/6, 47a/10, 50a/4, 80b/13, 90b/4, 090b/8, 92b/3, 98a/6, , 111a/13,,

ü.+de 45a/12

üzüm -- (T.) üzüm.
ü. 49a/13

V

vācib -- (Ar.) gerekli. (3).
v. 72b/3
v.+ü 7-vücūd “var olması için başka bir varlığa muhtaç bulunmayan Allah”
73b/3, 83b/14

vācibāt -- (Ar.) gerekenler, yapılması gerekli olanlar.
v.+ı 98b/4

va‘d -- (Ar.) söz. (4).
v. 113b/4
v.+i 58b/7
v.+a 46a/10
v.-dīn 109a/12

vādī -- (Ar.) vadi. (9).
v. 9b/7, 52b/6, 82b/5, 91a/1
v.+den 51b/9
v.+lerine 24b/8, 42b/14, 97a/9
v.+dedür 51b/11

vāfir -- (Ar.) bol. (2).
v. 35a/6, 47a/15

vaḥdet -- (Ar.) teklik, birlik. (7).
v.+dür 97b/7
v. 4a/6, 44a/13, 89b/5, 91a/3, 99a/6, 99a/9

vaḥdethāne -- (Far.) inzivaya çekilen yer. (2).
v.+de 86a/8
v.+sinüñ 99a/6

vāhid -- (Ar.) tek. (2).
v.+de 75b/10
v. 104a/11

vaḥşī -- (Ar.) yabani, acımasız.
v. 91a/3

vaḳ‘a -- (Ar.) olay. (4).
v.+dan 16a/5
v.+dur 111b/13

v. +*sın* 46b/8
v. +*ı* 31b/1
v. +*ya* 111b/5

vākār -- (Ar.) ağırbaşlılık. (2).
v. 81b/11
v. +*ı* 45a/14

vākāyi' -- (Ar.) olaylar.
v. 97b/10

vāki' -- (Ar.) olan, meydana gelen, gerçeklermiş olan. (5).
v. 8a/5, 30b/14, 52b/9, 195a/15
v. +*de* 61b/1

vāki' a -- (Ar.) olay , gerçek. (4).
v. 44b/12, 14b/13
v. +*yı* 14b/14, 14b/15

vākıf -- (Ar.) vakfeden, bilen. (6)
v. , 15b/11, 19b/6, 51b/2, 64b/13, 106b/3, 107a/8,

vakt -- (Ar.) vakit. (16).
v. 37a/12, 95b/9, 101b/6, 90a/3
v. +*leri* 66b/4
v. +*i* 4a/7
v. +*iñ* 5b/7
v. +*in* 42a/12, 42a/13
v. +*inde* 6a/9, 14a/2, 111a/10
v. +*iñe* 12b/12
v. +*ine* 17a/7, 38a/5
v. +*iz* 46a/1

vālehū -- (Ar.) çok sevgi gösterme. (4).
v. 16a/13, 49b/8, 54a/11, 61a/13

vālide -- (Ar.) anne.
v. +*ñ* 111b/14

var- -- (T.) varmak. (146).
v. 79b/1
v. -*abilmek* 101b/9
v. -*alim* 37a/12, 46b/15, 47b/2, 59a/4, 61b/10, 80b/9
v. -*am* 79b/8
v. -*amayız* 36a/1
v. -*asız* 20a/14
v. -*ayım* 48a/3

v.-di 6b/12, 7a/8, 21b/10, 22b/6, 26a/13, 26b/9, 28b/5, 30a/3,
037b/15, 38a/5, 38b/6, 38b/11, 39a/2, 92b/1, 99b/1, 99b/8, 102a/15
v.-diğim 32a/13
v.-dik 112a/7, 17b/15, 26a/1, 30b/15, 32a/7, 44b/9, 52b/7, 66a/12,
068a/8, 92a/10
v.-dikda 31b/12, 32a/2
v.-dilar 100a/9, 10b/2, 10b/8, 60a/1, 62a/12, 78a/8, 96a/11
v.-dim 107b/6, 108b/7, 109a/5, 109b/5, 109b/9, 112a/2, 112a/3, 16a/13,
029a/12, 30a/7, 37a/4, 44b/5, 46b/3, 63a/13, 63a/14, 63b/3, 79b/10,
079b/13, 89b/12, 90a/14, 93a/12, 94b/6, 99b/2, 107b/10, 109a/14
v.-dimyanında 30a/11
v.-diñ 32a/1
v.-dirlar 113a/3
v.-duğıñda 108b/13
v.-duğıñızda 64b/4
v.-duķda 27b/11
v.-dum 15a/2
v.-dur 9a/8, 110b/5, 114b/1, 20a/15, 34b/5, 41b/3, 43b/7, 43b/13
v.-gil 14a/13, 31b/10
v.-gıl 70b/9, 81b/1
v.-ımış 93b/9
v.-iñ 77b/10
v.-inca 97b/6
v.-irdik 70b/14, 93b/11
v.-irdiñ 111b/3
v.-madım 80b/7
v.-mağa 45a/6
v.-mak 111b/3, 15b/13, 35a/14
v.-maya 38b/13
v.-mazsa 35a/11
v.-muş 61b/3, 81b/10
v.-muş-22a/1
v.-muşdı 110b/11
v.-muşdım 96b/2, 107b/14
v.-muşız 30a/6
v.-sam 93a/5
v.-ub 8a/1, 8a/6, 111a/1, 11b/11, 17a/10, 17a/11, 19a/15, 19b/1,
022a/11, 24a/4, 26a/10, 28a/12, 34b/6, 35b/2, 36b/6, 38a/14, 48b/12,
053a/12, 67b/13, 70b/10, 71a/14, 80b/7, 88a/13, 91a/12, 92a/8, 94a/3,
096a/10, 99a/9, 104b/12, 112a/15
v.-ur 108a/6
v.-urız 70b/12

var -- (T.) var, mevcut. (72).

v. 13a/6,
20b/14, 21b/3, 22b/4, 22b/15, 24b/8, 26a/2, 26b/8, 28b/14, 30a/5,
30b/11, 33a/14, 34b/7, 38a/2, 38a/12, 43a/15, 44b/7, 48a/4, 48a/10,

49a/12, 52a/13, 63a/8, 64b/11, 67a/7, 68a/4, 69b/13, 73b/11, 79b/11,
80b/3, 85a/15, 86a/13, 91a/3, 94b/6, 101a/10, 104a/15, 104b/11, 105a/12,
106a/15, 107a/12, 112a/10, 102a/6, 103b/6, 104a/4, 106a/2, 111a/9, 111b/7,
112b/3,
v. +*dur* 13b/14, 15b/11, 21a/8, 36a/9, 36b/11, 44b/2, 44b/9, 52a/13,
052a/14, 54a/9, 57b/11, 57b/14, 58a/1, 58b/3, 59a/3, 60a/12, 68a/9,
068a/13, 76b/12, 80b/11, 85b/4, 85b/14, 92b/14, 94b/8

varabil- -- (T.) varabilmek.

v. -*mek* 101b/9

vārid -- (Ar.) gelen, ulaşan. (3).

v. 53b/13, 72b/2, 102b/13

varıl- -- (T.) varılmak. (4).

v. -*dıḳda* 37b/6

v. -*ır* 62a/2

v. -*ub* 9b/3

v. -*ur* 30b/9

vārīṣ -- (Ar.) mirasçı.

v. +*lerine* 63b/14

varṭa -- (Ar.) uçurum, tehlike.

v. +*sına* 48b/8

vaṣf -- (Ar.) nitelik, özellik, övgü. (2).

v. +*dan* 66a/9

v. +*t* 85a/14

vāsi' -- (Ar.) geniş.

v. 66a/10

vāsi'eten -- (Ar.) geniş, yaygın.

v. 84a/15

vāṣıl -- (Ar.) ulaşan. (36).

v. 4b/9, 8a/1, 102a/1, 112b/9, 113a/1, 113b/8, 11b/12, 12a/3,
019b/1, 21b/5, 23a/6, 25b/12, 28b/13, 33a/4, 35b/13, 36b/6, 37a/13,
046a/11, 46a/14, 46b/1, 48b/15, 51b/7, 56a/14, 60b/6, 63b/10, 64a/1,
064b/1, 64b/8, 67a/1, 72a/14, 84a/1, 84b/9, 92a/14, 108b/14, 109b/11,
112b/11

vāsi'tasız -- (T.) araçsız. (2).

v. 42b/11

v. 50b/5

vaşiiyyet -- (Ar.) vasiyet. (8).

v. 62b/10, 84b/7, 109b/14

v.+i 109b/12

v.+im 108a/13

v.+imizi 25a/1

v.+in 25a/5, 93a/10

vaşl -- (Ar.) vuslat, kavuşma.

v.+iñ 45b/13

vaşan -- (Ar.) vatan, yurt. (2).

v.+a 104a/2

v.+ımız 51b/11

va'z -- (Ar.) vaaz, dini öğüt. (7).

v. 56b/12, 106b/7

v. 107a/11

v.+a 106a/8, 107a/5, 107a/7, 106b/10

važ' -- (Ar.) koyma. (3).

v. 10b/14, 41b/13, 102a/13

vāzih -- (Ar.) açık, net. (2).

v. 72b/5

v.+dur 74b/14

ve -- (Ar.-Far.-T.) ve bağlaç eki. (1027).

v. 2a/9, 2a/11, 2a/12, 2a/14, 2a/15, 2b/1, 2b/2, 2b/3,
2b/4, 2b/5, 2b/6, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/4, 3a/5,
3a/6, 3a/8, 3a/9, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/15, 3b/1,
3b/3, 3b/4, 3b/9, 3b/10, 3b/11, 3b/15, 4a/1, 4b/1, 4b/6,
4b/7, 4b/10, 4b/14, 5a/1, 5a/3, 5a/5, 5a/6, 5a/11, 5a/14,
5a/15, 5b/2, 5b/3, 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/7, 5b/8, 5b/9,
5b/13, 5b/14, 6a/1, 6a/2, 6a/4, 6a/6, 6a/8, 6a/9, 6a/10,
6a/12, 6b/2, 6b/4, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/14, 7a/1, 7a/3,
7a/4, 7a/5, 7a/7, 7a/15, 7b/1, 8a/4, 8a/7, 8a/8, 8a/10,
8b/1, 8b/4, 8b/8, 9a/6, 9a/7, 9a/9, 9a/11, 9a/14, 9b/3,
9b/4, 9b/5, 100a/7, 101a/9, 102a/3, 102a/7, 102b/3, 102b/5, 102b/9,
0103a/3, 103a/4, 103a/5, 103a/6, 103b/1, 103b/2, 103b/3, 103b/5, 103b/7,
0103b/8, 104a/3, 104a/5, 104a/6, 104b/6, 104b/9, 105a/2, 105a/5, 105a/6,
0105a/9, 105b/4, 105b/5, 105b/6, 106a/3, 106a/9, 106b/2, 106b/3, 106b/8,
0107a/4, 107a/9, 107b/5, 107b/8, 108a/4, 108a/7, 108a/8, 108b/1, 108b/2,
0109a/6, 109a/9, 10a/1, 10a/2, 10a/12, 10a/13, 10a/15, 10b/5, 10b/6,
010b/7, 10b/11, 10b/14, 110a/12, 110b/3, 111b/1, 111b/8, 112a/8, 112a/9,
0112b/3, 112b/6, 112b/7, 114a/4, 114a/6, 114b/7, 11a/7, 11a/9, 11a/14,
011a/15, 11b/3, 11b/6, 11b/8, 11b/13, 12a/3, 12a/8, 12b/4, 12b/9,
012b/10, 12b/13, 12b/15, 13a/1, 13a/3, 13a/4, 13a/13, 13a/14, 13a/15,

013b/1, 13b/2, 13b/5, 13b/6, 13b/8, 14a/3, 14a/5, 14a/10, 14a/14,
014a/15, 14b/3, 14b/13, 15b/1, 15b/8, 15b/9, 15b/11, 15b/15, 16a/13,
016b/3, 16b/5, 16b/6, 16b/9, 16b/14, 17a/4, 17a/9, 17a/15, 17b/4,
017b/7, 17b/10, 17b/11, 18a/12, 18b/4, 18b/13, 18b/15, 19a/4, 19b/2,
019b/4, 19b/5, 20a/2, 20a/11, 20b/1, 20b/8, 20b/9, 20b/14, 20b/15,
021a/1, 21b/5, 21b/7, 21b/11, 21b/13, 22a/2, 22a/5, 22a/6, 22b/2,
022b/4, 22b/7, 22b/13, 23a/1, 23a/4, 23a/5, 23a/8, 23a/9, 23a/11,
023a/13, 23b/2, 23b/3, 23b/12, 23b/13, 24a/2, 24a/12, 24b/4, 24b/9,
024b/11, 24b/13, 25a/1, 25a/5, 25a/7, 25a/8, 25a/12, 25b/1, 25b/12,
025b/13, 25b/15, 26a/10, 26b/13, 26b/15, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5,
027a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/15, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/9,
027b/10, 27b/11, 27b/14, 28b/14, 29a/3, 29a/5, 29a/6, 29a/7, 29b/7,
029b/13, 30a/1, 30a/8, 30b/1, 30b/4, 30b/6, 30b/8, 30b/14, 31a/8,
031a/11, 31a/12, 31a/13, 31a/14, 31b/1, 31b/2, 31b/3, 31b/5, 31b/6,
031b/8, 31b/13, 31b/14, 32a/8, 32a/12, 32a/14, 32b/9, 32b/13, 33a/4,
033a/5, 33a/10, 33b/3, 33b/6, 33b/9, 34a/2, 34a/13, 34b/2, 35a/2,
035a/6, 35a/8, 35a/9, 35a/10, 35a/12, 35a/14, 35b/11, 36a/14, 36b/1,
036b/4, 36b/7, 36b/8, 37a/14, 38a/6, 38b/2, 38b/6, 39a/1, 39a/6,
039a/8, 39a/14, 39b/3, 39b/6, 39b/7, 39b/10, 39b/13, 40a/6, 40b/1,
040b/2, 40b/4, 41a/5, 41b/2, 41b/4, 41b/5, 41b/12, 42a/6, 42a/7,
042a/8, 42a/9, 42a/10, 42a/12, 42a/13, 42a/15, 42b/1, 42b/2, 42b/4,
042b/9, 42b/10, 42b/13, 42b/14, 43a/4, 43a/5, 43a/7, 43a/8, 43a/10,
043b/7, 43b/15, 44a/4, 44b/2, 44b/7, 44b/11, 45a/4, 45a/10, 45a/12,
045a/14, 45a/15, 45b/1, 45b/2, 45b/6, 46a/3, 46a/4, 46a/5, 46a/9,
046a/12, 46b/5, 46b/8, 47a/4, 47a/15, 47b/1, 47b/4, 47b/9, 48/15,
048a/6, 48b/3, 48b/5, 48b/9, 48b/11, 49a/8, 49a/13, 49a/14, 49b/4,
049b/6, 49b/8, 49b/12, 50a/4, 50a/5, 50a/12, 50a/13, 50a/14, 50b/1,
050b/2, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/6, 50b/8, 50b/9, 50b/12, 50b/14,
050b/15, 51a/2, 51a/3, 51a/5, 51a/12, 51a/13, 51a/15, 51b/1, 51b/3,
051b/7, 51b/8, 51b/13, 52a/1, 52a/6, 52b/1, 52b/2, 52b/7, 52b/12,
052b/14, 53a/8, 53a/9, 53a/10, 53a/12, 53a/13, 53a/15, 53b/3, 53b/4,
054a/6, 54a/8, 54a/12, 54a/14, 54a/15, 54b/1, 54b/3, 54b/14, 54b/15,
055a/3, 55a/4, 55a/6, 55a/7, 55a/8, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/14,
055b/1, 55b/2, 55b/3, 55b/4, 55b/5, 55b/8, 55b/9, 55b/11, 55b/12,
055b/13, 55b/14, 55b/15, 56a/3, 56a/4, 56a/12, 56a/14, 56b/3, 56b/5,
056b/8, 56b/12, 56b/13, 56b/14, 57a/1, 57a/6, 57a/7, 57a/10, 57a/14,
057a/15, 57b/3, 57b/11, 57b/13, 58a/2, 58a/6, 58a/11, 58a/12, 58b/1,
058b/3, 58b/4, 58b/5, 58b/6, 58b/9, 58b/12, 59a/5, 59a/10, 59a/14,
059b/14, 60a/1, 60a/5, 60a/8, 60b/1, 60b/2, 60b/7, 60b/8, 61b/2,
061b/3, 62a/2, 62a/5, 62b/8, 62b/10, 62b/11, 62b/12, 62b/14, 63a/2,
063a/3, 63a/5, 63a/7, 63a/11, 63b/15, 64a/2, 64a/13, 64b/5, 65b/5,
065b/7, 65b/8, 65b/14, 66a/4, 66a/10, 66a/13, 66b/1, 66b/4, 66b/5,
066b/9, 67a/1, 67a/2, 67a/3, 67a/5, 67a/6, 67b/4, 68a/5, 68a/6,
068a/11, 68a/15, 68b/5, 68b/6, 68b/9, 68b/12, 68b/13, 69a/4, 69a/5,
070a/1, 70a/2, 70a/3, 70a/6, 70a/8, 70a/13, 70b/9, 70b/10, 71a/1,
071a/2, 71a/7, 71a/10, 71a/12, 71b/12, 72a/2, 72a/3, 72a/7, 72a/8,
072b/1, 72b/2, 72b/6, 72b/11, 73a/10, 73a/11, 73b/2, 73b/5, 73b/14,

074a/1, 74a/3, 74a/6, 74a/7, 74a/8, 74a/9, 74a/11, 74a/15, 74b/12,
074b/13, 75a/1, 75a/5, 75a/6, 75a/8, 75a/9, 75a/12, 75a/13, 75a/14,
075b/2, 75b/3, 75b/4, 75b/5, 75b/6, 75b/9, 75b/10, 75b/14, 76a/3,
076a/5, 76a/7, 76b/2, 76b/4, 76b/5, 76b/8, 77a/4, 77a/5, 77a/7,
077a/9, 77a/10, 77a/13, 77a/14, 77b/9, 77b/11, 77b/13, 78a/2, 78a/6,
078a/10, 78a/12, 78a/13, 78b/1, 78b/6, 78b/9, 78b/15, 79/b02, 79a/3,
079a/4, 79a/5, 79b/3, 79b/4, 79b/8, 79b/11, 79b/13, 79b/14, 79b/15,
080a/5, 80a/8, 80b/3, 80b/5, 80b/6, 80b/11, 81a/2, 81a/5, 81a/7,
081a/8, 81b/1, 81b/2, 81b/11, 82a/2, 82a/11, 82b/4, 82b/5, 82b/6,
082b/8, 82b/10, 82b/11, 82b/13, 82b/14, 82b/15, 83a/1, 83a/2, 83a/7,
083a/9, 83a/11, 83b/5, 83b/6, 83b/9, 83b/11, 83b/12, 84a/4, 84a/8,
084a/9, 84b/7, 84b/9, 84b/11, 84b/14, 85a/3, 85a/8, 85a/9, 85b/8,
085b/9, 86a/3, 86a/6, 86a/7, 86a/8, 86b/1, 86b/14, 87a/5, 87b/3,
087b/7, 88/b12, 88a/14, 88a/15, 88b/3, 88b/4, 88b/5, 88b/6, 88b/9,
088b/10, 88b/13, 88b/14, 88b/15, 89a/1, 89a/2, 89a/3, 89a/4, 89a/5,
089a/8, 89a/9, 89b/2, 89b/15, 90a/9, 90b/4, 91a/1, 91a/2, 91a/8,
091a/13, 91b/2, 91b/9, 92a/3, 92a/13, 92a/15, 92b/12, 93b/10, 93b/14,
093b/15, 94a/1, 94a/4, 94b/4, 94b/13, 95a/6, 95a/7, 95a/12, 95b/1,
095b/2, 95b/8, 95b/9, 95b/11, 95b/12, 95b/13, 95b/15, 96a/7, 96a/8,
096a/11, 96b/7, 96b/13, 96b/15, 97a/6, 97a/11, 97b/4, 97b/10, 98b/1,
099a/4, 99a/15, 99b/2, 100a/12, 100a/13, 101a/12, 101a/14, 102a/11,
102a/14,
102b/11, 102b/13, 103a/13, 103b/10, 103b/13, 103b/14, 103b/15, 105a/11,
106a/10,
106a/14, 106b/11, 106b/14, 107a/10, 107a/11, 107a/15, 108a/11, 108a/13,
108a/14,
108b/12, 108b/14, 109b/11, 109b/13, 111b/10, 111b/12, 111b/13, 112a/12,
112b/10,
112b/13, 113a/15, 113b/12, 113b/13, 114a/12

vecd -- (Ar.) coşku.
v. 7a/3

vech -- (Ar.) yüz. (3).
v. +le 54b/15
v. +i 65a/1, 90a/8

vecih -- (Ar.) sebep, vesile. (4).
v. +le 15b/14, 74b/5, 95a/13, 111b/11

vedā ^ç -8- (Ar.) ayrılış, ayrılma.
v. , 11a/3, 13b/11, 16b/1, 23a/14, 32b/13, 39a/9, 84a/11, 108b/5
v. +a 32b/8

vedā ^ç laş- -- (T.) vedalaşmak. (9).
v. -dı 84b/6
v. -dılar 13b/5, 77b/12

v.-ub 18a/13, 19a/4, 57a/3, 60b/6, 60b/9, 67b/15,

vefā -- (Ar.) vefa, sözünde durma. (4).

v. 80/a11
v.+i 98b/8
v.+dur 85b/10
v.+ya 88a/8

vefādār -- (Far.) vefalı. (2).

v. 83b/12
v. 103b/3

vefāt -- (Ar.) ölüm. (4).

v. 109a/8, 74b/2
v.+ıma 108a/13
v.+larında 89a/14

vefret -- (Ar.) bolluk, çokluk.

v. 2a/12

vehm -- (Ar.) kuruntu. (3).

v.+inden 24b/11
v.+iñiz 44a/11
v+e. 40a/1

ve'l-ḥāşıl -- (Ar.) sonuç olarak, sözün kısası. (5).

v. 2b/13, 13b/2, 19a/3, 28b/2, 54a/5

veled -- (Ar.) çocuk, oğul. (3).

v.+i 2a/8, 9b/2, 66b/1

veledī -- (Ar.) oğlum. (5).

v. 67b/3, 70b/4, 77a/13, 77b/6, 77b/8

velī -- (Far.) lakin, ama, fakat. (15).

v. 38a/1, 41b/11, 96a/1, 96a/7
v.+ler 67a/10
v.+lerde 85b/14
v.+sini 2b/5
v.+sine 47a/4
v.+sidür 110a/6
v. 17b/1
veliyyu'llāh "Allah'ın velisi" 105b/1, 112b/3, 111a/14, 105b/4, 109a/8

vera^c -- (Ar.) Allah'tan korkma, takva.

v. 50a/4

vezir -- (Ar.) bakan, eskiden bakanlık görevini üstlenen kişi.(4).

v. 31b/10, 32a/14, 30b/6

v.+*imdür* 30b/2

veyā -- (Far.) “veya” bağlacı. (3).

v. 54b/3, 76b/14, 87b/8

vilāyet -- (Ar.) velilik. (22).

v. 13a/5, 20a/4, 41a/9, 41b/11, 85/13, 101a/4, 57a/14, 51b/10

v.+*de* 26b/15

v.+*ime* 46a/4

v.+*imize* 26b/6

v.+*iñ* 27b/4

v.+*ine* 96a/7

v.+*sin* 67a/11

v.+*üñ* 27b/5

v.+*dür* 104a/4

v.+*ine* 64b/14, 112b/12

v.+*üñ* 27a/1

v.+*e* 79a/4

v.+*iñ* 69b/1

v.+*iñden* 69b/1

vir- -- (T.) vermek. (104).

v. 101a/6, 41a/14, 41b/1, 57b/8, 85b/7, 94a/4, 104a/15

v.-*di* 9b/3, 100a/1, 100a/2, 106b/1, 108a/3, 108b/2, 10b/4, 12b/10, 52b/4,

69a/8014a/7, 15b/3, 17b/6, 19a/8, 22a/5, 22a/6, 31a/11, 32b/9, 35a/8, 37a/15

038a/8, 38b/6, 43a/14, 43b/15, 46a/2, 53a/4, 57a/6, 64b/4, 64b/6,

064b/11, 69a/7, 90a/14, 91a/12, 91b/1, 92a/14, 93a/12, 99b/12, 112b/12

v.-*digi* 6b/2, 48b/11

v.-*digim* 108b/11

v.-*dikde* 15a/2, 93a/8

v.-*diler* 59a/9, 59a/11, 84a/12

v.-*dim* 108b/8, 109a/6, 33a/11, 46b/9, 99b/4, 30a/15

v.-*diñüz* 71b/10

v.-*e* 69a/11, 69b/5, 98b/12, 98b/15

v.-*elim* 111a/8, 38b/9, 71b/15

v.-*elüm* 29b/5

v.-*emez* 69b/4

v.-*emezse* 69b/15

v.-*esin* 108b/4

v.-*esiz* 69b/15

v.-*eyin* 38b/2

v.-*gil* 51a/4, 69b/12, 73a/14

v.-*iñ* 47b/15, 69b/14

v.-*ir* 20a/11, 47a/5, 69b/13, 94a/1

v.-*irdi* 76b/14

v.-irdiler 52b/12
v.-irler 68a/13
v.-irse 69b/13, 70a/2
v.-me 104a/11
v.-mege 103a/4
v.-meyevüz 69a/8
v.-mişdi 37a/1, 89b/6
v.-mişdür 83a/13
v.-üb 110b/1, 85a/8, 99a/10
v.-ür 110a/3, 27a/5, 80a/12, 94b/3

vīrāne -- (Far.) yıkıntı alan, harap yer, harap bina. (3).

v. 20a/7
v.+ye 20a/10
v.+lerde 86a/13

virid -- (Ar.) belirli zamanlarda manevi bir görev olarak düzenli şekilde okunan ayet, esma-i hüsnâ veya dualar.(2).

v. 91b/1
v. +im 88b/8,

viril- -- (T.) verilmek. (4).

v.-di 50b/7, 54a/13, 103b/5
v.-mişdür 54b/1

vişāl -- (Ar.) varma, vusulat.(5).

v. 114a/14
v.+e 15b/15
v.+i 55a/9
v.+imi 12a/6
v.+idür 93a/14

vizāret -- (Ar.) bakanlık. (2).

v.+ine 31b/10
v.+üñ 31a/14

vuķū ⁶ -- (Ar.) meydana gelme, gerçekleşme.

v.+ı 111b/4

vuķūf -- (Ar.) durma, bir konu hakkında geniş bilgi sahibi olma. (2).

v. 86b/11
v.+uñ 111b/4

vuşlat -- (Ar.) ulaşma, kavuşma.

v.+ına 11b/10
v. 41a/7

vuşūl -- (Ar.) ulaşma, gelme. (9).
v. 6b/9, 55a/12, 65b/4, 67a/6, 79a/9, 100b/14
v.+a 93a/9
v.+da 42b/6
v.+dur 55a/3

vücūd -- (Ar.) varlık, beden. (12).
v. 27b/2, 85a/15
v.+dan 24b/13
v.+ı 3a/9, 104b/4, 27b/1, 113a/10
v.+una 22b/1
v.+ımız 49b/12
v.+a 101a/8
v.+umu 16b/10
v.+umdan 68a/15

vürūd -- (Ar.) giriş, geliş.
v. 58b/8

Y

yā -- (Ar.) Ey seslenme edatı. (122).
y. 6b/9, 7a/8, 9a/10, 100a/6, 101a/5, 102b/9, 105a/1, 105b/1,
0105b/4, 108b/9, 109b/3, 109b/9, 10b/5, 111b/8, 112b/3, 11a/7, 11a/11,
012a/3, 12b/7, 13a/15, 13b/12, 14a/8, 18a/1, 20b/15, 30a/5, 31b/9,
035a/9, 40a/5, 41b/8, 41b/14, 43a/11, 43b/6, 43b/12, 44a/15, 44b/8,
044b/11, 44b/15, 46a/1, 46a/12, 46b/10, 47a/1, 48b/2, 48b/10, 49b/13,
050a/13, 50a/15, 50b/4, 50b/7, 51a/14, 52a/9, 52a/12, 52a/15, 52b/12,
057b/3, 58a/10, 59a/2, 60a/11, 60b/14, 61b/9, 61b/11, 61b/13, 62b/8,
063b/15, 64a/9, 66b/12, 67a/4, 67b/3, 68a/7, 68b/3, 70b/4, 71b/1,
071b/13, 72b/12, 73b/9, 73b/11, 74a/7, 76b/15, 77a/13, 77b/6, 77b/8,
080a/4, 80a/6, 80b/1, 81a/11, 82a/3, 82b/3, 82b/6, 82b/9, 82b/14,
083a/12, 83b/8, 84a/12, 84a/15, 84b/7, 85a/5, 85b/7, 90a/15, 92a/5,
093b/7, 94a/8, 94b/1, 94b/14, 95a/1, 96b/12, 97a/14, 97b/1, 97b/6,
097b/12, 98a/5, 99a/7, 99a/8, 99b/1, 100b/10, 101a/12, 101b/15, 102b/11,
103a/12, 109a/14, 111a/14

ya'nī -- (Ar.) yani. (6).
y. 4b/13, 4b/4, 34b/14, 40a/3, 53b/11, 73a/11

yād -- (Far.) hatırlama. (3).
y. 84b/10, 86a/10
y.+ıma 15a/1

yādgār -- (Far.) anı, hatıra.
y. 39a/5

yağ- -- (T.) yağmak. (2).

y.-*dı* 49b/6

y.-*ub* 34b/2

yāğdır- -- (T.) yağdırmak.

y.-*ırlar* 55a/11

yağmur -- (T.) yağmur.

y.+*lar* 34b/2

yāhūd -- (Far.) yahut, veya. (13).

y. 27a/4, 31b/2,50b/1, 54b/3, 63b/5, 74b/7, 73b/7, 74a/8, 74a/11, 74b/10,
80b/9, 88b/8

y.+*uñ* 74a/9

Yāhūdī -- (Ar.) Yahudi. (5).

y. 43a/10, 73b/15, 74a/6

y.+*ler* 73b/6

y.+*lerden* 74a/5

yağ- -- (T.) yakmak. (4).

y.-*ardım* 39b/11

y.-*arsın* 98a/5

y.-*dı* 112a/7

y.-*dılar* 98a/3

yağa -- (T.) yaka.

y.-*ma* 30a/4

yağaza -- (Ar.) uyanıklık.

y. 44b/15

yağın -- (T.) yakın.

y. 16a/13, 28a/12, 32a/6, 52b/6, 62a/13, 68a/9, 74a/13

yağīniyye -- (Ar.) kesinlik.

y. 9a/6

yāğūt -- (Ar.) yakut, yakuttan yapılmış.(2).

y. 49b/2, 108b/1,

yalvar- -- (T.) yalvarmak. (2).

y.-*dılar* 34b/5, 53a/3

yaman -- (T.) yaman, kötü, fena.

y.+*a* 28b/4

yan -- (T.) yan, taraf. (26).

y. +(ñ)a 15a/5, 15b/10, 18a/14, 24a/11, 24b/7, 39b/15, 65b/12, 87b/14,
81a/10, 106b/11

y.+dan 38b/14

y.+ıma 108a/3, 35a/8, 81b/7, 83a/5, 112a/15

y.+ımda 17b/4, 31a/9, 97a/2

y.+ımza 35b/8

y.+ına 107a/2, 30a/10, 30a/11, 39b/10, 23a/7

y.+ında 14b/7, 32b/1, 35a/2, 39a/14, 68a/10, 68a/11, 104b/7,

yanmış- -- (T.) yanmış, yanık.

y. 21b/2

yapış- -- (T.) yapışmak. (7).

y.-dı 39a/11

y.-dılar 10b/5, 40b/8

y.-dım 40a/2

y.-ub 108a/2, 61a/11, 67b/7

yār -- (Far.) sevgili, dost. (12).

y. , 18a/4, 43a/1, 46a/5, 89a/12, 100b/15, 70a/12, 108a/5, 70b/8, 103b/2

y.+i 103a/4

y.+im 24a/9, 51a/15

y.+imiziñ 60a/6

yārān -16- (Far.) dostlar.

y. 18a/13, 26b/3, 70b/11, 95b/10

y.+a 70b/13, 71b/14, 17b/9

y.+dan 112a/3

y.+ı 71b/1, 98b/1

y.+ımdan 98b/5

y.+ımız 98a/5

y.+ına 90a/6

y.+lar 96a/2, 96a/3, 96a/6

yardım -- (T.) yardım.

y.-it- "yardım etmek" 35a/1

yāren -- (Far.) dost. (2).

y.+ler 19b/13

y.+lerimiziñ 88a/11

yarıl- -- (T.) yarılmak.

y.-ub 95a/9

yaş -- (T.) yaş, ömür. (8).

y.+ımda 50a/5, 50a/6, 50a/7, 50a/9, 50a/10, 50a/8

y.+lu 52a/13

y.+imda

yaşlu -- (T.) yaşlı
y. 52a/13

yat- -- (T.) yatmak.
y.-ardı 20a/8

yatır- -- (T.) yatırmak.
y.-dılar 20a/4

yatsu -- (T.) yatsı. (2).
y. 12b/14, 84b/6

yāvlaḳ -- (T.) çok.(2).
y. 48b/12, 85b/15

yavuz -- (T.) güzel, iyi, benzerlerinden üstün.
y. 48b/10

yāyaḳ -- (T.) yayan.
y. 71a/7

yayıl- -- (T.) yayılmak.
y.-ur 92a/14

yaz- -- (T.) yazmak. (8).
y.-ardı 61a/11
y.-dılar 70a/6
y.-dım 85a/6
y.-gıl 64b/12
y.-miş 83b/1
y.-mişdur 73b/8
y.-ub 62b/4
y.-dım 64b/13

yazıl- -- (T.) yazılmak. (6).
y.-dı 32b/3
y.-miş 43a/15
y.-mişdur 17b/10
y.-sun 31b/11, 69b/9, 70a/1

yed -- (Ar.) el. (3).
y.-i kudret “(Allahın)kudret eli” 3a/9, 95b/7,10

yedek -- (T.) yedek. (2).

y.+(g)ine al- “bağlayıp arkasından götürmek” 28b/11, 23b/9

yedi -- (T.) yedi (43).

y. 5a/14, 104a/1, 107b/4, 19a/3, 20a/6, 22a/12, 22b/4, 22b/6,
022b/9, 27a/5, 30b/15, 32a/14, 42a/5, 45a/9, 48b/14, 49a/12, 50a/5,
051a/15, 51b/1, 52a/10, 52a/11, 52b/6, 64a/6, 67a/7, 74a/14, 78a/1,
082a/4, 82a/6, 82a/8, 82a/9, 84a/8, 84b/2, 87b/4, 90b/7, 91a/1,
092b/13, 92b/14, 94b/2, 95b/7, 95b/11, 99a/6, 99b/10, 103a/15

yedinci -5- (T.) yedinci.

y. 27a/12, 78a/8, 94b/4, 102a/6,
y.+si 42b/6

yedişer -- (T.) yedişer.

y. 57a/14

yek -- (Far.) bir.

y. 82b/4

yemîn -- (Ar.) yemin.

y. *it-* “yemin etmek, ant içmek” 95b/5

yenil- -- (T.) yenilmek. (2).

y.-di 49b/1
y.-üb 103b/4

yenbū^c -- (Ar.) kaynak. (4).

y. 2a/15, 12a/12, 55a/12
y.+ından 42a/3

yeñi -- (T.) yeni.

y. 5a/10

yer -- (T.) yer. (9).

y.+de 20a/8
y.+e 20a/7, 27b/1, 28a/12, 40a/5, 46b/3
y.+i 95a/9
y.+ine 12b/3, 17b/15

yeşil -- (T.) yeşil. (6).

y. 15a/4, 28b/7, 43a/15, 50b/11, 71a/12, 109a/11

yetmiş -- (T.) yetmiş, ulaşmış.

y.+lerden 52a/14

yetmiş -8- (T.) yetmiş (70). (8).

y. 95b/7, 116a/1, 116a/2, 116a/3, 116a/4, 116a/5,

yetmiş iki -- (T.) yetmiş iki (2).
y. 56b/15, 58b/2

yetmiş üç -- (T.) yetmiş üç.
y. 92a/7

yevm -- (Ar.) gün. (9).
y.+i 50b/10, 88b/4, 90b/2, 108b/15
y. 50b/12
y.+e'l-*kıyāmet* "kıyamet günü" 105b/14, 113b/3
y.+e'l-*likā* "kıyamet günü" 80a/15
y.+ü'l-*ḥamīs* "perşembe günü" 71a/5

Yezdān -- (Far.) Allah, tanrı. (7).
y. 19b/6, 47b/4, 63a/2, 112b/10, 112b/8, 113a/1, 113a/12,

yi- -- (T.) yemek yemek. (5).
y.-*diler* 99b/11, 67b/9
y.-*dügi* 80a/13
y.-*mek* 61b/15
y.-*mekdedür* 77b/9

yigirmi -- (T.) yirmi (5).
y. 35a/13, 36a/3, 50a/7, 104a/7, 105b/7,

yigirmi birinci -- (T.) yirmi birinci.
y. 100b/12

yigirmi dört -- (T.) yirmi dört (2).
y. 3b/8, 113b/4

yigirmi dördüncü -- (T.) yirmi dördüncü. (2).
y. 110a/1, 6b/14,

yigirminci -- (T.) yirminci. (2).
y. 99a/2, 98b/6

yigit -- (T.) yiğit, kahraman. (3).
y. 7a/14, 73b/14
y.+*sın* 23a/5

yıl -- (T.) yıl, sene. (5).
y. 5a/14, 11b/4, 52a/11
y.+*da* 42a/3
y.+*dır* 110b/12

yıldırım -- (T.) yıldırım.

y.+ı 97a/7

yine -- (T.) yine. (50).

y. 6a/14, 6b/4, 8a/11, 12b/3, 16a/7, 21b/10, 26a/14, 28a/9, 28b/2, 28b/3, 31a/15, 31b/9, 32b/1, 36a/13, 36b/7, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 38b/6, 38b/10, 39a/4, 43b/12, 43b/14, 44a/1, 44a/2, 44a/3, 45a/11, 60b/7, 61b/2, 63a/9, 63b/2, 63b/9, 65a/2, 74a/4, 74b/15, 78a/2, 78a/9, 84b/11, 90a/5, 90a/11, 90b/4, 92b/4, 95a/5, 99b/14, 105b/4, 107a/3, 107b/2, 109b/5, 111b/6

yir --(T.) yer, mekan. (60).

y. 47a/11, 49a/8, 89b/15, 95a/9, 106b/14, 102b/2,
y.+de 102b/6, 110a/14, 13b/14, 34a/9, 52b/6, 74a/15, 92a/13, 107a/14
y.+dedür 63b/11
y.+den 40b/7, 64b/7, 95a/3, 95a/5
y.+e 100a/4, 112a/3, 32a/12, 57a/7, 59b/15, 62a/15, 77a/1, 82a/6,
090b/8, 92a/7, 92b/4, 95b/7, 96a/11, 99b/14
y.+i 40a/14, 98a/6
y.+imde 63a/11, 63b/3
y.+imize 63a/10
y.+inde 63a/11, 87b/6, 102a/13
y.+inden 106b/9, 81b/13
y.+ine 25a/5, 38b/9, 84a/8, 97b/11
y.+leri 52a/15
y.+lü 63a/9, 102a/13
y.+de 20a/8
y.+e 20a/7, 27b/1, 28a/12, 40a/5, 46b/3
y.+i 95a/9
y.+ine 12b/3, 17b/15
y. 101b/12
y.+imden 81b/7
y+ine. 53a/6

yirgimi iki -- (T.) yirmi iki (2).

y. 50b/11, 57a/12

yirgimi sekiz -- (T.) yirmi sekiz.

y. 50a/9

yirli -- (T.) yerli. (2).

y. 63a/9, 102a/13

yoğrul --(T.) yoğrulmak.

y.-mişdur 99b/4

yohsa -- (T.) yoksa. (10).

y. , 21a/12, 31a/15, 36a/1, 40a/12, 44a/10, 44b/13, 68b/5,

069b/1, 107a/10, 115b/2, 115b/4

yok -- (T.) yok, mevcut olmayan, bulunmayan. (20).

y. 11b/10, 110a/2,

y.+(ğ)ıdı 20b/5, 109b/15,94a/3, 110a/12

y.+dur 4a/1, 104b/1, 114b/1, 31b/11, 40b/5, 56b/8, 65a/7, 71b/4,
076a/2, 76b/13, 80/a11, 93a/6, 94a/2

y.+dur 95b/13

yol -- (T.) yol, bir yerden bir yere girme. (19).

y.+ da 18a/3

y. 48b/14, 71a/4

y.+a 107b/8, 52b/5, 63a/6

y.+da 34a/7, 63b/12

y.+dur 46a/13

y.+ı 36a/1, 79b/1, 100b/15

y.+ımız 64a/12

y.+ına 104a/13

y.+lar 35a/14

y.+u 36a/3

y.+um 110b/14

y.+una 105b/12

y.+da 40a/11

yoldaş -- (T.) yol arkadaşı, arkadaş. (3).

y. 22a/15, 36b/2

y.+larla 28b/15

yukarı -8- (T.) yurkarı. (8).

y. 15a/3, 40a/12, 45a/3, 45a/5, 56b/8, 83a/7, 86b/8

y.+ya 32a/5

yum- -- (T.) yummak. (4).

y.-dı 109b/5

y.-dum 14b/5, 93b/1

y.-ub 30a/3

yut- -- (T.) yutmak.

y.-muş 38a/11

yüce -- (T.) yüce, yüksek.

y. 32a/7

yücel- -- (T.) yücelmek, yükselmek.

y.-mişdür 67a/6

yüri- -- (T.) yürümek. (8).

y. 19a/5
y.-*di* 66a/15, 106b/13
y.-*diler* 22b/5
y.-*yüb* 105a/5, 12a/15, 62b/1, 92b/4

yürü- -- (T.) yürümek. (14).

y. 62a/5
y.-*di* 12a/12, 62a/6
y.-*dik* 102a/2
y.-*diler* 10b/2
y.-*dük* 86b/9
y.-*düm* 12a/13
y.-*r* 92a/13, 103b/8
y.-*rlr* 71a/13
y.-*rlr**di* 102a/12
y.-*yerek* 25a/11
y.-*yüb* 92a/12

yürüt- -- (T.) yürütmek.

y.-*mek* 98a/7

yüz -- (T.) yüz. (37).

y. 3b/2, 6a/6, 6a/9, 8a/10, 112b/6, 34a/8, 48a/3, 77a/1,
084a/2, 91a/12, 91b/1, 96a/11, 97b/4
y.+*den* 84a/13
y.+*e* 22a/13
y.+*i* 38a/1, 38b/4, 38b/10, 49a/6, 109a/10
y.+*ime* 109b/2, 24a/5
y.+*imizden* 33b/8
y.+*in* 109b/2, 13a/1, 20b/4
y.+*inden* 2b/5
y.+*iñden* 41a/14
y.+*ine* 20b/4, 38a/1, 46b/9
y.+*ler* 108b/14
y.+*leri* 45a/9
y.+*lerinde* 20b/13
y.+*ünde* 59b/6
y.+*ünden* 21a/7, 59b/6

yüz elli -- (T.) yüz elli (150).

y. 52a/10

yüz elli yedi -- (T.) yüz elli yedi (157).

y. 5a/9

yüzlü -- (T.) yüzlü.

y. 7a/7

yüz on yedi -- (T.) yüz on yedi (117).

y. 80b/5

yüz yigirmi -- (T.) yüz yirmi (120).

Z

zağal -- (Ar.) kalp.

z. +*dan* 42a/8

zağferān -- (Far.) safran.

z. 10b/1

zā'il -- (Ar.) helak olan, yok olan. (5).

z. 38b/9, 41a/8, 63b/9, 111b/11, 112b/4

za'if -- (Ar.) zayıf, güçsüz.

z. 48a/4

zafer -- (Ar.) kazanma. (3).

z. 4b/14, 27a/13, 79a/8

zāhib -- (Ar.) giden.

z. 72a/4

zāhid -- (Ar.) aşırı dindar. (3).

z. 86a/3

z. +*i* 68b/8, 95b/9

zāhir -28-(Ar.) ortaya çıkan, görünen, zuhur eden, belli. (28).

z. 2b/13, 12b/15, 19a/6, 21a/8, 27a/3, 41a/11, 46b/6, 48a/4, 87b/13

054b/5, 57a/14, 61a/11, 65a/9, 73a/7, 83a/5, 83a/9, 96b/5

z. +*de* 27a/3, 49b/12, 71b/11, 83a/4, 84a/7

z. +*dür* 75a/1, 75a/7, 76a/7

z. +*e* 80b/5

z. +*lerinde* 42b/8

zāhiren -- (Ar.) belli, açık olarak. (4).

z. , 46b/15, 82b/15, 105b/5, 114a/10

zahmet -- (Ar.) sıkıntı. (3).

z. 22b/11

z. +*den* 14b/2

z. +*dandur* 100a/11

zākir -- (Ar.) zikreden.

z. +leri 53b/5

zālāl -- (Ar.) gölgeler.

z. +dür 114a/1

zālālet -- (Ar.) sapkınlık. (4).

z. 70b/6

z. +de 51b/12

z. +den 70b/10, 71b/3

zālīm -5- (Ar.) zulüm eden. (5).

z. 34b/7, 35a/1

z. +den 34b/9

z. +i 35a/5

z. +e 35a/1

zālūl -- (Ar.) yoldan çıkan.

z. 88b/10

zamāir -- (Ar.) iç yüzler. (3)

z. +de 17b/3

z. +e 29b/13

z. +i 42a/9

zamān -- (Ar.) zaman. (50).

z. 10b/8, 115b/1, 115b/3, 31b/5, 31b/6, 33b/6, 35b/14, 36a/8, 039a/9, 40a/9, 46b/7, 47a/2, 47a/12, 47b/14, 48a/13, 51b/2, 62b/12, 063a/2, 63b/13, 63b/14, 65b/7, 74a/2, 85a/15, 86b/1, 97a/15

z. +a 48a/1

z. +da 107b/15, 12b/11, 29b/11, 40a/4, 57a/3, 58b/15

z. +dan 39a/2, 59b/5, 80a/10, 92b/2, 111a/13

z. +dur 28a/3, 30b/2, 44a/8, 66b/8, 111b/13

z. +ı 12b/2

z. +ına 35a/4, 60a/13

z. +ında 6a/15

z. +larda 44a/8

z. +uñ 15b/9, 53b/14

z. +ı 90a/8

zamīr -- (Ar.) iç, gönül. (10).

z. 6b/10, 25a/14, 34a/5, 37b/8, 47a/14, 56b/12, 80a/6, 100b/9,

z. +iñ 29a/12

z. +inde 29b/2

zann -- (Ar.) şüphe. (5).

z. 46b/5, 114a/2, 114b/1,

hüsn-i z. 114a/14

z.+ı 114a/3

zarar -- (Ar.) zarar. (15).

z. 4a/4, 4a/7, 4a/12, 4a/15, a4/9

z. 103a/4, 114a/2, 114b/1, 13a/9, 23a/3, 60b/15, 79a/10, 94a/2

z.+ına 85a/6

zarb -- (Ar.) vurma, örnek verme. (6).

z. 13b/15, 25a/15, 57b/10, 95a/9, 98a/6

z.+ı 57b/10

zarüret -- (Ar.) gerekli.

z.+iñe 109b/14

zāt -15- (Ar.) kişi. (15).

z.-ı a^czam “yüce kişi” 68a/14

z. 29a/7, 45b/13, 73b/3, 76b/4,

z.+ı 3a/11, 4a/14, 24a/2, 26b/15, 41a/10, 67a/8

z.+ına 27a/13, 55a/8

z.+iñi 41a/12

z.-ı 65a/5

zātiyye -- (Ar.) zata ait şeyler. (3).

z. 23b/13, 29a/5

z.+ñizi 66b/9

zāviye -- (Ar.) köşe. (7).

z.+de 21b/9, 31b/14

z.+i 9a/10

z. 57a/3, 91a/10, 94b/5

z.+sine 21b/9

zebān -- (Far.) dil.

z.+ım 82a/5

zeberced -- (Ar.) Cam parlaklığında, açık yeşil renkte.

z. 95a/6

zehgīr --.(Far.) boynuzdan veya ağaçtan yapılan yüzük gibi parmağa takılan halka.(2).

z. 108b/11

z.+i 109a/5

zehī -- (Far.) ne hoş, ne güzel. (3).

z. 23b/9, 67a/6

z. 50a/15

- zēhre** -- (Far.) öd, safra.
z.+si 22b/14
- zelel** -- (Ar.) küçük günah.
z.+den 42a/7
- zelzele** -- (Ar.) deprem.
z. 40a/15
- zemīn** -- (Far.) yer. (3).
z.+e 26b/7,80a/10, 101b/15,
- zemm** -- (Ar.) kötöleme.
z. 114b/4
- zemzem** -- (Ar.) zemzem suyu.
z.+i 6a/12
- zerre** -4- (Ar.) en küçük parça. (4).
z.+i 41a/6, 41a/13
z. 65a/7, 104a/13
- zevāl** -- (Ar.) yok olma, yok oluş. (3).
z.+e 42b/13
z.+i 42a/10
z. 101a/6
- zevķ** -- (Ar.) hoşlanma, beğenme. (5).
z. 6b/4, 7a/3, 50b/2, 58b/10, 66b/5
- zevķiyyāt** -- (Ar.) zevkle ilgili şeyler. (2).
z.+da 54b/13
z.+ı 58b/10
- zeyĝ** -- (Ar.) yoldan sapma, dalalete düşme.
z. 42a/7
- zındıķ** -- (Ar.) zındık.
z. 42a/6
- zī** -- (Ar.) zehī “ne güzel” sözünün kısaltılmış şekli. (2).
z. 65a/10, 105b/12
- zibā** -- (Far.) güzel.
z.+sından 100a/1

zī-ruḥ -- (Ar.) canlı, sağ.

z. 97b/4

zīkr -- (Ar.) söz etme, anma. (11).

z. 9a/5, 47b/11, 51a/5, 72b/13, 78a/5, 95b/14, 113b/13, 114a/5,
114a/10

z. +i 108a/7, 60b/1

zimām -- (Ar.) yönetim, idare.

z. +in 62a/4

zindān -- (Far.) hapis. (2).

z. + uñ 112a/13

z. +dan 112a/14

zīnet -- (Ar.) süs.

z. +i 87b/7

zinhār -- (Far.) asla. (2).

z. 38a/15, 48b/7

zīrā -- (Far.) çünkü. (26).

z. 2b/8, 3b/11, 6b/7, 7a/5, 113b/8, 14a/9, 15a/12, 26a/13, 15b/14, 26b/8
027b/1, 32b/1, 33b/5, 37a/7, 41b/11, 70b/9, 72b/3, 74b/9, 75a/1,
075a/9, 75b/8, 76a/7, 76a/11, 76b/11, 79b/8, 94a/13

zīrve -- (Ar.) en yüksek nokta. (3).

z. +sine 59a/6

z. +i 42b/1, 65b/10

ziyād -- (Ar.) fazla.

z. 54b/3

ziyāde -- (Ar.) fazla.(16).

z. 3a/15, 16a/5, 34b/2, 35/b15, 44a/15, 50a/3, 52a/12, 54b/6, 63b/2
079b/12, 84a/13, 92a/2, 96a/1, 82a/12 108b/3,

z. +dür 30b/5

ziyāfet -- (Ar.) ziyafet. (3).

z. 49b/7, 57a/1

z. +e 77a/13

ziyān -- (Far.) zarar.

z. 48a/6

ziyāne -- (Far.) zarar.

z. +sin 45a/15

ziyāret -- (Ar.) ziyaret. (35).

- z. 12a/15, 14a/3, 16b/2, 17b/14, 26b/4, 48b/13, 52b/1,
054a/2, 70b/8, 80a/5, 81a/7, 97b/4, 106a/5,
z.+i 66b/15
z.+imize 47b/2, 66b/10
z.+ine 19a/2, 26b/3, 29a/12, 59a/4, 79b/13, 80b/7,
092a/6, 107b/9, 109b/9,
z.+iyle 89a/2
z.+lerin 46b/15
z.+de 83a/4
z.+e 106a/7, 14a/6, 64a/7, 64b/9
z.+in 59a/3, 80a/2
z.+ine 108a/6
z.+lerine 89b/12

zuḥā -- (Ar.) duha vakti. (4).

- z. 5b/14
z.+ya 5b/14
z. 38a/5, 38a/15

zuhr -4- (Ar.) öğle vakti. (4).

- z. 99b/14, 6a/1
z.+ı 101b/7
z.+a 18a/15

zuḥūr -- (Ar.) ortaya çıkma, görünen, zuhur eden. (39).

- z. 2a/14, 2b/3, 2b/14, 3a/9, 7b/8, 8a/6, 108a/2, 10a/8,
13a/5, 24b/7, 25a/6, 27b/8, 33b/2, 43b/13, 47b/12, 51b/10,
057a/9, 57a/11, 57a/15, 59b/7, 61a/8, 72a/10, 76a/10, 76a/15, 84b/2,
090a/6, 112a/4, 112a/6,
z.+a 2b/15, 73a/7, 83a/10, 99a/9, 99b/6
z.+ī 76a/12, 76a/13
z.+ina 2b/4
z.+inuñ 76a/14

zulmet -- (Ar.) karanlık.

- z.+inde 33b/7

zulüm -- (Ar.) zulmetme, eziyet.

- z.+dur 65a/5

zulümāt -- (Ar.) karanlıklar.

- z.+ı 80b/15

zübde -- (Ar.) öz.

- z.+i 29b/6

zühd -- (Ar.) zahitlik. (3).

z. 5b/8, 50a/4

z.+*iñe* 79a/15

zülāl -- (Ar.) berrak, saf.

z. 50b/1

zümre -- (Ar.) grup, topluluk. (5).

z.+*i* 95b/15

z.+*sinde* 103b/15

z.+*sine* 33b/9, 34b/15, 50a/6

4.3. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

°Abdü'l-Ġaffār (2)

°a. 112b/15

°a. +iñ 113a/3

°Abdü'l-Ķādir Geylānī (2)

°a. 107b/9, 108a/6

°Abdü'l-Ķuddūs (7)

°a. 110b/4, 111b/8, 112b/2, 112b/5, 112b/8, 112b/10, 112b/15

°Abdü'l-Mecīd Ķāhirī (8)

°a. 92b/6, 92b/15, 93a/2, 93a/5, 93a/6, 93b/7

°a. +iñ 93a/10, 93a/14

°Abdü'l-Mü'min (5)

°a. 63a/14, 63b/1, 63b/6, 64b/14

°a. -dür 62b/7

°Abdü'l-Vācid --

°a. 62b/8

°Abdü'l-Vāhid (17)

°a. 31a/13, 31b/9, 31b/14, 32a/1, 32a/11, 32b/3, 32b/12, 80a/1,
080a/4, 80b/1, 84a/12, 84a/15, 84b/3, 84b/7, 85a/5, 85a/11

°a. +i 32b/6

°Abdu'llāh --

°a. 71b/13

°Abdü'n-Nār --

°a. 112b/14

Aḥmed (35)

a. 4a/2, 4a/14, 39b/5, 40b/5, 41a/1, 41b/1, 41b/8, 41b/14,
043a/11, 43b/6, 43b/8, 43b/12, 44a/15, 44b/8, 44b/11, 44b/15, 46b/7,
046b/10, 47a/1, 47a/3, 48b/2, 48b/10, 49a/4, 51a/3, 51a/4, 51a/8,
051a/14

a. +dür 27b/2

a. +e 47a/15, 47b/9, 65a/3, 67a/9

a. +i 41a/15, 48a/14

a. +ide 56b/3

°Ali (60)

°a. 3a/7, 5a/8, 9a/10, 104a/3, 104b/2, 104b/5, 106a/2, 108a/4,
0110a/4, 113a/7, 113b/6, 13a/15, 16b/11, 20a/14, 23b/14, 26a/12, 26b/9,
030b/3, 34a/5, 36a/11, 39b/12, 46a/3, 47a/15, 65a/4, 65b/2, 66a/14,
068b/9, 69b/5, 78a/11, 78b/15, 80a/5, 80a/13, 81a/2, 88a/9, 89b/11,
091b/6, 92b/9, 94a/9, 95b/6, 95b/12, 96a/3, 96a/4, 96a/9, 98b/8,
099a/5, 101a/15, 106a/11, 107b/12, 19a/7, 36a/13, 95b/11
°a.+de 89b/4
°a.+dür 4a/2, 60b/12
°a.+nüñ 95b/8, 96a/7
°a.+ye 33b/15, 79a/10

°Ali es-Semerqandī (154) Seyyid Ali Es-Semerqandi.

°a. 19b/12, 111a/3, 19a/2, 6b/10, 2a/11, 110a/10, 59b/4, 16b/11, 23b/14, 72b/10,
95b/6, 3a/7, 59b/4, 3b/9, 2a/11, 19b/12, 3a/6, 6b/11, 99a/5, 6b/11, 99a/5
a.+ye 81a/2
s. 99a/5
s.+da 20a/14
s. 11b/7, 15b/7, 19b/14, 41b/4, 46a/4, 71a/14, 79a/3, 79b/8,
079b/9, 84a/10, 90a/8
s.+a 11a/4, 14a/9, 14a/12, 69a/14, 70b/12, 79b/8, 79b/10, 80b/6,
084a/11, 91a/9
s.+da 5b/11, 11b/7, 14b/7, 19b/12, 68b/10, 69a/2, 70b/9, 71a/3,
078b/6, 89b/11
s.+dan 84a/9, 90a/4
s.+ñ 69a/5, 69a/9, 80b/6, 80b/10, 90a/10
s. 70b/8
s. 5a/7, 5a/8, 104a/3, 104b/4, 106a/1, 113b/6, 11b/2, 20a/14,
023b/14, 26a/12, 30b/3, 35b/7, 36a/11, 39b/12, 47a/15, 57a/10, 63a/3,
068b/8, 78a/11, 79a/12, 85a/9, 89b/11, 92b/10, 95b/6, 104a/13, 106a/11,
107b/12
s.+nün 106a/2
s.+ye 23b/5, 23b/7, 23b/8, 23b/10, 23b/11
s.+yi 80a/5
s.+e 23b/5
s.+nüñ 36a/13
s.+dür 96a/3
s. 104b/5
s. 77b/12
s. 5a/8, 6b/10, 104a/3, 104b/2, 104b/5, 110a/4, 111a/3, 113a/7,
0113b/3, 113b/6, 114b/7, 13a/15, 19a/1, 19a/7, 23b/13, 26a/12, 26b/9,
030b/3, 33b/15, 34a/5, 36a/13, 39b/12, 46a/2, 47a/14, 58b/13, 58b/14,
059a/1, 59b/14, 60b/2, 60b/5, 60b/12, 65a/4, 65b/2, 66a/14, 78a/11,
078b/15, 79a/10, 88a/9, 89b/4, 91b/6, 91b/14, 92b/9, 94a/9, 94a/10,
095b/7, 95b/11, 95b/12, 96a/3, 96a/4, 96a/9, 98b/8, 99a/3, 99a/5,
101a/15, 107b/12
s.+i 110a/4, 60a/5, 60a/10

s.+i 64a/9
s.-es-sādāt 10b/5
s. 113a/8, 113a/9, 113b/1, 113b/2, 113a/10, 113a/11, 113a/12, 113a/13,
113a/14, 113a/15
s. 61b/11, 61b/13, 80a/6, 82a/3

Anṭakya --

a.+ya 24b/6

‘Arafat --

‘a.+a 9b/3

‘Ārif-i Kürdī (22)

A. 92a/7, 15b/7, 16b/8, 17a/6, 17a/12, 18a/1, 18b/11, 19a/11, 19a/15, 14b/12,
15a/11, 13a/8, 14b/12, 15a/11, 17a/12, 17a/6, 18a/1, 18b/11, 19a/11,
19a/15, 19a/5, 19b/4,

‘Ārif Ercümeni --

‘ā. 99a/4

Āşaf bin Berḥiyā --

a. 33a/15

‘Azrā’īl --

‘a. 78a/9

Bağdād (12)

b. 107b/2, 109a/7, 36b/15, 37b/4, 39a/8
b.+a 107b/3, 107b/9, 108a/5, 34a/5, 37b/6
b.+da 109b/7
b.+dan 37a/3

Bahr-ı Muḥīṭ (2)

m. 38a/13
m.+e 38a/12, 38a/14

Baḥru’l- ‘Ulūm (7)

b. 6a/10, 6a/11, 101b/3, 53b/13, 53b/14, 61a/5
b.+da 113b/12

Belḳīs

b.+m 33a/15

Baṭṭāl (4)

b. 57b/3, 58a/5, 58a/10
b.+ı 90b/3

Bederddīn (6)

b. 60b/10, 94a/11, 94b/1, 94b/14, 110a/8
b.+e 32b/6

Buḥārā (3)

b. 23b/14, 69a/5, 79b/8

Buḥārī --

b. 41b/5

Caluti --

c. 57b/15

Cāmi'ü'l-Ezher (2)

c.+iñ 93a/7
c.+e 93a/10

Cami'ü'l-Menāḳıb --

b. 3a/14

c.

Cemāleddīn --

c. 86a/4

Cihāngır (9)

c. 5a/6, 106a/1, 11a/7, 11a/11, 11a/12, 68b/8, 70b/14, 71a/2
c.+i 104b/3

Cüneyd (Başrı) (13)

c. 101a/10, 101b/3, 101b/9, 102a/3, 104a/1, 101a/15, 101b/12, 101b/13,
101b/15,
103b/11
c.+ iñ 102a/7
c.+de 102a/5, 103b/9
c.+i 101a/10

Curcānī (2)

c. 58b/15, 58b/13

Dāvūd (3)

d. 57b/14, 33b/13
d.+da 57b/13

Deccāl --

d. 74a/14

Dicle (2) Dicle nehri.

d. 15a/1, 16a/7

Ebü'l-feth --

e. 23b/15

Ebü'l-Hacīm (11)

e. 51b/14, 52a/12, 52a/15, 53a/3, 53a/9, 53a/11, 53a/13, 52a/9, 52b/1
e.+e 53a/12

Ebü'l-Ḥasan Belhī (2)

e. 89b/10, 91a/13

Muṣṭafā (3)

e. 50b/4, 57b/6, 4b/5

Evḥadeddin (4)

e. 96a/14, 95b/4, 96b/12, 97b/895b/5

°Ercāni --

°a. 91b/10

Evḥad (4)

e. 97b/1, 97b/6, 97b/12, 97a/14

Ferīd (6)

f. 105b/9, 29a/7, 60b/7, 58b/13, 92a/2, 60b/9

Ferideddīn (5)

f. 101a/12, 101a/13, 101b/15, 101a/7, 101b/7

Ferrūḥ (4)

f.+l 109b/2, 108b/9, 109b/9
f.+uñ 109a/15

Firūz Kāṣānī (13)

f. 106a/5, 106a/7, 109b/3, 109b/9, 106a/10, 109a/14, 108a/7, 108a/11

Fuḏeyl (8)

f. 80a/9, 82b/3, 82b/6, 82b/9, 82b/14, 83a/12, 83b/8, 79b/12, 80a/3, 84b/6,
85a/1

Ġāzanfer (5)

ġ. 34a/4, 35a/9, 35b/3, 36b/9, 37a/9

Geylānī --

k. 95b/9

Gürgānī --

g. 58b/14

Ḥalīd (27)

ḥ. 69a/6, 69a/9, 69a/12, 69b/2, 69b/6, 69b/8, 69b/11, 70a/4,
070a/5, 70a/8, 70a/11, 71a/6, 71a/14, 71b/4, 77a/11, 77b/1, 77b/3,
077b/6, 77b/11, 77b/14

ḥ.+de 69a/2

ḥ.+e 69b/15, 77b/15, 70a/8, 70a/14

ḥ.+iñ 70a/5, 71a/15, 77b/2

Ḥalīl (4)

ḥ. 39a/13, 57b/12

ḥ.+de 52a/3

ḥ.+iñ 9b/1

Ḥamidī (1)

ḥ. 96a/2, 96a/5

Ḥamideddīn (2)

ḥ. 96a/15

Ḥamza (8)

ḥ. 61b/9, 61b/14, 62b/4, 63b/3, 63b/15, 64a/5, 64a/9, 64b/5

Ḥaremeyn --

ḥ.+i 80b/4

Ḥızır (14)

ḥ. 103b/1, 13a/13, 13b/1, 13b/5, 13b/6, 13b/8, 27a/7, 43a/1, 5b/4
043a/3, 66b/8, 66b/13

ḥ.+ı 11a/9

ḥ.+dan 52a/7

Hindistān (14)

h. 30a/9, 32a/12, 32b/5, 112b/13

h.+a 113a/1, 113a/2, 30a/6, 30b/2, 31b/9

h.+da 111b/1, 31a/13

h.+dan 30b/8

h.+e 32b/3

h.+ı 30a/14

Ḥorasān (5)

ḥ. 110b/4

ḥ.+a 112b/9, 113a/1, 112b/11

ḥ.+da 95b/4

Ībrāhīm (27)

i. 39b/8, 43b/14, 44b/4, 45b/11, 46a/1, 46a/12, 49b/9, 49b/13,
050a/13, 50a/15, 50b/4, 50b/7, 51a/4, 51a/12, 52a/3, 57b/13, 95b/9,
096b/13
i.+de 6a/11
i.+e 9a/15, 62b/4,48a/6,45b/14
i. 9b/1, 50a/2
i.+le 51a/8

Īlyās (9)

i. 5b/4, 13b/2, 66b/14, 67b/3, 67b/8, 67b/12, 67b/15, 68a/2,67a/4

Īncīl (10)

i. 72b/7
i.+de 72b/6, 72b/12, 73b/11
i.+iñ 72b/14, 73a/5
i.+iniñ 73b/8, 75b/2, 75b/3
i.+lerinde 75b/4

Īsā (37)

ċi. 52a/4, 68b/11, 72a/3, 72a/7, 72b/1, 72b/9, 72b/12, 73a/3,
073b/4, 73b/8, 73b/9, 74a/4, 74a/7, 74a/12, 74b/2, 74b/5, 75a/9,
075a/13, 75b/1, 75b/5, 75b/7, 76b/15, 78b/13
ċi.+da 74b/10
ċi.+dan 73a/6, 76a/11
ċi.+nuñ 73a/2, 73b/10, 75b/11, 75b/13, 76a/3, 76a/9
ċi.+ya 74b/14,75a/10,75a/8
ċī. 73a/13
ċī.+dan 76a/7

Īskenderiye (3)

i.+de 26a/2,28b/6
i.+ye 26a/1

Īslām -- (10)

i. 112b/7, 21a/12, 70a/3, 71b/8
i.+a 113a/5, 62b/3, 97a/6
i.+t 69a/4,98b/4
i.+uñ 71b/13

Īsrā'īl --

i. 78b/14

Ka'be (11)

k. 35a/13
k.+de 5b/10, 34b/7, 90a/4
k.+i 8b/1, 49b/12, 49b/13, 85b/8

k.+nüñ 35b/1
k.+ye 12b/2, 35a/14

Ḳabīl (3)

k.+i 21a/3
k.+den 66a/10
k. 101a/8

Ḳāf (3)

k. 90b/4
k.+da 22b/9, 112a/7

Ḳāhire (3)

k. 24a/3, 92a/5
k.+de 91b/10

Ḳalender Dede (2)

k. 98a/2, 98a/3

Ḳaramān (34)

k. 26b/7, 39b/8, 39b/13, 40b/9, 13a/6, 14a/2, 97b/2
k.+a 12b/7, 12b/12, 13b/10, 18a/2, 28b/3, 47b/1, 63a/5, 64b/8, 109b/8, 19a/2,
97a/14, 97b/9, 110b/14, 64a/3, 64a/6, 63a/3, 51a/14, 080a/6, 89a/13
k.+da 80a/4, 92b/10, 6a/15, 108a/5, 96a/3, 101a/15
k.+dan 24a/11, 80a/2

Ḳaṣṣīrī (3)

k. 87b/1, 88a/4, 86a/4, 88a/10
k.+de 88a/2

Ḳeṣṣāf --

k.+da 113b/12

Ḳudūs (5)

k.+den 29b/4
k.+i 80a/7
k.+e 4a/3
k.+i 96b/2
k. 55b/12

Larende (13)

l. 40a/10, 14b/4, 48b/15, 13b/10, 14a/5, 24a/3, 39b/13
l.+de 40a/10, 99a/5, 110b/15, 14a/5, 40b/9, 48b/15

Maḥmūd --

m.+a 68a/9

Mescid-i Aḳsā (2)

a. 7b/2

a.+da 7b/3

Maḳdes --

m. 80a/1

Malāṭıyye (2)

m. 64b/15

m.+den 62b/8

Malṭa (3)

m. 97b/12,61b/10

m.+ya 61b/12

Marḳos (3)

m. 73b/8, 73b/11, 75b/3

Māverā'u-nehr (3)

m. 78a/1,41b/4,96a/2

Medīne (14)

m. 13b/4

m.+de 16b/6

m.+i 5a/11, 7b/4, 11b/6, 12a/13, 12b/3, 15b/13, 16a/15, 17b/13,
017b/15, 18a/13, 62b/9

m.-i 74b/1

Mekke (11)

m. 35b/1

m.+de 8b/6, 57b/13, 73a/11

m.+dedür 59b/2

m.+i 5a/11, 39a/13

m.+ye 35/b15, 35b/5

m.+de 104b/1

m.+nün 73a/10

Merve --

m.+ye 9b/3

Mesih --

m. 65a/8

Mıṣır (8)

m. 26a/1, 92a/5

m.+a 26b/2,79a/7

m.+dan 24b/6, 28b/2

m.+ı 24a/3,91b/10

Muḥammed bin İdris Eş-Şafii --

m. 27b/15

Muḥammed (38)

m. 4b/5, 33a/3, 33a/11, 49b/10, 50b/4, 52a/4, 54a/14, 57b/6,
057b/15, 67a/13, 70b/3, 72a/6, 72b/5, 78b/14, 100a/12, 29a/10, 29b/6,
29b/11, 30a/5, 31b/5, 115a/1, 54a/11, 73a/11

m.+de 77a/3, 56b/3

āl-i m.+e 114a/3, 113b/10

m.+i 71b/12, 79a/1

m.+ımuştafā 78b/11

m.+iñ 72a/3

m.+in 113b/9

m.+e 31b/1

m.+i 31a/13, 31b/11

Musā (10)

m. 52a/3, 57b/5, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 72a/7, 72b/1, 76b/7,
076b/13

Muştafā (7)

m. 100a/12, 93b/15, 94a/1

m.+nuñ 4a/7

m.+sın 67a/8

m.+ya 88a/7

Nekir --

n. 85a/8

Nıl (4)

n. 91b/11, 92a/6

n.+i 92a/6,92a/11

Nizāmī (22)

n. 3b/6, 91b/14, 92a/5, 33b/14, 4a/12, 113b/3, 110a/7, 23b/10, 60b/15, 67b/1,
86a/1, 91b/8, 94a/10, 99a/1, 89b/7, 104b/2, 113b/2, 114b/6

n.+den 79b/1

n.+ye 105b/15, 101a/6, 85b/7

Nuḥ (2)

n. 52a/2, 52a/10

Nūreddīn (5)

n. , 99a/3, 99a/8, 99b/1, 100a/6, 100b/10

Raḥmān (2)

r. 37b/247b/11

Ramażān (2)

r.+ı 6b/13,61b/2

Razzāk --

r. 6b/9

Receb'il-mürecceb -- Recep Ayı.

r. 114b/7

Ravza-i Muṭahhara (7)

m.+ya 8a/11

m. 92b/12

m.+den 7b/8

m.+dan 8a/5

m.+sı 43a/12

m.+sın 67a/8

m.+i 12a/15

Rūm (5)

r. 37a/1, 37a/2

r.+a 30b/9,12b/9

r.+da 30b/3

Sa'd (3)

s.+i 86a/12, 104b/11

s.+ı 89a/12

Semerḳand (39)

s. 11b/7, 15b/7, 19b/14, 41b/4, 46a/4, 70b/8, 71a/14, 79a/3, 79b/8,
079b/9, 84a/10, 90a/8

s.+a 11a/4, 14a/9, 14a/12, 69a/14, 70b/12, 79b/8, 79b/10, 80b/6,
084a/11, 91a/9

s.+da 5b/11, 6b/11, 11b/7, 14b/7, 19b/12, 20a/14, 68b/10, 69a/2, 70b/9,
71a/3,

078b/6, 89b/11

s.+dan 84a/9, 90a/4

s.+iñ 69a/5, 69a/9, 80b/6, 80b/10, 90a/10

Semerḳandī (39)

s. 5a/7, 5a/8, 104a/3, 104b/4, 106a/1, 113b/6, 11b/2, 20a/14,

023b/14, 26a/12, 30b/3, 35b/7, 36a/11, 39b/12, 47a/15, 57a/10, 63a/3,

068b/8, 77b/12, 78a/11, 79a/12, 85a/9, 89b/11, 92b/10, 95b/6, 99a/5, 104b/5,
104a/13, 106a/11, 107b/12

s.+niñ 36a/13, 106a/2

s.+ye 23b/5, 23b/7, 23b/8, 23b/10, 23b/11
s.+yi 80a/5
s.+dür 96a/3

Seyyid ʿAli (10)

s. 113a/8, 113a/9, 113b/1, 113b/2, 113a/10, 113a/11, 113a/12, 113a/13,
113a/14, 113a/15

Süleymān --

S. 87b/6

Şāfiʿ (3)

İmam ş. 28a/2
ş.+den 26b/4
ş.+nüñ 26b/3

Şehābeddīn --

ş. 3b/1

Şeyh Hamīdeddīn Aḫsarāyī (2)

a.+ 95b/13
a.+nüñ 96a/15

Taḫiyyüddīn (5)

t. 91b/10
t. 93b/7
t. 91b/14, 92a/2
t.+e 91b/12

Ṭanṭūr (4)

t. 33a/3, 33a/9
t.+uñ 32b/13
t. 32b/8

Ṭarrāḫūn

t. 51b/15

Taşkend --

t. 41b/4

Tebrīz (11)

t. 19a/10
t.+de 101a/8, 101a/10
t.+e 18a/2, 19a/3, 19a/5, 19a/10, 19a/14, 19a/15, 19b/5
t.+i 19a/12

Timur (2)

t. 97a/7, 97a/8

Veys e'l- Karānī (3)

ķ. 9b/8, 35a/8, 9b/10

Yāsīn (2)

y. 84b/12, 84b/15

Yūḥannā (3)

y. 72b/13, 73a/5, 75b/3

Yunan (4)

y. 26b/6, 48a/r7

y.+lardan 26b/6, 13b/9

Zeyne (7)

z. 92b/10

z.+de 93b/2

z.+e 26b/8, 28b/15

z.+de 111a/3, 57a/4

z.+niñ 57a/4

SONUÇ

Hicri 1082/Miladi 1671 yılında tercüme edilmiş olan Menākıb-ı ‘Ali Es-Semerķandī adlı eser üzerinde hazırlanan çalışmanın sonuçları aşağıdaki gibidir:

Menākıb-ı ‘Ali Es-Semerķandī adlı eser Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü, 4603 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Eser XVII yılında Nizam Efendi tarafından Farsça’dan Türkçe’ye tercüme edilmiştir.

Eser, metin kuruluşu bakımından basit yapılıdır. Dinî, tasavvufi konuları anlatan bir menakıbnamedir.

Eser toplamda 24 menkıbeden oluşmaktadır. Bu menkıbelerin konusunu din ve iman davet etme, Allah’a inanma, inkâr etmeme, Allah’ın kudreti ve Hazreti Pir(Ali es-Semerķandi) oluşturmaktadır.

Eserde Arapça ve Farsça ibareler, Kuran’dan ayetler, hadis, şiir cümleler ve kelimeler bulunmaktadır.

Eserin incelenen nüshası harekeli nesih ile tercüme edilmiştir. Bu nedenle dil incelemesi bölümündeki tespitleri yapmak nispeten kolaylaşmıştır.

İmla Yönünden Değerlendirme:

1. Eserde ünlüler, و، ی، ، ، harfleri ile beraber üstün, ötre ve esre ile karşılanmıştır. Eser Klasik Osmanlı Türkçesi dönemi imlasıyla yazılmıştır.
2. Eserde Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi Klasik Osmanlı Türkçesinde b > p , c > ç ,d > t, k > g, (s) yazımı ve (ñ) yazımı, gibi değişmeler olduğu tespit edilmiştir.
3. Arap ve Farsça imla hataları örnekleri tespit edilmiştir.

Eserde Arapça hatası olan bazı örnekler: (2a/8) مَرَأَدَهُم, (32a/11)

مرتحيا (47b/14), التوب

Eserde Farsça hatası olan bazı örnekler:

(15a/7) كردند , (33a/1) سبایی بار , (87a/12) یجان gibidir.

4. Farsça tamamlarında izafet harekesinin bazı örneklerde yazılmadığı tespit edilmiştir.

روح (5b/1) , تجویب (6a/3) , اث (7a/13)

5. oku-fiilinin hem u harfiyle hem de ı harfiyle yazıldığı tespit edilmiştir.

اوقدی (8a/2) okıdı. , اوقو (8a/10) oku,

6. Aynı kelime farklı dil ile farklı yerlerde kullanılmıştır.

سوار (10a/15) Türkçe , سوار (8a/15) Farsça ,

7. -miş eki 68 örnekte -mUş dudak uyumuna göre yazılmıştır.

8. -Up zarf-fiil ekinin bir örnekte düz ünlülü olarak “ئ” ile yazılıp esre ile harekelendirildiği tespit edilmiştir.

9. (7a/13) sıfat tamamlası Türkçe Farsça karışık yazılmıştır.

at-ı kebūd.

10. İkili rakamların yazımında ve anuñün gibi yapılarda bitişik imlalar tespit edilmiştir.

Ses Bilgisi Yönünden Değerlendirme:

1. Eserde Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi Klasik Osmanlıca Türkçesi (e) ile (i) arasında bir sesin varlığı tespit edilmiştir.

e > i , i > e , ı > i , e > ü , ü > i

t > d , k > g , k > ħ , g > y , b > p , b > v , d > y , z gibi değişmeler mevcuttur.

2. Eserde dudak uyumu durumu:

Muharrem Ergin hocamızın dediği gibi Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlüsünü muhafaza eden bazı sözcükler uyumu bozmuştur. Ancak metinde dudak uyumuna göre girmiş bazı örnekler tespit edilmiştir.

Dudak uyumuna göre yuvarlak ünlülü olarak yazılan -mUş öğrenilen geçmiş zaman eki 68 örneğin 66'sında kalın, 2 örnekte ise ince olarak tespit edilmiştir.

Şekil Bilgisi Yönünden Değerlendirme:

1. Eserde Eski Türkçe, Orta Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi Klasik Osmanlıca Türkçesinde çokluk eki +lAr'dır.
2. Eserde iyelik eski 2. Şahıs eklerinin ünsüzü Eski Anadolu Türkçesi gibi *ñ* ile yazılmıştır.
3. Eserde bile günümüz Türkçesinde kullanılan anlamla kullanılmamıştır, beraber anlamında kullanılmıştır.
4. Eserde şimdiki zaman eki sadece geniş zaman eki (-r) ile kullanılmıştır. *yor/-iyor* ekine metinde hiç rastlanmamıştır.
5. Eserde gelecek zaman eki -*IsAr* ile karşılanmıştır.
6. Gereklik kipi metinde olumlu tek bir örnekte kullanılmıştır. Olumsuzu da -*AmAz* eki ile tek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bozkurt, Fuat.** (1999). *Türklerin Dili*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çağferoğlu, Ahmet.** (2015). *Türk Dili Tarihi*, Ankara: Altınordu Yayınları.
- Çiftçi, Fethullah.** (2019) *Kazızāde Mehmed Efendi Mehbas-ı İmān (Dil İncelemesi-Teknikli Metin-Dizin)*, (Doktora Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Demir, Nurettin Yılmaz, Emine.** (2014). *Türk Dili El Kitabı*, Ankara:Akçağ Yayınları.
- Develioğlu, Ferit.** (2006). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat* (23.Bsk). Ankara:Aydıb Kitabevi.
- Develi, Hayati.** (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilçar, Agop.** (1964). *Türk Diline Genel Bir Bakış*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, Ahmet.** (2013). *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Duman, Musa.** (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eckmann, Janos.** (2009). *Çağatayca El Kitabı*, (çev. Karaağaç Günay), Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ercilasun, Ahmet. B.** (2012). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, Muharrem.** (2021). *Türk Dil Bilgisi* (3. Bsk). İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Gülsevin, Gürer.** (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Gülsevin, Güner, Boz, Erdoğan.** (2004), *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Haceminoğlu, Necmettin.** (1996). *Karahanlı Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hatiboğlu, Vecih.** (1981). *Türkçenin Ekleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- İlker, Ayşe.** (1997). *Batı Grubu Türk Yazı Gillerinde Fiil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kalsın, Şirvan.** (2013). *Harzem Türkçesi Grameri-İsim: Memlük Kıpçak ve Kuman Kıpçak Türkçesiyle Karşılaştırmalı*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kenar, Mehmet.** (2010). *Arap Harfli Alfabetik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Say Yayınları.
- Karaağaç, Günay.** (2013), *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara: Ağaç Yayınları.
- Karatallıoğlu, Yavuz, Yıldırım, Hüseyin.** (2012) *Türk Lehçeleri Grameri*. (Ed.) Ercilasun Ahmet. B, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep.** (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep.** (2009) *Türkiye Türkçesinin Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Masnur, Amjed.**''Menâkıb-ı 'Ali Es-Semerqandî'de -miş Eki'', *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, FAMIAD, 2022,20, s. 463-479.
- Mercan, İsmail Hakkı.** (2017). *Şeyh Alaeddin Ali es-Semerqandî* (3. Bsk), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Özçelik, Sadettin, Erten Mümir.** (1999) *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Diyarbakır: Diyarbakır Yayınları.
- Özkan, Mustafa.** (2009) *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Sami, Şemseddin. (2011) *Kāmūs-ı Türkî (Latin Harfleriyle)* Hazırlayan, Gündoğdu Raşit, Adıgüzel, Niayzi, Önal Ebu Faruk, İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık.

Şahin, Hatice. (2015) *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

_____ (2009) *Tarama Sözlüğü-8 Cilt.* (3.Bsk) Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

Timurtaş, Faruk.K. (1997). *Osmanlı Türkçesine Giriş*, İstanbul: Alfa Basın Yayım.

Türk, Vahit, Doğan, Şaban, Şerifoğlu, Yasin. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, İstanbul: Kesit Yayınları.

User, Hatice şirin. (2006). *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Yelten, Muhammet. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Url-1 <<https://islamansiklopedisi.org.tr/arama/?q=menak%C4%B1b&p=m>>, erişim tarihi, 12.02.2019

Url-2 <<https://www.almaany.com/>>, erişim tarihi 02.03.2019.

Url-3

<<https://vajehyab.com/wiki/%D9%84%D8%BA%D8%AA+%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87+%D8%AF%D9%87%D8%AE%D8%AF%D8%A7>>, erişim tarihi 27.05.2019.

Url-4 <https://www.kuranikerim.com/m_diyamet_index.htm>, erişim tarihi 19.04.2020.

Url-5 <<http://lugatim.com/>>, erişim tarihi 18.05.2021